
A 797,445

JEPPE AAKJÆR

SAMLEDE VÆRKER

VII

JEPPE AAKJÆR

SAMLEDE VÆRKER

SYVENDE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL — NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA 1919

OSCAR FRAENCKEL & CO., KØBENHAVN

INDHOLD

VADMELSFOLK

VADMELSFOLK

SELVPLAGEREN
(1905)

OM jeg kjendte Godske Pallesen i Overtraanum? Jo, det kan I lige sige af, at jeg gjorde. Det var da saa meget et hverregalt Menneske; det vil sige: i Stødtal, for saadan i det jævnlige saa kunde Manden være saa meget flink; saa kunde en snart faa det med ham, som en vilde ha det; men saa lige paa een Gang, før nogen en kunde agte det, saa kunde Galden vælde op i ham, saa han ikke mere vidste af sig selv at sige.

Godske var en bitte stakket Mand, men jævn før — og magtet; saa han var ikke saa helt rar at komme i Baas med, naar han havde hans Ture; men der var jo det gode ved æ sølle Spøgelse, te han altid lod Ondet gaa ud over sig selv.

Saadan er det en Søndag, han staar og trækker i hans pæne Klæder for at ta til Kirke. Han er kommen i Buxerne og Vesten og skulde nu til at trække i sine lange hvide Uldhoser. Men nu gik Godske paa den Tid med et stort aabent Saar paa det ene Ben; det var jo meget ømt, det kan en nok forstaa; og for at Hosen ikke skulde gro i det, havde han lagt en Tælle-Klud over det ømme Sted, og nu gjaldt det jo saa om at hverve Hosen op om Benet, saadan at Kluden ikke skred. Naa, han staar jo nu dernede ved Kakkelen og bødler med dette her og gjør sig da en farlig Umage for at faa det lirket i Lave. Han pusted og han svedte; han hverved op og han hverved ned, men Kluden var lige kontradig; saa sad den for højt, og saa sad den for lavt, men aldrig hvor den skulde. — Men saa lige paa een Gang saa bliver Mennesket jo taabe-

lig: „Naa, saa du vil trodse mig! Da skal a, Satan partir mig, vise dig no andet!" Med det samme kaster han Foden op imod Skamlen, og med en Haand saadan paa hver sin Side skurer han af al hans Magt Hosen frem og tilbage over det sølle Ben: „Er det saadan du vil ha det! Er det saadan du vil ha det! Er det saadan du vil ha det!" indtil det hele sad i eet Saar. I det samme gik hans Kone forbi og saa, hvad der gik for sig: „Ih Herregud, Godske, staar du nu der igjen og lar Vreden rent ta Overhaand!" „Ja, du vilde maaske ha, te en skulde sige: Aa, bitte søde Ben; aa, bitte kjønne Ben!" — Og saa gik han jo og humped paa det i nogen Dage. Ja, det var da en sære Stodder! — Saadan er han en Dag kommen ind i Faarestien og skulde ta Oterne[1]) fra Lammene; kort efter ser jeg, at de ulykkelige Dyrer kommer fyrende ud ad Overdøren — lig saa saar, lig saa saar, en efter en anden, nogen paa Næsen og andre paa Halen, ret saa de da støv hen ad Gaarden; et Par af dem blev liggende med brækkede Ben. Jeg kunde jo snart forstaa saa meget, at nu maatte Godske igjen være bleven halvtaabelig, og da jeg listed mig hen og keg ind ad Overdøren, saa jeg ham ligge inde i Faarestien paa alle fire og øse Avner op i en væltet Sædeløb, imen han brummed: „A skal, Fanden partir mig, lære saadanne skajle Kræger[2]) en anden Gang at vælte ens Havreavner!" Saa kunde jeg jo forstaa, hvorfor de var kommen saa gelik ad Døren.

Godske var ret nem paa Fingrene, og noget Smed var han ogsaa; men det var jo galt med dette her, at han aldrig kunde komme til Rette med hans Sager; ja jeg tror knap, at der i hele hans Gaard var hverken Dom eller Del, som han ikke til en eller anden Tid havde grasset. Saadan staar han en Formiddag inde i Smedjen og skal til at lægge en Ring om et Vognhjul; naa, det er jo slet ikke saa nemt et Stykke Arbejde, og Godske havde da nu staaet saadan og fumlet med det, at han havde faaet Maalet lovlig bitte, saa da han faar Ringen ud af Essen og skal ha den presset om Hjulet, er det helt umuligt at faa den om. Med det samme bliver Manden jo vidløs og han hugger æ sølle Kram op imod Ambolten og be-

[1]) Dyrenes Levninger i Krybben. [2]) nederdrægtige Kreaturer (kun om Faar).

gynder at tærske løs paa det, saa Gnisterne røg en om Ørerne. „Naa, saa du skulde til at gjøre dig for bitte! Da skal a, Fanden partir mig, sørge for, te du skal blive stor nok!“ Og han bruger Hammer, og han bruger Mejsel; han hugger over, og han skarrer til, og saa prøver han paa en Frisk; men se nu er den bleven saa langt for stor; og det er jo akkurat lige saa galt: „Naa, nu skulde du til at lave dig for stor! Da skal a —“ som han kunde bande! Og saa gaar den jo løs forfra; snart er den for bitte, og snart er den for stor; saa bliver der for meget hugget af den, og saa for meget skarret til den; og Godske han tordner, og han hamrer, saa Sveden det hagler ned ad ham; tilsidst er Ringen jo ikke andet end een Svejsning over en anden, og da han endnu ikke kan faa den til at falde ad, saa hugger han Hamren ned i Ambolten og brøler: „Saa kjør da med det i Fanden-Navn ad Helvede til — og saa lige i æ store Aa!“

Ude til fri Felt var han snart bedst at komme af Sted med; tho der var jo knap nok saa meget at rende paa som hjemme i Gaarden, men der kunde jo sært en Ting komme for Føddeme af ham, saa var han jo som en Hverrel for en Dør. Saadan var det en Dag, da kunde jeg sgu ikke holde mig i at grinde af ham. Vi var omme at baande noget Havre og gik langs ad Agren hver ved sin Raade og smed Baandene over affentov, som vi skred frem. Lige paa een Gang kommer der saa en Hvirvelvind og snupper en fem-seks Baand fra Godske og kyler dem hen ad Agren. Tho det var jo da bare til at grinde af, men tror I ikke, te Stodderen bliver vidløs! Han flyver efter de her Baand, knuger dem med begge Hænder, imens han løfter dem op over Hovedet og brøler ad Hvirvelvinden: „Naa, saa du skulde ta dem fra mig! Vil du ikke komme tilbage, din Himmeltyv, og prøve, om du kan ta dem endnu en Gang! Aa, vil du ikke lige prøve, om du kan ta dem fra mig! — A skal, Fanden partir mig, vise dig, te a skal holde ved dem!“

Det var vistnok samme Høst, da havde han faaet en ny Hjøle, og det var saa meget en vildere en; den kunde snære det af som en Ragekniv, og endda var det aldrig at mærke, te en havde noget i Haanden; saa han var da saa sær farlig vel tilpas med en; men han var jo ogsaa saa nøje over den, te han ikke fandt sig i, at nogen én

saa meget som løfted paa den. Saa en Dag hen sidst i Høst skulde vi til at slaa Boghvede. Nu havde han den Dag været saa slud-uheldig at faa den for meget jordlagt, og saa skete jo Skaden. — Se i Førstningen gik det nok saa pikkinet; Godske — han skræved godt til Knagerne, og de her hule Boghvedestraa dem snæred han jo af, som var det Skurrehatte. Men saa lige med eet, saa lyder der en Skaltorn, imens Godskes Hjøle farer ovenud af Skaaret. Saa! tænkte jeg, nu er den pinnede lige over Byen! Nu har han hugget hans Hjøle i en Sten! — Godske river Hjøleen til sig, og den havde da faaet saa meget en grimme Flæse. Og nu begynder han jo at tale Hjøleen til: „Naa saa du skulde i den Helvedes Sten! Skal du saa ikke ogsaa i den, dér ligger? Aa, skal du ikke i den! Du vil maaskesig bilde mig ind, te du ikke kan se den! Da skal a, Fanden partir mig, vise dig, te du skal faa den at se!" — Svup! Hugger han saa ikke hans kjære Hjøle ned i Stenen alt det, han kan trække! — „Har du maaskesig endnu ikke set den!" Nok et Svup! og nok et — og saadan blev han ved, saa der knap var saa meget tilbage af Bladet, te der kunde laves et Par Træskoringe af Resten.

Ok, hvad kunde der ikke fortælles om det Menneske og hans Fagter! Men tilsidst kom han jo da ogsaa for yderlig; det skal jeg alligevel fortælle jer, inden jeg gaar. Jo, det gik akkurat saadan til: Godske stod henne ved Kjelden og var ved at drage noget Vand op til Høvderne; det var en meget varm Sommerdag; Høvderne var tørstige, og Godske havde travlt med at faa fyldt i Truget; han havde lige taget den første Spand, men den kunde nappelig skjule Bunden, og nu skulde han saa til at ta den anden. Men om Forladelse! lige idet han griber efter den, springer Kjæden, og Spanden flyver som en Kanonkugle lige til Bunden af Kjelden! Nu er det snart den grimmeste Fornemmelse en kan faa, naar en staar og skal til at gribe efter noget, og en saa ingenting faar i Haanden alligevel; og nu ved, det Manden havde saa travlt, og det jet med det andet, saa bliver han da helt trekvart-taabelig, og med et stort Brøl smider han hans Træskobunder over Kjeldrammen og kaster sig ud; det havde vel sagtens staaet saadan for ham, te han skulde ha fat i hans Spand igjen saa snart som muligt, og saa havde han i sin Vidløshed

ikke gjort sig nogen Forestilling om, hvad han udsatte sig for. Hvordan han egentlig kom fra det, er ikke godt at sige, for en maa jo undres over, te han ikke sak under med Lok og Top! — Naa, de fik ham da samlet op og klinket sammel, og han kom ogsaa saa vidt til Krylt, te han kom oven Senge; men den Knug forvandt han nu iløvle aldrig; Brystet var skidt af ham, og han var længe meget lempelig; de sa, te hans Hjærte var svunget om til æ sønder Sid, saadan te det var kommet til at staa med Næbet i Vejret — saa Godske blev jo knap nok saa myndig herefterdags.

KROMAND IMOD SIN VILJE
(1905)

DET havde været en hed og streng Dag, og jeg glæded mig meget, da jeg omsider saa Kro forude. Jeg slængte Cyklen opad Muren og gik ind. Alt tyded paa, at her fornylig var fejret en Basseralle. Luften stod tyk af Brændevinsdunster under Bjælkerne, og Foden gled i Propper og Ølbærme; Stuen var tom for Gjæster, kun henne i en Krog sad der en gammel rødblisset Mand og bed kejtet af et Stykke Ost og Brød.

Jeg forlangte en Øl.

En ung Kvinde kom ind fra Kjøkkenet og erklæred forlegen, at de havde ikke „jen Drip i Huset — ett af nue Slaws Lig heller! — Wor egen Folk haar drukken æ det hile!“ slutted hun og drejed sig som i Anklage om mod den gumlende.

„Ja det er sgu Sandhed hwer Krumm,“ svared Manden og rejste sig op fra Væggen og nærmed sig, stærkt ravende, mit Bord, mens han stadig blev ved at gumle paa Ostebrødet.

„Jow vi haar sgu gjord Kaal paa æ fræ en End aa; det er saamøj sikker.

Føj, hwor haar vi drukken, ogsaa lig fræ æ Maaenstaând. Ja, en skuld jo ett sej æ, men a haar dæwlenmæ snaar aalle wot saa fuld i mi Daw. — Og det maatt jo ett vær, det war jo ett sær! En ska jo pass paa si Gjerninger, som Taalen er. Er det ett sand, a sejer? — Jamen Jøsses, bitte Faar, saa ka en jo aalle forswor aa før en søen Løwnet! — Men fuld det er a nu bløwen; men a er sgu paa en Maad aal skalu ved æ, for en haar

misæl ett Raad te æ. Og haaj Maren wot løwend, saa haaj æ heller aalle gavn, for hun war en vilre Kwind søen te aa hold ijen. — Nej, for a sku misæl aalle ha wot Krormand i mi Daw; a sku ha holdt ved mi Murhandtiring, mi Skir og mi Waterpas, — det war æ, a skuld; for a æ for gammel; a dur sgu ett te æ Kror; for a ska sej dæ jen Ting: A er for drikfældig; a vil for gjan haa æ, a drikker æ fræ de fremmed! — Men en haar jo lædt sæ forlokk; for æ Kror her den war misæl saa rejn for dyr. A kund ha hat æ godt, hwor a war far; men søen æ'æ mæ'æ. De ung vild jo endle haa'æ; ja hun dæ rend igjemmel æ Stow, det war mi Dætter, aaejow! ja hun er sgu en ynde Kwind, men lowle møj forfint; hwad, hun haar jo tjent i æ Kjøfsted, og saa wa'æ jo ett skjøn nok aa blyw ved æ Buendarbed; for mi Swigersøn — ja ham kjender du ett, men han gaar helsen derud o æ Ager — han er saamænd geskjeftig nok, det er laant fræ søen, — men lidtle Lyst til æ Arbed! Og saa solg a jo æ Stej og fæk det her sølle Kram — men a er sgu træt aa æ, det er vis, a er! A ka ett hold te'æ. A er for drikfældig, a rammer ingen Maad.

Men søen maa du't trow, a haar wot aall mi Daw. A haar maatt tavn ved, med de her tow! For det er misæl det: der ska arbeds — imellstaând da. Og du ka trow, a haar kund bestilt nøj!

A haar wot Murer; osse med dem aallvillest; af den gammel Slaw. Vil du ha mæ te aa staa paa mi Hued paa Jebjerg Kjerktorn? saa ska a gjør æ, ogsaa lisse javnle! A haar wot saa faale smedde — og stærk! ogsaa lisse grutstærk. Og mi Sønner! — ja, der er — snaar aa sej — ett den Slaws Lig, te ett de ka ta'æ i styw Aarm og hold æ snaar saa læng, det ska vær.

Men nu blywer en jo for gammel, og for slundred; æ Drikkelswaar ka a ett taal — og æ Kror her — den vil saamænd ød mæ; haaj en wot aa med æ, det Skidt! og haaj hat fat po æ Murskir ijen! Du tror maaske ett, a ka arbed? Ogsaa søen, a ka gi tow Oppassere nok aa bestill! Det war mæ, der mured æ Laad paa Nørgaard! Du ka trow, a haar wot estimired! — Men nu er en jo kommen i Knyk, for de Ung fæk mæ jo slæft mej; — ja—a, 7000 — det vil der nu gaa — med aal Gued! Men det er det samm: a vil aa med æ, saa læng a ka klaarir æ.

For det haar a aaltid saa te mi Bøen: Vær ærlig, og læ enhwer behold sin. Er en baare ærlig og tar Worherr med sæ — læd æ saa komm! — Er æ ett ogsaa sand, Mari!" (her vendte han sig om mod Datteren) — „læ æ saa komm, dælenmæ!

Men i Daa er á pinnede bløwen for fuld — a haar drukken æ fræ de fremmed; og du sejjer der og faar ingenting."

DORRES KAT

(1905.)

Da jeg endnu var Barn, vidste jeg ikke af nogen større Lykke end at stilles paa en Stol og faa Lov til at kigge ned i Mors Dragkisteskuffe; ja, det forstaar sig, — der fulgte jo ogsaa lidt Ragen med, thi saa længe Barnet ikke har befølt Gjenstanden, har det ikke rigtig faaet dens Fortrolighed; og hvilke herlige Ting var der ikke her at rage i! Først et Utal af Nøgler og Garnvindsler og Trummer i alle Farver; saa en Knapæske, der var et helt Musæum for sig; saa et Par gulnede Breve fra Fars Soldatertid, gjemt hen under en Dusk blegnede Lavendler. Den som var heldig kunde ogsaa paa Skuffens Bund finde hentørrede Smuler fra den sidste Julekage; men Samlingens Pragtstykke var dog en lang, svær Kvindefletning med et Skjær som moden Byg; naar vi Børn „mussede" hinanden om Kinden med dens bløde Haartaver, grebes vi altid af sær fortryllende Svimmelhed i Hjærtekulen. Men Mor ynded ikke denne Leg og bragte den gjerne til Afslutning med de Ord: „Aa Børn, a har jo bedt jer om at være fra Moster Dorres Fletning!" — Det var os Børn paafaldende, at hun aldrig lagde den paa Plads igjen uden først at kjærtegne den med et Kys, og naar hun atter vendte tilbage til sin Rok, havde hun mindesyge, bedrøvede Øjne.

Det var først op i den voksne Alder, at jeg fik rigtig Besked om, hvem Dorre var. Hendes Saga gik i Korthed ud paa følgende:

Langt ude paa den øde Hede boede en enlig Nybygger ved Navn Kild. Hans Liv var en Særlings. Med sine tunge, knudrede Hænder havde han opbrudt Heden i vid

Udstrækning omkring sin Hytte og bragt den rustrøde Ahl til at skjørne, saa de traadfine, ormbidte Havrestraa nu strakte sig hviskende over Bundens glanende Flintesten. Selv malked Kild sine to hjelmede Køer, kogte sin sparsomme Mad, vasked sine Hørgarnsskjorter og spredte dem til Tørring paa Lyngrisene; han kjendte kun Slidets Evangelium; først naar Midnatsmaanen stod højt over Østens Bakkeøer, lød det ensomme Skrald ud over den tavse Hede, naar Kild slog sin Dør i Laas for Natten; og Morgenduggen laa endnu graa i Sperglen ved Hyttens Gavl, naar hans ludende Skikkelse paany steg over Dørtræet og ud paa Toften for at begynde et nyt Døgn.

Kom han ned til Byen, var det kun for at faa lagt nyt Egstaal i en sløvet Spade eller for at bytte en Snes Æg eller et Pund Smør mod en Smule Kaffebønner eller et Par Favn Hampereb. Kilds Smør var dog langt fra efterstræbt. Landhøkeren la det altid paa et Brædt for sig til Sognets Fattiglemmer; der var lovlig mange Kohaar i det, og Kild bar det som oftest til Torvs, indsvøbt i et sort Tørklæde, der var blevet for medtaget til, at han længere kunde ha det om Halsen.

Kild var en Mand, der efterhaanden „var kommen over hans Sager"; han var mager og tyndslidt; hans Haar var graat, hvor der var noget; hans Knæer var krumme som Stavtræer; de „stod over", som man siger om Heste, der har været spændt haardere for, end de har haft godt af.

I Kilds Hus saas der aldrig Kvinder, og inted tyded paa, at han nogen Sinde savned dem; det vakte derfor baade Latter og Forbavselse, da det en Dag rygtedes, at der var bleven lyst for „Kild paa æ Hied" og Søren Stougaards purunge Datter; de fleste Steder var man tilbøjelig til at anse det for en styg Sladderhistorie, men Dorres forgrædte Øjne fjerned enhver Tvivl om Rygtets Rigtighed. Dorre var falden som et Offer for den vildledte Faderfølelse, der af Nidkjærhed for sit Barn dømmer det til en Skæbne, mod hvilken livsvarigt Tugthus er for intet at regne. Dorre græd Nætter og Dage, indtil Kjendsgjærningen stod som en fuldbyrdet Sag; ja aldrig mindedes Folk at ha set en Brud græde, som Dorre græd, da hun stod for Kirkens Alter med dette udtørrede, vildfremmede

Menneske ved Haanden, — saa Søren Stougaard var nok lige ved at angre, at han havde tvunget hende saa haardt.

Tre Døgn efter spændte Søren for sin Vogn og kjørte sin Datter halvfjerde Mil sydpaa — ind over den øde Mil til hendes Fremtidshjem. Bag i Vognen stod Dorres Dragkiste og en ny Spinderok, hvis Messingbeslag glimted i Solen; men foran i den grønmalede Agestol sad Side om Side Søren Stougaard med laadden Klaphue ned over Ørerne og Dorre med en ny Kyse paa Hovedet og en lille graa Kattekilling paa sit Skjød. I tre Døgn havde hun nu tvunget alle Taarer tilbage, nu formaaed hun ikke at holde igjen længere. Jo nærmere de kom Hytten, des stærkere græd Dorre, mens hun strøg tanketom hen over Killingens Haarlav. Søren Stougaard sad, stram i Nakken og skjæved nu og da gjennem venstre Øjenkrog ned paa Datteren uden at mæle et Ord. Naar der kom en Stigen i Graaden, fik Hestene et Ræk af Pisken, saa Rokkens Hjul snurred een Gang frem og to tilbage. Dorre selv gjorde en lignende Bevægelse i Agestolen, mens hun søgte at blive Herre over sin Graad ved at rue Næsen. Saadan naaed de igjennem et Par spredte Landsbyer; Dorre havde nu ruet det meste af sin Graad fra sig, mens kun fordobled sin Ømhed mod Killingen; det lille Dyr var blevet mere og mere uroligt ved den lange Kjørsel; naar en af Dorres Taarer ramte den paa Øret, rejste den Nakken og rysted sit Hoved, og da de kjørte over en Bro, hvis hule Dumren vakte dens Rædsel, satte den i et Favnespring ud over Vognfadingen og piled af Sted hen over Kjærene; først efter megen angstfuld Søgen lykkedes det Dorre at fange den i en Porsbusk, hvor den med grønne vidskræmte Øjne sad dukket mellem Rafterne.

„Naa, det skuld til Flyvt, det lede Skidt," snærred Søren Stougaard ud gjennem de sure Tandstumper, da Dorre forpustet atter kløv op til ham.

Ad snirklede Ensporveje med den buskede Katskjæg langs Randene nærmed de sig nu det forblæste Hedehus, hvor Kild boede. Længe havde Dorre med graadblindede Øjne stirret ud mod den lave Vaaning, der laa der træløs og ene paa den høje Hedelod med trekvart Skorsten paa en lyngtakt Rygning; til venstre havde den tre graa Lervægge med et aflangt Hul ved Grunden; det maatte være til Hønsene; lidt derfra hang et Par gamle Buxer og da-

sked paa Bjælkehovedet: helt henne tilhøjre sad der et haandsmalt Vindue; det var sikkert Spisekamret og det eneste Udsigtssted mod Hjemmet og de Egne, Dorre lige havde forladt; Dorre tænkte paa, hvor ofte hun vilde komme til at staa ved det Vindue og stirre ud mod sit gamle Hjem; hun var dybt inde i sørgmodige Betragtninger, da Vognen skumplede op mod Hyttens Dør, der laa mod Syd, og derfor først nu viste sig for dem. Kild kom ud af Kostalden og tog imod; paa Vejen hen til Vognen skubbed han med sin ene Træsko Hønsenes Ædetrug længere op mod Muren. En stram Gjødningsduft drev foran ham; med Øjnene bag i Vognen rakte han op med krum Arm og trykkede Dorres Haand i den sorte Handske. „Naa, er d e t Medgiften, Dorre?“ sagde han med en Haanlatter og peged paa Katten. „Hvi har I ikke Kvien med jer og det andet, en havde gjort Regning paa,“ tilføjed han i samme Aandedrag.

„Kvien skal ikke blive gaaet dig fra,“ svared Søren Stougaard med bedyrende Pandenik, „men en kunde ikke vel faa hende til at løbe ved Siden af Vognen. Og Rugen, som blev lovet dig, skal komme herop, saa snart Karlen kan faa det torsket af. Der skal ikke ske dig den mindste Forraskelse i nogen Maade, saa længe a har Hovedet over Skuldrene!“

Og med lavere Stemme føjed han til, idet han med Svøben pegte paa Dorre, der var i Færd med at stige af Vognen:

„Nu vil du jo nok vise en Krumm Gjævhed imod æ bitte Kvind, saa længe hun er saa ny paa æ Plads; for en ung Kone kan her jo nok imellemstunder være lidt ødlet.“

„Ødlet!“ svared Kild vredladen, „skulde d e t kaldes ødlet, her hvor en kan gaa og ro sig med baade Køer og Grise! Nej, da skulde I ha været her, ilag a kom herud; da kunde en snakke om Ødlethed; da kunde der være Aaringer, hvor en mellem Jul og Kjørmis aldrig saa saa meget som et Menneskeøje! — — Vil du ikke ha f r a?“ tilføjed han med en brat Overgang og greb den nærmeste Hest ved Hovedlavet.

„Nej, a maa vel til Polren hjemad, imen der endnu er Lys paa æ Sky,“ svared Søren Stougaard og gjorde Mine til at vende.

Da Faderen var kjørt bort, følte Dorre sig som en Skibbruden, der er bleven sat i Land paa en øde Ø og nu staar og ser efter den bortglidende Baad.

Der kom Uger og Maaneder, fulde af tærende Længsel og Selvovervindelse. Alt bød hende imod i dette grimme, kolde Hus, hvor hver Krog stank af Mandfolk og gammelt Skimmel; ingen Urtepotter var der i Vinduerne; ingen Skilderier paa Væggene, nej, ikke saa meget som et Spejl, hvori man kunde se sit eget Ansigt. Borde og Stole, Loft og Gulv, ja selv den plumpe Familieseng med sine sorte Lyngknipper og sine talrige Musereder i Bunden, var overtrukket med et fedtet Lag af aargammelt Snavs og Mados. Dorre kilted sin Kjole op og gik kjækt ind paa Skidtet. Hun la sig ned paa Knæerne og skured, saa hendes smaa Øren blev borte i Haaret, mens hende unge Barm gik ud og ind. Bagefter hende gik Kild og knurred som en gammel Bindehund, der skal ha ryddet op i sit Leje.

„Tho du kan snart bruge al ens Halm til Skurevisker," sa Kild med det hvide ud af Øjnene. „Det havde endda været til nok saa megen Nytte, om du kom ud og hjalp mig med at hyppe Kartofler". — Galt gik det dog først, da Dorre en Dag forlangte to Pund grøn Sæbe.

„Er du kommen herop for at rungenere mig?" raabte Kild forbløffet. „Saa megen Sæbe kunde en jo knapt nok faa ødelagt et helt Aar! A har altid kunnet faa Sagerne rene i det klare Mosevand; det faar du sgu ogsaa lægge dig efter, Morlil!"

Saadan rendte Dorre overalt Panden imod en Mur. Alt i dette Hus, hvad enten det var levende eller dødt, syntes at indtage en fjendtlig Holdning til hende. Gik hun hen paa Agren for at flytte Faarene, stamped de i Jorden med de senede Forben, mens de kampfærdige slikked sig om de grimede Snuder. Køerne snused med fladnæset Foragt til hendes Malkedragt og søgte at faa et Bagben op i Strippen. Kun den lille graa Kattekilling blev ved at holde sig til hende med uskrømtet Hengivenhed; alle Vegne var den i Skjørterne paa hende, ude som inde; i Regnvejr eller i den tidlige Morgens Dug balancered den kuldskjær henover Brostenene efter hende; rysted Poterne og mjaved; hopped over et Par Sten; standsed atter og mjaved; men saa den Kild nærme sig, sprang den uden Hensyn til,

om den fik vaade Poter, en hel Række Sten, gjorde Sæt paa Sæt og vendte angst sine grønne Øjne i Lyset.

Dagene pinte sig hen den ene efter den anden; Dorre længtes mod Mennesker, saa det sved i Hjærterødderne; især var Søndagene uovervindelige; alene en Kirkegang var en hel Dagsrejse. Og Kild drev Spot med alt, hvad der angik Præsten; derfor blev Dorre som oftest hjemme; men for at fordrive Søndagens Kjedsomhed satte hun sig — naar Arbejdet var gjort — ud til Husgavlen og opramsed med høj Røst alle de Salmer, hun havde lært, da hun gik til Præst. Solvarmen knitred i den høje Lyng og gløded Stenene omkring Brønden; hvide Høns med røde Hudlapper strakte Hals inde i Kartoflerne, og en skrævende Spurv stod paa den yderste Rand af Tagskjægget og spejded nysgjerrig ned i Dorres Salmebog; Dorre ramsed og ramsed, — den ensommes monotone Snakken med sig selv for Himlens Aasyn; saa snart Kild nærmed sig, skød Dorre Bogen under Forklædet og lod som ingenting.

Der gik et Aars Tid og der kom atter mildt Foraar i Luften, saa Dorre igjen kunde vælge sin Ynglingsplads ved Husgavlen. Det var en Søndag Eftermiddag ind imod Pinse; Harven stod rejst inde paa den brede Havreager med lange, trævlede Græsrødder mellem Tænderne; rundt omkring den skød Tusinder af violette Smaaspirer frem af det blygraa Sand. Viben slog Hjul i Luften inde over Mosedammene, Hjejlens Skrig lød helt ude ved Himmelranden, hvor ogsaa Toppen af et Kirketaarn raged op af det begyndende Mulm. Dorre sad paa et omvendt Bryggekar med den graa Kat paa sit Skjød og med sine Øjne fyldte af Solnedgangsrødme; saadan en himmelsk Aften var Længslerne mod Hjemmet altid mest ustyrlige. Nu kom jo snart den Tid, da hun plejed at gaa ned i sin Fars Eng og sanke Blomster til Pinsefesten. For nu maatte de jo være udfoldede allesammen, den gule Kavling og den violette Karse; og saa den sjældne Guldskinnende, som hun ikke vidste noget Navn paa, men som grangiveligt minded om smaa Æggeblommer paa Stilke. Ja hun havde hentet sig mange vaade Fødder nede i de Enge, men alligevel: hun troed ikke, der var saa smukt et Sted i Verden som der, naar Rylen fløj med Pylrelyd over Aaens lave Vandingssteder og Vibens brogede Æg laa med de

fregnede Spidser mod hverandre inde under Kavlingens duggede Blade. Aa, hvor var det ikke skjønt Pinsedagsformiddag, naar man havde gaaet dernede i Engene, mens Forældrene var i Kirke, at komme hjem i den rene Stue og hælde hele sit Forklædes Indhold af Blomster ud over det lange sandskurede Bord; og saa — mens en ældre Søster kogte Risengrøden færdig ude i Frammerset — at begynde at pynte alle Skilderierne med Blomster, en gul og en blaa bag hvert og en hel Buket over det gamle Spejl ved Klokhuset. Og saa kom Mor stille ind ad Døren og lagde den svære Salmebog med Guldkorset opad midt paa det hvide Langbord, og Far kom ogsaa ind og stilled sin tunge Kjæp op ad Døren og drak længe af Ølkovsen. Og endnu med Kaaben paa gik Mor hen til Blomsterne og tog dem varsomt om Hovedet med to Fingre, saadan som man tar et godt Barn om Kinderne.

„Aa, hvor det endda er skjønt at se saa mange kjønne Blomster!“ sa hun. „Er du nu ikke gaaet og bleven vaad om Fødderne, bitte Dorre?“ Mor var altid saa god, og saa holdt hun saa meget af Blomster, det har jeg efter hende, tænkte Dorre. — Og derfor blev hun jo heller ikke ret gammel. For det siger Folk jo, at de bliver aldrig gamle, der holder alt for meget af Blomster. — Aa, om Mor havde levet, saa var aldrig det sket, som nu var sket: for hun var altid saa rettænkend; og hun havde sagt ikke een men mange Gange, at aldrig — saa længe hun havde noget at sige — skulde hendes Børn blive tvungne til at ta den, de ikke tykte om; „for det er den største Synde, en kan begaa,“ sa hun. — Havde hendes Mor levet, sa havde hun faaet Jens Tammesen. om saa han aldrig var saa pengs-øde. „Aa, Jens Tammesen!“ Dorres Barm fyldtes af varme Mindebølger, mens Katten paa hendes Skjød blev urolig under Taarernes tunge Fald. — Hvordan var det nu, de var komne til at holde „saa faale møj“ af hverandre, hun og Jens Tammesen? Jo det var den Dag, de havde høstet hendes Fars Havre; det var ud paa Aftenen, inden de sidste Straa faldt; det var lige ved at gaa dem paa, men de vilde nu være færdige den Aften. Jens Tammesen var en farlig biel Karl, og hans Skaar var de bredeste i hele Byen. Dorre var dinglefærdig af Træthed, endda Jens Tammesen nu og da bandt et Neg for hende; da de var færdige med at høste, begyndte de

at sætte sammen; Jens Tammesen tog bestandig alle de yderste og tungeste Neg for at spare hende saa meget som muligt. Natten var saa blikkende stille under Himlen; der var ingen Maane men fuldt af blide, forunderlige Stjerner; Duggen faldt tæt over de fældede Neg, der laa med dunkle Omrids i Mørket; Frøerne sprang over ens Træskonæser, naar man gik over Agerfurerne, og Mulden mellem Stubberne dufted tungt og dugdrukken, naar man bøjed sig for at faa Neget ved Toppen. Saa var det, det skete, at de i Mørket samtidigt kom til at gribe efter det samme Neg; hans Haand havde været den nederste, og Dorre havde grebet ham lige om Haandleddet; og som et Lyn havde han saa lagt sin venstre Haand ovenpaa hendes og draget hende ind i sin Favn, og forinden hun i sin Overtræthed kunde sætte sig til Modværge, om hun havde villet, havde hans Læber fundet hendes og kysset hende Gang paa Gang, tungt og ildfuldt, som der kun kysses i Mørke. Og hun havde staaet der ganske stille med en underlig lammet Fornemmelse i sine Knæer; ja hun havde vist ogsaa lænet sig ganske lidt imod ham, og det havde ansporet ham til at lægge sin Haand omkring hendes Nakke. Han slap hende med et Kys, i hvilken han ligesom samlede Summen af alle de foregaaende, og skød hende saa heftigt om end ømt tilbage i Stubberne. Dorres Hovedklæde var sunket ned bag hendes svære Haarknude, og hun syntes, hun maatte kunne føle sine Kinders Rødme. Under Resten af Arbejdet gik hun som i en Taage. Hun var jo saa ung og uden Erfaring i Kjærlighed; naturligvis havde ogsaa før i Dag en eller anden taabelig Dreng fravristet hende et Kys i Forbiløbet, men saadanne voksne Mands-Kys, mættede af Styrke og ubøjelig Vilje, dem havde hun aldrig kjendt før i sit Liv.

Arbejdet skred videre i det glidende Mørke. Paa een Gang sa saa Jens: „Dorre, er du træt?“

„Nej, nu er a ett træt.“

„Ja for saa maatte du godt have sat dig paa et Neg, ilag a gjorde Resten.“

„Nej da var det da Synde, Jens! A vil jo saa gjerne hjælpe dig!“ sa Dorre.

Snart var de ved Agrens Ende. I kaad Glæde løb de omkap efter det sidste Neg; men lige da den leende Dorre vilde gribe det, tog Jens hende om Livet og løfted hende

en Alen fra Jorden, mens han svang Neget i en stor Bue over hendes Hoved.

„Hvor du endda er stærk, Jens Tammesen!“ sa Dorre, da hun atter naaed Jorden.

„Nu har vi gjort et godt Stykke Arbejde,“ sa Jens, svang de to sidste Neg ind i hinandens Favn og klapped dem sammen i Toppen. „Vi er de første, der har faaet ophøstet i Aar.“

„Hør til Fuglene!“ sa Dorre og lytted ud mod de store Kjær. „Naar de tar saadan opaa, plejer der ikke at være langt til Efteraar.“

Dorre slog sit opkiltede Skjørt ned over sit Knæ; Jens fandt sin Hjøle og svang den paa Nakken med den dugslaaede Od opad. Saa gik de stille henad Markstien ved hinandens Side.

„Vi er da vist de sidste, der er oppe i Aften,“ sa Dorre og lod sine Øjne fare hen over de slumrende Gaarde, der laa derinde i Byen uden et Lys.

„Ja men hvad gjør det; det er jo Søndag i Morgen,“ sa Jens Tammesen. „Kunde det ikke være rart at sætte sig lige et Øjeblik,“ føjed han til, da de naaed et lavt Toftdige bevokset med Siv og Katskjæg. Jens la sin Le paa Diget og tvang lempeligt Dorre ned til sig; Sivene peb svagt i deres Skeder, da hun gled ind mod hans brede Bryst; her laa hun med lukkede Øjne og svimled i Kjærtegnene fra hans Hænder, der lugted af Havretop og Hjøleknag. Han løfted hendes Ansigt op imod sit, mens han tilhvisked hende alle Nattens søde Ord; men ængstet ved hans Hede satte hun søvngængeragtigt sine Hænder mod hans Bryst og skød sig i Arms Længde ud fra ham.

„Kom ikke for nær til min Hjøle!“ hvisked han skarpt; og brat sank hun atter ind imod ham, saa deres Knæer berørtes og deres Træsko larmed svagt imod hverandre. — Høstnattens duggede Mørke laa over Pors og Siv, Trækfuglene larmed ude om Hededammene i Vest; en Plag gik og græssed inde i Toften bag de to Elskende; af og til lagde den sin Mule op paa Diget og napped en Tot Græs under hule Rusk. Dorre hørte det som i Drømme; vilde rejse sig op, men gled kun dybere ned i Sivene.

— — — „Aa, Jens Tammesen!“ med dette Udraab afslutted Dorre disse Erindringsbilleder om sin Ungdoms

Kjærlighed. — Der var jo dem, der mente, at det var syndigt, saadan at gi sig hen til den, en holdt af; men var det kanske ikke syndigt, hvad man havde gjort imod hende? — Om han nogensinde kom tilbage — hun vilde gaa med ham, hvorhen han selv pegte, tværs over Hedebakker og Mosehuller, ja lige til Verdens Ende, om det skulde være. For han var saa stærk, saa god og saa stærk. — Bare hun ikke havde faaet sin Helsot ved at tænke paa ham: dette Sting der ved Hjærtet; saadan havde Mor ogsaa faaet det. En maatte være forsigtig og ikke ta Nattekuld — — Dorre trak ned i Korsklædet over det sviende Bryst. — Skjønt: hvorfor skulde hun ikke ville dø? Havde hun noget som helst andet end Sorg at vente paa? Det eneste skulde være, om Kild kunde gaa hen og dø; saa vilde hun sælge Huset og rejse ud og opsøge Jens Tammesen; og han vilde ikke jage hende bort; han vilde forstaa det altsammen, for han var ligesom Mor, saa rettænkend. Men hvorfor skulde Kild dø; han var naturligvis — ligesom alle onde Mennesker — saa sejglivet; hun blev nok nødt til at dø før Kild; for en af dem maatte dø; dette Liv var ikke til at holde ud. En Nabokone havde jo ogsaa set en Ugle tage Flugten lige ad deres Hus; hun paastod, at den havde hvilet sig paa Taget; men det kunde jo ogsaa være en af Køerne, der skulde dø; for der gik jo ogsaa Varsler for Dyr.

Men hvis det nu alligevel var Kild. — — Han var jo nu nede i Mosen og se til Tørvene; der var saa mange dybe Huller — og nu mod Mørket. — — Hvad om nogen kom bærende med hans Lig op over Brinkerne. — — Nej, saadan maatte man ikke tænke; men hvi var han da saa ond imod hende? Havde kan maaske ikke noget Vid om at være god? Og hvi var han saa ond imod Katten, den eneste Skabning, hun havde at ro sig ved? Var det for den Smule Mælk, den fik i sin Kop, naar hun malked? Ja, for det var ham, der havde sparket Katten, saa den nu havde humpet paa tre i mange Dage; det var ligefrem en Ynk at se paa. — Lille Mis! — Dorre løfted lempeligt dens syge Fod i Vejret; Katten udjamred en lidelsesfuld Mjaven og saa ræd op paa sin Beskytterinde. — „Tag dig i Vare for at komme i Nærheden af ham, bitte Mis; for der har vi to nok ikke noget godt at vente," sa Dorre.

Endnu en Gang fortabte hun sig i Minderne om Fortiden og Jens Tammesen. — Skulde hun aldrig, aldrig mere se ham — eller høre fra ham! Han skulde jo ha faaet Plads dernede ned Aarhus ad. Aarhus — hvordan var det? det var jo østerpaa, den Vej der ned ad Aaen til. Den Vej vilde han maaske komme en Gang op imod deres Hus. Aa, om han saa kunde passe at komme en Aften som denne, naar hun var ene hjemme! Hun vidste saa nøje, hvordan han maatte komme. — Dorre la sit Forklæde for Øjnene for at gjøre sig Billedet rigtigt tydeligt. — — Ja; saadan vilde han komme op over Brinken: høj, rank, brunet, med dette raske Tag paa højre Fod og en pæn Rørkjæp i Haanden. — Dorre gik helt op i sin Rolle og snakked højt med sig selv som et Barn, mens hun stadig holdt Forklædet for Øjnene. — — Se! nu sprang han over Vandrenden dernede bag Mergeldyngen, saa en Vibe fløj op med et skarpt Skrig; nu gik han forbi Faarene dernede paa Grønagrene; de stamper i Jorden ad ham ogsaa, de ækle Kræger; nu blev han borte bag den hushøje Tørvestak — — men nu — — hør! hør! — — Nu kom han lige hen til hende. „Aah, bitte Jens Tammesen!“ — — Der hørtes nogle tunge Trad i Grønjorden bag om Huset; Katten sprang forfærdet ned fra Dorres Skjød og humped i Læ bag Kaalgaarddiget; Dorre rev Forklædet fra Øjnene — og saa Kild staa foran sig med krogede Knæer og tvære Træk under den store fedtede Kaskjetskygge.

„Naa, her sidder du med ledige Hænder!“ begyndte han. „Der er andre dje Koner — de her altid noget at ta sig til med Hænderne; enten det nu er en Bindhose eller en anden ringe Ting; for det er aldrig saa lidt, saa bliver det endda til nøj; men du er nok ikke af den Slav, der er anlagt paa at gjøre Nytte i et Hus. — — Aa, kunde du ikke gaa med ind og hjælpe mig Dejgnkarret af Loftet; du ved jo, der skal bages i Morgen!“

Dorre gik lydig ind efter sin Husbond.

Næste Morgen tidlig, mens Dorre malked Køerne, stod Kild og var i Færd med at ilde Bagerovnen Han ligned mest en Djævel, der har taget sig over at gøre det lunt under en af de Fordømte. Ilden fra Ovnen flimred i hans Træskokramper, i hans smaa Øjne og i Fedtlaget paa hans

store Kaskjetskygge; det lille Frammers var fuldt af Klyner og Brændlyng, som Kild vikled sammen i sine lange Arme og med et Svup sendte ind ad Ovngabet, mens hans magre Skikkelse gjorde Skyggespring mellem Loftsbjælkerne. Frammerset laa mellem Stuen og Risthuset; bag dette igjen: Kostalden. Dørene stod i Øjeblikket aabne for at gi mere Træk i Ovnen. Paa een Gang stod Katten paa Dørtrinet ind til Stuen, fra hvilken den vilde snige sig gjennem Frammerset ud til Dorre og sin Morgenmælk. Under andre Omstændigheder havde det kun været et Spring om at gjøre; men den var i Dag — paa Grund af Sparket — daarlig til Bens, og Lyngrafterne lagde den ogsaa Hindringer i Vejen; da saa Kild pludselig spærred Risthusdøren, misted den Besindelsen, blev ræd og krøb i en Kugle under Vasken. Kild skød sin lange Arm ind efter den, greb det lille Dyr ved Hovedet og slængte det paa maa og faa ind i den rødglødende Ovn; der hørtes nogle skarpe, eksploderende Lyde, som naar der gaar Ild i Talg, og en sort, stinkende Røg vælted hen under Ovnhvælvingen. Kild bøjed sig ned i sine posede Knæer, indtil han sad foran Ovnmundingen i en Ramme af Ild; her blev han opmærksomt siddende, saa længe der var en Stump af Katten tilbage; saa rejste han sig op og skogred, saa hans lange Hage hoppede.

Kort efter lød Dorres Kalden ude ved Køerne: „Mis! Mis! Mis!“ — Man hørte hende aabne Nøsddøren og kalde ud over Toften. Da der endnu ingen Kat viste sig, aned Dorre Uraad; med opkiltet Skjørt og med Malkestrippen i Haanden kom hun frem i Melldøren og spurgte:

„Har du set noget til Katten?“

Kild, der endnu ikke var bleven Herre over sin Latter, svared oprømt:

„Jow du kan tro, a har set den! De sidste Fløde, den fik, de var saadan lovlig warmt.“ — Og med en Bevægelse hen mod Ovnen: „Du kan tro, te den brased!“

Dorre blev i sit Ansigt som en kalket Væg; hun lod Strippen synke, gik hen imod Manden og sa med en Undertone af fortærende Had: „Aae, hvor du er en Skumpi!“ — Derpaa gik hun skjælvende ind i Stuen.

Da Kild lidt efter keg ud af Vinduet, saa han Dorre

forsvinde om Hushjørnet. — Det gav et Ryk i ham! Men hvad var det? Rendte Dorre hendes Vej! — Kild slap Indfyringen og styrted ud ad Bagdøren. Men Død og salte Pine, var æ Kwind bleven vidløs! Løb hun ikke der nordpaa saa hurtig hendes Ben kunde bære hende, i Støvler, Sjal og det hele, og med en Bylt i den ene Haand! „Dorre! Dorre! Vil du se at komme hjem! Hører du ikke en raaber efter dig! — Jamen har nogen da kjendt Mage til Kvindemenneske; rende sin Vej, naar en staar her og skal ha Brødet i Ovnen!"

Dorre var allerede langt uden for Hørevidden af Kilds Kalden. Hun blev ved at rende saa rask, hun kunde, henad Hedevejen, mens Sjalet flagred i Luften.

Fire Døgn efter kjørte Søren Stougaard og Datter atter op for Kilds Hyttedør; bag i Vognen laa der to Tønder Rug og en grønsaltet Flæskebøste. Dorre gled ned af Agestolen forbi Kild og ind i Stuen uden Ord; Kild bar de gode Gaver under Tag; hans Knæer krummed sig dobbelt under Byrderne, og hans Træskonæse strejfed hans Bukseben over Dørtrinet.

Søren Stougaard sad under Kabudsen med det uigjennemtrængelige Ansigt — som bag et Gitter.

„Ja, tho Dorre kom jo hjem," sa han uden at dreje Hovedet.

„Naa, hun kom hjem?"

„Og nu har du hende jo saa igjen."

„Ja; tho det ser a."

Der gik en Tid. Saa sa Søren:

„Der bliver vist snart Forandring paa æ Vejrlo."

„Ja, det kunde gjerne ligne for det," sa Kild.

Langsomt vendte Søren Stougaard Vognen med de tømte Sække.

Kort Tid efter begyndte Dorre at spytte Blod. Næste Foraar døde hun.

Mens hun laa paa Straa, afskar Kild med en Uldsaks hendes lange gule Fletning lige til Bunden.

Kilds Bismer udviste, at den vejed knap og nap halvandet Pund.

Dette stod Kild haardt paa, da han senere borttusked Fletningen til Dorres nære Familje.

VESTERFRA
(1905)

FROSTVINDEN svøbte med sviende Slag om den gamle Hedekros frønnede Hjørnestolper og rusked vredt i det afskallede, blaa Brædt med Privilegiumsbetegnelsen, der hang og dingled i et Par rustne Stabler over Indgangsdøren. Smaa vildfarne Vindstød kom pilende ind i Vinkel-Læet mellem Kostalden og Stuehuset, hvor de jog med den spildte Hakkelse, saa den hvirvled med klinger Metallyd hen over de rimede Sten. En lavbenet Bondekøter kom frem ad Bagdøren og vejred med løftede Næsebor hen mod nogle Graaspurve, der stod og gav Hals over et Par Hestepærer; med en kuldskjær misfornøjet Piben trak Hunden sig atter tilbage fra Dørtrinet.

Inde i Skjænkestuen sad den gamle Kromand i den tykke Faareskindstrøje mortensene og vented paa Bid.

Ikke een Gjæst havde været der hele Dagen, og nu var det snart Aften. Tre Gange havde han gjennemlæst „Folkebladet“s Avertissementssider lige fra „Grisepriser“ til „Ligkister“; ved hvert Punktum havde han stempet en Spytstraale ned i Gulvfjælene mellem sine Krampetræsko, saa de nu var nær ved at kunne sejle; for at faa Has paa den krybende Tid kasted han ogsaa et Blik paa den øvrige Del af Bladet. Der var f. Eks. et „Delegeret“-Møde; nejtak, dje Politik og dje Skidt — det kunde de gjerne ha for ham! Det var bare til at sætte Splid mellem Folk. Der kom jo ikke nær saa mange til Kros som i føromgoddage — det var misæl den forbandede Politiks Skyld, det var saa meget sikker. — Kromanden lod Øjnene løbe læn-

gere ned ad Bladet: „Indbrudstyveri paa — hvad Fanden var det, der stod? Dosse-ringen — —".

Kromanden begyndte at læse med mimrende Læber. Kort efter satte han dog atter et kraftigt Punktum ned i Gulvfjælene og saa for hundrede Gang ned over Vejen ud mellem to armtykke Istappe, der hang ned for Ruderne.

„Ser vi det! En Vogn!"

Kromanden bøjed Nakken længere og længere tilbage for at følge Vognens Gang saa langt som muligt.

De grimme Istappe, der snart spærred Synet for al Ting! Han skulde nok have dem gaaet efter med Egekjæppen endnu en Gang.

Kort efter rumled en tung Vogn op for Indgangsdøren; de smaa „Russere" damped voldsomt ud af Næseborene; deres Manke og Øren var randed af Rimkrystaller. Hestene førtes ind i Stalden. Kusken, der paa de vældige fastspændte Sække bag i Vognen saa ud til at være Uldopkjøber, drøned ind ad Forstuedøren og videre frem i Skjænkestuen.

Kromanden havde allerede sluppet sin Avis og rejst sig halvt op i Knæene for at hente den Gjenstand, som Gjæsten vel maatte rekvirere. Uldmanden, der var rund og bævrende som en af sine egne Tosække, gjorde dog ikke Mine til at „bestille" noget; derimod slængte han sig om i Bænkkrogen, saa det knaged i Panelværket, stødte sin Haand ned i Kappelommen og fremtog noget, der var indsvøbt i en Avis, og som viste sig at være Smørrebrød, der var bleven helt krumt i den stærke Kulde.

Med den bedste Samvittighed al Verden gav han sig til at spise.

Kromanden skjæved lidt til ham og lod ham foreløbig tygge i Fred. Uldmennesket sad og stirred ud af Vinduet, som aned han slet ikke Kromandens Tilværelse. Saadan gik et Kvarters Tid. Da beslutted Kromanden at sende en Føler ud.

„Det maa være noget grimt Føre i Dag," sa han.

„Naa—aa?" brummed Uldsækken gjennem den sidste Mundfuld.

„Ja, det bliver minsæl haardere Vejrlig endnu, det kan a mærk paa æ Lopper," fortsatte Kromanden.

„Det var Fandens!“ sa Uldmanden og rensed Gummerne med et Slag af Tungen.

„Jow, a ynder det minsæl ett, naar de søger altfor nær te æ Skind.“

„Nej, saagu,“ sa Uldmanden og udstrakte sin Haand efter Husets Tobakskasse, der stod i Bænkkrogen.

„Sikken en Kjæltring!“ tænkte Kromanden, vil han være det bekjendt at bruge ens Tobak ogsaa, uden at nyde den ringeste Gjenstand.

Uldmanden stopped og tændte, satte sig mageligt til Rette og blev ved at stirre ud af Vinduet.

Som i en Art Aandsfraværelse famled Kromanden sig til et Ringspil, der laa lidt fra ham, rejste sig op, gik ud i Stuen og gjorde nogle klodsede Kast efter en Krog, der var fastgjort i Sidevæggen. Kun en enkelt af Ringene blev hængende i Grebet; de fleste faldt mod Gulvet under meget Spektakel.

Nu blev Uldsækken opmærksom; med en folderig Drejning i Tyrehalsen spurgte han Kromanden, hvad det var til.

„Aa,“ svared Kromanden med et enfoldigt Tonefald, „det er saadan no Komeddi, de har hittet paa for Folk, der vil sætte et bitte Væddesmaal. Men en forstaar sig jo for lidt paa det. Har du noget Vid om det?“

„Hvor skuld a ha det fræ!“ svared Uldmanden og buldred hen over Gulvet, saa Brædderne gimped.

„Ja tho,“ vedblev Kromanden, „det kan da aldrig skralde højt: skal vi forsøge lige et jenle Kast imod hinanden?“

„Lad gaa,“ svared Uldmanden.

„Ja, a mener saadan for Alvor da — om en bitte Gjenstand?“ vedblev Kromanden.

„Ja, aaeja,“ svared Uldmanden. De blev enige om Vilkaarene: Ti Ringe i ti Kast; den, der havde flest Ringe paa Krog, havde vundet.

Kromanden lagde for. Nu var der ikke længere noget klodset i hans Kast. Med en Alvor, som gjaldt det mindst en Tønde Guld, og med en Sikkerhed, som havde han aldrig foretaget sig andet, sendte han Ring paa Ring ind i Krogens Greb, mens han langsomt og højtideligt talte: „En — to — tre —“

Uldmanden havde taget Opstilling et Par Skridt fra

ham; efterhaanden som den ene Ring efter den anden klirred ind om Jærnkrogen, havde hans Ansigt faaet et sygt, velvilligt Udseende, der bredte sig til et stygt Smil hen over Mund og Kindben. Først da en Ring larmed mod Gulvbrædderne, afløstes Smilet af et Blink, som naar man hugger en Gnist af en Flintesten.

„Saa for Satan!" sa Kromanden, før han atter gik videre i Tællingen.

Det var hans eneste „Forbier". I ni Kast havde ikke een Ring svigtet ham; i det tiende kun denne ene.

Med dette Resultat rakte han Spillet til sin Modpart med et Blik som en Lommetyvs.

Uldmanden smed Kjørekappen og endnu et Par Frakker og tog fat.

„Ho—hoh!" tænkte Kromanden allerede ved Gjæstens første Kast, „han er nok ikke et rent Barn heller!" Uldmanden stod i Skjorteærmer og slangede Ryggen som en Fægter; med smaa, sirlige Bevægelser og fjedrende sig frem og tilbage paa den store Taa smækked han Ringen over Stablen, som man kaster Løkken om et Dyrs Horn; hans Øjne var nu stive og udstaaende; hans Mund stod aaben, og Underlæben blev længere i Kastet, som vilde han føre Ringen til Maalet ved sit Aandepust.

I Modsætning til Kromanden talte han ikke Slagene; saa sikker var han paa sin Sejr. Kromanden blev mere og mere grøn i Synet, han forsøgte at lade være at se paa det, men stod i næste Øjeblik alligevel og saa stortgloende fra Kasteren til Krogen, idet han flyttede Øjnene med smaa arrige Nakkeryk, indtil Spillet var ude. I ti Kast havde ikke een Ring glippet Maalet.

Nu først mødtes deres Ræveøjne.

Kromanden: „Hwor er do fræ?"

Uldmennesket, med et Slæng: „A er vejsterfræ."

UNDER SABLEN

EN REKRUT-ERINDRING

(1905)

GOTHERSGADES grimme graa Ekserserhus dundred og skjalv under Kompagniets Militærøvelser. Lige Rækker af drejlsklædte Mænd gjorde betydningsfulde Skridt fremad og tilbage igjen; hele den gamle skidne Kasse toned som en Violoncel; Brædderne gungred under Etmarchens frygtelige Fremspark, Taget spraged under Kommandoraabenes Hyl og Bulder og alle Helvedes brændende Eder. Luften var saa tyk, at den tog én i Struben med en lummer Blanding af Soldatersved og Støvlefedt; Tovtrapezernes Jærnringe svang blødeligt som Kjæmpeperpendikler agter og frem gjennem Støvhavet, mens de klodsede, mandshøje Træheste vendte Bagen til hele Kommercen.

Der var raabt: „Rør!" men ikke destomindre blev Kommandobrølene ved at gjalde henne fra Ekserserhusets øverste Ende; Rekrutterne strakte Hals for at se, hvad det kunde være. Jo, naturligvis var det Sergent Jørgensen, der som sædvanlig var ved at gi en af Mandskabet „en Omgang for Lopper", som han udtrykte sig. Jørgensen var en tæt, firskaaren Bøddeltype, der fra Gendarmeriet var kommen ind i Hæren; han var fregnet og skjægløs; hans Læber var skorpede og ligesom skoldede af alle de fule Eder og „Annammelser", som uden Ophør røg ham ud af Halsen. Han bar endnu friske Buler og Mærker efter sit sidste Slagsmaal, og paa venstre Side af Struben laa der et dybt Ar, som han gjerne pilled i under Hvilene. — For Tiden ødsled han sine geniale Anlæg paa stakkels 47.

Det var alle en Gaade, at denne brave Fyr var bleven udset til Uslingens Forfølgelse. 47 var eneste Søn af et Par gamle Folk, der ejed en mindre Gaard i det nordlige Jylland; han havde aldrig tidligere været fjernet fra sit Hjem, havde da ogsaa alle Hjemfødningens godlidende og naive Egenskaber. Naar han modtog sine ikke ubetydelige Sendinger af Smør og Sul hjemmefra, blev der Fest paa Madstuen, for 47 var aldrig nøjeregnende, og han saa gjerne glade Kammerater omkring sig. Og den, der havde svært ved at vinde med, var altid sikker paa at blive bistaaet af 47 snart med Pudsningen af en Livrem, snart med Udrensningen af et Geværløb. Der var ikke bedre Hjærte end hans. Men han led af en lille Naturfejl, der her blev Aarsagen til hans Ulykke: blev han ængstet eller genert, fik hans Mund et Udtryk, som om han lo; jo mere alvorsfuld Situationen var, jo mere bredte Smilet sig om h a n s Læber. Allerede paa Øvelsernes første Dag bed Sergenten Mærke i denne uheldige Egenskab.

„Staa ikke med dette Hestegrin i Geleddet, De dér, Bondeøg!“ raabte Jørgensen i sit belevne Krigersprog. 47's Smil antog større og større Omfang. „Hører De ikke, hvad jeg siger! Vil De behage at s a m l e det Par røde Rosenlæber om Skraatobakssovsen! — — Skal jeg, Satan rampe mig, lære Dem; staar De og griner Deres Sergent lige op i Øjnene!“ Det blev til 47's første Stroppetur; der skulde følge mange efter.

Der var aldrig noget at udsætte paa 47's Pudsning, skjønt Gud skal vide, at Jørgensen ledte omhyggeligt nok. Hans Eksersits var altid mærket af god Vilje, og hans Opførsel baade paa Stuen og Sovesalen var exemplarisk; men dette ulyksalige, insubordinære Smil — det virked paa Sergenten som den røde Klud paa Tyren. Naar Delingen var kommanderet i Rørstilling, var noget af det første, Jørgensen saa efter, om 47 endnu havde Smilet oppe. — Ogsaa i Dag var han der øjeblikkelig. 47 forsøgte at dreje Hovedet til Siden for at skjule sin ulykkelige Fejl.

„Se paa m i g, 47! Jeg slaar Dem, den Onde rampe mig, ihjel, hvis ikke De taer det Grin ind; forstaar De, hva!“ brølte Sergenten og lod Tungespidsen fare som en Flamme hen over de skorpede Læber. Der steg dybt nede fra en Taare op i 47's ene Øjenkrog, men det forræderske Smil vidned stadig imod ham. Det blev en ny for-

færdelig Stroppetur. Sergenten havde sat sig i Hovedet, at han nok skulde „kurere" ham. Gang paa Gang blev han kommanderet frem af Geleddet, og saa lød det: „Fat Vægtlodderne! Sving!" — Kammeraterne stod blege og saa modstræbende hen til den Kant, hvor deres Ven mishandledes; deres Hænder skjælved nede ved Knivbajonetten, og deres Øjne fik et sært grønligt, glippende Skjær. — Om den retfærdige Gud havde hugget én af de dinglende Trapezers Jærnkroge i Sergentens Kjæver og halet ham op under Himlen, vilde enhver af Mandskabet ha fundet Sagen i sin Orden. — For fjerde Gang var 47 kommen ind i Rækken; hans Lunger arbejded voldsomt mod Ribbenene; hans Øjne tigged og bad om Skaansel, men hans Mundvig trak sig skjævere og skjævere i et ubetvingeligt, krampagtigt Smil.

Sergenten var nu aldeles sanseløs af Ondsind. Han gik saa nær ind imod 47, at hans Fraade stænked Rekrutten i Ansigtet; han haged sine Høgekløer fast i 47's Kjæmpeskuldrer og rusked ham, saa det knaged i hans Kraveben; der stod en salt Stime af Eder og Trusler op i Rekruttens Ansigt, presset frem mellem Sergentens skurende Tænder. Endnu en Gang maatte den ulykkelige fatte Vægtlodderne; hans Skulderblade forskød sig i skjæve Vinkler inde under Drejlstrøjen; hans Kjæmpeskikkelse duved udmattet frem og tilbage; hans Armmuskler slappedes, saa han slog sig selv i Hovedet med de tunge Lodder. Han følte sig som et stakkels hjælpeløst tøjret Kreatur, der en mørk Nat jages til Døde af en løssluppen Køter.

Paa een Gang knækked han sammen under en vild og vanvittig Latter, mens en Blodstrøm stod ud af hans Mund. I to Døgn laa han hen uden Bevidsthed. Paa det tredje døde han.

Sergent Jørgensen var stadig den hos sine Overordnede ansete Underbefalingsmand, ganske vist noget streng, men ivrig i Tjenesten og sikker paa Forfremmelse.

En Maanedstid efter denne Begivenhed førte han sin Deling ud paa Nørrefælled. Det var midt i det skjønneste Foraar; Alléernes Træer stod med bristefærdige Knopper; Graaspurvene svang i larmende Flokke fra Træ til Træ, og

hvide Lammeskyer spejled deres runde Former i Holger Danskes Briller.

Delingen marchered frem: een—to, een—to! med Geværkolben mod Hoften og Feltflasken dinglende mod Bagen. Fælledens myge Muld klæbed om Fedtlæderstøvlerne, og den klare Formiddagssol skolded i Nakkerne. Sveden begyndte allerede at sprække frem under de tykke Vadmelstrøjer. Sergenten, der hele Tiden havde gaaet og tugtet sin Flok, snart for det ene, snart for det andet, kommanderer nu Løb. Naa, den begyndte jo godt, tænkte man under de flade Militærhuer; Feltflasken hopped; Tornystret dansed Kankan paa éns Rygstykker; Fedtlæderstøvlerne bulped af den nedløbende Sved. Jørgensen var i Dag rigtig i sit Es; man havde marcheret skjødesløst gjennem Gaden, sa han; det burde have sin fortjente Straf. Mandskabet tænkte sit derved; de vidste, at de havde marcheret, som de plejed; men Sergenten var først kommen hjem fra en stor Svir hen paa Morgenstunden; det skulde nu hævnes paa Rekrutterne. Og paa sin egen inderlige Maade forsikred han dem om, at han Satan rampe sig, var ligeglad, om saa de styrted hver eneste Mand. „Giv Agt, Løb!“ Og atter gik den vilde Jagt hen over de smaa grønne Spirer, mens Gaaseurterne slap deres Dug af Forfærdelse og Regnormene vred sig under de tunge Støvlesinker.

Saadan hengik den første Kvart under de bedste militære Auspicier. Da — midt i samme Nu som en stort anlagt Ed pulsed Sergenten ud af Halsen, vælted han bagover og blev liggende. Hjærtet, der aldrig havde været meget bevendt i ham, var sprængt. Fløjmanden, en stor bredskuldret Vendelbo, var den første, der gik hen til ham: „Han er, Dæwlen wælt mæ, dø!“ sa han paa uforfalsket Nørrejydsk — og Mand for Mand gik Delingen nu frem og forvissed sig om Sandheden af Fløjmandens Melding. Med en dulgt Skadefryd som den hvormed man med Foden vælter en aflivet Hugorm omkring saa den faar den gule Bug i Vejret, lagde de Sergenten udstrakt i Græsset og gik derpaa hviskende tilbage i Geleddet.

ANTONIUS' FRISTELSER
(1905)

SKJØNT det stærke Snesjap, der havde hersket i de sidste to Døgn, næsten havde gjort Vejene ufarbare, var der dog en ret livlig Tilstrømning til Sønder-Ødom Forsamlingshus. Folk kom vadende fra Syd og Nord i Gaasegang, balancerende helt ude paa Vejkanterne for at undgaa de Pøle af Blevver og Sneælte, der havde forvandlet Kjørebanen til en skiden Afløbsrende for Decemberdagens Væde. Nu og da standsed en i Rækken for at slaa en Sneklimpe af paa Træskonæsen; saa maatte de efterfølgende i Gaasegangen ogsaa standse saa længe. Naar en Flok naaed det lille grimme sekskantede Forsamlingshus, blev der paa Trappestenen en frygtelig Sparken af jærnbeslagne Træsko for at fjerne de kvadrede Snerester, mens Gulvbrædderne var saa gjennemtrukne af Søle, at de næppe gav nogen Lyd fra sig mere.

Midt paa Gulvet stod lange Geledder af graamalede Bænke; men da de var uden Rygstød, havde Pladserne langs Muren større Tillokkelse; her sad man saa tæt som Fluer paa en Sukkerstang, mens Rækkerne paa Gulvet stod gabende tomme. Da nærmed Stedets lille fiffige Formand sig en Gruppe af tunge Bønderskikkelser og sa med et bredt Smil:

„Ja, æ Vægge er gued nok bløwen kalked!"

Dette havde den forønskede Virkning. Hele Rækken sprang op som trukken i en Snor og begyndte hidsigt at banke løs paa hinandens Rygstykker uden nøjere at undersøge, om Kalken virkelig havde bidt sig fast i den ny-

stampede Vadmel; hvorpaa de nølende rykked ind paa Midterbænkene.

Da Formanden med Behag havde iagttaget denne Manøvre, hvisked han med latterdirrende Mundvige til en tyk Proprietær, der sad yderst paa en af Skamlerne:

„Ja, de er jo nok kalked, men det er da endelig en tre Aar sind."

„Din forbandede Trædring!" sa Proprietæren og høged paa Skrømt efter ham.

Vintersolens kolde Lys faldt nu og da ind ad de grimme Jærnvinduer og flattered et højt Skabilken af en Talerstol, paa hvis ene Hjørne laa en Salmebog, mens det andet var optaget af en Bakke med en Vand-Karaffel, hvis Glas klirred skarpt, hver Gang en nyankommen bragte Gulvbrædderne til at gynge.

Da Strømmen mod Indgangen var stilnet noget af, rejste den fiffige Formand sig og anmoded Forsamlingen om at afsynge Salmen: „Udrundne er de gamle Dage," — hvad den øjeblikkelig efterkom.

I en Uendelighed af Tonarter, hvoraf nogle lød som dybe Grynt, mens andre satte med et Skinger op i Taget, randt det grundtvigske Kvæde ud — „som Floder i det store Hav".

Da der igjen blev Tavshed under Gibstaget, rejste en ældre Herre sig fra Sædet paa yderste Skammelrække; først fjerned han med højre Haand og under en Række stive Kast med det graa Hoved et strikket Frynse-Klæde, der var sviret en halv Snes Gange om den korte Hals, derpaa afførte han sig en graa, vatteret Overfrakke samt skubbed et Par alenlange Galoscher ind under Skamlen og aabenbared sig nu som en firskaaren lille Mandsperson med en tyk Sølvkjæde over en let pumret Mave. Alle gjætted, at det maatte være den yndede Foredragsholder, pensioneret Skolelærer Anton Mortensen.

Saa snart Mortensen havde fjernet dette ydre Hylster, steg han under en stærk Knagen i Træværket og under Karaflens stigende Ringlen og Tinglen op paa Talerstolen.

Efterat have pudset sine Briller og forsigtig skudt Stængerne ind mellem Ørerne og de sparsomme Haarrester lagde han sig med den ene Haand indeni den anden fremefter mod Forsamlingen og kasted los.

Han begyndte med at gjøre sine Tilhørere den Med-

delelse, at han vilde tale over Tyge Brahes berømte Ordsprog: Ikke synes, men være! Han vidste ikke, hvorledes Forsamlingen havde det, men for ham stod det saaledes, at dette dejlige lille Ord var i Færd med at gaa ud af Kurs, og det var ikke alene Tilfældet udadtil i Folkelivet, men vi maatte desværre sige, at dets Aktier stod sløjt ogsaa indadtil i Hjærtelivet.

Her skulde han bare tillade sig flygtigt at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa vor politiske Stilling i Øjeblikket; var det maaske ikke øjensynligt for enhver, at den beherskedes langt mere af det ydre Skin end af den indre Sandhed, saa man fristedes til at udtale, at Særkjendet for vort offentlige Liv var en tiltagende Forløjethed og en Laden haant om de virkelige, sande Værdier saavel i et ægte Folke- som Kristenliv her paa Jord. Grunden til dette sørgelige Forhold fandt Skolelærer Mortensen for det første i den Omstændighed, at det menneskelige Hjærte i Almindelighed var syndefuldt og selvretfærdigt, men især skyldtes det dog denne Leflen med Tidens løgnagtige og nedbrydende Magter, i første Linje den letfærdige, fra ethvert moralsk Baand løsgjorte moderne Litteratur. Hvor kunde Sandhedens og Troens ædle Liv vinde Trivsel, hvor Hjemmene var besmittede af hine utugtige Bøgers pestagtige Aande. Kunde man end ikke hindre, at slige Bøger skreves, det kunde man dog forhindre, at de læstes omkring i Hjemmene, saa havde man værnet sin Rede for Smitten og den onde Sæd.

Her gjorde Mortensen en lille Kunstpavse; med en let sindsbevæget Skjælven i Haanden skjænked han sig et Glas Vand, mens han gav Tilhørerne Lejlighed til at hoste eller skutte sig lidt paa Sæderne. Da han førte Glasset fra sine brede Læber, faldt hans Blik ned i en ung Piges blonde Haarfylde paa forreste Skammel. Hun havde lagt Hovedet tilbage og titted op paa ham med en vis undvigende Beundring; for Skolelærer Mortensen tog sig ingenlunde ilde ud i denne Højde, heller ikke kunde det fragaas, at han havde ført sine Ord vel.

Dette varme Ungpigeblik smigred stærkt den graaskjæggede Demosthenes, men havde for Mortensen tillige den Betydning, at det trak en Passus, som han havde glemt, ind i hans Erindring, — en Passus, som saa meget mindre turde overspringes, som den angik Litteraturens For-

hold til den opvoksende Ungdom. Den blev nu afleveret med dybe Dunk i Talerstolen og med lynskydende Øjekast, der brød i Brillerne og kasted Funker ud over den lyttende Forsamling for omsider at lægge sig bredt og varmende paa Hovedet af den unge Pige, der nu sad og saa ned i sin Barm og rødmed. Det skjalv i hendes hvide Nakke, som Blomsten skjælver, naar en Humlebi sætter sig paa den. I næste Nu svang Mortensens Tanke sig atter lynsnar i Højden, og Pigen voved paany at titte op.

Mortensen husered endnu en Tid lang med de kjære Poeter, som han tillagde alt andet end reelle Hensigter, og da han troede at have ødelagt dem tilstrækkeligt, slutted han med endnu en Gang at afkræve Forsamlingen det Løfte, at den altid vilde holde Hjemmets Døre stængede for Nedbrydelsens og Fordærvelsens Aand, der ganske vist havde mere end een Ytringsform, men dog intetsteds kom saa stærkt til Orde som i de Bøger, der som ligesaa mange letfærdige Kvinder vinked Publikum til sig gjennem ethvert Boghandlervindue, især dog nu „i denne søde Juletid, hvor man sig ret fornøjer.“

Med store, taknemmelige Øjne saa den skikkelige Forsamling op paa den gamle Degn; skulde der aldrig blive forlangt værre Ting af os, tænkte man rundt om; intet vilde være denne Tilhørerkreds lettere end at holde et saadant Løfte; i Mands Minde havde ingen dér vidst sig i Besiddelse af andre Bøger end Almanakker og Postiller samt den lidet farlige Litteratur, som Stedets lovlige Øvrighed forordner anvendt i Børneskolen.

Mortensen knirked ned paa sine flade Fødder. Formanden takked med Overbevisning paa Forsamlingens Vegne for det udmærkede Foredrag; det var saadanne Ord, man havde Brug for i vore Tider; store Ord var der nok af, men de Krav, som Mortensen havde gjort sig til Talsmand for: større Inderlighed, mere Renhed omkring i Hjemmene var af en sjælden Betydning for en sund og sand Udvikling af vort Folkeliv. Og det, der gav de Ord, som her havde lydt, forøget Vægt, det var jo dog Bevidstheden om, at der stod en Mand bag Ordene, en Mand, hvis uplettede og sædelige Vandel var alle bekjendt, en Mand, der altid havde været villig til at besegle i Gjerning, hvad han forebragte i Tale som i Skrift.

Formanden vilde opfordre Forsamlingen til at give hans

Ord Tilslutning ved at rejse sig, hvad man gjorde saa grundigt, at to, tre Skamler styrted drønende mod Gulvet.

Mortensen takked rørt for de smukke Ord og gik derpaa i Lag med at vikle sit Uhyre af et Tørklæde om Halsen igjen. Da man havde sunget endnu en Salme: „Et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord" — drypped Forsamlingen trægt og langsommeligt ud af Huset og forsvandt ad kvadrede Veje og Markstier.

Imidlertid var det bleven mørk Aften. Forinden den sidste osende Petroleumslampe slukkedes under Gibstaget, kom en førladen Bondeskikkelse hen til Foredragsholderen og bad ham vise ham den Venlighed at tage med ham hjem og tilbringe Natten i hans Gaard. Lærer Mortensen havde ventet paa dette Tilbud; thi denne Mand var gift med en af hans Ungdomsveninder; træt og sulten, som Mortensen var, tog han da med Tak mod Opfordringen.

Kort efter sad han i Jørgen Maltersens rummelige Fjedervogn og tænkte med Velbehag paa de varme Takkeord, der var strømmet ned over ham fra Formandens begejstrede Læber. Betalingen havde jo ganske vist været noget mager. Hvor var det nu, han gjorde af Sedlen? — Mortensen jog to Fingre ned i Vestelommen under de tykke Frakker, der stod om ham som Tordenskyer. — Han skulde da vel ikke ha gaaet hen og forvakket den?

Den var i hvert Fald ikke i Vestelommen, heller ikke i Brystlommen. Det var da underligt! Man skulde aldrig ta mod Penge i Halvmørke. Men det var heller ikke saa godt at la ens Tilhørere se, hvad man fik eller ikke fik for et Foredrag, skjønt Foredrag af hans Art var jo alle Pengene værd, det var ikke sært; men Folk var nu engang ikke anderledes, end at de tog Anledning til Misundelse og Bagtalelse, naar de saa, at man fik sine Ord betalt.

Anton Mortensen sad i bageste Agestol og opførte nu en ren St. Veitsdans for at komme paa Sporet af den forsvundne Pengeseddel; hans Hænder jog ustandselig op og ned langs hans Legeme, som hos en, der plages af Lopper; snart famled hans nervøse Fingre oppe ved Armhullerne, snart igjen inde under Buxelinningen; ned i Lomme og op af Lomme, imen han kunde; men bestandig kom de lige skuffede og resultatløse frem.

Paa een Gang udbryder Mortensen aandeløst:

„Aa kjære Maltersen, De er da ikke saa god at holde et Øjeblik; der er sandelig kommen noget bort for mig."

„Er det kanskesig Deres Briller?" sa Maltersen og standsed Øgene.

„Nej, det er dog kuns Foderalet —" Mortensen skammed sig over at nævne Pengesedlen. —

„Jeg kan dog ikke forstaa — —" Den gamle Degn blev ved at rive sig selv i Kludene en Tid lang, indtil han omsider opdaged Flygtningen i en Lomme, hvor han nu roded for tyvende Gang.

„Tak, kjære Maltersen! nu kan De godt kjøre videre."

Vognen rumled slingrende hen over det sneblandede Grus. Pløret stritted i grove Stænk op om Hestenes Bug og faldt nu og da som en vaad Klat ned paa Vognlæderet. Vejenes Geledder af afbladede Skygge-Ris forsvandt med lydløse Gjengangerfjed paa begge Sider af Bagsmækken, og Maanen ude paa den søndre Himmel for af Sted i modsat Retning af Vognen, som kunde der ha været skudt efter den, og tumled omsider hovedkulds ind i en Sky og blev borte.

Men da havde Vognen allerede naaet Bestemmelsesstedet, en større Gaard omgivet af en Hoben ubestemmelige Ting, der i Halvmørket kunde tydes som Halmstakke, men maaske ogsaa var Tørveskruer eller Roekuler. — Mørket blev tættere inde paa Gaardspladsen, hvor Vognen rendte i Staa. Kun op mod Stuehuset laa der hen ad Brostenene nogle skjæve Lysfirkanter, der skyldtes Skjæret fra Dagligstuelampen; og længst henne i Husvinklen stod den høje omdrejelige Brøndstang, som en uhyre Vippegalge, belyst fra Fod til Top af Praasen bag det gardinløse Kjøkkenvindue.

Jørgen Maltersen var straks af Vognen og omme ved bagerste Agerstol, hvor han rapt rev Stroppen op og slog Vognlæderet til Side. Lærer Mortensen famled forsigtigt med Taaen efter Vogntrinet og lod sig dumpe ned i Snesjappet paa de brede Støvlesaaler.

Stuedøren gik op, saa en stor Lysvifte fejed gjennem Gangen og hen over de vaade Sten. En ældre Kvinde kom med bart Hoved ud i Døren og tog Mortensen i Haanden og førte ham under mange Velkomstord ind i Stuen. Her var hyggeligt og rart i alle Maader. Kakkelovnen svedte Varme fra sig, mens den lugted svagt af Nypudsning. Lam-

pen dingled for fuldt opskruet Væge, og Bordet glimted under den herligste Opdækning. Mortensen gned Hænderne helt nede foran Kakkelovnsilden og priste med fagre Ord „Hjemmets velsignede Hygge“, der var bedre end alt andet paa denne Jord.

„Men det Hjem kan sagtens være hyggeligt, der har en saadan Husmoder; ikke sandt, kjære Maltersen,“ tilføjed han vendt mod Husbonden, der ogsaa var kommen ind efter at ha givet Tømmen til Karlen.

Maltersen svared med en fornøjet Latter. — „Thi Kvinden hun er Livet i Huset — hvilket sandt og dejligt Ord!“ vedblev Mortensen.

„Hum, humhum!“ sa Fru Maltersen lidt forlegen. „Kan du huske sidste Gang, du var her, det var ved det store Vennemøde i Tingelund Krat; da var din Kone med dig.“

„Ak ja, den gode Sjæl!“ sukked Mortensen. „Nu ser hun ned til os fra sin Himmel. Der er bleven saa koldt derhjemme, siden Vorherre tog hende fra mig; og jeg passer ikke mere til dette omflakkende Liv.“

„Jeg synes ogsaa, du skulde spare dig lidt mere, Mortensen; du bliver dog hen paa Tiden nu, og du har jo dog din gode Pension,“ vedblev Fru Marie.

„Jeg kan forsikre dig, Marie, det er sandelig ikke for Pengenes Skyld, jeg udsætter mig for alle disse Strabadser,“ sa Mortensen heftigt.

„Nej, tag endelig ikke mine Ord op i den Mening, saadan skulde det ikke forstaas,“ sa Marie.

Mortensen vedblev: — „Men naar man ser den Fordærvelse og den Syndens Smitte, der er i Færd med at snige sig ind i vort Folkeliv og forgifte alle de smaa rene Sind, der, Gud være lovet! endnu findes omkring i Hjemmene, saa synes jeg ligefrem, det bliver ens Pligt at tale saa stærkt og saa indtrængende, som det er en muligt, for at det dog kunde lykkes at redde Ungdommen som en Brand ud af Ilden.“

„Ja, Mortensen,“ sa Marie, „jeg ved jo, hvilket stort Pund Vorherre har betroet dig. Det gjorde mig meget ondt, at jeg i Dag var forhindret fra at høre dig. Jeg plejer jo dog at regne det til mine bedste Nydelser.“

„Aa, lille Marie, sig mig ikke alle disse gode Ord. Jeg bliver altfor stolt af det. Maatte jeg kun være et ringe

Redskab i Vorherres Haand til Bekjæmpelse af den Smitte, der truer med at lægge hans Hjord øde —!"

Fru Marie bød dem nu ta Plads. Mortensen valgte sit Sæde under det store Vægbillede, paa hvilket Grundtvig sidder god og sidskjægget ved sit Toddyglas. Samtalen gik videre til Knives og Gaflers Lyd. Omsider kom en ung Kvinde ind med Theen.

„Ah!" udbrød Mortensen, „det var Dem, jeg la Mærke til under mit Foredrag."

Karoline blev rød og smiled forlegen.

„Det er min Søsterdatter," sa Fru Marie.

„Ahsaa! Godaften," sa Mortensen og rakte hende den fri Haand, mens han holdt Osten i den anden.

„De aner ikke, lille Frøken, hvilken Hjælp det er under ens Foredrag at ha om blot et eneste lille opvakt Ansigt at henvende sig til. Jeg udvalgte mig nu straks Deres."

Karoline blev mere og mere rød.

„Der var saadan en Tillid i disse Øjne," fortsatte Mortensen, mens han lagde en Skive Ost paa, men da han gjorde Mine til at forfølge dette Emne, indskød Fru Marie:

„Aa, Mortensen, du vilde maaske ha en Snaps til Osten."

„Tak lille Marie, hvis du har den ved Haanden, saa —"

„Aa, Karoline, hent Flasken."

Karoline for befriet ud af Stuen, og Mortensens Veltalenhed brød sig snart andre Baner.

Efter Maden bød man Mortensen en Pibe; senere damped en Toddy frem, saa Aftenen gik med Fryd og Gammen. Kl. 11 gik man til Køjs.

Husmoderen gik selv foran Gjæsten med et hvegende Lys i den ene Haand og et Par varmede Morgensko i den anden.

Fru Marie satte Lyset paa Bordet, tog Frynsetæppet af Sengen og la det i sirlige Læg, mens hun holdt det paa Midten med sin Dobbelthage.

„Nu skal du bare gjøre dig det rigtig mageligt og ta dig et godt Morgenblund og ikke bryde dig om, at de andre staar før op. Den eneste, som maaske kunde forstyrre dig lidt, er min Søsterdatter, der ligger herinde i Naboværelset." Fru Marie pegte paa Væggen ved Mortensens Hovedgjærde. „Hun skal jo lidt tidligt op at malke; men jeg skal nok bede hende om at fare stille."

„Aa, det har saamænd ingen Nød," sa Mortensen og bød Haanden frem til Godnat.

Forinden han begyndte at trække af Klæderne, fremtog han et Blad, hvorpaa han havde noteret sin Foredragsrute; han holdt den langt ud fra sig og mumlede: „Altsaa Tingelund Forsamlingshus i Morgen og saa endda syv tilbage."

Han gabed: „Ak ja, ja!" —

Saa snart han i bar Skjorte — efter sin Sædvane — havde strakt sin Tunge ud foran Spejlet og forvisset sig om, at den var normal, og havde kastet et undersøgende Blik under Sengen, saa han var vis paa, at ogsaa der var, hvad der skulde være, slukked han Lyset og kravled ind mellem Maries herlige Dyner paa Olding-Maner ved at sætte sig baglæns paa Sengestokken, give sig Gud i Vold og la sig dumpe. Vinternatten stod tæt om den lave Gaard. Et Par Stjerner tindred et Øjeblik frem gjennem de dugslagne Ruder, men i næste Nu var de atter overstrøgne af en eller anden Drivskys Sværtekost. En Stalddør skured skarpt mod en bred Sten, mens Lyden af beslagne Træsko gjalded mod Husvæggene; det maatte være Karlen, der havde været ude at gi Hestene sidste Gjevt. Et Kvarter efter var hver Lyd gaaet til Hvile med Folkene; kun et lille Vækkeur slog Tidens Taktslag inde bag Væggen i Pigekamret.

Skolelærer Anton Mortensen var godt paa Veje til Drømmenes Porte, da han gjennem sine dunkle Sanser troede at bemærke en sagte Banken; han tvang et Øjeblik Mund og Øren vindaabne og rejste Nakken en lille Kjende fra Puden.

„Hvor var det, det banked?" Atter lød tre-fire smaa Slag gjennem Stilheden.

„Paa Pigekammervæggen?! Karoline? Den dejlige, fromme Pige? Umuligt!" mumled Mortensen og lod atter Hovedet synke mod Puden. Umiddelbart efter sad han dog kavret paa Enden, mens han lytted i stigende Uro. — Det var dog for galt med den Banken! Men sandelig om ikke det kom inde fra Naboværelset. Hvad kunde Pigebarnet dog ville ham; kunde det være hendes Hensigt at drive Løjer med en gammel Mand, eller havde Tidens Fordærvelse ogsaa fundet Vej til dette dulgte Jomfrubur? — Sandelig, hun var en yndig Pige. De Øjne fandt man ikke

hver Dag paa sin Vej; og saa denne Haarfylde! Siden hans Forlovelses første Morgenrøde havde han ikke set Mage. Ak, ja, hans Forlovelsesdage, da han første Gang traf sin Hanne; aa, det havde været en himmelsk Tid! Men hvor var det ikke længe siden! Og hvor goldt og ensomt og savntungt havde Livet ikke formet sig for ham, siden Hustruen døde! Aa, Hanne, Hanne!

Han strakte sine Arme i Vejret som for at gribe sine Drømmes Spejlbillede; men den stadige Banken drog ham snart igjen tilbage til Virkeligheden.

Det var nu ikke muligt at tænke paa Søvn mere; ihvordan han end vendte og drejed sig, saa han nu kun den unge Pige, der laa derinde bag den tynde Murstensvæg og kaldte paa ham. Han havde længe vidst, hvilken uimodstaaelig Dragning han øved paa Kvinder, men han var jo da nu en gammel Mand med graat Haar og Skjæg, Gud bedre det! Men det laa jo i Øjnene; det havde Hanne altid sagt.

„Du har Øjne som en Yngling,“ sa hun tidt; „med den Slags Øjne bliver man aldrig gammel.“ —

Og han havde maaske set lidt for varmt paa den lille Karoline baade under Foredraget og siden, da han traf hende i Hjemmet. Og det taalte slige unge Piger jo ikke. —

Det forekom ham, at Bankningen blev heftigere og heftigere; hvad skulde han dog gjøre! Gaa ind og skjænde paa hende vilde være Synd, thi han havde virkelig set hende meget varmt i Øjnene; og desuden . . . ret beset . . . skjønt paa den anden Side . . . — Stakkels Antonius! Det var jo netop Ulykken, at „paa den anden Side“ laa der — som han troede — et friskt og dejligt Pigebarn, en ung og nøgen Sirene og lokked for h a m, der nok var gammel, men dog endnu en Gang imellem mærked, at der var Emmer under Asken.

Pensioneret Skolelærer Anton Mortensen kjæmped længe en haard Kamp med Djævelen under den rare Fru Maries tykke, hjemmevævede Overdyne. Men hvor meget det end maa bedrøve enhver sand Kristen, tør det dog ikke fordølges, at han tilsidst viste sig sin natlige Modstander underlegen. Til daglig havde Mortensen sine Principper i den bedste Orden af Verden, saa sirligt ophængte som Skilderier i en gammeldags Storstue, hvert paa sit behø-

rige Søm; men denne forføriske Banken paa Skillemuren! Det var som hvert Slag ramte hans blottede Hjærneskal og rysted alle hans Forsætter Hulter til Bulter, som et Jordskjælv faar alt i et Hus til at styrte ned fra Væggene. Bans Blodkorn gned sig hede mod hinanden, saa det formelig stak i Kjødet, hans Knæ rysted, og hans gamle Hjærne fyldtes med Forvirring og Taage, ud af hvilken der kom to nøgne, buttede Pigearme. Mortensen havde Feber; han var overbevist om, at der allerede maatte være Tegn til belagt Tunge; han famled omkring efter Tændstikker for at faa Fænomenet fastslaaet; men da han i en Hast ikke fandt dem, svang han de gamle Ben ud paa det tungede Kludetæppe foran Sengen, svupped Fødderne i Morgenskoene og vakled over Gulvet. Der var kun een Sidedør i Gangen, saa her var ingen Mulighed for Fejltagelser. Han tøved længe foran Haandtaget; han bøjed sit Øre helt ned til Nøglehullet og lytted med Hjærtet i Halsen, men mærked nu ikke det ringeste usædvanligt. Han gik atter tilbage til Gjæstekamret og hørte paany ganske tydeligt de kaldende Slag som af utaalmodige Knoer paa Væggen ved hans Hovedpude.

Nu tog Mortensen pludselig en stor Beslutning, gik tilbage til Sidedøren, rev den op med ungdommeligt Mod og hasted hen til Karolines Leje med Ord, der skjælved af sød Forventning:

„Lille elskede Veninde, lille s ø d e Karoline! Jeg kommer jo, jeg kommer jo!"

Han havde dog knap rørt Pigens Arm med sin rystende Gammelmandshaand, før hun for i Vejret med et gjaldende Skrig, der efterfulgtes af en Række halvt skjændende, halvt klynkende Protester, som atter højt oppe slyngedes sammen i et Skrig.

„Men i Jesu Kristi Navn, hvad er h e r ved det?" lød det nu fra den aabnede Dagligstuedør, mens en urolig Lysstrøm arbejded sig hen over Gulv og Vægge. I næste Nu stod Fru Marie i Pigekammerdøren; hun var i Natdragt og holdt Lyset foran sig for bedre at kunne se ud af de søvnige Øjne.

„Ih, Jøsses Kos, er det dig, Mortensen! hvad gjør du dog her? Er der noget i Vejen med Karoline?"

Mortensen saa skamfuld ned ad sine laadne Ben, har-

ked et Par Gange, men blev stikkende i det uden at kunne komme til Mæle.

„Han rev Døren op ind til mit Kammer og begyndte uden videre at slege for mig, rigtig paa saadan en ækel Maade! — — Jo, det ved den søde Gud, De gjorde, Hr. Mortensen!" sa Karoline ophidset.

„Hvorfor har De saa ligget og kaldt paa mig, saa jeg ikke har kunnet faa Søvn i Øjnene?" spurgte Mortensen.

„Jeg kaldt paa Dem!" Karolines Øjne udvided sig i Forbavselse.

„Ja, i den sidste Time har De jo ikke haft Deres Knoer fra Væggen."

„Det er den største Usandhed, Vorherre har kunnet la skabe! Jeg faldt i Søvn, saa snart jeg var kommen i Seng og har ikke saa meget som krattet paa Væggen med en Negl," svared Karoline og rejste sig harmfuld op paa Albuen, men da hun fra denne Ophøjelse fik et Glimt af Mortensens laadne Bukkeben, sank hun paany under dyb Rødmen ned i Puderne.

Nu var ogsaa Jørgen Maltersen kommen til, og da han havde overvundet sin Forundring over at se Foredragsholderen staa saa at sige i bar Figur inde i den unge Piges Kammer og havde faaet Færten af Stridens Kjærne, nemlig den uforklarlige Banken, sa han med en ilde dulgt Skjælm i Øjenkrogen:

„Da skal jeg saamænd skille jer den Træde, for af alt, hvad jeg kan skjønne og forstaa, saa stammer den her Banken akkurat fra, te jeg i Middags hængte et Bundt Tøjklemmer af vor Mors op paa Hus-Rimmen herudenfor, saa ikke de smaa skulde faa dem at rende med. Ved det nu te Vinden staar paa, saa, forstaar De, hænger det jo saadan og dalrer og smækker imod Væggen, det var jo ett sær." —

Jørgen gik ind i Gjæsteværelset og lyttede. Jo, det var rigtigt nok! — „Ih tho, det var da kjedeligt, te jeg skulde faa dem hængt der; men nu skal jeg ligegodt gaa ud og ta dem ned for en Sikkerheds Skyld," sa Jørgen.

„Godnat, Mortensen!" sa han uden at se paa ham. Det var ikke fri for, at baade han og Fru Marie var noget flove paa Gjæstens Vegne. — Noget modvilligt kravled Mortensen op i Sengen igjen.

I rigtig Erkjendelse af, at han havde ødelagt hele sin

Prestige i Moralfaget, havde han egentlig helst forladt Huset med det samme. Men hvor skulde han vel ty hen nu midt i den kolde Vinternat? Han foretrak da at blive til Morgenen kom. Men hans Søvn havde kun ringe Lighed med den retfærdiges.

Saa snart det dagedes, bad han om at blive kjørt over til Tingelund. Jørgen, der allerede var paa Tæerne formaaede ham dog til at nyde en Kop Kaffe; det var dog hverken Husmoderen eller Karoline, der servered den, men en anden Pige, i hvis meget vidende Øjne han læste en ilde dulgt Skadefryd.

Fru Marie havde undskyldt sin Udeblivelse med, at hun endnu ikke var staaet op. Tjenestekarlen kjørte ham paa Vej. Af dennes forborgne Skjæven saa Mortensen straks, at hans natlige Uheld ogsaa var ham vel bekjendt. Kort sagt: pensioneret Skolærer Anton Mortensen, Ridder af Dannebrog, var prostitueret. Da han i Tingelund Forsamlingshus paany slog til Lyd for Løftelsen af det moralske Niveau omkring i Hjemmene, undrede Tilhørerne sig over, saa lidt Kraft der i Dag var i Forkyndelsen; thi det havde jo været Særkjendet for Skolelærer Mortensen under de Foredrag, han tidligere havde holdt i Kredsen, at han var „saa jevver“ i Tjenesten, saa varm i Vreden, saa uforbeholden i Udtrykket — men det forstaar sig: Det hænder jo selv de bedste Spillemænd, at de en Gang imellem faar Spyt i Klarinetten.

DA HYRDEDRENGEN SKULDE I SKOVEN
(1905)

Det var ellers et kjønt Hus, der laa paa Ajlgaard den Sommermorgen, her er Tale om. Stafen, Gaardens 50-aarige Ejer og Husbond, kom i Skjorteærmer halsende ud af Bryggersdøren, stumled over en Zinkspand, der stod henkastet paa Stenbroen, vendte sig i sit Raseri mod Spanden og kyled den under en Række hule Eder mod Stuehuset, saa et af Kjøkkenvinduerne sank klirrende i Støvet. I næste Nu stod Stafens værdige Viv truende i Dørkarmen:

„Men Gud spar og bevar en i Jesu Navn endda, er Mennesket bleven vidløs!“

Sidsel Mari var nær ved at tude.

„Tykkes du ikke, Stafen, te du har Ære af, som du opfører dig imod dine egne Sager? To af de bedste Ruder helt smaddergruttet, aa ve endda!“ Sidsel Mari gav sig med Besvær til at samle Skaarene op i sit Forklæde, mens hun bestandig brugte Mund.

Stafen holdt sig stadig ude i Omkredsen. Egentlig var han godt flov over sin Handling og aldeles rasende over den Udgift, han vilde faa med Rudernes Fornyelse. Det var ogsaa Fandens, som han var kommen af Sted!

Naturligvis havde han ikke sigtet imod Ruderne, men imod Brødrammen, og det hele var bare beregnet paa at lave en Smule Spektakel og give de forbandede Kvindfolk en gavnlig Forskrækkelse.

Sidsel Mari blev ved med at la Munden gaa; Stafen brøled til sit Forsvar: „Ja, hvi Satan sætter saa saadanne forbandede Malorriser“ (her sigtedes til Tjenestepigerne) —

„a siger: hvi sætter de Sagerne saadan, te en skal ha det at brække baade Arme og Ben over! De var ikke bedre værd, saadanne Skravindler, end en gik hen og tog en Slavl og lagde dem over dje Bælle, saa de kunde synke ved det!

Her gaar det og vender og trender, vender og trender! Det kan ikke faa den ene Skank om den anden; men lad det komme ud, lad det komme til Rend, saa skal a helsen love for, der kan komme Flyvt i Skjørterne!

Om der bliver noget udrettet i Gaarden eller ikke, det er ikke det, det staar paa; nej, faa Tiden dreven af, og Lønnen pilket fra en, saadan det kan komme til Strolen efter sin egen Kommers, det er det, det gjælder om; saa er det snart det samme, om det er bitte eller stor, for Husbonden — han skal rungeneres! — Og du holder med det! Du tykkes, det skal føjes! — Nu staar en saa her i Morgen igjen og har ingen Hjorddreng. Om Kreaturerne bejser ad Helvede til, hvad gjør det, bare Drengen morer sig. Jow, aaejow! Han skal paa Ferietur; han skal i Skoven, naar en anden maa gaa ved Arbejdet. Det er Lærerne dje Paafund nu om Dage; det er helsen en god Opdragelse at gi saadan en Kyter! Aae, hvor skulde det tæ'skes!" Stafen svang Armen vildt over sit Hoved.

Men nu havde Sidsel Mari faaet et kjærkomment Angrebspunkt og raabte hen imod Manden tværs over Gaardens brede, friskduftende Mødding: „Ja, du er helsen den rette god Karl til at tale om Opdragelse, saadan som du opfører dig og knajser dine egne Vinduesruder af ene, bar Vidløshed! Skulde ikke et gammelt Menneske skamme sig ved at gjøre, hvad en knapnok vilde tiltro en skjødløs Knægt. Føj for en Vesen endda!"

Men forinden de sidste Ord naaed frem, havde Pokker allerede taget ved Stafen ud ad Risthusdøren.

Det, der var gaaet forud for denne Scene, var følgende: Efter Davren var Hyrdedrengen kommen frem med det Budskab fra den nye Skolelærer, at denne næste Dag agted sig i Bedingholms Skov med alle Børnene; Turen skulde foregaa pr. Tog og koste en Bagatel af saa og saa meget; Læreren haabed, at ikke blot Gaardmandsbørnene, men ogsaa Tjenestedrengene og helst alle uden Undtagelse maatte kunne faa Tilladelse til at deltage i Udflugten, som

jo havde været forberedt længe, og som det havde kostet megen Umage at faa i Stand.

Læreren vidste nok, at det var første Gang noget saadant forsøgtes i hans Skole, mens det i andre, mindre gammeldags Egne var en sagt Ret, at Børnene mindst een Gang hver Sommer skulde ha en Udflugt til en naturskjøn Plet i Nærheden. Alt dette havde Læreren fremført for Børnenes Forældre en Søndag ved Kirken og havde ogsaa opnaaet de flestes Godkjendelse; men uheldigvis havde Stafen ikke været til Stede og vilde vel ogsaa vanskelig ha ladet sig omvende til Degnens Synspunkt.

Bitte Jens stod nu her og skulde tale sin og Degnens Sag overfor sin strenge og tvære Husbond; han følte, at han gjorde det saa usigelig daarligt, saa bitte og bange som han var. Stemmen skjalv, og Sætningerne faldt fra hinanden i lutter afbrudte Stumper, og Stafen faldt over hver lille Ytring for sig og smadred den som en Æggeskal; han løfted sin Stemme mod Loftet og lod den fuld af Bebrejdelse rulle hen over Jenses Hoved, mens Purken af bar Skamfuldhed var nær ved at forsvinde i sin egen Hue.

„I Skoven! Siger du: i Skoven? Paa Udflugt? Du! Her lige foran Høstens Tid! Jow, det kunde vist ikke være saa galt! Saa var den Tid dreven af! — — Og det sætter Læreren i jer! Derfor gi'r en ham Offer og Løn og — hes og her! — for at han skal lære jer at stille Fordringer til Husbonden! I kan ikke gjøre én det broget nok selv. Jow, a har længe set, hvad det var for en Person. Havde en saa endda beholdt den gamle. Han kunde sgu holde en Tone i Kirken langt længere end den her sølle Spirris, og en Gravskrift, som gamle Pallesen kunde sætte sammen, kommer den her, Fanden glo mig, aldrig til at gjøre Magen til i hans Dage. Og saa var den gamle da et Menneske, en kunde snakke med; han kunde da sætte sig ind i, te naar en Husbond holdt en Tjenestedreng og gav ham Kost og Løn og — hes og her — saa var det ikke for at lade ham sidde i Skolen og drive, men for at han da kunde gjøre en bitte Krumm Nytte i Gaarden. Men kom til den her og bed ham om at lade Drengen være fri for Skolen i nogle Dage, hvad mon han svarer en: „Dette kan jeg sandelig ikke indlade mig paa, Hr. Stafen Ajlgaard!" — Nej, det kan han ikke indlade

sig paa! Saadan en sølle vigtig Stegel! — Og saa kommer han nu her og forlanger, te en skal gi Afkald paa Drengen her midt i den allertravleste Sommertid; det var endda, hvad det var, om det havde været en — æh — Vinterdag, a vil sige " — —

„Aa, du er da en sær sølle en til at staa og hjavle op!" afbrød nu pludselig Sidsel Mari og løfted i det samme en Gryde kogende Kartofler af Ilden, saa Vandet blarped ned over de flammende Hedetørv. „Vilde du maaske ha, at Læreren skulde gjøre Skovtur med Børnene en Vinterdag? Hvordan kan du nu staa og sige saadan noget tombet Snak; der er da heller ikke mindste Sædding ved din Tale mer! A ser vel, det ikke er nemt at omvære Drengen en hel Dag ud, men for andre dje Skyld saa kan en jo da ikke nægte det. A hørte da ogsaa, te Wolles Tjenestedreng skulde med — —"

„Niels Krænsens skal ogsaa med," fremstødte nu Jens, der havde fattet Mod ved Madmoderens lidt uventede Undsætning. „Han skal op at age med Jens Vistisen."

„Aa hold du mig din Mund, din Morris!" sa Stafen og gjorde en truende Bevægelse hen imod Hjorddrengen, der blev saa lille af Angest, at han var nær ved at forsvinde under Bordpladen.

Sidsel Mari fortsatte: „Som a siger: vi vil ikke ha nogen Udstand med Læreren for den Ting, nu en staar og snart selv har Børn, en skal ha i Skole. Saa finder en vel en Udvej til at omvære ham".

„Ja, dine Udveje dem kender a," svared Stafen hverregal, „saa kan en anden en selv faa for sig at rende efter Høvderne. For te du eller Pigerne skulde læ' én en Haand — — —"

„Ja, tho det kommer en da vel om ved," sa Sidsel Mari beroligende, „naar du nu kunde la være at la æ Gal ta Overhaand."

Stafen drejed sig paany fuldladet mod Hjorddrengen: „Det er sært, en ikke ogsaa er bleven udkommanderet til at kjøre dig til Stationen; maa du gaa? maa du vel gaa, min Fa'r? Skal en ikke ha Fjedervognen ud? Eller Kaleschen, — det kunde da alligevel være saa meget rarere!

Og det gjælder jo bare om at forlange; en Husbond — han er jo ikke til andet end til at opfylde, hvad hans

Tjenestefolk behager at finde paa. Det kan en jo høre paa vor Mor, om en ikke kan faa det at vide andre Steder; hun holder med det; hun tykkes, det er helt hwell, naar en Knægt kan forlange — — —"

„Aa kunde du nu ikke faa noget andet at bestille end staa her og bruge Kjæve!" svarede Sidsel Mari truende.

„Lod en dig raade til enhver Tid, saa blev en da snart skammet for hele Sognet.

Hvad tror du, Folk vilde sige, hvis vi var de eneste, der holdt deres Dreng hjemme fra Skovturen! — —

Aa gaa fra Bordet, saadan en kan faa Vandet hældt fra Kartoflerne," afslutted Sidsel Mari myndigt, mens hun mased ind paa Livet af Stafen med den kogende Gryde ved Ørerne.

Med megen Træskolarm rykked Stafen bort fra Vasken, og da han nu var kommen i Rav, gik han ud af Huset, saa de jærnbeslagne Træskobeder rasped i Bryggersstenene.

Kort efter indtraf saa det foran skildrede Attentat mod Vinduesruderne, der endte med Stafens Flugt gjennem Vesterhuset.

Lidt efter kom han til Syne paa Grønningen bag den hvide Ladevæg; her var der et Par tøjrede Kreaturer, som skulde rokkes af Sted.

Den røde Plag kunde længe ikke komme sig af sin Forbavselse, da den i Dag i Stedet for de sædvanlige Kjærtegn fik et rasende Stød i Klaptræerne; og Ronnivædderen, der ellers havde frit Slag alle Vegne, og hvis fripostige, halvt kammeratlige Dunk i Stafens rummelige Buxebag aldrig forhen var bleven taget ilde op, blev i Dag lønnet med Køllen mellem Øjnene foruden et rasende:

„Kan du holde dig ved en Side, dit laadne Spøgelse!"

Med Ryggen i en vred Bue og Armene krogede som til Ørefigner gled Stafen videre over Grønagrene.

Samme Dag henimod Aften stod lille Jens nede ved Strømmen og renskured sine brune Ben, mens Svalerne svitted over Sivene og Viben larmed over Engdraget. — En ældre Mand med opsmøgede Buxer kom ind over Kjærene med en vippende Medegaj over Skuldren; ud foran Jens standsed han paa de nøgne, gammelmandstynde Fodballer og sa oprømt: „Ih sèr vi til æ bitte Ka'l! Det kan a minsæl lide, te dù faar de smaa Lankener gjort rene. I gaar jo ellers med Greblag paa jer der i Ajlgaard; men

sig mig, hvordan kan det være, te du gjør dig saa snøg i Aften? Skal du ad æ By?"

„A skal til Skovfest i Morgen. Det skal alle Skolebørnene. Der skal ogsaa en Spillemand med. Og vor Melmad skal vi ha med os, for vi kommer ikke hjem før med æ sidst Tog," sa Jens og sparked i Bækken saa Vandet stritted.

„Ih nej da, hvad hører a!" udbrød Fisker Thames.

„Det er helsen no andet end at sidde hjemme ved et Fad sure Vælling!

Skal det saa koste noget?"

„Ja—a, for hvem der har Raad til det; men a skal nu ikke gi noget; det har Degnen sagt, for min Mo'r har været ved ham."

„Naa! — Har Stafen saa givet sit Minde til det?" spurgte Thames.

„Ja, saadan da!" svared Jens undvigende.

„Ja, a kan sgu nok tænke, te det har holdt jævn haardt," sa Thames flirende; „men tho det kan du jo ta dig let, naar du har faaet Lov.

Ih, Død og Kritt! — Saa skal I vel være tidlig til Farts?"

„Ja, vi skal med Morgentoget; for vi skal om ved tre Stationer!"

Jens svimled ved Tanken om saa lang en Udfærd.

„Ja saagi skal I vel saa! Ja, ja, min Dreng, lad mig saa se, du ikke ligger paa det grønne Øre; for Toget — det venter mi'sæl ikke paa nogen."

Thames svipped videre med sin Medegaj.

Stafen Ajlgaard havde aldrig saa snart næste Dags Morgen aabnet Staldkammerdøren og ladet sin sprukne Stemme gjalde, før Jens sad lysvaagen paa Sengestokken og strakte Haanden ud efter Stadstøjet, som han Aftenen i Forvejen omhyggeligt havde henlagt paa Skrinet ved Siden af Sengen.

„Naa du skal i det nye Tøj lige med det samme," sa Stafen, „tho a troed, du vilde vente, til du havde faaet Høvderne ud."

Her styrted en Sten ned i Jenses Hjærte. Han havde haabet saa inderligt, at han i Dag skulde være bleven fri for Kreaturerne; thi skulde han først til Slæben med dem

op i Udmarkerne, kunde Tiden let løbe fra ham, ikke at tale om, at han fik sit nye Tøj griset til.

Jens sad et Øjeblik ubeslutsom midt mellem det nye og det gamle Tøj; i Fortvivlelse over Valget begyndte han stille at flæbe.

„Naa, saa du skulde til at pibe over det!“ larmed Stafen. „Jow, a kjender det! I er nogle stredde Karle! Saa du vilde ha væltet dig lige af Sengen og i Toget; jow, det havde jo været lige saa behageligt! Saa kunde en anden en selv ha staaet ved det og selv gjort det hele; blot du kan komme ad Døren!“

Jenses Taarer faldt stærkere og stærkere, mens Stafen blev mere og mere galhovedet; tilsidst gjorde han en truende Drejning hen imod den nøgne Dreng og raabte:

„Vil du holde mig din Mund, din usle Mjatt, heller a skal lære dig til det! Skal du sidde her og skræbe over at trække et Par Kreaturer ud, naar der baade er een og to Timer til Toget gaar!

Se du nu at faa Buxerne over Laarene og kom ud og faa begyndt, mens Tid er. Du faar sgu huske, min Fa'r, te du er ude at tjene og ikke mere kan krykke i Ly bag din Mors Skjørter.“

I det samme hørtes et Par stilfærdige Træskos Listen over Staldstenene; Stefen vendte sig om og saa Drengens Mo'r, en lille krumbøjet Kvinde med et blegt, godlidende Ansigt.

„Godmorgen!“ sa hun og kigged under Hovedklædet forbi Stafen ind til Sønnen, der endnu sad smaagrædende paa Sengestokken.

„Naa, du har faaet Fødderne til Gulvet; ja, a er saamænd gaaet herhen med et Par nye Hoser til dig; for du skal nok til Storhed i Dag.“

Hun saa smaaleende op i Stafens tvære Ansigt; men da hun havde vekslet et Par Øjekast med ham og Sønnen, forstod hun straks Stillingen og sa:

„Ja, det kan maaskesig være vanskeligt nok at undvære ham saadan en hel Dag.“

„Aa, det bliver der nok ikke taget noget Hensyn til i vore Tider,“ svared Stafen med en grim Mundvridning. „Det er snart kun paa Lønningsdagen, te en Husbond ved, om han har nogen Tjenestefolk, eller han har ingen.

Tho a vilde ha, te han skulde trække et Par Høveder

ud, inden han tog til det; det tykkes a ikke kunde være hans Ære for nær, naar han saa forresten faar den hele Dag at slaa Dank i.

Tho Toget gaar da først om et Par Timer eller saadan; og selv om han ogsaa tog ved Mulen af et Par Ovner og flytted et Par Kobbel Faar, inden han kom til Stormen — væk fra det hele — saa kunde han vel endda naa, hvad han skulde. A skal saamænd ikke forlange urimelige Ting af Knægten; bare han endda vilde ta Kalvene med sig om paa Sønderheden; og det er da ikke alting af hans Vej."

„Ja, med Guds Hjælp saa naar han vel ogsaa at faa det udrettet; naar han saa maa være fri," sa den stille Ann Mari; „men saa maa du virkelig skynde dig, bitte Jens!"

Stafen, der nu havde opnaaet sit, forsvandt uden Farvel ud af Stalden, mens Jens begyndte at klæde sig paa.

„Kom du nu ud til Vandtruget og faa dig vasket ordentlig ren; pas endelig paa Ørerne!" formanede Ann Mari.

„Det er endda svært, saa blanke du har faaet dem," fortsatte hun og pegte hen paa Jenses Sko, som han omhyggeligt havde børstet Aftenen i Forvejen og stillet hen foran Sengen.

„Tror du nu ikke, det klogeste vilde være at ta dem og de nye Hoser paa Nakken, saa længe du har at gjøre med Kreaturerne; helsen faar du dem jo helt smudsket til af Dug og Skidt."

Faa Minutter efter havde Jens allerede faaet Kalvene koblet ud og holdt nu paa Stenbroen med Strømperne og de smaa blanke Sko i en Snor over Skuldrene. Han var formelig bleven helt nydelig i Tøjet, som han stod der i al sin Nyvaskethed. Et splinternyt Slips, som Moderen havde haft i Lommen til ham, fik ham hvert Øjeblik til i Selvfølelse at skele ned under Hagen. For sidste Gang gik Ann Mari bag om Sønnen og gav ham et kraftigt Løft i Trøjekraven. —

— Jens' Madmor kom ud af Gangdøren med en sirlig Melmadspakke i Haanden.

Kalvene stod og smaasov i Rebene, løfted kun nu og da et Forben for at bortstampe Fluerne.

„I skal endda ha Tak for Drengen, at han fik Lov

at komme med de andre; det er da en sær Skjønhed for ham," sa Ann Mari.

„Ja," svared Sidsel Mari, og la Haanden paa sit fremstaaende Underliv, „de har det godt i vore Tider, æ Tjenest'folk, det er ikke som i anden si Ungdage! Nu sker de snart ensdan Ret, hvad enten de er Gaardmandsbørn eller Husmandsknægte. Og naar en tænker ved det, saa skulde der vel gjerne være lidt Forskjel paa fremmede og saa ens egne.

Saadan tykkes da a! —

Naa, her har du din Melmad," sa hun med en rask Overgang. „Æder du det ikke hver Krumme, saa tar du det vel med dig hjem igjen. —

Kom saa af Sted med Høvderne: og skik dig vel; det spørges mindst!"

Jens tog mod Smørrebrødet og satte Kalvene i Gang. Moderen fulgte stilfærdigt efter.

Udenfor Porten slog hun det stribede Forklæde til Side og jog Haanden ned i sin Skjørtelomme.

„Ja, Stafen gav dig velsagtens ikke noget til Turen?" spurgte hun og begyndte at opvikle et Stykke Avispapir.

„Ne--ej!"

„Nej, det tænkte a godt nok. —

Her er en enlig 25 Øre, som vor Far gav mig med til dig.

Han er jo selv i Mosen; du kommer lige der forbi! Du skulde nikke ud til ham fra Toget; det vil han blive glad ved.

Og pas saa godt paa æ bitte Skilling, mit Barn; tho en har jo faa af dem.

Og lad mig saa se, du holder af dit Tøj!

Naa, Farvel, bitte Jens! Og kom nu vel af Sted med det!"

Jens drog videre med sit Kalvekobbel.

Morgenhimlen var blaa som en Drøm. Dueflokke fløj hjemad fra Brakmarkerne og vendte de hvide Vinger i Luften; Kalvenes Spor laa bag dem som lange, dunkle Striber i Duggen.

Gaardfolkene begyndte allerede at kjøre deres Børn til Stationen. De morgenkaade Hestespand søgte raskt ind paa hinanden, indtil Vognene danned en uafbrudt Række. De frisklakerede Vognfadinger glimted; de smaa Gaardmands-

døtre i de klare Kjoler og med Flagrebaand i Hattene sad i Agestolene og tisked, nyfigne som Ællinger, der lige er komne ud af Skallen. Bagved dem, holdende sig fast ved Agestolenes Ryglæn, stod Tjenestedrengene og slingred for at holde Balancen, naar Hjulene slog haardt ned i en Halde.

Et af Spændene havde en Klarinet i Vognen; den rødblissede Spillemand blæste med oppustede Kinder de skingre Toner ud i den duggede Morgen.

Da denne Vogn slingred forbi de dorske Dyr i Kalvekoblet, vaagned de pludselig op, gjorde et Fust til Siden og stødte til Jens, saa Skoene slog ham om Ørerne. Et Par af Vognens Smaapiger bøjed sig ud over Agestolen, peged efter ham og opslog en lys, drillende Latter; en d nglende Tjenestedreng, der følte sig ovenpaa, vendte sit friegnede Fjæs imod ham og raabte: „Du kommer for sildig!"

Jens havde selv gaaet og tænkt paa det hele Tiden. — Det var da ogsaa urimeligt, som de Kalve kunde gaa og stryge Skanker; en kunde jo knapt slæbe dem ud af Flækken.

Jens greb nu Pisken og lod den falde et Par Gange over de Brogedes knortede Rygge. Men dermed var det gode Forhold ulægelig brudt. Trækkalven stod stædig som en Stolpe. Jens gik fremefter, lagde Tøjret over Akslen og trak af al Magt; Kalvens Hals syntes at forlænge sig til det dobbelte; dens Øjne lukked sig i en Art religiøs Selvpinsel oven over de skjærende Klaptræer; en lang regnbuefarvet Traad hang ned fra dens saglende Mule; kun i en Slags stram Etmarch bevæged den sig fremad med stive Knæ og udadvendte, strittende Klove. — Sveden hagled ned over Jenses Pande; nu var den sidste Vogn forsvunden bag Stationsbakken; dette maatte jo blive hans fuldstændige Undergang!

Ophidset og udaset drejed han sig om med løftet Svøbe. Men Kalvene, der alle gik paa den ondeste Samvittighed, styrted nu som efter en fælles Aftale baglæns i Grøften, hugged i Klaptræerne og stødte i Rebene, saa et af Forbindelsestøjrene smak midt over.

To Kalve sprængte bort fra Koblet og begraved sig under en haansk Brølen i Naboens Havreager.

Jens tudskræbte af Fortvivlelse og Vrede,

En gal Kjælling i knæsid, broget Underskjørt kom fægtende og skjældende ud fra et Gaardsled i Nærheden og saaede en Syndens Sæd af Eder og Forbandelser ud over de brede Agre:

„Satan skal stent i din Hals, din moged Dreng, kan du ikke holde ved dine Høveder!“

De onde Ord mangedobledes ved at kastes tilbage fra Huslængerne.

Jens styrted paa bare Fødder skrækslagen efter Kalvene, bugtende sig hen over Agrenes hvide Flintesten. De vaade Havreaks rammed med ét Slag deres Dug igjennem hans Buxelaar; kun Kalvenes Ører var synlige over Havretoppene; med deres lange begjærlige Tunger skummed de langvejs Kjærnerne af Straaet.

Kjællingen blev ved at halse sønderslidende.

Jens' Øjne stod ham hjælpeløst ud af Hovedet; da saa han med ét Fisker-Thames gaa forbi med Vejen; Thames smed straks sin Medegaj og vaded ind i Havren; ved forenede Anstrengelser fik de omsider Kalvene ved Mulen; Thames forlod ikke sin lille Ven, før Koblet stod fæstet paa Agren.

„Gud bevares endda, hvor hun tog paa!“ sa Thames og nikked henad den Kant, hvor den kortskjørtede Skrussi nu skjævled hjemad mod Gaarden.

„Det var sgi Enkekonen! Ja hun er mi'sæl ikke sød at ta Morgenkys ved!“

Lidt efter tilføjed han:

„Naa, Stafen kunde ikke lade dig slippe i Dag heller! Nej a kjender det!

A vilde jo tro, du kunde komme tidlig nok, naar du nu skynder dig!“

Thames optog sin Vandring mod Aaen med den vippende Medegaj pegende fremefter.

En Snes Alen fra Jens standsed han og lyttede; jow, det var Lokomotivfløjten; det maatte være Ankomsten!

„Bitte Jens, a tror du kommer til at rende alt det, du kan! — — — — Har de nu ikke Synd af at lade et Barn komme for sildig, der kun én Gang om Aaret har en bitte Glæde!“ mumled han hen for sig og gik hovedrystende videre.

Og Jens rendte ud af karske Bælg; i Begyndelsen syntes han, at han kunde ta en Bakke i to, tre Spring;

senere blev han mere slap i Haserne; nu og da fik han et Svirp over Taaen af en Flintesten; det fik ham bare til at kaste bedre i for at dulme Smerten.

Nu havde han naaet den brede Stationsbakke; han gik næsten paa Næsen, saadan løb han. Her hvor Synet fremefter var spærret, gav Angsten for at komme for sent ham Vinger:

„A kommer ett med! a kommer ett med!“ hvisked han uhørligt for hvert Spring.

Den grønne Skov med Fjorden omkring, de glade Kammerater, Legen, Dansen, Musikken, den dampende Kaffe og den liflige Hvedekage — alt tykkes han nu det forsvandt bag Røgen af det bortdampende Lokomotiv.

Fortumlet af Aandenød kom han op paa Bakkens Top; der var intet Tog at se, og der var saa uhyggelig dødt dernede.

„A kommer ett med, a kommer ett med,“ jog det bestandig igjennem hans Hoved.

Endnu var der dog en Mulighed for, at Toget kunde staa skjult bag den røde Stationsbygning. —

Jow, surenmæ! røg det ikke op over Taget?

Jens løb, som havde han Ild under Fodballerne, mens de løsthængende Sko ustandselig knalded sammen bag hans Hoved.

Nu svinged Vejen til højre og røbed, at den Røg, der havde indgivet ham Haab, stammed fra et Nabohus.

„A kommer ett med, a kommer ett med!“ stønned han grædende, mens han svinged ind paa Perronen med en rød Taage for Øjnene.

Aa saa tomt der var her! Hønsene gik roligt inde mellem de blanke Skinner. Stationsklokkens Lædertamp svang blødeligt frem og tilbage i Morgenbrisen.

Jens'es Øjne vided sig ud til en unaturlig Størrelse, mens han saa fremefter langs de tomme Skinner og løfted Blikket højere og højere mod den haabløse Horisont.

Stationsforstanderen, en mager Mand med et barskt Ansigt, var kommen ud paa Perronen:

„Skulde du ha været med i Skoven?“

„Ja,“ sa Jens og hulked, som saa han først nu sin Skuffelse i hele dens Omfang.

„Ja den der vil med Toget, han maa sørge for at komme i Tide,“ sa Forstanderen, som læste han op af et Reglement.

„Ja men a skuld først ha Kalvene ud!“ hulked Jens.

„Er det saa dig, der tjener Stafen Ajlgaard?“

Jens bejaed det.

„Paa Lærer Pedersens indtrængende Anmodning lod jeg Toget holde i fem Minutter over sædvanlig Tid; man havde nok set dig under Vejs — men da du endnu ikke var ankommen — —“

Nu var ogsaa Forstanderens Hustru kommen til:

„Herregud, er han kommen for sent!“ Hun kigged ned i hans forgrædte Ansigt.

„Kom ind til mig og faa en Kop Kaffe!“

Den rare Frue bød ham ogsaa Kage. Jens sad paa den yderste Kant af den fine Sofa og turde knap se op for Generthed, mens han under smaa hikkende Lyde slubred Koppen tom.

Et Øjeblik efter lukked den venlige Frues Dør sig bag Jens'es nøgne Hæle.

PAA AFTÆGT

(1907)

DET var midt i den stærkeste Middagsbrynde.

Solen glaned dybt ned i Skorstenspiberne paa Skyttegaarden og sprængte fingerbrede Revner langs Fjælene i Brøndrammen, hvor en Række gule Bier under sørgmodig Summen slukked deres vilde Tørst i det mossede Vandtrug.

En aldrende Mand med en hvid Skjægkrans og en tung Klaphue over Skaldepanden kom duknakket frem af en blaa Klinkedør i Salsens østre Ende.

Gesvindt skød han Træskoene af Fødderne og stilled dem med Bunden i Vejret op mod Muren, hvorpaa han med lange sikkende Skridt og med rædde Øjne til Vinduerne skyndte sig hen over den solglødede Stenbro mod Hestestalden.

Før han løfted Dørhaspen af, drejed han sig endnu en Gang halvt omkring og saa med et langt Tyvsblik hen mod den Dagligstuerude, bag hvilken Gaardens unge Ejer plejed at sove efter Middagsmaden.

Jens Christian Skytte, Aftægtsmanden, linned Stalddøren saa forsigtigt som muligt; endda udstødte den et Hyl, idet den skubbedes tilbage — som en Hund, der har faaet en Pote i Klemme.

„— Er da ogsaa Fandens til Fløjten", mumled Jens Christian og saa nu aldeles rædselsslagen mod Stuehuset.

Døren mejed Staldens Mørke til Side som en Segl, saa en stor Solkrins laa ind over Grebningen og slog en gylden Lykke om de to røde Hoppers haarrige Bagben.

En syngende Sky af mætte Fluer fløj længere op mod Hestenes Krybber.

De to Røde vendte raskt de kloge Ansigter om mod den Indtrædende og kronned.

Det var let at skjønne, at der hersked et Komplot mellèm dem og Aftægtsmanden. Han gik op i Baasen til den nærmeste og lod sin Haand løbe hen over dens Kryds og Lænder.

„Det er ligefrem gudsforskrækkeligt, saa de Dyrer falder af!" mumled han og valked heftigt Skraaen mod Ganen.

„Der er minsæl snart ett Fugls Føde paa dem. Og saadanne Øg det var bare for et Fjerdingaar siden! At han vil være det bekjendt! For han sulter dem da ligefrem!"

Den gamle føler ned i Hestenes Krybber.

„Ett jen Stovn der er for dem! Er det da ikke gudsforskrækkeligt, te Dyrer, der gaar ved det strenge Arbejde, ikke skal ha det, de kan æde!"

De Røde, der er inde i den gamles Tankegang, opmuntrer ham ved at skrabe i Baasestenene, pruste ned i den tomme Krybbe eller ved at gnubbe ham paa Albuen med deres bløde, bevægelige Overlæbe.

„Ja, han laver det godt for os, den unge Klyni, en har faaet i Gaarden — han laver det helsen godt for os baade Folk og Kreaturer!

Sikke dæ Hofter I staar med! Sikke et Kropstykk! Det er Fanden faar hen snart til at riv sig paa! Jøsses, sølle Høvder. En kan faa Vand i Øjnene ved at staa og se paa det!"

Jens Christian forsvandt bag Hakkelslodøren. Øgene rimmed bifaldende.

Den gamle fandt uden Besvær Foderkoppen og fyldte den halvt med Hakkelse. Han bøjed sig dybt i Knæerne og tog af dem længst inde ved Hjulet; dem var der altid mest Kjærne i.

Saa stak han sin Haand lige til Ærmet i det gamle, udtjente Vognskrin med udblødte Rugkjærner. Det strented han tykt over Hakkelsen i Foderkoppen, ømt som en Moder, der giver sir Barn Sukker paa Pandekagen.

„— Skal Dævlen taa mæ ett sult, saalæng a kan hold Hovedet oppe, min bitte Tøs!" sa han og tømte Koppen i den nærmeste Krybbe.

Jens Christian labbed ivrigt tilbage paa de nøgne Fodballer og begyndte at blande i Koppen ogsaa til det andet Øg.

Han stod med Haanden sænket i den vaade Rugkasse, da Svigersønnen, ung og bredskuldret traadte ind i Foderloen.

Lydløst men fast gik han ind mellem den gamle og Hakkelsedyngen og sa:

„Er du ved at gi Hestene, her midt i Middagslaget!

A lured godtnok paa æ Spil, da a hørte, te Døren gik.

Men det vil a sige dig, du har at holde dine Kløer af Rugkassen!

A skal nok gi Hestene det, de skal ha. A har aldrig funden mig i, te nogen gjorde mit Arbejde om efter mig.“

Her snupped Thomas Foderkoppen ud af Hænderne paa den gamle og begyndte at rydde Hakkelsen bort for den Hest, der havde faaet.

Jens Christian snød sin Næse med et forgræmmet Udtryk, og uden anden Ytring gled han ud af Stalden. Ude i Gaarden spytted han hvislende hen ad Stenbroen og gik hængskuldret tilbage mod den blaa Aftægtsdør.

Kort efter kom ogsaa Thomas ud af Stalden med sit bare Hoved løftet højt i Solen.

Vreden sad endnu og skjalv i hans Mundkrige. Han greb med bred Haand en Skovl om Skaftet og flytted den over paa den anden Side af Stalddøren. En Grøb løfted han lige saa hensigtsløs modsat Vej. Saa gik han hen og sparked to Gange med sin ene Træsko i en Halmtot, der rakte frem af Strødyngen, slængte en Rive op paa Hustaget og gik tilbage til Dagligstuen.

„Ih, Herregud,“ sa Sidsel Kjestin, da hendes Husbond traadte over Tærsklen, „har du nu igjen haft Krammelurris med vor Faar!“

„Ja, en kan sgu da'tt la det bliv ved at gaa. Det er endda ilde anvendt, det en gir det for meget. Og han ved jo ikke at ramme nogen Maade. Han forgir ligefrem Øgene, naar han kommer til det.“

„Ja, tho han kan ikke taale at se, te det sætter af,“ svared Sidsel Kjestin undskyldende.

„Sætter af og sætter af! Skal ens Heste da ikke bestille noget? Kan han maaske taale at se, te det støvter

og stritter, fordet han ingen Ved har om at gi det, som det kan taale?

I Forgaars maatte vi tøde en hel Dag med Pløjningen, fordi æ Treaars laa med Klemsel i Baasen og vred sig efter den gamles Rugrøgt.

Saadan kan det sgu ikke blive ved at gaa, om a skal være Mand i Gaarden!"

„Ja, tho han mener det jo hver Krumm paa en god Maade," sa Konen.

„Ja, det var ett sær! A troer langtfra, te han vil mig noget ondt.

Men ligger en Helmis først med Gabet i Vejret, saa er det endda lidtle godt ved at faa at vid, te det var gjort i en god Mening," svared Thomas.

Jens Christian Skytte havde som en vaad Hund trukket sig ind i sin Aftægtsstue.

Hans Kone Edel sov Middagssøvn i den firkantede, blaamalede Stolpeseng, der havde Plads til dem begge og optog det meste af Stuen.

Edels Træsko med de sirlige, hvide Halmviske stod Side om Side foran Sengen, og en graa Mis laa paa Dynen over Edels Seng, hvor en legende Solstraale fremhæved Striberne i det bløde Katteskind.

Rummet var snævert og uden Hygge som altid hvor ældre Folk er overladt til deres egen Forsorg. Ved Sengens Fodende stod en Spinderok, og oven over ved Bjælken hang der en Bylt ufarvede Garnnogler.

„Skal du ett hen og sove til Middag, Jens Christian?" sa Edel og vendte sig tungt ved Sengebaandet.

„Nej, a domser her," svared han lavt henne fra Bordenden. Han havde skjult Ansigtet i Hænderne.

Om det nu var Stillingen eller noget i Tonefaldet, der gjorde, at Edel fik Mistanke, er ikke godt at sige; men de to havde kjendt hinanden for længe til, at den ene kunde forstille sig for den anden.

„Er du ett rask, Jens Christian?" prøved Edel.

„Jow gu er a rask! Hvad skuld en wal helsen vær?"

„Ja men, du sidder jo og græder? Er da nøj gavn dig imod?"

Jens Christians Skuldre løfted sig i et Suk, uden at han endnu forandred Stilling.

„Tho da kan du vel svare mig," vedblev Edel.

„Aa, det er en Slunder, ham en har faaet i Gaarden, og a var tilfreds, te a laa i æ Jurd!" sa Jens Christian og strøg haardt sine Træskoringe mod Stenpikningen.

„Ih, Herregud, har i saa igjen været opp at toppes om jer Sager!" sa Edel og rejste sig ved Sengebaandet, saa den sovende Kat slog en Kuldbøtte.

„Det kan jo ett hjælp, bitte Jens Christian; du maa jo la de unge raade. Tho herfor fik de et jo."

„Ja raade og raade! — Men er det da ett gudsforskrækkeligt, te Mennesket vil sulte hans Sager, sulte Hestene, det villerst en Mand har i sin Gaard!

Har du set dem; mon du har set Hestene, og hvordan de tar sig ud?

Aa, vil du ett lig gaa ud og se paa dem! Gaa hen og føl paa dem, saa kan du dømme om, hvordan han røgter.

Det er helsen bleven nogen kjønn Arabere!

Aae dæ Øg det var, før han kom i æ Gaard! Sikke en Lof, der var under dem! Se en Kompulense! A har aldrig haft Magen til Øg i min Stald; a kund dænenmæ ha kjørt Greven i Grøften, om det skuld ha været!

Og nu — —! Pøj! En kan min Salighed brækk baade Inder og Tarmer op ved at se paa dem!"

„Aa, nu maa du ett sidde der og irre dig selv op. De Ung har jo dje egen Maade at ta det paa, og du bliver jo gammel."

Men det var at røre Jens Christian paa det ømme Sted.

„Hvad er det, du sidder og hjavrer om! Er a gammel! Tho a er da, Fanden knaag mæ, ett mer end jen og halvfjerds. Skal det kaldes gammel? Min Oldfar blev halvfems, før han slap Tømmen, og a var sgu myndig for at gaa mi Skaar og gjør min Tur endnu.

Tho du vild jo endelig, en skuld afstaa det. Men aldrig i mine Levedage haaj a fraskreven mig min Gaard og mi Sager, haaj a set, hvad a nu ser."

„Aa, bitte Faar, du husker nok det her Hold, du fik

over æ Lænd. Naar d e t begynder at indfinde sig, saa er saamænd det bedste fra os."

„Nej, en er jo ett saa lin i æ Bælle som i de unge Dage, det forstaar sig! Men ligefrem at gaa som et Nul og ikke ha det mindste at ta sine Hænder til —."

„Aa, du behøver slet ikke at fattes Arbejde," indskjød Edel, „du kan karte for m i g."

„Karte, py! Er det no Arbejde for et Karlmenneske!" — —

Nej, kund en dø fra det, hellere i Dag end i Morgen," sa Jens Christian mørkt.

„Aa, nu maa du ett sidde her og bliv nedslavn og helt opgi Modet.

Tho vi er jo da hen paa Alderen begge to. Vi skal begynde at tænke paa vor Salighedssag og bered os til en naadig Død."

„Ja, aaeja, det ved a w a l; det kan en ett begynd for tidlig paa. — Men d e t, a skuld ha gjort: a skuld ha tavn æ Toft fra og saa ladt dem ture med det andet.

For her kan en bare sidde og raadne. Det vil sige, en Mand med mi Hjelbred da.

For ett selv at eje en Brødkrumme og ett en Skilling i sin Pung, — d e t siger a: det e r en ring Løvned!"

Det var samme Dags Aften i Skumringen. Svalerne jog ud og ind ad Gaardens lave Porte og vendte under et skarpt Skrig den hvide Bug i Luften. Storken kom hjem fra Engen med en sildig fanget Tudse og sænked sig over Reden med tunge Vingeslag. Hestene stod i Havgaarden og aad sig kredsformigt ind i den duggede Rødkløver. Skorstenens Nadverrøg gled langeligt over i Aftensvalingen og farved Toften med en blaalig Dis. Sidsel Kjestin kom ud af Bryggersdøren og pilled Vasketøjet ned fra Tjørnehækken. Skarnbassen brummed omkring Gavllugerne, mens en storøjet Kattekilling nu og da ved

et smidigt Spring slog en af de værste Brumlere imod Grønjorden.

Inde hos Aftægtsfolkene begyndte Mørket at vælde ud fra Krogene, saa gamle Edel maatte sænke Hovedet dybere og dybere over Tenen for at se til at tvinde den surrende Traad. En Gang imellem løfted hun Hovedet og betragted Manden med et tungt, bekymret Blik.

„Hvad er det, du sidder og grovelirer over, Jens Christian? Du er da saa sær tammelmasket i Eftermiddag."

„Aa lad mig sidde!" sa han vrissende og blev ved at stirre ud ad Ruden, bag hvilken en Tagorm svang i en Spindeltraad og forgjæves søgte at faa Fodfæste.

Rokketenen fortsatte sin lullende Sang; Fluerne summed søvnigt under de sværtede Bjælker, før de satte sig fast for Natten.

Stilheden brødes pludselig ved, at Klinken smælded, og en lille barbenet Pige raabte forpustet ind ad Døren:

„A skuld sej, om ett I vild komm ind og faa jer Nætter, inden æ Grød blev kold."

Edel satte straks sin Ten i Ro, rejste sig op i de stive Knæ og slog Uldstøvet af Forklædet.

„Kom saa, Jens Christian!"

„A skal ingen Nætter ha!" svared han bestemt.

„Ih, hvad er nu det for no Paafund!"

„Gaa din Vej, og lad mig i Fred!"

Edel saa langt paa ham og gik.

Kort efter peb Aftægtsdøren igen paa sine Hængsler, og Thomas kom noget forlegen over Tærsklen:

„Hvad, Jens Christian, hvi vil du ikke vær ved æ Burd med vianne?"

Jens Christian drejed Vestebagstykket til og sa ingenting. Den unge fortsatte:

„Tho nu er det aldrig værd at lægge det saa haardt ved dig. A vild nødig, der skuld være nogen Vrede imellem os. En er jo nødt til at passe nøje paa Sagerne, om en skal faa Renter og Afdrag ud af det." — Thomas blev ved med at snakke roligt og indtrængende til den gamle; han endte med at sige: „A ved saamøj wal, te du var en farlig hwell Mand efter din Tid; a skal vis se mig godt for, om a skal blive ligesaa estimiret efter min. — —

Men lad nu Vreden være ovre for den Gang, og kom med ned til din Nætter!"

Jens Christian lod sig besige og gled stille efter Svigersønnen.

Tynd og tavs skød Jens Christian sig om paa sin Plads i Bænkkrogen; hans Ske gled et Par Gange gjennem Datterens hule Haand, før den lagdes hen for ham, og Grødfadet fik en behændig Drejning, saa Smørhullets uopdyppede Del kom h a m nærmest.

„Tag dig endelig de Grød, du kan spise, Faar, for det er da nøj, du kan tygge!"

Jens Christian sad med Panden dybt sænket, mens han tæred paa Grøden. Der var ingen, der voved at anslaa nogensomhelst Streng af Frygt for at gribe en fejl Tone.

Saa begyndte Gaardhunden en vild Gøen, og uden andet Varsel sprang Klinkedøren om paa Væggen. En forunderlig Skikkelse stalked uden Godaften ind over Tærsklen. Kvinder og Børn undertrykte med Møje et Skrig. Han saa ud som en, der lige er undsluppet Røveres Hænder. Han havde ingenting hverken paa Hoved eller Fødder; foruden en grov Skjorte, gjennem hvis aabentstaaende Linning man saa hans haarede Bryst, var han kun iført et Par ufarvede Vadmels-Underbukser, der naaed ham til midt paa Benkalven. Hans Ansigt ligned en gals; hans Øjne var røde som Skallens, og et Par irrede Tandstumper stod over Kryds i Formunden. Han gik hen foran Thomas, fæsted sine Fiskeøjne paa ham, hælded sig forover paa de støttende Abearme og hvæsed ud af Munden:

„Halvanden Side Flæsk, en halv Otting Smør og en halv Lispund røget Aal til Kjørmis, det er min Ret; det har han skrevet under paa, og det kan a tving ham til at svare mig:"

Han gurgled i Struben og slugte Ordene som en Pumpe, der lækker, og vendte sit gamle, forgræmmede Ugleansigt fra den ene til den anden.

Men nu udbrød Konen i Huset: „Men Jøsses, Jakob Saahl, hvordan er det endda d u kommer hæflend i'et! Ih

føj, føj! Render du søen aa æ Land og har ingen Bowser paa! Tho en kund snart faa sære Tanker om dig!"

Jakob saa arrigt undskyldende ned ad sin højst mangelfulde Paaklædning og skreg, saa hans Spyt stented de nærmeste i Øjnene:

„Jamen a vil ett vær hjemm, og a kan ett vær hjemm, om saa a kund faa baade Guld og rød Trommer! Aae, mæ arme Krøvl!"

I en Aarrække havde Jakob beboet et Boelssted, der laa i Skjel med Skyttegaarden; for nogen Tid siden var Ejendommen gaaet over til Sønnen paa de sædvanlige Aftægtsvilkaar. Men Jakob Saahl var i det jævnlige ikke den nemmeste at være i Stue sammen med, og der gik næppe et Døgn uden Rivninger, og naar de unge og den gamle saa havde skjændtes allerlængst, endte det gjerne med, at Jakob styrted af Sted tværs over Pløjemarkerne til Naboerne for at gjøre dem meddelagtige i hans Lidelser; men som oftest ømmed de sig ved at blande sig i denne Familietvist, saa den gamle vendte tiest tilbage med tynd Trøst.

I Aften var hans Sind usædvanlig opirret. For tyvende Gang opremsed han Punkterne i sin Attægtskontrakt, mens han tørred Vandet af sine flaaede, vredestirrende Øjne:

„Den Gang han gifted sig med An — hun haaj knap det hun kund skjule sig i — men a hjalp dem tilrette; de fik et hver Pluk, det a ejed og haaj; a gav dem 100 Specier og to store Haandfuld Sølvpeng! Det var en god Alms! A haaj slidt haardt for dem, det kan I lig stole paa, a haaj! A rejst mig med æ Suel og gik i Heden efter Revlinger; a sad æ Vinter ud og bandt Løb og gik omkring i æ Land og gjord'et i Peng. A haar ett givet nøj ud til Unytte. Og alt det a kund skrab ind, det fik de. Og a hjælper dem endnu, saa gammel a er. A gaar og affensirer — atter æ Høvder — lissaa saar — lissaa saar! Gaar og ponnier æ te — nu i æ Mark og nu i æ Mues. Det har aldrig været min Handel og gaa ledig. I sidst Ug: a rejst mig, før æ Suel kom, tog en jenle Bid Ost og Brød i mi Lomm og gik op i Møgelhede — det er helsen ett bag æ Laad; a plotte dem to Læs Pluklyng inden Aften; mine Hænder var, som haaj de været pisket med Brændnæld. A haar altid stridt til dje Sid.

Og saa skal en nu ha at høre, te en ligger dem til Byrde, te det er mig, der gjør, te de staar i Bagstand, endda en har givet dem hver Skilling, en haaj i sit Værge. Det er saamænd knaple, te de vil unde mig æ Brød.

Men det er hendes Skyld; det er en led Daase. Hun er af en udelig Slav; hun kom te æ Sted, hun ejed knap et Par hel Hoser. Og nu breder hun Ving. Nu slaar hun til Sid. De sidder der, æ Kjællinger, æ Næt te æ Daa og bæller i sig. Æ Pot er aldrig af Ilden. Hvor kan saa en Mand bestaa — da i et Hus som wos med tre Køer og en Aaring.

Det var det, a sa til dem for lidt siden, saadan de kund forstaaet. Og saa blev a sat paa æ Dar. Det var hende, der vild ha mig kylt ud; den Satans Kwind! Hun vil sætt een ud af sit eget Hus! For det er min! Hver Pluk er det min! Hun haaj ett det med sig, hun kund svøb om en Taa!" — —

„Hold nu op, Jakob!" sa Sidsel Kjestin utaalmodig. „Tho saadan maa du da heller ett staa og testilir æ Kuen. Tho hun er jo da paa en Maade af vor Familie."

Jakob sank et Par Tommer i Underbukserne: „Er hun i Familie til dig?"

„Nej, ved du ikke det; tho da er hun da Narsøskendbarn til Thomas."

Jakob stod og gnubbed de blaafrosne Knæer mod Langskamlen:

„Ja Thomas, ham vil a nødig fornærm, for han har aldrig nægtet at hente mig et Læs Tørv. Men det er nu det samme, for de to er ett af jen Slav." Nu vendte den gamle sig brat mod Aftægtsmanden, der havde siddet og set saa underlig trykket ud.

„For du har det godt, Jens Christian! Thomas, det er en Mand, en kan betro en Gaard; og du har en god varm Stue, du og Edel, som I kan krykk ind i. — Og du sidder og faar dig en god Skefuld Melgrød — — med Smør i! Aae Jøsses!"

Jakob bøjed sig dybere og dybere over Fadet for at indsnuse den varme Duft.

„Vilde du gjerne ha en Skefuld Grød med, Jakob?" spurgte Sidsel Kjestin.

„Ja, a vild endda!"

„A er snart led ved dig i den Mundering; men sæt dig saa her paa Skammelenden.“

Jakob blev anbragt lige over for Jens Christian, der ikke havde set op en eneste Gang.

Jakob spiste sig efterhaanden fra sin Ophidselse og kom paa en god Fod med Tilværelsen:

„Aae, Grød, Grød! Hvitte haar a sidst faaet Melgrød — — med Smør i!

Nej, du har dine kronede Dage, Jens Christian. Saadanne Folk, de kan sagtens. For en Mand som Thomas, ham kund en da aldrig kom i Træd med.“

Jens Christian blev mere og mere utryg ved den gamle Flægremunds uberegnelige Udgydelser.

„Er det ikke ogsaa sand, Edel?“ Her drejed han sig om mod Aftægtskonen. „I faar begge to Føden ind ad Døren, uden I har behov at bestille en Hak for det. Aaeja, hvor nogen skal ha det godt, og andre aldrig en glad Time!

Men du klager da heller ett, Jens Christian, for saa vild du da vær en farlig urimelig Mennesk.“

Jens Christian vendte og drejed sig paa Bænken som en Mus, der er kommen op af sit Hul og ikke kan finde ned igjen.

Jakob vedblev, mens han fægted med Skeen over Grødfadet:

„Nej, hvad Slags Mand der er i en Gaard, det kan en altid se paa Hestene. Thomases Heste, dem saa a i Gaar ved Møllen; det er nogen brølskjønn Dyrer at se æpaa! De maa sgi faa en god Behandling; det kan en se med et halvt Øje! Er det ett sand a siger, Jens Christian?“

„Aa, du et en sølle Pludderkok, der lar æ Mund rend, med hvad du ett har no Ved om!“ svared Jens Christian og gik vredt ud af Døren.

Den bukseløse Grødæder kigged uforstaaende efter ham med sine betændte Glugger og sa med Skeen under Næsen:

„Ih, hvad gik der af Jens Christian? A tyt, det kund lyd te, te han blev værkelig? Han har da helsen førhen nok kunnet lide, te en rost æ Hejst.“

Lidt efter stalked Jakob Saahl tilbage gjennem Pløjemarkerne mod et blafrende Lys bag Risgjærdet.

Jens Christian Skytte havde nu lovet sig selv, at han ikke vilde gaa den unge i Bedene paa noget Omraade, men afholde sig fra enhver Befatning med Gaarden og hvad Gaardens var. Han søgte da at slaa Tiden ihjel med Simestrygning eller Løbbinding; men dette stillesiddende Arbejde kjeded ham; al hans Hu stod til at færdes blandt Kreaturerne, især Hestene.

Ingen kunde klappe sin elskedes Kind med mere Ømhed end han sine Hestes pumrede Flanker; lod han sin Haand løbe langs et Høveds knortede Rygben og saa det alle sig i Ryggen i tungfodret Velvære, fik hans Sind et Strejf af Kaadhed, som ellers var det fremmed; saadan en gammel krumhornet Ko, der stod og strutted af Race og god Form, kunde pludselig blive revet ud af sin drøvtyggende Værdighed ved tværs over Bessingtræet at føle to kraftige Arme om sin Hals og modtage sin Husbonds Forsikringer om, at han ansaa hende for et rart og paalideligt Høved i alle Maader.

Nu sad han og blev vanskelig og opfarende ved al denne Stillesidden. Det var ligesom hans Blod stod stille med ham selv, hans Ansigt blev blegt og indfaldent, og alle hans Livsytringer uvillige og træge.

Der havde ikke været gladere Mand til end han, naar Sveden strimed hans Tindinger, og han var Arbejdets Leder.

Han havde udviklet en overordentlig Færdighed i at pløje; der var saadan en ren Linje i hans Furers Kamme; hans Plov grumsed ikke; den laa i hans Haand saa sikker som en Kunstners Mejsel.

Han havde selv staaet over Smeden, mens den blev til og givet sine Vink om Aasens Form og Muldfjælens vingede Svajning.

Han foragted de unges Pløjning, hvor det bare kom an paa at faa Jorden vrødt om.

Naar Jens Christian pløjed, var han alvorlig som en Offerpræst.

Han bar gjerne Hovedet nede paa højre Skulder og mærked sig nøje enhver af Plovens Bevægelser; han gik hyppigt om til sine Heste og følte under Selen, om de ikke blev overanstrengte, og tog han en ny Skraa, fik det af Øgene, der havde vist størst Villighed, den gamle. Ved Agrens Ende standsed han et Øjeblik og saa sig forskende

tilbage, som en Kunstner fjerner sig fra sit Værk for at faa Overblik.

Jens Christian Skytte havde haft en æstetisk Glæde af sit Arbejde. Derfor havde hver Dag for ham været ny og blank, hvor den nu var gold og indholdsløs, hvis den ikke ligefrem var ærgsom, for det var den hyppig. Og hvorledes skulde man vel la være at græmme sig over, at en anden gik bag efter en og — pø om pø — udsletted al ens Gjerning!

Disse Agre og Fælleder havde Jens Christian langsomt og møjsommeligt givet sit Præg, havde anlagt Vejene, hulet Grøfterne, rejst Gjærderne; Rug og Kartofler havde afløst hinanden paa samme kapitelfaste Maade gjennem Aartier; nu kom her denne unge Fusentast og la det hele om i et nyt Leje; Grøfter jævnedes til; ærværdige gamle Diger, der havde sat Skjel og Grænser fra Arilds Tid, læssedes paa Mogvognen og kjørtes ud paa Mosen. Alle hans Vangs sirlige Firkanter af Græsjord og Pløjeland, det var, som blev de tværed ud med en Pind.

Sjældnere og sjældnere saa Jens Christian den Vej, Jorderne laa, for der var altid sket et eller andet som det ømmed i Øjnene at stirre paa; men en Dag havde han da igjen taget Opstilling ved sit Yndlingssted Husgavlen; han stod ret op og ned i Læ af Hjørnestolpen og saa Sønder ud, hvor Gaardens Marker laa — saa med dette langelige, tungsindige Blik, hvormed den forliste dvæler ved et Vrag.

Han studsed; han tripped lidt frem, stirred atter og blev ond i Øjnene.

Om en havde drejet ham Ansigtet om i Nakken, kunde han næppe være bleven mere overrasket: Hvor Agrene før gik i Øst og Vest, pløjed Thomas nu i Syd og Nord! At han ikke ramtes af en Tordensten fra den himmelske Hævners Hænder, den unge Lømmel, der gik saa rank der i Solskinnet og pløjed tværs over alle vedtagne Agerfurer!

Ja, men det var jo at forrykke Guds Anordninger, det var jo at dreje Verdenshjørnerne en Kvart Gang rundt! Var det dog ikke gudsforskrækkeligt, at et Menneske kunde nænne til det!

Nu havde Jens Christian, hans Far og Farfar, og Gud ved hvor mange flere hæderlige Bondeforædre, altid haft

Solen staaende mellem de to Gravhøje mod Øst, naar de begyndte deres Morgenpløjning. Det var det uomstødelige i deres Livsførelse. Laa nu ikke engang selve Marken fast men kunde kastes om som en Drejeskive, hvad blev der saa tilbage som Støttepunkter for en gammel Mands Fødder?

Jens Christian gik med en Fornemmelse, som havde noget bidt ham ved Hjærtet. Hele Eftermiddagen sad han i Aftægtsstuen ind mod Klokhuset, hvert Metalsmæld fra Perpendiklen gik tværs igjennem hans Vests Bagstykker.

Edel søgte flere Gange at faa ham lokket ind i en Samtale, men hver Gang uden Held. Og da hun et Øjeblik fjernede sig fra Stuen, skyndte han sig hen til et grønmalet Hængeskab i Fodenden af Familiesengen og fremtog en tung, buget Flaske, førte den til Munden og drak begjærligt og længe.

Han naaed kun halvt at faa Flasken skubbet paa Plads igjen, før Edel paany kanted sig ind i Stuen. Hun studsed et Øjeblik og tog sig op til Barmen som altid, naar hun blev ubehagelig berørt af et eller andet, saa langt hen paa Manden og gled derpaa atter tavs om bag Rokken.

Saa sad Jens Christian da nu mest indendørs og bandt Bikuber; han ynded det ikke, men Tiden kortedes derved; og nu var Kjedsomheden hans værste Fjende. Han havde aldrig følt nogen Lyst til Læsning, i hvert Fald ikke af Bøger; han kunde ikke begribe, at nogen gad sidde og skrive den Slags sammen; „for det var jo ett sand, og hvad skuld en saa med det til.“ Han havde ikke Taalmodighed til at sidde og vente paa Bogens lange Mening. Heller ikke formaaed han altid at holde Handlingens spegede Traade ud fra hverandre; det „løb i Filte“ for ham.

Den eneste Bog han havde læst tilende, var vel Baastrups — Mestertyvens — Erindringer; det var en skjøn Bog at læse; men det var ogsaa „passiret“; for Baastrup havde han selv kjendt og talt med, siden han var sluppet ud af Slaveriet. Men ellers var Bøger ikke noget at sidde

og tøde Tiden efter. Hans Far havde lært ham at pløje, da han var fyldt fjorten Aar, og siden havde han ikke været stort mere under Tag, end naar han sov.

Og nu sad han her med alle sine sollyse Friluftsminder og pregled og fyldte Halm i et Bindhorn og prak sig selv i Fingrene af bar Kludderagtighed, eller fordi Tankerne var andetsteds henne, — mens Folk gik forbi hans Vinduer med Leen paa Nakken, eller de tunge røde Hestespand vendte de gjødningsrygende Brakmarker.

Aak, endda! kunde en anden en ha været ude mellem de andre og kappes i Aar som de foregaaende Aar om, hvem der først skulde faa Engen ryddet; det var da næsten altid faldet i hans Lod at være Førstemand; nu var det til en Side.

Her sad en som en gammel Skrukhøne under et Bryggerkar og hørte Alverdens Haner gale; selv havde en ikke mere noget at gale for.

Fluerne jog med en fed Summen om Jens Christians Skaldepande; Øllet i den gule Potte dovned, imellem han drak af det. Støvet faldt tyst over „Simpelfien" i den blaa Vindueskarm; og den revnede, sammensunkne Dragkiste med de irrede Messingskilte kasted skjæve Skygger over Kalkvæggen.

„Skal vi ett lukk et Vindue op, Jens Christian, a tykkes Luften bliver saa trykkend?" sa Edel.

Gid Fanden haaj 'et, det moged Kram!" raabte Jens Christian og kyled pludselig Kuben mod Frammersdøren, mens han greb sig om venstre Tommelfinger.

„Ih, sidder du nu igjen og bliver vens med dine Sager!" sa den godlidende Edel, som af og til havde hørt ham brumme, naar det uvante Arbejde gjorde ham Knuder.

„Nej, har du faaet Fingeren til at bløde! Kom da saa hen, te a kan svøbe dig en Klud om 'et!"

Jens Christian vilde ha en Spindelvæv nærmest Saaret, men lod sig ellers godvillig forbinde.

„Nu skuld du ta dig et Pust og hellere gaa ud og se efter, hvor æ Folk er."

„Aa, har a nøj at gjør med Folkene?" sa han uvillig.

Alligevel listed han sig ud til sit vante Stade, stod ret op og ned bag Hjørnestolpen nogle Minutter og lod sit Blik løbe hen over de smaa bissende Unghøveder i Knoldekjæret.

Høduften kom ind fra Aabredderne med alle sine Ungdomsminder om Arbejdslykke og Ryleføjten, Humleboer og røde, leende Pigemunde.

Hvide Sommerfugle flagred omkring Klinteblomsten henne i Rugfaldet, og Spurvene tog Sandbad i det glødende Vejstøv.

Tvært igjennem Rugringlet og Bremsesummet skar den sølverne Klang af en Smedehammer. Denne Lyd ramte et kjært Minde i Jens Christians Sind. Han forlod sin Plads ved Stolpen og gik ind foran det lille Spejl paa Væggen og ordnede sit Halsklæde.

„Gaar du nogen Steder?“ spurgte Edel.

„A gaar ned til Smedjen en jenle Gran,“ svared Jens Christian.

Da han var gaaet, gik Edel hen og lopped Skabsdøren, tog Brændevinsflasken ud og saa efter, om det var svundet siden forleden, da hun havde overrasket ham med Flasken for Munden.

„Det var endda ikke Terre til, te det skulde faa nogen Magt med ham,“ sukked Edel, mens hun atter satte Flasken paa Plads.

Da Jens Christian naaed hen i Smedjen, var Byens kunstfærdige Vølund i Færd med at forme en af de Plovmuldfjæl, hvori han var den uovertrufne Mester.

Den lidt duknakkede, sværlemmede Mand stod foran Essen og pirked Kullene til Rette omkring Jernet, mens han traadte Bælgefjælen med sin svære Træsko. Hans flammebelyste Træk mildnedes af et Smil, da han saa Jens Christian:

„Du har det ikke som Katte og Kvindfolk, for de kommer aldrig, naar en har no Brug for dem,“ sa Smeden og visked med Haandbagen til et Par Svedperler, der havde banet sig Vej fra Kabudsen ned over den sodede Pande.

„A stod justement og tænkte ved, hvem a skuld faa til at læ mig en Haand, naar en nu rigtig skal til at lægg æ Bælle ad'et.

Tho Ann maa jo ta ved, naar ett andre vil, men hun er gavn efter æ Ko; og en bitte Kvind er jo naple saa skrap til æ Hammer som et Karlmennesk, det kan en jo ikke forlange."

„Nej, lad du nu Konen blive ved Børnene; tho a er jo da ogsaa nøj kjendt med den her Svend," sa Jens Christian og begyndte allerede at veje det svære Værktøj i Hænderne.

Ilden spruded, Smedjen lyste og Hamrene dansed til deres egen daglyse Musik.

Jens Christian var nu rigtig i sit Es. Han stod snart paa Hæl og snart paa Taa; hans benede Skikkelse slængte sig frem og tilbage over den tonende Ambolt, mens han stemped den vældige Hammer dybt i det funkende Jern.

Det kildred ham i Rygraden af Velbefindende; hans Smil blev stort og varmt, mens Trøjen knaged i Slagene, og Hammerklangen fyldte hans Øren med dens muntre, ildnende Takt.

Fluerne foer mellem Ildgnisterne ud og ind ad Lysfeltet foran Smedjedøren; Ænderne gik og smattede i en Pøs bag den solbelyste Slibesten. De to Mænds modstillede Skygger opførte til Hammerdansen den latterligste Mester-Jakel-Komedie paa Væggen modsat Essen.

„Ja, du har red'le altid været en Karl til Hammeren, Jens Christian," smigred Smeden og jog paany Jærnet ind i de fræsende Flammer.

„Det er ikke som det Pillikratværk, der møder til Stævne nu om Dage. Tho det er saagu knap det kan stind en Skagl!

Det skal hedde sig, te en har Hjælp af 'et, og saa kan det daarlig nok løfte en Hammer over Hovedet. A er sgu lige ved i mell'stunde at lægge dem én under Øret, de her unge Spjaddekokk', de sender en ind ad Døren nu om Tider.

Tho har en Stævne, skulde en jo ogsaa gjerne ha noget udrettet; men saadanne Knægte kan staa og øde ens Tid til dje egen.

Folk er saa fummelfingret nu om Tider. Nej i vore Kaa'ldaw da var der misæl Drengi, der kund faa en Ambolt til at syng!"

Det var en herlig Tale i Jens Christians Øren.

„Ja," sa han og tørred sig over Skaldepanden, „det er jo æ Smid det gælder om!"

„Aae ja, aae ja! Der er det lige det mankirer!" vedblev Smeden.

„For a vil da langt hellere ha Ann i Smedien end saadan en Fillifut, der staar som var han ræd for, te han skuld slaa sig selv mellem Øjnene."

„Ja, du fik dig en god Kone, Anders, om ogsaa en kund tykk, hun var ung nok til dig," sa Jens Christian.

„Aaeja!" sa Smeden og traadte endda ivrigere paa Bælgerne, mens Skraaen dansed Galop i Kjæbeposerne, „saamøj en bitte raare Kuen!

Og saa saa villig, saa saa villig!"

„Ja, det er en Lykke, hvor det gaar til den Side," sa Jens Christian med et undertrykt Suk.

„Og du har faaet Orden i dine Sager, siden hun kom til dig."

„Ja, hun holder af at ha det pænt," sa Smeden og lo med to-tre Mavekluk.

„Det gjør de jo gja'n, de her unge Koner, der sjel er nøj pæn i 'et!

Og tho det er jo da endelig en fornyvle Sid ved dem!"

Nu skranned han, saa han tog helt Vejret fra Blæsebælgen.

„A vild tro, te hun snart var her med Koen; a vild da gjern, te du skuld hils paa hende!" sa Smeden og rev atter Jærnet til sig.

Nu kom det spændende Øjeblik, da Muldfjælen skulde ha sin endelige, vingede Form.

Det sprudende Jærn blev lagt hen under en vældig Egebul, der hang ned fra Hanebjælken i en Række hinanden krydsende Reb.

Rebene løsnedes, og den vilde Blok styrted ned over det jomfrueligt rødmende Jærn. Bullen gik i Brand efter den glødende Omfavnelse, men da den løftedes til Side, laa Muldfjælen der i sin sydende Rødme, rund og svajet som den skulde være, færdig til at gaa ud over det ganske Herred og forkynde sin Mesters Ros.

Smeden løb geskjæftig fra den ene Krog til den anden og hented de besynderligste Redskaber ned fra Knagerne. Jens Christian var af Spænding bleven helt rød under

Skjægstubbene og kunde ikke blive træt af at udtrykke sin Beundring for Vennens Snille.

Han følte sig halvvejs som i en Troldmands Værksted og var smigret ved at faa Lov til at yde en Haandsrækning.

Paa én Gang bøjed en ung, lyshaaret Kvinde sig stortleende ind ad Døren; paa den ene Arm holdt hun et Spædbarn, og med den frie Haand førte hun en Ko efter sig.

„Naa, har en saadanne fremmede i Smedjen i Dag, saa kan en anden en nok blive fri!" sa An' og hjanted Barnet højere op paa Skulderen.

„Ih, walkommen da Jens Christian," sa Smedekonen og slog en Stæg paa Rebet for at kunne række Haanden frem.

„Ja, bliv du kuns nu ved æ Børn aa æ Stej. Jens Christian kan nu iløwle ta æ Mon fræ dæ — — saa læng det da gjælder æ Hammer!" tilføjed Smeden polisk og saa lykkelig fra Konen til Jens Christian, som vilde han sige: „Er det saa ett en knusknøv bitte Kuen, a haar!"

Et Øjeblik maatte han hen til Tærsklen og prøve at bore sin sodede Pegefinger ind i Barnets lille kraftløst lukkede Haand.

Ane fik ogsaa et let Sleg, inden Enden tog, saa der blev en sort Streg over hendes varme Kind.

„Ih Anders da!" vrissed hun paa Skrømt, „tho du gjør jo ligefrem jen beskidt med dine sorte Fingre!"

„Naa, naa, bitte An!" smisked Smeden lidt forlegen, „tho da var det da endelig ikke gjort i nogen ilde Mening!"

Hamrene begyndte atter at opføre deres frejdige Duet foran den aabne Smedjedør, mens Ane trak bort med Koen.

Lidt efter kom hun alvorlig tilbage: „Tho det glemt a at sige: gamle Visti Wollesen skal ha hængt sig i Nat."

Forhammeren sank med ét ned mellem Jens Christians Fødder. Han stod et Øjeblik, som var han bleven truffen af den svære Egebul, der nu atter hang og dingled i Hjaldet.

Han og Visti havde været Venner fra Barndommen af, de var Præstekammerater, havde været Forridere ved hinandens Bryllup og meget andet.

I over 30 Aar havde de været Gaardmænd i samme

By; Visti var kommen paa Aftægt en 2—3 Aar før han. Og nu var han saa allerede „gaaet træt“. Stakkels Visti.

Jens Christian havde nok lagt Mærke til, at han havde været noget modfalden siden sidst de var sammen, men at han gik i de Tanker, var dog ikke faldet ham ind.

Smedens Værksted havde nu mistet sin Tiltrækning for denne Gang; kort efter saa man Jens Christian forlade Smedjen. Han havde givet som Grund til det pludselige Opbrud, at han havde lovet at være hjemme til bestemt Tid for at bære Folkenes Mellemmad i Engen.

Saa snart Jens Christian havde faaet Smedjen af Syne, gik han med en Markvej Østen ud af Byen.

I en Dalsænkning med et stort Kjærdrag omkring laa Vennens Gaard; ja nu var det hele jo saa forandret, siden Sønnen havde faaet det i Hænde.

Det var egentlig underligt, hvad der havde ført Jens Christian hen mod den Gaard. Han havde slet ikke gaaet mod noget bestemt Maal og stod nu her ligefor dens kjendte Porte. Edel var bleven „taget ud“ fra den Gaard, da hun blev hans Kone! Ak! hvad var der ikke sket siden da!

Jens Christians Øjne løb sørgmodig søgende hen over Gaardens Omgivelser; en stor, grim Stuebygning i den sædvanlige røde Teglstenssymmetri-Stil dukked op bag nogle forkrøblede Tjørnebuske. Ud for Porten holdt en vældig Ajletønde, der helt spærred Udsigten til Aftægtslejligheden, som var bygget ind i den søndre Ende af Fæhuset. Den var ikke rappet ud og langtfra saa godt vedligeholdt som dette.

Foran Huset havde der nok en Gang været lidt Have, men den var for lang Tid siden groet i ét.

Folk, der ikke vidste bedre Besked, vilde vel tro, at det var Gaardens Smedje og ikke det Sted, hvor den unge, velhavende Ejer indkvartede sin gamle Far, der havde skjænket ham alt det, han havde.

Jens Christian husked godt, at Visti flere Gange havde ytret sin Forundring over, at der ikke kunde blive Plads

til ham inde i Stuehuset, men at han skulde hensættes her muttersene i denne Husende, næsten som et andet Kreatur.

Tho det vidste da enhver, at hele Gaarden var bygget op for de Penge, som Sønnen havde faaet af Faderen ved Ejendommens Overtagelse.

Saadan var jo de unge Mænd ofte saa hjærteløse mod de gamle.

Hvordan mon nu Thomas kunde blive, tænkte Jens Christian. Det var jo ikke fri for, han syntes, han havde forandret sig lidt imod ham, siden han havde ophørt med at gaa efter Kreaturerne.

I det hele taget var d e n vel den lykkeligste, der som Visti var nærmest Graven. For hvad havde de gamle i Vente andet end Kjedsomhed, dette forfærdelige Udyr, der suged Blodet af hans eget Hjærte, eller at sidde og fange Rust som alt, der ikke bruges.

Jens Christian foer sammen, han syntes, der stod et Menneske og betragtede ham inde bag Tjørnehækken; men da han saa nøjere til, var det en Ræde, der stod i et Gulerodsbed og daskede med de tomme Trøjeærmer.

Jens Christian havde et Øjeblik overvejet, om han skulde gaa ind; i det samme saa han en Ponnyvogn med et Par Mand paa komme hen gjennem Hulvejen mod Gaarden.

Det maatte være Øvrigheden, tænkte Jens Christian. Da var det, som om alle Sorgens Stigborde løftedes i ham; hans Hjærte løb fuldt af Graad for Vennen som for hans egen beslægtede Ve og Pine, og næsten som i Flugt skyndte han sig bort fra Stedet.

Paa Hjemvejen kom han forbi Jep Andersens Hus, en Art Smugkro med lave Vinduer og gabaabne Døre ud mod Landevejen, fra hvilken den suged til sig Prangere, Lammedrivere, tilfældig omvankende Bissere samt de mest gjennemtrukne af Egnens synkende Vrag.

Jens Christian havde altid set langt ned paa det Pak, der sværmed om denne Kippe som Fluer om en Møddingdam, og som sad og hendrev Tiden med Klammer og Fylderi.

Der var nok fuldt Hus i Dag ogsaa; en bred Strøm af Latter og tykke Eder skvulped frem af den vindaabne Forstudør, hvor et Par hvide Smaahøveder stod bundne ved Stolpen og førte en haard Kamp med Bremserne, mens deres Fører blanded sig i Støjen derinde.

Værten var just ude ved Husvæggen, da Jens Christian tungt trædende gled forbi ad Vejen.

Jep Andersen vinked ad ham og løb ned ad Skrænten for at gi sine Overtalelser større Eftertryk:

„Aa, saa kom da lige ind ad æ Dar, hører du, Jens Christian! Ih, hvi skal du altid gaa mit Hus forbi, som haaj a gjort dig jen Ting! Tho du kan jo da gaa igjen, naar du blived kjed af vort Selskab. A holder ett paa nogen.

Snak om en Ting! Gjør mig nu den Plasir. Tho hvad forsømmer du med'et? — — — Lig indenfor æ Dar!"

Jep Andersen havde længe gaaet paa Jagt efter ham for at erobre ham til sin Samling.

Der kom et Tidspunkt i de flestes Liv der paa Egnen, da de blev modne for Jep Andersen.

Denne forsorne Brændevinsapostel var ikke nogen almindelig Drammekvæler. Han drak aldrig ene, men maatte bestandig ha et ravende Kor af drukne omkring sig for at forhøje Nydelsen.

Som oftest udskjænked han sin Brændevin gratis — hans Løn var den at se Folk fulde for hans Penge — men var Dunken løben tom og han bleven ædru, fik han ofte Medlidenhed med sig selv og gik rundt fra Gaard til Gaard og fortalte under Flæben, hvordan man plyndred ham, hvor samvittighedsløst man drak ham bort fra Hus og Arne.

Det almindelige Brændevinsslæng kom til ham, uden at han havde nødigt at fløjte ad dem; dem var der kun ringe Løjer ved at traktere paa; men som Edderkoppen fryder sig, naar den har faaet en rigtig Brumlebi i Fangnettet, saadan glæded denne 16 Graders Fusel-Helt sig, naar en „estimeret" Mand fik Hovedsvimmel paa hans Dørtærskel.

I Jens Christians Velmagtsdage skulde han nok ha vidst at vælge sit Selskab, men i Dag følte han sig saa brudt og nedtrykt, at han maatte tilstaa, han trængte haardt til noget, hvormed han kunde dulme Hjærtets sviende Saar.

Jep Andersen strøg ham kjærligt ned over Ryggen, da han bøjed sig ind ad den lave Forstudør, og kort efter klappedes han til Sæde paa Hæderspladsen mellem den Række tarvelige Fyldebøtter, hvoraf Selskabet bestod.

Jens Christian saa en Smule forlegen omkring sig, mens alle tilraabte ham deres Velkommen og følte sig smigrede ved at sidde ham nærmest.

Jep Andersen var straks til Rede med sin Flaske; andre tjenstivrige Hænder rakte ham Sukker og Vand; Jens Christian blandede sig en „Knægt"; drak dybt; blandede atter og drak.

Paa den Vis druknede han Erindringen og flød lidt efter lidt sammen med Omgivelserne.

Det var i Dag mest gamle, lurvede Fyre, fattige Landevejstrygere, der havde faaet Tørsten paa tværs i Halsen, eller ørkesløse Aftægtsmænd som Jens Christian, der var blevne trætte af at staa ret ved et Hushjørne, mens Leerne klang fra Engene, og alle Hænder optoges af Høet.

De pratted og drammed og smaaprangede og bød hinanden af deres Skraapunge.

Der var ogsaa kommen en halvgammel, skikkelig Tørveskjærer med i Laget. For en Dag havde han sat Spaden i Hvil og fejred nu Blaa-Mandag her hos Jep Andersen, uden at der endnu var bleven afkrævet ham Penge for Fortæringen.

Han var hvert Øjeblik lige ved at forgaa af Grin.

Det var ham saa usædvanlig at faa et Glas Brændevin tilgavs, at han følte sig næsten som i Guds Rige. I Morgen vilde han atter blive nødt til at plumpe i sit Mosehul, men i Dag — tju! i Dag var han et Menneske som andre.

Han var glad — og fri, fandenmæ!

Kjesten Mari aned ikke et Suk om det hele; hun troed, Mæren, at han som sædvanlig stod i Rundesmose og lagde den ene sirlige Balke af Tørv paa Brinken efter den anden — Pyt!

Han havde lige slaaet en større Handel med Værten,

idet han mod en Tønde Læggekartofler havde tiltusket sig et gammelt Bornholmerur.

Hvert Øjeblik gik han hen til Klokhuset, slog med Knoerne paa den ormstukne Kasse, bøjed sig ned og la Øret til, som om han vilde komme efter, om der var nogen hjemme. Og hver Gang var han lige segnefærdig af Grin over sit Indfald.

I Selskabet var ogsaa en Kreaturtrækker, en storsnudet lille Person, der for at antyde sin Værdighed sad med en svær Svøbesnært vikled om det ene Ærme, mens Skaftet støtted mod Stengulvet. Der var bleven gjort adskillige nærgaaende Hentydninger til Trækkerens ukristelig lange, filtrede Haar, mens en i Selskabet havde ladet sig forlyde med, at han „saamøj wal kund snev'et" for ham.

Udsigten til at faa Haaret klippet for intet var altfor lokkende for vor Kreaturmand; kort efter sad han andagtsfuld paa en Stol midt i Laget med Haanden støttet paa sit Piskeskaft, mens Haarskjæreren sleb sin Saks mod en af Theskeerne, tog en kraftig Slurk af Glasset og flænsed til.

Haaret var blevet fældet paa den ene Side af Hovedet, da der lød et vildt Brøl fra Trækkeren; snart opdagedes det, at den uøvede Haarkunstner havde kappet et Stykke af Staklens Øre; Klipningen afbrødes mens det røde Blod pipled ham ned over Vesten.

I næste Nu stod Kreaturmennesket tænderskurende lige op ad Haarsnideren, hvem han ikke naaede synderlig længere end til Navlen. Han gav ham mange stærke og tankevækkende Titler, der ikke undlod at berøre Haarsniderens pinligt; og skjønt de baade var sjældne og søgte mange Steder fra, syntes de at falde Svøbeskaftets dybt krænkede Indehaver naturligt paa Læben.

Deres første Virkning var, at de to hurtigt gled ind i et vildt Haandgemæng; Haarsnideren værged for sig med Saksen og greb nedad i den lilles Paryk paa den Side, hvor han vidste, der var nok at gribe i. Kreaturtrækkeren rulled med Øjnene, knuged sit Piskeskaft og svor en brandgul Ed paa, at han med den skulde slaa den anden saa plat som en Toskilling.

Svøben suste som en Fangline over Hovedet paa dem alle sammen og ramte lige villig Ven som Fjende. Kopper, Knive, Kaffetøj og andet Husgeraad, der havde Plads

ved Bjælkerne eller paa Hylderne langs Loftet, styrted himmelfaldent til Gulvet indtil Værten gik bagom Mandslingen og med et eneste Greb hugged Svøben ud af Haanden paa ham.

„Tho du er jo bleven mandolm, din Spirris!“ sa Jep Andersen og holdt Vaabnet saa højt, at den stakkede ikke kunde naa det igjen, skjønt han stritted paa Tæerne af Arrigskab.

Hjælpeløs som han var bleven, stak han paa een Gang i at tudskræbe.

Halv skamfuld over en saa drengeagtig Udgang af Kampen begyndte Haarkløveren at tale godt til ham:

„Tho, da er du da en sølle jen, kan du ikke taale Løjer! Det hele var jo gjort for Plasir; kan du ikke forstaa saamøj.“

Nu var det Trækkerens Tur til at føle sig skamfuld.

Ved at ta Sagen højtidelig havde han altsaa været lige paa Nippet til at fordærve en god Spøg.

Det var ikke fri for, at han rødmed lidt.

Med et Par friske Skraatobaksblade paa Saaret lod han sig i forsonet Tilstand trykke ned paa Skammelenden til en ny Kaffepunch, mens Børsterne efterhaanden la sig — ogsaa paa den Side af Hovedet, hvor Saksen ikke havde gjort ret Besked.

Saadan afløste den ene bevægede Scene den anden — mens en hvid Høne som Hyggens og Fredens Symbol gik inde mellem Bordtremmerne og pikked op, hvad der faldt af, og et lille hørlokket Drengebarn, der næppe kunde tilhøre nogen af de tilstedeværende, stod paa Tæerne inde mellem Sviregasterne, hvor han knap kunde hage Bordet, og stak de smaa Fingre i Punchekopperne for at gjøre sig tilgode med det bundfældte Sukker.

Jens Christian Skytte sad midt i de andres Hurlumhej og rørte stille rundt i sin Kop. Han havde faaet Plads midt for Bordet med Ryggen op mod Indervæggen, hvor han kunde lades temmelig uberørt af de andres Stimen.

Han gjorde saadan et pænt Indtryk midt i den øvrige tarvelige og skraalende Hob.

De andre sad og tværed Ærmet i væltet Punch og Pibeudkrasning, men paa Bordet foran ham var der en stor, ren Halvkreds, der respekteredes af de andre. Hans blaa Vadmelsfrakke havde ikke en eneste Plet; de mange

smaa Sølvknapper i hans toradede Vest glimted med en egen pillen Glans, og Silketørklædet sad om hans Hals, som var det støbt.

Han sa meget lidt.

De andre brændte efter at faa ham til deres Medvider; de havde en eller anden højvigtig Betroelse at gjøre ham; de bøjed sig hen imod ham med en slibrig Bekjendelse i Mundvigene; de la en Haand paa hans Skulder for bedre at kunne hælde ham det i Øret, uden at noget spildtes; Jens Christian tog imod det med et sørgmodigt Smil, mens Haanden vedblev at røre rundt i Kaffepunchen.

Han drak ikke saa lidt i Dag; det dulmed Bevidstheden om noget, der havde gjort ham saa Dødsens ræd.

Nu var det næsten glemt; kun en Gang imellem dukked det igjen frem. Da løfted han paany Punchekoppen til Læberne, mens han Haandled skjælved.

Atter havde der rejst sig en voldsom Larm i Forsamlingen.

En Knaphandler, der havde bredt sine Varer ud paa Bordet uden at opnaa nogen synderlig Afsætning, paastod i et Anfald af ondt Lune, at man havde hugget et Brev Knappenaale fra ham.

Men nu blev Jep Andersen vred for Alvor; saadan en forsulten Kræmmerlus, der havde siddet her og bimplet Forstanden bort i hans Brændevin, — saadan en skjævskanket Knapsæk, der bøvled Landet rundt i et Par umagede Sko og stjal sig ind ad Folks Bagdøre for at snyde sine forbudte Varer i troskyldige Tjenestetøse, — han voved at tyvte nogen i hans Hus!

Han skulde Satan, som han kund band, slaa ham over hans Pukkel, saa hans Knapp skuld stent over hele Fjends Herred!

„Kommer du ad æ Dar, og det lidt gelik!"

Der var ingen, der i dette Øjeblik kunde tvivle paa, at Jep Andersen var Mand i Hytten.

Han stod som en Sprængbombe midt i Stuen og rysted utaalmodig sin Finger mod den Udgang, der nu var Kræmmerens eneste Redning fra Tilintetgjørelse.

Men ved denne Gjøren-Front mod Vinduerne havde han pludselig faaet Øje paa noget, som i en Haandevending berøved ham al hans drabelige Stivelse.

Ih hvad var det!

Holdt der ikke en Vogn paa Landevejen, lige udfor Huset; Ih du Fredsens! Det var jo æ Øvrighed.

„Ja, de er godnok i æ By," sa Jens Christian stille.

Denne Meddelelse var af en forbløffende Virkning.

Jep Andersen rev Flaskerne af Bordet og anmoded Gjæsterne om skyndsomst at drikke Kopperne ud; de fleste var dog allerede saa forvirrede, at de lod Drikkevarerne staa urørte. En fordægtigt udseende Person, der ikke havde deltaget noget videre i Samtalen, men udgivet sig for Lammehandler, blev pludselig ligbleg, aabned Frammersdøren og sprang paa Hovedet i Bagerovnen.

Knapmanden, hvis Hægtebreve nok ikke alle var lige reglementere, græd, mens han hopped som en Skade med Skrinet i Favnen, indtil Jep Andersen rev den ud af Hænderne paa ham og skød den ind under sin tykke Sengedyne.

En af de Guldtressede var stegen af Vognen og begyndte langsomt-ligegyldigt at gaa op over Skrænten imod Huset.

Den fiffige Vært, der nu havde faaet udslettet de værste Spor, gik med blottet Hoved Øvrighedspersonen i Møde.

Ogsaa inde i Hytten fik man i en Fart Kabudserne af Hovederne, og da man ikke fandt nogen Knag at hænge dem paa, smed man dem som efter en fælles Aftale hen paa en Dynge Kartofler, der laa med lange, gule Spirer i det inderste Hjørne af Stuen. Enkelte rev i deres Forfjamskelse — formodentlig for i paakrævet Tilfælde at kunne svare rent og tydeligt — ogsaa Skraaen ud af Munden og kyled den sammesteds hen.

Jens Christian, der under de andres uforstilte Angst havde forholdt sig ganske rolig, saa med et spidst Smil rundt paa hele denne sørgelige Udstilling af daarlige Samvittigheder.

Nej, han var sandelig ikke tyet ind i det bedste Selskab.

„Hvad kan det blyw til!" hvisked Tørvegraveren raadvild. Han var pludselig bleven greben af den almindelige Alvor.

„Aa, Jøsses," sukked Knapmanden hen mod Jens Christian Skytte, „er det æ Herredsfoged?"

„Javis er det det! Har du nogen Udstand med ham?" spurgte Jens Christian underfundigt.

„Ja—a!" svared Knapmanden næsten grædende; „a har jo været mulkteret to Gange; kom a der een Gang til, kunde Penge nok ett klarir'et, lod de sig forlyd med."

„Saa tror a næsten, a i dit Sted vild krybe ind te æ Lamhandler," svared Jens Christian.

Lidt efter hørte man ogsaa Knapmandens Skonæser bumpe mod Murværket ind til den nu snart brødefyldte Bagerovn.

De tiloversblevne minded om syge Høns, der sidder og venter paa at komme under Kniven.

De havde alle „laa æ Maal" og sad nu i bleg Tavshed og stirred ind enhver i sit Mørkekammer af en Samvittighed.

Kun Barnet blev uanfægtet af Begivenhederne ved med at vugge sit lille Hørhoved fra Sted til Sted, kante sig ind paa de forladte Pladser, rejse sig paa Tæenderne og lægge den lille Kløfthage paa Bordkanten, mens det gjentog:

„Mæ ha Sukker!"

Ogsaa den hvide Høne, der strakte Hals mellem Bordtremmerne, saa temmelig brødefri ud.

De to hinanden mødende Parlamentærer var gaaet i Staa paa Brinken midtvejs mellem Vognen og Huset.

Fuldmægtigens Guldtresser lyste frygtindgydende i Eftermiddagssolen; Jep Andersen gik lækkert smilende omkring ham og gjorde store Armsving ud over Landskabet.

En Gang peged Guldtressen med tilbagebøjet Tommelfinger bagud mod Jep Andersens Hus; da blegned alt det, der sad i Hytten, lige ned til den hvide Høne mellem Bordtremmerne; men i næste Nu var Jep Andersen atter til Rede med store Armfagter og vejledende Fingerpeg ud ad Egnens Veje og Overkjørsler.

Kort efter kasted Guldtressen Haanden skjødesløst op til Huen, mens Jep Andersen gik baglæns ind i et umaadeligt Rygknæk.

Det føltes i Hytten, som naar en Skypumpe drejer til Side i sidste Øjeblik.

Jep Andersen modtoges med ubeherskede Glædeshyl:

„Hysss! Tho lad ham da kom paa æ Vogn først!" advared den store Taktiker.

Da Vognen var rullet bort, fortalte Jep Andersen larmende og kry som en Gase, der var vendt tilbage til Flokken efter at Faren er overstaaet, hvor geskjæftig han havde „belagt sin Tale" overfor den „flinke Mand".

„For det kan sgu ett hjælp at staa som en Krykkilurris overfor søne Kaal!

Men det sa a nok, før Tiden, te de vild ett os no; det var ett sær!

Hvor mange er der i Ovnen?" spurgte han med en oprømt Skogger.

„Kom I kuns ud, I Taarier!" raabte han ind ad dens Munding. „I er sgu nogen stredde Kaal, naar det knier!"

Først kom Knapmandens bundløse Sko frem af Aanen; saa stak „Lammedriverens" flossede Bukseben som et Par Kæmpetølehorn ud af Ovngabet.

„Kom du kuns harud, Farlil; hér er ingen Øvrighed aa æ Stej!" opmuntred Værten.

Snart sad de alle bænkede som før om Punchekopperne, mens Værten fortalte om sine gesnedige Idrætter:

„Nej, se det, de kjørte efter, det var jo den Gaardbrand i Sæfstrup i Forgaars; det skuld nok vær paasat, efter hvad de sa."

„Ih Jøsses! er et sand!" sa Tørvegraveren.

„Ja, det lær de," fortsatte Værten. „Og den, de tror til det, det er nok en Sluri, der er lusket omkring i æ Egn nowe Daw; saa kalder han sig Bindkræmer, og saa gir han sig ud for Lammhandler; men en Skuel maa han jo vær i enhver Handtiring.

Han spurgte mig ogsaa ad, om ikke han skuld være søgt ind til mig. Men a lod ham forstaa, te den Slags Folk hused a ett — med min gode Vilje.

Dig kjender a godnok ett," sa Jep Andersen nu vendt mod „Lammedriveren", „men skuld du ha noget paa din Samvittighed, som ikke enhver maa ved, saa vild a se at komme ad æ Dar, inden de her Kaalsener kommer Vejen tilbage."

Samtalen drejed sig nu hen paa andre Æmner, og før man saa sig om, var „Lammehandleren" forduftet.

„De havde nok været omme til Visti Wollesens," begyndte Jep Andersen, da alle igen havde faaet noget i Kopperne.

„Tho Visti har nok hængt sig!"

Der gik som et Stød gjennem Rækken.

Visti Wollesen var jo en af de kjendteste Mænd paa Egnen.

„Vidste du nøj om det, Jens Christian?"

„Ja, aaeja!" sa Jens Christian stille afværgende; for at skjule sin Bevægelse førte han Koppen op til Munden og drak dybt med rystende Haand.

Jep Andersen gjorde ikke Jens Christian flere Spørgsmaal, men fortsatte:

„Ja, ingen kan undre sig over det; for saadan som Visti er bleven behandlet, det er den største Synd!"

„Aa, bliver Aftægtsfolk ett saadan behandlet ind ad en End!" sa nu en Mand i gule Skindærmer, der sad et Par Stolebreder fra Jens Christian.

„Nej, du bliver saamænd heller ett for godt behandlet, Ywer, det var Synd at sige det; men tho der er da Forskjel.

Tænk nu iløwle ved, hvad for en herlig Gaard han gav Sønnen; det har jo da alle sine Dage været den villerst i Byen; — og saa skulde Visti nu paa hans gamle Dage bo snart langt ringere end nogen Husstodder.

Ja, det siger a ligeud," vedblev Jep Andersen ivrig, „a vild misæl ett nær ha bytted Beboels med ham.

Og hvordan a bor, det kan I da se!«

„Ja, kan en nu forstaa, te en ung og estimeret Mand vil være det bekjendt overfor sin gamle Far," sa Niels Tækker; han var nylig traadt ind ad Døren og havde lagt Naal og Tækkeskovl fra sig i Krogen. „Der bygger Sønnen et Stuehus saa stort som en Agerumlade, med Stuer oppe og Stuer nede; bygger den — det tør vi da godt sige — enebar for æ Faars Peng. Og aldrig saa snart er den færdig til at rykke ind i — saa: kjek! haraus med æ Faar! en gammel rusten Kakkelovn sat op i en Husende, et Par Stole og en Skammelende kylet til ham, altsammen noget Skrammel, der er bleven for grimt til at staa i det nye, — værsgod, gamle Visti Wollesen, der kan du bo! Der kan du sidde og krykk, te Vorherre kommer forbi og henter dig!"

„Ja, Visti var en pæn, gammel Mand, saa han kund nok vær bleven betroet til at blive inde i Stuehuset,“ sa Haarskjæreren.

„Ja,“ svared Iver og stemped en Spytteklat ned mellem sine Træskonæser, „tho han kund jo resikir og komme til at spytte paa det nye Gulv; saa var det jo ild fat!“

„Og vild de nu ett ha ham til at bo inde i Stuehuset — hvad a jo nu ett kan forstaa — saa kund de da ha givet ham en Stue, der var lidt bedre end den han fik,“ fortsatte Tækkemanden.

„Tho det ved vi da hverjen, te dér var Svinesti, før det blev gjort om til ham.

Ja, tho Visti har da selv sat æ Hus i hans Velmagtsdage; a kjender nok æ Beboels, a var selv med til at tække den.

Men det havde Visti vist ett tænkt, at han nowtid skuld komme til at tage til Takke med hans egen Svinesti.“

„Det var ogsaa en stor Synd at gjør ham,“ sa Haarskjæreren, „for Visti var en af de bedste Folk, a har kjendt.“

„Ja, han gjorde ikke nogen noget ondt — med hans gode Vilje,“ sa Jens Christan Skytte med frembrydende Taarer.

„Det var svært, hvor han tog af de sidste Aaringer,“ fortsatte Tækkemanden.

„Men kan en undres over det, naar en husker, hvordan han havde det? Konen faldt jo fra for mange Aar tilbage. Og der sad saa det gamle Menneske muttersene og havde ikke een Menneskesjæl til at ro sig.

De eneste, der besøgte ham, det var da snart æ Rotter, for dem var der misæl ingen Betryk paa.

Sjælden kom han ind i Stuerne, for saa skuld han jo altid skjældes ud; saa havde han slæbt et Straa med Fødderne; saa havde han faaet en Gnalling Sne med Træskoene; den unge Kone skulde nok altid faa noget at krotte over.

Aaenej! det er endda ett nem at være til Maade, naar en er gammel.

Føden skulde han jo ta inde ved Folkene, og den var sgu slag.

Kund det nu ha gjort den rige Mand noget, om han havde sørget for, te hans Far en Gang imellem fik et nydle Bid?

Tho det ved en da, te et gammelt Mennesk er hægen.

Ja, de kund ett engang lide, te der var nogen, der kom og saa til ham. Det var aldrig andet end i sidste Uge, a gik til Døren og vilde da hilse paa ham; men da a kom ind i Stuen til de unge, kund a nok mærke, te det var ett mer end jævnhen til Maade.

„Hvad vilde du endda derinde efter?" sa den unge Kone, „det er da ikke et Sted for fremmede at komme. Han er jo saa moget, den gamle, te en ett kan faa ham til at holde nogen Orden paa nogen Ting."

A kund helsen ha svaret hende noget andet, den led Skrussi, men a tog det jo til min gode Nøje."

„Ja," sa Iver, „te Visti gjord en Ende paa det, det er saamænd aldrig at fortænke ham i; og Gud vær hans Sjæl naadig!

Men hvor mange tror I ikke, der er, der lider wal saa haardt, og saa endda maa holde ud.

A snakker ett om mig selv, skjønt a skal ett ønske for nogen, te han maa gjemmelgaa det, a haar gjemmelgavn, men Kren Povlsen — som I ved, — hvordan tror I, han staar det ud?

Ham har de jo ligefrem spærret inde, saa ingen skal høre ham hverken kukk hæ syng!"

„Ih, hvad er det, du siger," udbrød Jens Christian Skytte, „hvem har spærret ham inde?"

„Dem, der skal svare Aftægt til ham," svared Iver uforstyrret. „Jow! det er som a siger:

Smækket Døren i Laas for ham, taget Klæderne fra ham; saa er han saa nem at hold Styr paa; saa render han ett i æ Land og forklager dem. Hwa!"

Jens Christian vilde ha gjort flere Spørgsmaal, men nu kom brat et Par Hjøllekarle ind fra Vejen. I den Anledning blev der atter sat Skub i Drikkeriet, Punchekopperne løftedes højere og højere, og de berusedes Larmen blev ligesom forstærket af Tavsheden i den omgivende Natur.

Det var nu begyndt at mørknes under Tagskjæget. Engfolkene gik alle Steder hjem med Leerne paa Nakken, og Madmødrene var hist og her ude ved Hækkerne for at pille Tøjet ned, inden det sloges af Duggen.

Paa een Gang hopped en Kvinde ind ad Døren over den sidste Solstraale og raabte grædende:

„Aa, Herre Jesus, er æ Baan her! — Gud ske evig Tak, a haar rend den hele By rundt for at finde ham!"

Det var den unge Smedekone; hun rev den lille hørgule Flygtning til sig, rusked ham eftertrykkelig i Armen og sa:

„Aa, din slemme Dreng, der saadan vil rende din Vej og gjøre din Mor saa ræd!"

Nu først saa hun, at der var Bekjendte herinde:

„Ih hvad, Jens Christian, er du kommen i det Lav," sa hun, „det tykkes a snart, du er nøj for god til!"

Jens Christian saa til Siden, mens den djærve Smedekone gik bort med Barnet.

Lidt efter begyndte Opbruddet.

Kreaturtrækkeren løsned sine Drøvtyggere, svang sin Svøbe og staged af Sted med dybe Knæk i Knæhaserne.

Tørvegraveren vilde absolut ha Bornholmeren med sig; han fik fat i en Sæk og Klokken stoppet i den under almindelig Morskab. Men han havde aldrig saa snart faaet Sækken paa Ryggen og traadt udenfor Døren, før han tog „Øverbalans".

Baram-baram-barammm!" toned det længe og lidelsesfuldt i Spilleværket, da dets nye Ejermand grundstødte.

Tørvegraveren rejste sig op, hikkende af Grin og gjorde endnu nogle Skadehop, til han atter under sanseløs Latter segned med sin tonende Byrde.

Omsider gik han paa Hovedet i en Kartoffelkule, som han fandt saa tiltrækkende, at han straks sov ind med Klokken paa Ryggen.

Jens Christian naaede først hjem hen over Sengedags.

Edel, der havde ligger vaagen i de tungeste Anelser, stod op og hjalp ham ind.

„Men Jens Christian, hvordan er det endda, det er fat med dig!"

Hun gjorde ham ikke flere Spørgsmaal, men hjalp ham i Tavshed af Tøjet, og han lod sig hjælpe næsten som et Barn.

Edel fik en højst urolig Nat, for hvert Øjeblik vaagned Jens Christian i de vildeste Febersyner.

Alle hans Drømme drejed sig om Forholdet til den afdøde.

— Det var i deres Karledage. De var til Legestue sammen.

Fjolen brummed som en Horsgumme. Det var en Zweitrit, der tog Krogene med sig! „Hu—uj!"

Der røg en Støvlenæse op i Bjælkeloftet, saa Smuld og Maltkjærner dryssed Pigerne ned i Haaret. Saadan kunde bare Visti Wollesen sparke, Det var dog rent gudsforskrækkeligt, som han dansed.

Selv dansed han med Edel. — Herregud, at de to gamle Mennesker kunde saadan svinge sig endnu: Sludder, det var jo ikke Edel — men den unge Smedekone; og Visti, hvem var det, han dansed med: Hop! Hop! Hop! Hop!

„Visti, du danser fra mig!" — Nu dansed han jo selv med Jep Andersen, der svang en Brændevinsflaske over Hovedet. Men hvor var saa Smedekonen? Der stod hun jo med den lille ved Haanden og sa:

„Det tykkes a snaar, du er nøj for god til, Jens Christian." — Men hvad var det for en Skrigen, og hvorfor rendte de nu alle deres Vej, Kvinderne forrest?

Nu var der bare Visti tilbage; han blev ved at hvirvle rundt midt i Salen.

Og se! noget der svang omkring ham og stod i en lige Linje ud fra hans Nakkehaar?

Det var jo Kreaturtrækkerens Pisk!"

Nej, det var et Reb, et Kotøjr — — hvis Pæl slog mod Bjælkerne og dasked rundt om mod Væggene.

Og der kom Smedekonen nu atter til Døren og sa: „Det er Visti Wollesen, der har hængt sig selv!"

Jens Christian vilde styrte til og redde Vennen, men i det samme slynged det hvirvlende Tøjr sig flere Gange om hans egen Hals; han haledes ind mod den dansende, der vilde gribe ham i sine Arme. Nu saa han, det ikke var Visti, men den Slemm; og med et vildt Skrig fra den sammensnørede Strube vækked han baade sig selv og Edel.

Saa stor havde hans Angst været, at Edel fandt ham liggende nøgen og forslaaet ovenpaa sine Træsko udenfor Sengestokken.

Dagen efter var Jens Christian frygtelig skalu. Ved Middagsmaden sad han dybt foroverbøjet i Bænkkrogen og pilled Kartofler uden en eneste Gang at se op.

Nu holdt han sig strengt hjemme i nogen Tid. Men en Dag, da Tungsindetheden atter var over ham med sine Skyer, var han igjen hos Jep Andersen.

Stien mellem de to højst forskjellige Mennesker blev efterhaanden ret optraadt, og Edel blev ængstelig for disse hyppige Besøg i Drikkehulen, der trued med at føre hendes Mand redningsløs over i Drankernes Række.

En Gang voved hun at dadle ham derfor; men fordi Samvittigheden var bleven øm paa dette Punkt, blev han saa krænket, at han nær havde lagt Haand paa hende.

Følgen blev da den, at de to gamle Mennesker sad hver i sin Krog af den snævre Aftægtsstue og turde knapt sige et Ord til hinanden, og gamle Edels Øjne blev rødere og rødere i Graaden over hendes stakkels vildførte Mand.

Saa en Dag kom en mærkelig Fodvandrer til Gaarden. Han kaldte sig Wolle Øjgaard. En lille lavstammet Mandsling med graat Kindskjæg og et Par milde, fornøjede Øjne. Han havde nok en Gang haft en Gaard der Sønder ude, men solgt den for at hellige sig udelukkende til den Gjerning, der i hans Mund hed „at redde stakkels Mennesker fra Drukkenskabens Last".

Og ingen Missionær i det mørkeste Hedningeland kunde udvise større Glød og Opofrelse end denne hjemlige Indlandsapostel mod den stærke Fusel.

Han vandred paa sin Fod fra Hus til Hus og førte sin Levemaade med sig i en Randsel over Skuldren. En Brødskorpe og et Par raa Hønseæg var nok til at stille hans Maves Krav. Han vilde være gaaet til Verdens Ende, om han vidste, at der sad et Menneske og vented paa hans Trøst.

Hyppigst var han til Farts om Sommeren, naar Faareklokken tingled langs de brune, kjæruldsrandede Tørvemoser og den krydrede Søndenvind pustede i Luven af de første Harekillinger, der laa og sov i Ringlet fra den skydende Rug. Det var, som havde der samlet sig noget af Duggens Glimten og Rugens muntre Ringlen i hans eget varme Sind.

Saa man ham pile af Sted ud over Lyngan ad en

Ensporvej med Randslen slantende over Lænden, eller traf man ham smaaanynnende, naar han hasted forbi de smaa, blankslidte Bygmarker, ligned han en Udsending for det glade Budskab, en Hermes — hvis Bukser var altfor korte og tilmed slidt i Laser forneden af Porsrafterne — men dog en Hermes, der haster af Sted med lysende Øjne og ivrige Skridt for at øse Glæde ud til dem, der sidder fattige og forknytte bag en revnet Dør.

Hundene, der ikke kunde fordrage hans svippende Stok og den Fart, der var i ham, tog ham for en Bisse og halsede ad ham. Men alle andre end Køtere kom hurtig under Vejr med, at han var et elskeligt og usædvanligt Menneske.

Uden noget egentligt Ærinde var han en Dag kommen ind til de unge i Skyttegaarden og havde bedt om en Drik Øl.

Ved sit hjertelige og vindende Væsen havde man straks syntes saa godt om ham, at han blev anmodet om at blive til Middagsmaden.

Saaledes fik han rigelig Tid og Anledning til at røbe sit Kald, og de unge saa vel som gamle Edel var blevne opsatte paa at faa ham til at tale med „vor Faa'r" — „for han var da taget saa sær galt af Sted i den senere Tid."

Jens Christian havde først stillet sig meget afvisende overfor „denne Landløber", som man der havde sugget paa ham; men efterhaanden som Øjgaard havde faaet Lejlighed til at folde sig ud og røbe hele sin brave og medfølende Sjæl, havde Jens Christian givet sig over.

De sad nu paa et Dige i Solskinnet og talte fortroligt sammen:

„Aakja," sa Øjgaard, „der er meget i Vejen med os; — men det værste er vel nok det, at en er saa gammel, te en forvinder det aldrig." Øjgaard saa Jens Christian ind i Øjnene med et Smil.

„Og en vil jo ett være ved 'et!

Vi vil vær Ka'le til det sidste. Men engang maa en jo se at faa æ Reb spændt aa æ Hammel.

Hvad, Jens Christian Skytte?"

„Ja, det var ett sær!" svared Jens Christian lidt undvigende.

„Men det er iløwle haardt at blive skubbet ud af al Ting; saadan at blive lagt i Kiste, før en vel er død.

For hvad er en Aftægtsmand; en sølle Staakel, der gaar paa Naadsensbrød som et andet Fattiglem og tit misundes hver Brødkrumme, han putter i sin Mund; ett er nowe Ting og ett tær nowe Ting.

Jo før en kan liste af, desbedre for dem, en har givet det Krumm, en havde."

„Ja, det er a godt nok enig med dig i, Jens Christian, te det Aftægt er en møj uheldig Indretning.

Der er jo mange letsindede Folk, der kommer nem over det; dig er det jo nu falden haardt ved.

A har jo ogsaa prøvet noget i mine Dage," fortsatte Øjgaard.

„A har selv været Aftægtsmand i nogen Aar" — —

„Nej, har du!" udbrød Jens Christian forundret og rykked ham ligesom nærmere.

„Hvordan kom du da ud af det?"

„Aa," svarede Øjgaard, „a haaj saadan faaet Øjnene op for den her Drikkelast; a tyt, lissom a kund forstaa, te Vorherre haaj en Gjerning der, som han vild unde mig.

Og det kund a ett wal næjt ham.

Saa kom a saadan til at gaa omkring.

Paa den Maade kom a ud af det."

„Ja," sa Jens Christian med sænkede Øjne, „hvor det maa være en Lykk, saadan at ha nøj, der kan bær jen!

Men det har en anden jo ingen Begavels for," tilføjed han bedrøvet.

„Jow, det maa du ett sige, det gjælder om at begynd med sig selv!"

Nu var hele Agitatoren oppe i Øjgaard.

„At faa det mild frem, saadan te æ Sol rigtig kan komme til at skinne paa det gode i os!"

Øjgaard rakte over og klapped Jens Christian ømt paa Skuldren.

„Aa ja, ja, bitte Jens Christian, der er ingen, der har behov at gaa til Grunde; der er sørget for, te vi kan komm til Land hverjen!

Men det er nu det vigtigst af det alt sammel: te alt det gode, vi skal ha gjort, maa vi altid begynde i os selv!"

„Ja," sa Jens Christian med bortvendte Øjne, „de har vel forklaget mig til dig, de unge og sagt, te a var bleven drikfældig paa mine gamle Dage?"

„Naa—aa!“ sa Øjgaard og søgte at tage Brodden af denne Selvanklage.

„Ja, men det er a!

A har aldrig været det før; men nu er a det!“

Jens Christian sa det som halvt i Hulken.

„Naar a bliver saa harmt og ett kan skimm nø Udvej te nowe Sider, saa kan a ett læ æ Brænd'vin staa; saa maa a ha nøj, der kan dulm 'et.

Saa læng en selv haaj nøj, en kund affensir atter, da skuld a helsen nok ramm æ Maad.

Men her sidder en aaljen ved en Bordend, og aalle nue jen ser te jen; tiløvers er en alle Steder, og værkelig blywer en, det var ett sær!

For alting er jen øver æ Haand — og det en tykkes, en kund magt, det maa en ett komm te!

Nej, der er kuns lidtle Fryd ved at løv, nær en som mæ aaltid skal løv af anne! —

Men tho Vorherr løser jo op for wos jen atter enaan — helsen saa 'et galt ud for wos.“

Jens Christian gik dybere og dybere ind i sit Sørgmod; Øjgaard saa efter ham med en blank Taare i hver Øjekrog og suged Spyttet bort fra Tænderne med en Hvislen som altid, naar han blev bevæget.

Han udfolded endnu en Gang hele sin frejdige Livsbetragtning, og tegned daarende Perspektiver af det bedragerske Liv.

Jens Christian indrømmed, at „det vild vær skjøn om en kunde ha set saa lyst paa det.“

Og med denne Indrømmelse maatte Øjgaard lade sig nøje for denne Gang.

En Dag tog Jens Christian saa Egekjæppen i Haanden og pampred af for at se, hvordan det stod sig med den sølle Kren Povlsen.

Der var tre Fjerdingvej derhen over Brakjorder og Grønagre, og Vejret var da saa skjønt!

Midtvejs kom han forbi et rødstenet nytækket Hus, som han ikke tykte, han havde set før.

Han gik i Staa foran det og saa ind bag et pænt grønmalet Stakit, hvor en høj ældet Skikkelse gik op ad Grusgangen med en mægtig Vandkande i hver Haand.

Ih, men, det var jo Laust Mortensen, der havde afstaaet sin Gaard sidste Efteraar.

Ih, hvor kom det sig, te han boed her?

„Goddaw, Laust!" raabte Jens Christian ind i Haven.

Den bærende gjorde hurtigt omkring, satte sine Spande med et Blarp ned i Gruset og kom stort-smilende Jens Christian i Møde.

„Ih si; er du kommen ud at slikke Sol paa de her Kanter!

Nej, du skal minsæl komme indenfor!

Du vilde da vel ett ha listet os forbi?

Aa, An!" raabte han op imod Huset, saa Ekkoet gjalded.

„Hvad er det med dig, mi Faar?"

En jævnaldrende, opkiltret Kvinde kom frem af Bryggersdøren.

„Aa, kom endelig ned og hils paa din gamle Kjæreste," sa Laust smaadrillende.

„Ja, a er migi knøv til at ta Fremmedfolk i Haanden," svared Ane og satte en rygende Skaal med Hønsemumme ned paa Stenbroen.

Jens Christian var nu kommen indenfor Havelaagen, og de tre gamle fritted og prated i Munden paa hinanden, mens Hønsene sloges om det varme Æde foran Indgangsdøren.

„Naa, saa du har sat dig ned her?" sa Jens Christian.

„Aaeja!" svared Laust; „tho a lod jo Sønnen faa Gaarden; men Aftægt, det har nu aldrig passet mig; men det her — det kan a minsæl komme over.

De andre vil jo nok drille mig med, te a er bleven Husmand; men det tar a mig let; for det her er minsæl mi Ganning; a har snart aldrig været saa fornøjet i mine Dage."

Jens Christian stod og saa hen over Lodden med et tungsindet Blik; det var jo hans dyreste Drøm, som her laa virkeliggjort.

„Aaeja, hvor maa det være skjønt, at ha saadan en bitte Plet, som en gammel Mennesk kan kalde ens egen!"

„Ja, du har endda Ret i det!

Saadan som du og de fleste har det, det kunde a nu ligefrem ett udholde; det vilde at sætte æ Hjelbred til ved!

Men kom da nu omkring og se paa æ Sager!“

Laust skræved ivrig foran.

Jens Christian fulgte sindigt efter og kasted Strejfblik til alt paa sin Vej.

„Hvad mener du nu om søne Kale!“ sa Laust, han gik ind i Hvidkaalsbedet, tog Hovederne mellem sine Hænder og viste dem fra alle Sider.

„Mon nogen har set Magen til Kaal den her Tid Aas!

Se saadan kan en jo faa det standet, naar en ett har mere, end en kan over.“

De blev ved at gaa Haven rundt; Laust forklarende foran, Jens Christian beundrende bagefter.

„Men kom nu ind og se vor Indretning dér.“

Da de nærmed sig Huset, kom en hvid Kat skraas ned over det solbelyste Tag; den stilled sig over Tagskjægget og begyndte en kjælen Mjaven.

„Hør mig nu til den!“ sa Laust; „saadan er det altid med den; nu vil den ha Lov til at springe ned paa mig.

Tho kom saa da!“ Laust bøjed Ryggen.

Katten gjorde et Favnespring ned paa hans Skulder.

Laust klapped den, mens den satte Spindetøjet i Gang.

„Det er saa rart ikke at ha mer, end en kan holde af det hver Krumm,“ sa Laust og slap Katten til Jorden.

„Her skal du minsæl se en Pold!“ sa han og pegede ind i Stien til en herlig hvid Gris, der stod og belugted den fremmede gjennem to løftede, ravklare Næsebor.

Jens Christian ømmed sig næsten ved at se mere; det gjorde ham ligefrem ondt i Brystet at være Vidne til en Lykke, som han i sin Ligegyldighed havde forskjærtset.

Ak, hvorfor havde han dog ikke taget Toften fri, som hans første Tanke havde været!

„Nej,“ vedblev den snakkeglade Laust, „det er endda en rar Ting at ha noget at gaa og praas med; straks en vaagner om Morgenen, og en hører, Fuglene synger udenfor, har en noget at ta sine Hænder til, saadan en aldrig ha behov at sidde ledig.

Aaja; det er hel skjøn at løv; men det forslaar sæ, vi maa hverjen ha nøj at løv for!“

Disse Ord trængte som Dolke ind i Jens Christians Hjærte.

Han maatte ta Afsked for ikke at briste i Graad, som han stod.

„A tyt, Jens Christian var saa forknyt?" sa An, da Døren var lukket.

„Det lagde a ett Mærke til," sa Laust, „men a tror nok, han var en bitte Graan misundelig for det han ett har været ligesaa betænksom, da han sa sig Gaarden fra. Og vi har minsæl ogsaa faaet en kjøn Plet ud af det, bitte Muer!" sa Laust og gik tilbage til sine Havespande.

Kren Povlsen havde ejet et Sted ude paa Marken.

Nu havde han solgt det saadan, at Kjøberen — en Landbager — skulde yde ham Aftægt, saa længe han leved.

Da der ikke var bleven fastsat, hvor han skulde nyde Aftægten, lod man uden videre hans Hus nedrive og Kren Povlsen overflytte til et elendigt lille Rum, som Bageren havde bag sin Butik.

Der havde han nu levet paa andet Aar uden saa at sige hverken at se Sol eller Maane.

Det var i dette Hummer, at Jens Christian Skytte søgte og fandt sin gamle Ven og Krigskammerat.

Det var hen paa Eftermiddagen, da Jens Christian traadte ind i den lille snuskede Butik med den gultmalede Kringle paa blaa Grund tilhøjre for Indgangen.

En lille Tøs, hvis Negle endnu bar Spor af, at hun havde været i Færd med at pille Rosinerne ud af de faa soltørrede Jødekager, der stod henstillet paa Disken, skød — ivrig for at ekspedere — Ansigtet frem mellem Vægten og en Blikdaase, paa hvilken sad en stor, stribet Kat.

„Ja, min bitte Pige, a skal ikke handle; a vilde gjerne vide, om her bor en Mand, de kalder Kren Povlsen?"

„Ja, men der maa ingen komme ind til ham, det har Mor sagt!" svarede Tøsen med ivrige Hovednik.

„Maa der ingen komme ind til ham! Er han da taget ned; ligger han?"

„Ja, det siger Mor! Der maa ingen komme til ham!" vedblev Ungen.

Men nu hørtes indefra det tilstødende Rum en rusten Kræmten og nogle slørede Raab:

„Hoj! H—o—j!" og kort efter blev Døren aabnet indefra, og en gammel, nøgen Mand stod bag Sprækken:

„Aa, kom, kom! Aa, Herre Gud, kom endda ind til mig!"

Tøsen blev ved at løbe rundt om Benene paa Jens Christian som en arrigt bjæffende Hvalp, mens Døren lukked sig efter de to gjenforenede Kammerater.

Den nøgne havde atter smidt sig tilbage i sine Pjalter paa Sengen, mens Jens Christian famled sig hen imod ham i det Halvmørke, dér hersked derinde.

„Men, Krejsten, hvordan er det endda, du ligger i det! Er du syg?" begyndte Jens Christian.

„Nej, er *a* syg!" svared Kren Povlsen.

„Ett mer end som du er syg, men tho de har jo taget Klæderne fra mig.

Den Satans Kjælling!

A maa ett komme uden en Dør.

Har nogen kjend Maagen! Her midt Sommerdav'!

A er nær ved at gaa te ved et.

Satans Kjælling!

Du kund da'tt gi mig en Skraa!" sa han med en komisk Overgang af Lækkersultenhed.

„Jow, det ved Gud, a kan!"

Staklens magre Fingre rysted rundt over den aabnede Tobaksdaase.

Jens Christian saa medynksfuld paa hans rødkantede Øjne og hans gustne, indsunkne Træk.

„Men naar du ett er syg, hvadfor tar de saa dit Tøj fra dig?"

„Aa, de er vel ræd, a skal gaa i æ Land og fortæll, hvordan de behandler mig. Og det var da aldrig en Krumm formøj. For a har det ring, det kan du stole opaa, Jens Christian.

De kund ha ladt mig bliv, hvor a var; der haaj a mit eget Hus; men dér var a jo ett klog nok; og det fik de da redet ned.

Og nu ligger a her!"

De to gamle fandt hinandens Hænder over Sengestokken.

Kren Povlsen begyndte en snøftende Graad:

„Du kan tro, Jens Christian, te a har gaaet møj igjemmel i de sidst Aaringer — siden a kom hér ned.

Hun kommer vel ett, æ Kjælling?“ spurgte han ængstet og rejste sig lyttende op paa Albuen.

„Nej, a hører ett til nøj,“ sa Jens Christian.

„Det var endda wal, te hun var fræ æ Dar, da du kom; helsen var du ligefrem ett kommen ind, det er a da vis paa.“

Jens Christian lod sine Øjne løbe rundt i det sølle knebne Rum, der var fyldt af en ulidelig Gammelmandsstank som et daarlig renset Hundeleje. Cementgulvet flød med Sengehalm og tusind ubestemmelige Affaldsprodukter; det sønderflængede, sværtede Tapet hang med lange, støvede Tunger ned omkring Stolpesengen, hvor det mødtes med Spindelvævene, der trak et blødt Filt hen over alle Rummets Dele.

Paa en rusten Kakkelovn laa henslængt et Par gamle Lufvanter.

„Naa, dem har du faaet Lov til at beholde?“ sa Jens Christian med et Smil.

„Ja, det er da ogsaa det eneste!

Og dem har a jo ett stort Brug for paa den her Aarsens Tid.

— Hvordan staar æ Avl!“

Der laa i Spørgsmaalet hele det lænkede Naturbarns Længsel mod de grønne, bølgende Vange.

Jens Christian tilfredsstillede hans Videlyst saa godt han kunde.

„Naa, den har du endda ogsaa holdt ved!“ sa Jens Christian og udstrakte Haanden mod en Krigsmedaille, som den gamle havde hængt over sit Hoved som Rummets eneste Prydelse.

„Ja, men den har a jo lidtle Glæde af i den Mundering“ — han saa ned ad sig — „for a kan jo da ett ta'en paa æ jenne Skjort.“

Den gamle smiled svagt af sit eget Indfald.

Nu fik de en Prat om Krigsaarene og den Gang Kren Povlsen var „Ordonnans“ for General Rye. „Da skulde nogen ha vovet at ta mi Bowser fræ mæ!

Aae, Fanden annamm mæ!"

Kren Povlsen gjorde krydsede Sabelhug i Luften over det stinkende Dynevaar.

Ka du endnu hov' aal æ Geværgreb!" spurgte Jens Christian.

„Ja, Fanden annamm mæ ka a saa!

Laan mæ di Kjæp!"

Kren Povlsen kasted de nøgne Ben ud af Sengen, greb Stokken og gjenopfriskede hele den gamle Eksercits, mens Kjæppen fløj op og ned og i stive Buer langs hans gamle runkne Legeme.

Det var selve Aanden fra 48, der stod der i bar Skjorte og Krampetræsko, mens den med lynende Øjne fægtede med en Egekjæp mod tusind svajende Spindelvæve.

Da Kren Povlsen nu ogsaa vilde kaste sig ud i en vild Rytterkamp og uddelte Bajonetstød til højre og venstre, grebes han af et stærkt Hosteanfald, der tvang ham tilbage til sine Pjalter.

Det hule Oldingebryst hev og pev for at „komme under det."

„Det er nø grimm Hoste, du har," sa Jens Christian.

„Ja, en faar for lidt frisk Luft," sa Kren Povlsen, „saa en maa jo blive skidt tilsidst."

„Hvadfor mon det er kommen til at hænge der?" spurgte Jens Christian og pegte op til et oprinket Tøjr, der hang paa et Søm ved Døren.

„Det ved a'tt," sa Kren Povlsen, men tilføjed med et Glimt af sin tidligere Galgenhumor:

„De vild maaskesig gjern ha, te a skuld hæng mæ sjel"

Jens Christian ansaa det ikke for usandsynligt.

„End nu æ Mand — ser du nøj til ham?"

„Aa, han farer jo i æ Land det meste af Tiden", svared Kren Povlsen.

„Nen han er saamænd aldrig en Smule bedre end hun; det er til een Haand.

Men det er hende, en skal ha Føden af, og er hun ikke hjemme, saa kan en jo faa for sig at bie.

Nej, det er en led Truns!

Aa, om en nu kunde ha gaaet med dig ud i æ Sol — som et andet Mennesk!

Kan du ett godt forstaa, te en ka ligg og blyw laang ved æ Tid, nær en skal ha et paa den Fasovn?

Du kund da ett ha funden mig mine Klæder!

A troer bestemt, de hænger ud' under æ Loftstrapp!

Aaenej, Jens Christian, hvor kund et endda vær skjønt at komme — om aldrig det var saa lidt — udenfor æ Dar i det her rare Vejrlo!

En ligger jo og bliver en Staakel, saadan en Behandling, a faar."

Jens Christian forsvandt et Øjeblik ud af Aftægtsrummet; kort efter vendte han tilbage med Favnen fuld af den gamles Tøj.

„Skynd dig nu at faa det om dig!"

De har pludselig mistet al deres Munterhed; det er, som stod de i Begreb med en stor Forbrydelse. der kan føre de farligste Følger efter sig.

„Aaeha, Jens Christian, hvor er vi bleven no gammel Stønnisser, som enhver kan spil Hejgut med!" sukker Kren Povlsen, mens hans Hænder famler ved Tøjet.

Nu, da han har det, er det knapt, han kan beslutte sig til at ta det paa.

„Skuld a maaskesig iløwle lade det være?"

Jens Christian tør ikke rigtig raade hverken fra eller til.

Man kan se paa ham, at han er ret betænkelig ved Stillingen.

Kren Povlsen modstaar dog ikke Fristelsen, men støttet til Sengestolpen borer han Foden op gjennem det ene Bukseben.

„Mon hun skuld slaa mig rent fordærvet, hvis hun kom?" spørger han stille, mens han punser sig videre gjennem Buksebenet.

„Ja, den anden Dag, da gav hun mig sgu et ordentlig Ræk over æ Skuldre; det klør a ett efter mere."

Der hørtes nogle korte, faste Bump udenfor Huset.

„Kamm der nogen!" hvisker de begge samtidig med lammet Mæle.

I det samme fyldes Døraabningen af et tæt lavstammet Fruentimmer med stort Lungeslag over højre Kind og en bred opbrættet Mund, i hvilket glimter et falsk Gebis.

„Naa, du tar imod fremmede, naar en anden én ikke er hjemme!" siger hun og gaar truende ind mod Kren Povlsen.

Han har allerede uopfordret begyndt at trække sig baglæns bort fra Bukserne igjen.

Han staar op ad Sengen, firmer og spjætter med Foden for at komme løs; aa, han er saa villig!

Men det gaar Kjællingen for langsomt; Vreden spilkoger i hende; hun bøjer sig ned, griber om den gamles halvtafkrængede Bukseben og river det til sig, saa han under en voldsom Hoste styrter baglæns over i Sengen.

„Det mangled Fanden slaa mig bare, te saadan en Staakel, som en her har at føde paa til ingen Verdens Nytt, skuld strole Egnen rundt med Sladder om en naaen jen!“ siger Kjællingen, mens hun slænger den gamles Buxer over Skulderen.

Et Øjeblik forsvinder hun ud af Stuen.

Hendes Fraværelse benytted Jens Christian til en forfjamsket Afsked med sin ulykkelige Ven.

Flov som en Skoledreng kom han ud paa Trappen.

Hans Læber dirred af Oprørthed; han knuged fast om Kjæppens Haandtag.

Skulde han gaa tilbage og læse hende Teksten?

Hvad vilde han opnaa derved? Bare gjøre Livet endnu bitrere for den gamle, der ikke kunde undfly hende, men til sine Dages Ende skulde være i dette Menneskes Vold.

Han gik.

Den gamles vaandefulde Hosten fulgte ham et langt Stykke ned ad Vejen.

Der randt et Aars Tid, og Jens Christian ældedes meget. Han sad der Vinteren over i Bænkkrogen, hvor Perpendiklen gik med syge Hik inde i det ormstukne Klokhus, og saa gjennem de lave Ruder ud mod Tagdryppet, der stod der mod Graaskyen, draabed og faldt, draabed og faldt, trist som den ensommes Døgn.

Med Huen over Issen og med sine gule Læderærmer op paa Bordskiven kunde han sidde Time paa Time og stirre ind i Lervæggen, mens han indaandede den sure Tørverøg sammen med Uldstøvet fra Edels bedagede Rok.

Kun naar en Plags Sko strøg mod Stenbroen foran

Vandtruget, rykked det i hans Nakkemuskler, og hans Øjne livedes af et opmærksomt Glimt fra den Tid, han selv havde Tømmestrengen mellem Knoerne.

Hans Smag for Brændevin var steget stærkt, og man kunde se det paa ham.

Han skammed sig dog stadig over sin Rus; og Dagen efter, han havde været hos Jep Andersen, sad han altid og vandt Garn for Edel og var føjelig.

Med halve Aars Mellemrum kom Wolle Øjgaard med lange frelsende Skridt over Kjærene og satte sig overfor ham ved Bordskiven og lod sine milde Øjne skinne.

Men den gamles Sorg laa dybere, end Øjgaards Lod kunde bunde, og Øjgaard græd over sin Afmagt, naar han gik bort over den rugringlende Toft.

Saa en Dag forlangte Jens Christian kort at blive „tegnet til Alters“ til næste Søndag.

Man undred sig jo nok noget over, at den Beslutning kom saa brat; men tho han var jo et gammelt Menneske, det var ett sær, og det var jo da al kjønt af ham, te han vilde til Guds Bord.

Der blev talt meget om Jens Christian efter den Altergang. Saadan som h a n havde grædt i Kirkestolen, det var nok ren forskrækkeligt.

Næste Dag forsvandt han hjemmefra saadan ved Melmaddags.

Han vandred og vandred, som et Dyr, der har faaet Gift. Lige til efter Solnedgang vedblev han at strejfe om.

Det var sent i Høst; enkelte forsinkede Bygneg, mørke af Efteraarsregnen, stod hist og her paa Markerne. Boghveden laa paa Sandet i smaa, sammenrevne Dynger og vented paa en Tørvejsdag for at komme under Tag; de udvoksede Brokfugleunger løb inde over Brakmarkerne paa de klejne Ben og faldt nu og da over Furerne, naar de skulde skynde sig altfor stærkt.

Jens Christian vandred og vandred; først langt ud over Fællederne og Udmarkerne, senere, mod Aften, kredsed han udelukkende om Skyttegaardens Jorder.

I de sidste to Aar havde han med Omhu undgaaet saavidt muligt at sætte sine Fødder paa sin Fødegaards Marker; i Dag kom han jo ogsaa kun for at ta Afsked.

Han gik ind over en Ager, hvor Rødsyren stod og drypped over hvide Flintesten; lige op ad den skød den

selvsaaede Byg sine lyse Blade op af den regnvædede Stubmark.

Akja, her havde han haft Rug det Aar, han fik Gaarden. Det var længe siden! saa længe, at han nu selv gik her næsten som et Spøgelse over sine egne Jorder.

Og her var den Ager, hvor han begyndte sin Mergling, og derhenne var det, han prøved med Raps; men det var en snavs Forretning.

Men nu var det jo ikke til at kjende mere; der var helsen bleven bødlet ordentlig omkring med det. Og der var ingen, der havde spurgt ham til Raads om noget.

Naa, det kunde jo ogsaa være det samme; var han én at spørge til Raads mere?

Saadan en Dranker og Fyldebøtte, der sad blandt de værste Slusker Nætterne hen og drak Jep Andersens hæslige Brændevin.

Den unge var jo i sin gode Ret, naar han intet Hensyn tog til hans Domme.

Han var en Staakel; han følte det dybt inde, at han aldrig vilde kunne frigjøre sig fra den Magt, Brændevinen havde faaet over ham.

Men det var Aftægten, der havde gjort ham saadan. Ensomheden havde suget ham ind. Nu skulde det snart faa en Ende! Havde han ikke ogsaa lovet Wolle Øjgaard, te han vilde blive et ordentligt Menneske? Hvordan havde han holdt det? Maatte ikke en Mand som han skamme sig ved det. Kunde han være bekjendt at se Øjgaard mere?

Han vilde heller ikke længere gaa og være til Trekant derhjemme.

Han husked nok i Torsdags ved Middagsbordet; Husets lille Datter havde i al Uskyldighed spurgt: „Bedstefar, hvorfor bliver din Næse saa rød?"

Straks var alle omkring Bordet bristet i Skoggerlatter, selv Thomas var med til at le ham ud, hvad der havde givet Ungen Mod til Gang paa Gang at gjentage Spørgsmaalet, uden at nogen havde lagt sig imellem.

Og da han forleden havde gjort opmærksom paa, at han snart vilde komme til at trænge til nyt Tøj, havde Thomas saa ikke uden videre udtalt, at det, han havde, var saamænd mere end godt nok mellem dem, han nu „søgte med".

Nej, her var der intet andet at gjøre end at bryde overtvært. — —

Under disse tunge Tanker gled Jens Christian forbi en Plov, der endnu stod i Furen.

Som i gamle Dage kunde han end ikke nu i sin oprevne Sindsforfatning modstaa Lysten til at gaa hen og lægge sine Hænder om Plovens Haandtag og indta Pløjestilling.

Naa, den unge havde endda bevaret den Aas, som han havde bekostet standet kort før han afstod Gaarden.

Lad os se, om ogsaa Muldfjælen skulde være den samme?

Jens Christian trak med et Ryk Ploven ud af Furen.

Nej, den var god nok henne; det var ett sær!

Jens Christian holdt sig ude bag Markdigerne, indtil han saa Lyset slukkes derinde bag Gaardens Sovekammervindue.

Der var Fred og Maanero over alle Ting, som han kom Vesten ind af Gaarden.

Han gik lydløst ind i Kjørhuset, hvor han søgte noget paa en Knag ved Siden af Døren.

Han vilde liste sig bort igjen, men alle de gamle Køer, der husked ham fra den Tid, han selv passed dem, gav sig til at dryne.

Jens Christian kom tilbage. Han gik op i Baasene til enhver især, klapped dem grædende over Mulen og gnubbed dem paa de fremstrakte Kværke.

Jens Christian havde aldrig yndet at komme tomhændet til sine Kreaturer; derfor holdt de saa meget af ham.

Han gik over i Havregulvet ved Siden af Fæhuset, løsned nogle Neg og bar dem ind for Køerne.

En Luge stod aaben til Vest, saa Fuldmaanen kasted en bred Lysbro ind gjennem det halmstrøede Mørke.

Da han havde taget Afsked med Køerne, kom han hen til Lugen og saa ud mod Fuldmaanen og langt, langt over det fredsæle Land.

Hans magre Ansigt blev dødningeblegt i det kolde Maanelys. Hans Hjærte hugged som en Bilhammer. Han saa paa sit Ur og sukked.

Et oprinket Tøjr hang ned fra hans venstre Haand og satte en fortrukken Skygge i Maanestrimen.

„Aaeha, ja! aaeha, ja!" stønned han og gled over Maanebroen ud af Risthuset.

Han havde taget sine Træsko i Hænderne og vendte sig nu mod Hestestalden. Han vilde dog ikke gaa gjennem Døren, da han var bleven belært om dens Knirken; men en Luge stod aaben paa østre Gavl; den vilde han ind af.

Paa Vejen om til Lugen kom han forbi Aftægtsstuens Vinduer.

Han standsed udenfor et Øjeblik og lytted; der lød en sylrende Mumlen som fra en, der beder i Mørke. .

„Edel. aae, bitte Edel! Bare en kund ha wot no bejer imod hind!"

Hun vilde græde for ham — og saa Øjgaard — men saa var der vel heller ikke flere.

Jens Christian maatte skynde sig væk for ikke at røbe sig ved sin Hulken.

Næste Morgen fandtes han kold og stiv, siddende paa sine Knæ foran Hestekrybben.

Foderkoppen laa ved Siden af ham, og der sad tydelige Mærker efter hans Hænder i den vaade Rugkasse.

Det var gaaet tilbage ad for den unge Thomas, og nu et Par Aar efter Jens Christians Død var Skyttegaarden til Underhaandssalg.

Tre rødskjæggede Mænd var tidligt paa Formiddagen kommen kjørende ind ad Gaardsleddet, saa havde de været et Sving ude over Markerne og sad nu velbænkede inde i Dagligstuen og skar en Hjumpling af Rullepølsen, mens de gjorde deres Bud.

Der var saadan en Uro over gamle Edel den Dag; Rokken gik hvert Øjeblik i Staa, mens hun sad forover-

bøjet paa Stolen med hængende Træk og vidaabne Øjne, som en der lytter mod et Uvejr.

Før hun atter satte Rokken i Gang, faldt der en tung Taare ned i Uldstøvet paa hendes Forklæde.

Hun var ude ved Hushjørnet mindst een Gang i hver Time; med de gamle, duggede Øjne skaalmed hun hen mod den Del af Beboelseshuset, hvor de unge holdt til, om der skulde være noget at opdage.

Skulde det virkelig nu blive til Alvor med Salget, og hun — saa gammel hun var — overgaa til lutter fremmede Mennesker!

Edel satte en Haand mod Muren for at støtte sig ind ad Døren over det høje Planketrin — ligesom Børn, der lige har lært at gaa.

Uvisheden faldt hende dog altfor pinlig og atter maatte de tunge Træsko over det skiddengraa Dørtræ.

Ad Bryggersvejen gjorde hun sig et Ærind ind i de unges Kjøkken og fandt her sin Datter siddende grædende paa Tørvekassen.

Ilden slikked op om en sort Kande henne paa Komfuret, og skidne Tallerkener og Kaffekopper svømmed over Kjøkkenbordet.

Høje, knudrede Stemmer buldred inde fra Stuen; af og til skar en skoldende Ed igjennem Mumlet og Tobaksrøgen; det var Ejendomskommissionær Carlsen, der bestræbte sig for at forene Parterne.

„I Dag bliver det nok til Alvor med det," sa Sidsel Kjestin og rued Graaden af Næsen.

„Herregud, gjør det d e t! End saa m æ gammel Ting?" sukked Edel.

Thomas kom ud i Kjøkkenet.

„Ja, nu har de budt 27,000; saa faar a wal lad dem ta det?"

Sidsel Kjestin græd endnu heftigere.

„A tykkes, det er saa haardt for wor Muer!"

Kjøberen, en 40aarig Mand med et rødt, tjalret Kindskjæg og spaltesmalle, snedige Øjne, kom hen i Døren til Frammerset:

„Naa, Thomas, vil du saa slaa mæ æ Gaard til?

Det j e n e s, a er nø kjed af, er den Aftægt. Men tho h u n lever vel heller ett alting læng!"

Gamle Edel gjorde sig saa usynlig som muligt, mens

hun søgte at komme bort; men i det hun vakled over Dørtræet og ud, fiksered Kjøberen hende skarpt.

„Det var maaske Aftægtskonen? Tho saa kund a snart vær kommen til at sej formøj!“

„Du glemte vel ikke at se i Munden paa hende,“ spurgte Kommissionæren med en Skogger, da Kjøberen senere fortalte Tildragelsen inde i Stuen.

„A kund da se, te æ Føltænder haaj hun skifted; men der er vis ett noget i Vejen for, te hun godt kan gjør Besked ved Krybben endnu nogle Aar!“ svared Kjøberen i samme Aand og Tonart.

Muttersene laa gamle Edel i Augustnatten.

Der var saa god Plads nu i Fællessengen til hende og Katten.

Hun havde for nys været oppe for at se, hvad Klokken var; nu domsed hun atter.

I Halvsøvne hørte hun vagt den raslende Lyd af Mus, der med Tænder og Kløer baner sig Vej gjennem gammelt Sengehalm. Nu fik Lyden en hulere Underklang; den maatte ha rendt Snuden mod en af Sengens Sidefjæle. Hør, hvor den rasped! Ja, det var sandt, der havde Lyset jo dryppet i Aftes, da hun søgte efter sin Vindpind.

Det var da farligt, saa lummert der var under Loftet, og saa tungt det dufted fra „Simpelfien“ i Vindueskarmen; det plejed at tyde paa Forandring i Vejret.

Paa een Gang rejste den gamle sig besværligt op paa Albuen. Tho det tordnede jo!

Aae, Jøsses! bare det ikke skulde blive rigtig grimt Vejrlo, lige som i Fjor ved denne Tid, da det brændte alle de Gaarde her rundenom.

Se, hvor Skyerne wolmed ovenover Laden; og der — aae, uha! det var et streng Lyn! —

Gamle Edel greb til sit vante Middel: Bønnen; et langt „Aftensuk“ med mange tunge Ord og med opstemmet Graad til Undertone:

„— — — Og saa beder jeg fremdeles, at du for Jesu

Skyld vil være mig arme Synder naadig! Forlad mig alt det, jeg den hele Dag har fortørnet dig med, enten i Tanker, Ord eller Gjerninger!

Lad Satan ikke formaae sig imod mig, bevar mig fra forskrækkelige Drømme og skadelige Forfærdelser, at naar jeg sover, jeg da maa sove i Herren, naar jeg vaagner, jeg da maa vaagne i Herren. Staa mig bi i min Nød! Hvor skal jeg ellers fly hen? Hvor skal jeg finde Skjul og Beskjærmelse mod Satans listige Pile, uden hos dig min Gud!

Tag du mig under dine Vingers Skygge! Bevar mig fra et blodigt Sværd, fra en hastig Død, fra Hungers Kval, fra Ilds og Vands Vaade og alt, som ondt er!

O hellige Gud og Fader, du som ikke alene skabte Kreaturerne i Begyndelsen, Mennesket til Gavn og Bedste, men og efter vort skjændelige Syndefald, ofte bruger dem til at straffe os med for vore blodige Overtrædelser, synderlig naar du lader forfærdelige Tordener og Lynild høre af Himmelen item gruelig Storm og Blæst opkomme over Jorden og Havet — se i Naade til mig trøstesløse, forsvar mig bedrøvede Enke, paa det jeg maa se og kjende, at du er min Frelser.

Thi din Miskundhed er stor over Himlene og din Barmhjertighed strækker sig, saa langt Skyerne gaar!"

Nu slog hendes Grebethed over i Vers:

. . . Tak ogsaa naar din Risesnert
vil qviste mig; det er just kjært.
Lad mig ej gaa til Sovested
før jeg er vis: min Gud er med.

Skriv paa min Seng og Sovetræ:
Her hviler hun i Herrens Læ.
Der hun slog Verden af sit Sind,
da lukte hun sin Jesum ind.

„Derpaa: Herrens Bøn!" — slutted Edel med samme højtidelige Rørelse, hvormed hun havde fremført det øvrige.

Men langtfra at berolige Elementernes Rasen syntes de stærke Bønner snarere at rejse alle Uvejrets Aander.

De svære Lyn bladed uden Ophør i Mørkets Bog. Violette Luer spilled under Aftægtsrummets sværtede Bjælker, fingred et natligt Nu ved Edels Spind i Garnnoglebundtet, der hang i Lampekrogen under Loftet, eller tegned Ru-

dernes Skakbrætstavl med Ilfærdshast paa den hvidtede Indervæg.

Edel var ude af sig selv af Angst. Hun kasted nogle faa Klude om sig, skyndte sig forbi de smaa Urtepotter, der stod i Vindueskarmen og hopped i Skraldene, — kanted sig ud af Døren og hen mod de nye Folks Lejlighed. Regnen havde ikke faaet nogen Magt endnu, saa Tordenen skratted af tør Strube.

Edel gik hen til Indgangsdøren og tog haardt i Haandtaget; ingen hørte det. Hun banked med sin magre, rystende Haand; ikke en Lyd inde fra Stuen.

Det var da nogle sære, ligegyldige Mennesker, de nye Folk, der var kommen til Gaarden; de kunde ligge der i deres Senge i dette Herrens Vejr og ikke bryde sig om nogen Ting!

„Det vilde bare være godt, om det kunde brænde," havde Ejeren sagt forleden Dag ved Middagsmaden, „det var saadan en nem Maade at faa noget nyt paa."

Ja men her stod da ogsaa Menneskeliv paa Spil. Og Høvderne? Hør, hvor de brøled!

Te en da ikke kunde faa de forunderlige Mennesker ud af Sengene!

Gamle Edel gik hen til Vinduerne:

„Jens Wollesen! Jens Wollesen!" kaldte hun. Hun hamred svagt paa Ruderne; ikke en Lyd derindefra uden en lang rusten Snorken.

Nej, hvad det da var for nogen Mennesker! og her stod hun saa ræd, at hun knap turde træde paa Jorden, og ikke een vilde rejse sig op og lukke hende ind!

I det samme aabnedes Himlen for et svimlende Lyn.

Det stod ret op og ned i Luften et Sekund; saa et raslende Skrald, som om tusinde Læs Flintesten var bleven slupne ned over Stenbroen.

Edel syntes, det havde slaaet ned i Kjelden.

Nu kom der Vand. Vilde piskede Strømme af Hagl og Tordenregn. Straaler som Lanser gik i skraa Retning ind mod Teglvæggen, som vilde de gjennembore den gamle Kvinde. Stormen sled i hendes Nederdel og kasted de vaade Skjørter ind mellem hendes Knæ.

Med begge Hænder maatte hun ta Støtte mod Muren, for ikke at slænges om. Under den højeste Livsfare kom hun atter tilbage til sin Yderdør. I et stort Lyn saa hun,

at tre—fire rædde Tudser havde søgt Læ i hendes Forstue. Hun jog dem ikke ud, men aandeløs og vaad til Skindet søgte hun forbi uden at træde paa dem og kom atter ind i sit eget beklumrede Rum.

Hun smed det vaadeste af sit Tøj fra sig, men turde dog ikke gaa til Sengs, saa længe Faren var saa overhængende.

Hun trak sit Pandeklæde ned over Øjnene og satte sig hen i den inderste Krog.

Saa haabløst var det at være gammel. Ene, ene, altid ene, selv i saa vild en Nat.

„Aae, Jens Christian, Jens Christian, hvi kunde du ett ha ventet, te a kund ha gjort dig Følge!"

Atter hopped de smaa Urtepotter for et raslende Skrald; Edel skutted sig i Angst og trak paany i Pandeklædet.

Hvor havde hun da ogsaa lagt de Tændstikker fra sig! Her skulde en sidde i Mulm og Mørke i saa forskrækkelig et Vejrlo! —

Der indtraadte en lille Stands i Regnens Rasen mod Ruderne; gjennem denne Tavshed hørte den gamle nogle bløde, kvabbede Bump over Gulvbrædderne.

Det var en Tudse, der var sluppen ind med hende.

Hvad mon Klokken dog var? Mon ikke Uvejret skulde være i Aftagende?

Hun vilde vente et Kvarterstid og se, om der ikke skulde være Mulighed for at komme i Seng igjen; Kulden begyndte stærkt at søge hende gjennem det vaade Tøj. Hun gussed sig, mens hun bøjed sig ned og hældte Vandet af sine Træsko.

Atter greb hun til Bønnen som eneste Skjold mod Ensomheden og det rædde, mishandlede Hjerte.

. . . Lad og mig, o, Jesu lille!
ej i Mørket lide ilde,
giv mig Søvn og sagte Ro.
Men naar Dødens Nat tilstunder,
skjul mig da i dine Vunder,
lad mig dø i salig Tro!

Tordenen svækkedes. Der blev stadig længere mellem Lyn og Skrald. De smaa Bump over Gulvbrædderne blev ved at gjentage sig i Mørket.

Paa een Gang sank den gamles Hoved ned mod hendes Barm.

Hun sov, mens Væden i hendes Tøj gik nærmere mod Huden.

Klam af Kulde vaagned hun ud paa Morgenstunden ved, at Tudsen var i Færd med at bestige hendes ene Træsko.

Gamle Edels Forhold til den nye Ejer af Skyttegaarden var som Spurvens til Høgen.

Hun frygted ham som alt ondt. Han henvendte da heller aldrig et venligt Ord til hende. Saa han efter hende fra et Hushjørne, følte hun som et Stik i Ryggen. Der var Gift i dette Blik.

Heller kunde hun nogensinde glemme ham de Ord i Kjøkkenet den Dag, han kjøbte Gaarden; det var, som gik han stadig og kigede efter i hendes Træk, „hvormange Grader hun endnu kunde ha tilbage".

En Dag var hun uset bleven Vidne til følgende:

En Bolsmand oppe fra Udmarken var kommen forbi i Søndagspudset. Udenfor paa Toften havde han truffet Jens Wollesen, der gik og hverved Brændlyng.

„Hvor skal du hen, Søren, a tykkes, du ser saa højt, som kund dine Bier vær fløven hen?"

„A skal, min Sslighed, ned til æ Præjst — hi-hi-hi! — og ha ham til at kaste Muld paa min Aftægtskone — for nu har hun da endelig bestemt sig til at liste af — hi-hi-hi!"

Søren kunde knap faa Ordene frem for den Jubel, der fyldte hans Bryst.

„Ja, der er somme, der skal ha Held med sig!" sa Jens Wollesen, mens de onde Øjne søgte Edels Vinduer.

„Ja, det er helsen et Lin, der kan kjendes i et bitte Sted som mit! 300 Kr. om Aaret — det vil det da gavne mig. Hi-hi-hi! — For hun var jo ingen gammel Kvind. Skuld hun ha levet hendes Alder ud, som en anden en —"

„Nej, det var ett sær!" sa Jens Wollesen.

„Nu skuld du misæl se snart at faa din af Sted og-

saa," sa Søren og viste sine sorte Tandstumper i et stort Lykke-Grin.

„Ja, det skal en sgu lure!" svared Jens Wollesen og pulsed videre i Brændlyngen.

„Hun er sgu saa sejg som en Kat at faa Livet drevet af!"

Edel bandt en Dag sit Spind i et Tørklæde og gik af Gaarde. Det var i Begyndelsen af Rughøsten. Kornet stod i lange, lysende Hobe; Høstsolen prikked i Negene, saa Klintens Kapsler sprang med smaa Smæld.

Bag om en af de gavlaabne Kjørelader mødte hun gamle Iver, der gik stille og betænksom op langs Stubmarken og lod sit Øje dvæle ved de fældede Neg.

Hans hvide Sokker lyste under de for korte Bukser; hans altfor rummelige Træsko, der bare flyttedes nogle Tommer ad Gangen, var, som alle gamle Folks, saa rene og fulde af Solrevner.

Han og Edel var gode Venner fra Ungdommen af; de satte sig nu med hinanden ved Rugklyngen og prated.

„Hvordan har du det saa med den nye Mand," spurgte Iver og krænged en frisk Skraa ud af Snørepungen.

„Tho a faar jo Føden; saa kan en jo ett forlang mer," svared Edel lidt undvigende, „og den er jo ikke alting meget værd paa det Sted."

„Nej, det er vist en slem Pinown; det hører a da, andre siger."

„Ja, lad det endda være, hvad det var, hvis han helsen var en gued Mennesk; men a er da saa ræd før de Øwen; har du set dem? A turde ligefrem ett vær ene i Stue med ham for aldrig det!"

„Nej, han har godnok en møj skumsk Udsien!" sa Iver.

„I Gaar kom a da saa sær galt af Sted med ham," fortsatte Edel.

„De var ved at komme Rug ind; og det har altid haft saa mange kjønn Minder for mig, og saa det her skjønn Vejr, det staar med; tho a tyt, det kund vær saa plasirlig

at hjælpe lidt til med; en vilde jo gjan læ dem en Haand, naar en maatt, i Sted for altid at sidde og fald sammel i sin Enlighed.

Pigen stod ved Lugen og putted ind, og saa kund a jo ta hende en Tvilling en Gang imell, mens a saa efter de smaa.

A troed jo, han var i Marken; helsen haaj a ett gjort det.

Saa var der et af Negene, der var trimlet nøj langt hen, og hvordan det nu er gavn til, saa gaar mæ gammel Fummeltaa hen og faar æ Baand i Stykker og træder i det, saadan te Toppen kom til at slæbe noget imod Jorden.

I det samme stikker han Hovedet ud af Logabet — han har jo saa været derinde at gulve hen, det vidste a jo ett nøj af — og saadan som han da nu talt mig til! Ja, a kan slet ett sige af det!

Hvem der havde haft Bud efter mig!

A maatt helst holde mig fra det, a ingen Ved havde om; for den Hjælp, en kunde ha af mig, den var da værre end ingen.

Og saa Børnene — det er helsen et Par bitte søde Piger — men da de nu hørte, æ Faar søen testelir mæ — saa kam de, en efter den anden, og stødte til mig med de smaa Arme, saadan lisaa saar, lisaa saar, et Puf efter et andet; og en taaler helsen ett møj Puffen. — Hvad tho, Børn er jo Børn; de gjør jo, eftersom de ser paa æ Forælder.

Og a kund jo ha holdt mig derfra, det var ett sær; men a gjord det da ett i no ond Mening; og kund det vel ett ogsaa vær sket for enanden, te han kund ha revet et Baand over?

Saadan blev a færdig med min Rugkjøren, mæ gamle Negger.

Vejret havde da før været saa skjønt; nu var a saa harmt, te a snart ett kund se det mere.

For, aae dæ Øwen han kaast opaa mæ!

Og saadan som a kom til at ryste i mine gamle Ben — det var nøj, a vil huske jen Lidt!"

„Ja, vi bliver gamle, Edel, og maa ta til vor gode Nøje alt det, de kaster paa wos."

Lidt efter sa han:

„Du kan vel ett endnu huske at synge gammel Wolborgs Vise; den tænker a tit paa, som Aarene falder ad.“

Efter lidt Vægring tog Edel sit Spind op paa Knæet og sang. Det lød saa spædt som af en Græshoppe, der er kommen i Klemme mellem et Par visne Siv:

„Vi er bløwen nøj aaldre, Kren Nargaard,
og wor Øwn ka ett wal skimm æ Dar,
og wor Kinder er gro, og wor Hinder er blo,
og vi spilder æ Mad aa æ Far.
Vi er bløwen nøj stogend, Kren Nargaard,
og æ Kjæp den maa værg for æ Bjen
og æ Vægg maa gi Støtt, nær æ Træsko ska flytt,
og æ Fud maa ta Wor o æ Stjen.

Det war alln i æ Føsten, Kren Nargaard,
da war vi en bitte Graan lin,
og wor Øwn de war klaa, og wor Tanker war glaa,
og wor Klejmon war flunken og fin.
Aa, saamøj en tyt om dæ, Kren Nargaard,
nær du mødt mæ dernied i æ Kjar,
og du løwt mæ i Land øwer Vilder og Wand —
for æ Engi war sjalden ret tarr.

Ka du how, te du kyst mæ, Kren Nargaard,
en Søndæ, a band dæ di Kled?
A ved aalle nø Daa, a haar wot snaar saa glaa,
og ino kan a græd ved mi Gled.
Men si Sindlav den hwerrer, Kren Nargaard,
og wor Suel gik jo snaar for en Blaan,
For som Wand skjeller Hy — ja som Himmelens Sky,
saa skjelles jen Ven fræ enaan.

Aa, saa jenle en haar æ, Kren Nargaard,
og saa laangle æ Daw læ sæ slid!
Men en tar jo si Torn, og en bærer si Born,
saalæng en maa her gaa og strid.
Læ wos saa komm te Stomlen, Kren Nargaard,
og forglemm, hwad der ett ka vær alln!
Ka du skimm, om æ Hyld' ino staar med si Fyld',
for de sejer, æ Blaad ska vær faldn.

Da Edel vilde gaa videre, sa Iver med et Smil:

„Nu skal du iløwle gaa til Døren og se, hvad a har kjøbt.“

Edel indvilged deri.

„Ja, du maa gaa op ad Loftstrappen, for det er der, a har det,“ sa Iver.

Omsider stod de foran en sort Ligkiste samt en Gravsten med Guldindskrift.

„Du er mere forsynlig end de fleste, Iver; men det er helsen fine Sager,“ sa Edel og lod sin Finger glide hen over den hvide Marmorplade.

„Ja, naar en selv kjøber det, saa er en da vis paa, en faar det, som en vil ha det.

Det eneste, a tykkes, de kund ha sparet, det er de Ord der;“ han pegte paa „elsket og savnet“ — „men det er vel saadan noget, der staar paa dem alle sammen.“

„En er snart saa fin,“ sa Edel og saa ned i Kisten, „te en næsten kunde komme til at længes efter at ligge i den.“

„Ja,“ sa Iver, „a er beredt; saa kommer det jo an paa, om Vorherr er beredt.“

Hen paa Eftermiddagen gled Edel ind ad Døren til hendes ældste Bror, en næsten 80aarig Olding, der tæred Naadsensbrød hos et Par midaldrende Folk i et Enstedhus ude paa Marken.

Her var kort forinden sket en stor Ulykke.

Manden var styrtet ned fra en Kornstak og havde faaet saa svære Kvæstelser, at hvert Sekund kunde bringe hans Død.

Den fortvivlede Hustru forlod et Øjeblik Stuen for at faa Bud efter en Læge.

Edel gik hen til Broderens Alkove, hvor den stærkt alderdomssvækkede Mand havde tilbragt det meste af de sidste halvandet Aar.

I den Tid var han næppe een Gang bleven ordentlig vasket; hans Legeme var som et ildelugtende Kadaver; alle Rynker og Folder i hans Ansigt var tættede med Snavs.

„Hvordan har du det, Esper?“ spurgte Edel sagte for ikke at høres af den døende i den modsatte Alkove.

„Aa, a kan ett wal hytt mæ; æ Kuld søger mæ!“ svared den gamle og bored sine sværtede Hænder dybere ned under Hylsklædet.

Han laa i Sengen med sit grisede Gangtøj paa, endogsaa Luen med den lodne Rand omkring dækked Hovedet som en Jydepotte lige til Øjnene.

Engang da han løfted den for at kradse sig lidt, saa Edel, at hans Isse var fuld af mørke Skorper; Haaret klined sammen af Snavs og onde Vædsker; det begyndte at skjælve om hendes Mund af Medynk.

„Du ligger ett allerbedst i det, bitte Brorlill!“ sukked hun.

„Hwa—a!“ svared han sløvt og gjentog sit staaende Klagemaal:

„Æ Kuld vil søg mæ!“

Den syge i Nabosengen var bleven mere urolig. Han stønned. Nu og da talte han i Vildelse.

Da Konen vendte tilbage til Stuen, havde han udaandet. Hun kasted sig fortvivlet hen over hans Seng og hulked.

Med eet sprang hun op, og idet hun som en Furie rysted Armen hen mod gamle Esper, skreg hun gjennem Graaden.

„Det var dig, din gamle Ørn! en skulde ha været af med, og ett ham der!“

„Aae, ja, ja! Aae, ja, ja!“ lalled den gamle. „Æ Kuld søger mæ!“

Da Edel i Skumringen nærmed sig Hjemmet og saa den tombede Jakob Saahl efter sin Sædvane styrte halvnøgen af Sted over Stubjord og Pløjemarker, sukked hun ud af sin Børnelærdom:

„Alt hvad jeg skal i Verden lide, saa lad mig dog, o Gud, beholde min Forstand!“

Edels Rædsel for Jens Wollesen fulgte hende, hvor hun gik og stod.

Disse Snogeøjne gjennemisned hende.

Det var, som om de bestandig spurgte: Skal du saa ikke snart til at dø?

Han kjendte sin Magt over hende. Han kunde staa ved

en Husstolpe, naar hun gik over Gaarden, og lure sit Øgleblik ind paa hende, saa det gøs gjennem alle hendes Ledemod. Og sad hun ved det fælles Familiebord — om Maden smagte hende aldrig saa godt, han kunde faa hende til endnu kun halvmæt at lægge Skeen.

Sad hun der gammel og kroget og langed til Fadet med de øvrige, mored han sig over at gjøre hende forvirret; naar saa hendes Haand begyndte at skjælve, og hun spildte af Maden, fik han en kjærkommen Anledning til at skjælde hende ud.

Saadan gik der neppe en Dag, hvor ikke gamle Edel gik grædende fra Bordet.

Da Jens Wollesen var gjerrig og ret forgjældet, var Hjemmet meget mangelfuldt forsynet med Husgeraad. Han brugte derfor meget at laane af Edels fattige Del. Og god og hjælpsom som hun var, og i Haab om at mildne hans Haardhed en lille Smule, laante hun ham gjerne, hvad hun havde.

Men naar hun saa paa sin rædde, stilfærdige Maade bad om at faa det laante tilbage, overøste han hende med Skjældsord, ja, engang da det drejed sig om en Vandøse, som Jens Wollesen nødig vilde ha været af med, tog han Øsen ved Hanken og hugged den imod hende med en Kraft, saa hun fik en stor, blodunderløben Plet paa den ene Hofte.

Engang var hun bleven meget syg og maatte holde Sengen i flere Døgn.

Der var i den Tid næsten ingen, der saa til hende.

En Middagsstund, da alle andre sov efter Maden, gled Aftægtsdøren op, og Jens Wollesen sneg sig over Tærsklen.

Han standsed indènfor Døren og lod sit grønne Øgleblik beføle hende. Det virked paa den Gamle, som naar man vaagner i Mørket og ser en Indbrudstyvs Blændlygte i en Krog af Stuen. Sveden skød ud paa hende fra Isse til Saal.

„A skal nok dø! A skal nok dø!“ jamred hun og holdt Armene op over sit Ansigt som for et Slag.

I det samme kom en Bindkræmmer ind ad Gaardsleddet; og Jens Wollesen gled atter ud uden at ha sagt et Ord.

Da Edels sejge Natur atter havde rejst hende af Puderne, turde hun ikke være der i Huset hverken for lidt eller meget.

I nogen Tid gik hun omkring og skjelted Brødet hos fremmede.

For selv at tjene Føden tog hun omsider Plads som Kalkunpasser paa en Herregaard i Nabolaget.

Jens Wollesen fandt det herligt, at han saadan var kommen af med sin Aftægtskone; nu spared han den Skefuld Mad og kunde raade over Aftægtsstuen efter Behag. Han gik dog altid i Frygt for, at hun skulde fortryde det og komme tilbage igjen; saa havde en jo lidtle Glæde af, te en nu havde stadset Rummet op og faaet en hel pæn Overstue ud af det.

Edels nye Hjem var et usselt, forfaldent Skur, som ingen havde rørt hverken med Murske eller Kalkbørste de sidste 6—7 Aar.

Det laa paa en Udlod yderst paa Herregaardsjorden med en Fjerdingvej til nærmeste Nabo.

Engang havde der vel boet Mennesker i det; nu søgtes det kun i Ny og Næ af en tilfældig Lystfisker, der angled Brasen eller roed med Aaleblus over den Smule Sø, der grænsed op til Huset.

Her var en ejendommelig, men yderst tungsindig Natur. Mørke Hedebakker stod i Kreds om Søen til tre Sider; til den fjerde aabned der sig en grøn Kløft, over hvis bagerste Rand man langt ude skimted Glamhullerne og lidt mere af et hvidt kiledannet Kirketaarn.

Her sad da gamle Edel dagsensene blandt de grevelige Kalkuner, og hørte Døgn efter Døgn paa deres taabelige Pludren, mens de med standsmæssig Værdighed flytted deres hængende Fedme over de grønne Søskrænter.

Hun havde taget sin Rok med sig; det vared ikke længe, før den sloges med Rust i det hæslige Beboelsesrum, hvor Lofte og Vægge og hver Gjenstand, tænkes maa, draabed af Fugt og Skimmel.

Saa havde hun kun tilbage sit andet Underholdningsmiddel: Salmebogen, og den brugte hun her flittigere end nogensinde.

Gamle Edel havde altid været saa hwell til at synge; i sin Ungdom kunde hun alle Markedsviser langt og nær; de var forlængst gaaet hende af Minde. Hendes tunge,

glædesløse Tilværelse havde nu samlet sig om Aftensangene og en enkelt sorgmættet Passionssalme.

Hun sang nu ogsaa kun, naar det begyndte at aftnes. Havde hun faaet Kalkunerne i Hus og Hønsehullet tættet, saa satte hun sig hen paa Diget med sit Ansigt vendt mod Kirken og den nedgaaende Sol.

Denne lille trange Kløft, der langt oppe endte i det afskaarne Kirketaarn — var det ikke som Billedet paa hendes eget stakkels stængede Liv?

Sivene og de høje Padderokker dernede langs Søbredden slængte sig en halv Gang omkring for et vejfarende Pust; Aftenkulden steg op fra de sivende Bakkevæld, drev om det usle Skurs kludefyldte Vinduskarme og satte Fugtstænk i Edels sorte Hovedklæde; Solen trak sig baglæns bort fra Jordens Jammer med en bukkende Undskyldning for, at den ikke havde formaaet mere; Kirken lod høre sin lallende Knevel; nu kom Mørket og Natten; saa var deres Tid inde.

Gamle Edel rokked frem og tilbage som et Siv ved Dammen, mens hendes lille, sprøde Stemme søgte at fylde den grønne Kløft med hendes uudsigelige Sorg.

Ingen hørte, hvad hun sang, men hendes graadfyldte Øjne var hedt hæftet ved det hvide Kirketaarn, som haabede hun paa en eller anden underfuld Maade at drage dets Opmærksomhed indenfor sin svage Stemmes Kreds:

Naar jeg som et Blomster visner,
naar jeg fældes skal som Hø,
naar at Blodet i mig isner,
naar jeg daane skal og dø,
naar den kolde Sved gaar ud,
af min ganske Krop og Hud,
da min Jesu Svededraaber
for min Sjæl'es Frelse raaber!

Det var ikke værst for Edel, naar hun kunde synge. men der var Dage med raa Vind og skyet Himmel, da Hedebakkernes mægtige Tungsind rykked tæt ind paa hende; da følte hun Længslen efter Menneskesamvær som en sviende Gløa ved Hjærtet.

Hun skulde ha sin Mad fra Herregaarden, men den Knægt, der bragte hende den, kunde blive opholdt af andre Ting, saa det gamle Menneske sad der i Hunger og Tørst, Time efter Time, og vidste ikke, om man maaske helt havde glemt hende.

En Eftermiddag, da hun saadan sad og stirred efter Maden, blev hun Vidne til en Scene, som rysted hende stærkt.

Egnens Storke havde sat hinanden Stævne paa en Odde nede ved Søen, hvor der blev holdt Raadslagning før Rejsen Sønder paa. Paa een Gang blev en stakkels pjusket Fugl sparket ud af Kredsen, og i næste Nu var alle de andre over ham med dræbende Hug.

Da enhver havde dyppet sit Næb i hans Blod, trak de sig som ved et Signal noget bort fra ham.

Han stod og svajed lidt paa Bentøjet og rysted paa Næbet, som søgte han forgjæves at fatte sin Brøde; hans Knæ var dybere bøjet end ellers, men han holdt sig dog oprejst.

Da traadte en Kæmpestork ud af Flokken; med lange, higende Skridt og med Halsen i et arrigt krummet S skred han hen og gav ham Øksehugget.

Staklen styrted til Jorden med Næbet ret frem og et Ben ud til hver sin Side.

Det var nok ikke bare Storkene, tænkte Edel, der handled saadan med de gamle og svage. Ja, hvor var det dog forfærdeligt at blive gammel, naar en skulde ha det som hun!

Og hvem havde det godt af Aftægtsfolk? Hvor kunde Vorherre nænne alt det; ens Hjærte kunde snøre sig sammen ved at tænke paa, hvad Snese af hæderlige gamle Mennesker maatte lide og udstaa for den Brøde, at de engang havde givet andre hver Trævl, de ejed.

Men det var nok ikke for en anden gammel en at kloge i.

Hvordan mon hun skulde ha det nu til Vinter? Her kunde hun jo da umulig blive, naar Frosten tog fat. Det var haardt nok allerede med alle de udslaaede Vinduer og den øvrige Fugt og Regnkulde. Hun maatte hver Nat hede en Teglsten for at holde de gamle Fødder varme. Og hun var nær ved at gaa til af Gigt fra den evindelige Træk fra de aabne Ruder og Dørsprækker.

Men hjem igjen til ham — hun tykte da hellere, hun vilde ligge ude paa den aabne Mark!

Men det forstaar sig, hun havde jo ikke andre at ty til! Aa, hvor det saa sort ud for hende!

Om hun kunde dø! — Ikke som Jens Christian; aa, stakkels Jens Christian! — nej, stille, lisaa stille! Saadan som en Fugl dør under en Busk.

Men helsen; — — vilde Vorherre blive saa vred paa en gammel, sørgmodig Kone, fordi hun kom lidt før, end hun var kaldet?

Nej, hun kunde ikke dette! Hun vilde bære sit Livs Aag ud, om saa det trued med at knuse hende.

En Søndag under Gudstjenesten, da hun sad foran Huset blandt de pludrende Kalkuner og spejded efter, om ikke en eller anden Kirkegænger skulde gaa forbi over Bakkerne, saa hun efter Aars Forløb Wolle Øjgaard haste af Sted med sin sædvanlige Fart hen langs en Ensporvej.

Hun hvøvted og kaldte, som den forliste vinker og kalder fra sin Tømmerflaade.

Øjgaard kom hen mod hende og var ikke lidt forbavset ved at finde hende her.

Selv havde han været taget ned af en haard Sygdom, en Aarebetændelse, der nu, Gud ske Lov, var overvunden.

Beretningen om den Skæbne, der havde ramt Jens Christian, gjorde et næsten lammende Indtryk paa ham.

Han stod midt i Solen og lod sine medlidende Taarer strømme. Han var pludselig bleven saa lille under sin store Randsel. Han gjorde sig selv de bitreste Bebrejdelser.

„A troed saa sikkert, te Vorherre vilde ha undet mig ham. A tyt, han var bleven saa stærk. Og derfor tog a det Løfte af ham. Men det var mit Hovmod; nu straffes a for det!

A troed, han kund ha staaet det ud. Men a skuld ett ha bundet ham saa haardt! — Aa, det er min Skyld! Det er min Skyld!"

Øjgaard blev hos Edel til hen mod Aften.

Hun havde været ude at lukke Kalkunerne ind; næsten lammet af Rædsel kom hun tilbage til Stuen.

Hun havde set Jens Wollesen!

Han var kommen frem fra et lille Krat nede ved Sølandet.

Da han mærked, han var opdaget, var han lusket bort ind mellem Bakkerne.

Edel skildred den Angst, hun næred for dette Menneske. Hun var overbevist om, at han havde noget ondt i Sinde imod hende.

Øjgaard loved at staa hende bi.

Lidt efter fortsatte han sin Vej ud over Heden.

Edel var gaaet til Sengs og havde bedt alle sine triste Bønner.

Maanen gik rød op over Rørene mod Øst; et Tordenhoved stak de mørke Rande frem mellem Bakkerne paa den anden Side Søen; Kalkunhannen gurgled i sit Fedt bag den haspede Tremmedør.

Paa een Gang gled Jens Wollesens Skygge forbi Ruderne. I samme Nu udstødte Edel et skjærende Skrig.

Hun gjorde ikke den ringeste Modstand.

Hun var død, før han greb om hende.

Hendes Morder mærked ikke, at han stod og kvalte et Lig.

LANDSTRYGERENS JULEAFTEN

(1907.)

SVENSKE-JAKOB hed en Mand uden Tag eller Hjem. Han var kommet herned fra det værmlandske, lokket af Æventyret og den billige danske Brændevin. Om Sommeren læssed han Jord paa Tipvognene sammen med andre Vesterhavs-„Børster" og stegte sit Flæsk paa Skovlen ved en Haandfuld Marehalm under aaben Himmel, mens han selv holdt ved Skaftet; om Vinteren sad han ved Langbordet hos en eller anden Hedebonde og bandt Karskrupper, mens Bondens Kone tørred ham hans Sokker paa Bilæggeren. Mest holdt han sig ude ved Havkanten, men blev Vejret ondt og Dagene korte, søgte han gjerne ind ad Landet til med de andre Søfugle, og han var da ingenlunde nogen uvelkommen Gjæst i de smaa bortgjemte Hedegaarde, der ligger og stirrer ind i et Par golde Brinker og ved kun det nødtørftigste om den store, vide Verden..

En Juleaftensdag lidt før Sol gik i Bjærge, kom en tyndklædt Mand hen over den tilsneede Hede. Han gik sni til alting og holdt stor Afstand mellem sig og de faa Hytter, som en Mand, der endnu har langt til Vejsende. Hans Frakke var et udeligt Rørsammen af alle Sommerens Farver; hen over de kantede Rygstykker laa der falmede Solstriber som af en vaad Piskesnært. I højre Haand svipped et Bundt Spanskrør, hvis yderste Spidser satte Riller efter ham i Sneen, og paa venstre Hofte hopped en Hundeskindsransel. Det var vor værmlandske Spanskrørskunstner paa Vej til en af „Vennerne" der østerude, hvor en Plads ved Fadet og et Leje for Natten al-

drig var bleven nægtet den farende Jakob. Ude paa en tilfrossen Kartoffelmark indhentedes han brat af en Hagelbyge, der længe havde slæbt efter ham. Jakob lod Hovedet falde dybere ned i Frakkekraven, mens han kasted kraftigt i med de revnede Sko. Men da der mærkedes Isslag i Bygen, satte han i Rend hen mod en Stak Hedetørv. Her i Stakkens Læside smed han Spanskrørsbundtet paa Jorden, mens han banked de valne Hænder. Han satte sin ene Sko paa Hælen og lirked ved Saalen henne omkring Taaen; jo, var det ikke nok det, han tænkte, den slugte Vand som en Si. Vinden hyled om den sammensunkne Tørvestak, og Haglene og Isstykkerne plasked som Projektiler.

Paa een Gang kom der en Lysning i Skydriften. Jakob la sig paa Knæ foran sin Ransel og fremtog en lappet Skjorte, som han strøg hen over et Par Gange med den flade Haand. Derpaa kasted han Frakke og Vest, trak sin gamle Skjortelas ud over Hovedet og stod et Øjeblik støvsnøgen under Aftenhimlen. Haglene hopped lystigt paa hans nøgne Rygstykker og slog Taarer ned ad hans magre Bryst. Jakob fægted med Armene hid og did for at faa de valne Hænder gjennem de gjenstridige Ærmer; omsider lykkedes det under Tænderklapren; han kom nu paa en langt bedre Fod med Tilværelsen; han smaanynned og snakked med sig selv, mens han bragte Orden i Tingene. „Jo, jo! Renlighed var en velsignet T ng, mente Kjællingen. — Vilde ikke modsige hende deri. — Men Krokonen, der havde anvist ham Seng sidste Nat, var en So; det havde han — Gud bedre det — Vidner nok paa i Skjorten der. Men Anne Margrethe histude — kom ikke til hende med den Slags! Kunde resikere, at kun stænged en Døren for alle Tider, om hun opdaged sligt. Nej! man var vel i Færd med at blive Menneske igjen; kunde faa Raad til at la vaske en Skjorte eller to, om det værste hændte, som nu i Dag. Man drak ikke mere al Fortjenesten op; man havde en ren Sjæl i en ren Skjorte; man begyndte at komme til Midler, ejed Penge paa Fikken. Ha-ha-ha!" — Jakob slog sig paa Vesterlommen, hvorfra der kom en spæd Sølvlyd. „Ja, saa gaar det, naar man er en Karakter!" — Jakob skød Brystet ud i sin slunkne Vest. „Hvor vil Anne Margrethe gjøre store Øjne, naar hun ser, hvad Penge jeg har lagt mig til, siden jeg

begyndte at forsage denne fule Brændevinen, — Forsage? Men hvorfor kjøbte du da Flasken der?" Jakobs Haand havde strejfet en grøn Flaskehals, der strakte sig ligesom lyttende op af Ranslen. „Hvorfor jeg kjøbte dig! For — — for — — for at forære dig til Anne Margrethe og hendes gamle Far. Nej, du maa ikke friste mig!" bad han. „Her er Djævlen saa koldt; ja, det er sandt! Jeg ryster i hvert Ledemod; jeg har Hul paa min ene Sko. — Men drikker jeg nu, saa drikker jeg fremdeles, til jeg atter ligger som en sivende Las i Vejgrøften. — Nej, nej, jeg vil ikke se dig: Jeg knuser din frække Stjærn med min Støvlehæl; jeg slaar dig i Smadder paa Stakken der, hvis ikke du lægger dig ned!" Med Voldsomhed drev han Proppen dybere ned i Flaskemundingen, mens han begyndte at optage Vandringen over de sneede Moser og Pløjemarker.

Maanen stod allerede med en bred Lysstrime hen over Lervæggene i de smaa ensomme Hjem bag Lyngbakkerne, da Svenske-Jakob naaed frem til den Enstedgaard, der havde været Maalet for hans Dagmarch. I Gaardsleddet standsed han brat og lytted; Tagskjægget hang lavt og drypped; et Dyr slog Hornet mod Bessingtræet inde i Stalden, naar det rev Foderet til sig, og Brøndvippen knirked i de rustne Nagler, naar Vinden svøbte om Hushjørnet; ellers lod ingen Lyd sig høre. Inde i Stuen begyndte de nok allerede at samles om Bordet. Jakob kunde skimte, hvorledes Børnenes Skyggehoveder uafbrudt forandred Stilling bag de smaa Urtepotter. Med Stuens rødlige Lys i sine Øjne gik han hen gjennem Sne-Tavsheden og ind i Gangen, hvor en Kat sad og mjaved kuldskjært for at slippe ind til Varmen og Julegrøden. Den lille muntre Landstryger tørned ind over Dørtræet med hoppende Ransel og Øjnene tindrende af Latter og Skjælmeri. En varm Bølge af Kjøkken og gjemte Lavendler tøed i et Nu Rimkrystallerne i Jakobs filtrede Skjæg. Anne Margrethe, en værdig Enke paa godt de fyrre, kom ved Børnenes Støjen ind fra Kjøkkenet, tørred omhyggeligt Haanden i sit Forklæde, før hun velsignende gik Gjæsten i Møde.

„Tyt a ett nok, te æ Kok gaalt i wor Forstow! Kom endelig til Sæde; det er saamænd et træls Føre! Aa, da kald endelig paa vor Faar, te han kan kom og hils paa

den fremmed! Nu skal a snart ha Grøden færdig!" Anne Margrethe forsvandt, som hun var kommen, i en varm Em af Grøddamp. — En blaamalet Dør gik op i Panelvæggen og gamle Villads, Aftægtsmanden, traadte fint barberet og hvidsokket ind over det sandstrøede Gulv med Øjnene muntert hvilende paa Vennen! „Ih nej, hvad sir a! Saa kom du iløwle. A var retten ræd, du skuld vær bleven henn. Der er søen Plasir ved dæ foı vianne, der altid maa sejj saa jenle! Aa, sæt dæ endelig te æ Burd!" Børnene rokked tjenstivrige omkring paa Bænkfjælen som Ællinger i et Sold; de vilde alle ha Jakob imellem sig; kun den mindste, en lille pluskjævet Purk paa 3 Aar, saa fra sin Mørkekrog med Hjemfødningens vagtsomme Mistillid op paa ham, Vagabonden, der fyldte Stuen med en saa uvanlig Støj og dufted saa underligt af Hav og Fjernhed. — Grøden bares ind paa et stort hvidt Fad med et korsdannet Smørhul i Midten; ogsaa i den strøede Kanel stod der fire hellige Kors, et til hvert Verdenshjørne. Børnene strakte Hals og dingled utaalmodigt med Træskoene under Bænken; Jakob kneb dem i Pluskjæverne og tvang dem til Latter ved sine Abestreger; gamle Villads tog Sæde i Bænkkrogen! Anne Margrethe gik hen og rørte i Pebernødderne paa den hede Bilægger, ordned lidt ved de sorte og hvide Perler i sin afdøde Husbonds Ligkrans, der hang over Bordenden og glinsed saa alvorsfuld over Anretningen. „Saa i Jesu Navn, Villads, vil du saa løs te æ Burd!" sa Anne Margrethe og satte sig med et Suk under Husbondens Ligkrans. Villads lagde sin Hue bag sig, bøjed det skaldede Hoved og læste den tunge Bøn, der altid gaar foran Bondens Julegrød; Børnene sad som Sild paa en Snor; Svenskeren havde trukket sig ind i sit Skjæg; hans Haar drypped ved Ørerne; Ilden lyste fra de svære Revner i Bilæggeren, Luften var mættet af Luft fra de omrørte Pebernødder. Villads læste. Ind mellem Ordene hørte man Musene rasle i Maltdyngen over ens Hoved; et Møl kom frem af Krogen ved Spisekammerdøren, slog med en skarp Lyd sit taabelige Hoved mod Loftsbjælken og hørtes nu først igjen, da den kom frem i den øverste Vinduesrude, gjennem hvilken man saa Maanen lyse paa den tunge Sten i Brøndvippen og derfra langt bort over sneede Moser og Hedemarker. „Gud spis vore Sjæle i Himmerig, Amen!" slutted Gamlingen, mens det klodsede

Møl gik paa Hovedet i Mælkefadet. Det mindste af Børnene slog Træskoene larmende mod hinanden under Bænken og saa raadvild fra Møllet hen til Moderen; men ingen anden voved at bryde Tavsheden; de rolige Aandedrag jog med Emmet fra den ventende Grød, Tællelyset skjared dunkelt i de brede Negle paa Oldingens Fingre, da han langsomt skilte de tunge Hænder over Bordskiven, hvorpaa de smaa tilegnede sig Skeen med et Svup. Grøden skred langsomt sin Undergang i Møde; end ikke de hellige Kors blev skaanede. Skeerne klirred først mod Fadranden, saa mod de Smaas hvide Tænder. Mælkdryppene paa Bordpladen satte smaa overbevisende Punktummer efter Resultatet. Jakob var ikke noget betydeligt som Grødæder; han sad og stak sig til Fadet under Børnenes Albuer og krydsed hjem med Ladningen, naar Farvandet var sikrest. Svenske-Jakob havde flere Historier end Gryn i Munden, og han fægted ivrigt med Skeen, mens han fortalte om sine Oplevelser i „æ Vejsten", om Livet mellem Havgasterne, om Svir, om Slagsmaal, om Skibe, der stranded, om Liv, der frelstes eller sank.

Tjenestekarlen sad med Armen paa Bordet og tog Grød ind, mens han fulgte Svenskeren med de opmærksomste Øjne; naar den lille glade Strik fortalte noget rigtig spændende, lod Knøsen Grøden ligge paa Tungen i nogen Tid, mens han saa op med en pludselig forskrækket Mine, som Studen, der standser i Drøvtygningen, naar det lyner.

„I Aar skal jeg komme til Sverrige!" raabte Jakob med eet og løfted sin Ske bedyrende mod Loftet. „Jo, jo; I skal faa det at se!" gjentog han, idet han med Uvilje havde iagttaget et optrækkende Smil paa Anne Margrethes Læber. „Jeg har jo Rejsepengene."

„Har du da holdt op med at drikke Brændevin?" spurgte Anne Margrethe og drejed Fadet, saa Smørhullet kom Jakob nærmere.

„Siden November gik ind, har jeg ikke smagt saa meget som en Draabe," svared Svenskeren.

„Men den dér da?" svared Anne Margrethe og peged med Skeen paa Flaskehalsen, der endnu stod frækt lyttende op af Jakobs Ransel paa Væggen.

Svenske-Jakob lo forlegen, rakte Armen ud efter Flasken og sa, mens han gav den til Anne Mar-

grethe: „Det skulde være saadan en lille Juleskjænk til Huset her."

„Jeg siger saa mange Tak," sa Anne Margrethe og tog Flasken til sig. „Naar skal Rejsen saa gaa for sig da?"

„Jeg er allerede paa Vej," sa Svenskeren. „Og jeg har nok ikke nødig at tigge mig frem heller. Er ikke det god Kongens Mønt?" — Han tog en Tut Sølvpenge op af Vestelommen og stabled dem smaaleende ovenpaa hinanden foran Grødfadet."

„Jøsses endda! Saa mange Penge! Ja, der ser du nu selv, Jakob, hvor velholdende du kunde blive, om du kunde holde lidt igjen med den slemme Brændevin," sa Anne Margrethe, der altid havde været Svenskerens moralske Samvittighed.

„Ja, det skal blive en stor Dag for mig og Anna Stina det, naar jeg kommer tilbage til Værmland!" sa Svenskeren, der nu i mangfoldige Aar havde talt om denne Rejse hjem til sin Ungdomselskede, der sad og vented ham deroppe mellem Granerne og hvert Efteraar sendte ham et trofast Brev. — Anna Margrethe havde nu i den sidste Snes Aar hørt saa meget om denne Rejse, som aldrig kom i Stand, at hun lod det gaa ind ad et Øre og ud ad det andet. Saadan omkring første November begyndte Svenske-Jakob hvert Aar at spare Penge op og holde sig de lystige Kammerater fra Livet; saaledes kunde han op imod Jul have sammenstablet en Snes Kroner, der for ham var en svimlende Sum; i Aar var han usædvanlig hidsig efter at komme af Sted, og han slog sine Kronestykker i Bordpladen og fortalte endeløst om de Velgjerninger, han vilde udøse over Anna Stina og det halve Værmland, naar han først var kommen velbeholden hjem med sine opsparede Kronestykker.

Fadene blev baaret ud; Salmebøgerne lagte i deres Sted; Svenske-Jakobs Skøjer-Tenor, der var skolet i Kroer og Kipper, fejred en Triumf over gamle Villadses sprukne Kakkelovns-Bas. Salmen randt ud, mens Perpendiklen i Klokkassen hakked som en Spætte i den uendelige Tid. Anne Margrethe kom ind med Forklædet fyldt af nybagte Pebernødder og lagde en fuld Gjevt foran enhver i Laget. Børnene begyndte straks at lege „effen og ueffen". Jakob

lod sig højmodigt plyndre for alle sine, mens han lo, saa Støvet dryssed ned fra Loftssprækkerne.

Der var bleven et Øjebliks Uvirksomhed i Stuen. Jakob havde stillet sig hen for at betragte et Skilderi, der hang i Halvmørket lige over for den dystre Ligkrans og fortalte en højromantisk Historie: Et Brudepar vender nok saa fornøjet hjem fra Kirke, men midt paa Gangstien løber de paa Rivalen, der med opspændt Revolver sigter snart paa Brud og snart paa Brudgom. I Billedets Ramme havde Tilfældet anbragt et moderne Visitkort, hvorpaa stod med Snirkler og Sving: „Hjærtelig Tak for Deltagelsen ved vort Bryllup".

Jakob var knap bleven færdig med at betragte dette frydefulde Dokument, før Klinkedøren voldsomt blev revet om paa Væggen og et ældre Fruentimmer, skrigende og stakaandet, hopped ind over Tærsklen:

„Aa, Herre Jøsses, kom endda og hjælp mig, hvem der kan! Bitte Sidsel drowner! Aa, mæ arme ulykkelige Kvind!" Det var en omvankende Tiggerske, som havde været ved Døren om Eftermiddagen for at bede om en Almisse. Paa Hjemvejen var hendes lille Datter gaaet hende i Møde; men paa Gangbrædtet, der førte over Aaen bag om Gaarden, var Barnet snublet og var styrtet ud i Strømmen sammen med en Bylt af Moderens Almisser. Aaen var dyb paa denne Aarsens Tid, og Fjorden nær! Alt dette kjendte Svenske-Jakob. Han behøved da ikke mange Ord, men løb som en rasende for at frelse Barnets Liv. Men Strømmen havde allerede ført lille Sidsel langt bort, saa Jakob fik en baade lang og kold Svømmetur, under hvilken han flere Steder maatte støde Isflagerne fra sig med Hænderne. Drivvaad og rystende af Spænding og Kulde stod Jakob omsider paa Aabredden med den lille Tiggertøs i Favnen; til en Begyndelse var lille Sidsel altfor medtaget til at kunne flytte Benene; men Anne Margrethes varme Dyner og gode Julemad bragte snart Barnet til at glemme baade Kulden og Dødsangsten. Børnene stimled omkring hendes Seng og overøste hende med Foræringer af Kringler og Pebernødder, og hendes Mor sad paa Stolen og strikked, kløed sig med Pinden i Tindingen og mente, at bitte Sidsel saagi aldrig havde haft skjønnere Juleaften i hendes Levedage.

„Ja vi maa rigtignok love for Jakob der," sa Anne

Margrethe og vendte sig om mod Svenskeren, der sad i Aftægtsmandens tørre Tøj paa Bænken. „Han er en Knop, naar det knier!“ — Jakob var bleven saa underlig aandsfraværende. „A tykkes, du sidder saa stille, Jakob. Tænker du bestandig paa Anna Stina?“

„Aa, ja, ja? Skjønt nu er det nok bedst, at jeg ikke tænker mere denne Gang. Det er alt forbi nu!“

„Hvad er det, du siger, Jakob? Er Rejsen allerede opgivet?“

„Alt er opgivet. Jeg har mistet Pengene!“ Han vendte Lommen i sin vaade Vest: „Væk! Rutschet i Aaen! Ikke een Sysling igjen! Gamle Jakob kan begynde forfra!“ Han forsøgte at smile.

„Hvad er det, du siger,“ raabte man nu fra alle Sider, „har du tabt Pengene i Aaen?“

„Da bliver du os rigtignok en dyr bitte Pige, Sidsel,“ udbrød nu Tiggersken, „først drowner du mig to af de villest Pølser, og nu har den rare Mand for din Skyld mistet alle sine Penge; hvordan skal du nogen Tid komme til at gøre det godt, din bitte Spirris!“ Sidsel smiled under de vaade Lokker og gjorde et velbehageligt Hop under den varme Dyne.

Svenske-Jakob fik anvist sin Seng under nye Beklagelser.

Ud paa Natten vækkedes Huset af en egen famlende Støjen. Anne Margrethe rev i en Fart en Tændstik og saa Svenske-Jakob staa med stive Øjne og lallende Tunge foran hendes Seng.

„Men Jakob, hvad gaar du og rumsterer efter her midt Nættetider?“

Jakob slingred nærmere og spurgte: „Tror du, at han, Christus altsaa, der jo fødtes i denne Nat, som skrevet staar, — tror du, Anne Margrethe, at han ogsaa blev født for os, som har en saa djævelsk Drift mod Brændevin? Ja, for nu har jeg drukket igjen. Flasken, jeg skjænked bort i Kvæld, har jeg taget tilbage igjen; ikke een Draabe er sparet! Er jeg saa ikke et elendigt Menneske! Spark mig ud af dit Hus, Anne Margrethe; jeg er uværdig til at bo under dit Tag; jeg har Lus i Skjorten ogsaa!“

„Nej, det er, misyv, Usandhed, du nu kommer med, Jakob; a gav dæ vor Faa'rs Skjort, den var saagi baade tør og ren!“

„Ja, men jeg har taget min egen Fille-Skjorte paa, det passer sig bedst, som jeg er nu. Og saa Farvel, Anne Margrethe!“

„Snak om en Ting, Jakob! Gaa dog endelig ikke ud i den Kulde og i dette tynde, vaade Tøj. Herregud, te du nu ogsaa skulde miste dine faa Skillinger, som du havde sat al din Lid til — — —“

„Ja, ja!“ sang Landstrygeren, „nu er gamle Jakob fattig og fillet, som han var før! nu er Landevejen det eneste, som kan gi ham Fred! Hils Gamlingen og Børnene — mest den lille under Dynen der!“ han pegte hen mod Tiggertøsen. „Naar jeg atter føler mig værdig dertil, kommer jeg igjen! Gamle Jakob kommer sikkert igjen!“

Døren gled lydløst til efter ham. Saalerne paa hans lasede Sko slog et Par Gange hult imod Stenpikningen, før han svandt i den kolde Julenat.

JESPER KYVLINGS MARKEDSFÆRD
(1907.)

DEN gamle Domkirkestad svømmed i et Hav af Septembersol, mens dens buttede Taarne stod som Vager i den blaa Dis.

Opsynsmanden med Kjæp under Armen og Skilt i Panden stod tvær og bredmundet helt inde i Anlægs-Buskadsets Skygger, stirrende stille som en Gjedde, der lurer. Skyggerne krøb sammen hist og her i en eller anden Gadevinkel, hvor de satte en sort Stribe paa den okkergule Væg, eller smutted under et eller andet af de utallige møre Rendestensbrædter.

Byens gispende Hunde søgte med lange hængende Tunger fra de ophedede Gaardspladser ind i de kjølige Porte, hvor en enkelt Solstraale leged i Stenbroen gjennem en Revne i Portfløjen, og hvor Duernes Kurren og Storkenes evindelige Knebren smelted sammen til en søvndyssende Musik.

Der var Sommermarked i den gamle Stiftsby. Røde Plage paa glatte Sko og smaa Stude med ømme Klove og med en egen Myghed i Skindet fra Opholdet i de store Kjær kom i ustandselig Strøm trippende over de toppede Brosten. Grisehyl, Hesterimmen, Haandklask og Lirendrejertoner mødte en paa ethvert Gadehjørne.

Muntrest udfolded Livet sig paa Byens „Stortorv“, hvor en Række Bygninger af ubestemmelig Ælde danned Karré omkring en sammenstuvet Masse af Boder, Vogne, Pakkasser og Torvekjællinger. Ovre mod Sydsiden, hvor der var herlig Skygge nu i Middagslaget, og hvor der var trukket en respektfuld Lænke omkring Borgmesterens

munkestensrøde Renaissance-Vaaning, sad Byens unge, hvidklædte Døtre og gynged i Jærnlænken, mens de fortalte Bysladder og spiste Kirsebær og vædded om, hvem der kunde spytte Stenene længst ud paa Torvet.

Paa een Gang vendte alle de nyfigne Pigeansigter sig samme Vej, og en underlig Skikkelse kom stolprende hen imod dem. Paa Hovedet bar han en alenhøj Hat, der var grøn af Ælde og gabed med et Hul i Pullen; Fødderne var dækked af mægtige, hvide Skovbotræsko; paa Buksebagens højre Side glimted en tommetyk Snotkage af et Omfang som et Skovlsblad, og til Trods for Solheden gik han i sortslidte gule Faareskindsærmer med Hornknapper for Hænderne.

Det var disse Egnes berømteste Handelstalent, Jesper Kyvling, der endnu aldrig i Mands Minde var udeblevet fra en Torvedag. Hans Pengebegjær var fænomenalt; for fem Øre løb han gjennem det halve Herred med et ufrankeret Brev, hvorfor han ikke sjælden anvendtes som Konkurrent til Postvæsnet; for en Toøre dansed han de grinagtigste „Menuetter“ og „Kontra-Sejre“, mens han selv besørgede Musikken.

I Øjeblikket var han kun interesseret i sin Handel. Paa højre Arm bar han en Hankekurv med nogle fedtglinsende Jødekager, som Solen næsten havde speget; med venstre Haand holdt han en stor hvid Hane ind imod Kroppen.

„Skal I ikke handle med Kræmmeren, bitte Piger?“ sa Jesper med et galant Smil og løfted en af de glinsende Kager op under Næsen af de gyngende Ungmøer.

Pigerne eksplodered i nogle lange Lattersalver.

„Dans for os, Jesper Kyvling!“ sa en af de tapreste, „saa skal De faa en Toøre.“

„Da skal jeg redle ogsaa det!“ sa Jesper lyksalig; „hvem vil saa holde ved min Kurv?“

En Række Hænder for i Vejret. En af de nærmeste fik Kurven paa Skjødet.

„Men De maa redle love mig, te De ikke vil spise af den,“ sa Jesper.

Atter braged Pigernes Latter ved Tanken om, at nogen kunde forgribe sig paa Jespers uappetitlige Kager.

Saa begyndte Dansen. Jesper holdt den hvide Kok under Armen og de første Omgange var meget gravitetiske.

Jespers Træskoringe strøg Gnister af Brostenene: Kokkens lange Halefjer duved blødeligt op og ned under Jespers Faareskindsærme.

Men snart blev Farten sat op, Omdrejningerne blev vildere og vildere; Lufttrækket sused om Hanegumpen som en Uvejrsstorm, de lange Halefjer piskedes hid og did; hvirvelsyg af den usædvanlige Runddans skød Hanen Hovedet helt ned i Fjerkraven, trak Blinkhinden over Øjnene og forsøgte at lade som ingenting.

Men Jesper var nu bleven helt balstyrig; ved Pigernes Latter og Tilraab dreves han ud i mere og mere fortvivlede Omdrejninger.

Han dansed ind mellem Vognhjul og Kasser med hylende Grise; han dansed videre mellem Lyngknipper og Pottemandens udstillede Mælkefade, han fægted og sang, han hujed alle til en Side, han ejed hele Torvet!

Pigerne lo og gynged forventningsfuld i Borgmesterlænken; deres smaa Stumpnæser vejred Skandale; deres skingre Tilraab hidsed Jesper længere og længere ind mellem Torvesælgerne. Pottemanden begyndte at ængstes for sine skrøbelige Varer og raabte Danseren an. Jesper svared ved at svinge Træskoen i en Favne-Bue over Jydepotterne.

Hanen var nu helt glorød i Kammen af Angest og Hvirvelsyge. En Gang imellem aabned den paa Blinkhinden og saa da gysende Alverdens Jydepotter danse bort paa deres tre Tæer. Hanen spærred Benene saa langt fra hinanden, som den kunde, og satte Jesper sin kraftigste Spore mellem Sidebenene.

Dette var dog ikke nok til at bringe dens Ejer til Besindelse. Jesper gav Alverden Fanden. Huj!

Hans Træskoklamper rasped i Brostenene, hans tilsovsede Læber udpressed Hyl, der rev Stumper af smaattygget Skraatobak med sig, saa det stented i Hovedet af de nærmeststaaende.

Pottemand og Pottekone rendte foran ham og rev de udstillede Varer til sig, mens de nede fra Jorden slængte ham Vredesord op i Synet. Jesper duved blideligt op og ned i store Stemninger gennem Torvevrimlen; Hanen huggede og huggede med sin skarpeste Spore mod hans Sideben uden at kunne faa Hul i den sejge Lædertrøje.

Jesper dansed nu snart forkert, snart avet om, gik op

i sin Rolle, blev vild, rendte baglæns ind i en Vognstjært, gik svedende frem med Bule i Nakken og Rødt i Øjnene, løb paa en Ægsælgerske og fik et Munddask, hvirvled videre og vælted et Maal Rødbeder. —

Da gik en hjulbenet Kartoffeltysker hen og jog ham et Svøbeskaft mellem Benene. Jesper dejsed forover og knuste to Lersætter. I det samme havde han baade Pottemand og Pottekone over sig med Hug og Øredask. Jesper løfted afværgende sin Arm op for Ansigtet uden at tænke paa Hanen. I det samme rev Dyret sig løs, satte i første Sæt op paa Fadingen af Pottemagerens Vogn, fløj derfra under et djævelsk Spektakel hen over Hovederne af alle de hylende Ungmøer og op paa Borgmestertaget. Her tog den et sidste Tilløb ud over alle de røde Tage og dumped ned langt henne, ingen vidste hvor.

Samme Dags Aften i Skumringen kom en ensom Mand op gjennem Hulvejen, der skyder sig ind mellem en Række sorte Hedebakker. Han var i ond Sindsstemning og snakked højt med sig selv.

Det var Jesper.

Af hans højtspændte Enetale, der snart snerredes frem mellem Tænderne, snart lød brudt og graadkvalt, fremgik det, at det var hans Uheld paa Markedet, der var Talens Emne.

Mest kredsed hans ordrige Selvbebrejdelser om den bortfløjne Hane, men ogsaa de knuste Lersætter, som han havde maattet godtgjøre med 8 Skilling Stykket, danned haarde Anklagepunkter.

„Æ Peng er kaast hen, æ Kok er fløven hen; det er helsen en kjøn Efterretning at komme hjem til Kone og Børn med! Kan du saadan blive ved, Jesper, saa kan du snart spill fræ æ Brakk. Du fortjente en god Lining Hug!"

Med disse Ord gik han over til Haandgribeligheder. Han slog sig selv paa Kinden og langed svære Næsestyver ud i Luften. Hans Raseri tiltog. Han greb sig i Kværken og stritted frem og tilbage over Vejsporene, som sloges han stærkt med nogen. Saa var han ovre mod den ene Vejgrøft, saa blev han atter ved kolossale Anstrengelser tvungen over mod den anden. Omsider vælted han omkuld under nogle fæle Hyl og Eder.

I det samme var et Par ældre Folk, der boede i et

Nabohus, komne til; de havde i Afstand hørt Skjænderiet og Larmen og troede, her var Tale om et blodigt Overfald.

De fandt nu Jesper med Træskobunderne i Vejret, liggende i Vejgrøften ovenpaa sig selv og trakterende sine egne Kjæver med det ene Ørefigen efter det andet, mens han ustandselig raabte:

„Hvor har du gjort af Kokken! Hvor har du gjort af Kokken!“

Da Jesper opdaged, han havde Øjenvidner, steg han noget besværligt op af Grøften og gik gryntende og slukøret videre.

SIDSELS BRUDELYS

(1907)

Man var i Nedergaard i Lav med den højtideligste Handling i Datids-Bondens Gaard: at støbe Lys og Væger til Aarets Brug.

Smørkjærnen var trillet frem og stod med sine tre blanke Staalgjord midt paa Lergulvet og damped ud af sit sydende Gab. Den var i Øjeblikket Aksen, hvorom alting drejed sig.

Husmoderen Bodil Mari kom i skarpt Trav ind fra Frammerset med en sort Gryde ved Ørerne. Det var det skoldende Talg, der under en selvfortærende Syden vippedes ned over det varme Vand i Kjærnen. Saa kunde da Støbningen ta sin Begyndelse.

„Har du nu Spillerne til Rede, Sidsel?" spurgte Bodil Mari hen mod Datteren, en tungladen Ungmø paa 23, der gik og spredte nogle hvide Sengepuder over Langbordet.

„Ja, det var ikke sært!" svared Sidsel. „A holder jo nok dig ved lige. Her er nu foreløbig ti, fem paa hver Pind. Det forslaar da een Lidt."

„Ja, lad os saa komme i Gang med det i Jesu Navn da, imens Talgen er tjenligt og Dag er paa Sky og Karlfolkene kan holde sig til en Side; for kommer de først ind fra Loen og kræver Melmad, saa har en nok den Fred, en faar."

Efter denne korte Enetale slog Bodil Mari et energisk Læg paa sin Nederdel, hefted den op over Maven og tog Opstilling foran Smørkjærnen, der maatte gjøre Tjeneste som Støbekar. Saa begyndte de hvide Spiller under en

febrilsk Klirren at vandre gjennem hendes ferme Hænder, men Sidsel som den adrætte Haandlanger damped omkap med Talggryden, naar hun paa Moderens Ordre bragte ny Forsyning af den hvislende Smeltemasse ind fra Gruen i Frammerset.

Bodil Mari stod huslig og trind og dypped sine Lys med smaa sikre Haandbevægelser, der aldrig forfejled Hensigten.

Hændte det en enkelt Gang, at et Par spegede Væger klistred til hinanden, naar de droges op af det varme Bad, rev hun behændigt en Haarnaal ud af sin svære Nakkeknude og bragte dem paany tilbage til Lodstillingen.

Der var næppe gaaet en Time, før et halvt Hundrede Lys hang færdigstøbte mellem Tremmerne af den gamle hulslidte Loftstige, der laa og strakte sit møre Skrog over to Træstole.

Sidsel var allerede fuldt beskjæftiget med at pille de færdige Lys af Spillerne og ordne dem i sirlige Hobe ovenpaa de hvide Puder langs Langbordet, da Moderen brat spurgte:

„Hør, sig mig een Ting, Sidsel, hvordan staar det sig egentlig i Tiden med dig og Jakob?"

Bodil Mari saa sidelæns op paa Datteren. Sidsel blev blussende rød og fik endnu mere travlt med Lysene.

„Ja, a spørger ikke i nogen ond Mening," fortsatte Moderen, „men er der Tale om Bryllup og den Slags, saa var det jo paa Tide, te en tænkte paa Brudelys, mens en har Talgen i Gryden."

„Du skal ikke tænke paa nogen Ting, Mor," svared Datteren med Graaden bævende i Mundvigene.

„Hvad skal a ett!" udbrød Moderen og glemte for første Gang at drage Vægesættet op af Støbekarret. „Er I ikke nærmere med jer Giften? Tho da troed a, te du havde anderledes Hævs paa ham, æ Sluri! Saa kan du begynde forfra igjen!"

„Det er ogsaa alene den grimme Drutti hendes Skyld!" svared Sidsel nu helt henne i Graaden.

„Er det hind æ Tulli der i Nørgaard, der gaar jer imellem?"

„Ja," svarede Sidsel og afvisked Taarerne med sit Forklæde, „hun staar og hester efter ham, ihvor det være

maa, saa en anden en snart kan blive skammet ved at se paa det."

„Ja, tho saadan var Moderen akkurat ligesaadan, mens hun havde Alderen — saa meget en Burre til at hænge efter Karlfolk, og altid dem, en anden en havde faaet Sind til. — — — Men kom du nu her hen og støb de sidste Lys, mens Talgen er passende varm; tho ens Brudelys — dem skulde en ung Pige da gjerne selv støbe, om der skal blive noget Held ved det."

Uden Indvendinger traadte den tunge Sidsel nu hen til Smørkjærnen og indtog Moderens Plads.

Hun havde dog langtfra dennes rutinerede Greb paa Tingene, men dypped tungt og vægtigt, som naar man drukner en Kat.

Moderen stod i nogen Afstand med krumme Arme og saa lidt arrigt og utaalmodigt paa dette manglende Haandelag.

„Det tror a ikke, du kan tjene din Føde ved, Morlil," sa Bodil Mari og vedblev at følge Sidsel med Øjnene.

Sidsel blev mere og mere nervøs under dette kritiske Blik. En Gang kom hun til at dyppe to af Spillens fem Lys udenfor Kjærnen. Under sine Anstrengelser for at faa dem ind igjen, manøvrerede hun saa uheldigt, at de gled ud og trilled ned i Sandet.

Moderen styrted til og lønnede hende med et kraftigt Pluk i Armen.

„Staar du og sover ved din Bestilling!"

„A vil ikke ha mere med det at gjøre!" raabte Datteren og slængte Pinden med de tre sidste Lys, „for det bliver ikke til noget alligevel."

„Mener du med Jakob?" spurgte Moderen halvt i Truen.

„Ja! For a vil slet ikke ha ham, — — — naar han ikke vil ha mig," fuldførte Sidsel under et vildt Styrt af Taarer.

„Snak om en Ting!" erklæred Moderen kort og førte atter med sikker Haand enhver Del — den grædende Lysestøber iberegnet — tilbage til Grundstillingen.

Sidsel dypped videre, mens hun græd stille. Svien ved Hjærtet og Svien i den nappede Arm var lige gode om at drive Taarerne ud.

Et Sekund stod de blanke som Hagel under de lange, blonde Øjenvipper, trilled saa ud, laa et eneste Nu paa

Sidsels kuglede Barm for saa at forsvinde med et lille Smæld i Støbekarret.

Under saa megen Modgang rundedes Sidsels Brudelys mere og mere. Ved den fortsatte Øvelse gik Arbejdet mindre uvilligt fra Haanden; Taarerne begyndte langsomt at tørre; Moderen søgte at gjøre sin Hidsighed god igjen ved en Hentydning til Lysenes Vækst.

Endnu engang kom hun træskotrippende ind fra Kjøkkenet med ny Stybemasse; det fræsed og hvisled og syded, mens de stigende Dampe slynged en luftig Boa omkring Sidsels buttede Strube.

Paa Stilheden i alle Ting kjendtes det, at det var begyndt at aftnes. Novembersolens sidste Straaler funkled i Lysesaksen under den gamle Fyrrebjælke og flænged sig til Blods paa Rivejærnet over Kakkelovnen. Den støvede Geranie i Urtepotten, der allerede havde krummet sin sprøde Stængel mod Natten, vendte endnu en Gang sit røde Blomsterøje mod den synkende Sol. Endnu lyste de blegrøde Væger gyldent gjennem den hvide Talg, naar Sidsels faste Arm i forsigtige Buer løfted sine Lys ud af det sydende Bad; men snart begyndte det for Alvor at mørknes i Rummet over de hvide Puder med Lysdyngerne.

„Giv dem kuns endnu et enligt Dyp," opmuntred Moderen fra sin Vagtpost i Frammersdøren.

Nu gled Stuedøren op, og en ombyltet Skikkelse traadte over Tærsklen.

Det var den halvgamle Tigger Ka Simested, der strejfed Sognet rundt og havde et afgjort Instinkt for, hvor der var noget at hitte. Her kom hun nu altsaa for at ta Tiende af de nystøbte Lys. Hussikker skød hun sine mange Bylter ind i Bænkkrogen og krøb selv bagefter. —

„Ih, Gud ha evig Ære og Tak, her kommer en helsen til Guds Velsignels! A har saamænd ikke ejet e e n Lysende inden mit Dørtrin, siden Vinter gik ind," sa Karen og snøfted op i Næsen.

„Hvad har du saa gjort ved Sagerne, Morlil? Tho a ved da, te det ikke er fjorten Dage siden, te du fik et stort Lys med dig h e r fra. Tho en skulde da ikke tro, te det er Sandhed, Folk siger, te du gjør det i Brændevin, hvad en gir dig?" sa Bodil Mari.

„Nej, det er den største Hanløwn, te nogen jen kan

sige mig paa! Det siger a dig, Bodil Mari, saa sandt a agter at blive salig," raabte Karen i Harme over at være gjennemskuet.

Længe flæbte hun nu i Tavshed, mens hun samled Edder. Saa sa hun, med sine kolde Øjne drejet mod Sidsel:

„Naa, saa fik de da omsider en Ordning paa det i Nørgaard; det blev jo da saa alligevel Stine, der kom til den bedste Ende."

„Hvordan det? Skal hun da ha Gaarden?" spurgte Bodil Mari.

„Ja, aaeja!" svared Tiggersken.

„Da var det snart for god en Almisse til den Tojt!" svared Bodil Mari vredt.

Tiggersken saa endnu hvassere paa Sidsel og sa:

„Saa bliver det jo nok til Alvor med hende og ham Jakob; for det skal jo være saa farlig skjønt mellem de to, efter hvad Folk siger. Og der kunde sgi ogsaa blive et bovnt Par af dem; de kunde redle klæde hinanden. Der vilde komme mange i Kirken, den Dag, de skulde ha Bojel, det er baade sikker og sand!"

„Ja, vilde der saa komme mange af din Slags, Karen, saa kunde Folkene da ikke være andet end som al æret ved det!" svared Bodil Mari spydigt.

Ka Simested havde alt et giftigt Gjensvar paa Læben, men begav det, da hun kom til at huske paa, at hun endnu ikke havde faaet det Lys, hun var kommen her for.

„Aa, nu er det aldrig værd at give dem mere!" sa Bodil Mari, idet hun brat vendte sig mod Datteren, som under den sidste Del af Samtalen havde faaet saadant Jav med Lysedypningen.

Bodil Mari tændte nu en Væge. I det samme gik Døren atter. Det var for en Række Ung-Fremmede, der aldrig udeblivei paa en Lysestøbningsaften; lutter Naboungdom, Piger saavel som Karle; den stærkt ombejlede Jakob, en skjægløs Knøs med evigt smilende Træk, var ogsaa med.

Sidsel forlod nu Smørkjærnen og gik frem og gav Haand; sidst og ligesom i Drømme til Jakob; hun saa imens paa hans Træsko; han fik Øjnene saa højt som til hendes Knæ, der blev de en Tid. Begges Kinder var purpurrøde.

„Aa, værsgod og gaa fra Døren!" sa Bodil Mari.

Man fordelte sig smaasnakkende langs Skammel og Bænk.

Da Talen et Øjeblik var gaaet i Staa, henvendte Tiggersken sig til den yderste paa Skamlen, en smuk, friskleende Pige, som hendes grønne Øjne længe havde været heftet paa:

„Sig mig, du bitte Tulli der, kjendes du ikke ved mig?"

Den leende, der nys var kommen til at tjene der paa Egnen, mindedes ikke den gamle.

„Er du da ikke en Datter af Jesper Toftum?"

Sofie indrømmed det.

„Ja, tho saa er vi da snart af en Svinslav, som de siger for et gammelt Ord."

„Hvi det?"

„Jo, tho saa er det da din Morbror, der har lokket mig."

Karlene skranned, saa det klang i Smørkjærnen. Sofies Øjne gled haabløst hen over Bordets hvide Lysdynger. Et bitte Lidt efter gled Tiggersken ud af Døren med to friskstøbte Lys ragende op af den fyldte Mælkekrukke.

De unge sad ved Kaffebordet, da de smaa Piksten i Forstuen atter larmed under en nyankommen Gjæst. Det var Stine Nørgaard, den Pige, der i den senere Tid havde skaffet Sidsel saa mange vaagne Nætter. Hun var en meget levende Pige at se paa; sort Haar og brandbrune Øjenstene og en varm, beslutsom Mund med blaaduggede Læber. Hendes Fødder stod ikke længe ad Gangen paa samme Sted. Hendes Dragt var lys med mange Opheftninger og et Utal af brogede Sløjfer. Det var vanskeligt at finde en stærkere Modsætning til den firkantede, flegmatiske Sidsel med de tunge Skjørter og det ølglattede Haar og de mange bredho'dede Smedesøm i Træskobederne.

Sidsel gik ogsaa hende i Møde med det vedtagne Haandtryk — ganske vist med en Mine, som vilde hun i Stedet for gi hende en Ørefigen.

Med et rigtigt Instinkt for, hvor Ungdommen flokkedes paa en saadan Aften, var Stine søgt til Nedergaard, mest dog for Jakobs Skyld; hun havde gjort sig et nemt lille Ærinde, idet hun foregav, at deres Øl var sluppet op; nu vilde hun da saa gjerne laane lidt her i Nedergaard, til

de selv fik brygget; hun medbragte i den Anledning en gul Lerdunk.

Det forbavsed hende da saa meget, at de var i Færd med Lysestøbning; havde hun anet noget saadant, skulde hun da rigtignok ikke være kommen til Forstyrrelse! — Hun lod sine brune Øjne artigt spille, mens hun løj.

„Og saa mange fremmede h e r er!"

„Aa, da er de vel ikke hver een mer end jævnthen fremmed for dig, bitte Mor!" afbrød Bodil Mari for at gjøre en Ende paa Hykleriet.

„Gaa du kuns fra Døren og faa en Kop Kaffe med de andre."

Stine lod sig nøde passende længe, strøg derpaa Tørklædet fra Kinderne og tog Sæde nederst paa Skamlen.

Her ved en ryddet Ende af Langbordet, hvor de knapt tørrede Lys var trukket tilbage paa deres Puder, gik de unges Fjas, mens Pigernes hvide Tænder maled Søsterkagen eller bed tugtigt af det hugne Sukker. Pludselig kunde saa Sladderen gaa i Staa, saa man hørte Teskeernes Ringlen i Kopperne; men brat kunde der atter brage en Latter løs, som fløj en hel Flok Høns i Vejret. Naar en saadan Lattersalve udløstes, saa Sidsel alvorligt spejdende fra Stine til Jakob, for at komme under Vejr med, om noget i d e r e s Adfærd havde været Anledningen.

Bodil Mari gik bag Skamlen og nødte:

„Aa, Jakob, værs'god, tag en Kage mer! Du er da ikke s a a forædt! — Stine! du kom sidst; tag en enlig Kage! A har flere derude."

Bodil Mari peged energisk ad enhver med Kagefadet og gav det et lille Ryst for at faa den lækreste øverst.

Det var dog kun Gaardmandsbørnene, hun gjorde sig s a a megen Ulejlighed for. Tjenestefolkene maatte saa meget vel faa en Kage, men ligefrem n ø d e dem til at tømme Fadet, var der dog ingen Grund til.

Jakob og Stine havde faaet Plads ligeoverfor hinanden. Stine kunde da ugenert sende Jakob de hedeste Øjekast. Jakob, der havde Ansigtet mod Stine og hele Tiden følte sig bespejdet af Sidsel, turde knap nok gjengælde Stines Blikke og søgte at dække sin pinlige Situation ved et Smil, der blev skjævere og skjævere.

For at komme ud af Klemhærken begyndte han at tale om, at han skulde hjem at gi til Kvæld.

Straks fik ogsaa Stine travlt med at komme af Sted.

„Ja, hold, bitte Mo'r," sa Bodil Mari, „du glemmer nok rent, te du skal ha dit Øl med."

Stine havde virkelig glemt det og ønsked nu Øldunken Pokker i Vold; for Skams Skyld kunde hun dog ikke gaa fra den.

Jakob havde allerede lagt Haanden paa Klinken, da Bodil Mari tog Øldunken og gik ind til Tønden for at fylde den; hun tog god Tid til det for at hindre, at de to skulde komme til at gaa samtidig.

I Ventetiden var Stine gaaet hen til Bordet for at fingerere ved de udstillede Lys. Da hun kom i Nærheden af Brudelysene, sagde hun spottende:

„Ih, Jøsses, bitte Børn, det var endda nogen tykke Lys! En skulde snart tro, der var en her i Huset, der gik i Giftermaalstanker!"

I det samme saa hun skadefro paa Sidsel.

Denne, der var ude af sig selv af Skinsyge, raabte, idet hun gik nær ind paa Livet af den udfordrende:

„Om saa var, saa har en vel ikke behov at spørge dig om Forlov!"

Det var i Færd med at trække sammen til Skandale.

„Ih, aaeha, bid ikke min Næse af!" svared Stine. „Du kan saamænd for mig tænde dine Lys, naar du vil, og for hvem du vil. Det bliver alligevel ikke for den, som a vil ha!"

„Din lede Tingest!" raabte Sidsel. I det samme sused en Lysespille ned og ramte Stines Kind, saa der stod en lang Stribe i Kjødet.

Da Bodil Mari kom ind fra Spisekamret med den fyldte Øldunk i Favnen, var det hele i vild Opløsning. Jakob og Stine havde taget Flugten i Forening, de andre raabte og skreg i Munden paa hverandre, nogle med Bebrejdelser, andre for at ta Sidsels Overilelse i Forsvar.

Bodil Mari satte Dunken fra sig paa Gulvet og gik hen til Datteren, der hulkende havde kastet sig ned ved Langskamlen:

„Har du lagt Haand paa hende! Det var det værste, du kunde ha gjort dig selv. Nu er a ræd for, det kan ha lange Udsigter med at faa Blus paa dem der!" hun pegte paa Sidsels Brudelys.

Jakob vedblev endnu længe at dingle mellem de to Rivalinder. En Tid efter det uheldige Kaffegilde havde Stine det absolute Overtag; men saa syntes der atter at være indtraadt en Forandring i Jakobs vaklende Sind, under hvilket han begyndte at vise sig i Nedergaard, som om intet var hændet. Det var dog kun en kort Stund; Sidsel tabte atter mere og mere Terrain, indtil det en Dag gik som en Løbeild mellem de smaa Gaarde, at Præsten havde lyst for Jakob og Stine.

Bryllupsdagen blev berammet, og Byens unge Kvinder løb med „Send“ til Brudens Hjem. Heller ikke Nedergaard kunde for Naboskabets og Skikkens Skyld undslaa sig for at følge Trit. „Send“-Kurven stod allerede pakket for Overbordenden, og Bodil Mari løb frem og tilbage for at putte mere og mere i. Det maatte for ingen Pris hedde sig, at hun havde benyttet sig af det spændte Forhold mellem de to Familier til at yde mindre i „Send“ end Naboerne. Og det var efterhaanden blevet en ganske righoldig Kurv, om end med et ret broget Indhold: Ved den ene Side to Snese Æg og et mægtigt Stykke Smør, der var sat op i de mest fantastiske Former; ved den anden Side en levende sort Kok, der strakte Halsen ud over Kurveranden og kagled, saa de røde Hudlapper skælved.

Da „Send“-Pigen stod i al sin Puds, parat til at gribe Kurven ved Hanken, kom Bodil Mari rendende med fire tykke Lys, som hun halvt undselig jog ned i Kurven ved Siden af Smørret.

Sidsel blev som et dryppende Blod; det var jo hendes Brudelys, som Moderen her vilde skikke bort til den Kvinde, der havde taget hendes Kjæreste fra hende.

Der kom til at staa en stor Strid, før Kurven kom af Gaarde.

Bodil Mari anførte, hvor kjærkommen denne Gave vilde være, da de ikke havde „støbt“ i Nørgaard i umindelige Tider, mens Sidsel oprørtes ved Tanken om, at hendes Lykkes Overvinder skulde ha hendes Brudelys brændende som Sejrstrofæ ved hendes Tallerken.

Sidsel var ellers vant til at være Moderen hørig og lydig i et og alt, men Bodil Maris manglende Finfølelse tvang i dette Tilfælde Datteren til Oprør, og da ingen Overtalelse kunde bringe Moderen til at opgive sin een Gang tagne Beslutning, skred Sidsel med kridhvide Læber

hen mod Kurven, greb Lysene og brød dem i Stumper for Moderens Øjne.

Bodil Mari saa en Stund paa Datteren i maabende Forbavselse; gik saa med et vredt Kast i Skjørtet ud i Frammerset, kom atter ind og lagde tavs en Spegepølse i Lysenes Sted.

Det var selve Bryllupsaftenen. Alle Gaardens Folk var tagne til Gildet. Bodil Mari ogsaa. Sidsel sad nu alene hjemme. Det havde været en bitter Dag for hende. Hun holdt jo trods alt saa usigelig meget af Jakob. Ham kunde hun nu slet ikke være vred paa; ham vilde hun blive ved at mindes som sit Livs eneste Kjærlighed.

Sidsel var af den særegne Art af Almuekvinder, hvis Skæbne er bestemt saa at sige ved den første Mand, de møder.

Ligesom der er visse Larver, der vælger Sultedøden, hellere end de ta'r et Bid paa et uvant Blad, saadan er der Kvinder, mest i afsides Egne af Landet, der een Gang skilte fra den Mand, der har vakt deres Kjærlighed, gaar til Grunde, hellere end de føjer sig efter en anden Mand.

Sidsel var i et og alt en Hjemfødning. Gaardens Skjel var i meget ogsaa hendes Aands Skjel. Hun havde lige kunnet overkomme at gaa til Nabogaarden med sin Kjærlighed. Jakob var bleven vævet ind i hendes Drøm om Lykke. Andre Mænd var der ikke.

Og nu sad hun her i sit ensomme Kammer med Sorgens sviende Gløjd under Hjærtet, mens al anden Ungdom strømmed sammen til Dansen.

Hvad var Klokken? Ja, nu maatte det være ved den Tid, de gik fra Bordet.

Hun aabned Vinduet ud mod Sommernatten. Maanen hang stor over duggede Rajgræsmarker, mens Aftentaagen skød en hvid Sø ind mellem de to Gaarde. Nu kom der Toner ud af Taagen, Violintoner, Valsetoner; nu dansed Stine Brudevals med hendes Kjæreste.

Sidsel sad længe ved det aabne Vindue og stirred med graadsvulne Øjne ind i den hvide Taagesky mellem hende og Bryllupsgaarden.

Saa lukkede hun Vinduet uden Støj og rulled Gardinet ned med smaa Ryk.

Hun aabned for en lille aflang Pakke og hented saa alle Husets Lysestager. Ud af Pakken tog hun fire svære Lys — Resterne af hendes Brudelys, som hun havde vidst at gjemme til Side for Moderen.

De var sirligt indsvøbte i rødt Silkepapir, der dufted svagt af Lavendler fra det Egegjemme, hvor de havde været skjulte. Sidsel satte dem omhyggeligt fast i Stagerne og tændte dem varligt. En Mus havde bidt et Hul i et af dem; ellers var de alle saa fine med den blegrøde Væge pippende ovenud.

Sidsel ordnede Stagerne med skælvende Hænder og sad foran Lysene som ved et Alter.

Hun hented Jakobs Portræt op fra sin Kommodeskuffe og stilled det mellem to af Lysene.

Hun branded deres Flamme og bragte dem til at lyse højt, mens hendes Taarer faldt med smaa Glimt over Bordpladen.

Længe sad hun saaledes smaapludrende foran Portrættet af sin falske Ven.

Dødningeurets Dværgehammer slog fjernt men taktfast i det gamle Bjælkeværk; Musene skrasled i Maltkjærnerne over hendes Hoved. Stilheden fyldte Mellemrummene med sin dyssende Konkyliesyden.

Den bitre Graad trætted hendes Sind og Sanser.

Paa een Gang bøjed hun sig ned over sin hvide Arm og sov.

Da Moderen ud over Natten vendte tilbage fra Gildet, fandt hun Sidsel endnu i samme Stilling, tungt sovende mellem Resterne af sine nedbrændte Brudelys.

LINES BEJLERE

(1908.)

APRILSOLEN sank langsomt bag Tørveskruerne i Vest, men sendte forinden et fyrigt Glimt op mod Nødsruderne i det gamle Hedegaard, hvis knudrede Hyldebuske og pyramideformede Tørvestakke kun tillod et karrigt Indkig til de bugede Lervægge, op ad hvilke Nælder og Graabynker stod og afcirklede deres ensformige Bevægelser, naar et Vindpust havde revet sig løs fra det almindelige Tagfat omkring Hushjørnerne.

Som Solen med den sidste glødende Rand gik baglæns ind i Tavsheden, kom Gaardens Hane pilende ud af Vesterporten, satte med et vildt Skrig ud over Tørvestakkene og lod sig under et skjævt Fald dumpe ned ude paa Grønagrene for skyndsomt at vrikke videre. I det samme hørtes inde fra Gaardsiden en flerstemmig Brægen, der sagde en, at Faareflokken var kommen hjem fra Marken, og at det var de kaade Smaalam, der efter deres Sædvane havde sat efter Kokken for at gotte sig over den sporede Herres ubeherskede Smøren-Haser.

Inde i Gaardsrummet stod Husbonden, Søren Hedegaard — som i sin Tid Laban — vidtskrævende foran Faarestien og talte sine uldne Hjorde. Faarene stimled omkring hans Knæ for at komme ind til Høhækken; enkelte af de mindste og modigste fandt en bekvem Gjenvej ind mellem Sorens bøvlede Ben. Men alle fik de et lille Dask paa Sulet, for at det skulde gaa hurtigere fra Haanden. En sur Dunst af langlokkede Faarepelse drev under Sorens store Næse og ind under det lave Tagskjæg, mod hvilket hans Hue skrabed, mens Faarenes ivrige Fødder

stemped Gaardens Klæglag med tusende Aftryk af deres smaa hærdede Klove.

„— — — 40 — 41 — 42 — — — Hvad tho, der er jo nogen af dem henn!" raabte Husbonden, da den sidste Fimp-Hale var forsvundet over Dørtrinet. „Hvor er den graagrimede med de to Springlamm?" Ordene var rettet til den tiaars Hjorddreng, der stod i Skjorteærmer og hjanted paa et lige født Spædlam, som han havde viklet ind i sin Trøje, og som nu og da udjamred et forfrossent Bræg.

„Den sa æ Husholder, der skuld blive hjemme i Dag," svared Hjorddrengen og vendte sig i det samme hen imod Vesterporten, hvorfra en ung, kraftig Kvinde med et gult Haar og et Par langtglimtende Øresmykker traadte ind i Gaarden med Favnen fuld af Linnedvask, som hun lige have pilket ned fra Kaalgaardens Hyldehække.

„Er det sandt, te du har ladet et af Faarene blive herhjemme?" spurgte Husbonden betydelig mildere i Tonefaldet, idet hans Blik med Velbehag kjærtegned den husllige Lines smukt svajede Ryglinje.

„Ja, det er saamænd sandt nok," svared Line uforknyt. „A havde nogle Kaalblade til hende; og hun bliver jo slæbt saa værles af Lammene i Tiden."

Dermed var den Sag i Grunden afgjort, da Husholdersken altid var vant til at faa det sidste Ord der i Huset. Alligevel maatte Soren for en Ordens Skyld bemærke: „Tho saa staar den Tingest jo og æder Kløveren fra Kalvene."

„Aa, de Svissier, de faar nok dje Part; desuden har du vel ikke glemt, te den smaagrimede var vor Mors Faar; saa det var vel ikke saa slemt, om en viste en bitte Gran mere Godhed mod hende end mod de andre." Hermed var enhver Indvending fra Sorens Side paa Forhaand aflivet.

Soren havde mistet Konen for godt et Aar siden. Saa farlig god skal han ikke ha været imod hende; men nu efter hendes Død ynded han at omgive sig med en Nimbus som en af Sorgen og Skæbnen haardt hjemsøgt Mand. Fik han en af Naboerne paa Tomandshaand, kunde han sidde hele Natten hen og udvikle — tit med de stærkeste Intimiteter — hvad den skaanselsløse Død havde berøvet

ham i den salig hedengangne. Alle var dog vidende om. at ;;otten Soren helt vel havde forstaaet at trøste sig. I Øjeblikket gjorde han saaledes en oprigtig Kur til den skjønne Line; men hun gav ham foreløbig en Slidder for en Sladder, passed sin Dont i Kjælder og Bryggers og lod ham forøvrigt forstaa, at hun var altfor fattig en Pige til den Ære at ophøjes til Kone i Hedegaard.

Line var nu kommen helt hen paa Pladsen foran Faarestidøren, stadig holdende det hvide Linned i Favnen.

„Men hvad er det endda, du staar med, Pejr?“ udbrød hun henvendt til Hjorddrengen, der øjensynlig havde ventet paa dette Møde. „Hvad er det for et Faar, som nu igjen har født i Marken?“

„Det er, surenmæ, d i Faar!“ sa Per og bekræfted sine Ord med triumferende Hovednik.

„Det er et Aalam! Det har haft m i n Trøje paa sig den hele Tid. Mine Arme er snart som Is,“ sa Drengen og løfted Lammet op under sit Ansigt for at kunne bortviske et Dryp under den blaa Næsetip.

„Nej Død og Kritt!“ udbrød Line. „Da e r du da ogsaa den rareste bitte Dreng! Har d u svøbt æ sølle Lam i din Frakke og gaar selv og fryser, saa du bæverryster!

Aa, Soren, er d u ren! Kan en betro dig til at holde ved dette her,“ sa Line og rakte Linnedbunken hen imod Husbonden. Soren saa kjærligt paa Line, mens han lod sine store Hænder fare ned over sine Ærmer og Buxeknæer, hvor der sad tæt med Kohaar og Faareloger. Kort efter stod Soren med Lines fine, klorduftende Linnedvask kejtet trykked op under Næsen.

Husholdersken kasted sig nu over Lammet: „Aae endda, en bitte jen!“ Lammets Ører og Ben hang perpendikulær ned fra Kroppen, mens Huden sitred over de synlige Ribben; dens Skind klistred, og med en gnislende Emaillelyd skured dens smaa Tænder hen over hverandre under et sønderskjærende: „Bæ-æ-æ-æh!“

Line tog det ømt om Snuden: „Bitte Lam! — Prøv om det kan støtte paa Benene.“

Lammet sank ned i sig selv som en Gople, der er taget ind paa Sandet.

„Har du ladet Moderen faa Lov til at slikke den?“ „Ja!“ — „Ja for helsen er a ræd, te hun vil ikke kjen-

des ved den. Aa, lad os endda faa Faaret ud til den! Niels, kom hen og hjælp mig!" Disse Ord gjaldt Tjenestekarlen, der i samme god Lav var kommen til Syne i Ladedøren.

Men Niels som Lines Medhjælper — det var en Ordning, som Soren langtfra ynded. Han havde Grund til at tro, at han i den unge, duelige Tjenestekarl havde fundet en alt andet end ufarlig Medbejler. Han søgte derfor altid at holde de to saa langt fra hinanden, som Omstændighederne tillod.

„Aa, æ Faar — den kunde a vel gjerne ha hentet her ud," sa Soren og gik et Par Gange omkring sig selv med sin Byrde for ligesom at finde et tørt Sted, hvor han kunde lægge den fra sig.

„Aa, da skuld en da vel ikke tro, te du vilde kyle Linnedet fra dig?" sa Line. „Har du ikke nok at gjøre med det, du har mellem Hænder?"

Niels havde ikke være sen til at lystre, men kom snart frem af Stien med Faaret ved Nakken. Men Lammet var altfor overkommen til at kunne fatte om Patten; det firmed haabløst med Halestumpen og sank paany ned i Gruset.

„Den maa ind i min Seng; før kommer den ikke til Kryltl" sa Line.

„Bitte Pejr, gaa du kuns ind med den, til a kommer. Du er saamøj en hwell Dreng! Du skal faa et blødkogt Æg til din Davre!"

„Tho nu er det da heller ikke værd at love altfor meget ud," brummed Soren. Han begyndte at blive værkelig i Hovedet af at staa med det Vasketøj, der virked næsten som Haandjærn. „Saadan en Knægt, skal en heller ikke forkjæle altfor meget. Nu fik han et Æg i Forgaars. Der er helsen en høj Pris paa Æg i den her Tid!"

„Ja, da var det altid en Hjord si Ret, da a passed Faar," sa hun bestemt, „te de skulde ha et Æg for hvert Lam, de kom hjem med fra Marken om Foraaret; og den Skik skal ogsaa nok faa Lov at raade, hvor a har noget at sige.

Nej, hvor det sølle Faars Kvæge endda er stram af Mælken!" udbrød nu Line. „Hold mig godt ved hende, imen a kan linne hende for noget af det!"

Niels slynged sin Arme om Faarets Hals med en Inderlighed, som kunde det have været selve Lines. Line begyndte at malke.

Soren blev mere og mere galhovedet over den Stumtjener-Rolle, der var bleven tillagt ham, mens Karlen fik Lov til at være lige op ad den attraaede.

„Du holder da vel pænt ved æ Tøj, Soren?" sa Line og skar i Læ af Faarebugen en kaad Grimace til sin medsammensvorne.

„Hvor længe mon en anden en skal staa her og glyn!" svared Soren but, mens han med Hagen forsøgte at klemme Linnedbunken saa dybt ned, at han i det mindste kunde faa Plads til at spytte.

„Hov, hov, Soren!" sa Line, „er du allerede saa værkelig over, te du skal gjøre én saa ringe en Tjeneste, saa kan du jo bære det ind og lægge det for Bordenden. Men gaa nu endelig ikke hen og træd i noget af det med dine store Træsko."

Soren gjorde stift omkring og bøvled over Gaarden mod Gangdøren. Niels og Line bunked hinanden i Siderne, saa de var lige ved at trimle om af indeklemt Latter.

Det var begyndt at skumre over Tagene. Husløget nokked under den faldende Dug. Duerne næbred sig i Tagvinklerne, før de la Hovedet under Vingen mod Natten. De to ved Faaret havde ingen Hast med a blive færdige. Husbonden gik nu mørk og smaasyslende henne omkring Brøndrammen, hvor han endnu til Nød kunde holde Øje med, at det hele „gik redle til".

Line havde selv været Faarepige i fordums Dage; derfor blev hun saa kaad imod Foraaret, naar Gaaseurten brød frem langs de smaa grønnende Bakkevæld, og de hvide Lam hvirmed om de hældende Lervægge. Hun og Niels havde en Tid været Skolekammerater; siden havde de drevet med Faareflokken hver ad s i n Kant; alligevel havde de aldrig helt ophørt med at tykkes om hinanden, og da de nu var kommen til at tjene ved samme Bonde, var det jo ikke at undres over, at de fælles Minder meldte sig og fordred ny Forgyldning. Og Line var virkelig bleven saa knøv nu med de 21 Aar, at det maatte da være et underligt Fjols af et Karlmenneske, der kunde

gaa og se paa hende ret længe uden at blive indtagen i hende.

Soren banded tit i Enrum over, at han havde faaet fæstet Niels til Karl; thi før han kom, var der „gode Optrækker til“, at han — Soren — skulde ha faaet Line ved æ Sind; i hvert Fald havde hun da aldrig dengang vist ham ligefrem Studsighed, og en skulde jo snart heller ikke tro, te en fattig Tøs, som hun var, skulde i den Grad staa sig selv i æ Lyssen eller være saa tonte at vælge et Par tomme Hænder for Hedegaards Marker og Enge, ikke at tale om den svære Tørvemose, der ved Sorens Duelighed var bragt op til at yde lige saa meget som hele den øvrige Gaard. Men unge Mennesker var jo saa forskruede og saa fuld af Kikser i vore Dage, saa der ingen Sæding var ved nogen af dem. Naa, det var ikke for det, Line havde jo egentlig aldrig sagt hverken ja eller nej; han havde maaske heller ikke været saa heldig med at stille sit Spørgsmaal; det var jo ikke saa lige en Sag at faa den Slags sat fra sig. Han havde god nok tit haft det i Agt, men en kunde aldrig rigtig komme ad med det. Tho en skulde da gjerne være i Enrum med saadanne Sager, og Line forstod altid at sno sig til en Side og gjøre én saa flov og saa fjale . . . Ja saadan var hun saamøj en Fandens Tøs!

Naa, hun var jo ung, det kunde ikke døles; og han kunde jo vel ha fundet den, der mere var hans Ganning, hvad Alder angik. Trædes, ja det skulde en jo af Naboerne, og der skulde saamænd ogsaa nok blive krottet over det af Familien; men det kunde nu være det samme. Hvis hun vilde . . . Kunde en se noget mere vendeligt end Line? Og saa de Arme hun havde! Aae!

Soren rumstered utaalmodigt med Skovl og Spade henne i Gaardhjørnet, mens han sendte lange Øjne ind i Mørket under Ladelængen, over hvilken Stjernebillederne nu udfolded sig et for et.

„Hvad hedder den Stjerne, der staar?“ spurgte Niels og peged fra sin knælende Stilling ud over Faaret og Husmønningen.

„Den hedder Pejrs Pig,“ svared Line.

„Og den derhenne?“

„Tho det er jo Mari Rok.“

„A ved ett, hvordan du kan how'et, Line?“

„Har du da glemt alle Stjernerne?" sagde Line.

„Ja, det har a næsten," sa Niels bedrøvet. „Tho naar en først er bleven stor, saa faar en saa travlt med æ Jurd, te en nap kan faa nø Tid fræ te æ Himmel."

„A bliver nu altid saa hentagen af at se paa Stjernerne," vedblev Line. „A tænker, te det er fra den Tid, en passed Faar. Gud ved, om en nowtid bliver saa glad mere, som en var, da en var Barn, og snart ejed den hele Hede?"

„Sig mig, Line," sa Niels lavt, hvis a engang kom til at bo herude paa Lyngen, vilde du saa tykkes om at bo ved Siden af mig?"

„Niels," sa Line og saa langt paa ham, „det maa du ett faa mig til at svare paa i Aften, for saa kund a gjan komme til at sige noget, en siden kund fortryd."

Lidt efter gik enhver til sit.

Men langt ud paa Natten laa den ene og tænkte paa, hvad den anden kunde ha ment.

Foraar og Sommer svandt efter Tur. Høsten dvæled længe med sit tunge gule Lys over Kjærene. Viberne begyndte allerede at søge til Brakmarkerne.

Ogsaa den huslige Line havde løftet den store Uldsaks ned fra sit Søm over Bilæggeren og lod dens lystige Klip-Klap klinge over de bævrende Faarekroppe i Gavllæet.

Eftermiddagssolen faldt gyldent hen over Lines Nakke, gjennemskinned hendes røde Ørenlæp og prak i de hvide, bugnende Ulddynger omkring hendes Knæ. Et Par Træsko skratted inde i Portrummet, og kort efter dukked Soren frem og nærmed sig Klipningspladsen.

Han saa ud som en, der lige har taget en stor Beslutning, og som i Tanker bøjed han sig af og til ned i de krumme Knæ og tog en Lok To op, som Vinden havde ført bort fra Dyngen. Han standsed et bitte Stød foran Line og saa betaget paa hendes Skikkelse.

Den ene bare Arm laa ind over det bundne Dyrs Bug, den anden var i uophørlig Bevægelse med Saxen. Aldrig havde Soren set en Kvinde haandtere en Uldsaks med en lignende Færdighed. Det formelig hven en i Ørerne. — Hendes Ørenlokker lyned i Solen, tre Hægter stod aabne

i hendes Barm, og hendes viltre, gule Haar faldt ned om hendes Tinding som et Neg.

„Line!“ sa Søren Hedegaard, som optog han en tidligere afbrudt Samtale, „vil du saa ett blyw her i æ Gaard? — — Ja, som min Kone da?“ tilføjed han stakaandet.

„Nej, Soren! A har jo sagt dig det. A kan ett! Haaj det andt ett wot i æ Vej — — — med Niels — — — Nej, a kan ett!“ Line var kommen til at rødme dybt ved den uforbeholdne Bekjendelse, at det var Niels, der var dem imellem. Soren vidste det jo altfor vel, men hun havde dog ikke sagt det før nu.

„Da kund a helsen ha gjort det noget bedre for dig end den Stodderunge!“ sa Soren.

„Ja, her maa enhver nok gaa efter sit eget Beram,“ svared Line. „Og nu kunde du gjerne la mig være fri for din Hæflen, saa længe a sidder ved mit Arbejde,“ føjed hun til og fordobled Saxens Bevægelser, mens hun vendte Faaret om paa den anden Side.

„Betænk dig vel, Line!“ sa Soren midt mellem Truen og Tiggen. „Den Dag kunde gjerne komme, da du kunde blive glad ved det Stykke Brød, du nu vrager.“

I det samme bøjed en Mandsperson omkring Hushjørnet og kom hen imod dem. Han havde en svær Bismer over den ene Aksel, en Pose over Nakken og en sølvknappet Stok i Haanden. Det var „æ To-Kræmer“ — Hans Jeriksen, der altid var til Farts, saa snart Uldsaxen kom i Gang. Efter at have henvendt nogle galante Bemærkninger til Line og tinget om Toet med Soren, kom han frem med den Nyhed, at Mølledæmningen havde givet efter for de sidste Døgns stærke Regnskyl, at Mølleaaen af den Grund var gaaet over sine Bredder nu i Middagslaget og havde gjort megen Skade paa Folks Hø og Tørveskruer. Hvorvidt der ogsaa var gaaet Kreaturer i Løbet, vidste han ikke; „men det skulde da være sært andet.“

„Jamen Jøsses, Soren, end saa vore Faar?“ udbrød Line.

„Da war det endda sand!“ sa Soren og tænkte paa et Kobbel Faar med Lam, som stod i Tøjr nede paa Gaardens lave Engskifte lige ind mod Aaen.

Faareklipningen blev straks indstillet, mens Soren og Line skyndte sig hen paa Engbakken. Hele den snævre

Aadal danned nu en kogende Sø. De ulykkelige Faar var søgt hen paa en Holm indenfor Tøjrslaget; her stod de og krykked i Vand til Bugen, mens deres ynkelige Bræ-gen lød ud over det stadig stigende Vand.

„Og saa er det mit Faar!" klynked Line. „Aa, tror du ikke, Soren, te du kan vade ud efter dem?"

„Nej, det tør a ett Line. En kan da heller et sætte Livet til for et Par Faar si Skyld. Og for Resten, Line, vilde du lyde ad det, a har at sige dig, saa skulde du helsen nok faa et Par Faar igjen."

„Ja, saa maa a ha Bud til Niels," sa Line beslutsom, idet hun tilsyneladende overhørte Sorens Tilbud om Ska-desløsholdelse.

Line løb ind over Marken og vinked med sit Forklæde ud over Bakkerne. Kort efter kom Niels i Trav op ad Engbakken.

„Det er mit Faar, Niels!" gjentog Line. Niels be-høved ikke flere Ord.

„Maa a laane Dejgnkarret?" sa han. „I et Nu blev det trillet ned paa Brinken, og Niels gjorde sig rede til at be-gynde sin livsfarlige Udfærd.

Soren var bleven paafaldende ivrig for at faa Niels ud. Der var saamænd ikke nogen større Fare paa Færde — da for et ungt Menneske, sa han. Tho det var da ikke, som hvor det var helt bundløst heller; der var jo da den faste Eng underneden at lide paa. Ja, der var jo ogsaa et Par Bløder, men dem var han jo kjendt med, mente Soren.

„Kan du svømme, Niels?" spurgte Line og lagde sin Haand ligesom tilbageholdende over hans Arm.

„Ja, a kan! Det eneste, a er noget ræd for, er Skot-tørvgravene; for de er jo knap til at redde sig op af, om en skulde slippe ned, nu ved alt det Dynd, de staar og blevrer med Sommeren igjennem. Men derfor har a jo denne her," sa han og skubbed i det samme Dejgnkarret ud i Strømmen. „Og skulde det gaa rent galt, saa maa I se at kyle denne her ud til mig;" han pegte paa en Siv-pude, til hvilken han havde fastgjort en Tømmestreng.

Saa begyndte han Udfærden. Han vaded frem i Strøm-men og trak Truget efter sig. Vandet blev dog snart dybere, end han havde ventet, og Strømmen gik med rivende Fald efter det stærke Pres fra Møllevandet. Tørv og Tag-

rør og Lægtestumper kom hvirvlende imod hans Ben. De sammenflydte Høstakke danned hele Holme. Paa en Ledstolpe midt i Strømmen sad en lille Lækat og viste de hvide Tænder, da han strøg den forbi. Uden Uheld naaed han Faareholmen og fik de stærkt medtagne Kreaturer løftet op i Karret.

Saa begyndte Indmarchen. Den viste sig at være ulige vanskeligere. For det første skulde han nu noget op imod Strømmen, desuden vilde Dyrene, der var uvante med slige Sejladser, hvert Øjeblik løbe over i Karrets ene Side, hvorved det truedes med Kæntring. Ved dette Forhold bortledtes Niels' Opmærksomhed noget fra den farlige Afdrift, som ustandselig trued med at føre ham hen mod de lumske Tørvegrave, der maatte være der i Nærheden, men hvis Omrids nu laa skjult under den almindelige Oversvømmelse. Faarene var atter i Færd med at vælte Karret; Niels kasted sig voldsomt imod, men følte i det samme Benene blive væk under sig; han vilde nu hæve sig ind til Faarene, men derved tog det skrøbelige Fartøj aldeles Overbalance, saa baade han og Dyrene vælted Hulter til Bulter ud i Tørvegravene, mens Dejgnkarret vendte Bunden i Vejret. — Line, som oppe paa Engbakken havde flyttet sig efter Karrets Bevægelser for i Tilfælde af Fare at være saa nær som muligt, udstødte et Skrig, da hun saa Karret kæntre, og løfted i det samme Sivpuden fra Græsset, parat til at ile Vennen til Undsætning. Hun opdaged nu, at Soren havde vikled den fastknyttede Tømmestreng om sin højre Haand og ikke gjorde Mine til at give los.

„Slip!“ raabte Line og sled af al Kraft i Strengen. Soren slap ikke, men mødte Lines Fortvivlelse med et Blik, der fik hende til at skjælve over hele Kroppen. Line, der følte, at det her var Sekunder, der afgjorde Liv og Død for hendes elskede, trængte Soren baglæns hen paa Randen af den stejle Engbakke.

„Vil du slippe fra Tømmen!“ skreg hun ham op i Ansigtet; i samme Nu styrted Soren ud over Skrænten, mens Line sled Tømmen ud af hans blodige Hænder.

„Niels, der havde slugt en Hoben Mosevand under sin ufrivillige Dukkert, havde i nogle Minutter svømmet rundt i Tørvegraven som en Rotte i en Svinetønde, uden i sit vaade Tøj at kunne entre dens slimede Sider. Nu var

Kræfterne lige ved at svigte ham: men paa een Gang hørte han den modige Lines Stemme: „Niels, Niels! Du e r da'tt drovnet!"

„Høj!" raabte Niels og slog voldsomt med Hænderne i den Kage af sammenskyllet Hø og Tørvebillinger, der havde samlet sig under hans Ansigt. I det samme sused Sivpuden ned over ham; han greb den med sin sidste Kraft, svang sig i Vejret og saa Line staa i Vand til Livet kort fra de frygtede Tørvegrave. Heller ingen af Faarene fattedes; de havde holdt sig oppe paa deres svære Pelse. Faa Minutter efter saa man det kjække Par gaa Haand i Haand op mod Hedegaard med Faarekoblet efter sig.

Soren, der havde forstuvet en Fod i Faldet, kom, bandende og surøjet, hinkende et godt Stykke bagefter.

Næste Søndag lyste Præsten til Ægte for Ungkarl Niels Nielsen, tjenende i Hedegaard, og Pigen Line Christensdatter, beroende samme Sted.

HELLIG KRIG

(1908.)

Der havde været Helligforsamling i „Sichem“ — saadan kaldte de fromme der i Sognet deres Forsamlingshus — og nu havde en Klynge af de lunkne søgt ind til et Bord i Kroen, hvor de havde nydt adskilligt flere Kaffepuncher, end der kunde retfærdiggjøres ud af Loven og Profeterne. Samtalen drejed sig til en Begyndelse om fromme Materier; der var dog kun to-tre, der førte Ordet; Resten hørte paa. Der var først den høje sværlemmede Kren Konradsen, som ved sine mægtige Legemsformer let og naturligt blev Gruppens Midtpunkt, saa meget mere som Flasken var i hans Hænder. Under hans højre Arm sad den forsigtige Wolle Snedker, der havde nogen Hældning mod Missionen, men — Gud bedre det — endnu mere Hæld mod Brændevinsglasset. Saa var der Esper Masen, der altid brændte efter at citere Skriftsteder, men i Aften holdtes stærkt i Ave af Kren Konradsen, der havde set sig gal paa denne Tilbøjelighed. Hvert femte Minut rejste Esper sig halvt op i Knæene og fremsnøvlede med belagt Tunge: „Jesus sagde til sine — scipler — —“. Længere kom han aldrig, saa blev han atter trykket ned paa sin Plads af Kren Konradsen, myndigt som man fejer et Insekt ned fra Bordet:

„Fanden med di Vrøvl, din Plevverkok!“

Wolle Snedker havde lige sluttet et af sine Hosesokker-Forsvar for Kingos Salmebog!

„Det war en bitte gjæv Bog. Den kund en løs i uden aa komm i gal Tanker. A kan jo ett sej andt — Gud

forlaad mæ æ! — end a tykkes — vi kun gjån ha forlid wos te den no Aar endnu. —

— Den ny ka maaskisæ vær aalgued — a tær saamænd ett sej en Urd om æ; Gud kjender jo, hwad det bejst er. Men maatt en sej æ, saa for wos aa tykk, maatt vi wal kun blyw salig ved det, som wor Forælder er bløwen salig ved.

Men vi er jo kuns syndige Mennesker, som fortjener idel Straf. Aa, læ wos ett klog for møj i æ, men gi Gud Æren i al Evighed."

Ved denne smukke Tale vaagned Jens Kopborg op og kvad:

„Stuel paa Kristus — det er mi Lyw; løw i ham — det er en Vinding!" Her kratted han en Taare ud af Øjet under en Manøvre, som naar en Tudse afbøder et nærgaaende Straa. — I det samme hælded Opvartningsjomfruen sig ind over Bordet for at fylde nyt Sukker i Sukkerskaalene.

Jens Kopborg slog en krum Arm om Pigens Overkrop og saa hende op under Øjnene med et fortinnet Smil:

„Du haar endda no blød Aarme, Kjesten."

— Endnu en Gang galed Esper Masen fra sin halvt knælende Stilling mellem Bordtremmerne: „Jesus sagde til sine — scipler — —."

Men Kren Konradsen tærsked ham i Bunde, saa han heller ikke denne Gang kom længere:

„Aa, du er jo saa fuld, te en ka prikk dæ paa di Øwn. Du sku sgu skam dæ, for aa vis dæ saa snaaged mell ande Guds Bø'n!" Nu gled Samtalen over paa Sæd og Avling, og Kren Konradsen sa med en indigneret Bevægelse:

„Ja, nu war en ved aa gled sæ te en Krumm Sommer, og saa kommer Worherr her ijen med hans Vinter og hans Vrøvl."

„Nej, aaeha, Krejsten!" udbrød nu Wolle Snedker i en streng, bebrejdende Tone: „nu maa du ett sejj og forfald te syndige Tanker. Pas endda paa, hwad di Mund sejer: Og sejj ett og blyw som jen af de uomskaarne Filistre."

Men nu blev Kren Konradsen vred for Alvor.

„Aa, du behøver ett aa sejj og gi mæ den Slavs Streger, for a haar stavn, hwor du aalle kommer til at staa.

Dengaang du bløw komfirmired, hwor mon du war aa find paa æ Kjerkgwol? For — a stod owerst! Og jen Høttid — nu er æ akkuraat syv Or sind — a hower æ lisse nyw! — det war Palmsøndæ — da blywer æ gammel Degn syg lig mødt under æ Tjennest og saa kommer æ Præjst" — (Kren Konradsen svælger sin Bevægelse) — „det war jo Lassen; det var fandenmæ ingen Doskpand! — det war en Kaal, der vidst, hwad han gjord! — saa kommer han akkuraat søen! — a hower æ, som det kund ha wot i Guer den Daa! — kommer søen — og pikker mæ paa mi venster Skaalder — lissom a nu gjør med dæ, Wolle; — tre jenle bette Pik — og a kund jo snaar forstaa saa møj, te det war mæ, han vild nøj — og a gaar jo saa med ham ud i æ Wavelhus, det forstaar sæ; og her sejer han mæ æ jo, som det war: Æ Degn war bløwen syg — mødt under hans Handling; om a nu vild — — hm!" (Krejsten flæber!) — „om a nu vild øwerta hans — Plads! Og a vild jo da saa ett næjt æ Præjst det. Og a bløw jo saa strammed an i æ Kordar — i æ Degn hans Plads jo da — og a skuld jo saa sej hans Løsning; det er en stur Handling for en javn Mand aa blyw betroed te!

Men a stod med Frimodighed indtil Enden. Og da a saa' „Amen", da war der fandenmæ ett jen, der ku sej, te a haaj saa en hal Urd forkirt af nue Slavs Lig.

Der war manne jen, der vild ha gavn paa Niesen — for en haar jo iløwle ett no Oplærels — men a past paa aa hold mi Kondovitter sammel — og da a war færdig: — a war beveged, og a kund si, te osse æ Præjst war beveged!

Der war jen Stej, der var a nær skrejen po Rumpen — for en haar jo ett æ Øvels; og ka en ett hold æ Town, saa ka en sgu lissaa godt spænd fræ.

A haaj lig hjulpen æ Præjst aa æ Hawl, og a seller mæ jo saa tebaag — søen! — en ska jo ved, hwad en gjør paa de Stejer — og vi skuld jo saa syng den sidst Salm; og a skuld jo da syng for, det forstaar sæ!

Men saa war æ jo den her Slytter, de kalder ham; han haar jo nu aaltid hat no Pek te mæ; han sad uddest i jen af de owerst Stwoller — og som han sang! — ja, Gud spaar wos, som han sang!

Det war jo nu æ Mjenning aa æ, te a skuld ha wot kjor aa. — Han kund jo mærk, æ Skjevl, te a war ett

saa faast i æ Repetis. Men a tint lissaa still ved mæ sjel: A skal, Fanden slaa mæ, nok hold dæ, din bette Swissi!

Han fulle mæ i æ Hæl lissaa trolle, lig te hwor der staar:

O, Gud, du ser min Længsel,
at jeeg afløses maa . . .

der smutt a fræ ham.

Det her: Hy—hy—hyh! Hy—hy—hyh! der bløw han sejn! den Knast kund han fandenmæ ett komm øwer, æ Swend!

Nej, Wolle, du skal misæl ett komm te mæ med di Streger, for der vil du nu iløwle komm under med di Latin!

Nu lærer æ Bø'n ingenting, men dengaang a gi te Skuel, da lær vi sgu nøj!"

„Hwad lær i da?" kom det med rolig Basklang fra én af de yderste i Kredsen.

Kren Konradsen saa forbløffet op ved dette uventede Spørgsmaal.

„Hwad vi lær? Tror du, a ka how det!"

SMEDENS OVERMAND

(1908)

DER stod et øresønderdøvende Spektakel ud fra et Lærredstelt paa Markedspladsen.

Støjen hidrørte fra 6—7 Mænd, der sad inde bag Lærredsvægen og tømte Halvkopper og søgte at overtrumfe hverandre i Drik og Pralerier og andre berømmelige Gjerninger, Det var et smukt Udvalg af Herredets værste Sviregaster, som ikke havde andet Ærinde her paa Markedet end det, at faa saa mange Kaffepuncher som muligt tyllet under Vesten.

Gruppens Midtpunkt var den kjæmpemæssige Smed fra Ingedaal, der til daglig gik lad og slunken omkring med nogle vældige Buxeknæer og ikke vidste, hvad han skulde gjøre med sine mange Kræfter; i Dag, da hver Pore i ham svedte Brændevin, og Skraatobakken skrev 111 i hans Hages Skjægstubbe, lyste han som en Maane mellem Hedebakker.

Han formelig kløed efter Kommers; hans højre Næve var ikke i Hvil et Øjeblik; snart slog han Hatten ned om Ørene paa en af Drikkebrødrene, snart lod han sin ru Haand glide som en Skrubbe ned over et traurigt Ansigt, saa Huden fulgte med.

Den fortrædigede saa sig til en Side, retted de værste Buler ud og skjulte sin Ærgrelse i Punchekoppen.

Smeden havde lige fejret en stor Triumf; paa hans Forslag skulde der „vendes Haand“ Bordet rundt; det var en Spøg, som ogsaa Værten ynded, da den gav Anledning til, at adskillige Kaffekopper fejedes paa Gulvet, saa der maatte gjøres nye Bestillinger. Albuerne plantedes lod-

ret paa Bordskiven, Fingrene skruedes i hinanden, Senerne spændtes, saa Blodet sprang; men Smeden lagde Modstanderne Haand efter Haand fladt mod Bordskiven — som en Vante. Det var et Tag, som Folk gik og gnubbed sig efter i flere Dage.

Nu havde den opfindsomme Smed faaet et nyt Indfald: de skulde „rykkes Katstrudde". Legen bestaar i, at to Mænd sætter sig pladask ned paa Gulvet med Støvlesaalerne mod hinanden, mens de spænder Kløerne i en Kjæp, som de holder imellem sig; den, som trækker den anden over, har vundet.

Smeden havde trukket dem over allesammen paa een nær, og han vilde vel heller ikke ha undgaaet sin Skæbne, hvis ikke Kjæppen var gaaet midt over.

Nu var det ulykkeligvis Smedens Kjæp, der brast. Og Uheldet førte til et stygt Mundhuggeri. Smeden var lige ved at skulle kaste sig over sin Modstander, da noget begyndte at bore i Teltvæggens Yderside, saa der dannedes en stor Poge i Lærredet. Smeden, der befandt sig i Nærheden af Væggen, og som troed, at det var en næsvis Person, der vilde trænge sig ind og blande sig i deres Trætte, retted sin vældige Næve med et kraftigt Slag mod Lærredsbulen; i det samme sprængtes den møre Væg, og et Par tykke Horn over en fovoven Pande kom frem. En vild Tyr med boblede Øjne og Ring i Næsen sprængte ind ad Aabningen og saa splintrende rundt paa hele Selskabet. I næste Nu havde den med et eneste Slag af Hornet rejst det lange Drikkebord paa Enden; da Bord og Skammel var knyttet sammen, raslede 5—6 Mand med Brændevinsglas, Kopper, Flasker, Flødeskaal og Theskeer i en Dynge bag om Bordskiven; skjælvende blev de liggende uden at røre Haand eller Fod.

Smeden var nu den eneste oprejste. Han forsøgte at gribe Tyren ved Næseringen, men i samme Stund væltedes han omkring, grebes paa Hornene og slængtes saa højt til Vejrs, at han i Nedfaldet kom til at sidde skrævs over et af Teltets Tværtræer. Med Opbydelsen af hele sin Kraft haged han sig fast, skjønt det sved i alle hans Ledemod. Tyren udstødte et Brøl og gjorde et Favnespring op efter ham. Men Smeden sad ham for højt, og det vilde Dyr vendte nu sin Opmærksomhed til andre Kanter af Lokalet.

Brat styrted det op mod Teltets Baggrund, men da den

tykke Beværtermadamme saa, hvad der trued, forsvandt hun med et Skrig ud i det frie; Tyren anfaldt nu en rød Kobberkjedel, spilkogende fuld af Kaffeknægte; med dens Hank slynget som Sejrstrofæ om det ene Horn gik Bæstet med et rasende Brøl ud af Bredvæggen modsat den Side, hvor han var kommen ind.

Nu kom der atter Liv i Mandsdyngen bag Bordskiven; de rejste sig op en for en og gnubbed sig. Smeden hyled og jamred fra sin halvt hængende Stilling paa Tværtræet; da man omsider fik ham til Jorden, var alt Humør gaaet ud af ham; Kravebenet var brækket paa to Steder, Arme og Ben skrabet til Blods i hele deres Længde.

Tyren, der var bleven komplet vanvittig af den skoldende Kaffe, der stod i Sprøjt ud af Kjedeltuden og randt i brune Strimer ned ad dens brede Snude, blev først indfanget efter en frygtelig Masakre blandt Kagetelte og Æbleboder.

Aldrig havde nogen i Mands Minde set Smeden i Ingedaal komme saa ædru og angergiven hjem fra en Markedsfærd. Men det var nok ogsaa første Gang, han ved en saadan Lejlighed havde truffet sin Overmand.

BRØNDGRAVERE

(1908.)

JØRGEN PLITS Gaard laa paa en Banke, og han havde derfor altid haft et farligt Mas med at skaffe Vand til sine Kreaturer. Var det et Aar, det slog ind med Tørke, kunde Vandtønden kjøres frem og tilbage mellem Gaarden og det fjerne Kjær saa lang, Dagen var, hvad der gav et uhyre Spild af Tid og Arbejde. Jørgen Plit sukked tit i Stilhed over sin haarde Lod og forbanded den Kvægpande blandt sine Forfædre, der havde lagt Gaarden paa denne Sandbrink uden først at undersøge, om der var tilstrækkeligt Vand i Bunden.

Der var dog dem, der vilde sige, at i gammel Tid havde Brønden givet Vand nok, og at det først var efter den stærke Dræning rundt om paa Naboejendommene, at den havde begyndt at lække. Sin Grundskade fik Brønden dog først den Dag, da Jørgen Plits nærmeste Nabo, Movns, lod sin Kjelde sænke fire Alen, saasom alle Ulykker gjerne skulde komme fra den Kant; fra det Øjeblik var det, som om Jørgens Brønd stod langsomt og forblødte, mens Movnses altid var pladderfuld af det lifligste Vand som et Høved kunde drikke.

Skulde man nu ikke tro, at det gik til ved Hexeri og Fandens Kunster? Man sa jo nok, at Movns havde fundet den fælles Vandaare. Pyt med den Snak! Jørgen Plit vidste nok hvad d e t var for en Aare; men Gud bevar h a n s Mund!

Saadan stod Sagerne gjennem flere Aar; da rygtedes det, at der ovre i et andet Herred fandtes en Mand, der var saa meget farlig til „at vise Vand". Skjønt der var 14,

16 Timers Kjørsel frem og tilbage, beslutted Jørgen sig dog til at hente ham med Heste og Vogn. Han havde omgivet denne Udfart med stor Hemmelighedsfuldhed, og nu sad „Troldmanden" just bænket i hans bedste Stue og tog for sig af de gode Retter, som Jørgen Plit havde ladet sætte for ham.

Vanddoktoren var en Mand omkring de Halvfjerds, klædt i Vadmel fra Top til Taa; skjønt det var en daanende hed Sommerdag, sad han ved Bordet med et svært, sort uldent Klæde flere Gange viklet om Halsen. Han fjerned det lige saa meget fra Munden, at han kunde putte Maden ind, og naar han tog Snapsen med den højtidelige Alvor, der var knyttet til hele hans høje ranglede Person, saa det næsten ud, som om han sied den igjennem Mundklædet. Et Par smaa Kobberørenringe dækkedes næsten helt af de lange strittende Haar fra Øregangen, og paa højre Haands Langfinger bar han en stor, anløben Gigtring.

Han klaged over, at han nu snart blev for stiv til saa lange Ture; han havde hjulpet mange, nu maatte man snart hjælpe sig uden ham.

Da han havde renset Gummerne og drukket af Ølpotten, hvori en Række fede Fluer tog Svømmetag, skubbed Jørgen Tobakskassen hen til ham. Troldmanden stopped med stor Værdighed; ved det fjerde Sug af Piben sa han:

„Nu gjælder det om, te en faar fat i en Woll'[1])."

Jørgen gjorde straks Mine til at springe op og hente den.

„Nej," sa Troldmanden afværgende, „den skal a nok sjel find. Og du skal agte paa, at du ett ser efter, hvor a gaar hen."

Med disse Ord rejste Troldmanden sig i en Sky af Fluer og forlod Stuen.

Kort efter stod han og Jørgen Plit sammen ude paa Bakken bagom Gaarden.

Vandtrolden holdt en myg Pilevaand fastklemt i sine knyttede Hænder; nu gjaldt det om at agte paa Kvistens mirakuløse Tegn. Vandmanden bøjed sin lange Skikkelse og skød sig hen ad Jorden i sære bugtede Zigzagvridninger uden et Øjeblik at gi Slip paa Kvisten. Jørgen fulgte efter i ærbødig Afstand. —

---

[1]) Blød Pilekvist.

„Kan du se! Nu svinger den!" raabte Troldmanden i vild Ekstase.

Jørgen styrted frem for at iagttage Fænomenet.

„Kom ett for nær!" vrissed Vandmanden, „du kunde gjerne komme til at forstyrre den." Han ønsked ikke at blive set altfor nøje paa Fingrene.

„Se! Se! Vær nu still!" raabte igjen Vandmanden.

„Det er, som skulde den trække begge mine Hænder af Led!"

— Hans Læber begyndte at mimre noget uforstaaeligt Abrakadabra, mens han bøjed Pilen nærmere og nærmere mod Jorden. Paa een Gang skreg han som i Vaande: „Aae! nu kommer den; a kan ett hold'en, om det saa var mit Liv om at gjøre.

Der har du den! Der er, fandenmæ, lig æ Plads!"

Jørgen havde ikke kunnet holde sig i Skindet længere; han var styrtet til og saa, at Pilevaanden laa i Mandens rystende Hænder som en Ting, der anstrenger sig for at bøje begge Ender sammen, mens den peged energisk mod et bestemt Punkt i Ageren.

„Er Vandet der?" hvisked Jørgen Plit og saa halvt i Rædsel ind i Troldmandens fordrejede Ansigt, der havde Spændingens store Sveddraaber mellem Skjægstubbene.

„Ja," svared Troldmanden, „der er saa meget Vand, at hverken du eller dine Kreaturer skal komme til at tørste saa møj nys."

„Men hvordan skal a nu faa det op?" spurgte Jørgen Plit.

„Det maa være din egen Sag!" sa Troldmanden.

„I dit Sted vilde a lade bore for det."

Dermed var Vandmandens Mission endt, og han blev kjørt tilbage med god Belønning og under talrige Taksigelser.

Med Vandmandens Erklæring om rige Vandaarer i Undergrunden var der vakt en farlig Drøm i Jørgens primitive Sind. I Søvn og Vaagen tænkte han kun paa at løfte denne Skat, der vilde fordoble hans Jords Værdi og gjøre ham til en misundt og en Lykkens Pamfilius mellem alle hans Standsfæller. Den tykke Movns vilde da være den første, der revned af Ærgrelse. Hvor Jørgen Plit senere færdedes — om hjemme eller i Marken — glimted denne Springvandsstraale for hans Øjne. Naar han en hed Som-

merdag gik og ased i Sandet bag efter den dryppende Vandtønde, og Billedet af denne rislende Søjle, der skulde frigjøres ved Boret, stod for hans Øjne, kunde han af bar Utaalmodighed løbe ind mod Hestens Side og give den et forsvarligt Rap af Tømmen. Han kunde fantasere Nætterne ud, fare op af Søvne og raabe: „Det løber, det løber!“ men blev der saa set nøjere til, var det bare ham selv, der havde gjort Sengen vaad.

Saa en Dag foran Høst rygtedes det i den lille Landsby, at nu kom der Brøndgravere til Jørgen Plits. Jørgen selv havde den Dag været oppe, før Fanden fik Sko paa, for at komme tidlig nok af Sted; og hen over Middag kom han saa kjørende tilbage med „hele Molevitten“; en Støvsky røbed ham, forinden han naaed ind mellem den lille Bys straatakte Gaarde. Alle var paa Tæerne rundt om ved Husgavlene for at faa et første Glimt af disse mærkelige Mennesker, som der var gaaet saa mange Sagn om, før de kom, og som skulde kunne faa Vand til at sprudle frem paa de goldeste Steder. Der var to føre Karle, som sad ret umageligt mellem Bunker af Jærnstænger bag i Vognen — foruden selve Boremesteren, der sad i Agestolen hos Jørgen Plit og nu og da letted paa Hatten hen imod Husgavlene for at vise sin højere Dannelse. Folk holdt sig reserveret, næsten fjendtligt tilbage, mens Vognen passered forbi. Ungerne krøb ind mellem de voksnes Ben og gloed sig Øjnene ud af Hovedet. De ligegyldige skræved ud paa Træskoene og spytted favnelangt over Vejsporene:

„Det vil, fandenmæ, blive Jørgen Plit en dyr Spas!“

Men der var andre, i hvem Misundelsen allerede rørte sig kraftigt; de frygted for, at Jørgen Plit skulde sejre og distancere dem alle over en Bank. Hvis det nu skulde kunne la sig gjøre at skaffe Vand op til Jordoverfladen ad denne lette og bekvemme Vej, hvor var det saa ikke dumt, at de ikke selv havde været de første. — Ganske vist kunde de senere komme med. Jotak! Det var jo da bleven sagt fra alle Sider, at der næppe var Udsigt til, at mer end een kunde faa Springvand. Deres Brønde laa paa een og samme Aare, sa man; saa det kunde meget godt være, at de alle løb tomme den Dag, det lykkedes Jørgen Plit at finde Grundaaren.

Det vilde rigtignok være nydeligt, om de skulde blive

nødte til at gaa til den Stodder og bede om Vandhjælp; han, som hidtil havde maattet gaa og øse Vandet op af deres Sumper og Vældhuller som et andet Fattiglem. De maatte holde Øje med den Karl; det gik ikke an, at han fik Lov til at rende saa langt forbi dem, ja, kanske ramme dem føleligt eller endogsaa ruinere dem, saa det blev dem, der kom til at slæbe Vandet hjem fra Kjær og Sumphuller.

Under saa onde Varsler holdt Brøndgraverne deres Indtog hos Jørgen Plit, og jo længere Arbejdet skred frem, jo dybere blev Sammenrottelsen.

Til at begynde med mærked Jørgen ikke til noget Fjendskab. Han var saa optaget af sin skjønne Forhaabning, at han ikke sansed noget somhelst andet.

De første tre fire Dage gik i den skjønneste Harmoni. Boremaskinens Hjul snurred som en Ten, og Staalboret sank dybere og dybere i de løse Jordlag. To Hestespand gik ustandselig mellem Gaarden og Kjærene med de fyldte Vandtønder; thi meget Vand maatte der til, om Boret skulde gjøre sin Virkning og Foretagendet krones med Held.

Jørgen kjørte selv den ene Vandtønde; han syntes, at dette Arbejde pludselig var bleven saa herligt; han gik ved Siden af Vognen og nynned; nu og da løb han helt umotiveret ligesom i Kaadhed ind imod den nærmeste Hest og gav den et let Klask af den flade Haand; og engang, da han paa Hjemvejen mødte Hyrdedrengen, søgte han leende at kildre ham over de bare Ben med Svøbesnoren. Knægten begreb slet ikke, hvad der pludselig gik af hans ellers saa tavse og strenge Husbond.

Med alt dette var Vejret henrivende; Solen strøg med gylden Haand hen over Mønningens fløjelsbløde, grønne Mostæppe, og Svalerne jog i skridende Flugt foran Hestenes Muler helt ind ad Gaardens aabne Porte. Jørgen kjørte i Tanken frem mellem Kaskader af springende Væld.

Da indtraadte det første lille Uheld; Boret havde naaet en Sten; Vandet fik en blaa, kornet Farve. Boret sløvedes uden rigtig at komme videre. I to Døgn sank det kun nogle Tommer. Jørgens Humør sank meget mere. Thi nu var Vandbeholdningerne i Kjæret snart udtømte; saa skulde han ttl at bede om Vand hos Naboerne; det længtes han ikke efter. Nu trak hans Sindsstemning modsat Vej af, hvad

den tidligere havde gjort. Hestene fik nu ikke Klap, men regulære Stryg; han snød sin Næse paa en egen skuffet Maade skraas ud i Sandet, hans Ryg fik en sær sørgmodig Hældning, som paa hans allerbitreste Vandringer med Vandtønden, og da Karlen en Gang gjorde et forkert Greb, vanked der en Ørefigen.

Boret vedblev at gjøre døde Hug i den spærrende Sten; Boremesteren maatte indstille Arbejdet et Døgns Tid, mens han i nærmeste Kjøbstad kunde faa udbedret sit ødelagte Værktøj.

Af denne Forsinkelse benytted hans Hjælpere sig til at søge til Kros. Her blev de pludselig et Rov for Intrigen. Alle Byens Folk vilde ha Lov til at gi dem Omgange.

Under Venskabs Maske fik man dem til at fortælle om det paabegyndte Værk, og de udkrammed deres uforgribelige Mening om dets Fare for Omgivelserne. Jo mere Øl der løb i dem, jo mere brovtende og stormundede blev de. De udtalte den Formening, at naar de havde boret, kunde alle andre gaa hjem og lægge sig. Brøndene vilde staa tomme ind ad en Ende; der var ingen Tvivl om den Ting! Saa kunde de andre enten betle sig Vandet til hos Jørgen Plit eller selv forsøge at bore det frem af Jorden, som han havde gjort — eller var i Færd med. For der var næppe Tvivl om, at han vilde sejre; Vandkikkeren havde jo været der, og han plejed ikke at rende med en halv Storm.

Saadan brovted Borekarlene, mens de tylled sig med det Øl, som alle de villige Hænder rakte dem.

Ud paa Eftermiddagen var de allerede saa drukne, at man kunde prikke dem paa Øjnene. Den tykke Movns havde været Hovedmanden i dette Foretagende, der var Led i en Plan, som han havde lagt for at komme Jørgen Plit og hans Boringsværk paa tværs. Boremesteren og hans Folk skulde gjøres latterlige; derved vilde hele Forsøget falde bort af sig selv.

Nu havde den ene af Brøndgraverne pralet af en Strid, han havde med Stedets Præst, den myndige Provst Møller. Brøndgraveren var en flot Karl og en stor Don Juan, der med sit fyldte 24de Aar allerede var naaet til det tredje Alimentationsbidrag. Nu var det nok galt igjen, denne Gang med en Pige af selve Gaardmandsklassen. Provsten, der tillige var Stedets Kommuneformand, havde svoret sit

„sandt for Herren" paa, at han „nok skulde sætte Gjordene paa den Hvalp"; og nu var han alle Vegne ude efter ham med Stikbreve; om han vilde behage at møde i Præstegaarden snarest, for at de i Enrum kunde afgjøre dette Mellemværende!

Ogsaa denne Eftermiddag havde Brøndgraveren faaet et Provstebrev, som han til Selskabets uhyre Moro sad og vifted med mellem Ølflaskerne.

Provsten troed, han skulde gjøre ham bange; men han vidste nok ikke, hvem han havde med at gjøre! Brøndgraver Anders Peder Andersen, Dælen sylte mig! Født 1869 — af fattige Forældre — ganske vist; men ikke desto mindre: Karl for sin Hat, selv om den sad skjævt! Var der nogen af de tilstedeværende, der nærede Tvivl om Anders Peder Andersens Kvalifikationer? Dragon Nr. 748, Randers. Hvadbehae! Vilde de komme og føle paa hans Armmuskler; det var, Kraft ede ham, ikke det bare Lammekyed. Provsten skulde lige bare komme; han kunde nok trænge til et Par Flade; det skulde være ham en Fornøjelse at fremstille et rigtig lækkert Stykke Bankekjød af saadan et gammelt overmæsket Flommesvin.

Nu skød Movns sin tykke Vom ind over Bordet mellem Flaskerne og raabte hen mod Praleren:

„Aa, din Staakkel! Det er ingen Sag at sidde i Ovnen og bande Kongen. Du er en Kryster. Du tør sgu ett møde hos Provsten."

„Hvad tør jeg ikke!" raabte Brøndgraveren fortørnet.

„Godt! Jeg møder endnu denne Eftermiddag. Kan jeg faa en Vogn?"

„Du kan sgu faa to, om du vil ha det," sa Kromanden, der nu mærked, her var Penge at tjene. „Men hvad Vogn skal det være?"

„Den flotteste du har!" svared Brøndgraveren.

„Ja, det bliver saa den lukkede Vogn." — Kort efter holdt Kjøretøjet for Døren. Den beskjænkede Brøndgraver blev puttet ind, Vogndøren smækket i, og ud ad Landevejen gik det med susende Hast.

En halv Time efter svinged Vognen op for Præstegaardens høje Trappe. Den guldgalonerede Kusk, der var godt instrueret hjemmefra, løsned et drabeligt Piskeknald, der gav skarpt Ekko rundt om mod de lave, hvidtede Huslænger.

Den myndige Provst Møller blev ikke lidt forbavset ved at finde en herskabelig Vogn foran Stordøren. I en Fart fik han sine Damer allarmeret, og med bare Hoveder og Ansigterne lagt i de forbindtligste Folder stod de nu der paa den høje Trappe, en hel Armé — Provsten med Ordensbaandet i Knaphullet, den sirlige lille Præstefrue, der lige havde faaet Tid til at kaste et fikst Frynsesjal om sig, og endelig 3—4 Døtre med guldkammet Haarsætning og hvide Forklæder.

Provsten havde allerede gjort det første Skridt ned ad Stentrappen, da Vogndøren sparkes op, og Brøndgraveren vælter ud i hele sin tilsølede Mundering.

Et Øjeblik stod Provstefamiljen som en Række Saltstøtter, himmelfaldne over denne Frækhed.

„Jeg melder mig, Deres Gefærlighed!“ fremhikked Brøndgraveren med en slatten Gebærde mod Huen som en vag Erindring fra Dragontiden. I det samme var Provsten med alle sine Damer rutschet tilbage gjennem Indgangen. Døren knaldedes haardt i, og Nøglen drejedes om. Brøndgraveren kom med Fuldmandsbesvær atter ind i Vognen og kjørte i Imperatorstilling tilbage til Kroen.

Her havde man heller ikke ligget paa den lade Side. Den tilbageblevne Brøndgraver, der var lige saa tildrukket som sin Kollega, havde udtalt nogle forblommede Ord om, at han kunde ønske at hilse paa nogle Slægtninger, en enligtboende Familie uden for Landsbyen. Villige Hænder var øjeblikkelig parate til at yde den ønskede Haandsrækning. Et fiffigt Hoved i Selskabet fik i Kommission at lede Stymperen hen, hvor han ønsked.

„Men nu maa du vide at opføre dig som et dannet Menneske; for det er misæl ordentlige Folk. Gjør derfor, som a ber dig: Saa snart du er kommen indenfor Døren, skubber du dig ind paa Bænkenden; længere tvivler jeg paa, du kan holde den gaaende.“

Skjælmen ledte nu sit Offer ind i Forstuen og fik ham stivet af op imod Væggen, imens han selv aabned Døren ind til Dagligstuen.

„Saa!“ sa han og gav ham et let Skub ind over Dørtærsklen. „Og Gud vær med dig!“

Da Brøndgraveren var skubbet indenfor Døren, vilde han efter Ordre sætte sig paa Bænken. Men her sad allerede Husets gamle Aftægtskone. Brøndgraveren maatte

derfor længere frem i Stuen; hans svære Rus tillod ham ikke at standse, da han var kommen i Slyng, men førte ham gjennem Stuen i hele dens Længde og videre gjennem den aabentstaaende Kjøkkendør, hvor han snubled over Vandspanden og styrted om med Næsen ned i Askegraven.

Da Husets overraskende Beboere fik ham drejet omkring, var han helt ukjendelig af Sod og Snavs, hvorfor han skyndsomt blev hevet ud af Bagdøren, hvor Skjælmen, der havde været belavet paa en saadan Udgang, paany hanked op i ham og fik ham slæbt tilbage til Kroen.

Da Boremesteren vendte hjem fra Kjøbstaden, fandt han hele Foretagendet skandaliseret ved sine Hjælperes Opførsel. Alle Vegne, hvor de viste sig, blev de mødt med Skoggerlatter; Knægtene hyled efter dem paa Gaden, og selv de voksne stened dem med Øjnene, naar de viste sig uden for Arbejdspladsen.

Men heller ikke Borearbejdet havde den rette Fremgang. Grunden viste sig at være altfor stenet, og den ulykkelige Jørgen Plit kunde ikke skaffe tilstrækkeligt Vand til Arbejdets Fortsættelse; da saa Boret en Dag brast og blev siddende i Borehullet, havde han kun Valget imellem at standse det hele eller begynde Foretagendet forfra med et nyt Borehul. En Fortvivlelse nær foretrak han at ta de Skuffelser og det økonomiske Tab, som fulgte af den hele Historie. Han beslutted sig da til at kjøre det hele paa Porten. Han valgte Natten, for at det kunde vække den mindst mulige Opsigt.

Boringslysterne var for bestandig dræbte i den lille By. — Da Bjærget ikke vilde komme til Muhammed, maatte Muhammed komme til Bjærget. Og faa Aar efter flytted Jørgen Plit da sin Gaard ned i Dalen; saa havde han dog Vand i Truget med de andre.

Men endnu mange Aar efter taltes der med Haanlatter om de taabelige Brøndgravere og Maaden, hvorpaa man endelig var bleven dem kvit.

MENS ANE LEVEDE

(1908.)

„KIST! Vil du se, du kan komme harut, din Tyvebælg!“

Jens Povlsen laa med Træskobundene i Vejret og kjørte med Ildragen inde under den brede Stolpeseng, hvor Katten sad og gjorde sig tilgode med en af hans Spegepølser, som den havde hugget fra Raanen over Frammersbordet.

„Hører du det ett! Hvor længe skal a sige dig det!“

Jens Povlsen blev ved at firme med Ildragen. Katten havde rullet sig sammen som et Pindsvin inde i den dybeste Mørkekrog, hvor den forskansede sig bag Pølsen, mens den fulgte Ildragens Bevægelser med de grønneste Øjne.

Den aldrende Jens Povlsen kunde daarlig taale at faa Hovedet saa meget nedad; det vidste Katten øjensynligt fra tidligere Skærmydsler med sin kjære Husbond. Det smerted ogsaa nederdrægtigt i de gamle Knæ at krybe om paa det kolde Stengulv; Jens Povlsen ratted sig lidt i Lemmerne, mens han forbanded Katten og dens Afkom til tredje og fjerde Led.

Da han saaledes havde fyret under Vreden, gik han paany over til Angrebet med en saadan Voldsomhed, at han — der fægted i Blinde — slog Ragen i Smadder mod Endevæggen.

Nu kjendte hans Raseri ingen Grænser. Han kyled sin ene Træsko ind under Sengen med et forfærdeligt Rabalder uden dog at ramme Katten; han fægted vildt med Ragestumpen; men den naaed nu hverken helt eller halvt;

og Katten begyndte at opfatte det hele som en god Spøg og greb skjæmtefuld med Poten efter Ragestokken, ligesom Killingerne griber ens Finger, naar man leger med dem.

„Aa, Gud i Himlen endda dæ Satans Dyrer der er til!“ stønned Jens Povlsen og rejste sig atter martret op fra Stengulvet.

Nu havde han endelig udpønset en ny Krigslist. Han fyldte en Kop med Mælk og holdt den i strakt Arm ind under Sengen:

„Bitte Mis, bitte Mis!“ Han havde maaske ogsaa lokket Katten i Fælden, hvis ikke hans Raseri havde været saa ubehersket. Men hans daarlige Hoved taalte ikke længe ad Gangen at ligge saa næsegrus. Han fægted ad Katten med Skaalen, saa Mælken blarped ovenaf. Omsider hev han aldeles sanseløs af Sindsbevægelse baade Skaal og Indhold ind mod de to grønne Øjne, der lyste som Lanterner i Mørket.

„Aa, dit lede, sorte Asen;“ hvæsed han mellem Tænperne. „Du var ikke bedre værd, end en skulde brænde Sengen ned over dig!“ Og nu helt ud i flæbende Graad tilføjed han: „Saadan kan en ene gaa og bødle ved alting! Ett jen til at række jen en Haand ved nogen Slags Lige! Det er lige ved at skride sammel om jen, ihvor en gaar. Det er helsen ett, som men' Ann var løvend!“

Paa dette Hjærtesuk løb alle Jens Povlsens Klager ud.

Han havde nu siddet Enkemand paa fjerde Aar og selv styred Huset baade ude og inde. Naturligvis blev det derefter; Jens Povlsen var derfor ikke utilbøjelig til at lytte til Naboernes Raad, at han baade for sin egen og for andres Skyld burde gifte sig igjen. Tho han kunde jo da ikke saadan blive ved at gaa og hæfle i det, det var jo til at gaa til ved. Og Husholderske det var jo alligevel ikke som ens egen. — Naturligvis skulde han ikke gribe efter de unge Piger, men finde en, der var hans Ganning; og saadan en var jo da ogsaa nærmest ved at ha en bitte Krumme — enten af en Slags eller en anden.

Hvad vilde han nu sige til Mett Sofi Hop? spurgte hans gode Ven og Raadgiver, Skjæv Thames.

Ja, Jens Povlsen havde da hørt, te hun skuld vær saamøj en uynde Kwind.

„Ja, kjøn er hun misæl ett; langt ifræ! Men hun er over hinne Sager; og det tykkes a jo snart er nok saamøj værd — da i din Alder, Jens. For du maa jo ett glemm, te du er ved og bliv nøj graa bag æ Ører; og da kan det misæl ett hjælp, en kjællinger længer, heller kiger efter Skjønhed og skred Kinder," sa Skjæv Thames.

„Nej, aaenej, det forstaar sig! Men en Kone som Ann — det faar a nu aldrig mer," sa Jens Povlsen.

„Nej, den Slav de kommer ett igjen. Dem holder Vorherr sgu ved, naar han jen Gaang har faaet Fingre i dem," svared Skjæv Thames.

Vennens Anvisning paa Mett Sofi havde nu alligevel slaaet Manden i Lytten. Det hændte baade een og flere Gange den efterfølgende Dag, at Jens Povlsen rendte i Staa med en Borren Hø i Favnen og gav sig til at mumle for eller imod Forbindelsen med Mett Sofi Hop. Men Resultatet af de modstridende Overvejelser blev alligevel dette, at Jens Povlsen en Dag omkring St. Hans haled sine frygtelig forsømte Skaftestøvler frem fra deres Plads under Bænken, gav dem en ordentlig Indfedtning af en til dette Brug hengjemt Svinemie og drog af Gaarde i bedste Puds.

Henimod Middag blev den enligtboende Mett Sofi Hop opmærksom paa en duknakket Skikkelse, der gik og staged omkring hendes lille Rugfald, og snart slog bredt ud med Haanden, som tog han et og andet i Besiddelse, snart igjen rysted afværgende paa Kabudsen og gjorde Slag i Luften, som vilde han jage noget fra sig.

Ih, hvad var da det for et underligt Menneske; var han tontet, eller havde han noget andet i Sinde. — Mett Sofi blev ved at følge ham med Øjnene.

Han var sgi ingen Sluski, han saa godt ud i Tøjet. Og Støvler paa Fødderne! Jøsses, bitte Børn!

En skulde da ikke tro, te han kom for at . . . Hæ, hæ, hi—i—ih! — Men hvad skulde han helsen gaa og stampe om hendes Rug for? Fanden staar i ham, var han nu ikke henne at føle Kalven paa Ryggen! Hæ, hæ, hi—i—ih! Det var nok paa Tide, hun fik gjort lidt Hejer i Stuen.

Mett Sofi forsvandt fra Hushjørnet; kort efter pulsed Gulvfejningen ud af Forstuedøren, mens alle Urenhedens Aander fugtledes over Tærsklen med Revlinglimens kraftigt duftende Ris over Nakken.

Da Jens Povlsen lidt efter stod i Stuedøren, var der, som der var blæst. Solen leged i Søjler af Støv foran det blommede Sengeomhæng; de fingerdybe Fuger i Langbordet var hele Vandbække med stridt Sand i Bunden, et Bevis paa, at Skurevisken var lagt ad, saa det dued noget. Det, der havde faaet mindst, var næsten Mett Sofi selv. Alligevel var hun knap saa grim, som Jens Povlsen havde frygtet; ja, havde det ikke været for det bandsat store Overskjæg og den aldeles udtværede Braknæse og saa den stygge Vorte med syv hvide, strittende Haar midt paa Hagefippen — saa var hun maaske endda ikke fælere end saa mange andre, en saa baade gift og hjemfaren. Og Thames havde Ret; det var et bandsat godt bitte Sted; det vilde da i Salg være mindst syv Tusind værd, saadan en Stil det var i!

„Ja, tho vi kinder jo ett saa farlig møj til hinanden," begyndte Jens Povlsen og stilled sin Stok ved Bænken.

„Nej; hvem er æ Persovn?" svared Mett Sofi.

„Det staar for mig, te a skuld kind dæ for Ansiels, men a kan ett komm paa dit Navn."

„Aa, Folk kalder mæ møj aa æ Tid for Jens paa æ Vratt, men helsen er mi kristele Navn da Jens Povlsen."

„Ja, æ Navn lyder da helsen kjendt nok."

„Saa har du maaskesig ogsaa hørt, te a sidder Enkemand?"

„Ja," svared Mett Sofi og gnubbed sig over Vorten, „tho det er lissom a skuld ha hørt et Nysmaal om det."

„Ja, det er en besværlig Stilling," vedblev Jens Povlsen med et Suk. „Det er helsen ett, som da Ann var løvend. — Men søen en Kuen faar a nu heller aalle mir."

Jens Poulsen saa op med et hjælpeløst, tungsindigt Blik.

„Nej, det er jo ett godt for en anden en at kloge i, naar en et kjender til det. Har du saa nøj Stej?"

„Ja, a har sgi et kjønt bitte Hjem. Det er da større end dit. Knap nok vel saa godt Bund alle Steder; men a avled da tredve Traver Rug sidste Aar, og a har en pæn Besætning: fire Køer og en Kvie, der kælver til Kjørmis."

„Det var da helsen ett saa ring! Sæt dig om paa æ Bænk, Jens Povlsen, imen a sætter nø Brød paa æ Bord."

Mett Sofi tog Brødkniven ned fra Bjælken og strøg den to Gange over sit Forklæde, først et langt Strøg fra højre Hofte og fremefter, saa fra modsat Kant et langt Buestrøg over Maven og ned, som slog hun Kors for denne Legemsdel.

Saa gled Mett Sofi ind i Spisekamret. Kort efter sad Jens Poulsen bag en Skanse af Rullepølser og Spegelaar, der lyste mod det skurede Bord og tirred hans Sanse-organer til vældige Indhug ved deres ramme, krydrede Duft.

Det var længe siden, den ensomme Jens Povlsen havde faaet ordentlig Mad. Mett Sofi skræmmedes vel nok noget af hans Forslugenhed, men tho det var da alskjøn at se, te det smagte ham wal.

„Det var endda ingen Sag, naar en kunde faa en ordentlig Føde,“ sa han gumlende.

„Nej, det er aldrig ilde,“ svared Mett Sofi.

„Nej, det er snart det halv Helbred. — Men hvordan skuld a faa det — i min Stilling? Kan du sige mig det?“ spurgte han underfundigt.

„Hæ, hæ, hih!“ lo Mett Sofi og tørred Krummerne fra Munden med Haandbagen, men gjorde for Resten ikke Mine til at sige ham det. Men smittet af hendes Latter slog Jens Poulsen nu ogsaa Munden op i en Skogger og troede sig allerede mere end halv forstaaet.

Mett Sofi havde været et Smut ude i Frammerset og faaet Kaffekanden til Snurr; hun kom nu ind med et Fad Mælk og begyndte at afskumme Fløde til Kaffen. Først lod hun sin ikke særlig propre Pegefinger glide langs Indersiden af Fadranden, til Fløden løsnedes, derpaa strøg hun den omhyggeligt af paa Flødekrusets Kant og greb nu fat om Skummeskeen.

Jens Povlsen iagttog med Velbehag dette hjemlige Billede fra den Tid, mens Ann var løvend.

Før Kaffen blev budt frem, bad Jens Povlsen om Lov til at trække Støvlerne af. De var da kommen til at klemme ham saa dævels!

Mett Sofi vilde hjælpe ham, og den gamle, stive Jens Povlsen tog med Glæde derimod. Men Fedtlæderstøvlerne sad, som var de smedet om Foden, og i sin Iver for at slæbe dem til sig trak Mett Sofi Jens Povlsen op fra Skamlen, saa han for lige ind i Favnen paa hende. Et

Øjeblik stod de generte ret op mod hinanden og smaagrinnede.

„Tho da kund a snaar ha kysset dæ," sa han.

„Aa, saa haaj æ Skaad wal ett wot stur," svared Mett Sofi lidt skuffet; men da havde de allerede sluppet hinanden.

Kaffen indtoges under munter Skjæmt. Mett Sofi bed Kandisklumpen over og la sirligt den levnede Halvdel tilbage paa Sukkerskaalen. Der hentedes den saa senere af Jens Povlsen, hvis fattige Tandstumper maatte forsage Klumperne.

„Aaeha, hvem der havde haft saadanne Tænder!" sa Jens Povlsen, da den brune Sukker atter stented som Æggeskaller om Mett Sofis haarede Læber.

„Ja, det er altid godt at ha nøj, en kan bid fræ sæ med," svared Mett Sofi med en ny Skranni.

Ordene under Maaltidet havde ikke været mange; men Summen af dem udgjorde alligevel fra Jens Poulsens Side et Ægteskabstilbud, som fra Mett Sofis Hjørne ikke var mødt med nogen Grad af Afslag. Saa det var vel klart nok!

Da faldt der brat et Stykke Brød fra Mett Sofi og trilled ind under Bænken.

„Ih, hvordan er det endda mæ sølle Fummelfut staar og kyller med Guds Gaver!" sa Mett Sofi og sank som et Lod ned i sine Skjørter og begyndte at rage omkring inde under Bænkfjælen.

„Du vil da'tt lig flytt di Sokker!" sa hun, hun var kommen til at kildre ham lidt op ad Anklerne. Jens Povlsen grined som en revnet Træsko og gled straks ned under Bænken for at rage med.

Det usædvanlige i Situationen gjorde dem begge kaade; hertil kom Virkningen af det gode Maaltid, der end ikke havde fattedes et passende Antal Smaasnapse.

Da de havde raget over Kryds og over tværs, stak Jens Poulsen en tung Pegefinger i Siden paa Mett Sofi: „Kredevittevit!"

Mett Sofi slog ham kjærligt paa Øret, og før der var gaaet et Minut, sad de to Gantninger ind imod Bordtremmerne med hinanden om Halsen, hun med sin lasede

Skjørteskoning, han med de hvide Hosesokker stikkende bagud.

Frieriet var beseglet paa den i alle Lande gyldige og avtoriserede Maade.

Da Jens Povlsen havde været rundt og taget Syn over alle Ting — Kalv og Ko, Sæd og So — sa Mett Sofi Hop, idet hun fulgte sin Bejler til Døren: „Det staar saa ved Magt: vi to Stønniser slaar vore Pløger sammel. Men jen Ting kan a sej dæ: a vil ett tages herfræ, inden a har faat æ Gris slagtet?"

— — —

„Naa, fik du saa nøj ud af di Gaang?" spurgte Skjæv Thames med et Grin, da han Dagen efter traf Naboen i dybe Tanker.

„Ja, det var ett sær," svared Jens Povlsen; „tho nær en haaj tød en Daa atter'et, skuld en jo ogsaa gjan ha nøj ud af'et!"

— — —

Jens Povlsen fik næsten alt for meget ud af det; thi Mett Sofi Hop var ingen sød Blomme til daglig. De havde begge i deres aarlange Ensomhed udviklet Egenskaber, der ingenlunde var heldige for et Samliv; hun var rask i Tøjet og rap i Kjæften, og han var tvær i Træet og sindig indtil Stædighed; der laa da som oftest et Syndens Hus imellem dem, og Jens gik mere og mere og flæbte for den Tid, da Ann var løvend.

Skjændsmaal og knubbede Ord hørte til Dagens Orden, og ofte kunde Skjændene ikke gjøre det, men der vanked tørre Hug, og det faldt som oftest i Jens' Lod at gaa hjem med de fleste.

At ha det „ligesom Jens paa æ Vratt" var bleven et almindeligt Udtryk for at leve et Hundeliv. Jens var langtfra selv uden Skyld deri, han var vringlet og værkelig og havde ikkun ringe Sans for Mett Sofis særegne Egenskaber: hendes Skraphed med Næverne og hendes beslutsomme Greb paa at sætte hver Ting i Matrikel og paa sin rette Plads.

Jens maatte daglig høre, at han var et Pjok og et Drog, der ligesom Hønsene altid vilde modsat Vej af den, man drev dem. Han maatte være glad, han havde faaet hende i Huset, mente Mett Sofi, ellers havde han forlængst været hjemfalden til Kommunen.

Det er dog ikke sandsynligt; thi Jens Povlsen var, hvad Nærighed og Paaholdenhed angik, næsten paa Højde med Mett Sofi selv. Men enes kunde de ikke over et Dørtræ.

En Dag havde det været rent pinegalt. Katten havde igjen været paa Spil; den var stukket ud af Vinduet med et nyslagtet Kalvehjærte. Jens Povlsen paastod, at Mett Sofi ligefrem hængte det saadan, at Katten skulde faa det at løbe med.

Mett Sofi bad ham rende og hoppe!

„Ja, det er nok dæ, der kan hopp, din Mogsow!"

Saa var det Mettes Tur. „Det mangled, Fanden slaa mæ, te en skuld lade sig nøj sej af saadan en gammel Donnek og Drivstud, der nap kan knapp si egen Bovser op, siden holde en Gaard paa Naglerne!"

Saadan gik Skydningen i nogen Tid mellem Bryggers og Nøds. Naar én var ude af en Dør, var den anden inde; men den talendes Replik blev altid af Modparten fuldkommen rigtig forstaaet og opfattet. Den havde nemlig den Egenskab at være klart formuleret og tydeligt udtalt.

Omsider maa Jens Povlsen ha haft Held til at fremkomme med en særlig træffende Bemærkning, for pludselig stod Mett Sofi i Nødsdøren med Tapstangen i Haanden; og nu begyndte der en Krigsdans, som endte med, at Jens Povlsen forlod Valen under en Række mystiske Trusler om aldrig mere at lade sig se ved den hjemlige Arne.

Med en for hans Alder og Flegma usædvanlig Hurtighed tog han Vejen ud over Marken mod Aaen.

Her ved Siden af det største Høl, der kunde findes, tog han først sin Hue og slængte den haardt ned i Engen; samme Vej gik ogsaa Vesten og Halskluden.

„Aae, Gud naad mæ!" sukked Staklen, „der var helsen en anden Gjænge i det, men Ann hun løved!"

Aaen gik og lumsked med blød Mumlen under hældende Brinker, som vilde den sige: „Kom du kuns til mæ, bitte Jens Povlsen! Du behøver aldrig at smide én Traad mere; a skal nok ta venligt imod dig iløwle!"

Jens Povlsen stod og fumled med rystende Fingre ved en Buxeknap, imens han lod sine halvt forvildede Øjne løbe omkring.

Pludselig fangedes hans Blik af noget oppe paa den

stejle Engbakke. Ih, Jøsses, hvad var det! Et Kobbel Faar af deres egne var i Færd med at hænge sig ud over Randen af den bratte Brink. — Ja, der kunde en nu se, hvad Kjælling hun var; saadan tøjred hun Faarene, at de gik hen og misted Livet ved det!

Jens Povlsen glemte nu sine egne Kvaler og styrted sporenstregs afsted imod Faarekoblet; med stor Møje fik han de halvkvalte Kreaturer halet op paa Brinken, før alt Liv var udslukt; det viste sig nu, at Grunden til Ulykken var den, at Koblet var tøjret for nær til et Nabokobbel, som havde filtret sig sammen med det, saa de to Tøjr danned et Virvar af Stegger og Haarknuder, som det maaske kunde ta en halv Dag at rede ud igjen. Jens Povlsen græd af Raseri; han slæbte alle fire Faar hen til en Vidjebusk, satte sig plat ned paa Enden og gav sig til at slide i Rebene med sine haarde Negle og Resterne af sit stærkt medtagne Gebis.

Imidlertid havde Mett Sofi anet Uraad. Hun var styrtet om til Skjæv Thames og havde faaet ham med ud at søge efter Jens Povlsen. Da de stødte paa hans Hue og Vest, var Sagen jo tydelig nok! Mett Sofi gav sig til at flæbe himmelhøjt. Mens Skjæv Thames fulgte Aaløbet ned efter for om muligt at finde den savnedes Lig, gik Mett Sofi — stadig tudbrølende — med Mandens Klædningsstykker lidt opefter Strømmen. —

Jens Povlsen sad stadig paa Brinken bag Busken og arbejded sig mere og mere gal i de sammenfiltrede Tøjr.

Nu og da fik Faarene et Nævedunk i Ribbenene; „Kan I staa, I Satans Kræger, eller skal I maaske ha det filtret mere i hinandet!"

Da gik den højttudende Mett Sofi forbi Skræntens Fod.

Med Tænderne om en stor Rebknude bøjed Jens Povlsen sig ud over Bakkekammen og lytted. — „Ihhvad, tho det var jo Mett Sofi; hvad Fanden mon den Mær gik og tog paa for?

Aa, vil du ett lig kik herop! Du fortjent, te du skuld ha et Par gode, varme Ører, saadan som du flytter Faar!"

Mett Sofi stak pludsetig Tudehornet ind og saa i Vejret endnu med Graaden drivende ud af Øjnene.

„Aa, Herre Jesus, saa er du ett drovnet! Men bitte,

kjønne Mand, hvordan er det endda, du gaar og opfører dig!"

Jens, der under sit sindsoprivende Mas med Faarene fuldstændig havde udsvedt Erindringen om sin tidligere Situation, raabte endnu en Gang ned til Konen, der havde begyndt at ase op af Brinken: „A sejer: Du kan helsen stande jen nø gode Sager! Nu kunde en der ha mistet to af de bedste Paar, fordet saadan en Hjaani ett kan se sæ for." — Mett Sofi havde nu arbejdet sig op til Bakkens Kant.

„Vil du se dæ Tøjr, du har lavet os!" sa Jens Povlsen fraadende af Harme og løfted op over sit Hoved en Rebrinkning saa stor som et Vognhjul.

„Ih, Jøsses, hvad er det for nø nøj?"

„Det er, te du fortjent en god Lining Hug paa di Bælle!" sa Jens Povlsen og sled atter i Tøjrene som en Hund i en Rinkning Faaretarme.

Ind imellem at han gabed over Rebknuderne, snærred han den tragiske Beretning om Faarenes Dødskamp frem mellem Tænderne, hvorledes han var kommen til i yderste Øjeblik. „Helsen haaj det da wot ød."

Mett Sofi følte sig virkelig meget brødefuld. Jens Povlsen forfulgte sin Triumf.

„Her kan a vel saa blive siddende i Dag for at faa det redet op efter dig."

„— Men hvordan kan det endda vær, te du haar kylt di Klæder dernied paa æ Aaland?" spurgte Mett Sofi og viste Vesten frem. „Var det virkelig din Mening at gjøre mæ og dæ selv den Skam og Haardhed; saa haar du da ogsaa et stygt Sindlav!"

Nu var det Jenses Tur til at føle sig flov; med Klæderne kom Erindringen om hans Selvmordsbeslutning tilbage! han saa genert til Siden og spytted en Mundfuld Rebtrevler ud i Retning af Aaen.

Kort efter lod han sig lydig og slukøret føre tilbage ved Hymens Lænke, som en bortløben Hund trækkes hjem ved sit sprængte Reb.

VILDKOEN
(1908)

ESPER Stavnsbjærg sad ene foran Kalkovnen i den stille Juliaften. Ilden fra de aabne Ovnmundinger blafred med hede Skyggeglimt over Tagrafter og Sparreværk. Nu og da lød et skarpt Knald, naar en Flintesten sprang i Flammen. Rummet lugted af en Blanding af Blegekridt og Tørvesvovl. Døren stod aaben ud til Østhimlen. Maanen lyste over den skjæve Dørkarm. Esper Stavnsbjærg rejste sig i Vejret og ratted sig som en Kat, der vaagner af Døsen. Ilden fra Ovnen flimred uroligt over hans skjægløse, stærke Mandsaasyn og glimted i to ubrudte Rækker af brede Tænder, der havde skilt sig fra hverandre i en ubehersket Gaben.

Esper Stavnsbjærg saa paa sit Uhr og gik ud i den kølige Sommerkvæld.

Røgen svæved som et hvidt Purr over Kalkovnen og forsvandt langsomt i Dalsænkningen gjennem en gylden Si af Maanelys. En Lygte skinned fra en Staldkammerrude langt ude, og en Ugle skreg i Krattet hinsides Byengen.

Esper gik atter ind i Fyrrummet, tog en Hob glødende Æmmer paa Skovlen og slængte dem med et bredt Kast ud i den øde Sommernat. Dette gjentog han tre Gange. Ildblinket gik langt hen over de slumrende Banker som et kaldende Tegn gjennem Stilheden.

Noget efter gled en ung Kvinde — lydløst som en Maanestraale — ind ad Døren til Fyrrummet. Hun havde en fiks Tejne i Haanden fyldt af allehaande Lækkerier til

Kjæresten, der skulde vaage her ved Kalken, mens alle andre sov. —

„A var skam nær ikke kommen fra Gaarden," begyndte hun rapmundet, mens hun løfted Laaget af Tejnen og fremtog en stor glinsende Pandekage; der endnu sendte en varm Damp fra sig. „Der er en Ko, der skal kælve, saa min Far gik endnu oppe og stumled, og det havde jo ikke været Narspøg, om han var bleven klog paa, te a gik her hen saa sildedags."

Esper trykked den forpustede Karen ind til sig, mens hun stadig vikled op for Madkurvens duftende Herligheder, Da hun til sidst ogsaa svang en Pæglkrukke med Kornbrænddevin i det blinkende Lys fra Ovngabet, tog han hende kaadt om Livet og svang hende med et dæmpet Hurra alenhøjt over de opstablede Tørv.

„Du er, Suren knage mig, den vilderst Pige, vor By har set!"

Esper begyndte at skraa i sig af den varme Pandekage, mens han stadig holdt Øje med Ilden i Kalkovnen.

„Den kunde nok ha godt af en Borren Tørv mer," sa Esper Stavnsbjærg og gjorde Mine til at rejse sig.

„Aa, maa *a*!" sa Karen og gav sig til at stable Tørv op paa sin venstre Arm. Med lange sikre Kast slængte hun dem een for een ind ad Ovnsmundingen, mens Flammeskjæret glimted i hendes Skospænder og satte en rød Bort langs hendes opsømmede Skjørteskoning.

Esper laa stadig paa Jorden med Munden fuld af Pandekage og saa med Varme paa den adrætte Piges Bevægelser og hendes runde velformede Ben, som Ovnens stærke Nedenlys satte i Transparent.

Esper strakte sig mæt paa Gulvet og søgte at drage Karen ned til sig. Karen gjorde pludselig Modstand, og hun var bleven saa sær tavs.

„Hvad er der nu gaaet dig imod, Karen?" spurgte Esper og rejste sig op fra Gulvet.

„Aa, a skal til at hjem!"

„Snak om en Ting! Du er jo lige kommen ind ad Døren!"

„Ja, men a skulde vist slet ikke være kommen herhen. En kunde let komme i Vejen for en anden en."

„For en anden en? Tror du, her kommer andre Piger end du? Hvor falder du paa det?"

„Hvis er da dette her," svared Karen med Graad i Stemmen og løfted et lille gult Baand, som hun havde fundet paa Tørvene.

Esper blev meget forvirret.

„Tho det kjender a ikke det mrndste til. Det er vel noget, en af Tørvepigerne har tabt, da de lagde Læsset paa i Mosen."

„Naa saa! Den Tørvepige skulde vel ikke være Konrads Bolette? A har lagt Mærke til, te hun gaar med den Slags, naar hun vil gjøre sig meget lækker. Tho det var endda ilde, te hun skulde gaa hen og miste det i dine Tørv; det kan være, te en ogsaa kunde finde andre Smaating, naar en saa nøje til," fortsatte Karen spottende.

„Aa hold nu op!" svared Esper og vred sig under den unge Piges Spot. „Bolette var indenfor Døren i Aftes, men ikke længere Tid, end som a kan tælle til tyve."

„Ja, det kommer jo an paa, hvor rask en er til at tælle," svared Karen.

„Ja, det er, som a siger; nu kan du tro mig, om du vil!"

„Ja," sa Karen lidt mildere, „a har det ikke for godt derhjemme; Far gaar bagefter mig saa værkelig som en Bindhund, fordi a ikke vil gjøre det forbi med dig; og skal en lide alt det for din Skyld, saa skulde en da ogsaa vel kunne stole paa dig. Kan du ikke godt sætte dig saa meget ind i min Stilling, bitte Esper?" sa Karen med store Taarer i Øjnene.

„Skal a da smide dem ud, naar de kommer og vil se til mig?"

„Nej, du skal ikke; men du skal la dem være det, de er."

Men det var netop noget af det sværeste for den unge Kalkbrænder. I de stille Sommernætter, naar Flagermusene jog over Dalen foran den aabne Bræddedør, og Øjnene fulgte den langsomt sejlende Røg, droges mangen en ung Kvinde til hans Hytte, og det var ikke hans Sag at jage dem hjem igjen. Han var nem at finde; de havde bare behov at gaa efter den røde Lysning paa Nathimlen,

saa vilde de inden længe finde en aaben Dør og en ikke mindre aaben Favn.

Men Karen ynded ikke denne Kjærlighed for aabne Døre; hun vilde ha sin Kalkbrænder for sig selv. Og hun var saa indtagende, at hun turde fordre.

Karen var ikke blot ung og vendelig, men hun var ogsaa Byens rigeste Pige; det gav hende en ny Dragning af Uopnaaelighed, saasom de smukkeste Æbler ofte sidder paa de vanskeligst tilgængelige Grene. Vanskeligheden kom dog ikke her saa meget fra Karen selv som fra Faderen, den rige Gnier, Anders Skave. Han var et stridigt og ubehageligt Gemyt, altid i Spektakel med Naboerne om Korn og Kvæg; vringlet og værkelig i Hjemmet, brovtende og stormundet ude. Den unge, lystige Kalkbrænder kunde tidt blive helt angermodig, naar han sad foran Ilden og overvejed, ved hvilke Midler han skulde tvinge denne Krumhals til at gi Slip paa Datteren, saa hun blev hans med Gud og Æren. Her var det ikke nok, at han var en ferm Karl i alle Ting og den bedste Kalkbrænder i Miles Omkreds — alt vilde dog strande paa hans ringe Herkomst og hans absolute Mangel paa Midler.

Denne lukkede Udsigt fremefter gød mangen Malurtdraabe i hin Glædens Mjød, som den tavse Nat rakte de to elskende, naar alle Taarer var grædte, og alle Forsoningens ømme Kys givne og modtagne.

Da kom Heldet og Tilfældet uformodet de to elskende til Undsætning.

Gamle Søren Stavnsbjærg, Espers Bedstefader paa mødrene Side, havde lagt sig til at dø midt mellem Slætten og Rughøsten, og nu skulde han just bæres op paa den lille tilgroede Kirkegaard, hvor saa mange „længst afgangne“ Stavnsbjærgere laa og smaalurede i deres kalkede Grave under smaa skjæve Trækors med afskallede Rim paa „Baare og „Taare“.

Folk sad just inde ved de lange Frokostborde og vented paa Degnen, der skulde synge Liget ud. Gamle Søren Stavnsbjærg med den fedtede Læderlue og de affarvede „Manskjettes“-Knæbukser var en Oversidder, en sølle Aftægtsmand, hvis store, hvide Krampetræsko havde staaet i Vejen i mange Aar i den bitte forblæste Ensteddgaard, hvor man skyldte ham Opholdet. Det var derfor en glædelig Død; det saas ogsaa paa Forsamlingen, i hvil-

ken den hvidhaarede Alder var usædvanlig stærkt repræsenteret.

Midt for Bordet pransed Anders Skave. Et stort kindskjægget og hvidhaaret Vædderhoved med knortede Kjæver og et Par olme Øjne, der flintred af Pengehovmod. Han havde Haand i Hanke med en stor Timeglas-Flaske, der lyste omkap med hans Torads Sølvknapper og hvert Øjeblik blev tragtet fuld af „Oppasseren". Anders Skave skjænked i Glasset med den hovmodigste Mine og nikked „Godtaar" uden Smil. I Pavserne sad han som Gudebilledet med sit hvide Hoved mod Kalkvæggen og lod sig dyrke. I Velhaveri var der jo ingen af de andre, der naaed ham til Knæerne. Han haaned dem med Øjnene; han sad bred paa sin Hartkornstønde og spytted ned i deres Fjerdingkar; han sved dem med en eller anden svovlet Hentydning til deres Armod, mens han skjænked for dem.

„Drik, Anders Bruus, saa længe du kan faa det for ett; skulde du selv betale det, kunde du misæl gjerne ha behov at holde igjen." — „Tag du kuns mod Glasset, Simon Bak; andre gjør Handlen, og du drikker Lidkjøbet! Det er jo, som du er vant til."

Den ramte dukked sit Hoved under de øvriges Latter.

Nu kom der Bud ind fra Loen, hvor Liget stod, at man beredte sig paa at synge gamle Søren ud.

„Aa, han har sgu Tid til at vente, den Ka'l!" svared Anders Skave. „A har, fandenmæ, maattet vente paa ham saa tidt. Det var over fire Aar — a fik hverken Renter hæ Afdrag."

„Aahaaj — Pæ Løjen-Ør," raabte han nu over Bordet mod en bleg, spidsnæsét Mand, der gik under en umaadelig sort Hat, og som nylig var kommen hjem fra Hospitalet, hvor han havde ligget med en Blærelidelse, „er du for hellig til at ta en Dram med os andre?"

„Aa, a skal jo løv saa forsigtig," svared Per.

„Ja, tho du har nok været taven ned?"

Per, der havde gaaet og indhøstet megen Medlidenhed ved alenlange Skildringer af sine udstandne Kvaler, forberedte sig allerede paa at gjøre dybt Indtryk paa Anders' haarde Sind og begyndte:

„Ja, a har saamænd gjennemgaaet meget."

„Ja," afbrød Anders Skave ham, „tho a har hørt, te du laa og vrødt og kund ett komme af med dit Vand?"

Den blege Per afvented ikke flere Ord; han sank en halv Alen i Knæerne, da han gik under Dørkarmen med sin høje Hat.

I det samme traadte en skulderbred, knoklet Skikkelse, der havde siddet tavs ved et af de nederste Borde, hen foran Anders Skaves Skammel og anklaged ham paa det hæftigste.

Anders Skave havde en løsgaaende Ko, et halvvildt, ondsindet Dyr, der var hele Egnens Skræk og havde jaget Livet mer end halvt af mangen gammel Kone eller umyndigt Barn. Men alle Klagemaal tiltrods fremtured Anders Skave i at la det vilde Bæst føre sig saa ugenert, som selv det lysted.

Smaafolkene maatte jo finde sig i det, da det ikke gik an at støde den rige Anders Skave, der havde saa mange af dem godt i Lommen; men her stod nu Jens Opmark; det var en Mand i sine egne Støvler; ingen rig Mand, men en Boelsmand, en Grovslider oppe fra Udmarken, der kunde betale enhver sit, og som var vant til at bryde Vejen for sig med sine store, vortede Næver. Han havde ikke drukket saa lidt af den krasse Begravelsesbrændevin, der var sat paa Bordet for at forsøde Bevidstheden om gamle Sørens Død, og nu stod han her, slingrende af skjønne Kræfter og fordred Regningen gjort op mellem sig og Anders Skave.

„Vil du faa din graagrimede Ko sat i Tøjr, din bitte Ka'l, saa ett ethvert fattigt Barn skal være ræd for at færdes med Vej og Sti!"

Saa snart Snakken drejed sig hen paa „Vild-Koen", slutted alle — især Kvinderne — sig til Jens Opmark; de stod i Klynger bag den høje Vadmelskjæmpe og gav hans Ord Medhold. Men pludselig opdaged de, at Jens ikke taalte denne Tilslutning, han blev vild, han kom i „Hopla"; han slog sin staalknoede, vortede Næve i Loftet over Anders Skaves Hoved, saa Ormemel og Gryn og Bygkjærner rasled ned i Brændevinsglassene.

Anders Skave begyndte at gi godt for. Koen skulde ikke faa Lov at gjøre noget Menneskebarn den mindste Fortræd. I Morgen den Dag skulde der blive lagt Tøjr paa hende. Han skulde selv gaa til Koen uden Kjæp eller Stav i mindste Maader. Folk maatte jo være nogle elen-

dige Kujoner, naar de kunde være ræd for saa tolle et Dyr.

Denne sidste Ytring bragte Jens Opmark fuldstændig ud af Fatning. Han blev skjældt for Kujon! „Af den Klidsæk der! I Guds Navn da! Lad mig komme om og grutte ham!“

Jens Opmark løb sine Støvlesnuder mod Bordbenene, saa det snurred ham helt op i Brystkassen. Som han vilde kaste Bordet om for at komme ind paa Livet af sin Avindsmand, lagde Kvinderne sig imellem med moralske Forestillinger.

„Men Jøsses, Jens, husk endda paa, hvor du er henne! Det er Begravelse og ikke nogen Legstue! Se endda og afgjør jer Træde et andet Sted!“

Da der nu for anden Gang gik Bud ind, at Degnen var rede til at yde gamle Søren den sidste Haandsrækning, opløste det hele sig i ond Stemning; den vrede Kjæmpe blev ledet til en Side, og den rige Mand slap for den truende Revselse.

Snart efter førtes Liget af Gaarde. Da Vejen til Kirken kun var kort, bar man Kisten den hele Vej.

Man var dog ikke kommen halvvejs, før der begyndte at gaa Uorden i Rækkerne; de mange høje Snapse og den knudrede Vej hen over Flintslakker og Kalkfyld gjorde deres til Skarens Opløsning.

Paa een Gang lød det frygtede Ord: „Vild-Koen“! Bærerne slap fra Kisten; Kvinderne hvined som besatte og styrted af Sted mod de nærmeste Huse; den syge Per kom i strakt Løb tilbage til Gaarden med Tab af sin høje Hat; hans Buxer og Fedtlæderstøvler bar Vidne om, at Blæren nu fungered upaaklageligt.

Kun den gamle Søren Stavnsbjærg, der i levende Live altid havde været vant til at ta den med Ro, stod nu ene og svigtet paa sit Bakkehæld midt i den skoldende Sol. Hans sorte Kiste gnistred i Solhavet og stod der paa Brinken og græd sine Harpikstaarer over den menneskelige Troløshed.

Men hen over de smaa Kalkbakker kom det brølende Dyr i higende Spring. Vild-Koen standsed skuffet foran den forladte Kiste; det var ikke de døde, den vilde til Livs.

Pludselig kom dens Husbond, Anders Skave, frem fra

et Hus i Nærheden; under Flugten havde han ladet sig rive med af det almindelige Hurlumhej; nu traadte han — under stærkt Pres af Jens Opmark — ind paa Arenaen for at indfri det Løfte, han fornylig havde udtalt ved Bordet; at han skulde gaa til Kreaturet uden Kjæp eller Stav.

Det vilde Bæst saa en Tid forbløffet paa den dristige og lod ham komme nærmere.

Anders Skave fortsatte; ikke uden Ængstelse; han havde egentlig mest Lyst til at vende om, men der stod Jens Opmark og dunked ham i Ryggen; og rundt om ved de andre Hushjørner stod der ogsaa Folk og flired og vented, at han skulde smøre Haser, som de selv havde gjort.

Koen stod med løftet Snude og vejred imod hans nystampede Vadmel uden ved en eneste Bevægelse at røbe sine Hensigter. Anders kom nærmere og nærmere med højre Haand fremstrakt.

„Bitte Bos! bitte Bos!“

Paa een Gang gav Dyret Faresignal og styrted fremad med fældede Horn. Anders var kommen for langt bort fra Hytten til, at den kunde naas; han tyed da i Læ ved Ligkisten; og nu begyndte den vilde Jagt omkring gamle Sørens skrøbelige Fæstning. Koen slog hvert Øjeblik sine lange Skanker til Blods paa Kistens skarpe Kanter, hvad der øgede dens Raseri.

Anders skreg vildt: „En Bøss! En Bøss! En Øks! En Fork!“

Ingen gjorde dog Mine til at indfinde sig med disse morderiske Redskaber.

Anders Skave fandt omsider Stillingen saa uholdbar, at han beslutted at gjøre et sidste dumdristigt Forsøg paa at redde Skindet. En 30—40 Favne borte var der i Bakkesiden en af disse dybe skraatnedløbende Kalkgruber, som Aarhundreders flittige Hænder havde hulet; der vilde det vanvittige Dyr nødes til at opgive sin Forfølgelse. I et Øjeblik, hvor Vild-Koen syntes at sakke lidt agter ud, styrted Anders ved Opbydelse af sine sidste Kræfter bort fra Kisten, tværs over Dalen til den gabende Grube. Han naaed den med det brølende Dyr i Hælene paa sig. Men blindet af Sollyset og sit eget Raseri traadte Koen ud over den stejlt skraanende Gruberand med For-

benene, misted Balancen og styrted ind under et frygteligt Brøl.

Da Anders Skave havde set, hvilken Fare der trued, lod han sig paa Buxebagen glide ned til Bunden af den over 100 Alen dybe Grube; havde han gaaet paa almindelig Vis, Trin for Trin, var han ganske sikkert bleven knust af det nedstyrtende Dyrelegeme.

Koen var bleven ført voldsomt nedad ved sin egen Tyngde; først paa Hovedet; siden havde den i Faldet ligesom slaaet en Knude paa sig, der var altfor svær til at glide gjennem den snævre Grubehals i hele dens Længde. Med Hornene fastborede i Tremmeværket og Bugen i Vejret hang Kreaturet i Luften som en uhyre Edderkop en 20 Alen fra Mundingen og spærred hele Omverdenen ude fra den ulykkelige i Dybet, der befandt sig som i en uhyre Flaske, hvor Proppen er gaaet fast i Halsen.

Da Folk saa baade Mand og Ko forsvinde i Grubegabet, hasted de skrækslagne til Stedet, sikre paa at finde Anders død og begravet under det nedvæltende Dyr. Da de nu hørte ham give Hals, og de blev klar paa, at han ingen overhængende Livsfare var i, gik de fleste smaagrindende tilbage til Ligfølget. De undte alle den hovne og uregjerlige Stodder en Forskrækkelse.

Anders Skave sad 40 Favne under Jorden og hørte Ligklokkerne gaa over gamle Søren Stavnsbjærg. Hvad om det nu var hans egen Dødsklokke! Sad han ikke her som den rige Mand i Pinen, forladt af alle, forgjæves ventende paa en hjælpende Haand! Anders raabte Storm endnu en Gang; han læste højt sit Fadervor og begyndte at flæbe. Var dette ikke hans sidste Stund? Hvor let kunde det vilde Dyr deroppe over ham ikke hugge sig løs — det kasted endnu hid og did med Kroppen — styrte ned og knuse ham eller maaske endogsaa paany anfalde ham!

„Høj!“ Han skreg som en vanvittig. Nu hørte han Fodtramp i Grubens Nærhed.

Det viste sig at være den unge Esper Stavnsbjærg, der holdt Ild under Kalken kort der fra.

Det var ikke den Mand, Anders Skave helst saa; men i Dag var Situationen jo ogsaa lidt usædvanlig.

„Kan du hjælpe mig, Esper!“

„A ved det ett, men a vil prøve det," svared den raske Kalkbrænder.

Han saa, at Koen maatte dræbes, før den kunde slæbes op af Hulen. Modig og adræt klatred han ned' og jog den en Kniv i Hjærtet.

Nu hegyndte Folk fra Ligfølget at samle sig ved Gruben. Forrest stod Jens Opmark. Han forhandlede med Anders i Dybet, der jamred sig over sin Indespærring.

„Vi har sgu vist dig og din Ko Taalmodighed saa længe; nu faar du selv lægge dig efter Taalmodighed. Før Midnat kan du nu aldrig komme løs, om det saa kan ske; det kan være, en skal ha Dunkraft til Hjælp."

Nu var ogsaa Anders Skaves Datter, Karen, kommen til Stede. Hun græd og jamred sig for Faderen.

„Du skal sgu ett græde, min bitte Pige; han er misæl ingen Fare i," trøsted Jens Opmark. „Men hvad du skulde, baade du selv og Esper der, — du skulde benytte Lejligheden til at faa det gjort fast med Kjæresten. Det er misæl ikke hver Dag, den gamle gaar i saadan en Rævesax som den, han her sidder fast i."

Jens Opmark gik nu fra den ene til den anden med sit Indfald og vandt dem alle. Hans Mening blev en Folkemening, og med den paa Læben traadte han omsider hen til Gruben og begyndte der en Forhandling med Anders Skave.

„Hør mig, Anders, her omkring mig staar snart den hele By; alle dine Venner og alle dine Fjender; mest vel endda af de sidste. Og vi har nu faaet et bitte Indfald, som gaar ud paa, te du skal la din Datter Karen og Esper Stavnsbjærg, som begge to staar her ved min højre Side, faa hinanden uden Fortrydelse fra nogen af Siderne. Og du skal gjøre et vildre Bryllup for dem og byde hele Byen med; saa skal al Fjendskab være glemt, saa vidt det staar til os.

A tror, te a tør sige, te a har den Ære at udtale mig paa flere ærede tilstedeværendes Vegne. Skulde du nu være af en anden Mening end a, saa har a al Grund til at beklage dig; skulde du derimod ha Lyst til at tænke dig om, saa kan du vist godt faa Lov til det; og a skal endda sørge for, te ingen skal forstyrre dig saa meget snart."

Anders Skave foretrak at give sit Løfte pr Omgaaende. Hen paa Eftermiddagen udfriedes han af Klemmen.

Brylluppet stod med kortest Varsel. Hele Byen var indbudt. Sjælden er der bleven sagt saa mange Vittigheder over Bryllupssuppen som ved denne Lejlighed, og Kødstykkerne maaltes med de bredeste Tænder. De vidste jo alle, at det var af Vild-Koen, og det skal være en sød Ting at æde sine Fjender.

Efter Bordet gik Forsamlingens vittige Hoveder hen og takkede Jens Opmark for Mad; ogsaa det lykkelige Ægtepar trykked i Smug hans barkede Haand.

Selv Anders Skave havde omsider fundet sig i det uundgaaelige og sad og pilled Benene rene med en egen gudhengiven Alvor.

Den halvdøve, rystende Wolle Tammesen — Byens ældste — nærmed sig Anders Skave og sa:

„Saa er du vel Vorherre taknemmelig for dit Liv, Anders."

„Ja, aaeja; det forstaar sig selv!"

„Ja, saa blev det jo alligevel Esper, te Datteren skulde ha," vedblev den gamle. Anders brokked Munden fuld af Oksekjød for at fritages for Svaret.

„Ja, Guds Villi nytter det ett at sætte sig op imod," hyled Wolle videre.

„Aalle a a æ Stej, aalle a a æ Stej, Fanden hok mæ!" mumled Anders Skave med Munden fuld af Mad, mens han skjæved ondt over til Jens Opmark.

GUDS OG VERDENS BØRN

(1909)

Missionen var kommen drivende over Egnen som Havgusen, der bringer alle Blomster til Haabløshed og faar Smaabladene til at krølle paa deres Stængler. Munterheden forsvandt fra Sognene. Kvinderne begyndte at klæde sig i sort, og de unge Piger pilled Roserne af deres Haar og Hatte. Hver Dag fortaltes der om nye utrolige Omvendelser. Helst dvæledes der dog ved, hvordan Guds Aand paa det sidste havde vist sig kraftig i Sméden.

Smed Jonas havde alle sine Dage været en tørstig Krop, der gav den først Stævne, der havde Ord for at medbringe den største Brændevinsdunk.

Jonas var ogsaa Spillemand. Ikke af de fineste, men han kunde altid være god nok til at drile en Vals efter Suppen ved et maadeligt Bondebarsel, og til andet anvendtes han sjældent.

Ondskabsfulde Mennesker sa, at Jonas havde lært al den Musik, han evned, naar han stod og tilfiled Portnøgler ved sin Skruestik. „Tavet" var det samme, og Tonerne heller ikke væsensforskjellige. Jonas tog sig altid slige Skoser nær. Thi at man hævded, han var en maadelig Smed, det tog han til hans gode Nøje; men den der sa, at han var en sløj Musikanter — med ham afbrød han enhver Forretningsforbindelse, saa at Fornærmeren end ikke kunde afkjøbe ham et Stykke Træskobeslag.

Det var derfor et stort Offer, den musikalske Smed bragte de helliges Samfund, da han en Vinterkvæld lod sin Fjol ophugge. Forhistorien er denne:

Jonas havde været kaldt til et nyt Barselgilde, Dansen

havde gaaet lystigt, og Brændevinsglasset — Gud bedre det! — var heller ikke bleven forsømt. Paa Vejen hjem i Nattens Mulm og Modgang var Jonas gaaet paa Hovedet i en Grusgrav, havde skrammet Næsen paa det forfærdeligste og brækket venstre Arm ved Albuen. Paa sjette Uge sad han nu ved Kakkelovnen og angred. Han lagde Mærke til, hvordan den Haand, der før var sort som Trækul, blev mere og mere hvid omkring Neglene. Alle de haarde Jærnskjæl skallede bort, og tilbage var kun en slap og vissen Ting, hvis Tynge smærted ham, saa den maatte bæres i Bind.

Fromheden havde allerede vejret Bytte. De hellige bar Sødsuppe til ham og spurgte ham mellem Skefuldene, hvordan han havde det med sin Frelser.

Smeden mumled noget uforstaaeligt mellem Tænderne, og søgte at aflede Opmærksomheden fra det rejste Spørgsmaal ved at meddele et Par Fakta om sin syge Arm.

Men hans Efterstræbere slap ham ikke; de bar bestandig mere Sødsuppe til ham; snart fra dette snart fra andre Sogne. En Dag rejste de saa deres sværeste Skyts imod Fjolen. Jonas havde hørt saa „naale“ paa det altsammen. Han sad jo her saa hjælpeløs med Armen i Bind, og de kom her — Konerne, med al den velsignede Sødsuppe og sad og stirred stift paa ham, mens han spiste. Sært var det forresten, at de aldrig spurgte til hans Arm, altid til hans Sjæl, som var det der, han følte Værk og Pine. „Nej, saa minsæl var det i Armen! Aa, vi! vi!“ — De lange Nætter var endeløse. Og da begyndte jo ogsaa undertiden de gudelige Talemaader at løbe ham rundt i Hovedet.

Det var altsaa en Synd at spille! Violinen var et af Satans kjæreste Instrumenter! Det sa de jo i Gaar, og det sa de i Forgaars, og de vilde komme og sige det igjen i Morgen. Det løb rundt for Smeden, for han elskede Fjolen, som Barnet sit Legetøj; men han var jo nu en fattig, vanfør Mand, altsaa en stor Synder, der helst maatte affinde sig i Mindelighed.

Kort sagt, Smeden gav sig over. Næste Gang, Sødsuppe-Folket indfandt sig, meddelte han dem med angrende Taarer, at han havde søgt Fred med Gud; han vidste nok Pantet, det var jo Fjolen! — Da glæded de hellige sig saare og en Henrettelse blev besluttet; Fjolen skulde rad-

brækkes levende. Handlingen blev henlagt til Smedien. Det var en kold Vinteraften. Vægen sad fastklemt i Lyskloven over Essen. De fromme stod i en Kreds omkring Ambolten. Smeden i Midten med venstre Arm i Bind. En Kvinde med et tungt sort Klæde om Hovedet gik et Skridt indenfor Kredsen og la Fjolen paa Ambolten med Strengene opad.

„Slaa nu, Smed," sa Kvinden, „saa Vorherres Engle kan høre det og din Syndergjæld udslettes!"

Smeden gik ind imod Kvinden. Han løfted en Hammer i den Haand, der var karsk. Hans Ansigt var hvidt som Kalk, og der laa blygraa Ringe under hans Øjne.

„Kunde du ikke vende den om," stammed han med bævende Læber.

„Slaa, som den ligger, i den hellige Treenigheds Navn!" svared Kjællingen og lagde den endnu fastere mod Ambolten.

Hamren faldt med splintrende Lyd: „I Navnet Gud Faders — Gud Søns — og Gud den Helligaands!" sa Kjællingen. „Amen!" raabte de i Kor, da Hammeren havde lydt fjerde Gang, eet Slag for hvert af Strengene. Nogle paastod senere, de havde set Gnister springe fra Strengen, da Kvinten sprang. — Smeden havde sluppet Hammerskaftet. Med Øret fyldt af den søndrede Fjols Vaande stod han og stirred ned i den Splinterhob, der havde lagt sig ved Siden af Ambolten. Han følte sig næsten som en Morder. Han sa det senere, at da han retted det første Slag mod Fjolen, kjendte han det, som var det et Barns blottede Bryst, han ramte.

Stakkels Jonas, han var som den Mand, der har kastet Broen af og nu sidder og ser, hvordan Strømmen boltrer med Plankerne. Nu var der altsaa en munter Mand mindre i Sognet; det gav de hellige Blod paa Tand og Mod til at vove et nyt Slag.

Fjernt fra Byen inde i Bunden af en dyb Dalslugt laa Møgild Mølle. Den havde hidindtil holdt sig fri for Missionen. Ejeren, Lars Høstrup, var en driftig Mand, hvis Sind var stærkt vendt mod det jordiske. Han kunde godt la Kværnen gaa selve Juleaften, om det var paakrævet. Og det var et Mundheld, han havde, at Vorherre gav maaske nok Brød, men — Dæwlen stente mig, ikke før han — Lars Høstrup havde slaaet Kværnen i Gang.

Hans Skikkelse var stor og tung; Skulderpartiet stærkt udviklet af at løbe med de svære Sække.

Naar han bøjed den knudrede Ryg ind under Vognfadingen og Musklerne strammedes og spændtes med lange Folder i Benklæderne, helt ned i de dybe Træsko, da vilde ingen ha undret sig, om Jætten havde taget baade Vogn og Kusk med op ad Stentrinene. Hans Øjne var røde af det stedse hvirvlende Mel, og hans Hørelse lidt svækket af de altid dumrende Kværnsten. Han var født i Møllen, der havde været Slægtsarv i umindelige Tider, og han passed til den, som Foden til Træskoen.

Under Missionens sejrrige Fremskriden fandt den snart en naturlig Modstander i den trodsige, verdsligsindede Møller, der bandte saa tunge Eder og skænked saa høje Snapser for Møllegjæsterne. Dette sidste Forhold havde nu mere end een Gang været Tekst ved de Sammenkomster, som de hellige hver Ugedag afholdt rundt om i Gaardene.

En Foraarsdag holdt een af Husmændene med sit hvide Studespand foran Mølletrappen.

„God Dag, Jens Toftum!"

„Goddaw — i Jesu Navn!" svared Husmanden.

Mølleren skæved lidt til ham ved denne nye og omstændelige Hilsemaade. Husmanden drejed sig halvt paa Sædefjælen og fortsatte:

„A har en Krumm Rug paa Vognen. Kan a faa det tilbage i næste Uge?"

„Aaeja, kan du det, Jens Toftum."

„Men," vedblev Husmanden, „a vilde bede dig om ikke at male det paa Søndag, for det tror a ikke, der er den rette Velsignelse ved."

Mølleren havde staaet og drejet det bedste Øre ind i Lyden; paa een Gang bruste han op:

„Hør, Jens Toftum, er du fuld, har du den Helligaand, eller har du paa anden Maade stødt Hovedet?"

Husmanden fortsatte: Du skal ikke bryde dig om m i g; vil du gjøre som a forlanger, eller vil du ikke!"

Mølleren traadte nu helt ind mod Vognen og sa: „Nu skal a sige d i g een Ting, Jens Toftum: A maler, naar det passer m i g, og naar Vorherre gir Vand i Dammen. Passer den Ordning ikke dig, saa kan du — Dæwlen stente mig! — beholde din Sæk, hvor du har den. Og

saa kan du hilse din Præst og sige, at han maatte lige bare ønske, at hans Kværn om Søndagen gik ligesaa godt som min; saa vilde I faa noget bedre at høre end det, der udgives for Guds Ord nu om Dage."

Husmanden tog ikke flere Ord. Saa ret som en Pind sad han paa Agebrædtet og trak haardt i den tilhaands Line for at faa Vognen vendt. Solen strøg Regnbueglimt af hans nystampede Vadmelsfrakke; Munden var knebet haardt sammen om Skraasovsen, og Studenes Sivpuder knirked arrigt, mens deres Herre skumped af Sted til en anden Mølle.

Det var Møllerens første Sammenstød med de Hellige; der skulde snart følge nye efter.

En af Bevægelsens Ledere var en forhenværende Proprietær, der endnu inden Olding-Alder havde solgt sin Ejendom for udelukkende at ofre sig for Missionen. Han var altid paa Støvlerne; holdt han ikke Møder med de fromme, drog han rundt paa Egnen for at sælge Traktater. Ingen var sikker mod hans Efterstræbelser. Han forfulgte Karlen, der gik efter Møgvognen, og Hyrden, der vogtede ude i de ensomme Kjær. Ja, saa han et Menneske — det være sig Mand eller Kvinde — forsvinde gjennem en afsides Dør paa Husgavlen, stod han trofast udenfor og vented saalænge, for ved dets første Tilsynekomst at stikke det sin Traktat i Haanden. Han var godt sine tre Alen lang og tyng som en Medestang; for Værdighedens Skyld gik han i lang, sort Skjødefrakke, høj Hat og Paraply, og da han for at fremme Guds Rige des fortere altid var i en Art So-Trav, saa ligned han en Ildklemme i Galop. Hidtil havde Mølleren undgaaet direkte Besøg af de Hellige, men efterat hans gamle vindøjede Husholderske (han var nemlig Enkemand) havde sluttet sig til Bevægelsen, havde Mølleren med stadig stigende Harme lagt Mærke til, at de i Smug trængte mere og mere ind paa hans Enemærker. I sit stille Sind svor han, at han skulde spille dem et Puds.

En Dag toned saa selve Proprietær Gouls høje Hat i behersket Galop frem mellem Møllebakkerne. Lidt udenfor Gaardsleddet standsed han et Sekund og tørred Sveden af den rynkede Pande. Nogle djævelske Hyl gjennemskar Middagsstilheden. Hvor et Svin hyler saadant, der maa der være et Menneske, og hvor der er et Menneske, bør

ogsaa være en Traktat! Med denne Logik som Drivkraft galoppered Ildklemmen hen over Gaardens Stenbro mod et af Udhusene. Hylene blev ved at skingre frem af en aabentstaaende Halvdør. Proprietæren slog med eet Døren om mod Væggen og raabte:

„Goddag og Guldhjælp dig!"

Men ak og ve! Det var selve Mølleren, der sad overskrævs paa en So og var i Færd med „at ringe" den, et nederdrægtigt Arbejde, der fordrer baade Kraft og Behændighed. Med venstre Haand holdt han Dyret om Snuden og tvang det baglæns ind mod Muren, mens han med den højre søgte at drive de sylspidse Staaltraadsnaale gjennem Soens Næsebrusk. Dyret, der skummed gult ud af Halsen, havde allerede slaaet ham et Par „Ringe" af Haanden og givet ham nogle drøje Flænger; de var derfor frygtelig ophidsede begge to; hver Gang Soen følte det spidse Staal i sin Snude, kastede hun Trynen til Siden med et Dragehyl og satte sin Bag mod Væggen, saa Stolperne knaged i deres Trænagler. Nu var Jens Høstrup dog lige ved at tvinge den sidste „Ring" igjennem det vanvittige Dyrs blødende Næsebrusk, da Missionæren aabner Døren og — Puf! som skudt ud af en Mørser styrter Soen, blindet af Smerte, hen over Gaardspladsen med sin Betvinger paa Ryggen. Efter et Par kluntede Spring slænger den sin Rytter af mod Stenbroen og traver befriet videre.

Mølleren rejste sig besværligt op og tog sig med sammenbidte Tænder til et Sted, der nu var blevet noget ømt.

I det samme hugged han med et Ryk en Hesselpisk ned fra en Knag under Tagskjægget. I et Nu forsvandt Ildklemmen som en Reje ud af Vesterporten. Mølleren glemte helt sin Smerte ved dette Syn; saadan havde han aldrig set et Menneske løbe hverken i Fryd eller Jammer. En Tromle og en Sletharve var bleven indskrævet som ingenting; en Vogn spærred Portaabningen; om Hans Højhellighed var kommen over den eller under den, stod ikke Mølleren ganske klart.

Mølleren var nu i det bedste Humør; han vilde ikke tugte ham hverken med Kjæp eller Vaand; bare se efter, hvor det Guds Lam var bleven af. Mølleren gik vesten om. Der havde Goul forstukket sig bag en Klynge Burrer; han troed, han var skjult; men den høje Hat forraadte

ham. Mølleren nærmed sig smilende, men Proprietæren troed ham ikke; han løb sanseløs langs Møllesmedjen; de lange Frakkeskjøder slog Smæld i Vinden. „Guds Ord", purt og rent, alle de grønne Traktater hvirvlede bag ud fra ham og faldt over Skræpperne som Blade i Høst.

Aandeløs kom han gjennem Bryggersdøren ind til Husholdersken og bibragte hende en farlig Forskrækkelse.

„Skjul mig, skjul mig! Filistrene er over mig! Mølleren! aae, han slaar mig ihjel!"

„Ih, du milde Frelser!" udbrød den vindøjede og begyndte at rokke ved et hvælvet Bryggekar, under hvilket var hensat en Skrukhøne. Møllerens Træskobump hørtes allerede i det fjerne. Proprietæren betænkte sig ikke længere, greb selv hjælpende fat i Karbunden og skød sig ind som en Skovsnegl. Mølleren hørte Karrets Fald mod Stenpikningen, før han gled over Tærsklen.

Jens Høstrup stillede sig grinende hen foran Husholdersken! „Aa, Ane, du skulde vel ikke ha et Mandfolk ved dig?"

Ane skeled hvidt hen i Tørvekrogen og sa betydelig mindre koldhøgen end sædvanlig: „Hvad skulde det være for en Mand?"

„Aa, en rask gammel Mand! En der kan komme over æ Bund, og han var vel klædt paa, da jeg saa ham: En lang Kjole og en jævnhen-høj Hat paa hans Ho'de!

„A ved ett, hvad det er, du staar og plevrer om," svared Ane med sin vante Buthed.

„Naa! Ja saa snakker vi ikke mere om det," sa Mølleren og lod sit Blik glide ned over Karrets Staver, et Snip af en Bomuldsparaply stak frem under Randen.

„Har du mere Grutning til Svinene?" spurgte Mølleren tilsyneladende uden al Underfundighed.

„Nej, det sidste er godnok brugt op," svared Ane befriet.

„Ja saa er det vel bedst, en henter dig en Sæk mere." Dermed forsvandt Mølleren, men kun et Øjeblik, saa stod han paany i Døren med en vældig Sæk paa Ryggen. Før Ane endnu kunde hindre det, havde han ladet den dumpe ned mod Bunden af det hvælvede Kar.

„Men Jøsses, Jens, hvad smider du endda æ Sæk dér for!" raabte Ane næsten grædende. „Tho hvordan skal a nu kom til Skrukhønen?"

„Ih har du en Skrukhøne dér?" sa Mølleren spodsk, „du har vel ikke en Kok ogsaa? A synes, det kunde lyde, som var der noget i Lag med den?"

„Aa, hold nu op med dit Præk og tag din Sæk til dig." — Nu var Ane møsk.

„Saa maa a da ud og ha fat i noget andet at hælde Melet i," svared Mølleren. Han gik ud i Gaarden; han gik ned i Møllen; han kom igjen frem paa Gaardspladsen. Han saa kort sagt ikke ud som en, der har overdreven Hast. Da der var gaaet en Snes Minutter, kom han tilbage med en stor Melløb.

Ane modtog ham med de Ord: „Du er da ogsaa den største Twæri baade langt og nær! Te du nu ikke kan faa mig den Sæk af Vejen!"

„Da skulde en da først ha æ Løb funden! Men Død og Krown! ligger ikke der æ Mand hans Paraply! Saa har du jo alligevel skjult ham under Bryggekarret! Men hvor tør du ha det paa din Samvittighed, te saa from en Mand skal lide den Nød?"

Mølleren begyndte at lette paa Sækken, der hviled med Centnervægt paa Karret og gjorde det umuligt at rokke det af Stedet.

„Du maa ikke slaa ham, Jens!" bad Ane.

„Slaa ham, a tror, du primer! Nej, han har ellers ingen Hug behov; han kan saa meget godt faa Benene om hinanden endda."

Mølleren havde allerede rystet Melet ud og kunde nu tænke paa at redde Fangen af sit Skjul. Han havde dog kun rejst Karret halvt i Vejret, før Skrukhønen fo'r ud og fløj imod Bryggersvinduet med forfærdelig Kaglen og Spektakel.

„Nu, der fløj den ene!" raabte den lystige Møller. „En skulde da ikke tro, te den anden skulde faa i Sinde at ta samme Vej!"

Med et rask Tag hev Mølleren Karret omkring, saa Flygtningen afdækkedes i hele hans Længde, eller dog rettere kun i den halve, thi i den sammenkrøbne Stilling minded han om en daarlig lukket Foldkniv.

Proprietæren, der laa paa Knæene midt paa Kampestenene, rejste sin høje Hat og messed:

„Hvo som udgyder Menneskers Blod, ved Mennesket skal hans Blod udgydes!"

„Ja, det er saa møj vis," svared Mølleren. „Men det er da et sært Sted, du har valgt til at repitere din Børnelærdom."

Proprietæren rejste sig nu op, saa lang han var; han saa ussel ud; Sveden trilled ham ned over Kinderne af den umagelige Krumslutning; hans høje Hat var dasket sammen til Klaphat, hans sorte Buxeknæer havde været i altfor nær Berøring med Skrukhønens Efterladenskaber. Missionæren skotted stadig noget mistroisk til Mølleren; for at være paa den sikre Side kanted han sig hen til Yderdøren, og før nogen vidste et Ord deraf, var han forsvunden.

Skjønt Mølleren saaledes ikke havde krummet et Haar paa sin Fjendes Hoved eller blot tænkt derpaa, blev der dog taget en haard Hævn over ham. Hvad nu skal fortælles.

— Mølledammen fik næsten alt sit Vand fra nogle store Kjær og Mosedrag, der strakte sig i en bred Halvkreds uden om Sognet i Nord og Øst. Det var mest Udmarker, som ingen havde tænkt paa at bringe under Kultur, da de laa altfor fjern fra Gaardene til, at deres Opdyrkning ret kunde svare Regning. Men som paa et givet Signal begyndte alle at dræne og udgrøfte disse Moradser; det var de Hellige, der gik i Spidsen, og med Loven i Haand tvang de alle andre Lodsejere til at følge efter. Mølleren saa lidt mørkt efter dem, naar Læs paa Læs af Drænrør skumpled forbi hans Ejendom for at føres videre op mod hans Krafts Kilder.

Dette stod paa en hel Sommer, og Virkningen udeblev ikke. Vandet i Mølledammen sank og sank i Ugetal. Det var som om et usynligt Uhyre havde lagt sig paa Knæene for at drikke. Kogleaks og Tagrør, der før stod til Knæs i Vand, stod nu paa det tørre og rasled med de visne Blade. Dammen og dens Bredder, der før laa og duftede med kølig Græs og sødt aandende Nøkkeroser, sendte nu en styg Dunst fra sig af alle de døende Plantelig, som en syg, der faar daarlig Aande. Møllebækken, der havde været noget af det muntreste, man kunde se, kom nu pylrende, sløv og tungfodet, som en Kvinde, der har Blegsot.

Mølleren saa, at dette vilde blive hans Ruin. De Hellige vilde hans Undergang. Hidtil havde de famlet i Blinde;

nu havde de fundet Struben, og uden Barmhjærtighed klemte de til. Inden Sommeren var ude, var Møllens Dødsdom fældet. Hundrede smaa Drænrør bar ad underjordiske Veje Møllerens Drivkraft bort til alle Kanter. Sagnet om Fanden, der en Gang i Fortiden skulde ha tømt Mølledammen med et Sold og hvistet al Vandet bort over Bakkerne, var i Færd med at blive til kras Virkelighed.

Den muntre Lars Høstrup var bleven saa indesluttet og tavs. Der kom kun faa Gjæster til Møllen nu. Møllen selv forfaldt og trak en bestandig tykkere Kalot af Mos hen over sit hullede Tag. Hjulakslen fik raadne Pletter, som udvidede sig og søgte indad i den vekslende Varme og Fugt; en Kile løsnede sig her og der; en Tak knækked i Tandhjulet, og ingen bøded Skaden, „for nu var det jo ingen Nytte til.“ Selv Ruderne sprang, helt mystisk, og blev aldrig fornyede. Og endelig kom Rotterne og fuldendte Ødelæggelsen.

Lars Høstrup gik og saa paa det altsammen med stadig tungere Øjne; de brede Skuldre havde krummet sig mere forover, som om Skæbnen havde været tungere at bære end Melsækkene. Han havde i den senere Tid faaet en styg Hoste. Han gik op til Lægen i Nabobyen. Lægen maatte sige ham, at det var Tæring; han skulde ikke være for sen til at ordne, hvad han ønsked ordnet.

Lars Høstrup blev med eet en Olding. Han sad paa Lægens Stol og visned. Han havde aldrig tidligere været syg. „Siger De, det er Tæring?“ sa han stille. „Ja, mæ og Møllen, vi har vel sagtens smittet hinanden, for den har — Dævlen stente mig — haft Tæring saalænge!“

Lars Høstrup gik ikke lige hjem fra Lægen, men bøjed ind i Kroen, hvor han altid var nogenlunde sikker paa at finde ligesindede.

I Dag var Besøget dog noget tyndt; der sad to Landevejsbosser ved et hinkende Bord i Krogen og trak i de hængende Overskæg; et Par Bindkræmmere sad og kjævede en Øl lidt længere fremme i Stuen; det var foreløbig Gjæsterne.

„Hvor kan det være, du ikke har flere Gjæster?“ spurgte Mølleren skuffet, da Kromanden kom og gav ham Haand.

„Ja, hvor kan det være! Det er vel den her Helvedes store Missionsmøde, der holdes herom i Forsamlingshuset;

der har de da strømmet til den hele Dag; tho saa kan en anden én jo ikke vente nogen Søgning."

Mølleren skar en Grimase og nævnte et Par Kammerater, som han endnu aldrig forgjæves havde søgt paa dette Sted.

„Aah," svared Kromanden, „de tilhører forlængst Missionen".

Mølleren sank ind imod Væggen og saa mere og mere selvopgivende ud.

Lidt efter lidt begyndte der dog at komme Folk til Kros. Mølleren livede op.

„Vil du komme med den bedste Rom, du har!" raabte han til Værten.

I en Haandevending havde han samlet alle Stuens Gjæster om sit Bord, kjendt og ukjendt, Bosser og Bissekræmmere, Smeden inde fra Gjenboens og Staldkarlen ude fra Kroladen. Een eneste Gang endnu vilde Mølleren se muntre Folk omkring sig som i sine Velmagtsdage, da han samled Egnens livslystne Særlinger om sin Timeglasflaske, der nu stod ene og forladt og fanged Støv paa Proppen derhjemme i Vindueskrogen.

Det blev en usædvanlig munter Aften. Mølleren sørged godt for, at ingen sad med tom Kop; den bugede Romflaske laa fast i hans svære Haand og slap sin gyldne Straale ned i Kaffen paa det mindste Vink. Lystigheden steg op mod de højeste Grader. Sangen begyndte at gurgle i de skrattende Struber, ogsaa denne gamle veltjente Krovise, der har sat Tinktur paa saa mangen en Bondesvir, mens Vægen sprutted paa „Profitten" og „Dødningeuhret" hamred Takten inde i Alkovens møre Panelværk:

„Livet, Livet, Livet er en herlig Stand,
Døden, Døden, Døden er en Bussemand.
Hopsisa, vil du med, saa kom.
en Finkel og en gammel Rom! —
Hopsisa! vil du med, saa kom,
saa tar vi to en Rundenom!"

Og dermed gjorde de et Par dansende Kast omkring Bordet med de tunge Hænder hvilende paa hinandens Skuldre.

Men oppe midt i Lystigheden var Mølleren pludselig bleven dødsens tavs. Han sad paa sin Stol og visned som før hos Lægen.

„Men hvad gaar der af d i g, Lars Høstrup? Du sidder jo, som var du falden fra æ Høg og til æ Kukmand."

„Ja, nu skal a til og hjem."

De andre protestered i Munden paa hinanden. Var det en Manér; nu gik det jo saa godt!

Mølleren blev ved sit. „Som a siger: a skal hjem. Og nu vil a sige jer Tak enhver især, for det I har villet være sammen med mig her i Aften. A maa nok ikke være sammen med jer mere."

Nu begyndte Taarerne at trille ned ad hans Kinder.

„A har været omme hos Doktoren. Han siger, a har højst en Maaned endnu at leve i."

De andre trængte sig beklagende ind paa ham.

„Nej, I skal ikke beklage mig. Nu kunde a alligevel aldrig leve anderledes end som en Stodder. De derhenne" — han strakte sin Næve ud i Retning af Forsamlingshuset — „de har ødt mig! — De naaed dog ikke at ta mig levende, og selv naar a er død, saa skal de ha mindst sex Mand til at føre mig hen til dem."

— Mølleren gik hjemad i tunge Tanker. Lidt før han naaed Hjemmet, løb han uforvarende mod en Stabel Drænrør, der samme Dags Eftermiddag var bleven kjørt op paa en Naboejendom. Et Øjeblik tænkte han paa at sparke dem i Stykker hver eneste een; det var jo det Satans Kram, der havde tyvstjaalet Vandet fra ham og forvandlet ham og hans Mølle til værdiløst Vrag! Men i næste Sekund grebes han af sin gamle medfødte Munterhed. Han tog et af Rørene, holdt det for sin Mund og tuded.

Natten var stille med faldende Dug. Hedebakkerne tegned vag deres mørke Runding mod Østhimlen. Et Par Klirer kløv Luften højt oppe med hvasse Vingeslag.

Mølleren tuded. Dalslugten tog Lyden og bar den milelangt ud i Stilheden. Et Drænrør for den rette Mund kan brøle om Kaps med en anskudt Løve. Og Mølleren var fra sin Ungdom Virtuos.

Pludselig standsed han med vidtskilte Læber og lytted. Der kom jo Gjenlyd! Hvor var d e t fra? Aa! Fra hans egen gamle Mølle! Den laa og sank ind i sig selv dernede paa Bredden af sin Dam, der dunstred som et Aadsel fra Bundens gjærende Mudder. Nu vaagned den op ved sin Husbonds Vaande og sendte ham sin egen Jammer tilbage. Det var, som om den hyled og græd ud af alle

sine splintrede Ruder og hængselsløse, revnede Luger. Som en dyb, sitrende Moltone stred Ekkoet sig gjennem Halvlyset og Natteduggen ud til den lyttende Møller.

Saadan fortsatte de en Stund deres natlige Vekselsang, som et Par synkende Skuder, der er rendt paa hinanden i Mørket og nu la'r Tudehornene gjalde, til Vandet trænger op i Tragten.

EN MENNESK SKA VED, HWAD EN GJØR.

(1909)

LÆGENS Vogn holdt udenfor Høkerens, mens der gik Bud ind efter en Kasse Cigarer. Lægen la sig tungt tilbage i Agestolen, hvorved Rimkrystallerne i hans Skjæg slog imod hinanden og dryssed ned over Kjørekappens svære Hornknapper. En Tid var Lægen optaget af at betragte Hulningen i de forpustede Hestes Sider, der flapred ind og ud, mens en fin Damp steg op fra Haarlaget og blanded sig med den blaa Frostluft.

Pludselig sønderreves Stilheden af et usmurt Dørhængsel, der med Voldsomhed drejedes om inde i Høkerforretningen. En djævelsk Larm vælted ud af Butiksdøren, og baglænds ud af Larmen kom en stærkt beskjænket Mand i Lædertrøje og Krampetræsko. Huen var faldet ham af Hovedet, men skraas hen over Issen og langt ind mellem de blege, tyndslidte Haar lyste et mægtigt, frisk Saar, hvorfra Blodet delte sig i tre piblende Strømme ned omkring Øjne og Næserod. Saa snart han havde faaet Øje paa Lægen, styred han sine Fjed saa lige, det under de forhaandenværende Omstændigheder var ham muligt, mod Doktorvognen; med Munden uregelmæssig opvrænget af Eder og Anklager og med de stride Taarer vældende ud af Øjnene klavred han paa alle fire over Vejgrøften, slog en Klo i Vognsiden og raabte op mod Lægen:

„Vil De sej mæ jen Ting, Dogter, — haar den jen Kristenmennesk da Lov te aa benytt den aan som Huggblok! Hwa!

Her ka De si, hwodden a er bløwen standed. Det ka vær, en haar faat æ Hued øj for aall Daw. Er æ da'tt forfærdlig med æ Mennesk! Te han ka faa sæ sjel te aa gjør æ mud hans bejst Ven, der aall si Daw haar behandelt ham wal."

„Hvem har dog givet Dem den Smøre?" spurgte Lægen, saa snart der var bleven en lille Pavse i den andens uophørlige Ordstrøm.

„Ja, hwor bløw han aa, æ Skinting?" Stodderen ser forvirret ud af sine tinnede Øjne. Pludselig raaber han, mens han løfter Fingeren ud over Marken:

„Der render han! A ka kjend ham po æ Lof; han stryger Stien med den fræens Skank. No ka I sjel si æ Swend! Det er justemint ham, der haar gin mæ mi Plaster. Der — hæ-hæ-hæ — der render han, dælenmæ, øwer Bakker og Daal — akkuraat aa sej lisom Kajn, „der han havde slagen sin Broder ihjel!" (Flæber.)

Han trak mæ sgu en slem Singeldus. A ved ett, om a ka kom fræ æ med æ Lyw. Det ka wær, en blywer en Staakkel for søen en Stø Sluri si Skyld. En sku da'tt tro, te han haaj Lov te den Slavs Gjerninger. Ska en Kristenmennesk ett ajt sæ for, hwad en gjør?"

„Jovist saa!" svared Lægen og gjorde Mine til at stige af Vognen for at efterse Saarene.

„Hvad var det, der gjorde, at De blev saa uenig med Deres — hm! — Ven? Var det maaske den der?" fortsatte han og peged paa en stor Brændevinsdunk, som Stymperen holdt krampagtig fast ved Hanken.

Akkuraat, mi Faar; der war æ sgu æ Hummel den snurred. Tho a haar aalle wot af den Slaw — det ka ingen sej mæ po — te a ett vild ûnd anner Folk en Dram, nær de kommer te mæ paa en gued Maad. Men her war æ snaar, som det sku gaa te ved hæven Ret. Han vild jenne haa æ det hiele. Men tho æ Brændvin war da min — a haar sjel baade kjowt og betal æ med den sidst Søsling, a haaj i mi Værri. Og da han no ett ku faa hans Kri igjemmel paa anner Fasowner, saa hugger han æ Dunk ud aa æ Hinner af mæ og sætter mæen her lig oven i æ Stjern, saa æ Lyssen da sto mæ for mi Øwn!

At trowr da, a war sukken te æ Jurd! Det war missel ingen falsk Kjevop den; det war en slem Tryntar aa staa

for! Der war en gued Mjenning med en, det fæk a aa fornimm!

Tror De, Dogter, mæ gammel Orreværk er ward aa klodde po? Skuld a'tt heller kaast mæ i æ O for aa faa en End po æ?

Men tho saa kund en jo lisse godt lædt ham behold æ Brændvin, men han haaj Finger i æ, for saa faar a jo ledtle Gled aa æ iløwle.

Men ska æ Mennesk da'tt ved, hwad han gjør?"

„Jow", svared nu Kusken, der hele Tiden havde lyttet efter, „det war aalle jen Graân formøj aa meld søen en Skjevl te æ Politi."

Ved Ordet Politi traadte den saarede to Skridt tilbage fra Vognen, og mens han fægted med Dunken i Luften, udbrød han i den dybeste Harme:

„Meld ham te æ Politi! Læ æ Mand indkald for saa ring en Ting! A trowr, Fanden glow mæ, du primer! Du er nok en jawn Skirer! Æ Politi, det forbandede Kram skuld ha det aa snaag i; snaar som æ Mand haaj gjord sæ skylde i no andt Ondt; tho da haar han da hwerken røwed heller staallen.

A ska ett næjt det: han laa sgu Daller te mæ, søen a nok ska how æ jen Lidt; det kund ha wot gjord saa møj mir lempele. Men nær a haaj lædt ham faat æ Brændvin, saa haaj æ jo heller ett ski, det forstaar sæ! Saa haaj a beholdt æ Hued hiel. (Græder).

Nu staar en jo mæ'æ; det kan en jo sajt si. A haar vis ett manne Graader aa gi aa. Der er en jawn Swej i æ! — Men tho det er jo godt, det saa er gjord af jen si gued Venner.

For a ku jo vær kommen saa møj warr afstej, aaeja endda, a vil sej, om a nu haaj faat en Aarm brækked, hudden sku a saa ha reterired mæ! — Æ Hued haar en jo ett saamøj aa brug te. Men tho det ska jo da helst vær hiel iløwle, det war ett sær.

Men gaa hen aa læ æ Mænd sætt for det — snakk aalle om æ!

Nej, kund en saa endda vær kommen om ad æ Politi dje Dar, det war en hiel anden Sag; dem vild a sgu gjân vær mej te aa sætt æ Gywr po, for det sprekelirer da'tt i andt end anner Folk dje Ulykker.

Nej, Jens war missel bløwen knotre, det er saamøj vis.

Men som a sejer: det war jo halles mi ejen Skyld, a kund jo lædt æ Stønnis tawn æ Dunk, saa war a Gjerning ett ski. Men søen æ'æ mæ'æ! Baagatter ka en aaltid vær klog. (Flæber igjen.)

Og nu er en, som en er.

A vild da'tt trow, æ Hjern er hiel kløwn, men der er sgu vis ett aalting i Want.

— A vild jo nok, han sku ha en Mindels; for en Mennesk ska ved, hwad en gjør!

Men som Taalen er: A vil ett ha æ Mand saa nø ondt po; æ Mand er faale flink, a laster ett æ Mand. Men det jennest a sejer: Han ska ved, hwad han gjør!"

HIMLENS DOM

(1909.)

JEG skal love for, der var Skub i Sagerne ved den Havreindkjørsel hin Septemberdag paa Stausig. Det havde været en saare vanskelig Høst med langvarig Regn, nu var der endelig kommen 3—4 Dages Solskin med strygende Blæst gjennem Kornrækkerne; det satte en voldsom Arbejdsfeber i alle agrariske Sind; ogsaa her paa Herregaarden havde man i Ilden alt, hvad der kunde krybe og gaa.

Det var hen imod Aften. Hestene, der ikke havde været af Selen, ligefra Solen pipped frem af Fjorden, begyndte at stønne tungt. Karlene, der havde maattet sluge Maden paa Sædefjælen, mens Vognen var i Galop, og Tømmen holdtes med den ene Haand, stjal nu og da et Par Fingre i Vestelommen, aabnede Uhrkassen med Tommelens Negl og kigged langeligt efter Fyraften. Den begyndende Høstnat havde allerede hængt sit Skyggeflor over de gule Havrestakkes Kjæmpekegler, da Forvalteren, en brøsig Fyr med en usædvanlig Skulderbredde, skridted ind paa Pladsen; han sprang over et Par Vognstænger, sparked til en Fork, saa den røg ned i Vejgrøften, trængte omsider hen til den forreste Vogn, der var tømt, og slog med Stokken haardt i Sædebrættet. En Række Hoveder paa lange Halse skød pludselig op fra de halvfærdige Kornstakke, som Næb af en Storkerede, og hælded sig lyttende ud over Stakkeranden.

„Hej! Villads der; det er dig, jeg taler til!" raabte Forvalteren op mod en blondskjægget, midaldrende Mandsling, der baksed med de tunge Havreneg højt oppe mod den blegblaa Høsthimmel; „du maa ikke snuppe den Stak af

for tidlig; det ser ud til skidt Vejr, og vi maa blive ved til Midnat.

Der hørtes en dæmpet Knurren rundt om fra en Snes dødtrætte Mænd; Forvalteren opfatted Mislyden, løfted samtidig Stokken og Stemmen og raabte nu til hele Flokken:

„Ja, det kan, Satan hagle mig, ikke hjælpe, I knurrer; Regnen trækker sammen; her staar store Værdier paa Spil, og Havren maa i Stak nu, den er tjenlig. Og hør nu, hvad jeg siger jer: I kan godt lægge 2—3 Favn paa Stakkene endnu."

„A er ræd for, de ett ka swar te æ, Hr. Forwalter!" svared Villads ydmyg, mens han gik i Gang med at gjøre Kredsen videre.

„Det kan du la være min Sag," svared Forvalteren og drejed sig rask paa den tunge Støvlesinke.

Arbejdet fortsattes mekanisk og sløvt; ingen talte mere. Nu og da kom der et tungt Prust fra en træt Hest, naar et nyt Læs skumpled ind fra Kjørevejen. Stjernerne begyndte at bæve rundt om i den grumsede Aftenluft; en Tøs tumled med en forsinket Ællingflok, der nu ikke kunde finde Land henne i Herregaardens Andedam, og et Par bøjede Husmandskoner trak forbi med Gjeden.

Paa een Gang lød en Barnestemme nedenfor den Stak, bag hvilken Forvalteren nys havde tiltalt den arbejdende Skare:

„Faar, a skuld spørg fra Muer, om du ett snaar kam hjem? Æ Kow haar ett te Fød?"

Villads bøjed sig saa langt ud over Stakken, han turde, og sa:

„Nej, mi Baan, a maa nok blyw hér endnu en Stød. Men — aae, bitte Jens! — ka du ett sammel en ussel Krumm sammel af det, der er falden fræ æ Vogn her nejenfor; ta lig en Vill i di bitte Aarme og gaa hjem te æ sølle Dyr med æ! Det er da ogsaa Jammer, te en ett ka faa saa møj Tid fræ, te en kund faa sammelt nøj sammel te æ Kow! — Gjør du kuns det, bitte Jens! Men pas endelig paa, du ett møder æ Forwalter!"

Man hørte igjen en Tid lang kun Vognens Knagen og Straaenes Knækken.

Fuldmaanen gik op mellem de nu næsten skyhøje Havrestakke, der konkurrered stærkt med Borggaardens

Midtetaarn, som tegned sig i sit Kobberpanser rent og rankt over alle de krybende Daglejerhytter.

Paa en Gang afbrødes Maanestilheden af Barnegraad.

Villads blev skoldhed over hele Kroppen. Han kjendte sit Barns Stemme, nu og da afbrudt af Forvalterens.

Forvalteren slog atter tungt med Stokken i Høstvognens Sædefjæl.

„Aa, du Villads, vil du behage at sé her ned! Vedkjender du dig den Knægt her? — Godt! Og du lærer ham at stjæle fra din Husbond? En smuk Lære for en Far at gi sit Barn!"

Den lille stod med de smaa Arme krampagtig slynget om en ussel Visk Havrestraa; Næsen væsked og Øjnene udgød stride Taarer, Buxerne var gledet ned og Blusen op; den lille Person, der var kommen ud for at bjærge Føden til Hjemmet sforsultne Ko, var kortsagt i en fremskridende Opløsning.

„Skrup af!" raabte Forvalteren og gav den lille et let Rap af Kjæppen.

Barnet, der tilsyneladende var groet i eet med sin Byrde, græd endnu højere, mens det uden at slippe Havrestraaene satte i Løb.

„Vil du se, du kommer tilbage og afleverer dine Tyvekoster, eller jeg skal lære dig!"

Det vidskræmte Barn aabned nu Armene og lod Byrden dratte lige ned i Sølen. Man hørte endnu en Tid dets stødvise Græden, mens det løb hjemad i Mørket.

Det blev en ordentlig Overhaling til Villads, da Arbejdet var til Ende. Og dermed var Sagen ikke klaret. Forvalteren havde faaet Instruks om at føre alle dem, han greb i sligt, til Herren selv.

„Aa, kan a ett slipp den jen Gaang!"

„Nej, Fanden hagle mig, kan du ikke! Jeg har mine Ordrer".

Halvt med Magt skubbed han Daglejeren over Stenbroen mod Borggaarden. Forvalteren ringed. Kancelliraaden, en ferm Mand med graat Overskjæg og Næseklemmer, kom halvt frem i Døren og sa:

„Hvad er det, De forstyrrer med, Hr. Andersen; ved De ikke, jeg har Gjæster?" Forvalteren bugted sig slesk og søgte med Belevenhed at sætte Herremanden ind i den delikate Sag.

Da Herremanden fatted, hvorom det drejed sig, lived han kjendeligt op; han satte Lorgnetten omhyggelig fast paa Næsen og gik ind mod Daglejeren, der stod der saa naale med de bare brede Fødder i Stunthoserne og Havreavner i det filtrede Skjæg.

„Hvem er du!“ sa Herremanden og gik Daglejeren saa nær paa Livet, at hans Guldkjæde næsten skrabed mod Villadses Hornknapper.

„A er fattig Villads Christensen! A vil ingen Mand nø ondt! A haar tjent her po æ Gaard de sidst trøje Aar, uden nue haar saa wos nøj po hverken mæ heller mi Kuen.“

„Hører du til Gaardens faste Daglejere?“ sagde Herremanden og hylled Staklen ind i en Aande af Kognak, Aargang 1860.

„Ja, a gjør endda, Hr. Kancelliraad. Det er mæ, der bor lig baag æ Swynhus.“

Kancelliraaden kvalte med Møje et Smil; han aned, ved Gud, ikke saa lige, hvor Svinehuset laa!

„Hvordan kan det saa falde dig ind uden Tilladelse at ta af Gaardens Avl til din egen Besætning? Det gik i den tidligere Ejers Tid, men nu gaar det ikke mere. Den Slags Sløserier maa ha en Ende.“

„Ja, det war jo da ogsaa baare det Par Havrestraa, der blev kjørt ned i æ Skidt iløwle. Men tho det maatt jo ett vær, det war ett sær. Men tho no haar vi jo arbed te Midnat de fir sidst Awtener; og Kaaren hun er swagele — Gud bejr æ — og kan ett faa nøj bjerred sammel; og saa maa æ sølle Kow bi; helsen plejer a jo og slaa nøj til hind i æ Vejgrov, nø Brindnald og nø Skropværk, hwad en ka find; hun er helsen ett forvæn.“

„Ja ja,“ sa Herremanden for at faa en Ende paa det og atter komme ind til den afbrudte L'hombre: „Lad den Slags ikke gjentage sig; saa gaar det ikke godt! Nu kan du og din Kone gjøre et Par Dages Gjerning i Haven efter Gartnerens Anvisning; saa skal jeg la dig slippe denne Gang af Hensyn til, at du har været her paa Gaarden saa længe.“

„God Nat, Hr. Andersen!“ sluttede Kancelliraaden og rakte Haanden til Forvalteren; „maa jeg takke Dem for Deres Paapasselighed; det er af stor Betydning, at intet af den Slags faar Lov til at gaa i Svang her paa Gaarden.“

Villads vakled ud paa Trappen. Hans Knæer skjalv, halvt af Overanstrengelse, halvt af Sindsbevægelse, da han igjen stak de gamle Fødder i Træskoene.

Ud paa Natten rejste det et Herrens Vejr med den mægtigste Vestenstorm i Mands Minde. Da Morgenen gryed, saa man ved Stausig et mærkeligt Syn: Syv af de højeste Havrestakke var væltet og Negene rullet flere hundrede Favne bort. Blandt andet var Andedammen saa fyldt, at man kunde gaa tørskoet fra Bred til Bred.

Men mærkeligst var dog det Syn, der mødte Øjet ved Daglejer Villads Christensens Hus; det var bogstavelig begravet i Havreneg; de laa i Volde op ad Væg og Tag og spærred alle Døre og Udgange, saa Beboerne maatte kravle hen over dem for at komme ud i det frie.

Det var, som om selve den krænkede Natur havde taget den fattige Daglejers Sag i sin Haand og i en stormende Retfærdigheds-Rus hobet Læs paa Læs af Agrens Velsignelse op omkring Villads og hans sultende Ko.

HAN-SKRÆDDEREN

(1910)

„MOR, nu kommer æ Han-Skrædder!" med dette Raab halsed vi Unger ind i Stuen, naar gamle Lars var set over Bakkekammen. Den ene Træsko i Flokken var nær ved at smadre den anden over Dørtræet for at komme ind som Numer eet med Meldingen. Men der var ingen Fryd og Frejdighed i Stemmerne, snarere det modsatte, ogsaa Moderens var mærket af en vis Forknythed idet hun svared:

„Aa jøsses, Børn, hvad siger I, har en ham saa!" Og med Eftertryk i Stemmen lagde hun til: „Lad mig nu se, I kan være stille, I Knægte, og kom ett til hans Sager! For saa slaar han til jer, og han slaar haardt!"

Det behøved Katrine slet ikke at sige; det vidste Ungerne altfor vel fra tidligere Besøg af den sære Skrædder. Der var næppe een af dem, som ikke ved given Lejlighed havde faaet et Plusk i Armen, som der stod Mærker af i flere Dage; men det kunde ogsaa falde ham ind at gi sig til at lege Tagfat med Børnene over Borde og Bænke, saa det gamle Hus rysted af Larm og Barnelatter. Ja, den Han-Skrædder — det var da et sære Spøgelse!

Lars var Pebersvend og havde lagt sig lidt Penge til i en Periode, da Landskrædderen havde andre Arbejdsvilkaar end nu om Tider, og da Folkevittigheden lagde denne omvandrende Gavstrik følgende Ord i Munden: „A syer, min Kone syer, min Datter syer — og det løber op altsammen!"

Lars syed altsaa ikke just af Trang, saa meget mere som han hjemme havde et lille Sted at tilse; han kunde

derfor gjøre sig passende kostbar, naar der blev sendt Bud efter ham, kunde henvise til sine Høns og sine to Køer, der daarlig kunde undvære hans Røgt og Pleje. Men han lod sig næsten altid formilde, især hvis den Husmor, der for Tiden bejled til hans undergjørende Naal, havde været saa omsigtsfuld at ta en Krukke Honning eller en Smule Syltetøj med til ham; for Lars var en stor Slikmund. Men naar saa Lars kom, saa vilde han ogsaa, det skulde paaskjønnes og vides, hvilken ombejlet Mand, der her skred over deres Dørtræ. Og var han kommen indenfor Døren, saa stod han ikke som en anden Fremmed beskeden og vented paa Forbindtligheder, men han anbragte straks sit Persejærn og sit Alenmaal midt paa Langbordet og hængte sin Frakke op ved Bjælken, hvor det faldt ham nemmest. Lars var selv hjemme, ihvor han end kom hen.

Nu skulde Arbejdet da ta sin Begyndelse og den tunge nystampede Vadmelsvæv, som Husmoderen havde haft al den Renden og Ulejlighed for, blev lagt frem paa Overbordenden. Der var en egen Højtidelighed i denne Handling. Det var Frugten af utalte Dages og Nætters Arbejde ved Ten og Væv og Spelterok, der her skødes ind over Bordskiven. Det var ikke uden en vis Hjærtebanken at Katrine saa Tøjet glide mellem Lars Skrædders prøvende Fingre. Vilde det staa Prøven ud? Det var altid Spørgsmaalet. Først naar det lille anerkjendende Nik fra Larses buskede Hoved havde bifaldet Resultatet, fik Katrines Aasyn paany sin vante Ro.

Og nu kom der spændende Stunder for os Unger, der ikke var forvænte med Oplevelser. Far kom højtidelig ind fra Loen og skulde ha taget Maal, og vi syntes, den lille bitte Skrædder behandled den myndige Mand meget respektløs og fik ham til at løfte snart den ene snart den anden Arm, alt mens Skrædderen gik omkring ham og kigged ham op under Armhullerne, gjorde mystiske Klip i Papirmaalet og snærred arrigt ud gjennem Næsen, da han gik med Sytraad mellem Tænderne. Og saa blev den tunge Vadmelsvæv atter kastet i Bordet med et vældigt Klask og rullet ud i hele sin Længde, og Stuen fyldtes af en vild, sød Duft, der næsten prak i Ganen, og Solen slog røde og blaa Glimt af den stampede Vadmels bløde Luv, og Katrine stod nyfigen ved Siden af Skrædderen og havde sværtede Fingre af at ta paa Væven, og den

lille Skrædder tegned Maalet ind med Kridtet, og den klodsede Sax løb hen ad Kridtstregen og skar Tøjet over med arrigt Klip og Klap. Og vi Unger saa maabende op paa Mor, om det da ikke var forfærdeligt dette her, at Mennesket saadan skar det gode Tøj i Stykker! Men Mor havde stadig sit bedste Ansigt paa; det var ikke til at forstaa for en anden én, naar en husked paa, hvilken Lining Hug, der vanked forleden, da bitte Jens havde gjort et Klip i Dugen. Ogsaa dette øged Respekten for den lille Mand, at han kunde tillade sig Ting, der var forment alle andre, og endda komme godt fra det.

Lars hørte til den gamle Skole af Skræddere, der sad oppe paa Bordet og syed; naar han saadan havde lagt sine tynde Ben i de nette hvide Uldsokker over Kors under sig og hans sænkede Pande var dækket af en bred grøn Skjærm, saa ligned han snarere en bedende Muselmand end en Haandværker i det kolde Nord. Men denne ydmyge Holdning var kun et Skalkeskjul, for hændte det, at f. Ex. en Flue to Gange havde sat sig paa hans Næse og — grundig advaret — gjorde Forsøget endnu en Gang, da kunde Lars Skrædder gribe sit Alenmaal og — udspilet af Raseri, forfølge Fluen, til den sad smadret paa Kalkvæggen.

Lars havde en næsten pinlig Ordenssans, som han forlangte respekteret ikke blot i sit Hjem, men lige saa meget naar han var hos fremmede. Det gik især ud over Børnene, hvor han kom. Da der sjælden var mer end een Kakkelovn, skulde de og Skrædderen gjerne dele Stue sammen, og her sad Ungerne da i Hesteskoform omkring Nederbordenden saa stive, som havde de Lars' Alenmaal igjennem sig, og lod Næserne løbe, fordi de ikke turde vække Støj ved at snyde dem.

Men henimod Skumringen, naar Lars'es Ben trængte til at rettes lidt, forsøgte han ofte at holde Børnene skadesløse for den megen Artighed; saa gjorde han kunstfærdige Klip med den respektindgydende Skræddersaks. Han tog en Avis, lagde den i Læg; et Snit! og se, der hang Frelseren paa Korset, der var de to Røvere til højre og venstre og der var Spydet, det fæle Spyd, i hans Side. Ja, det var jo ligefrem Trolddom! Og var der spist Flynder til Middag, da var det en uforglemmelig Begivenhed at se den lille visne Skrædder stryge sin gnavne Maske af sig

og mens Ungerne stod i Stimer om ham, gaa i Gang med sit Hovednumer: af Flynderben at fremtrylle en spankulerende Stork paa Vinduesruden. — Jo, Børnene vilde, om det forlangtes, gaa i Ilden for Han-Skrædderen.

Der var andre, der havde det værre med ham, f. Eks. gamle Søren, Aftægtsmanden. Han havde altid saa svært ved at efterkomme Skrædderens skrappe Ordensregler.

Det var een af Larses uundgaaeligste Krav til sine Omgivelser, at han „vilde ingen Spytten ha'". Fandenmæ hverken af den ene eller den anden! At spytte var forbudt i Guds Lov — Lars glemte dog altid at nævne Paragraffen — det var en svinagtig Vane og usundt for Sjæl som Legeme.

Gamle Søren sad ved den store Bilæggerovn og hørte forundret paa alle disse besynderlige Lærdomme. Skrædderen ivrede videre:

„Er du ikke et gammel Menneske?" Jow, det maatte Søren indrømme. Gammel var han, og plaget af „Jegt" var han ogsaa. — „Skulde du saa ett betænke, at faa og møjefulde ere vore Dage, som han siger den visse Jakob? Du spytter jo fra dig baade Lever og Lunge. Hvor tror du, det ender? Du spytter og spytter, til du ligger i Graven!" — „Ja", svared Søren med Tilløb til Humor, „den Vej skal vi allesammen." Skrædderen vedblev: „Har du aldrig læst om Profeten Tobias?" „Nej, ham har a godnok ett no Formining om." „Da var dér ogsaa én, der spytted; det var jo nu en Fugl — „dér Tobias laa ind imod Væggen"; og hvad var Følgen? Det var det, en skulde spørge om! Han fik ikke brug for hans Briller mere; for han mist „æ Yw'syn"."

„Ih, Herregud!" sukked Aftægtsmanden.

Der sad gamle Søren mens hans Træsko var nærved at sejle bort med ham. Hvor skulde en gammel Mand nu klare sig mod en Skrædder, der var saa bibelstærk. Lars fortsatte: „Du opfører dig som en Taari. Du spolerer den Krumm Helbred, du har." Nu fik Søren igjen sit gode Smil frem; for nu var Skrædderen kommen paa Glatis. Søren kunde nemlig glæde sig ved et fortrinligt Helbred. Ja, han havde vel det her Flyv'gigt; men det troed han nu ikke, der kom dér fra. — Men atter blev Søren ængstet i Aanden, thi Skrædderen var paany begyndt at gaa til Bibels.

„Du spytter jo ligefrem paa Worherr.“ „Hvad gjør a!“ Søren saa elendig i Vejret. Lars rased videre: „Har Worherr kanske ikke skabt Verden?“ „Jow, tho det var ett sær.“ „Og er han ett allersteds nærværendis?“ „Jow, jow, det skal nok sæd.“ „Altsaa er han ogsaa i den Jord, du træder paa.“ Søren aned Uraad og tav. „Ja men, saa spytter du jo paa ham!“ vedblev Skrædderen med ubarmhjertig Logik. Søren var nærved en Graad.

Han turde ikke svare Skrædderen, som han gjerne vilde; thi han skulde jo ha syet den her Lædertrøje; og gjorde en ham gal, saa kunde han let falde paa at forlade Arbejdet midtvejs. Man maatte da helst holde gode Miner; men gode Miner var det vanskeligt at holde med Munden fuld af Tobakssovs.

Lidt efter listed gamle Søren fuld af Græmmelse ud til Katrine i Kjøkkenet for at spytte i Kulgraven.

„Tho *a* kan snart ett mere være inde ved den taabelige Skrædder. Har I hørt, hvad Beskyldning han kommer med! Han siger, a spytter Vorherr lig i æ Ansigt! Har noget Menneske hørt hans Lige! — A skulde helsen nok svare ham, saadan det skulde bide, hvis ett a var ræd for mi Trøj“.

„Ja, gamle Far, kan du saa ett la være at spytte, saalænge den gale Stegi ser paa det? Du kan jo komme ud og spytte i min Aske.“

Gamle Søren fik meget Ærinde i Kjøkkenet i de Dage.

Men omsider fik han en sød Hævn over Han-Skrædderen. Det gik saadan til. Der var et halvt Aars Tid efter midt i det varmeste Sommervejr, at Skrædderen atter var kommen til Gaarde. Efter Middagen gik kan ud i Laden for at ta sig en Middagssøvn. Han havde allerede fundet sig et bekvemt Sted i Halmen og strakte sig velbehageligt, da én af Gaardens Høns hopped ned fra Hjaldet og begyndte en djævelsk Kaglen. Skrædderen maled et Halmstraa til Støv mellem Tænderne, mens han rejste sig med et Ryk paa Albuen. Jow, der gik Hønen, paa krumme geskjæftige Ben, frem og tilbage i Agerummet og kagled, saa det klang i Sparreværket. Skrædderens Tænder maled endnu et Stykke Halmstraa, mens han listed sin ene Træsko over Hælen og hev den sanseløst efter Hønen. Man hørte Træskoen ramle mod Muren etsteds inde i Mørket, mens Hønen samtidig satte sin Kaglen nogle Toner til

Vejrs. I samme Nu knaged Halmen under Skrædderen, og i bare Strømpefødder hjuled han efter Hønen. Hun havde dog allerede forudset dette og var lutter langhalset Aarvaagenhed, og før den lille Skrædder var naaet frem med sin sidste Træsko højt opløftet, fløj Hønen bort under hans Armhule, dumped under et frygteligt Spektakel ned i en halvtømt Gulv i Ladens anden Ende og kagled nu rent sindssvagt. Harmen spilkogte i det lille fyrige Skrædderhjærte. Intet uden Hønens elendige Blod kunde svale den. Som en Yngling svang han sine hvide Sokker over Bræddevæggen ind i Halmgulvet og gik Fjenden paa Livet. Men da Hønen saa Skrædderens Buskhoved over Halmbrøddingerne, stak hun under Vingers Basken fra de lavere Regioner op paa Hanebjælken. Skrædderen efter som en Abe. Tju! tju! — tju — tju! gik det fra Bjælke til Bjælke, mens Lars fik det ene Pandeknubs og det ene fæle Spindelvæv ind i Synet efter det andet. De havde nu allerede været Laden rundt et Par Gange; Skrædderens Hjærte hamred, saa det kunde høres uden paa hans Uldenbul, og Hønen slæbte paa Vingerne, som var ogsaa den snart skakmat. Da vilde Skrædderen ta Hønen ved en overmodig Forceren af Bevægelsen, men hans Beregningskunst svigted ham; han gled; gled flere Alen ned ad nogle Afstivere, og blev saa pludselig til sin uhyre Rædsel hængende udstrakt, uden at kunne naa noget Støttepunkt for Fødderne. Med stor Møje fik han sin højre Haand bøjet op om Nakken og mærked nu, at det var et fremstaaende Sømhode, der havde faaet fat i hans Ærmegab oppe over højre Skulder. Han hang derfor ikke ganske lige, hvad der forværred Ubehaget ved den i Forvejen pinagtige Stilling. Han søgte at støde sig løs ved nogle beregnende Jok efter Faldlinjen, men Vesten holdt og Sømmet ogsaa, og Skrædderen maatte gøre Anskrig. Men hele Huset sov til Middag i Stuelængen, saa der maatte skriges godt. Og Lars Skrædder skreg; som i Havsnød. Men Hønen, der stadig gik fri omkring og nu troed det var den, han skreg efter, kagled vildere og vildere, saa Skrædderens ynkelige Kalden næsten drukned i Hønekagl.

Omsider gik dog Ladeporten op, saa en bred Lysstrime tegned sig over Logulvet. Hønen satte paa dristige Vinger lige ind i Lysstrimen og havde nu sin Frihed.

„Hov, mi Muer, tho, du kunde nær har taget min Lue med!" sa gamle Søren og tog sig til Øret, mens han skred længere frem i Lyset. Han var vel tilpas i det gode Vejr og havde nylig faaet Skrotten baget mod Solen bag Ladediget. „Ih, hvem er det, der raaber?"

„Det er mig, Søren! Aah, hjælp mig endda!" stønned Skrædderen paa sit Søm ved Bjælken.

„Lars! Nu har a Vorherredød set meget i mine Dage — — — Har du hængt dig — — —"

„A har ett hængt mig; a er falden ned! Hent en Stige og lad det gaa s n a r t."

Skadefryden kigged gamle Søren ud af Øjnene; denne Gang skulde han hverken ha syet Bul eller Lædertrøje, saa da kunde han godt ta lidt Oprejsning for saa megen tidligere Tort. Som altid, naar gamle Søren blev rørt i Sorg eller Glæde, spytted han flamsk og med en underfundig Mine sa han:

„Du har været efter Hønsene, men en Høne, hun kan flyve, det kan en Skrædder ett."

Lars var nu saa rasende, at han — til Trods for sit Princip — var lige ved at spytte.

„Vil du gi mig nogen Hjælp, eller vil du ett!" raabte han, mens Arme og Ben gjorde Udslag som en Sax, der hænges op.

„Ja Bittedød vil a hjælpe dig, det var ett sær. Nu skal a migi snart finde en Stige."

Søren kom tilbage med Stigen over Skuldrene og et stort Smil over den stubbede Hage; der maatte være faldet ham noget ind; og endnu med Stigen i Hvil sa han:

„Tho du hænger jo snart, som naar en vejer Torsk paa en Vindse[1]). — Men kom nu ned; kom nu endelig ned!" sa Søren og skubbed Stigen ind under Skrædderens Strømpefødder. Ved et Par Ryk fik han Sømhovedet fri af Tøjet og gled til Jorden.

„Men hvor er nu dine Træsko?

„Mine Træsko findes a v e l selv," svared Skrædderen but og gik op gjennem Agerummet.

---

[1]) Bisme.

Søren saa skadefro efter ham; han havde endnu et lille Hagl i Beredskab.

„Nu har du vel set, te der er ogsaa andre, der kan komme galt af Sted, end dem, der spytter, hæ — hæ — hæ!"

Han-Skrædderen havde allerede taget sin Beslutning: Aldrig i Livet et Sting mere for gamle Søren!

EN BYGE
(1910)

PEDER NIKKELBORG var en før og stovt Karl paa 24, der for et Aars Tid siden var kommen i Besiddelse af Fødehjemmet, en gjældfri og smukt opbygget Gaard, der tog Luven fra de fleste af Byens øvrige Gaarde. Peder Nikkelborg var ellers ingen „Atterlaaring", men paa eet Punkt var han da en sær Tokkinok: han havde aldrig haft en Kjæreste; ikke da saa vidt nogen kunde skjønne, og der blev ellers holdt godt Øje med ham i det Stykke. Mødrene fra de andre Gaarde var altid paa Tæerne med én eller anden uforsørget Datter, naar Nikkelborgmanden trængte til en kvindelig Haandsrækning, hvad enten det nu gjaldt en Husholderske eller blot en Optagerske i Høstens Tid; men Peder var ikke altfor villig til at imødekomme den store Tjenestvillighed. Hvad Husholderske angik blev han ved at slide Aarene med en gammel blaasur Tippe, der næsten altid var i Trav mellem Kjøkkenet og Kostalden, iført en kort Uldklokke og graa selvstrikkede Uldstrømper og som paa en højhellig Søndag kunde findes staaende paa Hovedet i Nælderne for at plukke Grønt til Grise og Kalve. Det var jo da en sær Himstrigims at gaa og slide Tiden med for saa ungt et Menneske, syntes de kvindelige Skumlere. Men der var tilsyneladende ingen Udvej med Peder Nikkelborg i den Retning. Gamle Stine behandled ham som en Mor og traktered en Koes fire Patter med en Færdighed, saa ingen Kunstner kunde behandle sit firstrængede Instrument med større Virtuositet. Foruden Stine var der altid endnu en Pige paa Gaarden; hun skifted ofte, da ingen ret længe ad Gangen kunde

gaa aligside med den skrappe Stine. Men i det sidste Aars Tid var denne Plads bleven indtaget af en Husmandsdatter fra Nabosognet, der, om muligt, var lige saa skrap og hvas i Munden som Stine selv. Hun hed Maren, var en stor og smuk Pige med et vældigt Mod paa Livet; men hun havde begaaet et Fejltrin, som der var Syn for Sagen for i en lyshaaret lille Dreng, der gik og dumled hjemme hos hendes Mor i Husmandsstuen, og dette gjorde Maren mindre attraaet, end hun egentlig fortjente. Hun var et farligt Arbejdsjærn, der end ikke stak op for selve Stine, naar det kom derpaa an. Nu var det Stines Sædvane at klemme de skiftende Piger i Malkningen, der mente hun, at hun havde Overtaget. Al sin Galde gjemte hun da, til de kom ind i Nødset sammen og var bleven anbragt hver paa sin Malkeskamle; saa gav hun sit onde Lune los, og ve den Stakkel, der kom i Bagstand med sine Køer! hun fik kun et surt Liv hos den gamle Hejre.

Heller ikke Maren havde været ret længe paa Gaarden, før hun skulde prøves af. Det var en solvarm Middagsstund med Skyer af Fluer under de spindelvævspolstrede Bjælker; Køernes Haler slængte som Tampe op og ned af deres egne Sideben. Nu og da ramtes de malkende lige i Synet, saa bored de med en undertrykt Knurren Panden dybere ind i Koens Lysk, mens deres Tænder skured: „Kii!“ Gamle Stine sad allerede paa sin Skamle — myndig som paa en Trone; Maren havde været lidt efterladende med at finde sin. Stine begyndte at stemme sit Instrument; bare et Par øvles Klunk paa Bassen; saa strakte hun sin gamle runkne Hals frem som en Skildpadde af sin Skal og saa, at Maren endnu ikke var kommen i Arbejde.

„Nu, du er nok ett møj kræng om det her Arbed, Morlil, men det war ett aa æ Vej, om du kund faa begynd inden ret læng.“

„Aa,“ sa Maren, „skal vi nu ett ta still te æ! Hworlaant er du wal sjel kommen hjemm fræ?“

Stine udspyed et Kohaar, som hun havde faaet mellem Tænderne, og fortsatte, som om hun intet havde hørt.

„Nej, det er vel knap saa morsom, det her, som aa flyv aa flanni med æ Kaal æ Nætter med æ Daw, te der er gavn Paan paa baade Ær og Skam!“

Men nu leged ogsaa Maren yndeligt paa sit Strenge-

spil, og mens hun greb et Par Akkorder højt oppe paa Kvinten, gjensvared hun:

„Aa, den Morskab, du taaler om, det er vis jen, der ett er bløwn bøjn d æ saa møj faale tit; det falder ett manne ind aa ta Kys ved en Brindnald.“

Stine skød i skraa Retning Halsen endnu et Par Tommer ud af Særkelinningen og sa, mens hendes Nakkehud dirred:

„Aa, da ka en ogsaa tidlig nok faa en Huerung te aa trækk sæ i æ Skywter,“ hvorpaa den gamle atter lod Halsen glide ned i sit Futteral.

Det Svar bed. Helt opgivende afslutted Maren: „Ja, du ka nu sej, hwad du vil, men a er glaad ved mi Dreng.“

Dermed satte hun sin Pande mod Kobugen, saa det rumled. Nu begyndte Spillet for Alvor. Maren malked med sammenbidte Tænder, hendes unge Skulderblade vugged under det tynde Kjoleliv som Vægtstænger; de varme Straaler hvirvled om hverandre og gik til Bunds i Spanden som Projektiler. Koen stod og rokked paa Benene, som havde den Gløder under Klovene.

Gamle Stine følte fuldt Situationens Alvor; hun ligefrem rased paa Strengene: Ters-Kvint, Ters-Kvint! med rig Benyttelse af alle Mælkestraalens Mellemtoner. Nu skifted Maren Ko igjen; Død og salte Pine! var det Nr. 3! — Stine blev som gloende over hele Kroppen. Hvad hun aldrig havde gjort i sit Liv før, gjorde hun nu; hun snød! Snød sig fra den hjælmede Ko, før den var renmalket.

Saa hørte man igjen i lang Tid den samme ensformige Symfoni af de tonende Straaler. En storstribet Kat, Stines Kjæledægge, sad efter sin Sædvane ude i Midtergangen og vented forgjæves en Taar; den løfted paa Poterne og frempinte en tykhalset Mjaven for at minde om sin Tilværelse. Den var og blev Luft; Stine værdigede den ikke en Straale.

Paa een Gang blev der atter Forandring, Maren rørte igjen paa sig, helt oppe i den øverste Baas. Uvilkaarligt skød Stine Skildpaddehovedet frem under Kohalen og keg. Milde Død! Maren var færdig, komplet færdig med sine 8 Køer, mens Stine lige havde vendt sig til Nr. 6! Og saa havde hun endda snydt. Maren kom ned over Midtergangen som en ung Sejrsgudinde med den pladderfulde

Strippe i Haanden og med sin sunde Barm svulmende af stolt Haan. Med Haandbagen strøg hun de vaade Pande-Lokker til Vejrs og sa: „Aa, det kan vær det war Alms aa ta en Patt for dæ, din gammel Drunthæl. Hind her kan da vist aalle vær malked rejn!“ Med disse Ord gjorde Maren Mine til at ta Plads hos den hjælmede.

Men nu rejste Stine sig med Halsen kvarterhøjt ud af Særkelinningen og med Malkeskamlen højt over sit Hoved; med en rislende Haanlatter forsvandt Maren med sin Spand ud af Fæhuset.

Og Stine gik tilbage til den hjælmede og malked hende færdig, mens Raseriets salte Taarer drypped i Malkestrippen.

Dette Slag tog Stine som et moralsk Nederlag; men hun maatte døje endnu eet fra samme Kant, der sved endda dybere end det første.

Peder Nikkelborg havde stadig ikke gjort noget Valg blandt de Ungmøer, der gik og smyged sig saa giftelystne forbi ham paa Vej og Sti. Egentlig glæded det Stine, for tog han engang en Beslutning, var hendes Myndighedsdage formodentlig talte.

Nu var det kommen til Ords, at Maren gik og gjorde Hoserne grønne hos sin Husbond og ikke med det daarligste Udbytte. Der var i og for sig ikke noget mærkeligt i den Ting, og medbestemmende var foruden Marens almindelige, let iøjnefaldende Fortrin hendes udprægede Haandelav og maalbevidste Resoluthed. Peder Nikkelborg havde kun et nødtørftigt Begreb om „det evigt kvindelige“, men hvad han forstod sig paa og værdsatte efter Fortjeneste var et Par Hænder, der vendte godt for Arbejdet. Og dem havde Maren som faa. — Nu var Peder Nikkelborg, som før meldt, ikke af dem, der gik til overilede Streger, og der kunde udmærket ha gaaet det meste af en Menneskealder, før Peder havde besluttet sig, om ikke Maren og Tilfældet havde rakt ham en hjælpende Haand.

Det var i Høslettens Tid, og Peder Nikkelborg var i Engen med alle sine Folk. Der var først et Par Karle og Hjorddrengen; saa Maren, naturligvis; men desuden en ganske ung Pige, der øjensynligt betragted det hele som Kommers og var altfor stærkt snørt til den Slags Arbejde. Hun gik der nærmest som en Art Lynafleder og var i

den Egenskab anlagt af ingen ringere end Stine. Med dennes noget afstumpede Væsen, hvor Talen var om erotiske Anliggender, vared det længe, før det gik op for Stine, hvilke Ugler der var i Mosen, og hvad de tuded om, men da hun først var bleven gjort opmærksom paa Faren, saa hun den fordoblet. I Almindelighed forstod hun nok at sætte sine undergivne i Arbejde, men hændte det, at Maren og Peder forsvandt for hendes Øjesyn, gik hun og smaasnused alle Vegne, hvor et Par unge Mennesker kunde fjæle sig. Det mored ligefrem Maren at trække sig bag om en eller anden Tørvestak for kort efter at se den gamle Trisse paa de bare Hosesokker ta Vejen over Gaardspladsen for omhyggeligt at gjennemvanke Lo og Lade eller inde i Dagligstuen skridte langhalset fra Alkove til Alkove og med et Par Fingre og forsigtigt lyttende fjerne de blommede Sengegardiner. Da der nu var bleven Tale om en Slætpige, havde Stine faaet udvirket, at en ung Slægtning af hende var bleven den foretrukne. Og her gik da nu den stift snørte Jakobine, pyntet som et Fastelavnsris, og leged med et Riveskaft og vendte saavidt gjørligt sin lysende Front mod Peder Nikkelborg. Stilled han sig med Forken bag den sammenrevne Hørille for at skubbe den i Stak, var hun med et Hop bagefter, for at ingen anden skulde ta Pladsen som Husbonds Opriver. Et Par Gange havde han godmodigt gjort hende opmærksom paa, at der laa lovlig meget Hø efter hende. Hun søgte hver Gang at afvæbne ham med et Smil, der skulde sige saa meget som: „Den Smule Hø! det er da vist aldrig værd at tale om! Man gaar her vel ikke alene for at rive!“

Det var en lummer Dag med Tordenbyger. Kalvene bissed over Stok og Sten inde i Kjærene; de større Stude søgte at følge efter, men slog bare deres Knæer blodige mod de svære Træklamper, som deres hjærteløse Forsyn havde bundet dem om Halsene. Storken gik mandshøj og med higende Hals inde mellem Høstakkene, hvor han nu og da la Hovedet paa Hæld og spejded skjævøjet ned i Vandrenden efter den gule gjennemskinnelige Engfrø. Peder Nikkelborg havde to Gange i den sidste halve Time været henne og hvælvet den bugede Øldunk over sit Hoved; hver Gang satte han den atter ned i Randen af Bækken, saa kun Proppen stod over Vandspejlet. Med

flagrende Skjorteærmer og Huen bag i Nakken fo'r han med Forken rundt mellem Holmstederne, og Maren gav ham intet efter i Vendelighed, men pisked omkring for fuldt Skjørtebrus; saadan en Dag, naar Regnen trued, kunde hun magelig arbejde for to. Jakobine fandt nærmest det hele kjedeligt. I to Timer havde hun nu ikke kunnet afvinde Peder Nikkelborg saa meget som et Nik.

Der havde lydt et enkelt hult Tordenskrald ude over Mosen mod Vest. Bare de endda maatte naa at samle de otte Stakke langs Aaen, lad det saa komme, tænkte Peder.

Og det kom! En rigtig regulær Sommerbyge, hvis første nedsegnende Draaber var store og blanke som Sølvskillinger.

Den første, der smed Riven, var Jakobine; som en toppet Høne styrted hun afsted mod den nærmeste Høstak uden Tanke for andet end sin nye Kjole, mod hvis flagrende Baand Tordendraaberne smælded. Maren kom jublende og kaad i høje Tøsehop, med røde Kinder og Hovedklædet gledet nedenfor Nakkeknuden, slog en bred Læg paa den bagerste Del al sit Yderskjørt og trak det godt op over Hovedet. Bagerst kom Peder Nikkelborg med Tordenregnen dryppende fra Nakkehaaret; Regnen slog mod hans Vests Bagstykker, saa Støvet røg og hans hvide Skjorteærmer var næsten graa af Væde. Midt mellem Stakkerækken standsed han i Springet for at finde et tørt Sted. Til venstre stak Jakobines gule Sko, der nu var ganske mørke om Næsen, ud af en Hødynge; til højre gav Maren sine skjøntformede, nøgne Ben til Pris for Regnen, men den øvrige Del af hendes Person sad velordnet undet Skjørtets dækkende Skjærm. „Peder! Peder! Kom til mæ!" lød det med Marens Sirenestemme. Regnen hvirmed mod Peders Vestebag og løb ham allerede koldt ned ad Overarmen. I et Par skjæve Knæk kom han i Læ hos Maren; gjæstevenligt udspiled hun det læende Skjørt over sit Hoved, som en Ballon; Peder saa endnu en Gang med Hagen nede i Vesten og Øjnene halvblindede imod Bygen og krøb under det gjæstfri Tag. Regnen hamred mod Skjørtet over Peders Øre som paa et Trommeskind. Først havde han knap Hoved og Skuldre dækket, og det saa ud, som om Maren holdt ham fra sig i stiv Arm. Han var ikke saa lidt flov, og han sad ret umagelig; men Maren syntes ikke at finde noget usædvanligt i Ord-

ningen. Hun sad og tænkte paa, at han for kort siden havde kradset hendes ene Ben med Riven. Ja, det skulde se ud som Vanvare; men det var det nu ikke; han havde ogsaa lét saa underlig ved det. Maren blev baade varm og glad ved at tænke paa det.

„Tho du blywer da hiel gjemmelwot, Peder; kom endda længer op te mæ!" sa Maren og fired endnu et stort Stykke Skjørt ned til ham. Peder folded sine lange Ben som en Græshoppe, trak de vaade Knæ ind og fulgte selv bagefter. Nu var han næsten i Jævnhøjde med Maren. Deres Kinder var kun fjernede nogle Tommer fra hverandre, og den sødlige Varme fra vaadt Tøj og svedig Menneskehud begyndte at mærkes under de snævre Forhold. Maren sad næsten med ham som et Svøbelsesbarn; hans Hjærte begyndte at dunke; det var alligevel nøj sær, dette her. Saa nær havde han endnu aldrig siddet et Fruentimmer. Han turde ikke løfte sine Øjne højere end til hendes Hals og Strube, men det var ogsaa noget af det hvideste, man kunde se paa.

Marens venstre Haand, der holdt det udspilede Skjørt, havde halv af Træthed halvt af andre Aarsager nærmet sig hans Skulder. Pludselig knitred et Kys mod hans Læber; eet til og atter eet, der blev siddende en god Stund, men da kunde Peder ikke mere gjøre Rede for, om det var ham selv eller Maren, der kyssed.

Bygen blev længe ved; velsignet længe ved!

Og da de rejste sig op fra Høets duftende Skjul, brændte Forelskelsen kjendeligt i deres Øjne.

Men Dagen efter stod Stine surøjet og tyktbandende og rev i Nældebusken til Grisene; Jakobine havde fortørnet røbet hende det hele.

Og den Dag de kjørte til Præsten for at faa det ordnet med Brylluppet, havde de Stines Kommode paa Bagsmækken. Thi det var én af de fule Eder, hun havde svoret mellem Nælderne, „te den Dag, den Tralli" — det var Maren — rykked ind som Husbestyrer der paa Gaarden, da rykked hun — ɔ: Stine Christensdatter — ud med alt, hvad hendes var.

Og den Ed holdt Stine; ja, misyv gjorde hun saa!

I NOBOLAV
(1911)

ANDERS var stakket og tynd og galsindet og sad alle sine Dage og horked i Armod. Wolle var høj og trind og tungbuget og vanskelig at bringe ud af Ligevægt. En Dag løb Wolles Smaastude over i Anders' Havre — det var noget, der gik tit paa. Anders kom i Stormløb fra den ene Side, Wolle i sindigt Luntetrav fra den anden. De mødtes foran den nedtrampede Havreager, og nu udspandt der sig følgende Samtale:

STAKKET ANDERS
(pibende i Røsten).

Haar en saa di forbandede Kalklynier i si Hawer indno en Gaang — lig te dje Ører!

Du er endda en stræng Nobo aa løw i Skjel sammel mej. Her haaj en no aal det kjønne Hawer! Det sto og hwælt sæ ind te hinant aal det Worherr kund læ vælt op aa æ Jurd. Og saa slaar din Bommelsæk di forbandede skjevskanked Owner værløs, snaar som vild du ha, te det skuld søg herøwer aa forsyn sæ. — Aa, det lied Hundskidt! Kund en grief æ ved æ Haal som Ræwunger og hwist æ øwer æ Bæk, saa det kund stent og brækk baade Kløwer og Hwon!

TRIND WOLLE
(med Ølbas).

Naa — naa — naa — Anders; sæt nu æ Gywr lidt po dæ sjel og di Myndehied. Tho a sir wal, æ bette Kan-

niser er gawn te Skaad, det næjter a aalle for. Det maa wal saa ha strøgen æ Klaptrær aa æ Kief; det ka jo ski for den bejst. Løs er æ jo no kommen, æ bette Snaldeværk, det er sikker nok; men nu er æ saamænd aalle ward aa ta søen paa Vej; a er missel kyw aa æ, det er saa møj vis, a er. *A* ska wal send en Kyter øwer atter æ bette Kal, saa de ka blyw fæjst ved dje Hæl, hwor de hører hjemm.

ANDERS

(saa nær, at hans Spyt stænker Wolle i Ansigtet).

Hwor de hører hjemm! Hwor de hører hjemm! A ska, Fanden huk mæ, vis dæ, hwor de hører hjemm! Du vild søen lig komm aa ta em med dæ! Det war aalkjøn af dæ, Wolle, det war halles en fin bette Træk! Søen lig kom aa ta em med æ baar Næw; hæffel aa med æ, som om ingenting war passired; nu lig atter de haaj faat dje Kraaser fyldt her i mi Kwonager! Aa, hwor det ligner dæ, hwor det er dæ sjel lig op ad Daw, din Fjedtør! — Nej, de ska fandenfo komm te aa masir øwer te min, det ska a endda swor dæ gued for! (Han forsøger at gribe den nærmeste af Smaastudene ved Øret).

WOLLE

(i begyndende Vrede).

Aa, hør nu Anders, nu er æ heller ett ward aa skyd det løjn ud øwer æ hiel Bælle. Tho du haar wal osse Høwder, der kund rend øwer en Skjel i en knæven Tid? Og trænger du ett i Daa te mi Hjælp, saa kund den Daa wal komm, som den er kommen far.

ANDERS.

Naa, du tykkes te hér er æ Stej te aa rimmel op om, te en haar laant en Pa Skjelling ved dæ ivissomda? Og derfor sku en no læ di moged Kreaturer trej jen si Kuen i æ Jurd, fræ æ øster Skjel og te den vejster. — Du haar laant mæ Peng; jow, du haar wot walgjørendes; ja, du er en sød Sjæl! — Bløw æ Renter ett betal lig paa Klokkslet, saa skuld en snaar hør di læpped Træsko i æ Smudar. Og ett en fæ dæ aa æ Stow heller, får en haaj

faat dæ stapped te æ Drøwl med det bejst, An Kjestin kund sætt dæ for æ Mul. Jow, du haar nøj aa ræef aa!

WOLLE
(i Oprør).

Naa, det er paa den Maad, Anders, do 'el ha æ bogstavired! Ta do kuns saa mi Høwder te dæ. Ta em endle te dæ, Anders; ta em ved æ Ører, heller ta em ved æ Haal; lissom do sjel ønsker; baare slæf aa med mi Sager! *A* ska wal betaal for æ Høwder. Men saa kommer mi Tur te aa ta Bi op! A ska Fanden knaag mæ vis dæ, hwodden en legger den Skaadfisk i Blød! Der staar fir Tusind Krowner af min i di Gaard fræ mi Faars Tid. Dem ka a forlaang udbetal, hwitte a wil. Kaski det kund vær di Handel aa betaal mæ em te næjst Termin! Nu haar a saa dæ em op, si saa sjel, hwor du hætter em.

Du haar aaltid wot en ildworre Stegi, saa læng nue ka how. A haar funden mæ i møj for Noboskavs Skyld, a haar vint atter baade Renter og Awdraw laant ud øwer Jammen; men te en oven i æ Kyef sku læ sæ skolir a dæ, heller te en sku læ si Øwn kratt ud aa en Morris som dæ, der sjel om do sto paa en Lort knap ku haag en Tuds — nej, trowr do det, Anders, saa er do kommen te en simpels Facet! *A* ska betaal den Skaad, æ Høwder haar lawed, det er a falden for. Men saa gjør vi nu wor Regning op for aal Daw. Og får a mir ska sætt mi Fedder i di Gord — — nej, får ska Fanden flyw igjemmel mæ med en Knipp Tuen[1])! (Wolle vender sig og gaar).

ANDERS
(efter ham).

Nu gaar han, æ Skumpi! Han vil kwæl mæ! Han vil ryw mæ fræ æ Raan; han vælter æ Gord øwer æ Hued af mæ! — Wolle! Wolle!

WOLLE
(jumper af i det fjerne).

A haar saa dæ Beskejn!

1) Tjørn.

ANDERS
(mildere).

Ja, ja! Da ka vi dawl snakk om æ. Gi dæ slirend te æ, Wolle!

WOLLE

Do er ett ward aa spild flir Urd paa.

ANDERS.

Læ no ett æ Vred hiel rend hen med dæ. Tho a haaj jo en Pa Beder a sku ha sol.

WOLLE.

Gaa te Fanden med di Beder!

ANDERS.

Nej, det er de missen for gued te! Hvitte er do bløwen kid aa aa kyef Beder? A haar da endlemol ogsaa en Plag, a sku ha gjord i Peng.

WOLLE
(nærmere).

Æh! — Vil do sæl di Hejstplag?

ANDERS.

Aaeja, *a* ska ha lawed Peng.

WOLLE
(nogle Skridt nærmere).

Er æ den blissed?

ANDERS.

Do kan fandenmæ fo em fal bejj tow. Tho der war en Opkyever, der rend her iguer og vild hat em; men tho — hwifor ska h a n spring med æ Profit, hwis en ka kom aa med æ i Nobodår?

WOLLE.

Nej, tho . . . det er jo sand nok. *A* ynder hiel godt æ Plag' . . .

Saa kommer a wal te aa gaa øwer aa si paa em ved Awtenstid.

ANDERS.

Ja, gjør do kuns det, Wolle. — Og ta saa no di Høwder med dæ, men do er herøwer.

Saa kommer der da'tt mir Skjelajtedhied af d e t.

(Wolle trækker bort med Ownerne).

SKRÆDDER-LONE

(1912)

Det var en Dag imod Slutningen af Høst. Rugens Stubmarker laa graa og jordslagne som uhyre Sejl, der var strakt til Tørring. Byg- og Havreneg stod i Klynger og støtted de gule Hoveder imod hinanden; en Hesterive rasled med løse Tænder inde paa de stenede Højagre; rundt om laa Huse og Gaarde med afløftede Luger, gabende Porte og henslængte Halmrester i Blæst omkring Hushjørnerne, og hist og her paa de plyndrede Bygagre vralted en Gaaseflok med hængende Kraaser og Sludder og Vrøvl til alle Kanter.

Hen ad en Markvej, der randedes af Graabynker og sejge, røde Skræpper, kom en Gruppe unge Piger. Nu og da blev de borte bag Kornraderne, men dukked snart frem igjen. Deres lette Bomuldsskjørter slog Smæld i Blæsten og knipsed Støvet af de fortørrede Skræpper, mens de higed af Sted. De maatte gaa i Gaasegang paa den smalle, knudrede Vej med de hule Spor. Den forreste i Rækken havde næsten Garderhøjde, men til Trods derfor var hun smækker og vendelig med smidige Skridt og udadvendte Skospidser. De to andre, der saa ud som hendes undergivne, var stærkt belæssede, den ene endogsaa usædvanlig stærkt, saa hun nu og da vakled over Sporene, mens hendes Underliv strutted for at finde Balancen.

Af Markens Folk var de tre vandrende forlængst bleven gjenkjendt som Skrædder-Lone og hendes „Svende". — De havde passeret et Stykke uhøstet Havre; nu hørte de Ungpigelatter og Hjølestrygens friskt ansporende Klang. Skrædder-Lone løb i Staa, som hun gik, saa de to svært-

belæssede i hendes Kjølvand fik et let Sammenstød med en Klang af Metal.

Lone var bleven sprutrød helt op i Haarrødderne, og hendes Hjærte slog bag Bluselivet. Her havde hun gaaet i Fjor — sammen med ham — en Aften i Dug; og de havde sat sig ved Foden af Høstens sidste Neg, hvor de hældende Bygaks havde kildret hendes Nakke med de duggede Hajser. Og han havde søgt hende saa nær med sin stubbede Mund, der havde kildret saa forlokkende paa Kind og Strube; og han havde sagt hende Ting saa daarende søde, at en Kvinde kun tør hviske dem, naar hun er ene. Og saa var hun draget bort til andre Egne, og han havde ikke mødt hende i Sjørup Marked, som Bestemmelsen var, og ikke skrevet til hende, som han havde lovet; saa det var ikke godt at vide, hvordan Sagerne nu stod. Mon de to der bagved aned, hvorfor hun saadan tog Markvejen i Stedet for den bekvemmere Landevej? Det kunde dog være, hun vilde faa et Glimt af ham her paa hans Fars Markstykke, før hun drog videre mod Landsbyen og Arbejdet.

„Men hvad er der endda i Vejen med dig," sa hendes nærmeste Ledsagerske og skuldred Symaskinen med et opadrettet Kast. Hun var bleven irriteret af den bratte Stands her paa den smalle Mel'vej.

„Aa, det er æ Wand, der løber fra mi Hjat; men det gaar straks over," svared Lone.

Vandringen fortsattes. Naar Vejen nu havde svinget derhenne paa Bakkesiden, vilde de faa Øje paa Høstfolkene. Lones Hjærte banked heftigere og heftigere som de nærmed sig Afgjørelsen.

„A kan da ett forstaa, hvadfor vi skal gaa den grimme Vej; — paa Landevejen kunde en maaske ogsaa ha truffet en Vogn, saa en kunde ha faaet Maskinen op at age. Der er snart ikke mere en tør Traad paa min Særk," sa den slæbende Kirsten, da det atter begyndte at gaa op ad Bakke.

„Ta du saa Persjærnet og lad Dorre løse dig af et Øjeblik. Nu er vi jo snart ved Vejsende," svared Lone aandeløs af Spænding.

Nu havde de passeret Bakkepynten, og dér laa Anders Overgaards Havrefald ned ad en dyb Lavning med Kjær i Bunden. Fire syngende Leer skilte Havren fra Roden.

Optagerskernes hvide Høsthatte lyste bag Kornhavet, mens de i Hop og Ryk fulgte efter Leerne. Anders Overgaard var for gammel til selv at være med paa Ageren, men Thomas, Sønnen, var han med? Det var det spændende.

Lone stirred sig Øjnene af Lave; var han der, gik han jo nok forrest. — Jo, dér! en smalskuldret Knøs med den krammede Straahat bag i Nakken og de vide Skjorteærmer blafrende i Vinden; et Stykke foran de øvrige; det kunde ikke være andre end Thomas. Naar de nu skyndte sig, vilde de naa Vejen paa samme Tid. Lone satte næsten i Løb. Maskine og Persjærn gav atter Knubs til hinanden bagude; men Lone hørte ikke de slæbendes Knurren, og kort efter havde de atter oprettet Ligevægten. — Lone naaed Stedet før Thomas, og paa Grund af hans bøjede Stilling havde han slet ikke set hende, før hun stod der. Nu var hun atter bleven Situationens Herre.

„Goddag og Gudhjælp jer!“ klang det gjennem Luften med hendes muntreste Skøjerstemme. Thomas standsed midt i Hugget, rød, som havde en slaaet ham paa Øret.

„Kommer du her?“ næsten hvisked han.

„Ja, her er det ett saa nem at hold æ Dar lot for mig,“ svared Lone lidt udfordrende. „A skal jo hen til Vistis og sy, saa fik a Lyst til at gaa den her Vej.“

„Naa, du kunde huske den?“

„Ja, det er jo ett alle, der har lige nemt til at glemme,“ svared Lone.

Thomas saa til Siden.

„Trænger I ett til en Taar Øl?“ sa han for at komme ind i en anden Gade, „saa skal a hent jer æ Dunk!“

„Jo, Tak; en kan jo let gaa og blive tør i Halsen,“ sa Lone. „Og nu har vi baaret Maskinen en Mil.“

Lone hvæled den vældige Dunk over sit Hoved med en Lethed, som havde det været en Trepæglsflaske; hun missed mod Solen, mens hun slukked sin Tørst. Hun var smuk, mens hun drak. Paa Grund af Agerens stærke Hældning stod hun ca. en Alen højere end han. Gjennem den hævede Stilling faldt de vide, tynde Kjoleærmer ned over hendes Arme og blottede et Par Albuer af den vidunderligste Form; hendes bøjede Strube var buet som en Drossels, og Blæsten, der jog med hendes Skjørter, satte overalt en betydningsfuld Streg under hendes unge Legemes plastiske Linjer.

Thomases Øjne tændtes som to Lys. Blegede Minder begyndte at røre paa sig i hans utro Sjæl. Thomas var den erotiske Fløs, hos hvem Kjærligheden aldrig naar frem til Hjærtet. Han havde altid Kvinder i sit Sind, men aldrig blot een, i hvert Fald ikke for længere Tid ad Gangen end een Aften. Ogsaa Lone havde haft sin Aften.

Men nu stod hun atter i sin lysende Ungdom foran ham, og han tænkte naadigt, at han vel kunde skjænke hende en Aften til.

„Kan du ikke blive her og ta et Skaar sammen med mig?" fristed han og saa frækt paa hende. Lone syntes ikke, hun kunde undslaa sig. Desuden kribled hun efter rigtig at dukke sig i det muntre Høstliv.

„Lad gaa!" svared Lone, og efter at ha sendt sine Hjælpere i Forvejen, greb hun Kratten og gik leende med Thomas til Agerens Over-Ende for at hente Skaaret.

Thomas og Lone var begge i den Alder, da man „gaar aa æ Mued", som det hedder. Thomas satte Foden bredt frem og spændte i af alle Kræfter. Den svære Havre vælted omkuld som ingenting og lagde sig tuhgt til Leje ved Leens Od. Thomas høsted med Smil om Mund, som een, der nyder sin Kunst, maaske ogsaa med et Haab om, at Lone skulde føle hans Overlegenhed og bede om en mild Pardon. Men Lone følte ingen Trang til Pardon; hun fulgte ham snert i Hælene, tilsyneladende uden større Anstrengelse. Hendes smukke, slanke Hænder, der var usædvanlig hvide af den megen Indesidden, slynged sig smidigt om Krattens Skaft; et Par rytmiske Ryk, et Par fjedrende Hop, saa var Neget der, blev løftet, blev snørt; venstre Haand i Toppen: harovs! — Saadan gik det første Skaar. Thomas havde begyndt i et hurtigt Tempo i Haab om inden ret længe at kjøre Lone træt; men hun bad ham ikke sagtne Farten, og for Skams Skyld kunde han ikke selv sætte den ned. Derfor var han næsten aandeløs, da Skaaret var til Ende. Han søgte at skjule det ved ikke at tale; men Lone prated og spurgte i eet Væk, saa han maatte aabne Munden til Svar.

„Nej, er du bleven saa forpustet," sa Lone og lo endnu højere. „Da har a da vel ett presset dig for haardt!" Thomas smed Leen og søgte hende ind paa Livet for at straffe hende for hendes Haan. Men Lone undveg ham med en ny Latter.

Saadan leged de sig endnu gjennem et Par Skaar; Lone svælged i Agerens Poesi, i Sol og Vind og den blottede Stubmarks kølige Duft af Rødknæ og Krusemynte; en storøjet Frø med flabrende Strube satte i Spring over Neget, men slængte først en isnende Straale op om hendes buttede Arm; Lone hvinede af Angst, der udløstes i skingre Latterskalaer, da hun opdagede, hvor ringe Anledningen var. Thomas standsed i Skaaret, vendte sig om og lo med, mens hans forelskede Øjne kjærtegnede hende fra Top til Taa. Saadan fortsattes der endnu i nogen Tid; Arbejdet heded deres unge Sanser. Elskoven gik som en usynlig Strøm imellem dem. Høstguden havde slynget sine duftende Kranse om deres Nakke og leded dem i Triumf deres Skæbne i Møde.

Saa blev det Melmaddags. Lene talte om at skynde sig hjem til Syningen, men kunde stadig ikke rive sig løs.

Thomas vedblev at friste hende til Fortsættelse. „Da vil du da vel spise med vi andre! Du skal faa min Pandekag-Melmad!"

Lone satte sig i Kornklyngen med de øvrige omkring Tejnen. Praten gik i Øst og Vest; Lones Barm, hvor Kjolelivet sad fuld af Knappenaale, vugged ud og ind i sunde Latterbølger. Hun var kommen til at sidde mellem Thomas og Røgter-Simon, der var med som Optager. Simon havde taget et Par gode Slurk af Klukflasken og sad og betragted Lone skarpt, mens han bed af Rundenomen.

„Er det sandt, te du kan staa i en Skjæppe og ta en Tønde Rug?" spurgte Røgteren og gjorde et Hvil i Tygningen.

Ja—a, der kan da ett vær regnet syv Skjæpper forkert," svared Lone, der ikke syntes, hun kunde være de Karlfolkekræfter bekjendt.

„Det vild a, Dæwlen mist mæ, gjerne se," sa Røgteren og strakte for tredje Gang Haanden ud efter Klukflasken. Da han havde drukket, blev han overmodig og tog Lone op ad det Ben, der laa ham nærmest. Lone gav ham et hvast Øjekast og drog sit Ben op under sig. Lidt efter var han der igjen, men endnu grovere. Lones Ansigt og Hals var bleven purpurrød; i et Sæt skød hun tre Alen i Vejret; i næste Nu saa man Røgteren beskrive en lav Bue i Luften og klaske ned i Stubmarken paa den anden

Side af Kornklyngen; det saa ud, som naar een frigjør sig fra en taabelig Hundehvalp.

Røgteren rejste sig skamfuld fra Jorden; med et flovt Smil til den stærke Skrædderpige tørred han i et langt Strøg sin flaaede Næse med det lappede Trøjeærme. Derpaa gik han længere hen paa Ageren og fandt sin Rundenom, som havde været med paa den ufrivillige Højdeflugt.

„Æ Pøls sidder da paa 'en endnu; men den er godnok bleven no stærk saltet,“ sa Røgter-Simon med Tilløb til en Vittighed.

Kort efter gik Skrædder-Lone spændstig og rank bort ad Vejen til Landsbyen.

Her ventedes hun med den ene Haand. Vistis Gaard var ved Rygtet om hendes Ankomst formelig belejret af Nabokoner, der vilde ha hende i Tale og formaa hende til ogsaa at aflægge enhver af dem en snarlig Visit.

I disse Tider syedes alt Tøjet hjemme, hvad enten Talen var om en Brudekjole eller et Par stinkende Læderbuxer. Konkurrencen var ringe eller ingen. Saadan et Par raske Piger eller tre, der havde slaaet sig sammen om et Persjærn og et Alenmaal, kunde som oftest faa et helt Herred at virke paa uden at være fristet til at krænke andres berettigede Interesser. Naturligvis kunde de ikke overkomme al Syning; men hvorfor ogsaa gjøre faglærte Folk Ulejlighed med Børnenes Tøj; nej, det sad ens duelige Moder og dolted sammen af de voksnes kasserede Pløger, imellem hun malked eller gav Grisen, stak sig i Fingeren, naar Søvnen sneg sig til, vaagned op og singled videre. Men skulde der staa saadan et rigtigt „Skrald“, det vil sige et Barselgilde med Dans til Loftet og Æde og Drikke til halvhundrede Gjæster i tre udslagne Døgn, eller Bryllup med 30 Vogne, med Forridere og „Onkelsførere“ og Rus og Støj og Felespil, saalangt Guds Himmel rakte, da maatte der nok Bud efter de rigtige Skrædderpiger, og da kunde der for disse Egnes Vedkommende kun være Tale om Skrædder-Lone. — For hvad hun kunde faa ud af et Stykke Tøj, og som hun kunde overdække denne Verdens smaa Skrøbeligheder, en skjæv Hofte, en nedsunken Skulder eller selv en veritabel Pukkel, ja hun forstod rigtignok at gaa Vorherres Værk efter i Sømmene! De var ikke faa, der skyldte hele deres

Lykke til Skrædder-Lone. Men Lone havde Egenskaber ved Siden af disse, som ikke Konerne var de rette til at dømme om. Paa mere end ét Marked vanked der blodige Næser for hendes Skyld, naar en Rival fra et andet Herred havde kastet sine Øjne paa Skrædder-Lone og havde vist Utilbøjelighed til godvillig at ta dem til sig igjen. Nu havde Lone altsaa et helt Aar sukket for denne Thomas fra Overgaard; Gud skal vide, det var et daarligt Valg, men saadan er nu een Gang denne Verdens smaa Skrædderpiger.

Hvem var saa denne Lone, hvor stammed hun fra? Ja, derom gjorde de rare Koner sig mange Gisninger, mens de sad til Vistis og vented. En gammel Drutti, der hidtil ingenting havde sagt, men sad i en Krog med Hovedet indbundet for en syg Tand, trak med to Fingre Krydderposen bort fra den tilknebne Mund, spytted langt og lidende ud over Tørklædets Rand ned paa Teglstensgulvet og mumled, at hun kunde sige adskilligt om den Ting, hvis hun vilde tale, men hun vilde ikke gjøre den sølle Pige nogen Fortræd, for hun kunde jo paa en Maade ikke gjøre ved, hvem hendes Forældre var, og de havde da aldrig mærket andet end Ærlighed hos Tøsen, naar hun havde været hos dem.

Her gik Døren op, og Lone hopped muntert og rødkindet over Trinet. Og nu begyndte der en Parlamenteren og en Overtalelseskunst, der kunde ha faaet en gammel Diplomat til at strække Gevær. Allesammen vilde de ha hende først, og alle søgte de at godtgjøre deres Førsteret gjennem dybsindige Udviklinger af Lones Bevægelser forrige Gang hendes attraaede Person var optraadt i disse Egne. For da havde hun, der nu talte, vist en sand Kristens Selvforglemmelse og tilladt, at Modparten blev den, der fik Lone først; men naar hun nu skulde lønnes med Forbigaaelse paa den Maade, til Trods for at alle vidste, hvor højlig de trængte til hende, saa skulde de ikke vente sig Gjentjeneste af hende en anden Gang. For den Kjole, som hendes Datter havde maattet ta paa til sidste Pinsemarked, det var ved Gud ikke andet end en Las, og det ligned ikke noget, at hendes Datter skulde gaa klædt som en Vanhejring, naar en havde haft Væven liggende et halvt Aar eller mere. Ja, hun var da vis paa, at Kjesten

ligefrem vilde gi sig til at hujbrøle, om hun nu igjen maatte gaa hjem med uforrettet Sag.

Saadan gik Snakken op og ned, paa Kryds og Tværs, som skulde det aldrig faa Ende. Men Lone fik dem alle lempet over Dørtrinet, trøstet og beroliget, løfterigt smilende til hver især. Sidst gik Heksen med den hule Tand; hun trak Krydderposen helt op over Næsen, før hun med krum Ryg beskræved Dørtræet.

Lone havde lige vendt sig til sit Arbejde, da der ude i Forstuen lød et stærkt og ekkotonigt „Goddaw!“ Da ingen straks aabned Døren, blev samme Hilsen gjentaget, men noget højere.

„Ih, hvad er det for et underligt Mennesk, der staar og raaber „Goddaw“ ude i Forstuen?“ sa Vistis rolige Viv, An Dorre, der stod med en nystampet Væv paa Armen i Sovekammerdøren. Lone skød Døren op ud til Gangen og saa nu Slinder-Soren, en gammel Ungkarl, der gjaldt for at være noget smaasær, staa og holde ved et Par halvvoksne Stude, der havde Hoved og Horn halvt inde af Forstuedøren. Soren saa ud, som havde han en Gang i et letsindigt Øjeblik rakt Fanden en Finger, mens denne havde misforstaaet og taget hele Haanden; i hvert Fald bestod den Klo, hvori han holdt Studenes Reb, kun af nogle defekte Rester; men Soren saa derfor ikke forknyt ud.

„Ja, undskyld, bette Pig, a kan missæl ett komm længer, for a er nødt til at holde ved Studene. Men a vild gjern spørg, om du kund sy mig en Pa' Bowser?“

„Er det til dig selv eller til Studene?“ spurgte Lone med en Latter.

„Haa-haa-haa! Nej, æ Stud dem har Worherr missæl syet Bowser til for al Daw!“

Nu var An Dorre kommen hen i Gangdøren.

„Men Herregud, Soren, er det din Sluri, der staar her med dine lied Høwder til at øwerbegjør jen al Ting! — Kund du da ett ha bundet dem ved en Vognkjæp!“

„Nu maa du ett blyw arrigsindet, An Dorre; vi skal ingen Uskjellighed bedryw; men tho a skuld ha mig en Pa' Bowser.“

Dorre gik tilbage i Stuen. Lone fandt, det var en grinagtig Kegle. Saa meget vidste hun om ham, at han havde siddet hen som „Ungkarl“ i mange Aar, da han en Gang

børsted sine Sko usædvanlig blanke og gik ud paa Frierfærd, først til alle de giftefærdige Gaardmandsdøtre langt og nær, saa til Husmandsdøtrene, altsammen paa een Dag, en Dag mellem Slæt og Høst, da han bedst kunde undværes hjemme. Henad Aften kom han tilbage dødtræt med et helt Herreds Pigelatter bag sig. Det blev Slinder-Sorens eneste Frierdag; efter denne faldt han til Ro. Alt dette havde Lone i Minde, da hun spurgte: „Skal du da giftes?"

„Haa-haa-haa! Vil du ha mæ? Du kan da se, a haar en Par gode Stud'."

„Ja, men a gifter mig ett med Stude!"

An Dorre kom paany hen til Dørtrinet: „Er du da ett trækket endnu. A tykkes, du maa evig skamm dig og staa her med dine vringelskanked Stude og dje Svineri lig for æ Stowdar."

„Ih, Herregud An Dorre, er det nu en Maad at ta imod gode Naboer paa! Du skuld hellere byd vos ind paa en Dram og en Drik Øl.

Tho Lone er ved at fri til mig."

„Pyh! Din sølle Taari!" blæste Ann Dorre foragteligt. — Studenes Kroppe gnedes mod hinanden i Gangdøren; deies vædskende Næsebor prusted Strøsandet op mellem Stenene, mens deres Gloøjne kugledes af nyfigen Forundring.

Sorens Latter skingred i Forstuen som Geværsalver, mens han sa Farvel til Skrædder-Lone og førte sine hornede uadskillelige bort fra An Dorres Enemærker.

— Symaskinen skratted Dagen lang til Vistis, mens Fluerne summed under de svære Bjælker og droges løndomsfuldt af Honningduften i Lones slidte Vokshstykke. Bjærge af Tøj i alle Kulører laa hobet op paa Langbordet, paa Skamlen, i Bænkkrogen. Saxen bed og Naalen stak, og Persjærnet gik som en svidende Brand over Resultatet. Lones adrætte Hænder var allevegne; snart gennemtrak hun Antydningen til et Klædningsstykke med lange Ritraade, snart stod hun med Munden fuld af Knappenaale foran een af de kvindelige Kunder, snitted og skar, ridsed med Kridt og hefted med Naale, til Pigebarnets Figur, der oprindelig minded om en Gris i en Sæk, pludselig brød igjennem alle disse forvirrede Lag og Læg og røbed sig som en 17aarig Skjønheds, færdig til at gaa ud i Verden og gjøre Erobringer for Herren.

Og saa kom Aftenen, der bragte Søvn og Hvile for alle andre; men Lones Fyraften, den var endnu langt henne, om hun skulde blive færdig med alt det, som Skæbnen havde lagt paa hendes kjække Skuldre. Men saa megen Hvile maatte hun dog unde sig, at hun kunde gaa ud til Vestgavlen og faa et Drag af Engenes kølige Aande, naar det sidste Vibeskrig dør under Natskyen, eller plukke en dugget Reséda bag Diget i den gamle nedtrampede Bondekaalgaard. Den fæsted hun pynteligt ved sin høje Barm; og der sad den Resten af Aftenen og lagde Duft omkring hende og gjorde sig godt mellem alle de strittende Knappenaale.

Og saa blev det rigtig Aften med Mørke for Vinduerne, og Lyset tændtes, og Karlene begyndte at linne paa Døren ind til den skjønne Skrædderpige; ikke Gaardens Karle alene, nej, Bysens, ja Egnens! Og der sad de i Kreds, grødmættede og vandkjæmmede, men med Hverdagens stride Stubber paa Kinderne, og gotted sig i Glansen fra hendes Skjønhed, og følte sig særlig gudbenaadede, om hun vandt en Dukke Traad over deres Haandled eller med Spøg og Latter fæsted en broget Baandtrævl paa deres Frakkeopslag og højtidelig gav dem Ret til at bære samme.

I saadan et Lag kunde der hænde pudsige Ting, som en Aften, da en Karl, de kaldte Tykke Ole, var falden i Søvn paa Sengestokken, og nu langsom segned ned mod Puderne. De omkringsiddende bunked tyssende til hinanden med de lystigste Øjne; omsider naaed Bunket ogsaa Lone, og med taarejste Skridt og Tungesnippen mellem Læberne var hun straks paa Siden af den snorkende; og een — to — tre var han med hele sin Krop spjelket fast til Underlaget med Ritraade. I nogle Sekunder nød man Tykkertens uskyldige Slummer. Da brøler paa een Gang en Tordenrøst lige ved den sovendes Øre: „Wolle, den rød Øg er kommen over i æ Hakkelslo!“ Ole rejste sig i Vejret som en Staalfjeder og for at sni-rende Begivenhederne satte han i Trav mod Frammerset med Dyner og Puder og hele Sengens Indhold paa sine brede Rygstykker; men i den smalle Mel'dør rendte han sig fast og kunde ikke komme af Flækken, før villige Hænder havde halet ham ind og faaet ham til at knæle, mens de sprætted ham fra hinanden.

„Men hvad Satan er det for no Mogværk!" sa denne bundne Samson, mens han laa der paa Stengulvet og rev i sine Ritraade; men for Bordenden sad Dalila med Saxen og lo, saa de klare Taarer drypped ned over hendes Persejærn.

Saadan gik Kvældene, hvor Skrædder-Lone var til Huse, mens Symaskinens lille Staalunder hakked og stak og stemped sin Traadskrift taktfast og dybt i „Lasting og Nankin", i Lat og i Drejl, som Mesteren bød.

Lone var glad ved denne undersaatlige Hyldest; hver lille Mandfolkesplejs, der havde sat Skjel i Haaret foran en Spejlstump i Karlekammeret, eller heftet et Humbug skjævt paa ved en osende Staldlygte — fik et Smil, naar han genert kanted sig ind, hvor Lone sad.

Men een maatte nødig fattes, om dette Smil skulde faa den rette Glans; og det var Thomas; Thomas i Overgaard. De andre blev som Skygger op ad Vægge og Panel, naar han kom ind. For alle andre saa han højst almindelig ud, for hende havde han altid en Glorie om Straahatten. Han sa aldrig noget, der hverken var vittigt eller vist; han satte sig ikke, før han omhyggeligt havde undersøgt, hvem han fik paa Siden af sig; saadan en gemen Stikirend-Dreng fra én af Husmandshjemmene skulde han nok vide at faa paa Afstand. Hans Mine udtrykte saa meget som: Her satte sig nu Arvingen til alt Overgaards Hartkorn: 7 Tønder, 7 Skjæpper og 1 Album, som det stod at læse med en egen Poesi i Skattebogen. Thi det skal ingenlunde fordølges: Overgaard bar ikke sit Navn forgjæves; den var virkelig over det almindelige; 20 Køer paa Rad, 15 blankhornede Græsstude og Vædder-Lam med Haler til flere Pund! Og selve Overgaardsmanden var ikke nem at ta Bagskoen op paa. Han skulde helst ha en bred Dør til Gjennemgang, og han saa helst, at man satte ham paa to Stole. Og Sønnen havde arvet ikke saa lidt af denne Højnæsethed. Men Lone saa det ikke eller vilde ikke se det; og skjønt Egnen var fuld af Sladder om hans erotiske Bedrifter, hørte hun intet og vilde intet høre. Hun stod ikke til at redde, hun var fortabt til denne Laban, for hvem Erotiken kun var en Sport blandt mange andre.

Naar Lones Aften var forbi, og Karlene gik hjem een for een, gik Thomas tilsyneladende med de andre; men han elsked Omveje og elsked ad Omveje, hvor Ofret kunde

snuppes ved en Overrumpling. Og Lone, der oprigtig elsked Overgaard-Sønnen, var altfor let at snuppe, ja, lod sig tage saa at sige med de bare Hænder.

Der gik et Aar. Og Lone sad atter en Aften i Dagligstuen til Vistis med megen vandkjæmmet Ungdom omkring sin hakkende Symaskine. Thomas i Overgaard var kommen langt ud paa Aftenen og talte allerede om at gaa. Han aabned knapt Munden. Ogsaa over Lone syntes der denne Gang at være noget forstemt; hendes Latter var ikke saa rislende, hendes Smil virked lidt træt. De uindviede gav hendes Nattevaagen og evindelige Arbejdstravlhed Hovedskylden. Da ogsaa de øvriges Vittigheder plaffed bort som vaadt Krudt, uden at tænde den sande Munterhed, begyndte man fra alle Kanter at ønske sig derhen, „hvor der ett kommer Tørvvogne", det vil sige i Sengen.

Da lød der med eet stærk Hundehalsen ude fra Gaardsleddet. og kort efter kjendtes et Par svære Støvler i Gang mod Stuehuset.

„Hvad, kommer der flere fremmede den Tiddags," sa Tykke Ole, mens alle uvilkaarligt drejede Øjnene mod Døren. I det samme smælded Faldet, og en grov, krogbenet Skikkelse med et Utal af Bylter for og bag skød en brednæset Støvle over Dørtrinet, mens han med tilbagevendt Aasyn rakte Kjæppen ud i Mørket bag sig for at værge den anden Hæl imod Hunden, der søgte ham i Sporet med Glam og Fraade.

Da han havde faaet Døren mellem sig og Hunden og havde drejet sit lurende Blik rundt over Selskabet, gjenkjendte man ham som Kasper Abraham, een af de saakaldte „Kjeltringer", der for nogle Aar tilbage havde haft Nattelogis i Vistis Lade. Det var da ogsaa hans Ærinde i Aften, og da hans Anmodning var bleven ham tilstaaet, og han var bleven anbragt ved nederste Bordende med Levningerne af Folkenes Nætter under sin griske Høgenæse, begyndte hans indre Velbehag at gi sig Løb i en Art snøvlende Enetale:

„Aa Herreguj, aa Herreguj! Saa ska gammel Kasper igjen faa en Gulv ren Halm aa ligg i! Ja, Visti har altid væt god ved mig, saanær som den Gaang a fæk af æ Stud'pisk, fordet a haaj nappet en Par Topp af hans Kartofler. Aa Herreguj, saa a ska komm her mell saa manne

kjøn ung Mennesker! Der er wal ingen af I bette Kaal, der kund gi Kaspar Røghat et Par gammel Støwl; ja æ Piger da ogsaa; a faar em wal paa; I kan si, a haar en knøv bitte Fued." — Han løfted op for Lyset en Fodballe saa bred som et Skovlsblad.

Skrædder-Lone var bleven saa underlig nervøs i sine Bevægelser; hun deltog ikke mere i de andres Lystighed, men bøjed sig helt ned bag Maskinen som for at undgaa den gamle Sludderpottes Opmærksomhed; men hans skarpe Taterøje havde fundet sit Bytte. Med Skeen i Grødpotten nærmed han højre Kind mod Bordskiven, som vilde han kigge omkring Hjørner og sa: „I hvem er det, der sidder og krykker sammel bag Maskinen. Ih, er det dæ, Lone! Har du ett nøj aa gi gammel Kasper?"

Øjnene i Stuen begyndte at flakke mellem Lone og Betleren. Han kunde nævne hende ved Navn! Havde de ikke ogsaa altid hørt underlige Rygter om hendes Afstamning?

„Ja, du har det godt, Lone, imod en anden sølle jen. Du smed æ Tiggerpues, før 'en begyndt at stramm. Men du skuld ett forajt di egn; for din Muer var da jen af de villerst Rakkere i Ginding Herred og har baaret dig paa hinne Ryg, ihvad Vejr der end blæst paa Sky."

Her sused en Knapæske ind i Synet paa Tateren, saa hans Ske stented henad Gulvet. Skrædder-Lone havde rejst sig bag Maskinen i tre Alens Højde; hun stod et Sekund og sitret som en Stængel i Storm; hendes blonde Haarfylde skrabed Loftsfjælen, mens hun lod sit Blik glide fra Taterens blødende Mund hen over alle de forbløffede Ansigter under hende: „Ja," sa hun og saa stærkt paa Thomas, „a er Tater-Trines Dætter; a har ett faaet Lov til at bestemme, hvem a vild ha til Mor saalidt som til Far; men a har tænkt, te a var god nok i mig selv!"

Hun satte sig ned; begyndte rasende at dreje Hjulet, knækked Naalen og skød Maskinen haardt ind paa Bordet.

Thomas sneg sig til Dørs som en Tyv med en fejg Ryg op mod Ørene. Lone gjorde en Bevægelse, som vilde hun efter ham, sank dog atter ned og sad med brændende Øjne og saa, hvor Stuen tømtes omkring hende, indtil kun den hæslige Tater sad tilbage.

Næste Aften havde Skrædder-Lone snøret sin Bylt for at forlade Egnen. Forinden maatte hun dog ha et Ord med Thomas i Overgaard. Hun havde sat sig ved et Dige, hvor Overgaards Heste stod tøjred i Maaneskinnet; der havde hun truffet Thomas tidligere, og der vidste hun, at han om lidt vilde komme for at flytte Hestene til Nat.

Skulde det være muligt, han ikke vilde kjendes ved hende mere, efter alt det skjønne, de havde haft sammen! Kunde hun da gjøre for . . . Aa! der kom han! Hvor hun elsked ham, nu mere end nogensinde!

Hun rejste sig op og gik hen imod ham: „God Aften, Thomas!"

„Bliv fra mig, bliv fra mig!" næsten skreg han. „Du maa ett røre ved mig!"

„Ih, men, Thomas! Hvad er endda det her! Har du ikke lovet mig . . ."

„Jow, a har lovet dig saa mange Ting; men det var før i Aftes; a har ett haft det mindste Nysmaal om det der."

„Jamen er a da ett den samm, a var før?"

„Ett for mæ!"

„Og du vil ren forlade mig. Ett gift dig med mig — Heller ett, naar a siger: a ska ha en bitte ved dig!"

Thomas styrted truende ind imod hende;

„Du lyver mig paa!"

„Nej, det er saa sand, som a staar her!" Lone var bleven koldere; hendes Sjæls Grebethed havde forvandlet sig til Harme. Han begyndte at bede og tigge hende. Han tog Luft ind gjennem Munden og stødte den heftig ud gjennem Næsen. Han hulked i Raseri og vred sine Hænder for hende. Hun maatte ikke bære den Skjændsel ind over hans ansete Slægt!

„A gir dig tusind Kroner, hvis du udlægger en anden jen!"

Her følte han et myndigt Greb i sin Nakke, der med eet brød ham mod Jorden. Hun la ham over sit Knæ, som man tugter et uartigt Barn; man hørte ikke anden Lyd end Slagenes regelmæssige Fald; den Ting, hvormed hun slog, sprang med eet midt over; men Lone rakte ud efter Stumperne og gav ham endnu et Par Slag.

Pludselig skød hun ham fra sig som i Væmmelse og sa:

„Nu har a selv taget min Betaling! Skrup nu af — om Du kan!"

Dagen efter fandt man et splintret Alenmaal bag Overgaards Markdige. Men Skrædder-Lone saa ingen mere paa disse Egne.

DE ENSOMME
(1912)

ENSOMT, under en stor Bakke, boede Simon Tværager og hans Kone Sidsel. Som mange ensomme Folk havde de udviklet hos sig en næsten pinlig Ordenssans. Det var dog mest Simon, som saa paatvang Sidsel sine Principper. Skjønt de nu havde været gift i næsten 50 Aar, var der næppe en Dag, hvor ikke Sidsel fik en lille Omgang, fordi hun havde sat Ovnragen fra sig med Hovedet nedad eller hængt Spegepølsen skjævt op over Skorstensgruen. Man sa, at de i Fællessengen havde trukket en Kridtstreg imellem sig, og at der hyppigt opstod Rivninger, naar en af dem umotiveret var gaaet over Stregen og ind i Naboens Halvpart. Ved at gjøre en væltet Fejekost eller et Stykke tabt Kartoffelskrælling paa Stenbroen til et alvorligt Anliggende, der fortjente den stærkeste Paatale, opnaaed de at gi deres Liv Indhold, hvad der falder saa vanskeligt for ensomme Mennesker.

Af Dyr havde de kun nogle Høns, en Kat og en stor So, som dog aldrig fødte Grise; saa ingen begreb, hvorfor de ikke skilte sig af med Bæstet. Men Simon sa, at der var saadan en Ro ved'en; desuden var den saa tolle og god, at „skulde man ha et Svinhøved i Huset, saa kunde man da aldrig faa en rarere.“ Og Soen blev gaaende Aar efter Aar, og fik Sidsels Affald fra Kjøkken og Spisekammer; til sidst var dens Svær knudret og tykt som Ege-

bark, dens Knæledder stivnede i Gigt og Alders Surhed, mens Trynen næsten blev borte mellem de langhaarede Ører; men Simon kløed sin So i Nakken: „Fandenmæ, en hwell bitte Gys!"

Katten var greben af den samme Renlighedsdjævel som sine Værtsfolk. Dagen lang sad den mellem Sidsels Urtepotter, pudsed Næse og slikked det silkehaarede Bryst; saa et Øjeblik ud ad Vinduet, hvor der aldrig var noget at se efter; kneb Øjnene i og slikked videre. Gud ved, hvad den pynted sig for, for aldrig traf den andre Katte. Men Husets pilne Orden var ligesom gaaet den i Blodet.

Foruden Ordenssansen havde de to gamle endnu en Lidenskab: Elskovsromaner; mest læste de Thyregod og andre Klassikere fra „Husvennen". Naar de havde „røgtet ind", det vil sige: givet Soen og sat Tolden i Hønsehullet, og Lyset var bleven tændt i Træstagen, saa satte Sidsel sig til Spinderokken, mens Simon rakte op paa Hylden efter Romanen. Simon læste med en egen monoton Højtidelighed, ikke ulig Rokkehjulets Snurren, blot nogle Toner højere. Det vidned om stor Opvakthed hos Sidsel og en ikke ubetydelig Respekt for vor Litteraturs Skatte, at hun aldrig skvat i Søvn ved disse Oplæsningsprøver. Tværtimod, Sidsel kunde ikke trættes, naar der bare var tilstrækkelig med Kjærlighed; ikke sjældent maatte hun ha Tørklædet op til Øjnene, naar det kneb alt for stærkt for de elskende. Hvad Indtryk det læste gjorde paa Simon, var ikke saa nemt at blive klog paa; han tog mere Læsningen som Børnene, der har foresat sig, at de skal dérfra og dértil; men det glæded ham øjensynligt at høre sin egen Stemme og vide sin Magt over et Publikum, selv om dette kun bestod af Sidsel og Katten. Sidsel, som kjendte ham, tog aldrig fejl af hans Følelser. Naar Situationen mellem et Par elskende blev tilspidset, begyndte Simons Skraa at vædske lovlig stærkt i Munden paa ham, saa han maatte hen i Bænkkrogen til Spytbakken; da vidste Sidsel, at nu var det store over dem, og førte Forklædet op til Øjnene, mens Taarerne begyndte at stænke over det graa Spind paa Rokketenen.

Men saa snart Klokken slog ti, lukked Simon sin Bog, ligegyldigt hvor han var i Fortællingen; om der saa kun var een Side til Enden, det fik ikke hjælpe; Kl. 10 skulde de i Seng. Saa drøfted de gjerne endnu en Tid lang under

Dynen de elskendes Skæbne, og gjorde sig de besynderligste Formodninger om, hvorledes de vilde redde sig ud af Kniben. — Saadan var det en Aften i det sene Efteraar. Lyset var lige pustet ud; Simon var kommen over til Væggen; Sidsel laa altid ved Stokken, da hun skulde først op om Morgenen for at faa Ild under Skoldmælksgryden. Det var maaneløst og byget i Vejret; af og til førte Blæsten et Par hvasse Regnstænk imod Ruderne; ind i Pavserne hørte man Soens ubeherskede Snorken bag Frammersdøren, en Mus sad og rasped henne bag Klokhuset, og Dødningeuhret hamred hvileløst over de gamles Hovedgjærde. Sidsels sidste medynksfulde Taare brændte hende endnu i Øjenkrogen. Det havde holdt usædvanlig haardt for „den blide Ingeborg" at overvinde de mer end haardhjærtede Forældres Modstand. Simon havde flere Gange været henne ved Spytbakken, og Sidsels Taarer rulled omkap med Tenen. Men da Klokken slog ti, stod Udfaldet endnu hen i det uvisse. Det maatte formodentlig komme paa næste Side; Sidsel havde ligesom faaet et Stød for Brystet, da Simon smækked Bogen i og sa: „Saa faar vi altsaa ett no Klaring paa'et i Awten."

„Hvad tror du nu, Simon, om'et? Tror du ett nok, de kommer sammel, inden Enden tar?"

„Ja, a ved ett, hvad a ska sej te'et; det kan jo endnu gaa ad mange Hjørner," svared Simon diplomatisk. „Den Bemærkning, som æ Muer dér lod fald tesidst, den ynder a misæl ett."

„Da war'et den største Synd, om hun og Stoffer ett skuld faa hinaan; det siger a ligefrem, te det ka æ Foræller ett forswar. For den Ingeborg det er da snart den gjævest Pig, te en kan hør om."

„Ja," sa Simon, „det er en jævnhen rar bitte Pig."

„Og saadan som hun har Følelser!"

„Ja, hun føler jævnhen godt. — Men nu skal vi jo se i Morgen; det kan vend sæ paa den sidst Sid; det har en set saa tit." — „Ih, hvad gaar af dæ," fortsatte Simon, „vil du af Sengen?"

Sidsel havde brat rejst sig over Ende og lytted aandeløst ud i Mørket: „Ih Herre Jesus, hvad er det, der gaar saadan og bumper? Kommer hér Folk den Tid Dags?"

Hun havde næppe faaet udtalt, før Døren sprang op og en tung Skikkelse, hvis Omrids dunkelt skimtedes mod

Ruderne, tumled ind i Stuen uden Ord eller Varsel. Han slingred hen over Gulvbrædderne, stødte mod Sidsels Rok uden at vælte den, og sank tilsidst under Knagen ned paa Bænken for Bordenden.

„Aa milde Krist!“ sukked Sidsel; „hvad er det endda for en Mennesk!“

„Ti endelig still,“ hvisked Simon mod hendes Øre, „er det en skidt Person, er'et ingen Nytt te, te han faar aa ved, vi ligger her. Kund a endda ha naaet op te mi Savild[1]).“

En Tid vedligeholdtes Tavsheden paa begge Sider; en Gang imellem hørtes dog et dybt Suk fra Bænken, og Sidsels Hjærte slog mod Dynevaaret.

Paa een Gang brød den natlige Gjæst Tavsheden og sa med skolet Stemme: „Er der Mennesker eller Djævle i dette Hus, saa tal!“

„Svar ham ett et Ord,“ hvisked Simon; „han hører ett til vor Egns Folk. Han snakker Kjøbstadmaal.“

Den fremmede rejste sig op fra Sædet: „Jeg hørte nogen hviske, Ha! Hvi taler I ikke, fejge Uslinger!“

„Ih Herre Jøsses, hvem er æ Mennesk,“ kom det nu med Tænderklapren fra Sidsel.

„Nu er vi leveret!“ stønned Simon og gav sig over i sin Skæbne.

Den fremmede fortsatte: „De spørger, hvem jeg er. En ulykkelig er jeg, en forfulgt, Kong Lear paa Heden, et Geni, som man vil indespærre i et Galehus. Giv mig et Glas Brændevin, saa skal jeg sige jer alt.“

Nu gik der en Praas op for de gamle; den natlige Gjæst maatte vist være en Flygtning fra det nærliggende Drankerasyl. Det var nok bedst, de gjorde sig gode Venner med ham. En vidste aldrig, hvad saadan én kunde hitte paa.

Deres Gisning viste sig at være rigtig. Da de havde faaet Lyset tændt, stod der for dem en slingrende Skikkelse med tragiske Træk og en stor rødlig Skaldepande, som han rejste mod Loftet, mens han med Haanden stukket ind paa Barmen deklamered:

„Jeg er Skuespiller — —,“ han nævnte et Navn, der

---

1) Sabel.

for faa Aar siden havde dækket over en Provinsstjærne af Rang. „Giv mig endnu et Glas Brændevin,“ sa han, „og jeg skal give jer en Prøve paa min Kunst!“ — De gamle voved ikke at nægte ham det. — Saa snart han havde svælget Snapsen, begyndte han at sætte sig i Positur. Det var ét eller andet gammelt Hævndrama; Ordene rulled som Laviner; den gamle Scenekunstner fór frem og tilbage over Gulvet efter sin egen Skygge, mens tunge Sveddraaber sprak frem paa hans Pande. Da hans Betagethed var paa sit højeste, fik han Øje paa Simons Ryttersabel, et rustent Minde fra 48. Med et Ryk rev han den ned fra Sømmet og svang den i Hjul over sit Hoved. Tællelyset hvirmed i Lufttrækket fra den svungne Skræp, Katten krøb frem fra sit Leje under Kakkelovnen og hvæsed, og de to gamle sad med hinanden i Favn — uden Hensyn til Kridtstregen — helt op ad den kolde Ydervæg og hakked Tænder. Den vilde Sværdsvinger hvirvled rundt som en Fakir, mens han søgte en indbildt Avindsmand nærmere og nærmere paa Livet. Nu faldt Slutningsreplikken:

„Du svigted Løftet, du en Broder loved,
med Sværdet kløver jeg dit frække Hoved!“

Her sank den rustne Ryttersabel splintrende ned i Sidsels Hørtén.

Helten stilled sit Sværd op imod Sengestokken, mens han i Baglommen søgte en Klud for at tørre sin svedbedækkede Pande. Dette Øjeblik benytted Simon til at tilegne sig Vaabnet, og da nu Kunstneren atter bad om Brændevin som Løn for sine Anstrengelser, krysted Simon bare sin „Savild“ som Svar.

Ved at se det trofaste Værge i Mandens Haand havde ogsaa Sidsel fattet Mod og spurgte, om han nu ikke tilsidst kunde gi dem noget „med Kjærlighed“. Kunstneren lod sig ikke nøde, men spilled en hel Akt af „Ambrosius“ med fin og indtrængende Tolkning. De gamle sad i selvforglemmende Maaben. Aldrig havde de tænkt at noget kunde fremstilles saa livagtigt. Her var virkelig det store for en Gangs Skyld søgt ind under deres Tag.

Da den underlige Gjæst ud ad Natten forlod Huset, sad de to Gamle endnu tilbage med varme forundrede Taarer i Øjnene.

„Saadan kan du jo iløwle ett sej' det, Simon, skjønt du læser saamænd jævnhen godt; a skal ett sige dig andet paa. Men du har jo iløwle ett de Følelser," sa Sidsel.

„Nej, det var ett sær," sa Simon, „en er jo ett saa stiv i æ Fagter -- og æ Følelser."

JENS POT
(1912)

JENS POT stod i Skjorteærmer og med nøgne Ben til Knæet i en levret Lerdynge midt paa Stuegulvet og ælted, saa Sveden drap ned i hans filtrede Hageskjæg. Det var lige i Dagskjæret; den opgaaende Sol begyndte svagt at gulne i Kalken inde i den store Alkoveseng ved Siden af Æltestedet, hvor Konen søgte at gabe Hjamskheden fra sig, mens hun prøvende letted paa den storstribede Overdyne.

„Naa, en maa nok op og affensir'; det er snart højt Tiddavs og æ Daa kommer sjelbøjen. Har du snart no Ler, en kan begynd med?"

„Om a haar nø Ler!" Jens Pot dansed „Masok" i Lerdyngen og trak de lange magre Ben op af Levvien med hørlige Svup, „ogsaa nøj te kongeligt Postelin! Vil du ta og fornemm?" Jens strak sin industrielle Mage en klæbrig Lerklat i Haanden. — „Aaejow!" sa Sidsel Mari, mens hendes Fingre løb prøvende igjennem Leret, „det ser jo ikke ud til at vær saa tosset!"

„Nej, i Nød og Betryk kund der fandenmæ laves Smaakager af det. Men nu har a ogsaa staaet her og jumpet i to Timet; saa nu trænger *a* til min Davre."

„Ja, det var ett sær," sa Sidsel Mari og saa anerkjendende paa sin Mand. „Du er misæl en biel sølle jen, naar du bare kund holde lidt igjen med den grimme Brændevin. Tho du er da ett nogen ren Barn, te du saadan skuld la dig forsnakk af alle og enhver."

Nu var Jens Pots Ben slaaet over i Kankan, saa Ler-

klatterne stritted i Buer over Langskamlen og af og til med et Smæld stented mod Bilæggerens Forside.

Jens vidste nok, hvor den Præken skulde hen; og det var netop for at ta Brodden fra den, at han havde rejst sig saa tidlig fra Sidsels Side og gjort sig saa meget Besvær med Leret. Men saadan stak man hende naturligvis ikke Blaar i Øjnene, „den Sa-atan!“ Jens var i Almindelighed fuld af Beundring og Ros over Konens Flid; der leved en Talemaade der paa Egnen, som han var Ophav til: „Sidsel Mari hun er saa hwell som ti, sejer a tow, saa lyver a ett; jen ka misæl ett nær klaar sig for hind!“

Ja, dygtig var hun, men ogsaa skrap, saa det sved, hvis Manden traadte blot det ringeste over Skaglen. Som nu i Aftes da Jens havde været et lille Smut i Skive med en Snes Æg og et Par Kokkyllinger. Det vil sige, han kom jo ikke til Skive; for da han havde naaet godt Halvvejen, mødte han „æ huel Smed“, og han bød ham ind paa en Dram; og det blev baade til to og tre. Og hvordan det nu gik til, saa beholdt Smedens Kone alle Æggene, og Smedens snottede Unger havde lukket op for Spaankurven, saa Kyllingerne var kommen i Frihed. Smedekonen havde senere villet hjælpe ham med at snære Kyllingerne med et af sine Hosebaand. Konen havde i den ene Ende af Hosebaandet og Jens Pot i den anden. Det saa virkelig til Tider truende ud for Kyllingernes Frihed; men den trædske Smedeviv var ikke meget ivrig, og Jens Pot ikke overdreven ædru, og hver Gang de havde faaet en langbenet Kok klemt op mod Kalkvæggen, saa enten stumled Jens over Snoren, eller Hanen spored sin Ganger og fløj med larmende Vingeklapren op i Tagskjægget. Da de havde forsøgt denne Jagtmetode nogle Gange, bestandig med samme magre Resultat, erklæred Smedekonen, at dette her førte til ingenting, og at det Par radmagre Kokkyllinger — som hun kunde bande — aldrig var en Kjærne for meget for det, han havde siddet og vrødt i sig af baade Spise og Drikke. — Jens Pot var for Tiden alt for svag i Logikken til at kunne rejse nogen virkningsfuld Protest saa Kyllingerne ofredes; og da han noget senere, stærkt svinglende, begav sig paa Hjemvejen, stod Smedens Unger paa et ophøjet Sted og kvad i Kor følgende Nidvise med Henblik til hans jordbundne Flugt efter Kyllingerne:

„Jens Pyt, Jens Pot,
Jens Tommel-i-Tot,
du mist di Kywling, men fanged en Rott!"

Jens Pot var da ellers en gjæv Mand, der sjælden skejed ud. Han gik altid de 2—3 Mile frem og tilbage til Kjøbstaden, om saa han aldrig havde saa meget at slæbe paa. Hos Kjøbmanden fik han fyldt sin lille rudrede Klukflaske med 8 Graders Fuselbrændevin; den tog han en lille Lurk af paa Hjemvejen nu og da, men der var altid en god Sjat paa Bunden til Deling mellem Sidsel Mari og Børnene (mens de havde nogen hjemme af dem). Jens' gode Hjærte taalte ikke, at nogen — selv de umyndigste — sad tørmundet ved hans Bord, naar Lykken havde smilt til ham selv med sine milde Gaver. Men hin ulykkelige Aften var han kommen helt tomhændet hjem og havde anstiftet Ulykker oven i Kjøbet. Sidsel Mari havde nemlig lige fremstillet en halv Snes Potter, den Tids dybe, underligt bugede Kaffekander, som han var en Mester i, og som ikke savnedes selv i det fattigste Hjem. De stod nu paa Stokke med Bunden i Vejret rundt om Kakkelovnen for at tørres, forinden de skulde i Ovnen. Det var bleven ud paa Aftenen, før Jens naaede Hjemmet. Sidsel Mari havde puttet sig, og Jens maatte derfor se at klare sig selv. Men Smedens Brændevin havde endnu langtfra udspillet sin Rolle men rumsterede farlig rundt i Jens Pots i Forvejen ikke særlig velforvarede Hoved, og lige i det Øjeblik han skulde krænge Benklæderne ud over Sokkerne, tog han Overbalance, dejsed ind imod Kakkelovnen og de opstokkede Potter, der alle som een rasled mod Stengulvet som et Korthus. Sidsel Mari vaagned ved Rabalderet og troed først, det var Katten; men da hun mærked, det var Manden, steg hun over Stokken som en Tordensky; tavs men ladet med Lyn drev hun ind i Mørket; en Haand løftedes og faldt et Par Gange med et dødt Smæld, et Par Skygger ravede tilbage over Sengestokken uden større Spektakel. Saa var den Potte ude!

Jens havde ved sin første Opvaagnen fjernet ethvert Spor af Nattens Uheld, og Sidsel Mari berørte kun Æmnet flygtigt, da hun mærked, at Jens var i fortrinligt Arbejdslune. Og arbejdes skulde der, ud af karsken Bælg, da Aarets Hovedbegivenhed Sjørup Marked stunded til. Det tænktes der paa og faltes der om hele Aaret igjennem.

Dér slog de deres Hovedslag, solgte alt det, de havde lavet af Potter Aaret rundt. Tre—fire Maaneder i Forvejen rejste de stræbsomme gamle sig af Fjerene, før Fanden havde faaet Sko paa, for at kunne faa en tilstrækkelig lang Arbejdsdag ud af det. Den graa Lerklump drejed og drejed paa Sidsel Mari's Knæ, puffedes og knubsedes med knyttet Næve udvendig og indvendig, indtil Formen kom frem, en underlig rundbuget Tingest med koket Tud, som Sidsel Mari formed med stiv Pegefinger og overdaadige Armbevægelser.

Markedet faldt en Dag i Septembers Slutning, saaledes at de første sure Æbler solgtes her før noget andet Sted. Det var jo for alle det store Spørgsmaal: Hvordan bliver Vejret? Det blev dette Aar storartet. En klar dybblaa Himmel med lyngkrydret Vind lige fra Morgenstunden. Allerede Kl. 4 var de to gamle ude af Sengen for at ordne alt til Afmarchen. Vognen holdt for Døren med gnistrende Fade og sorte Lerkrukker dybt i den skjærmende Halm. Sidsel Mari kom stadig med nye Beholdninger, og Jens Pot var en Mester i at „gwolle hen", faa det ene Kar sat indeni det andet i taarnhøje Stabler indenfor Vognens Fading.

„Nu har a misyw ett mir at gjør godt med, min Far!" sa Sidsel Mari og slog Støvet af sit Forklæde. „Men lad os nu sælge d e t først, saa gaar vi misæl ett hel Paan paa!"

„Nej, det er fandenmæ et Par hwell gammel Knager, der bor her bag æ Hedbakker, hvad, bitte Mor!" sa Jens og visked Sidsel om Kinden med den knudrede Haandbag, mens han slog Svøbet over de dinglende Pottestabler.

„Ja, aaja, det er jo altid rart at tjene en Skilling; det en selv laver, det kommer en da ærligt til."

„A tror saagu aldrig, vi har haft saa meget at knøgle af Sted med."

„Nej, det e r maaske bleven møjleajted![1]) Tror du nu, æ sølle Dyr kan trække det?" sa Sidsel Mari.

„Ok, den Madam!" svared Jens med Henblik paa Hesten, „hun er som en Lopp paa en Gløfd; h u n tar d e t som en Røj. Blot a nu haaj haft hende spændt for Vognen."

Kort efter kom Jens hivende med Naboens Lotte, et

---

[1]) lovlig meget.

gammelt Udgangsøg, der engang havde været Herskabshest, men nu gik paa Naadsensbrød hos en Fiskehandler. Hun fulgte stridig og modvillig efter Grimskaftet og flytted de laadne Hove, som var der ikke Ledder skabt hverken i Knæ eller Koder. Omsider fik de da Krikken i Selen, svang sig op paa Sædefjælen og kom til Snoldren.

Jens Pot følte sig som en mægtig Velhaver. Kun denne ene Gang om Aaret havde han en Pisk i Haanden, thi han ejed ikke selv Hest; det holdt hans Hartkorn ikke til; men desmer nød han Kuskens Rolle ved denne Lejlighed. Især dog saa længe han kjørte forbi de usselige Hytter heroppe i Hedebakkerne; naar han kom ud paa den rigtige Landevej, kneb det jo lidt at holde Monnet mod de tykke velfodrede Gaardmandsøg. Men her langs Ensporvejen, hvor de lyngtakte Hytter laa drit-drat! med et Par graanæsede Faar paa Sandbrinken, et Ovnskod støttet mod Tagskjægget og en Unge med bar Ende i Forretning paa Askedyngen, her blev Lotte sgi stroppet op: „Hyp-hyp! hojhoj! saa I Jens Pot, bitte Folkens! Han er nok ude med egen Befordring i Dag! eller saa godt som! Stik I ham den, I Sutter! — Hovedet op, Lotte! Det er ikke raadne Fisk, du kjører for i Dag; nej, det er fandenmæ gode danske Varer ligefra Jens selv til den sorteste af hans Jydepotter!"

Tiden har ikke mange Overraskelser paa den jydske Lyng. Dagene glider i surt og stændigt Slid. Men kommer Glæden saa endelig til éns Dør, saa gribes den med begge Hænder. Og Sjørup Marked var saadan en Allemandsforlystelse i Hedens Land. Ligefra den tidligste Morgen stod Vejene i Taage efter uendelige Rækker af Vogne, der rasped af Sted gjennem Gruset ud mod den lille Landsby, hvis Navn i Dag var paa alles Læber. Flokke af Smaahøvder i brogede Farver og med Møgkager ned ad Laarene skejted af Sted paa ømme Klove og styrted i Vejgrøften for de kjørende, mens Trækkeren galed ud af sin sovsede Mund og svang sin flækkede Hasselkjæp hid og did over de hoppende Studerygge. Alt stimede i Dag mod Sjørup, Kjørende og Fodgængere, Trillebøre og toppede Læs; fire Landeveje, der skar hinanden i et Kors foran Kromandens Dør, spyed Menneskestrømmen fra sig, og hver en usselig Gangsti eller Markvej bar Folk til Stedet, indtil det hele var som en kogende Kjedel.

Man skulde synes, det var en vovsom Sag at kaste sig i denne Strøm med saa skrøbelige Varer, som dem Jens Pot førte, men som det hedder i Visen:

„Jens var aldrig bange,
skjønt der var saa mange."

Med de tunge Fedtlæderstøvler helt ude over Hammelstokken og den lodne Kabuds trykket godt ned over Ørerne sad han og opmuntred Lotte til gale Streger baade her og der, til Forbikjørsel og forceret Trav ind i en Vognstimmel, hvor Forsigtighed var paakrævet. Et Par Gange havde han da ogsaa haft Held til at rende Vognstangen ind i en anden Mands Bagsmække, saa Kvindfolkene hyled, og Kusken skar et Par salte Eder af til ham. Men saa snart det opdagedes, at det var Jens Pot, opløste Vreden sig i Latter og medynksfulde Skuldertræk: „Tho han kjører, som havde han stjaalen baade Hest og Vogn." „Ja, naar Staakler kommer til Marked, saa faar Kræmmeren Penge!" — Men Jens lod dem haane og hidsed sin Lotte til nye Letsindigheder. Og Sidsel Mari, der sad inddoltet i en Bunke Tørklæder og andre Underligheder, saa man bare saa hendes pensébiaa Næsetip, hun nød denne Kjøretur som et Barn. Skjønt hun ikke sa et levende Ord, saa fryded hun sig desmere i Tavshed. Naar Lotte strøg Stenene med sine plumpe Sko og stemped hen ad Vejen i sin ledløse Humpen, kildred den vilde Fart formelig Sidsel Mari i Hjærtekulen, saa hun maatte gribe i Sædefjælen med begge Hænder for ikke at dejse bag over i Potterne.

Klokken var ikke meget over otte om Formiddagen, da Jens Pot med saa kraftige Piskemæld, som der kunde præsteres af en almindelig Hampesnor paa et Heselskaft, skumpled ind over Markedspladsen bag ved Kroen. Nu kom der en travl Stund for Sidsel Mari, der skulde ha alle Karrene pakket ud og stillet til Skue, mens Jens fik Lotte sat paa Stald. Som Sidsel Mari stod og bredte sine Varer ud over Grønningen, kom en Mand med en bred Guldsnor om Kasketten hen og gav et Par knappe Ordre.

„Aae, Jøsses, æ Politi!" tænkte Sidsel Mari og kom til at ryste helt ned i Knæerne, skjønt hun intet ondt var sig bevidst. Men Sagen var ikke værre. Denne Ulykkesfugl gik blot og drev, som vidste han ikke, hvorledes han skulde

faa Has paa Tiden, saa havde han styret hen mod Sidsel og ordret hende til at trække et Par Jydepotter nærmere ind mod Vognen, „for ikke at genere Trafikken".

— — Naa. Dagen led. Solen kyssed paa Fingrene til Sidsels sorte Jydepotter saavel som til de røde bugede Kovse og skjønt-tudede Kaffekander. Handelen gik straalende. Jens Pots fedtede Snørepung var ikke i Hvile Dagen lang, men drejed snart „avet" og snart „forkert", naar en Seddel skulde byttes eller et blankt Kronestykke sænkes ned til de øvrige. Der ind imellem laa den i hans dybe Bukselomme svulmende som en Blære og tung som en Kølle. Jens Pot syntes, at Livet var herligt! Og naar Livsfølelsen overvælded ham, greb han i Baglommen efter sin lille Sanglærke, tog et klart og dybt Drag og rakte øjeblikkelig videre til Sidsel Mari. De stod midt imellem to af Verdens største Vidundere, Søslangen og den seksbenede Kalv, men Sidsel Mari misundte ikke deres Ejermænd disse Skatte; hun var vel tilfreds med sine; ja hun voved endogsaa at sætte een af sine Gryder paa tre op mod hele Herligheden.

Længe før Aften havde de solgt Rub og Stub, det sidste til forhøjede Priser.

„Nu skal vi surenmæ hen og more os!" udraabte Jens Pot, da den sidste Kovs var gaaet. „Vil du ett ha en Ævel?"

„Aa, de er vel saa dyre endnu?" indvendte Sidsel Mari.

„Nej, det gjør karenmæ ingenting; har du Lyst til en Ævel, saa skal du ha den."

De stod allerede og tinged med Æblemanden. Sidsel bestemte sig for en fristende stor en. Aldrig saa snart havde hun sat Tænderne i den, før Vandet stod hende i Øjnene.

„Den er maaske ett rigtig mo?" spurgte Jens deltagende.

„Nej; den var endda sur — og haard," sa Sidsel og laved grimt Ansigt; men var den kjøbt, og kjøbt dyrt, saa skulde den karenmæ herned! Og ned kom den, om end det ægled ved de sure Tandstumper.

Fra Æblerne gik de to letsindige gamle over til Karussellen, hvis drejesyge Toner trængte ind i hver Krog af Menneskers og Dyrs Hjærner.

„*A* vil bare se paa det da,“ sa Sidsel, endnu før Jens havde talt om, at de skulde forsøge.

„Nej, misæl skal du op og kjøre; det kan du sagtens holde ud!“ sa Jens Pot energisk.

„Nej, a blir helt fortussiet i Hovedet; og hvi skal vi ikke spare de Penge?“

„Snak om en Ting! Har vi maaske ett Raad til en bitte Krumm Fornøjelse en Gang om Aaret?“ Jens var bleven hidsig. „Saa ved a Dæwlen spill mig ett, hvorfor vi tjener de mange Penge!“

„Jaja da,“ svared Sidsel spagt, „a vil saamænd gjerne gaa med, men a bliver jo saa forhvingelt!“

De to gamle gik begge i Gyngen. Jens satte sig skrævs over en fyrig Gris. Sidsel udsøgte sig med Omhu en Lænestol. Sidsels Hjærte hamred under Kjolelivet, endnu før Karusellen var sat i Bevægelse; allerede ved første Runde syntes hun, at Sol og Maane og Syvstjærnen dansed Svejtrit for hendes Øjne. Ved Karussellens Stands udstødte hun et stort Raab, som vaagned hun op af en Daanelse: „Aa Ve og Verden! Hvor er a endda henn?“

Paa vaklende Knæ styrted hun bort fra Stedet, før Manden fik udpønset nye Udskejelser. Da de kort efter sad i Ro og Mag ved en Kop Kaffe og en Jødkage i en af Teltene, kom den praktiske Sans, der alle Dage havde været Sidsels stærke Side, til Udbrud gjennem følgende Henstillinger til Manden: „Nu tykkes a, Jens, du skulde la mig passe paa Pungen, til vi kom hjem. Det har været en god Dag for os. Det er mange Penge at gaa med, og en ved ett, hvad Uheld en kan ha; der er meget skidt Folk her paa Markedet. Giv du mig æ Pung!“

Jens fæsted sine rødrandede Øjne paa Konen og sa hvast:

„Har du maaske no Buxelomme at ha den i? Kunde a ikke gjerne betroes Pengene, til vi kom hjem?“

„Nej, Jens, nu skal du lyde mig; det er, som *a* siger; det er ett Narspøg at bli af med saamange Penge. Du skal nok faa en Skilling for din egen Mund. Men a raader dig for dit Bedste.“

Og i de omsiddendes Paasyn maatte Jens omsider lange den svære Pung over Bordpladen til Konen, som stak den ind paa sin Barm efter først at ha skudt to Kroner over til Jens Pot.

Jens blev med eet saa travrig. Indtil dette Øjeblik havde han været i Humør til at gi en Omgang til hele Markedet. Det var maaske noget i den Retning, hans kloge Viv frygted. Men det var haardt for Jens. Nu skulde der meget til at sætte ham i Humør igjen. Jens gik da ud for at søge de store Ting, og i et andet Telt traf han saa paa „Helmisslagteren", en kjendt Figur paa de fleste Markeder, om hvem der gik de utroligste Historier. Engang havde han mistet en Hest i forholdsvis ung Alder. Slagteren fik Konen til at hjælpe sig med at stable det døde Dyr paa Benene og stive det af med Stolper og Stokke. Saa drog han til nærmeste Marked og begyndte at indlede Handel om Krikken. Han fortalte sandfærdig om dens unge Alder, men intet om dens dødelige Bortgang, forlangte en yderst lav Pris; fik en til at byde endnu mindre; en anden bød lidt over denne og saaledes videre, indtil Slagteren fandt, at nu kunde Spøgen være lang nok. „Jamen du skal ta den, som den staar norden min Lade." Ja, Prisen var jo yderst lav, saa Kjøberen fandt ikke, at Risikoen kunde være saa farlig; han slog til, og maatte pænt betale Slagterens døde Krikke for levende.

I sin fortvivlede Sindsstemning gav Jens Pot sig da i Lag med dette Afskum. Da de havde drukket nogle „Sorte" sammen, begyndte Slagteren at prale af sine Heste; som de kunde løbe, det var der ikke Mage til! Jens Pot var ikke tilbøjelig til at tro meget paa det, med det Kjendskab han ellers havde til Slagterens Forspand. Jens følte Trang til selv at rutte lidt med Ordene; han var overbevist om, at Lotte, den gamle Herskabshest, hvis Stamtavle han gjorde glorrigere og længere end et ondt Aar, var i Stand til at holde baade Slagterens og alle andre Bondemærer Stangen.

Ja, fra Slagterens Side skulde der ikke være noget i Vejen for en Parré. Ord nok: Heller ikke fra Jens Pots! — Naa jaja; Jens kunde selv bestemme Væddemaalet; og Jens Pot, hvis Mynténhed altid var Lerkar, vædded da med Slagteren om to Dusin Mælkesætter; saafremt han maatte faa et Forspring paa mindst 200 Alen, skulde Slagteren ikke være i Stand til at komme ham saa nær, at han kunde kaste et raat Kalveskind bag i Jens Pots Vogn. Kapkjørslen blev fastsat til et Tidspunkt om Aftenen, da

de fleste Markedsvogne var hjemkjørte. — Jens nævnte klogeligt ikke noget til Sidsel Mari om sine Hensigter. Det sad ham stadig i Hovedet med Pungen, og Sidsel vilde ha godt af en lille Forskrækkelse.

Da Tiden var for Haanden, gik Jens hen for at opsøge Lotte; han fandt hende i bedste Velgaaende i Færd med at æde den Hakkelse, som de øvrige Heste havde ladt tilbage i Krybberne. Sidsel kom paa Vognen; Jens var mere oprømt, end Sidsel tykte om. Hun skulde vist ikke ha givet ham saa frie Tøjler, som han havde haft de sidste Timer; de havde lang Vej hjem, og det var bleven grimt mørk. „Naa, i Guds Navn!" sa Sidsel, da Vognen begyndte at skumple ud af den ujævne Krostald; „kan du nu passe godt paa Tømmen, Jens!"

Jens svared med et dygtigt Ræk hen over Lottes Hofteben. Lotte havde virkelig den sidste Timestid nappet megen god Havre og var desuden tilpas med, at det var for hjemgaaende, saa hun piltred godt af. Men for Jens var det endda ikke nok. Lotte fik et nyt salt Rap over Sidebenene.

„Ih, hvordan er det endda, du sidder og pisker løs paa det sølle Dyr," begyndte Sidsel. „Lad os endda ett saadan flyv af Sted i det Brandmørke!" Men Jens Pot gav ingen Pardon; han sad ligesom og lytted med Nakken og alle Sanser spændt, og Pisken faldt igjen med bred Haand over Lottes af Mørke opslugte Rygstykker. Ingen af dem kunde skimte en Haand for sig, Hjulene rev af og til Kanten af en Grusdynge og rasped videre. Jens hørte nu skarpt Trav bagude; Pisken faldt rappere og rappere, Lotte sprang i Vildelse uden at føle noget Ansvar for Vej eller Grøft. Sidsel sad med Livet i Hænderne, stærkt besluttet paa at gribe ind, om noget galt skulde ske. Bæstet maatte jo være fuld, saadan som han opførte sig! De havde allerede kløvet Toppen af et Par Grushobe; naa! nu var dér én igjen; nej, det gik aldrig godt! Sidsel Mari greb over for at faa Tag i Tømmen, Vognen krænged, een, to, tre, rulled hele Spandet ned af en lav Skraaning; Hesten stod heldigvis stille; Sidsel vilde skrige op, men fik brat Jens' brede Haand stemt for Munden. I det samme rased et Kjøretøj forbi som Asgaardsrejen. Gnisterne vred sig blaa og gule fra Hestenes Sko, Sand og Grus stritted favnelangt ind i Mørket.

„Lad ham nu kun kjøre, den Taari!“ sa Jens lavt. Først efter en Tids Kjørsel, da Slagterens Heste var mere døde end levende, indstilled denne slukøret sin Forfølgelse. Det var ham en Gaade, at den Pillik af Jens Pots kunde ha gjort det ud med saa ringe et Forspring.

„Gud ske Lov, te vi er kommen af med vore Potter!“ var Sidsels første Ord, da hun blev klar over, at ingen var kommen til Skade. „Men er det en Maner at kjøre paa? Hvad om nu en af os havde brækket Halsen!“

„Saa kunde du ha ladet mig beholde Pungen, Morlil!“ svared Jens Pot med trodsig Holdning.

Da skjønned Sidsel Mari, at der var farligere Kræfter i Manden, end hun aned, og uden yderligere Bebrejdelser hjalp hun ham i Tavshed atter Vognen paa ret Kjøl.

MOD JUL

(1912.)

„BEDSTEMOR, nu er Katten igjen i Lag med Klokken!" sa lille Inger; hun stod foran gamle Malenes Seng og saa helt oprømt ud.

„Ih, Herregud, da er det da ogsaa forfærdeligt med den Kat, er den nu igjen paa Spil!" svared Malene og slog sin tynde Haand i Sengebaandet for at faa Udsigt til Gjerningsstedet.

„For lidt siden laa den alstille her paa min Dyne. Gaar den da saa lige fra min varme Seng hen og laver Skarnsstykker!"

Det var nok akkurat det, Mis gjorde. Den graastribede Kat var ellers Malenes bedste Trøst i Aftægtsstuens bundløse Ensomhed, men det var jo en kjedelig Side ved Mis, at den aldrig kunde lade Klokken i Fred. Naar den gamle drak sin Morgenkaffe med en stor Knald Kandissukker til, fik Katten Resten af Fløden i Malenes blomstrede Underkop; saa tog de sig begge endnu et godt Blund, Malene under Dynen, Katten ovenpaa den, mens yngre Hænder havde travlt med at feje og lægge i Ovnen til den gamle skulde ud af Fjerene.

Men der kom et Tidspunkt, da Levemodet vaagned i Katten. Det begyndte med, at den strakte alle fire fra sig, saa Børsterne stritted, mens den gabed som en Nøddeknækker; naar den saa havde slebet Kløerne i Striberne paa gamle Malenes Dynevaar, skød den Hovedet ovenud af Haarkraven og saa sig omkring med et Par Øjne, der formelig skinned af Gavtyvstreger. Mens den gamle modstandsløs hengav sig til sin Kaffeblund, gled Mis med et

let Bump ned fra Sengen og styred lige mod det ærværdige, gamle blomstrede Slaguhr bag Malenes Spinderok. Kattens Øjne rundedes mere og mere af Spøgelyst, jo nærmere den kom Klokken. Den smutted helt ind under Rokken, skød sig fladt ad Gulvet, som naar den jog efter Skader i Poppeltræet; den rejste sig op paa Bagbenene og banked med laaden Pote paa de gamle irrede Lodder, som for at skjønne, hvad der var i dem, — først ganske sagte, saa stærkere og stærkere, og naar da de flegmatiske Lodder begyndte at slænge frem og tilbage i Kjæderne, stod Katten paa Hovedet af Fryd, skød Ryggen op i en Pukkel, sprang hid og did med løftet Hale, snart inde mellem Rokkens Ben, snart med Tilløb helt ude fra Stuens Midte. Naturligvis var det evige Løjer at faa de sejge og træge Klokkelodder til at knubse hinanden, saa der stod flade Mærker ned ad Siderne paa dem, men der var den blanke Rad der ovenover, som blev ved at vandre lige uanfægtet og afmaalt over Kalkvæggen, hvor ofte havde den ikke ærgret Katten ved sin overlegne Bedemandsro; men vent, Mis skulde nok faa Ram til den; et Spring hen i Perpendiklen: Dingelingeling! — — ling — — — ling! Kattens Kløer rasped lange Buer i Kalken, Perpendikkel og Lodder dunked hinanden under svære Tørn op mod Bagvæggen. Bums! dér stod Klokken. Ikke et Slav mere under slige Forhold!

Der kommer noget saa sygt over en gammel Kones Stue, naar Klokken — Husets Trøst — pludselig gaar rent i Staa. Og nu lige op mod Jul! Hvad skulde Enden blive?

Malene havde hevet de gamle Ben over Sengestokken, mens hendes Øjne jog raadvilde hen over den afsjælede Stue for omsider at hefte ved Uhrskiven, der uden Lyd stod og glanede tomt hen for sig. Den gamles Mund var fuld af Anklager mod Katten: „Det lede Ting endda!“ Havde Mis ikke søgt Læ under den høje svajbenede Kommode i Krogen, havde den næppe undgaaet sin velfortjente Revselse.

Gamle Malene kagled Stuen fuld af sin Jammer og gav ikke Kjøb, før der var gaaet Ilbud efter Klokke-Jens. Han kom ud paa Eftermiddagen. Gaardens Børn havde opdaget ham længe før Ankomsten. Han syned saa langt over de rimede Pløjemarker. Stokken holdtes langt ud til

Siden. Hundeskindsranslen fimped op og ned under de svære Træskos uregelmæssige Stumlen. Da han stod i Døraabningen ligned han en mægtig Julenisse. Haar og Skjæg var gennemtvundet af Rimkrystallers Sølvtraade, ogsaa hans Klæder, hans Lue, hans Lufvanter af Svinehaar var gjennemstunget af Rimens saa vidunderlige, men ak, saa forgængelige Pragt af slebne Diamantnaale. Klokke-Jens syntes dog ikke at agte videre derpaa, han trak Vanterne ud over Hænderne og slog Rimet af dem mod Langskamlen, før han selv satte sig for Bordenden.

„Da var det vel, du kunde komme, Jens; her trænges rigtignok til din Hjælp!" sa Malene og gjorde Mine til at skjænke en Dram op.,

„Ja, det er jo en stukken Tid, du sender Bud, nu lige op mod Juleaften," sa Klokke-Jens, for at der ikke skulde kunne tages fejl af Offeret, han bragte. „Men jeg ved jo vel, det ikke er nemt at ligge uden Klokke, naar en er ene og gammel."

„Nej," svared Malene, „det er saamænd ødlet; en kan ordentlig ligge og blive saa tungsindet ved Tiden; den ene Stjærne gaar ned, og den anden gaar op, og det er, som om saadan en lang Nat ingen Ende skal ta. Men naar en saa er kommen hen over Midnat, saa dukker der saadan en dejlig Stjærne op over Laden — nej, som den lyser! i grønt og blaat og rødt, og naar den igjen forsvinder henne over Vesterhuset, saa er det, som skulde jeg græde; for der kan være saadan et Selskab ved en bitte Stjærne. Du skulde ikke vide, Jens, hvad den Stjærne hedder?"

„Det er nok Mari-Rok; det er den skjønneste Stjærne paa Himlen, og det er alle de syges og gamles Ven; jeg har selv været syg, jeg ved nok, der kan være Trøst ved en Stjærne."

Nu var Jens allerede i fuld Gang med Klokken; den tinglet og skjalv mellem hans store Hænder som en fanget Fugl. Med et let Tryk af sine brede, bløde Tommelfingre skilte han den blomstrede Skive fra Værket.

Naa, der er det nok, en har det," sa han og saa ind i dens bævende Indre og strøg den varsomt, som var det et sygt Barn, man havde betroet ham. Gamle Malene stod ved hans Side og fulgte hans vævre Fingerbevægelser med tilbagetrængt Aande.

„Er den ren grutted?“ spurgte hun. „Ja, den har sgi faaet nogle slem Skrup, kan jeg nok se, mange af den Slags taaler den jo nu ikke.“

Malenes Harme mod Katten kom atter til Udbrud.

„Hvor er du?“ raabte hun og firmed inde under Kommoden med Grydeskeen. Men Katten holdt sig klogelig op mod Væggen, indtil den gamles Arm trætned.

Jenses bløde Tommelfingre pirked ved Hjul og Messingskruer, indtil det hele atter var i den bedste Gjænge. Malenes Læber strømmed over af Lovsange.

Mens Jens sad og nød den Snaps, som smager saa vel ovenpaa fuldendt Gjerning, kom den unge Kone paa Gaarden ind i Aftægtsstuen med sin Kjødhakkemaskine, som var gaaet i Baglaas; der stod en kjær Lugt af Løg og Medisterpølse ud af hendes Kjoles Folder. For at understrege hendes Ærindes Betydning greb hun ned i sit sammenkrammede Forklæde og la en stor Haandfuld friskbagte Pebernødder lige for Næsen af Klokke-Jens. I et Nu fyldte de Rummet under det lave Loft med en egen forjættelsesfuld Duft af Jul og hvad dermed følger. Jens saa overlegen paa Kjødhakken, holdt den op mod det svindende Dagslys og kigged ned gjennem Tragten.

„Kan den ett tygg æ Fød,“ sa Jens og saa medlidende paa den unge Kone.

„Ja, det er jo næsten ikke noget Arbejde at byde dig, Jens,“ svared Marie, og la en ny Haandfuld Pebernødder for Næsen af Tusindkunstneren, „men jeg ved jo, du er saa farlig sløv til alting, og det er endda ikke skjønt at staa med det, naar det saadan tygger avet om hveranden Gang.“

„Saa er det ikke med den som med min Ko, for hun tygger hverken avet elter ret, desformedelst hun ikke har et Straa at tygge paa, før jeg kan faa Samling paa lidt hos gode Folk,“ sa Jens og saa underfundig op.

„Da skal du karenmæ faa en god Havrekjærv med dig hjem, om du stander mig den dér,“ sa Marie med stærke Hovednik, „og en nybagt Kavring oven i Kjøbet.“

„Ja, saa er den Villighed godt betalt,“ sa Jens og begyndte at skrue Værket fra hinandet.

„Hvordan har Sønnen det?“ spurgte Jens henvendt til den gamle Malene, der gik og pusled om ude i Stuens Halvmørke.

„Aa, han er jo altid paa æ Wand. Sidst jeg hørte fra ham, var han i Melbourne — det er nok i Avstralien."

„Det er helsen ett bag Laden. Er han saa jævnhen flink til at skrive til dig?"

„Ja, jeg maa ikke klage. Jeg er da vis paa, der kommer Brev i Aften."

„Ja, det var ikke sært," sa Jens. Kort efter hørtes et Par bumpende Støvler mod Gangstenene. Gamle Malenes Hjærte begyndte at slaa heftigt. Det var Posten. Baade han og den sorte Taske var omfrynset af Rim. Med en hurtig Haandbevægelse skød han en Avis ind under Bordskiven og lod atter den sorte Taskeklap falde til med et Smæld. Malene var kommet hen til Bordet; med febrilske Hænder vendte hnn Avisen et Par Gange. „Det er da ikke muligt, at du ikke har mere til mig?"

„Jo, mer kan der ikke blive denne Gang." sa Posten.

„Du har ingen Brev fra min Søn?" Malene mærked, at hendes Knæ rysted under hende.

„Nej, det har jeg ikke," sa Posten stille. „Jeg undredes selv over det, men det er, som jeg siger." Under dyb Tavshed fra alle Sider forlod Posten Stuen. Nogle Øjeblikke efter vendte han ilsom tilbage og sa ind ad Gangdøren: „Malene, jeg tror, du faar store fremmede, der kommer en Kjøbstedvogn ned over Kalvtoften." Der gik en Taage for den gamles Øjne, saa hun maatte ta Støtte mod Langskamlen; Klokke-Jens var nærved at tabe sin Kjødhakke.

Et fikst Kjøretøj rumled op foran den lave Aftægtsdør, en flot vejrrødnet Karl i svære Jankeystøvler sprang mod Stenbroen og haled en stor gul Skibskoffert ud over Vognranden, før han forsvandt gjennem Forstuedøren.

„Godda, søde Mor!" raabte han i Døren og gik med straalende Øjne den gamle i Møde. „Er du kjed af, jeg overrasker? Tænk, jeg kan blive hjemme til efter Nytaar. Se, hvor meget vi kan faa fortalt hinanden!" — Munden stod ikke paa ham, gamle Malene saa og saa, trykked i Haanden, mimred noget med Læberne, som altsammen opløstes i Graad.

Stuen fyldtes af en ram og fremmed Lugt af Bøffel og garvet Bjørn. Den gule Læderkoffert var bleven smækket op mod Væggen, den fremmede hobed Gaver op paa Bordskiven i sære kulørte Papirer, Kager, Nips og Tør-

klæder og allersidst et lille vævert Konsoluhr, paa hvis Top en Abe og en Papegøje skiftedes til et skrige, mens de trak hinanden i Halerne.

Den svære Klokke-Jens sad inde i Bænkkrogen og blev til en ren Skygge; med generte Lader skyndte han sig at fæste den sidste Skrue i Maries Kjødhakke. Han syntes, han og hans Kunst med ét blev saa overflødig.

Katten, der havde Forstand paa Stemninger, var nu krøben frem fra sin Forskansning og stod pludselig med løftet Hale og to frække grønne Øjne midt i Stuen, og ingen løfted Grydeskeen imod den.

Kort efter gled Klokke-Jens ud af Gaarden. En stor duftende Kavring, hvis Varme gik ham helt ind til Skindet, havde han i Inderlommen, og en mægtig Havrekjærv, hvis tunge Aks dasked imod hans Buxeknæer, bar han paa Hovedet. Det var nu lige i Skumringen. Juleklokkernes Toner lød altfavnende hen over de rimede Pløjemarker. Sneen var begyndt at falde i tavse, stille Flager fra en graa Himmel, der her og der var isprængt lidt Aftenrødme. Sneflagerne spiddedes hist og her paa strittende Pilegjærder eller slog Kors for lave Vinduesruder, bag hvilke der famlende tændtes Lys. Klokke-Jens knækled frem under Byrden af Maries Velgjerninger. Sneflagerne jog over ham i brede Buer, slog ind mod det Sted, hvor han gjemte det varme Julebrød, og smelted, søgte højere og højere op mod hans Skjæg og Øjenbryn, dansed for hans Aasyn med lysende Streger og Punkter, til de pludselig lagde sig som et tæt Pudder paa Toppen af hans nikkende Havreneg.

TRE PAA EEN STIGE

(1912.)

DET knøg ud af Himlene paa andet Døgn, da An Lildlund, der længe havde ventet sin Nedkomst, ud paa Natten vækked Manden og sa, at nu maatte det være.

„Siger du det, bitte Mor!“ Jens Lildlund sad allerede lysvaagen paa Albuen med Spring i Kroppen.

Sneen rifled uophørligt i den lille Rude mod Nord, nu med stigende nu med faldende Rytme.

„For en Gudsens Vejrlig det endda kan blive ved med!“ sa han og skotted til Ruden.

„Tror du, du kan opbie os?“

„Naar du endda vil sende Nielses Kone herover, saa hun kommer, det snarest hun kan. Saa hjælper Vorherre vel for Resten.“

Jens Lildlund ejed ikke selv Befordring, men han havde Løfte hos nærmeste Nabo, Niels Kopborg; han boede bare en Fjerdindvej henne, saa det var da saa sær nemt.

Fra Niels var der saa til Jordemoderen en Mil — saa stivelig; det var jo ikke slet saa nemt.

Jens trak sine lange hvide Uldhoser uden over Buxerne, hented sin blaa Vadmelsfrakke frem fra Krogen under Bjælken, satte saa det tændte Lys hen til Konens Seng, klapped hende kejtet paa Kinden og sa: „Naa, bitte An, saa gaar a. Lad mig saa se — — —“ Resten drukned i Graad.

Det var en mærkelig Befordring, der den Lillejuledags-

morgen i Daggryet holdt foran Jordemoderens blaamalede Dør i den lille Hedelandsby.

Niels Kopborg ejed ingen Slæde, og Vogn havde det ikke været muligt at føre gjennem den dybe Sne, men Hedeboerne ved at hjælpe sig med det, de har; Niels løfted uden videre Vognfadingen af Hjulene, fyldte den med frisk Lyng og havde nu et forholdsvis brugbart Kjøretøj.

Det havde nok alligevel ikke lykkedes for ham at føre Turen igjennem med nogen anden Hest end sin egen.

Musse var Niels'es Stolthed; det var en gammel Udsætter, som havde været dømt til Kuglen, fordi ingen kunde bøje dens gjenstridige Sind. Niels Kopborg havde faaet hende for en Slik, men den første Maanedstid havde han kjæmpet med hende som med en ond Aand; hun grutted og sønderbrak ham al Ting. Men Niels var berygtet for sin vilde Styrke; han kjendte et Tav, hvormed han kunde ta Benene fra ethvert firfodet Dyr. Det Tav havde mer end en Gang gaaet Musse til Marv og Ben. De sloges imellem, saa man kunde høre det langt over Heden, og Hyttens Mænd kom frem i Dørene og gussed sig. Men den stærke Niels var vant til at faa sin Vilje. Musse maatte neje sig. Lammefrom blev hun vel aldrig; rørte en anden hendes Tømmestreng, resikered man, at hun stejled op i Vognen med splintrede Stænger; men Niels gjorde sig end ikke den Umage at binde hende mere, han smed Tømmen over Ryggen paa hende, og hun stod. Et ondt Ord fra ham var nok til at faa hende til at ryste over hele Kroppen.

Efterhaanden udvikled der sig noget af et Ømhedsforhold imellem dem. Niels kunde en Markedsdag, naar der havde vanket særlig mange Kaffepuncher, og Natten var mørk og Vejen ond, ta hende om Mulen og sige: „Du husker nok, Musse, hvad jeg har sagt dig: En af os skal, Dævlen tordne mig, holde Hovedet rent; har jeg en Humle i Øret, skal du kunne finde Vejen uden min Hjælp. Er vi enige!“ Musse rinked en lang Rimmen ud af Struben til Svar. Lønnen var Nielses aflagte Skraa. Thi Skraa var Musses Lidenskab. I dens Ubændighedstid gik den en Dag gjennem Væggen og op i Bænkkrogen, hvor den aad al Husbonds Skraatobak.

Ogsaa i Dag saa snart „Slæden“ var løben i Staa for

Jordemoderhytten, gik Nielses første Vandring til Landhandleren efter et kvart Rugbrød og en halv Kardus Skraa til Musse.

Imens skulde Jens Lildlund faa Jordemoderen ud af Fjerene. Et gammelt rynket Ansigt indrammet af en Natkyse kom halvvejs frem af Dørsprækken. Hun nøs i Snefoget som en Kat, der har faaet Sennop i Næsen og sa ud gjennem den nu næsten tillukkede Dør: „Du milde Christ, hvem vil endda slæbe mig gamle Menneske ud i saadan en Hvælknog! Jeg kan ikke, bitte Folkens; jeg kan ikke. Jeg er et svagt sølle Menneske, det ved den søde Gud, jeg er."

Døren sloges i med et Skrald paa Grund af Sneen, der var imellem.

Graaden arbejded sig op gjennem Jenses Strube.

„Hun nægter at ta med os!" sa han med bævende Læber, da Niels Kopborg vendte tilbage fra Landhandleren.

„Hvad gjør hun!" sa Kjæmpen; hans Overlæbe løfted sig fra Tænderne, et Tegn paa, at han var ved at bli vred.

Niels gik uden enhver Formalitet ind i Hytten. Besynderligere Skikkelse har sikkert aldrig overskredet den gamles Dørtrin. Han maatte gaa paa Kant gjennem de smaa Døre og vrikke sig ind i Stuen. Hans Ben var omviklede med Halm ligetil Skrævet, saa de gnisled mod hinanden, naar han flytted Fødderne. Hans Haar og Skjæg var fuldt af Sne og Istapper, og hans kobberrøde Ansigtshud var flere Steder sprængt i Stykker af Frosten. — Hvad der foregik inde i Hytten, vides kun som Sagn, men efter et Kvarters Forløb kom Niels Kopborg frem i Døren med en Bylt i Armene, som han snakked beroligende til som til et Barn; han anbragte forsigtig Bylten paa et Lyngknippe bag i Vognen, dog hørte der gode Øjne til at skjønne, om han nu netop havde haft Held til at faa nedad, hvad rettelig bør være ned og omvendt. Niels Kopborg syntes dog selv ret tilfreds med Udfaldet og skyndte sig nu om til Hesten, hvis Sideben endnu gik op og ned i hurtige Dønninger efter det anstrengende Løb.

Til Trods for det onde Vejr havde Rygtet om, at Niels Kopborg var i Byen dreven en Hoben Landsbyfolk sammen om hans besynderlige Kjøretøj; her stod ranglede

opløbne Drenge i tynde flaprende Bluseærmer og gobred ved Siden af vejrhærdede Oldinge med Hø i Skjæget og stram Lugt fra den garvede Lædertrøje. Unge Piger med de kuldskjære Hænder under Forklæderne og de smaa forkjælede Øren i en Fold af Knudeklædet stod og langed Øjne til Mandfolkene og gjorde sig haarde i Skindet for at faa en frisk Nyhed med hjem i Kjøkkenet til Madmoderen.

„Kan du føre det igjennem i det her Vejrlo, Niels Kopborg, saa er du dænenmæ en Knag!“ sa en af de ældste og tørred Vandet af Øjnene med Lufvanten.“

„Ja, da kan a sagtens det, med Guds og Musses Hjælp,“ svared Niels og klapped Musse under Maven, hvor der endnu var et tørt Sted.

Musse havde en rigtig Opfattelse af, at den var Opmærksomhedens Midtpunkt. Hjemmefra havde dens Husbond givet den en gammel rusten Cykleklokke mellem Ørerne; den stod den nu og ringled med og kroed sig som en Kanehest af Blodet, mens den slængte sine skummende Kjæver fra højre til venstre for at gi enhver den, der nærmed sig hende med Ynk og Beklagelse, et velfortjent Plusk i Armen.

„Hvor gammel er det, din Hest er?“ begyndte Oldingen helt bag i Struben; han kjendte hvert Bæst i Miles Omkreds.

„Ja, den har da haft Skoldkopperne,“ svared Niels oprømt.

„Ja, vedblev den gamle i samme Tone, „den er missæl ogsaa komfirmeret, men om den endnu har været paa Session, det ved a ikke saa nøje, men langt derfra kan den ikke være.“

Nu var de to Mænd kommen helt op paa Vognen. Jens Lildlund sad og blev helt henne under Kuskens Arm, han saa nærmest ud som en lille Pog, der har faaet Lov til at komme med Far i et vigtigt Ærinde. Han interessered mest Kvindfolkene. De syntes, det var saa pænt af ham, at han saa saa bedrøvet ud.

En moden Ungmø med Kam i Haaret og mælkehvide Tænder gik frem og sa:

„Er det saa din Kone?“

„Ja—a,“ hikked Jens, mens Taarerne stimed ham ud af Øjnene. Niels Kopborg skjæved fra Taarerne og ud til

Mandfolkene, som vilde han sige: „Ja, det er en sølle Pjok, en skal være god imod."

Saa lød der et kraftigt Piskesmæld, Cykleklokken kimed mellem Musses oprejste Øren, Ungdommen raabte Hurra, mens Kjøretøjet slugtes af Snefogets blaa Hvirvler.

„Hvor mon Vinden er nu," spurgte Jens.

„Den er lige imod, saa den er nem at finde," svared Kusken.

Straks udenfor Landsbyen holdt han hen over en Pløjemark. Sneen havde endnu ikke dækket alle dens frosne Furer. Vognkassen hopped som en gammel Træsko i Halen paa en Hund. Mændene stemmed Fødderne mod Vognbunden og følte slet ikke de vældige Stød som noget ubehageligt, da det yded Lemmerne en snurrende Varme.

Musse havde lagt for med friske Kræfter, men Niels Kopborg mærked alligevel snart i Linerne, at det i Længden vilde gaa Hesten paa.

Vinden var stik imod, Vognkassen tung og klodset; „Madammen" vejed jo da ogsaa noget.

„Men jeg saa, der laa en Brandstige paa Væggen i det Hus, hvor vi sidst kjørte forbi," sa Niels, „la os gaa hen og faa Lov til at laane den."

Som sagt, saa gjort. I en Haandevenning var Vognkassen ombyttet med Brandstigen; Lyngknipperne blev fastsurret til Tremmerne, „Madammen" under behørig Hvinen og Protest overflyttet fra det ene Kjøretøj til det andet.

Nu skar det som en Skøjte ud over Lyngheden. To Aandestraaler fra Musses Næsebor stanged Vej gjennem Snetykningen. Madammen sad med sin Ryg mod Kuskens, saa lunt som bag en Husgavl. Niels var ikke den ringeste, man kunde ha til at bryde Vinden, og der var en god naturlig Varme i ham, som nu kom den gamle tilgode. Hun tøed bogstavelig op. Hun var ikke fri for sammen med de andre at gribes af Fartens Spænding, hun lærte, Ryg mod Ryg til Niels, at fjedre ud og ind efter Stigens Lune og Kast; hun kunde i Forvejen gjennem hans Rygstykker mærke en Knold i nogen Afstand; og hun sad og fantasered om Kløfter og Kjærhuller, saa det risled hende gjennem Mellemgulvet. Al den Fryd tændte en egen Glød paa Bunden af de gamle Rotteøjne, og heller ikke den

uforstyrrelige Niels havde noget imod, at han havde faaet en Varmedunk i Ryggen.

Den der havde det ondest, var sagtens sølle Jens Lildlund. Han sad ude paa Stigens tre forreste Trin paa alle fire og fik Sneklumperne fra Musses Bagsko lige i Synet. Men ham skulde man da ikke vel ynke, naar man betænkte, hvordan hans Kone havde det. Jens tog det ogsaa altsammen til hans gode Nøje, dukked sig bare nu og da, som een der bombarderes med Snebolde, eller grynted et: „hov, Morlil!" naar et Kast tog baade Næse og Mund.

Sneen rased ind i Ansigtet af den svære Niels Kopborg og sled alle hans ejendommelige Træk bort. Et rigtig stærkt Vindstød kunde krybe ind ved Haandledet og føles helt oppe ved Armhullerne.

„Tag Tømmen et Øjeblik; mine Hænder bliver da saa kolde," sa han til Jens Lildlund.

Niels rejste sig op paa Stigen og banked Armene korsvis over Brystet. Der styrted Sne fra ham som af et Grantræ. Madammen begyndte at hvine op. Knoget blinded Syn og Sans. „Har du Retningen?" spurgte Niels.

„Ja hvad, Retning, — her kan ikke godt ske noget, nu da alle Mosehuller ei frosne til," svared Jens.

Nordenvinden kasted sin vilde Lasso om dem; saa snart de havde sprængt een havde han altid en ny i Beredskab; Snetykningen omcirkled dem som et vandrende Fugletræk; Hestens Hovslag lød bare som et dødt Svup; det var som en Fart gjennem Skyer.

Paa en Gang saa man Musse stivne i Springet, skyde Ryg som en Kat, der har faaet en Haand under Bugen, slaa en Kuldbøtte i Luften og blive borte. Stigen knaged og vipped over som et Spaan; de to Mænd laa i hinandens Favn som i en Gaaserede og skrupgrined, mens de krampagtigt holdt hver i sin Tømmestreng.

Som en Garnnøgle, der vikler sig op, mens det triller, var Madammen rullet nogle Favne ud i Sneen med adskillige løse Baand efter sig. Alle Bløddele havde hun samlet nær ind til sig som et Pindsvin, der lige har været Gjenstand for et Angreb. Hun letted hverken Haand eller Fod.

„A—B—C—,
Pigen faldt i Sne, —"

nynned Niels Kopborg og flytted sine af Halm omviklede Elefantben hen mod Madammens Hvilested.

„Rør ikke ved mig! Jeg har slaaet mig ihjel!" hvined den gamle og tjatted arrigt omkring sig.

„Nej, det har du ikke, men Ulykke er der godnok sket! Dit Hosebaand er gaaet op!"

Madammen rejste sig kavret paa Enden, greb hurtigt efter Baandet og sparked paa Skrømt ud efter ham med Sutterne.

Kort efter sad de atter alle tre som artige Børn paa Brandstigen.

„Ih, hvad var endda det vi vælted over?" spurgte Niels, før de ret var kommen i Skred.

„Aa, det var bare en af Skotørvsstakkene ved Langmose," svared Jens Lildlund.

„Var det det! Saa er jeg nu klar over Retningen," sa Niels og satte paany Musse i Trav. — Der gik en halv Times Tid. Ih, hvad var nu det? Nu skulde de jo ha været hjemme. Men det, dér raged op over Sneen, hvad kunde det være?

Niels holdt et Øjeblik, Jens gik hen og undersøgte Gjenstanden. Hvad var det saa andet end den Tørvestak, som de havde væltet over; i den sidste halve Time havde de kjørt i Ring om det samme Punkt, som gjaldt det et Væddemaal.

„Nu kan a forstaa, te a er vils," sa Niels Kopborg, for første Gang rykket ud af sin Ligevægt.

„Jamen det har ogsaa drejet Vinden," anførte Jens som en Undskyldning.

„Ja, tho en har jo ingen Middel te at sætte den i Tøjr," svared Niels; „men om vi saa ikke skulde faa Forandring i Vejrliget?"

Og det fik de. Kort efter løjed Stormen af. I det graa, forpiskede Skyhav viste sig Grupper af de herligste blaa Øer. Snart var der ikke andre Skyer end den, hvori Hesten indhylled sig, mens den løb. Heden straaled som en blændende Aabenbaring. Solen kasted sit Guld i Sneen, saa det skar de to Mænd i Øjnene, Huse og Gaarde løfted i Miles Fjernhed deres tilsneede Rygge op af Blænd-

værket. Træer og Buske, ja, hvert usselig Straa stod med Favnen fuld af Sne, som de ikke vilde slippe, før de blev nødt til det. Da de gled forbi det lille afskallede Hedekapel, stod en Mand og var i Færd med at binde nyt Reb i Klokken, som snart skulde sende sine højtidelige Toner ud over dette Paradis i Sne.

Stemningen paa Stigen sted med Solbadet; Niels Kopborgs Rygstykker damped; Madammen snurred af Velvære, hun og Niels havde de særeste Kikser for i deres Bagvendthed. Det var vel nok for meget at tale om Kjærlighedens stumme Sprog, men ellers var Madammen da kun 59, som hun fyldte til Kjørmis, og havde Kjørslen varet ret meget længere, havde hun sikkert — uden Hensyn til Faren paa den smalle Stige — drejet sig om og sagt: Dikkedik!

Jens Lildlund knæled stadig forude, som vilde han nedbede Himlens Velsignelse over sig og sit Hus. Hvert Øjeblik forstyrredes han dog i sin Andagt ved en Sneklimp lige i Synet. Musses stærke Sved prak ham i Næsen. Gjennem de blaalige Dampe, der steg op fra Dyrets Lænd, saa han nu derhenne paa den sneede Aas sit lille Hjem i en Glorie af rødlig Solglans. En Røgsøjle steg lige op fra den graa Skorsten midt paa Huset og famled med sine Taver efter Himlen; en Spurveflok fløj igjennem Røgen og videre over Heden med smaa Stemmeknirk.

Jenses Bryst fyldtes af Spænding, den hvide Sne tog graadigt mod hans Taarer.

Da de i næste Nu holdt for den lille skjæve Dør, der havde Sne helt op til Klinken, tog Hushanen imod dem med et Gjald, der lød som et Hornsignal mellem Korshusets solforgjorte Længer.

Og Kokken gav intet falsk Signal.

Madammen svor, at hun sjældent — om overhovedet nogen Sinde — havde taget mod saa stor og velskabt en Dreng. Og se, om han saa ikke havde et Mærke som en Julestjærne mellem Skulderbladene! Om det ikke gav Lykke, saa var hun færdig med at spaa!

Da Jens Lildlund samme Aften stod ude ved sin Husgavl og hørte den lille Kapelklokke ringe Julen ind, syntes han aldrig det havde lydt med saa megen Forhaabning og Dejlighed; men endnu da den tav, blev det ved at ringe i hans Øren; men det var Musses Cykleklokke,

hvis Toner han ikke kunde blive kvit. Og de kom til at ringe for Ørerne af Hedens Mænd den Julefest og flere endnu; om noget stod tvivlsomt i Tid og Rum, kunde det altid slaas fast med en Ytring som denne: Tho det var jo da den Jul, Niels Kopborg hented Jordemor paa en Brandstige!

OPLYST

(1913)

FRIDAGE var just ikke den Ting, som Røgteren Søren Terkildsen havde mest af; men en skjøn Juni-Søndag traadte han ud af Sølsigs Staldkammer, fintbarberet og velpaaklædt i alle Maader og i Besiddelse af den herlige Bevidsthed, at han kunde anvende hele den lyse, udslagne Dag, som han selv vilde.

Uden for Gaardsleddet løb han et Øjeblik i Staa, som overvejed han nøje, hvilke af de tre Veje, han skulde slaa ind paa.

Een førte til Kirke, een til Kros og een — Landevejen — over Bakker og Bjærge ud i den vide Verden.

Den sidste gik dog snart ud af Programmet. Af de to tiloversblevne alliered den ene sig øjeblikkelig med hans Kjød, den anden med hans Aand. En Stund saa det ud, som om Aanden skulde gaa af med Sejren: Soren slog ind paa Kirkevejen og fulgte den en halv Snes Favne forbi Herregaardsladen; men der var ikke det rette Skub i Fedtlæderet, kun med Møje fik han den ene Støvle tvunget forbi den anden, indtil de begge gik rent i Staa.

Kirkeklokken kaldte med klingende Knevel ud i den blaa Dag omme bag Bakken, hvor Bierne summed blandt duftende Sommersmærer. Soren stegled endnu et Par Trin tilfremm'ad med sænket Pande og indadvendte Støvlesnuder. Men saa blev han brat drejet ind i Kjødets Meridian, og halvt i Trav kom han tilbage og tog Krovejen om end med nogen Skamfuldhed. En kort Tid fulgte den Herregaardshaven. Søren Terkildsen saa skalu ind imellem de hvide Birkestammer i Frygt for at blive set af Herregaards-

fruen; thi hun var missionsk og havde været i Lag med Røgteren, at hun haabed, han nu vilde bruge sin Frisøndag som et Guds Barn.

Begyndelsen var jo altsaa ikke lovende. Alligevel fik Soren noget ud af sin Dag; det kom for Lyset, da han henad Midnat atter traadte ind i Røgterkammeret og slog sig ned foran Staldlygten for at dele en medbragt Flaske Brændevin med sin Medtjener Jens Christen Tøsmark, der havde været bundet til Køerne, mens Soren slog de store Slag paa Frisøndagens elysæiske Marker.

Soren skjænkede mildt og veldædigt for Jens Christen, der sad dagtræt og indsunken ved Væggen og lugted avtentisk af frisklagt Kogjødning. Al Dagens Træthed og hidsige Sol laa ham som et Blylod i Hovedet; det gjordes ham ikke lettere derved, at Sorens Brændevin nu ogsaa lempedes derind. I nogen Grad opretholdt han dog Skinnet af at følge med i Sorens Oplevelser ved nu og da at rette sig i Sædet og aabne for et lille Lattergrynt. Men mest sad han med stive Øjne og hængende Snurbart og stirred paa Glasset for dog at ha et eneste fast Punkt i Tilværelsen.

Soren krammed ud af sine Oplevelsers Rækker; det var øjensynligt, at han vilde svinge sig op over sin Medtjener, der havde maattet stolpre efter de bissende Kreaturer, mens han var oppe i de mærkeligste Æventyr. Ganske vist: Indledningen var jo ikke forløbet programmæssigt; til Kirke var han altsaa ikke kommen. „Men det maa du sgu ett rend te Frowen mej, for saa faar a da saamøj en Helvedes Ril," indskød Soren og gav den osende Lygte et Skub, saa Oljen blarped ovenaf.

Til Gjengjæld havde han været baade i Kro og Cirkus og paa en for ham selv uforstaaelig Maade var han havnet med mildskjæggede Grundtvigianere paa et Højskolemøde i Sognets Forsamlingshus, hvad der i en overvældende Grad havde afstivet hans Selvfølelse. Ogsaa Jens Christen, der havde siddet nogenlunde uberørt af hans øvrige Pralerier, gjorde her et Ryk paa Stolen og udbrød:

„Hvad sejer do, Soren, haar do wot te Højskul'mød! Saa haar do wot sammel med baade Degn' og Præjst'!"

„Ja, hold nu, gi dæ nu still te æ, Jens Christen. Læd mæ nu faa Tid te aa ta æ fræ en Sid aa . . . Om a haar wot sammel med Degn', det ved a ett, men Præjst'! . . .

Der war saa manne, te a kund ett komm te aa spytt for dem. Han der tal' — a war fandenmæ ett længer fræ æ Mand sjel, end som a vil sej" — Soren peger ud af den aabne Staldkammerdør — „hen te den flajhwonned Kow dér. A haaj æ baare saa ondt aa døw med mi Skro, indte a fæk en list under æ Bænk, saa kund a begynd aa spjelk æ Ører an te, hwad æ Mand saa'.

Det han laa ud om, det war nu endlemaal en Urd af Skriften, te — — e — — æh, ja, æ Udtalels er nu gawn fræ mæ, men det war gued Urd! — — Men det war ett læng, han bløw ved det; han snakked — — ja, hwad snakker søne Kaalserne om; de er aalle saasnaar ved jen End, kjek, harows! saa er de ved den naaen End. En ka missel sejj aa blyw hil sær i æ Hued ved æ. Saa snakked han om — „Sennepskomet", der war det betteste nøj, men kund uws op og blyw en himmelhyw Træ. — Haar do no Veddenskav om det? — Nej, a kjender da heller ett den Slaws Træer; men det vild han nu paasto. Og det war missel en slinde Kaal. Gud spaar wos, hwor kund han gi aa a Væssing! Han war ett mundlam! Han spaar sæ ett; han kjor wos igjemmel — fræ en End aa! Æ Katekismus — han kund en paa æ Fingerender! A tint somtid ved mæ sjel, om ett a sku snupp ham. For a war ogsaa jawnhen dygtig i mi Præjstdaw'; men han war missel værrend! Æ Mund lysted ham gudnok. —

Hwormøj haar do wal holdt ved af di Børnelærdom, Jens Christen, det er vis ett stur Sager."

Soren gav sig nu, for at tilintetgjøre sin Medtjener, til at fremrinke lange Anmærkninger af Balles Lærebog, f. Ex. den frygtelige Ting i 8. Kapitel, der kan tynge i Hjærnen som en Klump sammenbrændte Teglsten, men som saa mange Bønderbørn har læst paa, til deres Tænder skured, og som begynder saaledes: „Paa Sottesengen levnes kun liden Tid til at fatte sand Afsky for de Udyder og Forfængeligheder, som i de sunde Dage have holdt Synderne tilbage." — — Soren afspelted hele den sidelange Anmærkning med samme Lethed, som han rinked et Kotøjr; og i Forlængelsen deraf gav han følgende paulinske Sprikwort: „Giver da alle, hvad I ere dem skyldige: den som Skat, Skat; den som Told, Told; den som Frygt, Frygt; den som Ære, Ære!"

Jens Christens Mund runded sig i Maaben;

„A kan ett forstaa, te do ka how æ!"

„Nej, hwad ka do forstaa, Jens Christen. Vild do vær jen aa send søne Stejer hen? Vild do komm hjem med nøj aa æ! — — Nej, si do, Jens Christen, do er ledtle oplyst!"

Jens Christens Ansigt mørknes i Vrede; hidtil havde han troet, at han besad en Ven i Soren, nu kommer denne med ærerørige Beskyldninger imod ham.

„Hwad er det, do sejer! er a ett oplyst!"

Soren lige ubønhørlig: „Nej, det er do ett nærved aa vær. Det laa æ Mand osse ud om. Nej, ved du, hwad do er, Jens Christen — for det war osse nøj, han berør i hans Taal: Do er en Jorde-Klimp, Jens Christen."

Jens Christen er sprunget op fra Stolen under Indtryk af dette ufattelige Haansord, som Vennen har slynged imod ham: „Hwad sejer do! Er a en Jordklump! nej, nu blywer do mæ snaar for grow i di Taal!"

Soren vedbliver: „Tho det er jo ett mæ, der sejer æ; det war jo, hwad æ Præjst laa ud om. — — Han vild ett komm nærmere ind paa æ, saa han; men a kund nu ett faa andt ud af hans Taal, end te det war Folk af di Slaw, han sigted te. Tho do gaar jo aaltid og slud'er om æ Søndaw' i di gammel Pløger, og ledtle gaar du te Kjeık, aaltfor ledt, Jens Christen, aaltfor ledt!"

Sorens sidste Bebrejdelse gjør det af med al Jens Christens resterende Modstand. Han synker tilbage i en Dingel, der er paa Grænsen af Slummer, mens Soren fortsætter sin hoverende Udkramning af laante Varer: „Saa saâ han jo ogsaa, te vi maatt aalle glemm aa si udad og opad — — Do maa ett sow, Jens Christen — det saa han: udad og opad! — — Det maa jo blyw søen, som a vil sej, ud ad den fjard Rud der; det maa vær æ Retning; a kan ett forstaa æ anderledes. Og saa skuld vi pass paa — — Do maa ett sow, Jens Christen, nær a fortæler der nøj, hører do! (Soren rusker i ham): Vi sku pass paa aa hold Livsklaveret stemt — søen saa han; haar du hør æ, Jens Christen! Livsklaveret! Forstaar do? — — Men hwor sku vi fatte Dæwl faa Klavir fræ? A tinker, om ett det kund gjøres aa med en Harmonika.

Men Oplysen, Jens Christen, — Oplysen! Det war det villest aa æ det hiele. Men med den stod æ sæ

ringleajted, Gud naad wos! Men war den der ett, saa war det hiele jen Kjørilejs.

Og det er no osse mi Urd, Jens Christen: Oplysen! (Soren har grebet Lygten i Sidestængerne og hugger den bedyrende ned i Bordbrædderne, saa Oljen skvalper oven ud): Oplysen, Jens Christen! Men som a sejer: Der er en gued Grund i dæ, men do er ett oplyst.

Aa, Herreguj, no sower han ijen!"

•

EN SÆRE KANNIS

(1913.)

ESPER KRATBJÆRG var blevet til et Sagn i Egnen. Saasnart hans Navn nævntes, begyndte Folk allerede at trække op i Mundvigerne og kort efter gungrede Latteren under Lofterne.

Egentlig holdt de allesammen af ham; der var meget godt i ham, han lod nødig et fattig Menneske gaa uhjulpen fra hans Dør. Men det var det Sind, han havde, naar et eller andet kom ham paa tværs; det var nu slet ikke til at staa for. Og han gik heller ikke afsides med sine Særheder, men viste dem smukt frem for alles Øjne, og lod saa enhver tænke om sig, som de vilde. Ham var det lige meget. Det var som en Nysen, der kom over ham og fortrak hans Ansigt til en Grimase. Naar han havde faaet Afløb for sit Raseri, saa var alt igjen som tidligere. Heldigvis havde han en Kone, der forstod at ta hans Indfald fra den rigtige Side; ellers kunde der gjærne være kommen til at ligge et Hus; men Ane stod bestandig lige højt for sin Brumbasse, ja, fik ham end ikke saa sjælden til at le ad sit eget Raserianfald, med en egen tvungen, stødvis Latter, som naar man ryster Terninger rundt i en Blikpotte. — En Dag kom Esper ind i Kjøkkenet og var hvinende gal over noget Svineæde, som han paastod, at Ane havde slaaet i forkert Tønde. Ane havde allerede set ham fra Kjøkkenvinduet, nærmende sig Døren som en Bombe. Ane stod ved Vasken med Hænderne op i Vaskopbaljen; med rolige Ord værged hun om sig mod Mandens Beskyldninger. — „Det er Løwn!“ raabte Esper og hev i det samme en dyb Tallerken imod Kjøkken-

døren, saa Skaarene rasled hende om Læggene. „Det er Vorherredød sand!“ svared Ane og slængte med ikke mindre Kraft en lignende Tallerken mod den Dør, i Nærhed af hvilken Esper stod. „Saa mi Faa'r, nu er det din Tur!“ fortsatte Ane uforstyrrelig og uden at afbryde sin Afvaskning. Men Manden tog ikke flere Ord, men gik slukøret ud gjennem Bryggerset, mens Ane med et godt Smil gav sig til at feje Skaarene sammen. Hun tog et Par af dem op og betragted dem. Naa, det var den blomstrede Tallerken, som Espers Vrede var gaaet ud over; det var jo slemt nok. For den hun slog i Stykker, den kunde saamænd ikke skralde højt, for hun havde da naturligvis været saa klog at vælge én, der var Revne i iforvejen.

I Esper Kratbjærgs Dagligstue hang der paa Panelet mellem de to Omhængssenge et gammeldags Barometer, hvis blanke Kviksølvssøjle i utalte Aar paa sin egen lydløse Maade havde angivet Storm og Stille der i Huset eller rettere udenfor det. Det var en gammeldags sirlig Ting med Mahognistel, hvis prentede Skive øverst oppe endte i Fabrikantens Navn — han hed Lazarus. Nu var det en Sommer meget tørt; først døde Græsset paa de sandede Jorder, saa kun Blaamunkene stod og nikkede eftertænksomt med de tunge Hoveder; saa begyndte ogsaa Havre og Byg at mattes i Knæerne, og Rugen fik hist og her hvide Pletter. Esper Kratbjærg kom hver Middag skramlende over Gulvet hen til Spaamanden og bankede med sine haarde Knoer paa Stativet, saa Ormemelet dryssede af det og Dødningeuhret inde i det raadne Panel holdt op at hamre for at lytte.

„Naa, du blywer ved at pege paa Lazarus!“ sa Esper Kratbjærg og tyggede Skraaen med arrige Tandknusk. „Kunde det ikke snart blive din Handel at komme lidt nedad igjen, inden du fik en hel rungeneret, din swot Satan.“

Næste Dag stod Esper Kratbjærg paany foran Barometrets gaadefulde Vejrtavle, der viste samme uforstyrrelige Aasyn som sidst. Esper saa igjen paa Kviksølvsøjlen og hamrede med Knoerne paa Barometret, saa det var lige ved at hoppe af sit Søm under Bjælken. „Har du endnu ikke faaet nok af Lazarus, din Skjevl! Mon du ved, hvordan det staar til herude paa Marken. Havren, der teg-

ned saa godt omkring ved Sct. Hans — nu er det saa kort, te en knap kan sno en Træskovisk af det, og Rugen — ligesaa hvid som en Kalkbørste! Men du, du peger stadig i Vejret; du holder dig til din Lazarus, deroppe under Bjælken. — Da skal a, Fanden taa mig, se, om ett a skal skjel jer!"

Esper begyndte her at knuge Kjæppen. „Du vil ett rykk ned ad! Da skal *a* Vorherredød vise dig, te du skal komme ned!" — Krak! Espers Stok ramte Barometret, saa Glassplinterne stented ind under Stole og Bænk.

Konen kom styrtende ind fra Frammerset. „Herregud, har du nu smadret den; hvad har den nu gjort dig?"

„Du tror maaske, te a vild ha den til at hænge og pege Fingre af mig længere!"

„Nej, nu er det da ovre! Naar det saa kund gi Forandring paa Vejrlaget, saa er det jo ingen Sag," sa Ane og gav sig taalmodig til at samle Glasskaarene op i sit Forklæde.

En Dag saa Ane, at det var galt fat henne i Huggehuset. Hamre, Tænger, Jærnstykker kom klirrende hen over Stenbroen, tilsidst en gammel bulet Mejerispand, der gjorde Favnespring over de toppede Sten, før den under et infernalsk Spektakel slog imod Brøndrammen og standsedes.

Ane kom løbende over Gaarden saa Træskoringene slog Gnister af Brostenene. „Lad mig komme ind og hjælp dig, mi Faa'r!" raabte Ane i Døren og keg forsigtig, for ikke at faa en Hammer i Hovedet — ind i Rummet, hvor Esper fo'r frem og tilbage som en ond Aand og rev alting ned fra Væggene. Hun smutted ind mellem to Kast og sa: „Det kan a karenmæ lid, te du vil ha noget bestilt; men staa nu ett i Vejen for mig, for saa faar en jo alligevel ett no udrettet!" Med disse Ord greb hun en stor Sømkasse og kyled den over Tærsklen, saa Sømmene stented til alle Sider over Stenbroen. Esper havde allerede ladet Armene synke, men Ane var saa meget mere virksom. Hun rakte op til Bjælken og fik Hold i en stor Tjærekande: „Aae!" brøled Esper bag hende, „pas endda paa, hvad det er, du kyler med! Du skulde vel til at spilde den eneste Tjære, en har i Gaarden!"

„Tho a kunde jo ikke tro andet, end det var den Vej, du vilde ha'et det Hele," svared Ane. „Men skulde vi saa

ikke ta en bitte Pust begge to, hvad Esper, og saa gaa ind og faa vor Melmad; a har bagt Pandekager.“ — Uden Ord gik Esper efter sin snilde Viv.

Men Ane kunde jo ikke altid være ved Haanden, og saa fik Tingene gjærne et for Esper Kratbjærg mindre heldigt Udfald.

Esper kom en Dag i det bedste Humør kjørende hjem fra Marken. Han havde en Plov bag i Vognen, der rakte helt ind under den Sædefjæl, hvorpaa han tronede. Vejen var en dybsporet Markvej med talrige Slag, og for at undgaa disse var han et Øjeblik veget lovlig langt ud paa Siden af Vejen. Her tog han sig ikke i Agt for en Telefonpæl, der stod i Vejsvinget; i et ubevogtet Sekond fik Plovens Arm fat i Pælen med det Udfald, at Ploven vælted af Vognen til den ene Side, Esper til den anden Side. Var han og Plov falden ud til samme Side, kunde Situationen har været mer end farlig, nu slap han med nogle mindre Knubs. Alligevel var kan grædefærdig af Raseri.

Han tærskede sin Næve i Pælèn, saa der stod Mærker i dens tjærede Bul; men det gjorde alligevel nederdrægtigt ondt ikke blot i Hammeren men helt op i Hammerskaftet. Pludselig fik han en lys Idé; han styrted hjem til Gaarden, der kun laa et Par Bøsseskud borte, og hented en Øxe, og med den i Næven skyndte han sig, stadig lige kogende af Raseri, tilbage til Aastedet. „Ja, du staar og synger,“ bemærked han til Telefonpælen, „men a skal Dæwlen tordne mig lære dig at synge!“

Med disse Ord begyndte han et Angreb paa Pælen, saa der sprang Splinter af den til højre og venstre. Han satte sig ned paa Bagen og anfaldt den fra Roden af. Men i Hastværket havde han grebet en gammel sløv Øxe, saa der var alligevel ikke det rette Skub i Arbejdet. I mindre end fem Minutter sprak Sveden ham ud af Panden og han havde endnu ikke ramt Pælen dødeligt.

„Guddaw og Gudhjælp dig!“ lød i det samme en lys og frejdig Mandsstemme. „Hold Kjæft,“ snærred Esper og saa sig modvillig om og kjendte Knaphandleren Kræn Tysker, der med sin Kiste paa Nakken var rendt i Staa lidt bag ved ham. — „Det er sgu strængt Arbejde, du der har taget dig for, Esper; maa a ett byde dig en Dram, saa gaar det endda saa møj lettere,“ fortsatte han

og rakte ham sin tro Ledsager, en hvid rudret Pælkrukke. — Det kunde jo da ingen Menneske sige nej til. Esper greb uden Betænkning Krukken, tog et Slurk og holdt den af gammel Vane op for Lyset. „Nej, du skal misæl drikke det Hele; det er det bedste, der ligger paa Bunden," nødte Knaphandleren. „Hæ, hæ, hæ!" sa Esper Kratbjærg og efterkom lykkelig Opfordringen. „Lad mig saa hjælpe dig din Plov paa Vognen," fortsatte Skjælmsmageren, „saa kunde du endda gaa i Gang med Pælen igjen, naar du fik sundet dig paa det." „Hæ, hæ, hæ!" sa Esper for at skjule sin Flovhed og gik nu i Gang med at læsse Ploven paa og kjørte hjem, som om intet var hændet.

Men den Historie, som blev hyppigst fortalt, var alligevel den om Vædderen og sammes dødelige Afgang. Jo, se ikkuns saa: Det var en herlig Augusteftermiddag med sval Vind og ren Himmel. Esper, der lige havde faaet sin Middagssøvn, var ret i et Perlehumør. Hjøllestygen klang ude fra de gule Bygmarker, Svalen fulgte lige i Sporet af de svinglende Kornlæs, og Storken stod i Reden mellem et Par langbenene Unger, der allerede kløede i Vingerne af Flyvegriller.

Esper Kratbjærg gik og vimsed træskoklaprende for at faa Køerne koblede ud. Han havde en lang Vej med dem op i Udmarken, hvor Kløveren nu stod frodig og frisk efter et Par kjærkomne Tordenbyger.

Han havde allerede koblet den sidste Ko til de øvrige, da han kom i Tanker om Ronnivædderen, som længe havde trængt til bedre Græsgange. Strax gik han hen og rinked hans Tøj for at koble ham til den yderste Ko. Men Vædderen var ligesom Esper en Enspænder. Kun under stor Stridighed lod han sig slæbe saa langt, at Esper kunde tvinge hans Tøjrs Løkke over Koens spidse Horn.

Og saa begyndte da Udfærden, ikke just under de bedste Varsler.

Vædre er noget af det hovmodigste paa denne Jord, og Esper Kratbjærgs Vædder gjorde ingen Undtagelse. Ingen spansk Adelsmand kunde med større Selvfølelse og Verdensforagt svøbe sig i sin silkestukne Toga end en Vædder af gammeljydsk Race i sin af Burrer og Tæger opfyldte Pels.

Vædderen havde øjeblikkelig taget sit Parti: Obstruktion under enhver Form. I hans Hjærne var der, Gud bedre det! ikke mange Tanker, men den ejed han, hel og ubrudt, at han var noget for sig. Han vilde ikke la sig koble paa Hornene af gement Kvæg og la sig slæbe afsted som et andet Kadaver; nej, føj, føj! Han gik, naar han havde Lyst til at gaa, men . . . Rebet strammed som en Staaltrosse, Vædderens Forben stod som to Eger ned i Sandet, Halsen kom ud af Toet som en Gummistræng; da begyndte det smække oppe i dens Nakkeben . . . „Blalalam!" sa Vædderen paa Dødens Tærskel og slog en rasende Kulbøtte ind under Koens Bug. Dette gjentog sig fire Gange, uden at hverken Køerne eller Esper kom kjendeligt ud af Ligevægten.

Paa én Gang omlagde Vædderen Taktikken og gik fra den passive Modstand over til Angrebet — eller rettere: den sammenknyttede begge Methoder saaledes, at naar dens Hals ikke kunde svare til større Udvidelse, fo'r den med al sin Pandes Kraft ind i Bugen paa den Ko, der havde faaet den utaknemlige Opgave at lede dens stridige Fjed.

Denne taktiske Forandring gjorde øjeblikkelig en kolossal Virkning. Ved at føle Vædderens Pande i sin bløde Bug udstødte Koen et Brøl, som skulde den udaande og stod nu tilbage i Rebet med Bagen vendt saa langt fra Vædderen som muligt. Disse pludselige Ryk forplanted sig straks gjennem alle Køerne og endte ude i Haanden paa Esper, der tabte Tøjrekøllen og fik et skarpt Sammenstød med Trækkoens nærmeste Horn. „Satan skuld da rink i'et!" snærred Esper og gned sig under Kabudsen paa det Sted, hvor Hornet havde ramt. I samme Nu var han omme ved Vædderen; denne stod saa stiv som en Grenader og strammed Linen, saa der kunde trækkes Gnister af den, mens dens Klove langsomt skilte sig i Anstrængthed for at bevare status qvo. Esper nærmed sin skaldede Næse til Vædderens laadne dito og sa, sprudende af Galsind: „Naa, saa det er bleven din Ære for nær at gaa i Kobbel med Køerne! Du har Nykker, jow! Du er af en storsindet Slaw'! En skulde sende en Mand alene afsted med dig, din Stegi! Her i en travlt Tid, hvor der ikke er en ledig Haand. — Nu vil a raade dig til at gaa tolle i dit Reb; helsen vanker der for Alvor. Nu er du advaret!"

Esper gik tilbage til Trækkoen og forsøgte atter at komme fremad; men det var ikke muligt at oprette den brudte Harmoni. Vædderen anfaldt sanseløs sit Offer som den øvede Bokser, han var. Der gik Panik i hele Koblet; den ramte Ko brøled af Smærte og haled hele Koblet paa tværs af Vejen, Hornene knalded, Patterne slængte og Rumperne vrikkede hid og did. Paa én Gang brast et Tøjr med et Knald, Vædderen og tre af Køerne kom løs fra Hovedkoblet og rutschede baglængs afsted over Agrene med Hornene fælded mod Vædderen og en piskende Buskhale mod hvert Verdenshjørne.

Esper blev saa rasende, at han slugte sin Skraa, styrted over Marken og satte Tøjrekøllen lige i Planeten af Vædderen. Den laadne Ridder, der ikke kunde gaa paa Akkord med Uretten, sank død ned i sin uldne Pels uden saa meget som et Bræg.

„Nu ligger du paa dine Gjærninger!" sa Esper og slængte Køllen, som var den bleven ham for varm i Haanden.

Det blev sidste Gang, at Esper Kratbjærg forsøgte en saa naturstridig Sammenkobling, — det havde han maattet love Konen — „hvis v i t o skal mere gaa i Kobbel sammen," sa Ane.

EN FAR
(1914.)

SIMON SIMMELKJÆR hed en Mand i Tredverne, der gik omkring i Landsbyerne og tækked for Folk. Ingen havde rigtig nogen Klarhed over hans Oprindelse; kom Samtalen hen paa dette Punkt, blev Simon tavs og undvigende. Hans mørke Lød og mørke, brune Øjne, der overhvælvedes af sorte buskede Øjenbryn, modsagde just ikke den Opfattelse, der herskede Mand og Mand imellem, at han var af „æ Kjeltringslaw“, men voved en Knægt aabenlyst at slænge Kjeltring-Navnet til ham eller hans, resikerede han, at Simon slog ham halvt fordærvet.

Da Simon for en halv Snes Aar siden kom til Egnen, var han tilsyneladende løs og ledig, men snart knyttede han sin Skæbne til en Kvinde, der havde ladet sig daare af de stærke brune Øjne og det lidt fremmedartede Skjær, der stod omkring ham. Som for at ha sit Hjærtes Udvalgte i Fred, nedsatte han sig oppe midt i Vild-Heden med brede Lyngsletter til hver en Kant. Her stablede han med egen Haand et Hjem paa Benene, der hverken fattedes Ko, Faar eller Gris. Ogsaa Rollingerne kom som af sig selv, én hvert Aar og sommetider to. Og Simon var en stræbsom Mand, der tjente mange Penge ind med Tækkenaalen, og Konen gav ham intet efter, men stod næsten uden Afladelse i Heden og ruskede Pluklyng, som hun bandt i Knipper, der blev til Traver og Læs, som solgtes til Gaardfolkene, hvad der ogsaa bragte mangen en god Skilling til Huse.

Saadan havde Flid og Nøjsomhed omsider skabt en

hel Idyl derude paa den brune Lyng. Folk, der tilfældigt kom forbi Stedet, maatte standse og kigge ind over det høje Jorddige, hvor det flittige Ægtepar havde fremtryllet den skjønneste Blomsterhave midt i det hvide Sand. Reseda og „Tusinddyder" kappedes her med Lavendler og Morgenfruer. Hylden stod med brede, haandstore Blomsterklase, og Ambra, Balsam og Regnfang sendte deres hidsige Dufte langt ud over Mose- og Hedesti, hvor de smæltede i et med Duft fra Pors og Revlingbusk. Marens hvide Hørlagner slog Smæld paa Tøjsnoren, der var udspændt mellem Brøndrammen og Forstuedøren. og de smaa Barneskjorter, der var slængt til Tørring over de brede Stikkelsbærbuske, lyste langt ud i Egnen, mens Bierne jog hen over dem i gyldne Glimt.

Simon var lykkelig ved sit Hjem og holdt af at prale med, hvilke store Løg eller mægtige Kaal og Kartofler han avlede i sin Have. Ogsaa Konen og Børnene var hyppig Gjenstand for hans beundrende Omtale. Og Folk holdt af Simon, og syntes det var alkjønt af ham at være saa glad ved sit bitte Hjem.

Da gjorde Sognets nye Præst pludselig en nyttig og værdifuld Opdagelse: Simon og Maren var nok ikke gift paa lovformelig Maade, men var „løben sammen" saadan paa bedste Beskub. Folk havde jo nok anet, at der var „noget Firri ved'et". Hvorfor skulde Brylluppet ellers ikke staa i deres egen Kirke? For Simon og Maren var jo rejst bort fra Egnen i nogle Dage den Gang, og Simon havde ved Hjemkomsten sagt, at deres Bryllup havde staaet hos en Slægtning paa Fyn. Men der var godnok dem, der vilde paastaa, at Simon i de samme Dage var bleven set i nærmeste Kjøbstad, og han kunde vel ikke mere end en anden én være to Steder paa én Gang? — Saadan snakkede Folk nu efter at Præsten var begyndt at kradse op i Sagen. Simon stævnedes gjentagende til Forhør i Præstegaarden. Nødtvungen aflagde han omsider følgende Bekjendelse: Hans Far og Mor var begge Tatere, der drev fra Sogn til Sogn. De havde indøvet ham i det samme vagabonderende Liv som de selv havde levet, men han havde faaet Lede ved denne Levevis, var brudt ud, hvad der havde paaført ham deres Forbandelse. Han levede den Gang sammen med et Fruentimmer, der var kjendt over hele Vestjylland under Navn af Gule Grete, et for-

vorpent Individ, der var en hyppig Gjæst i Landets Tugthuse. Som Betingelsen for Adskillelsen aftvang hun ham forinden det Løfte, at han aldrig vilde gifte sig med nogen anden Kvinde. Og heller ikke var han da saadan hvad man kalder gift med Maren, ligesaa lidt som han havde været gift med Grete. Og han bad Præsten næsten paa sine Knæ om at holde ham det til Gode og ikke forlange af ham, hvad han ansaa for sin Lykkes Forlis.

Men Præsten stod ubøjelig paa sin Dogmatik; for Menighedens Skyld turde han ikke la en saadan Ugudelighed passere, sa han. Desuden — hvorfor frygtede han; troede han ikke, at Gud var stærk nok til at beskytte ham!

„Jaja, Hr. Pastor!“ svarede Simon, „husk nu paa, te a bor langt ude paa Heden. Vorherrè — det er godt nok, men hvad skal mæ arme Mand stille op mod skidt Folk, der vil én til Livs!“ Og under Taarer fortsatte han: „A kan vel hytte mig selv, men min sølle Kone, der altid gaar ene hjemme ved de mange smaa Pøjkere, hvem skal læ hind en Haand, om Grete gjør Alvor af sin Trusel!“

Men Præsten blev ved sit, og de to aldrende Mennesker maatte la sig vie i Præstens Dagligstue.

Der kom fra den Dag noget sky og ængstet over Simon Simmelkjær, som ingen hidtil havde sporet hos ham. Mens han forhen nok yndede en Spas og kunde sidde Aftener ud og høre paa Æmper eller selv fortælle dem, jog han nu afsted mod Hjemmet, næsten inden sidste Bid var sunken. Især viste hans Uro sig, naar der var set Tatere paa Egnen; hyppigst kom de i smaa Flokke i „Totiden“; det var den Tid, da Bonden klippede sine Faar; da vovede ingen at nægte dem en Almisse af Ulden.

Saadan var det en skjøn Septemberdag, at Simon laa paa Laddet hos Søren Trøwer. Søren gik ham selv tilhaande med Tag og Lyng; den lange Tækkenaal jog flittig ud og ind af det messinggule Tag; Simen bugtede sig som en vældig Slange omkring Simons Træsko og Buxeknæ; en Gang imellem vexledes et Par korte Ord med „Opstikkeren“ inde bag ved, naar Naalen nu og da kom paa den forkerte Side af Lægten; men ellers var Simon i Dag usædvanlig tavs. Han havde til Morgen i Avisen set en kort Meddelelse om, at „den kjendte Gul' Gret'“ atter

var kommen ud af Tugthuset. Hvis hun nu spurgte hans Løftebrud — og Taterne, der kom saa meget omkring, var ikke til at skjule noget for — hvad vilde han saa ikke kunne vente sig af det onde og hævnsyge Menneske! Hvert Øjeblik gik Simons Øjne uvilkaarligt fra Arbejdet paa det høje Hustag ud mod hans Hjem, der tegned sig som en lille mørk Prik fjærnt mod Lynghedens blaa Horisont. Han tænkte paa Konen, den godlidende Maren, der gik derude og nussede med Gryde og Spand; han tænkte paa sin hørgule Rollingflok, der plejede at komme dumlende imod ham langs Hedestien, naar de saa ham fjærnt mod Aftenrøden; han tænkte paa det allermindste, der endnu laa i Vuggen med store brune Øjne, men allerede var fuld af tusind kjære Spilopper.

Paa én Gang gled en kroget Skikkelse omkring Hushjørnet og stillede sig op lige under Laddet, paa hvilket Simon stod. Simon keg ned og kjendte Jørgen Rakker, en af Gule Gretes intimeste Hælere. Simon gjorde sig saa lille, som skulde han krybe ind i Taget, men Taterens Falkeøjne havde opdaget ham.

„Se, se! Skal en træffe gamle Bekjendte her? Til Lykke! skal en vel sige, da du jo har været med Maren ved „den swot Mand“ og faaet slaaet fast, hvad I tyt var for løst.

— Ja, a kan da hilse dig fra Grete. Hun er jo kommen ud endnu engang. Hun vilde vist gjærne ha dig under fire Øjne. Hun gik fra mig midtvejs. A maatt ett se, hvor hun gik hen. Grete har jo gjærne sine egne Sager at gaa efter.

Ja, Farvel, Simon! Kommer a forbi din Dør, maa a nok gaa ind og faa min Pibe tændt; saa kan a spare mine Svovlstikker til andre Ting!“

Stymperen forsvandt ind i Gaarden; Simon laa formelig og rystede af Sindsbevægelse. Den hævnsyge Taterske var altsaa virkelig paa Egnen, og formodontlig bryggede hun paa ondt imod ham. Det fremgik ogsaa af Rakkerens forblommede Tale.

Noget før Fyraftenstid steg Simon ned fra sit Arbejde.

„A vild gjærne hjem, før det blev for silde; a er ræd for, de Smaa er ene hjemme; Maren havde lovet at gaa ud for at vende et Læs Lyng for Niels Bjaarkjær.“

„Ja saamænd," sagde Søren Trøwer, „vil du da ett til Døren og ha en Bid Brød?"

„Nej Tak, a vil helst afsted."

„Hvad er det for en Kvulmen, det sætter op derhenne i æ Sønden?" sa Simon og pegte ud mod en begyndende Røgsky, der voxede og voxede for deres Øjne. „Snart som kunde det være i Nærheden af din Hjemmen," fortsatte Søren.

Simon fo'r paa rystende Knæ op ad den lange Stige lige til Mønningen og stirrede sønderud.

„A er alræd, det er galt fat," sa Simon med grædende Stemme. „Det klinkbrænder i Heden lige vesten for Huset; Vinden staar jo stik paa, og Lyngen er knajstør. Havde a endda været hjemme ved de Smaa!"

Han greb sit Haandværkstøj og stak i Løb ud mod den begyndende Brand. Han havde en god halv Mil at løbe, mest over Lyng og Knoldekjær. For at fremskynde Farten satte han sine Træsko fra sig under en Vidjebusk. Skjønt hans Knæer var hudløse og stive af flere Dages Omkravlen paa Laddet, løb han til en Begyndelse som en tolvaars Dreng med lange fjedrende Sæt. Kjærbunden gyngede under ham og kasted ham hjælpende frem, nu og da fik han et af „Djævelsbids" blaa Blomsterhoveder mellem Tæerne, eller en skrækslagen Frø sendte ham en blank Straale hen over Vristen, saa det isned til Marv og Ben. Hernede i Kjærlavningen kunde Branden ikke ses, men da han atter var kommen op paa den høje Hede, var den voxet til en ren forfærdende Udstrækning; nu var hans lille Hus helt henne i det; fem Minutters Løb endnu, og han saa de klare Flammer, der slikkede ovenud af Røghavet og tilsidst dannede en gylden, bugtet Linje, hvis Skjær blev stærkere og stærkere, som Solen nærmede sig Nedgangen.

Simons tunge Tøj var gjennemløben af Sved; hans Hjærte hamrede som et Stempel under den uldne Bul. Hans Fødder, der var fulde af „Stikker" og Torn af Kjællingtand, blødte efter mangt et ondt Saar; men Simon hastede videre; nu var han kun nogle hundrede Alen fra Brandens yderste Udløbere; han lugtede allerede dens Røg og hørte her og der Flintestenene springe som Granater. Hans Øjne var halvt blindede af Anstrængelsen og den nedløbende Sved, men dog syntes han at skimte noget

som et flagrende Tørklæde bag en Hedetørvsstak. Han var ikke naaet derhen, før en vildtudseende Kvindeskikkelse traadte ud i Lyngen foran ham og hvæsede:

„Godawten, bitte Simon! Og walkommen te! Det lader til, te du ren og bar har glemt m æ, men som du kan se derhenn, har a ett helt glemt d æ!"

Kjællingen pegte ud mod Branden.

„Aa Herre Jesus, Grete, hvad har du gjort mæ!" stønnede Simon.

„Ja, a kom til at tabe en Gløb lidt vesten din Hjemmen. Det kan jo ske for den bejst, naar én gaa over æ Lyng og ett har faaet æ Hytt sat rett paa sin Pib. — Men skynd d u dig nu hjem til Maren. Har hun faaet hendes Kavringer i æ Ovn, er a ræd for, de skal bliv sveden!"

Under en Skoggerlatter, der lød som en Trommehvirvel under Aftenhimlen, satte Kjællingen i Løb ind over Heden. Noget af Taterens gamle Raseri var ved at ta Magten fra Simon; kan tænkte paa at løbe efter hende og slaa hende til Jorden med et Næveslag; kun et Øjeblik, saa satte han i Løb hen mod Ildlinjen. Han var kommen for nær til Flammerne, hvor Røgen væltede sine kvælende Dyner over ham; hostende og harkende trak han sig nu ud t l Siden for at finde en Gjennemgang til Hytten. Men Ilden rasede i al sin Vælde, pisket frem af en strid Vind fra Nordvest. Flammernes vilde spidse Tunger omslikkede de brune Rafter og lod dem forsvinde under en Knasen, der lød helt øredøvende. Nu og da kom en Flis fra en Flintesten syngende gjennem Flammen som et Projektil. Simon rendte som en vanvittig. Nede i en vaad Lavning, der laa dækket af Røg, men hvor Ilden endnu ikke havde fundet hen, mødte han et gysende Syn: flere Hundrede vidskræmte Hugorme, der huggende og hvæsende puffede sig frem med løftede Nakker — i Retning bort fra Ilden. „Havde jeg endda nu haft mine Træsko!" sukkede Simon. Han var løben i Staa et Øjeblik. Han lyttede. Han tog ikke fejl: Det var Børn, hans smaa Børn, der skreg derinde bag Luerne! Havde Ilden maaske allerede naaet hans Hytte? Uden Sans for den Fare, han løb, styrtede han paa sine bare Fødder tværs gjennem Ormenes vandrende Tog, hvert Øjeblik følte han Slaget af en klam Ormesvans om sine Ankler; et Par Gange syntes han

ogsaa, de huggede ham i Hælen; da gjorde han et Kast fremefter paa flere Alen, mens hans Rygrad skjælvede.

Han var atter kommen helt om i Læet paa modsat Side uden at finde en Gjennemgang. Atter hørte han sine Smaabørns vaandefulde Graad; det gik som gloende Dolke igjennem hans Hjærte. Han betænkte sig ikke længere. Han skruede sig ind i den væltende Røg; det var, som om han puffede sig frem med Albuerne. Men nu mødte han Flammen, der snærrede og knasede langs Jorden og nu og da gjorde et kaadt Hop efter hans Knæ; men halvt fra Bevidstheden af Røg og Ophidselse gjorde han et næsten overmenneskeligt Spring; han kom virkelig bag ved Ildlinjen; men her laa den glohede Aske, der voldte ham større Smærte mod den nøgne Hud end tusinde Hugormebid. Han sprang, sprang, sprang! — indtil han naaede en Plet grønt Græs, som Ilden havde skaanet. Her standsede han et Sekund paa de nøgne Fødder, mens han spejdede hen for sig. Vinden drev nu et Øjeblik Røgen tilside, og han saa sit Hjem ligge uskadt midt i Røghavet. De faa Grønagre omkring Huset havde været det dækkende Skjold. Børnenes Graad var kun Angstens.
— Da Simon saa sin Hustru staa ude paa Toften midt i den grædende Børneflok og med deres faa Sengklæder og øvrige Husgeraad spredt ud over Ageren, styrtede han uden Hensyn til sine Smærter hen over den glødende Grund, indtil han sank bevidstløs ned foran Hustruens Fod.

Simon fik et langt Sygeleje, før Huden lægtes paa hans forbrændte Ben; men han kom sig — „som ved et Mirakel," sa den Læge, der heled hans Saar.

HÆDERSGAVEN

(1914)

EN lille barhovedet Pige kom i strakt Løb pilende hen over Pløjemarkerne mod et forrevet Indsidderhus ved Vejkanten; snart faldt hun, snart var hun atter paa Benene, til hun igjen dumpede; men under alle Faldene beholdt hun sejrrigt en stor, gul Konvolut i Haanden.

„Hvad er det endda, du kommer hivende med, bitte Line," raabte Moderen fra Indgangsdøren.

„Det er et Brev, som jeg skulde gi til Bedstefa'r; det sa Posten."

„Hvad! Er der Brev til mig?" sa gamle Anders Møgelbjærg. Han sad inde for Bordenden og bandt Rævlingkoste; naar han havde fire, var der lige til en Kardus Skraa, men saa skulde de være gode. Een var knap til en halv Pægl. Brændevin og Tobak var nu bleven gamle Anders' Værdimaalere.

Brevet var kommen hen foran Adressaten. Gamle Anders' Mistanke sad allerede paa Lur. Det var, for ham at tykke, altfor stort et Brev til hans smaa Forhold. Saadanne Breve kom der jo kun, naar en skulde stævnes.

„Kan du ikke ta mig mine Briller, Stine; men hvad Fanden skal jeg bruge dem til; jeg kan jo ikke læse alligevel. Læs du Brevet for mig."

„Jeg kan ikke læse Dansk," svarede Stine.

„Kan du ikke læse Dansk; hvad kan du saa læse, Morlill? Kan du maaske læse Latin?"

„Jeg kan læse de Bogstaver, som æ gammel Degn skrev. Men dér er da noget, det kan jeg læse, for det staar paa Prent."

„Hvad staar der da?“ spurgte Anders Møgelbjærg i Spænding.

„Der staar: Herredskantor.“

„Dælenmæ, tænkte jeg det ikke nok!“ hvisked Anders bleg og trak sig ind paa Bænken.

„Kan du nu ikke selv se det, naar du faar dine Briller paa . . . Ogsaa ligesaa tydelig: Herreds-kan-tor!“

„Hvad vil Herredsfogden mig . . . Jeg har ingen Ting gjort! — — Jeg har hverken været fuld eller gal. Vor sidste Brændevin drak vi — Gud bedre det! — Nytaarsaften.“

Anders saa hen i Luften, som en Mand, der gjennemløber sit Regnebrædt. Han fandt dog ingen Skyld hos sig — ikke saadan da! og lod Brevet synke.

Kort efter saa man ham i tænksom Gang over til Naboens. Her traf han endelig skriftkyndige Folk.

„Jeg synes, du ser saa modfalden ud, Anders, er der gaaet dig noget imod?“ spurgte Lars Larsen.

„Jeg har faaet en Skrivelse — fra vor Herredsfoged, og det kan jeg ikke forstaa; for jeg har sgu ingen Uskjel gjort; for vi har ikke haft en Brændevinsdryp i Huset i umindelige Tider.“

„Hvad staar der da i Brevet?“

„Ja, det var det justement, jeg skulde ha Klaring paa; for jeg kan sku ikke læse Skrift og Stine kan halvmindre, og Andreas han er jo paa Arbejde; men han er misæl lige saa dogret.“

Lars Larsen havde nu gjennemløbet Brevet.

„Nej, tøv nu, Anders; dette her er misæl godt Nyt.“

„Saa vil de ikke ha mig sat! Jeg var dæwlenmæ lige ved at være ræd for min Trøje.“

„Har du da gjort noget?“

„Nej, Gud har jeg ikke gjort noget. Men det hører en da saa tit, te de sætter Folk, som aldrig har gjort det mindste; saa kunde det jo lige saa snart være mig som en anden.“

„Nej, du skal hen og ha Penge.“

„Penge!“

„Ja, sgu ogsaa mange Penge. Du er jo gammel Krigskarl. Du har jo været i Sla'.“

„Ja i Sla'!“ Den gamles Øjne luede. „Er der nogen, der har staaet ved Dannevirke, saa er det dælenmæ mig!“

Nu var Anders paa den høje Hest, saa det var vanskeligt for Lars Larsen at faa ham ned til Jorden igjen og der faa ham bibragt nogle faa praktiske Vink.

„Se de her 100 Kroner, de skal hæves paa Torsdag."

„Hvordan skal de hives?" spurgte Anders.

„Jeg mener, de bliver dig udbetalt paa Raadstuen."

„Aae, dænenmæ! Det maa jeg hjem at fortælle Stine!"

Der var et Par Dage til Torsdag, og Indsidderhytten laa i Mellemtiden i et Hav af Lykkedrømme. Andreas, Stines Mand, der ellers arbejdede paa Herregaarden, blev nu hjemme i Hytten; nu var de jo rige Folk, saa skulde Andreas ikke gaa og slide sig op mere, nej, misyv, skulde han ikke, mente Stine. Andreas var ikke vanskelig at overbevise, men smilede velhavende til sin Viv og strakte sig paa Slagbænken, saa det knagede i Molskinsbuxerne.

Torsdagen kom. Med Møje havde de faaet sammenlaant saa meget, at de kunde komme med Toget til Kjøbstaden, ikke blot de voksne, men alle Børnene skulde jo med; det var ikke sært! Stine havde været oppe længe før Dag for at faa de smaa klædt nogenlunde anstændig paa; naar Ungen var kjæmmet og vasket blev den sat hen til Tørring paa Langskamlen; inden den huslige Akt var sluttet, var Skamlen omtrent besat fra Ende til anden. Ogsaa i Kupéen optog den frugtbare Familie hele den ene Side. Gamle Anders sad i Hjørnet som en Slags Foreviser og meddelte de fremmede Medrejsende paa det modsatte Sæde, hvilke velstaaende Folk de nød den Ære at rejse sammen med! Som Bevis for Sagens Rigtighed trak han hvert Øjeblik den store Konvolut op af Lommen og lod den cirkulere; værsgod! var der ikke flere, der vilde ha et Kik med; han skulde ikke ha noget imod at læske Nysgjerrigheden. Der var ingen Grund til at stikke noget under Stol her. Han kunde dælensæ ikke læse deres Kragetæer; men der var vist ikke noget i Vejen med Papiret. Det var vist jævnhen godt bogstaveret. Hwa! — Vilde ikke ogsaa han der i Krogen kigge paa det? Anders pegte ad en sur Gjødningsagent, der hele Tiden havde ærgret sig over alle de snottede Unger i Kupéen: „Kjæft!" sa han og drejede sig vrippen til en anden Side. Nu jaja, saa stoppede Anders sit Papir i Lommen igjen; Anders var ikke den Mand, der trængte sig paa. Ellers kunde man nok ha paaregnet lidt større Deltagelse, hvor Talen

var om en Mand, der var saa godt som saaret ved Dannevirke, og havde modtaget et saa afgjørende Bevis paa Heltemod og hæderlig Vandel.

„Mig ny Tæsko!“ sa den mindste Pige og løftede en Fod i Vejret, hvor et Par nøgne Tæer stak frem af et stort Hul for Træskonæsen.

„Ja, du skal rigtignok ha ny Træsko af Bedstefar!“ sa Stine og tog den lille op paa Knæet.

De naaede Byen og kastede sig graadigt over Butiksvinduerne. Den første Butik, de kom forbi, var en Rebslagerforretning. Anders Møgelbjærg og Sønnen stod og betragtede de tunge Rebruller med dyb Andagt. Anders vilde, som han kunde bande, ind og ha nogle Favne Reb. „Hvad Brug har vi for Reb, vi har jo ikke selv Ko.“ — „Jow, det er dænenmæ altid rart at ha et Stykke Reb, en kan trække et Høved i.“

„Nej, kom her og se, Far,“ kaldte Andreas fra en ny Butiksrude, hvor der var et større Udvalg af Arbejdsredskaber. „Der staar saa meget en dejlig Møggreb, den vil jeg sgu ind og ha.“

„Møggreb! Har du ikke de Grebe, du skal bruge paa Gaarden, hvor du arbejder; nej, men den Slibesten, der ligger, den kan en altid faa Brug for. Saa kunde en da sommetider hvæsse en Stikkniv eller en Uldsaks — nu har en aldrig nogen Ting i den Retning.“

De var allerede begge to halvvejs inde i Butiken, da Stine sa:

„Hvad mon I har at kjøbe for? Har i faaet Pengene, maa jeg spørge?“

„Det er dælenmæ sandt nok, hvad Stine siger; vi har jo ikke noget at kjøbe for, før jeg har været henne og hævet Skillingerne,“ sa Anders og trak sig slukøret tilbage. Kort efter naaede de Indgangen til Herredskontoret, hvor Pengene skulde udbetales. Anders tog et retfærdigt Tag i Laasen; men Døren var lukket. „Hvad! Kan en ikke komme ind! Saa er det jo Løgn og Kjæltringstreger det hele!“ Anders brasede paa en forbipasserende værdig Købstadborger; han rev sine Papirer op af Lommen og stak dem lige i Synet af den fremmede: „Ih, hvad er det for nogen forbandede Kjæltringkunster; her staar jeg med mine Papirer, og saa kan jeg ikke komme ind ad Døren.“

„Jamen, min gode Mand, det er jo ikke Kontortid endnu," sa den pæne Borger og søgte at undslippe.

„Naa, holder de Kantor?"

„Læs, hvad der staar paa Døren?" Den pæne Borger forsvandt om Gadehjørnet.

„Naa, stod der noget paa Døren?" Anders havde ikke faaet sine Briller med. Men han veg ikke fra Indgangen i den Time der hengik inden Døren aabnedes.

Ud paa Eftermiddagen træffer vi atter hele Truppen i Byens Hovedgade. Pengene havde de nu i alt væsentligt faaet omsat, nogle i flydende, andre i fast Form. Til disse sidste maa henregnes Slibestenen, som Anders havde gjort et nyt Indhug paa, og som han — om end vaklende — bar som en Trofæ i en Snor over Skulderen. Stine havde kjøbt en Gyngestol og nogle stærkt blomstrede Urtepotter, og alle Ungerne gik i Gaasegang og truttede i Blikhorn og Hvistelpiber, saa det smældede dem selv og alle andre i Trommehinderne. Andreas havde ikke faaet saa farlig meget handlet, men desmer havde han drukket. Han bredte sin Favn vid og forsonende ud mod Alverden; standsede travle Mennesker midt i deres Løb til Toget og betroede dem som en betydningsfuld Hemmelighed, at han var Andreas — Andreas Andersen; vel at mærke: den Andreas, der tjente paa Sølsig og havde været Dragon i Randers. Og alle de dejlige Børn der, de var hans, hver een; og hans Kone, Stine . . . Den fremmede var langt henne. Andreas stod smilende og stirrede efter ham, mens han undrede sig over den menneskelige Travlhed.

Lidt før Aften dumpede de alle ned i en Kjælderbeværtning, hvor der i Forvejen sad en hel Del „Veteraner" foruden nogle „civile" Grisehandlere, deriblandt Per Christian Femøre, der havde faaet sit Øgenavn for sin berygtede Gjerrighed.

Anders Møgelbjærg lagde sin Slibesten ved Indgangen og bestilte en Svingning Kaffe og Jødekager til Stine og Børnene. Anders kom til at sidde ved Siden af en lystig Gamling i noget tyndt og slubrende Sommertøj, der stod aaben for Halsen og viste en kobberbrun Solbrændthed helt ned paa Brystet.

„Er De Skjærslipper!" spurgte han Anders, idet han nikkede mod Slibestenen.

„Nej Gu er jeg ikke! Hvad er Du for en Karl?"

De blev dog snart Perlevenner, da de opdagede, at de begge havde deltaget i Flugten fra Dannevirke. Det viste sig nu, at Gamlingen var Landevejsbos, der til daglig levede af at slaa Fægt. Han sad ustandselig og graved i en fedtet Pung med nogle sammenfoldede Tikronesedler. Hvert Øjeblik bredte han dem ud foran sig og smilede stille til dem, saa la han dem paany i sirlige Folder og gjemte dem ned for i næste Sekund atter at pirre til dem med Pegefingeren.

„Hvad om Øvrigheden nu ikke havde fundet dig? Saa havde du jo ingen Penge faaet," sa Anders.

„Nej, saa var de vel gaaet tilbage til Kongen igjen," sa den glade.

Her slog Per Christian Femøre, der sad ved Bordenden og spiste sit tørre, medbragte Smørrebrød, en Latter op:

„Naa saa I tror, den Slags kommer fra Kongen. I er fandenmæ nogen rare Fyre at gi Penge, som vi andre maa slide for til Skatter og Afgifter."

Nu drejed Anders Møgelbjærg sig kamplysten imod Gnieren og sa: „Naa er det dig, Per Christian, vi kan takke for Pengene! Da fortjener du virkelig en Alms for det. Du sidder der med dit tørre Smørrebrød og faar ikke en Drip. En hel Kop Kaffe kan jeg ikke afse til dig; men du skal faa en Slat ved mig, hvis du kan faa én til at laane dig en Kop."

Nu skogrede hele Veteranforsamlingen med en Latter helt fra 48 ned til 64.

Lidt efter var Anders igjen ude med et lille Hagl mod Grisemanden: „Hør, Per Christian, du som er saa velhavendes, kan du ikke bytte mig en Femøre, jeg vilde gjerne gi en Drikkeskilling."

Kort efter var Grisehandleren forsvundet af Lokalet, kun efterladende sit Melmadspapir. Skjæmten fortsattes, mens de halve Kopper bares ind i dampende Geledder; støvede Minder blev husket frem til ny Oppudsning, gamle Soldaterviser, der i Kampaaret havde baaret de stivfrosne Fedtlæderstøvler over Pytter og rimede Sumper, galedes op af de rynkede Struber. Nede for Bordenden sad en lille krogrygget Mand med store Hornknapper i Vadmelsfrakken. Medaljen glimtede nypudset paa hans hule Barm. Han var kommen ind fra de yderste Heder for at modtage den ufattelige Sum 100 Kroner; han havde brudt

Lyngjord alt sit Liv; det var første Gang, nogen havde foræret h a m noget. Han var en pæn lille Mand, som det klædte at være glad. Han var umaadelig gammel, Lagets ældste. Han tog et Par Tilløb til en Trille; men hans klejne Stemme overdøvedes gjentagende; endelig huggede han sig igjennem med sin Yndlingsvise:

„Napole o n — din Stjærne monne dale" —

De yngre Aargange lod den 90-aarige fejre sin Triumf; men i næste Nu drønede det afholdte Kvæde:

Farvel, mit elskte Fødeland,
nu maa jeg Afsked tage" — —

De hærdede Knoer slog Trommeslag paa Loftsbrædderne, mens Sangen steg til sin Kulmination:

„Selv Kongen og Prinds Ferdinand
vil fryde sig derved,
naar de faar at se
vores Tapperhed."

Nu var det Øjeblik kommen, da man maatte gaa fra Ord til Daad. Landevejsbossen havde ymtet Tvivl om, at Anders Møgelbjærg endnu kunde ta Geværgrebene. Selv havde han nu altid været saa morderlig i Fægtning.

„Du har maaske ogsaa dreven det noget længere end vi andre," sa Anders med en svovlet Hentydning til Krigerens senere omtumlede Livserhverv.

Men Anders vilde ikke stikke op, naar Talen var om reglementeret Brug af Bajonetten; han inviterede Bossen ud paa Gulvet, stak ham Værtindens Fejekost i Armen, mens han selv greb til sin prøvede Ven: Egekjæppen. Nu begyndte en Kamp, der fulgtes med den største Spænding af de gamle Krigere paa Bænkene. Det var øjensynligt, at Bossen kæmpede for Æren; hans Vaaben var ogsaa det bedste, fordi det var det længste; han gjorde derfor en ganske virkningsfuld Attaque og havde Held til at plante et Par blaa Lansestød i Anders' Skulderparti. Anders var gaaet kraftig ned i højre Knæ og indtog Dækstilling, mens hans Skraa fo'r fra den ene Kjævepose til den anden. Men da Fjenden begyndte kjendeligt at mattes, gik Anders pludselig over til Offensiven og tvang Bossen

til en Retræte, der foregik i vild Uorden; han fandt dog snart en stærk Stilling bag Kakkelovnen, men Anders drog Forstærkning til sig, forcerede Fremmarchen og angreb Fjenden i Fronten. Bossen, der saa sig omgaaet, maatte pludselig opgive alle sine Forskansninger, og saa godt det lod sig gjøre, haardt trængt af Modstanden, dække sin Retræte gjennem Kjøkkenet, kom ud paa Kjøkkentrappen og ind paa nevtral Grund, hvor han blev afvæbnet.

Under Indflydelse af det beklagelige Overmod, der ofte ledsager sejrrige Fremstød, rettede Anders nu en Række kraftige Lansestød mod de fredelige Gryder og Stegepander, der hang paa deres Søm langs Kjøkkenvæggen. I sin ophidsede Tilstand saa Anders en Prøjser bag hver Gryde, og hans Vaaben gjorde god Besked, saa der stod dybe Buler i Kobbertøjet. Det var imidlertid mere end Værtinden kunde finde sig i; da ingen mundtlig Advarsel kunde køle det unge Mod, dyppede hun sin Øse i Vandspanden og gav ham en ordentlig Nakkeskylle, hvad der bevirkede, at Anders kom ind til de skogrende Kammerater mere lig en druknet Mus end en Sejrherre.

Der var endnu Tid til at komme hjem med sidste Tog. Anders Møgelbjærg skuldrede sin Slibesten og gav sig paa Vej. Fra Stationen var der en Fjerdingvej til Hjemmet i Mulm og Mørke. Anders gav sig ud med den tunge Sten paa Ryggen. Havde han kjøbt den og betalt den, skulde den dælenmæ ogsaa hjem. Og hjem kom den; men trættere end den Nat havde Anders aldrig været siden Flugten fra Dannevirke.

Denne Slibesten laa i lange Tider i Tagdryppet ved Indgangen til Indsidderhytten.

Stel blev der aldrig Raad til.

Da Frosten havde skjørnet den og Regnen vasket den hen, var dermed ogsaa det sidste Minde forsvundet om Anders Møgelbjærgs Hædersgave.

KJÆN HAALS ARVINGER
(1915).

DET var en Senhøstsdag i det Herrens Aar 1689, at der havde samlet sig en broget Klynge af Folk og Høveder ved det lille Limfjords-Færgeleje Hvalpsund, hvorfra man igjennem Aarhundreder er bleven færget over til det grønne Sallingland. Der havde nok været Marked etsteds deroppe i Himmerland, og nu da det lakked ad Aften stod Markedsgjæsterne her sultne og trætte og vented paa Færgemændene, hvis Baad havde lagt sig over til Sallingsiden uden at gjøre Mine til at vende Næsen hjemad igjen. Folk blev utaalmodige og enkelte begyndte at gi Ondt af sig. Saadan var det altid ved dette Færgested, det var ham Ahasverus — hans Døbenavn var Ahasverus Sørensen —, siden han havde faaet Færgen, sædet det hverken Rift eller Skrift. Det var en Snøbel, hvor man satte ham! Ikke nok med, at han drak som en Si, men der blev sagt om ham — maaske ikke helt med Urette — at han ogsaa bestjal de Rejsende, naar han kunde se sit Snit dertil. — Nu havde vel saa én af Markedsgjæsterne trakteret ham med Brændevin, saa Færgefolkene saa og sov paa Tofterne eller maaske endogsaa var gaaet op i Lyngbakkerne bag om Sundsgaarden for at ta sig en Lur. Hvad vidste de! Baaden, kunde de se, laa og hugged ved Landingsbroen ovre mod Solnedgangen; men ikke et Menneskeøje var at se oppe eller nede. Det var en kjøn Redelighed! Her stod Folk, som havde to—tre Mil hjem, naar de kom over paa den anden Side; nu var de bleven holdt for Nar i over en Time. Satten skuld stent i dje Hals, saadanne Somikler, der hverken

agted Ære eller Skam saa lidt som Øvrighedens rette Anordning! — Saadan gik Snakken blandt de Ventende mens Færgen blev ved at hugge i Sandet ovre mod Solnedgangen. Høvderne, som enkelte af de Ventende havde ved Rebet, slog de brede Snuder i Strandgræsset og rusked i sig; Trækkerne slog deres Tøjr ud og lod dem gnave. Boghvededuften kom drivende i smægtende Bølger oppe fra de sandede Agre, hvor denne Urts sammenrevne brune Dynger nu var det eneste ubjergede af Høstens Grøde. — Vinden, der hele Dagen havde vist Tilbøjelighed for bratte Svingninger, begyndte pludselig at kaste hæftigt med de ophægte Fiskegarns Korkskiver og Sænkestene. Alle paa Stranden saa uvilkaarlig som ved et Ryk hen mod den nølende Færge. — Saa gav et lystigt Hoved sig til at tude gjennem den hule Haand, andre fulgte Exemplet, først spredtvis, senere i Takt, saa det lød som et langt vaandefuldt Brøl, der rullede ud over Vandfladen og gav Ekko under Aftenhimlen ovre ad Fur til. Dette syntes endelig at have vakt de flegmatiske Færgefolk; man saa Aarernes Glimten mod den nedadgaaende Sol og Baaden krybe frem over Smaadønningerne. Formodningen om, at der havde været Brændevin med i Legen, bekræftedes næsten altfor tydeligt, saasnart Færgekarlene var kommen saa nær, at man kunde se deres Gebærder. Aarerne tjatted ud og ind, sommetider slap de dem helt for at svinge den frie Arm i Luften under et uartikuleret Brøl eller en løsreven Visestump. Under mange overflødige Sving og den slatneste Manøvreren fik de omsider Baaden ind i Færgelejet. Folk saa meget sigende paa hinanden, men skyndte sig dog ombord med deres mange Pakkenelliker; der vilde blive knap med Plads, om alle skulde med. Tilsidst var de dog bleven stuvet sammen, Folk og Kreaturer i én Guddommelighed. Man var ved at gjøre Forberedelser til atter at kaste los, da et Enspænderkjøretøj kom i rasende Trav ned over Strandbakken. Kusken raabte og gestikulerede med Pisken; det var tydelig nok, at han vilde med.

„Aa, ro da nu for Pokker!“ raabte én i Baaden. „Det er da vel ikke Meningen, vi skal være flere, end vi er!“

Men Ahasverus, Færgeføreren, biede; tiltrods for sit Fuldskab syntes han at ha gjenkendt Manden paa Vognen og vejred Profit.

Kjøretøjet naaed Broen; nu var der mange, der sær vel kjendte Manden; det var nemlig den velhavende Kjøbmand og Studehandler Søren Vinde fra Skive, der havde været henne at begrave en rig Moster fra Himmerland og nu hjemførte den ikke ubetydelige Arv i Vognskrinet. Saadan en Mand gik det naturligvis ikke an at la staa ventende paa Strandbredden, det forstod de saa godt. Ahasverus baned Vejen for ham med en stor rund Armbevægelse, der tvang baade Folk og Fæ helt ud mod Færgens Rande. Den rige Pranger kjørte ud paa Baaden uden at gjøre sig den Umage at staa af Vognen; de tyndslidte Lybskskillinger og de tungt vejende Joachimsdalere i Vognskrinet lod høre fra sig med en sprød Ringlen, naar Vognhjulene gik over en Spante eller Rundholt i Baadens Bund.

Saa kunde Overfarten endelig begynde. Ahasverus havde nogenlunde forstaaet at skjule sin Fuldskab, saalænge den havde faaet Støtte ved Bulværket; men kommen bare nogle Favne fra Land trak han en rudret Lærke op af Buxelommen og drak med dybe inderlige Strubeskvalp.

„Aa, skulde vi ikke la det være, til vi kom over til den anden Land, hvad bitte Ahasverus!“ sa Søren Vinde og kasted et strængt Blik til Færgemanden. For at forsone Prangeren rakte denne gemytlig Flasken frem og bad Søren ta sig en Slurk. Søren greb Flasken og slængte over Hovedet ud i Fjorden, for at den ikke skulde friste til ny Rus. Men denne Haan oprørte Ahasverus paa det dybeste; han kasted af og til skumle Blikke til Prangeren, mens han mumled Trusler mellem Tænderne.

Nu var Dybet ved at ta Baaden, der duved blødt under de slatne Aaretag. Folk stod næsten bogstavelig ovenpaa hinanden helt ud til Rælingen; tre-fire Stude havde faaet Plads forude, og tre Helmisser svømmede i et Tøjr efter Baaden og hamred Kjølvandet til Skum med deres udtraadte Forhove. Midt i Færgen, højt hævet over alt og alle tronede Søren Vinde i sin brede Selvejeragestol; under ham i Vognskrinet laa den rige Arv: 8000 Rdl. i myntet Sølv; intet Under da, at han saa hoven ned paa det Krapyl, der stod og haged sig fast ved hans Vognhjul og svined sig til paa Vognens Nav; én havde en tørret Klip-

fisk under Armen, en anden et Par umalede Træsko i et Stykke Halmsime paa Pegefingeren. — Dusken paa Sørens røde Tophue vajed paa Vinden som en Svev; to Rader af brede Sølvknapper løb som en Mælkevej oppe fra Hagen og ned over den pomrede Topmave, hvor de forsvandt bag Buxesmækken. Prangeren sad midt i Agestolen med rigeligt Albuerum til begge Sider. Thi det faldt ikke ham ind at gi nogen Plads ved Siden af sig.

Hesten stod og klipped med Ørene. Naar de krigerske Stude knalded Hornene sammen lige for Næsen af den, slog den Snuden tilvejrs med et Prust. Lugten af dens svedige Bove drev over Baaden og prikked Passagererne i Næsen.

Folk sad og smaagøs ved Synet af Rælingens altfor pirrende Nærhed af Vandoverfladen og de kraftløse Roere, der hvert Øjeblik var lige ved at dratte af Pinden. „Bare dette her ikke tar en gal Ende!" var der én, der hvisked', mens han saa ud mot Rotholmene, hvor Skummet lyste som et hvidt Tørklæde under en vaad Næse. Vinden var stik mod; en Gang imellem gik der et langt Vandskvæt som et Sabelglimt ind i Baaden og splintredes mod Prangerens Hjulegere.

„Hvordan Fanden er det, I ror? Vi kommer jo knap ud af Flækken," raabte Søren Vinde til den halvslumrende Ahasverus. „Er du ikke fornøjet med vor Roen, kan du saa meget godt faa Lov at staa af, Farlil," svared denne og tog et Tag, saa Baaden fik Siden op i Vinden. Derved kom den til at hælde, saa Vandet skyllede ind i Læ; det stod allerede kvarterhøjt op om Folks Ben og Prangerens Vognhjul.

„Bort fra Vognen med jer, I der!" raabte Søren Vinde ned til de Stympere, der klynged sig til hans Vognfading for ikke at glide overbord.

„Aa, tør Sveden af dig, Søren," bemærked én iblandt dem. „Det kan jo være, at den Tid ikke er saa langt henne, da du kunde blive nødt til at komme herned imellem os andre."

„Ja, skal vi til at vælte, Søren," sa en anden, „saa vilde du vist gjærne, at du kunde bytte Arvegods med mig. Du kjører sagtens med Kjæn Haals Penge — og de var dænenmig mange; det eneste jeg arved efter Kjællingen var denne her Studepude, som jeg kjøbte for 4

Skilling paa hendes Auktion." Han løftede et Bringestykke af Sivfletning op over sit Hoved. „Ja! for hun var endda en led Fedtøre! Men Penge lugter jo ikke; for saa var du misæl ikke rar at være i Vinden for, Søren Vinde!"

De glade Markedsbønder stod i Vand til Knoglerne og gjorde sig lystige over Søren Pranger og hans afdøde Slægtning. Kirsten havde de fleste af dem kjendt eller hørt sige af. Hun havde sultet Livet at baade Mand og Børn og var saaledes bleven alene paa Skansen. Nu havde hun ved endeløs Gnieragtighed efterladt en 8000 Rdl., som hun ved sin Død ingen Bestemmelse havde truffet over. Saadan var Søren Vinde bleven eneste Arving. Alle Kirstens underbundne Strømpeskafter og jordslaaede Lærredsposer var blevne tømte ud i Sørens rummelige Vognskrin, paa hvilket han nu selv havde anbragt sig som Lukkelse.

Kursen fortsattes, ikke just under de bedste Himmeltegn. Ahasverus sejlede længere og længere ind i Rusen, mens han hvert Øjeblik gjentog disse Strofer af en Krovise:

„Der sad to Elskte udi en Skøjte;
og han var Skuster og hun en Tøjte." —

— Baaden tog hvert Øjeblik Vand ind. Enkelte begyndte at knurre højlydt; de drukne Roere tumlede magtesløs med Baaden; efter en ny Overhaling huggede én af Studene sit spidse Horn i Vognhestens flaprende Næsebor; den saarede Hest sprang saa kraftig ud mod Læsiden, at den allerede hældende Baad tog Overbalance; fra sin Sølvtrone beskrev Prangeren en sirlig Bue i Luften og styrted paa Hovedet i Søen, mens Mennesker og Dyr banded, fnøs og sparked over og under og ved Siden af ham. Det vared dog ikke længe, før Søren til sin Glæde mærked, at han flød som en Bøje paa sin runde Fedtmave; de andre haged sig til den væltede Færge, Husmanden triumferede midt i sin Sivpude. Hesten svømmed med Vognen og alt tværs over Sundløbet ind til Himmerlandssiden.

„Aa, red endda Skrinet!" raabte Søren ind mod Land, mens han selv klynged sig til den kæntrede Færge.

Men Hestens Angst var ikke bleven fuldt afkølet i det kolde Bad; saasnart den havde naaet Land stinded den

Skaglerne og satte i vild Galop hen over Heden og Lyngbakkerne. Vognen løste sig i sine Fuger for de vældige Stød mod Lyngtuerne og de skjulte Kampesten. Egere og Hjulfælger rasled ud til Siden som Pindebrænde. Omsider naaede Opløsningen ogsaa det fast sammensinkede Vognskrin; dets graa Egegjemmer gabed som en overmoden Kapsel, der pludselig udsender sin Sæd over Omgivelserne. Hver Gang den krøblede Vogn rendte særlig haardt mod en Knot i Lyngen, hørtes en vild Klang af løsgjort Sølv, der slog mod Vognstang og Hammelstok, før det forputted sig under Lyngrisene. — Saadan udstrøedes et taabeligt Livs under endeløs Møje sammensankede Skatte som en gold Sæd over den øde Lynghede!

Mere vaad end en druknet Mus naaed den jamrende Søren Vinde hen ad Morgenstunden sit Hjem i Skive.

Men alle de raske Fiskerdrenge fra Hvalpsund til Ærtebølle fik i de efterfølgende Uger travlt med at gjennemlyske Lyngen, hvor den skjennende Hest havde traadt. Og endnu i Aaringer efter blev det et Mundheld, naar nogen var kommen let til Penge, at de „havde nok arvet efter Kjen Haal.“ En funden „Lybsker“, kantet og tynd som et Sildeskæl blev uden videre bestemt som en „Galskilling“ og lagt i Skraatobaksdaasen; men kom én af de rigtige Sølvdalere for en Dag, en stor kongelig Mønt i Rundbuestil, da fik den først en grundig Afpudsning paa Læderbuxerne, hvorpaa den hele Historie blev frisket op, som jeg nu her har fortalt den.

REGNVEJR

(1915.)

UGLERNE fløj i forvirrede Smaaflokke omkring den gamle Kirke, nærmed sig nu og da Glamhullerne, men vendte atter om med et skarpt Skrig og forsvandt med en Volte over Kirketaget. Der maatte da være noget paa Færde, og det var der; der var Brudevielse; og ud af den søndre Taarnglug stak den gamle Graver sit stubbede Hoved, spytted engang imellem tankefuld ned i Grusgangen, mens han flytted al Hørelsen over i venste Øre — hvorved lidt af Munden flytted med — for at fange en Smule af Handlingen derinde i Kirken under sig. Saa skured en tung Dør mod en Sten, og Degnen kom ud og gjorde Tegn. Hans Manchet havde knapt lyst i Luften, før det stubbede Ansigt var forsvundet af Glamhullet. Saa begyndte Klokken at ringe, en underlig hektisk og ilter Klang, der tydede paa Revner i det slidte Malm.

Efter nogle faa Slag af Klokkeknevlen kom Brudeparret ud; det var et Par unge Bønderfolk.

De lunefulde Vinde, der jog om det gamle afskallede Taarn, greb fat i Brudens Slør og førte det langt bagud, saa hun slap Brudgommens Arm og frygtsomt greb efter Sløret; det var som om denne Bevægelse standsed den Taarestrøm, der hidtil havde faaet Lov til at rinde; Brudgommen vented genert, til hun var bleven Herre over Sløret, hvorpaa de atter hægtede Armene i hinanden paa denne kejtede og kantede Maade, der er egen for Folk, der gaar med hinanden under Armen for første Gang. Brudefølget var naaet igjennem Stætten i det mossede Stendige og spredte sig nu over Toften for at finde frem til

Vognene, der dannede en forvirret Klynge ned ad Skrænten. Den gamle Graver blev ved at hale Toner ud af den sprukne Klokke, hule og dæmpede naar Klokkemunden vendte ind mod Taarnrummet, klingre og sprøde som Styrt af Sølvskillinger, naar den atter svang sig ud i det Frie.

En bleg Mand med skiddenblaat Skjødskind og Savspaaner i Haaret var kommen hen til Brudeparrets Vogn. Brud og Brudgom var allerede kommen til Sæde i bagerste Agestol, nu steg Klarinetblæseren op til Kusken.

Snedkeren ønskede til Lykke og bad om Undskyldning for sit Ærinde, men de kunde da gjøre ham „saamøj en stor Tjeneste“. Der var død et Barn deroppe i Hedehusene; det skulde begraves imorgen; han var bleven noget bagefter med Kisten, og han vidste da ikke, hvordan han skulde faa den derop. „Tho det var jo Smaafolk; de havde ikke selv nogen Befordring at hente Kisten med. Saa var det, han tænkte, om ikke den kunde være her i Niels Peters Vogn; det var jo saadan en god, rummelig Vogn, og Kisten var jo kun til et bitte Barn, saa den skulde ikke ta megen Plads op. Den kunde magelig staa der bagi; han skulde nok sætte den godt fast.

Niels Peter var en lille godlidende Mand, der selv var vant til at krydse sig frem og ofte havde Brug for andres Hjælpsomhed; han nænned ikke at sige Nej, og Margrethe ved hans Side var saa optaget af sin Graad, at hun knap nok sansede, hvad der foregik omkring hende. Først da Vognen standsed foran Snedkerens Dør, og Mester selv kom ud med Kisten i Favnen, vaagned Margrethe op til en svag Protest og sa: „Det er da en sær Ting at ha i sin Vogn i Dag.“ „Hwa-ah?“ svared Niels Peter genert og stille, idet han saa om paa sin nye Kone. Margrethe mærked godt, at det ikke var et Spørgsmaal saa meget som en Undskyldning og tav.

„Her kan den saamænd aldrig genere en Hak!“ sa Snedkeren, mens han skubbed Kisten paa Plads, glad ved at ha opnaaet sit.

Og Vogntoget satte sig i Bevægelse. Inde mellem Hedebankerne indhentedes de af en Regnbyge, en ondskabsfuld én med talrige Hagl i, der slog hele Trommehvirvler paa Ligkistelaaget og stented i høje Spring fra Hestenes Rygben og de strammede Rebe og Svingeltræer,

De plumpe Hjul dejgned i det dybe Sand og hugged knagende ned i Slag og Halder. Kvinderne slynged sig ind i deres Shawler, sad med bart Hoved med Hattene mellem Knæerne for at skaane dem for Bygen. Spillemanden forsøgte at blæse Uvejret et Stykke; han la sig bagover i Stolen og tudede som en Damper i Havsnød; Haglene slog ind i Lydhullerne paa Klarinetten, og Regnen drev ned ad hans Øjenbryn, mens han stinded Nakken til en ny „Repetis". Det var dog alt sammen en tom Demonstration; Lyden naaed næppe til nærmeste Vogn, men drukned forinden i Væde, og alle var optagne af at holde Vandet ude. Al Skjæmt og Samtale var gaaet i Staa. Paa Brudgommens Vogn var det end ikke begyndt. Margrethe havde faaet sin Paraply frem, sænked den dybt over sig og overlod Ægtefællen til sin Skæbne. — Margrethe faldt i Tanker.

Nu var det altsaa gjort og ethvert Tilbagetog udelukket. Indtil for en Time siden havde hun dog haft Lov til at haabe paa det, hun alt sit Liv havde ønsket; nu var alt Haab ude. Hvor mon Thomas var i dette Øjeblik? Mon han vidste, at det var hendes Bryllupsdag? Hun vilde haabe, han ikke vidste det; for det var vist lettere at overstride, naar der var gaaet nogen Tid.

Ja, hun havde jo aldrig lovet ham noget, Gudskelov; men hun havde kysset ham den Dag, han rejste, og af hele hans Færd var det tydeligt nok, at han holdt usigelig meget af hende. Det var nu ogsaa en sær Idé, at han saadan vilde gaa omkring og handle med Uldtøj, saa vidste en jo aldrig, hvor han var i Verden; for havde han været i Nærheden den Dag, de tvang hende saa haardt, saa havde hun nok faaet Kræfter til at staa Faderen imod. Niels Peter havde jo altid staaet efter hende; men han havde saamænd ikke vist nogen Paatrængenhed imod hende; det var Synd at sige ham det paa; det var han altfor skikkelig og genert til. Nej, hendes Far var det, der havde hele Skylden. Den Toft og de 2000 Kr., der fulgte med som Niels Peters Arv, havde den gamle ikke kunnet modstaa.

Aa, den Dag de aftvang hende Ja'et. Hun taalte knap at tænke paa det. Hun havde gaaet og fejet i Dagligstuen, da den gamle var kommet ind fra Nødset med Lufvanter paa Hænderne og Kabuds paa Hovedet.

„Ja, nu er det saa en Aftale," sa han og gik ind i Gulvfejningen foran hende, „at Niels Peter faar Toften til Nørgaard og 2000 Kr. i rede Penge foruden Hjælp til Besætning, naar den Tid kommer. Det er en god Arvepart. Der er ingen af hans Sødskende, der kan faa nær saa meget.

Nu la'r du saa den anden Landløber fare og lyder din Far som en ordentlig Pige. Hører du!"

„Nej, jeg hører ingen Ting," svarede Margrethe og fortsatte Fejningen.

„Hører du ikke, hvad din Far siger!" gamle Søren nærmed sig med en Iver, saa hans tunge Træskonæser ramled imod Langskamlen. Han greb Datteren i Armen, saa Limen faldt hende af Haanden og der stod blaa Pletter under Særkeærmet.

„Prøv ikke paa nogen Mopsighed imod din Far! Jeg har skaaret saa mange Ris ved Kaalgaarddiget, jeg er, Dæwlen brækk mig, myndig for at skjære dig et endnu! Tykkes du, vi skulde lægge Gaarden øde for dine Nykkers Skyld?"

„Jeg forlanger jo ikke Gaarden; jeg forlanger kun at være i Fred," svared Margrethe.

„Hvem er der da saa til Gaarden, hvis ikke du skulde ha den?" svared den gamle i et Øjebliks Usikkerhed.

„Det kan du jo selv om, men det er af de Dage, da du kan prygle dig til din Vilje. Nu vil jeg ikke være herhjemme længere!" Margrethe havde atter grebet den Lime, der var bleven hende vristet ud af Haanden og fejede Skarnet i lange, vrede Strøg hen mod Frammersdøren. Den gamle gik nerverystet ind i Støvskyen foran hende; hans Kjæver hakked, hans Mund stod aaben med tre hældende Fortænder, der blottedes som paa en tirret Hund.

„Du vil rejse fra din gamle Far! For saadan en Landløbers Skyld! Skyr du da hverken Last eller Skam?"

Margrethe la endnu mere Tryk paa Rævlinglimen; det var nu rent kvælende Støvbølger, der stod under de revnede Bjælker med de lange sværtede Ostehylder.

Paa én Gang sank den gamle paa sine Knæ ned i Fejeskarnet foran Datteren. Han faldt saa haardt mod det gule Teglstensgulv, at han maatte rokke lidt med Kroppen for at dulme Smærten. Margrethe standsed i Fejningen

og saa ned paa det Elendighedens Billede, der krøb der under hende, indrammet i det hvirvlende Støv. Saadan havde hun aldrig før set et Menneske — endsige sin Far — for sig. Hans sejge Læber bæved, og hans ene Mundvig var forskudt op over Kinden paa en vanvittig Maade.

„Du maa ikke forlade din Far, Margrethe; det eneste Barn jeg har. Hører du, Margrethe!" — Hans Ord skar som Skrig gjennem Stuen, mens han vred sine Hænder ved Datterens Knæ.

„Alt det, jeg kan gjøre for dig, skal blive gjort, bare du vil la den Dreng rende. Jeg har stridt for den Gaard, Morgentidlig og Aftensilde, jeg kan ikke la den gaa over til Fremmede. Dine Søskende døde, din Mor døde, du overtog hendes Ansvar, vil du nu kyle det hele fra dig for saadan en fattig Knægt si Skyld!

Det maa du ikke gjøre, Margrethe; saadan maa du ikke være imod din gamle Far. Ved du ikke, te Vorherre vil straffe den, der ikke agter sin Fars Vilje! Ser du ikke, hvor jeg kryber for dig! Skulde vi to ikke holde sammel med hinanden, saa Gaarden kunde blive staaende paa sine Stager, saa længe Gud vil!

Aa, Margrethe, jeg ber dig, som jeg aldrig har bedt et Menneske: Lyd din Far, og jeg skal aldrig glemme dig det!"

Taarerne strømmed ned over hans irrede Sølvknapper og videre ned i Gulvstøvet. Margrethe var bleven ret saa sær tilpas. Mens hun nok vidste at klare sig, saa længe den Gamle søgte at naa Maalet ved Trusler og onde Ord, var det en hel anden Sag nu, da han begyndte at trygle til hende. Der var intet i hans Væsen, der tydede paa Hykleri! Sorgen over Datterens Valg havde brudt ham ned som med et Kølleslag. Skulde han rejses op mere, maatte det være ved hendes Haand. Margrethe saa modvillig sidelæns ned paa ham; hendes Medynk vaktes af noget dybt inde fra. Var han ikke hendes Far? Var han ikke vant til at udtale sine Ordre uden Tanke paa Modsigelse. Og nu! Denne Orm, der krøb der omkring i Støvet for hendes Fod! Det var jo imod Naturens Orden; det var næsten som at se en Sten græde.

„Du skal svare mig, Margrethe! Aa svar mig, Barnlil!" Han kravled om for at fange hendes Blik.

„Aa, Far, Far! Skal jeg gjøre det, du forlanger af mig, da faar jeg aldrig mere en glad Stund!" med disse Ord løstes Margrethes Taarekilder.

Den gamle, der mærked, at hun var ved at gi sig over, blev endnu ivrigere.

„Snak om en Ting, Barn; har du nogentid hørt, at de blev ulykkelige, som adlød deres Forældre! Jeg skal gi dig alt det, min fattige Evne formaar; mere kan jeg ikke love. Resten skal Vorherre lønne dig."

Nu opløstes Margrethes Modstand i en hjælgeløs Hulken. I en Pause sa hun:

„Aa, staa endda op, Far! Hvad om nogen kom og saa os!"

„Gir du mig saa Lov at sende Bud efter Niels Peter?"

Margrethe svared med endnu stærkere Hulken.

„Gir du mig din Haand paa det?" Margrethes Haand hang slapt-ned under Forklædet.

„Hører du, Barnlil!" skreg Gamlingen med sin Krafts hele Opbydelse. Haanden kom nølende frem bag Forklæderanden. Den gamle udstrakte sin knoklede Haand og greb den; men den laa trykløs i hans.

I det samme styrted Margrethe overvældet om paa Stengulvet.

Faderen kom nu paa Benene, bar hende hen paa Slagbænken, hægted hendes Liv op og dysted Vand paa hendes blottede Barm.

Næste Søndag udtalte Præsten hendes og Niels Peters Navn fra Prædikestolen.

Aarene gik i den lille Gaard. Pligten spændte dem naadesløs for sin Kværnstang; Niels Peder blev rund over Ryggen af at bryde Kjærene op, og Margrethe fik indsunkne Øjne af de mange vaagne Nætter ved Vuggen. Til Hverdags var Livet trælsomt nok, men én Dag om Aaret leved Margrethe som i Guds Rige. Det var den Feriedag, naar Thomas kom til Egnen.

Thomas havde omsider tjent saa meget ved Uldhandlen, at han kunde læse til Skolelærer; han var noget op i Alderen, da han fik sin Examen, men han kom strax i Embede, blev gift og fik det godt. Han havde næppe taget Ungdomsforelskelsen slet saa alvorlig som Margrethe; thi hun mærked den til hendes Dages Ende. De skrev ikke sammen mere, men han vilde have betragtet det som et Forrædderi at undlade at besøge hende, naar han denne ene Gang om Aaret kom til hendes By for at se til en ældre Bror.

Allerede naar denne Ferie nærmed sig, kom der en lysere Stemning over Margrethes Sind; Huset fik en Extraomgang med Skruppe og Støveklud; de faa fattige Blomster i Vinduerne, som der ellers ikke kunde ofres megen Tid paa, fik drejet den bedste Side til; enhver bitte Ting, der ellers stod uskjøttet og forglemt, blev afstøvet og rykket paa Plads; Skilderierne fik en Tøraf, og de overflødige Barneklude blev samled væk fra Kakkelovnsrammen. Men derfor kunde der godt gaa baade fjorten Dage og tre Uger før Thomas kom; det kunde ingen vide noget om, for han skrev jo aldrig. Men at han et eneste Aar skulde blive helt væk, det ansaa Margrethe for udelukket. — Og naar han saa omsider kantede sig ind ad den lave Stuedør og fik sit brede skjæggede Ansigt vendt mod hende, saa kom hun hen over det sandstrøede Teglstensgulv og tog hans Haand med en Hjærtebanken og en Rødme i Kinderne, der kun halvt skjultes bag det blommede Hovedklæde.

Og mens han var der i Stuen — der skete saa at sige ingenting, taltes ingenting af Betydning; men alle hans Ord henvendt til hende begyndte med en lav Latter og besvaredes af hende med et naale, mindesygt Smil. Forøvrigt var det gjærne Niels Peter, der overtog Konversationen og spurgte, hvordan saa Avlen stod i Østeregnen, og om der havde været en god Høhøst? — Niels Peder havde engang kjøbt en Følklod af en Mand fra den By, hvor Thomas var Skolemester; Mandens Navn var nu gaaet ham af Minde, men det var en stakkeladen, føragtig Mand med en Grøde bag det ene Øre. Det tog alene en halv Klokketime at udrede, hvem Manden muligvis kunde være. Thomas sad langt op i Bænkkrogen med Stokkens Læderøl slynget om Haandleddet, som vilde han

hele Tiden holde sig parat til Opbrud. Først da der kom Kaffe paa Bordet, la han Stokken langs ad Bænken. Thomas røg en kort Træpibe, der ralled som en Døende, naar han trak den ildelugtende Røg til sig. Margrethe var uvant med Tobaksrøg, da Niels Peter ikke røgte; hver Gang hun nærmede sig med Bakken knystede hun og maatte holde den længere fra sig for ikke at spilde af Kopperne. „Skal jeg la være med at ryge?“ sa Thomas og tog Piben af Munden. „Nej, nej,“ afværged Margrethe, „det gjør aldrig en Krumme. Det er ligesom saadan en Pibe gir en ny og frisk Ryg i Stuen.“

Og saa blev der ogsaa let af det. Margrethe var næsten slet ikke inde, men bar ustandselig ind fra Frammers og Spisekammer. Hun gik som i en god Drøm; ude ved Skorstenen, hvor hun kunde høre hans Stemme gjennem Døren, gik der varme Ilinger igjennem hendes indsunkne Barm. Lige før han kom, havde hun sat den sorte Grødgryde over Gruen; hun brød nu Kviste itu og stopped ned omkring — for det gik jo da ikke an at glemme Folkenes Nadver — men hver Gang hun brød et Stykke Kvas eller knækked en Rafte over sin fremstaaende Mave, tænkte hun: „Han er her! Han sidder derinde ved vort Bord!“ — Nu hørre hun hans Støvlesinker mod Stengulvet. Aa, han var da vel ikke allerede ved at gaa! Saa hurtig maatte det ikke være forbi! — Hun fik formelig Hjærtebanken, skubbed for sidste Gang Gryden tilrette i sit Hul og traadte ind i Stuen. — Thomas stod oprejst for Bordenden med Kjæppens Læderøl slynget om Haandleddet. „Da vil du da vel ikke gaa saadan lige med det samme!“ sa Margrethe; det lød næsten som Graad. „Jeg var kommen til at rumstere med Folkenes Nadver; de kommer jo snart hjem fra Engene. Sæt dig nu igjen og lad Hvilen falde paa dig. Nu skal Niels Peter hen og hente Køerne; saa vil vi snakke om vort.“ — Og Thomas var ikke svært at nøde, men lod sig atter lokke til Sæde paa Bænken, mens der blev lukket op for Mindernes Gjemmer. Det var saamænd ikke store Sager, der kom for en Dag; lutter smaa Ting, der tilsammen udgjorde et Liv. Et Par Markedsdage, en Dans paa en Lo, et Stævnemøde bag en maanebelyst Væg; og saa talte de naturligvis om hinandens Børn, om deres Sygdomme og øvrige Hjemsøgelser, og saa var det paa en Gang bleven

meget sildigt. Thomas sa nu for Alvor Farvel, og Margrethe fulgte ham ud til Gavlen, hvis gule Okker lyste saa mildt i Maaneskjæret.

„Ja, vi bliver hen paa Alderen begge to, Margrethe. Jeg er snart 60. Hvor gammel er det, du er?"

„Aa, jeg har været en gammel Kone lige siden den Dag, jeg blev tvunget til at ta Niels Peter. Men en faar vel saglens den Lykke her i Verden, som det er Guds Vilje, en skal ha," sa Margrethe med et Suk.

„Ja saamænd," sa Thomas; „og de kommer vel lettest over det, der tænker mindst." Og i en halvvejs overgiven Tone tilføjed han: „Men her staar vi snart som et Par Kjærestefolk, der ikke kan blive færdig med at sige hinanden Godnat".

Thomas tog Piben af Munden og greb hendes Haand; hun trykked hans længe og blødt, mens Taarerne uimodstaaeligt brød paa. Duggen faldt paa de hvide Lagner henne i Hyldehækken. Muldvarpen skød sine smaa Jordskud op mellem Skalotløgene, og Lavendlen svøbte sin mindesøde Duft omkring de lave Hjørnestolper som for hundrede Aar siden.

Thomas var allerede nogle Favne oppe i Toften, da Margrethe sa: „Du kommer da igjen til næste Aar, Thomas?"

„Jeg kommer hver Sommer igjen, saalænge du vil ta imod mig, Margrethe."

Det var et Par Aar efter. Margrethe var „bleven taget ned" tidlig paa Forsommeren, og Sygdommen vilde ikke slippe hende mere. Hun laa derinde i den store Familiealkove, hvor hun kunde høre al Dagens Liv fra Stald og Kjøkken, mens Musene rasled i den fladklemte Sengehalm. Hendes Hænder blev saa tynde, at man næsten kunde se igjennem dem. Lægen talte om en Svulst i Underlivet, men vilde ikke rigtig ud med Sproget.

„De kan saamænd godt tale rent ud til mig," sa

Margrethe, „for er det sig saadan, at jeg skal herfra, saa har jeg altid vidst, at vi hverén var Vorherre en Død skyldig.“

Det blev en ualmindelig regnfuld Sommer; Høstakkene stod ligefrem og sejled i Vand nede i de oversvømmede Enge, og Kornet blev banket i Bunde af de tunge natlige Regnskyl, som til Stadighed trak over Herrederne.

Regn var det ogsaa en Dag, da Niels Peter var gaaet op i Udmarkerne for at søge efter Faareflokken, som blev saa slem til at strejfe nu imod Efteraaret. Han kunde ikke se ret mange Favne foran sig paa Grund af den fine Støvregn, der drev for Vestenvinden og gjorde ham hel klam om Overarmen. Engang imellem standsed han og lytted efter de sprøde Toner i Faareklokken, som var det eneste, han havde at gaa efter. Der var en lille Klangforskjel paa hans og Naboernes Klokker; den som ikke kunde høre den Forskjel paa sin egen og andres Klokker kunde let komme til at løbe halve Mile af sin Vej til ingen Nytte. Niels Peter havde længe trasket rundt forgjæves, gjennemvædet til Knæerne af det vanddrukne Lyng, da en Skikkelse steg frem af Disen og kom henimod ham. Det var Thomas paa Vej mod Broderen.

Han havde ikke vist sig paa Egnen hele Sommeren paa Grund af det daarlige Vejr, og Margrethe havde fældet mange Taarer ved Tanken om, at hun maaske aldrig mere vilde faa Vennen at se. De to regnvaade Mænd hilsed paa hinanden med overstrømmende Venlighed. „Nu maa du love mig, at du først vil gaa til Døren og hilse paa Margrethe. Gud skal vide, hun *har* ventet paa dig. Hun er da blevet saa meget simpels denne Sommer. Ja, hvis ikke Vorherre hjælper, saa er jeg ræd for, hun skal blive taget fra os inden ret længe.“ Niels Peters Taarer drypped tungt ned i den vaade Lyng, mens han atter begyndte sin vejløse Søgen efter Faarene.

Kort efter naaede Thomas Gaarden. Da Margrethe hørte, hvem der var i Stuen, var det et Øjeblik, som om Sengen vilde dreje sig med hende. „Nej, hvordan skal jeg forstaa, at du er *her*, Thomas? Saa sildig tilfarts plejer du jo aldrig at være.“

Thomas undskyldte sig med det sløje Vejr, det havde staaet med den udslagne Sommer. „Men havde jeg vidst,

at du var sengeliggende, bitte Margrethe, saa var jeg ikke bleven væk saa længe."

Og nu begyndte Passiaren, af og til afbrudt af Margrethes vaandefulde Hoste. — Folkene, som var drevne hjem fra Marken af Regnen, var kommen ind i Dagligstuen, hvor de sad og spiste deres Mellemmad op af den aabnede Madkasse, der ellers var bestemt til at tømmes ude ved et Dige paa Ageren. Stuen fyldtes med en Duft af krydret Pølse blandet med Lugten af vaadt Tøj og et Stænk af Margrethes kradse Medicin. Folkenes Stemmer dæmpedes til en Hvisken eller Enstavelsesytringer af Hensyn til deres syge Madmor, som de alle holdt meget af. Regnens vaade Finger tegnede krogede Linjer ned over de smaa Vinduesruder, i hvis Karm Margrethes Blomster hang med Næbbet, som var ogsaa de bedrøvede over et eller andet. — De to aldrende Venner sad med hinanden i Haanden over Sengestokken. Margrethe talte mest. Thomas lyttede med et sygt Smil. Naar Talen var i Lag med at gaa i Staa, overtalte Margrethe Thomas til at glæde hende med sin smukke Sangstemme. Thomas lod sig ikke nøde; med Ungdomsvenindens Haand i sin sang han ud af Hukommelsen alle de Sange, Margrethe mindede ham paa. Margrethe ynded mest de bedrøvelige, men ingen som denne, der gik til en Melodi mer sørgmodig end Vindens Sang gjennem Sygekammerets Nøglehul:

„Lille Moder, hvorfor sover du
bag det sorte Kistelaag saalænge;
vil du aldrig mere vaagne nu?
O, da græder stedse dine Drenge."

Da Thomas efter mange Tilløb rejste sig langsomt for at ta Afsked — han tvivlede ikke om, at det denne Gang blev den sidste — greb Margrethe endnu engang med sin magre gjennemsigtige Haand om hans og sa:

„Kan du huske, Thomas, den Gang for mange, mange Aar siden, da vi havde sat hinanden Stævne dernede ved Aaen, men du kunde ikke komme over, fordi en skjødesløs Knægt var sejlet af med Baaden. Og saa maatte vi gaa der og raabe til hinanden tværs over Aaen, i det Sted vi havde glædet os saa usigelig til at være hos hin-

anden den Stunds Tid, der kunde være Tale om. Saadan har det været Guds Vilje, at der alt vort Liv skulde være ligesom en Aa imellem os." — Deres Hænder knugedes endnu en Gang. Thomases Ryg var ligesom bleven saa kroget, da han gjennem Regnmulmet, endnu med Fornemmelsen af sin døende Venindes Haandtryk, gik videre over den tavse Lynghede.

JULEFØLLET
(1917)

DET var faa Dage før Juleaften, at de i den lille Hedegaard sønderst i Byen sad og vaagede ved et Følhors, som længe havde truet med at komme med Føllet. Forkarlen havde sporet Mælk i Staalen for over otte Dage siden. Men den bitte Sorte trak Tiden ud. Nu var det paa tredje Nat de sad over hende; det vil sige, de sad jo ikke præcis saadan ude i Stalden; hvad skulde de sidde der og glyne efter hele Tiden; nej, de fordrev Kjedsomheden med at spille Skjervinsel og Fedtmule inde i Dagligstuen, tre-fire fremmede foruden Husets egne. Det kunde de godt være tjent med, for de fik en god Levemaade; derfor sørgede Husets Værtinde, den unge smukke Kirsten Mari, der sad Enke efter knap to Aars Ægteskab. De fremmede havde slaaet sig ned ved nederste Bordende for at være nærmere Varmen fra den vældige 200-aarige Bilægger, paa hvilken Kirsten Mari for Tiden branked sine Pebernødder, hvis søde Duft kildred Kortspillerne i Gane og Næsebor. Foran enhver i Laget stod der en Kaffeknægt, og Kirsten gik stille smilende bagom de brede Mandsrygge og fyldte nyt Kaffe i Koppen om den var rendt tør, eller rykked Sukkerskaalen ellen Brændevinsbimplen nærmere den Søgendes Trøjeærme; altsammen paa en megen inderlig, lydløs Maade, der skabte baade Tryghed og Velvære.

Luften var let ladet med Flirt, som altid hvor saa mange Mandfolk er i Stue sammen med en smuk ung Kvinde. Hendes Miner og Bevægelser fulgtes i Smug af en halvsnes aarvaagne Øjne, der vantænkte hinanden

indbyrdes, som var det hende, der var Spillets Indsats. Men Kirsten Mari smilede lige himmelsk overbærende til dem allesammen.

Søren — Forkarlen — havde været et lille Trip ude hos Hoppen. Han stod just nu indenfor Stuetærsklen og gjorde sig tyk i Kinderne for at puste Lygten ud, som han holdt op i Jævnhøjde med sit kraftige, stærkt stubrede Ansigt. Forinden saa han hen til Kirsten Mari, som vilde han forvisse sig om, at Lygtens Slukning ikke misbilligedes af hende. Hun læste Spørgsmaalstegnet paa hans stærkt belyste Ansigt og sa:

„Der var vel ikke noget i Vejen med Øget?"

„Nej, saadan hvad jeg vil kalde syg, er hun egentlig ikke. Men det er nu alligevel det særeste Kreatur. Nu stod hun jo igjen lige saa marereden, saa Sveden ligefrem skummed af hende."

„Aa, det sølle Dyr!" sa Kirsten Mari.

Den nærmeste af Kortspillerne, en halvgammel, duknakket Fyr med en stor, haaret Vorte i Panden, vendte sig nu omkring og spurgte:

„Hvad er det du siger om Øget?"

„Jeg siger, hun er saa plaget af den Mare, saa hun snart ikke er til at holde Kjødet paa, og hendes Manke, — ja, jeg tror aldrig I har set Mage, som den er flettet i hinanden, ud og ind, ud og ind! Ja, om jeg saa sled i den med Tænder og Klør og tog baade Negle og Strigle til Hjælp, vilde jeg dog ikke være Mand for at rede den op," sa Søren.

„Det maa du heller ikke prøve paa, Søren, for det kunde komme til at gjælde Øget sit Liv," sagde Manden med Vorten. „En maa hellere gjøre for lidt end for meget ved den Slags.

„Ja, pas endda paa, Søren, at Øget ikke skal komme noget til! Nu har hun snart været i Gaarden lige saa længe som jeg. Og hun kommer med saa meget nogen gode Føller."

Nu blandede en Pusling, som de kaldte Bitte Drejs

og som sad i Bænkkrogen ved Siden af Grovkagen, sig i Samtalen og sa:

„Jeg kjender saa meget vel den Mare, der plager Mennesken, for det er en usselig bitte Dværg."

„Tho saa ligner den jo paa en Maade dig," sa den altid drillelystne Søren Forkarl.

„Det gjør den vel ikke, naar det er en kwindelig Skabning! — Pas du dig selv; du bilder dig vel ikke ind, du kan faa min Ryg at ride paa!"

„Nej, hvad tho, naar Maren har taget Pladsen!" fortsatte Søren under de andres Skogren.

Drejs vedblev:

„Som jeg siger: en usselig bitte kwindelig Dværg med en hvid Pind i den ene Haand. Kan hun faa ham, der sover, til at bide i den Pind, saa kan hun drive sit Spil med ham."

„Nej, Herre Jøsses!" sa Ung Jens, der sad yderst paa Bænken, „det er da godt, at ikke alle Kvindfolk kjender det Middel, hvad Kirsten Mari?"

„Aa," svarede hun, „tror du egentlig, Jens, at du vilde blive saa efterstræbt?"

Jens fortsatte:

„Gud bevare os for Harer og Marer, for rød Myrer og gal Tyre! Vend jeres Sko avet, før I putter jer under Dynen, bitte Folkens, saa skal I faa Ro i jer Bysselow for baade Maren og Karen! Men det Middel kan en vel ikke forlange, at det sorte Øg skulde kjende", sa Ung-Jens.

Nu rettede Wolle Bæs, Vortemanden sin brede Ryg paa Langskamlen og sa:

„Der er et Raad for Hoppen, naar en vil bruge det."

„Ja", sa bitte Drejs, „jeg kjender ogsaa et Raad: En Zebedæjsten bunden om Dyrets venstre Øre i Fandennavn, saa skal gotten Mare nok holde sine Kunster ved sig selv, saa længe den er der!"

„Aa, noget overtroisk Pladder, som en kan bilde Tosser ind!" vrissede Vortemanden. „En Zebedæj- eller Tordensten, som vi kalder den, den kan du lægge i Smørkjærnen, om Fløden ikke vil blive til Smør; mod Hestemare hjælper det ikke for en gammel Hægte.

Nej, der er et eneste Raad: Skriv et Marekors over Stalddøren. Men det skal være i Midnattens Time, naar alt andet er gaaet til Ro."

„Et Marekors! Ja hvem forstaar sig paa det. Har du, Wolle, saa megen Videnskab, at du er myndig for at skrive det for os?“ sa Søren ærtende.

„Ræk mig lige Kridtet der!“ Han rakte ud efter Kridtstykket, der laa op mod en af hans Medspilleres Ærme.

Med en uhyre Alvor og Sejghed tegnede han paa det knastede Langbord Oldtidens mystiske Femkant, Pentagrammet, der har gjort Tjeneste i alle Tiders Trolddom og Djævlebesværgelser. Alle havde nu sluppet Kortene for med stille Gysen at følge Kridtets Bevægelse under Troldmandens rystende Fingre. Femkanten laa nu og stangede med sine Horn mod enhver i Laget. Ole følte den gysende Beundring, der fra Kammeraterne gik ind imod ham, og fortsatte, mens han plantede sin tunge Pegefinger paa Trolddomstegnet:

„Men den maa skrives i eet Træk, om det skal faa nogen Betydning, og sørger du ikke for, at den bliver omhyggelig lukket deroppe i det øverste Hjørne, saa vilde jeg nødig være i dit Sted, Søren!“

„Hvorfor ikke det?“

„Aa, saa kunde hun maaske faa i Sinde at aflægge dig selv et Besøg, inden Enden tog,“ sa Wolle.

„Det er det samme, Wolle,“ sa Søren, „tør du endnu i Aften skrive det Krimskrams der over Stalddøren, saa gir jeg en Flaske Brændevin.“

Wolle nølede.

„Naa, du er ræd for din Trøje! Du stoler ikke paa dine egne Kunster!“ drillede Søren.

I det samme hørtes en forunderlig Støj fra det maanebelyste Gaardsrum; det lød, som om noget laaddent og tungt fo'r i stærkt Trav langs Muren under Vinduerne og forsvandt gjennem Smugdøren; dets Kløer gnislede mod Brostenene og dets Sider stødte mod Hushjørnet.

„Aa, Jessu søde Navn!“ udaandede Kirsten Mari nærved en Daanelse. Alle Kortspillerne hvidnede i Trækkene. Wolle begyndte med bævende Læber paa den eneste Bøn han vidste:

„I Jesu Navn gaar vi til Bord, at æde og drikke paa dit Ord.“

Men Bitte Drejs mandede sig op til dette Udraab:

„Aa, Herre Jessus! Sidder da ogsaa din Sluri og driver dine Kunster og tegner saadan noget forbandet Kram

saa en kan gaa hen og komme galt afsted! Af Bordet med det endda, det lede Tøj, inden der sker noget andet ondt!"

Her hævede Puslingen sit Fuldskjæg saa højt over Bordet, som han formaaede, hældede sig ind over Bordskiven og udslettede Troldmandens Marekors med sit Trøjeærme; i sin Iver væltede han baade sin og Wolles Kaffeknægt. Wolle fandt sig tavs, næsten lammet, i det ene som det andet.

„Naa, du vil nok ikke tjene Brændevinen, saavidt jeg kan forstaa," sa Søren uforstyrrelig.

„Men Søren, hvad var endda det for en Skruslen under Vinduerne?" spurgte Kirsten Mari endnu med Hjærtet i Halsen.

„Naa, blev du ogsaa ræd," sa Søren. Jeg tænker det var den her Landstryger, ham Ilderjægeren, der var tilfarts. Jeg bilder mig ind, det var hans Hund, jeg hørte ta paa bag ved Laden, da jeg var ude. Den har vel saa været efter en af vore Katte".

Ved denne sindige Oplysning begyndte Ligevægten atter at indfinde sig; den kvælende Hjærtebanken gav Plads for en tør Flovhed. Wolle tørred med Trøjeærmet et Par blanke Sveddraaber af sin vortede Skaldepande. Han og Drejs gav sig til at blande en ny Kaffeknægt, der fik en Ekstraskvæt oven i Koppen for at jævne lidt paa den udstandne Sindsbevægelse.

„Naa, saa Ilderjægeren er kommen til Egnen?" spurgte Wolle for at være rigtig sikker imod Overraskelser af værre Art.

„Jo, bitte Wolle, du kan godt drikke din Punch ud. For det første er der ingen, der vil ha Klør i dig."

I det samme lød der Larm af stærkt beslagne Støvlers Trad foran Indgangen. Døren linnedes og en laadden, sort Hund med den røde Tunge ud af Gabet var straks inde under Bordtremmerne for at snuse til de Spillendes Træskonæser eller finde forborgne Maaltidsrester; umiddelbart efter Hunden fulgte selve Ilderjægeren; med et kort „God Aften" nedlod han sig paa den ledige Bænkfjæl, mens hans Støvler stadig buldrede under ham. Bredere Karl havde der sikkert aldrig siddet for Kirsten Maris Bordende. Hans Skjæg var sort som selve Vinternatten, og hans Øjne lyste gjennem Halvmørket som et Par Tørvegløder.

„Naa, gaar det godt med Jagten?“ spurgte Søren. „Kommer Hunden ikke over flere Katte end Ildere?“

„Aa, sommetider sker det jo, at han ta'r fejl af Husnumeret, Tossen“ — her fik Hunden et lille elskværdigt Spark imod Bordbenet, saa den kom frem i Lyset og satte sig foran sin Herre og grinede ham op i Skjægget, mens Tungen sitrede som en Flamme i Mundvigen.

„Jeg kom egentlig til Døren for at spørge, om ikke jeg kunde ha laant en Lygte et Øjeblik, for der var en Ilder, der kom fra mig her sønden Laden,“ sa Jægeren.

„Saa var det den, som du og Hunden rendte Storm efter for et Øjeblik siden,“ sa Søren.

„Ja, aaja! Jeg tror ikke, den har fundet ind i Husene endnu, og jeg vilde jo gjerne ha den med mig,“ sa Jægeren.

„Hvor meget kan en faa for at hjælpe dig?“ sa Bitte Drejs.

„Aa, det kommer an paa, hvor stor Hjælpen er. For at gribe en Plejlslagl og svinge den over Hovedet og ramme i Jorden eller i sin egen Planet, det gir jeg ikke meget for,“ svarede Jægeren.

„Ja, skal vi rejse os og hjælpe med at fange Ilderen,“ sa Ung Jens daadlysten og smed Kortene paa Bordet.

„Aa, vent et Øjeblik,“ sa Kirsten Mari, hun stod paa en Stol ved Kakkelovnen og rørte i Pebernødderne, — med sit lyse Haar helt oppe under Loftsfjælene. „Jeg vilde, den fremmede skulde smage vore Pebernødder, saa han ikke skulde bære Julen ud af Stuen,“ sa Kirsten Mari; hun var bleven helt rød i Kinderne af den stærke Varme oppe over den hede Ovnplade; hun steg ned paa Gulvet med Skaalen fuld af de ristede „Nødder“ og gik hen imod Gjæsten. Der stod en Vellugtsbølge af Bagværk ud fra hendes Skikkelse, der mødtes af en anden Duftbølge fra Ilderjægeren, der lugtede vildt og ramt af sin Udendørshaandtering.

„Værsgod og smag paa vort Julegodt,“ sa Kirsten Mari, mens hun stillede Skaalen foran ham, „saa skal jeg se at finde dig en Dram til at skylle ned med.“

„Tak,“ sa Ilderjægeren og saa varmt paa den smukke Kirsten Mari.

„Maa jeg spørge, om det er Datteren i Huset, der byder?“

„Nej," svarede Kirsten Mari med et vemodigt Smil, „det er nok af de Dage! Jeg er saamænd Enke nu paa andet Aar."

„Var der mange saa smukke Enker, saa kunde det blive svært nok at klare sig for de unge Piger," sa Jægeren. Kirsten Mari lønnede denne Ros med et varmt Smil.

Kort efter var hun nede ved de andres Bordende for at hente Brændevinsflasken. Wolle Bæs sad med sin krogede Ryg saa nær mod den glohede Bilægger, at hans Vests Bagstykke var som et hedt Strygejærn. Kirstin Mari kom til at berøre ham med sin Haand, mens hun halede Flasken til sig.

„Aa, Wolle, en kan næsten faa Vabler ved at røre ved dig. Om jeg spytted dig paa din Ryg, saa tror jeg migi den vilde snurre."

„Ja, men det kan du ikke nænne, Kirsten Mari," sa Wolle flirende.

„Nej, det er sandt nok!" svarede hun og skyndte sig op til Jægeren med Flasken.

Hun saa, at der hang store Tøsnedraaber i hans sorte Skjæg, og Blodet dryppede fra et aabent Saar i den ene Haand, skjønt han skjulte det ved hvert Øjeblik at stryge det af paa Bukseknæet under Bænken. Han var vist een, der i mange Maader havde det haardt, tænkte Kirsten Mari.

Han tørrede sig med den friske Haand om Munden, før han tog Snapsen. „Glædelig Jul!" sa han; det havde ingen af de andre haft Belevenhed til at sige; men tho, det var jo ogsaa knap nok Jul endnu, tænkte Karen Mari.

Søren havde paany tændt Lygten for at se ud til Øget.

„Skal vi ikke gaa ud hver Kjæft og faa fat i den Ilder!" sa Ung Jens.

„Jow, værsgod," sa Ilderjægeren, „hvis I har noget at slaa med."

Kort efter stod hele Styrken udenfor paa Stenbroen under Nathimlen, bevæbnet med Egeknipler og Vognkjæppe.

Maanen stod højt over de dryppende Straatage. Skyerne gjorde sig brede i Lejet; men ind imellem dem var der klare Pletter af stjærnebesaaet Nathimmel. Jorden nedenunder Maanen lignede egentlig Himlen med matbelyste Tøsneflager afbrudt af mørke Troldpletter, hvor Sneen var sivet bort.

Ilderjægeren var gaaet sidst ud af Døren; forinden greb han Værtindens Haand og førte den op mod sine Læber. Kirsten Mari havde aldrig oplevet noget lignende. Hans vilde Skjæg kildrede, saa det snurrede hende helt op under Særkeærmet. Da han havde ladet Stuen tom bag sig, fik en ubetvingelig Magt hende til som en Skolepige at lægge sine Knæ paa Lang-Bænken og kigge ud i Natten; der stod han ensom i Maanelyset midt paa Stenbroen; paa en Gang vendte han sig omkring, saâ hendes Ansigt mod den belyste Rude og hødede skælmsk med Haanden ind mod hende. Kirsten Mari blev blussende rød i Kinderne og trak sig bort fra Vinduet.

Hunden havde straks fundet Ilderens Fært, og nu begyndte den vilde Jagt omkring de maanebelyste Husgavle: Spring, Brøl, Hundeglammen og de Jagendes Latter!

Ilderen maa for sin ædle Huds Skyld ikke gjennemhulles med Skud eller Spyd; men desmere maa den tærskes. Men det er en vanskelig Sag at ramme det lille, smidige Dyr ved Dag, siden i Nattens Mulm, naar Snesmeltningen har givet Jorden et Udseende som en broget Ko.

Alle Deltagerne, paa Ilderjægeren nær, viste en voldsom Iver efter at udmærke sig. De stormede frem med løftede Vaaben, indtil snart en, snart en anden gik paa Hovedet i en Kartoffelkule, rendte sig selv fast i en Lertrosse eller snublede over en Vognstjært. Sørens Lygte belyste fantastiske Grupper af Knippelsvingere. Stokkene knaldede mod Husvægge og Ladeporte. Eder og Hyl steg mod Nathimlen. Paa et tidligt Tidspunkt af Kampen fik Hunden et saa føleligt Slag, at den hylende trak sig ud af Ringen. Den stod nu og skjælvede paa Afstand. Ilderjægeren stod udeltagende ret op og ned ad en Husstolpe og lo som et Tordenvejr, mens han saa paa de Billeder, der uophørlig oprulledes af Sørens Troldlygte, i hvis forgjorte Skjær Skyggerne af de vilde Jægere — der snarere fortjente Navn af vilde Jagere — sprang paa Tagene, gjorde Badutspring over Mønningerne og atter kom frem langt oppe paa Toftens Tøsne som smaa naragtige Hoveder paa æventyrlig lange Halse og vildt forstrakte Stylteben. Her i Længernes visnede Burreskove larmede og brødes forvirrede Knuder af Menneskekroppe, der rammede deres Knipler tungt i Grønjorden uden i nogen mærkbar

Grad at forulempe Ilderen, der som et lille sort Garnnøgle trillede trolddomsagtigt afsted langs en maanebelyst Kalkvæg for omsider, da den fandt Legen lang nok, med et Hvæs og et stygt Grin mellem de spidse Tænder at forsvinde over et løndomsfuldt Portlad, hvortil ingen havde tænkt Passage mulig.

Paa dette Tidspunkt var Kombattanterne indbyrdes saa gjennembankede af hinandens Knipler, at en Vaabenhvile var stærkt paakrævet. Wolle Bæs hinkede som Helhesten, og maatte sammen med et Par andre ind til Kirsten Mari og toes i Brændevin og Blyvand.

Ilderjægeren takkede ironisk for al udvist Deltagelse, trøstede sin Hund med et Par Klap paa Snuden og forsvandt saa med Forkarlen i Staldlængen, hvor Følhoppen endnu ikke havde fundet det passende at kaste sin Livsfrugt. Ilderjægeren, der ogsaa her var sagkyndig, forsikrede, at Føllet vilde indfinde sig før Solopgang. Han tilbød alene at afvente Begivenheden, hvad der vakte de andres Taknemlighed, da de var trætte af de forrige Nætters Vaagen.

Næste Morgen, da Kirsten Mari knap var færdig med at rede Sengene og feje i Dagligstuen, kom Kjæmpen bærende med det nysseligste lille renslikkede Føl. Han gik med det, som Hyrden bærer et Paaskelam. Dets smukke røde Hoved med de spidse, skjøntformede Øren laa trygt mod hans Bringe. Kirsten Mari opdagede ham først, da han stod midt i Stuen.

Her satte han den nyfødte ned mod det gule, sandstrøede Teglstensgulv. Saasnart Føllets smaa lyse Hove berørte Gulvet, rejste det sin stolte Nakke og udstødte en lang Rimmen, der rislede igjennem Huset som Lyden af et Bækkefald.

Kirsten Mari vendte sig om med et glad Skrig.

„Ja, her kommer jeg med en lille een, som gjerne vilde ønske glædelig Jul!"

Føllet rimmede endnu en Gang lyst og skingert.

„Som du hører kan han nok tale for sig selv. Og saa til Lykke med ham!"

Kirsten Mari hængte allerede om Føllets Hals med Kys og Klap paa de fine Øjenbuer, den kongeligt krogede Næse, og den ubeskrivelig bløde, bevægelige Overlæbe.

Da Ilderjægeren atter med en stolt Rejsning bar det nyfødte Føl tilbage til Moderen, mens Kirsten Mari fulgte hans Færd fra Dagligstueruden, var det ikke længere Beundring, nej, det var uskrømtet Forelskelse, der lyste i hendes brune Øjenstene.

AF GAMMEL JEHANNES HANS BIVELSKISTAARRI

EN BETTE BOG OM STUR FOLK

HØR MÆ NU, FOLKENS!

A haar aaltid tøt, te æ Bivel war jen af de skjønnest Bøgger, en da kund løs i. Herreguj, det war jo snaar den jennest Bog, en sølle Knæjt kund faa Hold i, imen en war minder. Nu er der jo Bøgger, saa det gryler; men hwad tror I, der war, da a ust op? Ett for en Hawerown af nowe Slaws Lig! A haar saamænd som Hjorddreng manne Gaang rend omkap øwer æ Hied atter en Stump Avis for aa si, hwad skjøn der ku staa i den, og faa en bette Krumm aa fordryw æ Tid mej.

Men æ Bivel, tho den haar da enhwer ved æ Haând, nær en baare ka sans te aa brug'en. Og her skal I lig si min! A haar jo laa en Mærk ved de bejst aa æ Histaarrier, og hwisomenstid I haar Staând aa hør paa mæ, saa ska a gi jer lig en jenle Pa Stykker af dem villerst. I ka jo aaltid faa flir, om I'el ha det.

Men nu vild a nødde, te I sku sejj og blyw sur og urrise, fordet a ett fortal atter je Katekismus; tho enhwer gjør'æ, saa godt han formôr; og de'el jo sej mæ, te a søen haar mi egen Maad aa løs æ Bivel paa; tho a haar aalle wot styw i aa løs med anner dje Bræller; men sjel om wor Præjst nu haar en naaen Fasown paa'æ — (a ved æ ett saa nyw, a kommer saa sjalden te Kjerk; a tykkes aaltid, dér er søn'en Kuld) — skuld a saa ett kund løs mi Bivel uden aa ha æ Præjst te a stav for? Jow migi ka a saa! Det war ett andt Terre!

Vil I nu baare sætt jer om paa æ Bænk, bette Folkens, og faa jer Pief stapped, saa faar a mæ imedlergodlaw sunded paa æ Stilling. — — Sesaa, nu er æ Mand parat; saa ka vi gjân begynd.

Gammel Jehannes.

STUR FREMMED TE ABRAHAMS

Det war en møj skjøn Sommerdaa, a tinker, det haaj wot søen omkring ved Se-Hanns — Abraham haaj lig wot henn og hjælp æ Dreng med aa faa æ Kyer kobbelt ud; nu haaj han saat sæ ved æ Husend for aa dums en jenle Ywblik, inden han ijen skuld te Affensiren. Han haaj ett sæt manne Minutter, saa begynder æ Hund aa søg.

„Jow; det ska en nok pass; nær ennaan jen sku ha en bette Blund! Det lied Maag! Der er da aaltid søen Molør ved den Hund. — Ih, ti nu still, Dine!“ —

Æ Mand war jo ett tepas mej, te han søen skuld forstyrres i hans Soven. Men æ Hund bløw ved aa gjelster. Abraham slaar æ Brikker op og ska rigtig te aa taal Donner te æ Hund; men saa fæ han helsen nø andt aa kikk atter!

„Ih, Død og Verden! hwem war endda det, der kam higend nied øwer æ Towt? Trej Persowner, den jen hans Hued hywer end de anner.

Nu haaj Abraham da aalle sit saa skjønn Kaa'l i hans Daw! Hwem kund endda æ Mennesker vær? Lig med jet slaar æ nied i ham som en Lyssen:

„Det er Worherr!“

Og han løver imud dem, som han gik og sto og kaaster sæ nied i æ Dôg for dem:

„Walkommen, walkommen! Nu haar a vint atter det i aal mi Løwdaw. Gud ske Tak, te I endle kâm! Men kom da nu ind og hwil jer! Nu skal a slaa nø Wand op, te I ka faa jer Fedder wasked; æ Vej er saa støwed i æ Daw, en skuld da hôf, der snaar maatt komm nø Regn.“

Og imen de kam hen te æ Kjeld og kam aa æ Støwl, smutted han ind te æ Kuen:

„Da er æ helsen stur Fremmed, vi haar faat, bette Sara! Haar du nøj i æ Spiskammer?“

„Ih, er der Fremmed? Hwem er det da?“

„Ja, blyw nu ett hiel hentavn: „Worherr og tow af hans Engle!“

„Aae Jøsses endda! Tror du, de ka spis Kalkjød? Ja, det er fæsk og nydele nok. A slagter iguer. — Huer er de?“ hwisked Sara og vild kikk ud aa æ Vinni.

„De staar og wasker dje Fedder herud ved æ Kjeldtrow. Vil du’tt mej ud aa hels paa dem?“

„Nej, nej, a staar her i mi dawle Pl«ger!“

„Jaja da; læd mæ nu si, du lawer æ det bejst, du kan. — Aae, bette Sara,“ saâ han og slo hans Aarmer om hinne Hals, det er den skjønnest Daa i mi Lyw!“

Han ud te de Fremmed og fæk dem te Sæd, og ind te Sara ijen, lisse sor; te ett hun sku gaa hen aa glemm nøj. I ka trow, te der bløw brast op!

„Nu skal I snaar faa en Bej te æ Fød; I haar gavn en laang Vej, I ka gjân vær sulten,“ saâ Abraham. Og dér kam en nøj Dug paa æ Burd, det war da’tt sær. Der war migi ingen small Stejer. Han haaj jo en Gord i Mamre dengaang, haaj Abraham, og han war aaltid godt øwer hans Sager; og sjel om Sara war nøj aaldre — hun haaj lig fyldt de niogfis — saa war hun sgi endno en hwell Kwind i en Gord.

Nu, som de er kommen te æ Skyw — de fæk Kalstieg og Tykmjælk med en ordenlig Law Flød og Sukker paa, saa det war karenmæ en gued Løwmaad — saa sejer Worherr: „Hwor haar du æ Kuen henn, for Bø’n er her jo ingen aa?“

„Sara er ud i æ Frammers,“ sejer Abraham.

Hun vild jo ett ind; hun tøt jo ett, hun war snøg nok, forstaar I. Men hun holdt jo æ Dar paa Klem, for hun vild jo iløwle godt hør atter, hwad de saâ.

Det er jo nysgjerre, æ Kwindfolk!

„Om en Aars Mued, nær a sejjer her ijen,“ saâ Worherr, „saa ska du’tt vær saa baanløs, som du er i Daa, Abraham.“

Saa høt de jen, der grinned baag æ Frammersdar. Det ynd Worherr ett.

„Hworfor grinner Sara?“ saâ han. Nu kam Sara søen hal hen i æ Darkarm, og hinne Forklæ haaj hun opp for hinne Mund.

„Aa, du maa ett vær vred, men a kund ett baar mæ for aa li ved det, du sidst saâ.

Herreguj, vi er da en Par møj aaldre Mennesker, og

saa skuld søen en gammel Hejring som mæ gaa hen og faa den Plasir!“

Men Worherr vild nu ett læd sæ træd aa:

„Som a haar saâ jer: Næjst Or ved samm Tid Aa's, da ska Sara haa en Søn!“

Og misajn kam æ osse te aa sæd!

FAA'R OG SØN

En Næt vaawner Abraham op af hans sød Søwn og tyt, lissom der war jen, der raaft paa ham. Han letter sæ op paa æ Aalbo og lyder: Tho det war da underle, nu sak æ hiel hen! Saa haaj æ wal iløwle wot nøj, han haaj dremt. — Der war endno ett nø Mindsel af Daa. Æ Kok gaalt paa æ Raan, æ Maan skjared paa æ Kalgaard-dig, og en Ræw to ynkele afvej jesteds ud mell æ Hied-bakker. Abraham lod ijen hans Hued syk imud æ Pud og fild i Dumsen. Men nu war æ der anden Gaang, og det lig te det skingred i æ Bjælker:

„Abraham! Hører du ett! Det er heropp, en kalder paa dæ!“

Nu kan I trow, Abraham bløw wogen.

Den Stemm kjend han. „Aae bette, søde Worherr, nu koummer a!“

Abraham hwist hans Hæl øwer æ Stok og sto med hans gammel baar Fedder paa den kold Gwol, imen æ Røst bløw ved:

„Du haar en jenle Søn og faar wal naple flir. Ta ham ved æ Haand imaan den Dag, og mød mæ paa æ Offerhyw i Moria Krat; du ved, hwem a er!

A er bløwen lied ved di Lam og di fied Beder, mi Faa'r, nu ka du komm og gi mæ Isak!“

Abraham sto, som war han bløwen howormslawn. Kund æ vær Worherr hans Mjenning? Bette Isak — hans jenest Baa'n, hans Ywstien, ham sku han nu legg

ød! Det haaj Worherr saa te ham, og han plejed ett aa sej nøj mir end jen Gaang!

Abraham sto' og bløw aal sølle; han mærked hwerken de kold Stien under hans baar' Fedder, heller æ Natkuld, der begynd aa søg ham. Det war knap, han kund sans aa find ad æ Seng ijen, og Søwn war der aalle aa tink ved. Søen laa han og vent paa æ Dawskjar, imen manne bedrøwele Tanker gik gjemmel hans gammel Hued.

Aalle saasnaar det begynd aa lystes, saa han op og ud og faa æ Kreaturer ponnied te, inden de sku te Drawen.

Sara vownt og fand hans Lej kold.

Ih, det war da en sær Tid aa staa op paa; hwad kund han ha aa gaa og rumstir atter den Tiddaws?

Nu kam han ind i æ Bryggers. Ih, hør te ham, nu slef han en Knyw paa æ Dartrin!

Hwad haaj han aa brug Knyw te? Vild han te aa slagt? Det plejed da gjân aa vær hinne Bestilling.

Saa war han ijen ud ad æ Dar, og Sara fild hen, da hun ett kund følle hans Traj længer.

Abraham haaj nu gjord aalting istand te æ Tur; en Øg sto for æ Stowda, hwor en Swend sto og holdt ved æ Mul aa'en.

Abraham gik ind i æ Kammer te bette Isak.

Nu war æ halles lyst af Daa, saa en kund begynd aa skaalm det jet fræ det aandt derind.

Abraham gik hen imud æ Baa'ns Seng.

Der laa han og sow saa trolle med hans rund, rød Kinder nied i æ Pud; hans jen bette Fud srak udenfor æ Dyn.

Abraham to hans bette sped Haând og kaldt:

„Ka du vown, mi Baa'n! Du sku gjân med di Faa'r ad æ Bøj."

Men den Bette war laant henn, saa æ Faa'r maatt te aa taal høt te ham.

Det haaj æ Muer lejn og hør! med det samm sto Sara i æ Dar:

„Men hwad er æ, du haar for? Vil du da ryw æ Baa'n op af hans Søwn den Tiddaws?"

Abraham haaj gan og list saa forsigtig, han vild jo ett, hun skuld' ha vidst nøj om æ.

„Aa, det war nøj a laa og tint paa i Næt, Sara. A faar ingen Row i mi Sind, får a haar wot opp i Moria

og tal med Worherr, og dér skuld a gjân ha ham mej, for en jenle Gaang.

Æ Vejlo er jo da ogsaa saa skjøn."

„Ham mej! Te Moria! Dér plejer du jo aalle aa ha ham mej; han er jo aaltfor bette te det." saâ Sara.

„Ja, søen tint a ogsaa fár; men nu finder Worherr maaskisæ, te han er stur nok!

Men gaa nu ind, bette Muer, og staa ett dér og ta Kuld i di baar Linned."

„Hwitte kommer i saa tebaag? saâ Sara.

„Det ka a bejer sej dæ, Sara, nær du sir mæ ijen."

Med den Beskejen maatt hun list aa.

Naa, de kam te Dalren. Det war den skjønnest Maânstûnd, en kund ønsk sæ.

Æ Suel skjenn og æ Fowl sang; men hwad kund det rør Abraham? Han haaj jo hans egen taang Tanker aa gaa op ad Bakker mej.

Hwer jenneste jen krêst de om æ Baa'n dér, og det der sku passir i Daa.

Hwor læng haaj han ett gan og vint paa den Søn! Tesidst haaj han næsten slan æ af hans Tanker, for Sara war jo bløwen en møj gammel Kvind.

Men saa war Worherr kommen te og haaj gjord dem den sture Gled.

Aalle haaj den Baa'n nue Stund sin wot ud aa dje Tanker.

Og han haaj aaltid wot søen en nywle bette Knæjt, der helst war ved æ Faa'r.

Kjor han ad æ Mark med æ Stud — æ Pisk maatt han aaltid aastaa te den Bette; sku han hen og legg æ Se — affentow stak den Bette æ Haand i æ Sædløf for aa faa en Haandfuld og saa mej.

Og saa sku det nu vær rejn forbi! Hwad Worherr jen Gaang haaj gin, det vild han nu ha tebaag. Isak sku nu rywes fræ ham, ett syg og bleg og hentær; men som han gik dér og dulred med hans klaar Øwn og hans rød Kinder — søen vild Worherr ha ham.

Abraham vild skywl hans Torer for æ bette Kytter; men Bø'n er tit saa ajtsom øwerfor den Slav; og han bywer sæ ind under æ Faa'rs Ansigt og sejer:

„Faa'r, hwad er du kid aa? Hwad Faa'r?"

„Aa, mi bette sød Dreng, der er saa manne Ting i Verden, som ka bedrøw en gammel Mand.

Men det maa du ett tink ved.

Haar du plot aal de Bær, du vild? Vil du saa ett op paa æ Øg ijen?"

De war stavn aa for aa lenn æ sølle Dyr, imen æ Vej war saa brat og saaned.

Hwer Tagn løf Isak rundenom æ Faa'r, to ham snaar ved den jen Haând og snaar ved den naân, kam saa med en Blomst og saa med en blank Stien, han haaj funden; æ Faa'r skuld si æ og føl paa æ hwer Krumm.

Søen gik æ Tid, men æ Vej den steg.

„Faa'r, a vil ett gjør dæ harmt, nær a blywer stur. Vil a, Faa'r?"

„Nej, mi Dreng, det. . . vil du. . . vis ett."

„For nu blywer a da snaar stur. Nær en ka hjælp si Faa'r, saa er en da stur?"

Den Bette war ijen kommen op i æ Saadl. Han saà og gynged agter og fram, lejt med æ Øg si Man, rajt i æ Kaarre øwer æ Dyr si Ryg og fæk nu en stur Knyw list op aa æ Kaarre. Abraham ta'r en limpele ud af hans Haând og sejer:

„Rør ett ved den lied Knyw, bette Isak; den er altfor faarlig for en bette Dreng."

Lidt atter sejer æ Baa'n:

„Faa'r, nu haar du rigtignok glemt nøj hjemm."

„Hwad haar a da glemt, mi Dreng„"

„Du haar rigtignok glemt en bette Lam te Worherr! Hwor skal vi nu faa den fræ; hwad Faa'r?"

Abraham skywlt hans Ansigt ind ved æ Øg hinne Lysk, imen han swor æ Baa'n:

„Ska vi læ Worherr om, hwad Lam han vil nywes mej, mi bette Dreng!"

Nu haaj de nowed æ Plads, hwor Worherr haaj saat dem Stæwn. Det war søn'en kywl Dojs, der laa høt øwer al Ting, og hwor en ku si ud øwer æ Land te aall Hjørner; æ Suel warmt saa fryntele paa Eng' og Awr, æ Dôg drøw nurdenind, æ Tôg hænd rundenom paa æ Bakk'sider, og æ Høwder brøld saa kowte og kjælle og rist æ Hwonn nied i de dôged Kjâr.

Men Abraham gik som med en Spægger i hans Sid.

Han band æ Øg ved en Rawt og begynd aa law istand te en Aalter. Føst vælt han nø stur Stien øwer hinaan, saa lâst han æ Skottørr og æ Brind aa æ Øg og laa æ

oweno dæ hæ Stien. Isak kam slævend med æ Stykker te kam, lo te æ Faa'r, nær de vild kaâst ham øwer End, tripped og traj og dummelt astej atter mir.

Endle war Abraham bløwen færdig.

„Skal æ saa vær!" sukked han og saa laangle mud æ Himmel.

Men Swar kam der ingen aa.

„Ka du legg di Hinner paa di Ryg, bette Isak!"

Æ Dreng war opdrawed te aa lyd; han gjord, som æ Faa'r bad ham.

„Faa'r, du binder saa haadt!"

Nu sto de lig op ad æ Stien. Æ Baa'n begynd aa skræf:

„Faa'r, det gjør saa ondt! Du haar bunden mi Hinner saa haadt!"

Æ Faa'r smed ham op med en jenneste Taw; æ Knyw war lig øwer hans Strûf.

„Hoj, hoj, hoj! Læd nu dæ her vær nok, Abraham!"

Hans Handled var lissem den var brækked; æ Knyw ralled nied mell æ Stien.

Worherr haaj ett m'nt nø ondt med æ; han vild baare ha æ Mand saat paa Prøw; og den fild søen haadtlelaaren; da for wos aa tykk!

Abraham løst æ Rêf af den Bette, to ham op i hans Aarmer og kyst ham.

Men Worherr fæ jo iløwle hans Offer, for en tôvle Væjjer, der haaj staan og burjed mud en Tur'hækk og faat æ Hwonn ind, hwor en ett ku faa 'em ud ijen, den maatt jo nu hold for.

Søen bløw Worherr fornywed.

Og saa end' da hér for den jen som den naaen Maaengraad i Awtengled!

EN RÆDLE SLEGI

Læd mæ nu si, hworden a ska faa Samling paa æ . . .

Det war søen nys atter, de haaj faat dem en Kong i Israel, Savl I ved.

Det haaj jo stavn haadt paa, for Worherr tyt ett om æ; og det ka a misæl godt forstaa, for d e t er nøj, der tærer o æ Land, saa det bundter nøj; og haaj en saa endda nø Lig aa æ; men Gud bejr æ!

Men d e war nu ett te aa snakk terett, en Kong maatt Worherr skaff dem, helsen to de'en sjel med hæven Ret!

Og si saa, saa underle det ka gaa te i Verden:

Savls Faar, gammel Kiis, han war en Mand, der sô godt ved æ; han haaj Fôr, han haaj Høwder, og han haaj Hejst, saa det grylt!

Saa en Daa war en Pa kjælle Plag saat te Rend; og søne nøj det ka jo rend laant aa æ Land, om ingen møder for æ. Og da der war gavn en Tid, og det ett war vend tebaag, saa sejer æ Faar te æ Søn:

„Hør, Savl, ta en Størrisknæjt med dæ og gaa hen og find mæ dæ her Klojjer, det lied Maag, te en ett ska ha lyst atter æ ved Kjerkstævn.“

Ja, Savl han gjord jo, som æ Faar bad ham, det war jo ett sær; han fæk en Kjep i hans Haând, en Melmad i hans Lomm og kam te Skræwen.

Og de drow gjemmel manne Kjerksown, men gotten Plag' kund de ett faa nø Spur paa.

Men Savl skuld endda faa nøj ud af hans Gaang, for bejst som han gaar og tunter atter det her, saa møder han S a m u e l, og han haaj læng gan og vint atter ham, for Worherr haaj jo saâ ham Beskejn, og han „salvede ham til Kon-ge“ øwer æ hiel Land.

Saa hiel tomhinned kam han nu iløwle ett hjem te æ Faar.

Søen bløw Savl da Kong, og det en Kong af den rett Slaw. For en bown Kaal d e t war han for Aller.

Ingen, der nowed ham længer, end te æ Skaaldre!

Nær han s t o op war æ aa si, som aall anner sô nied, om saa de rat sæ paa æ Tæender.

Han war ett gued aa byw æ Nakk paa, saalæng han haaj Worherr med sæ. Men det fæ jo End deswarr!

Worherr ska ha send ham en ûnd Aând aa draawes mej, hwadenten det nu haar wot den Slemm sjel heller jen af hans Kanutter; der er jo nok af dem!

Det haar a nu aalle forstavn, te Worherr kund nænn te, men Savl maa wal ha gjord ham fortrydele paa en Maad, som enaan ett kjender.

Nok om det, Savl war kommen i Kri med dæ her sølle grimm Filistre, saamøj nø røvsk Pati, der aalle gjord andt end Skaarstykker.

Dem haaj han wot i Krammelurris mej fár, og hwer Gaang bløw de mir og mir koldhøgen.

De haaj nu slavn sæ nied paa en Bakksid, hwor de war kjor op med dje Kanowner, dje Bøsser og dje Værker, Simensak og Menâsi!

Saa haaj de da ogsaa slæft en Kjemp med sæ, Goliat de kaldt ham, og sønen Krigskaal — ham er der vis aalle sit Maagen te i nowe Sla, for han molt fræ hans Nies og te hans Knogler sejs styvle Al.

Ja, det war en javn Slegi aa staa øwer for!

Og saa som han war staffired ud!

Han war i en Jærnkjowl og en Pa Kobberbowser, og en Hjælm paa æ Hued som en Dejnkaa, og han stod og pejt med en Spyd, og den war tykker paa æ Skawt, end den villerst Bjælk i æ Laad.

Og hwer Daa, nær æ Skinting haaj faat hans Dower — for han war en Kaal, der sku ha nøj i æ Lyw! — saa gik han ud paa æ Bakk og brøld; saa det kund høres øwer syw Kjerksown. Det war jo for aa ræd de anner rejn hen, kan I forstaa det?

Ja, som han da trued dem paa æ Bælle!

Han skræwed ud paa de her trej Als Bjen og sparked i æ Brinker, te æ Stien fløw — for rigtig aa ta æ Bøw fræ dem, bandt, saa der gik Blaanner for jen si Øwn, imen han hwøwted ad dem og saâ:

„Aa, vil I ett lig kikk hérøwer, I bette løjn Kaal!

I kund fandenmæ vis træng te aa faa jer Øwn laa om i æ Rammer!

Ja, vil I ett nok komm, imen a haar æ Warm — a ska dæwlenmæ sætt jer jer Nies i Braândkass!

Saa det er den Slaws Pillikratværk, de kalder Søldaater

øwer ved jeranner! I skuld heller ha bløwn hjemm ved jer Muer og lær og bind jer Bowser op, inden I vil nappes med Kaal af mi Starels.

Og du, Savl, der gjelder for en faale Kaal, nu war æ Tid te aa vis, hwad du er gjord aa.

A sir nok, du krykker baag de anner. Aa, hold dæ nu ett tebaag, bette Savl; maa a'tt prøv aa maal dæ mell æ Skaaldre med den her bette Staag?

Ta baare di Drengi med dæ, saamanne du sjel vil, og kom mæ saa nær, a ka now jer: A skal mi Salighied law en kjøn Fad Finker af jer!"

Ja, som æ lied Skuel da testilired dem!

Tho han kund jo mærk, de lod sæ forknytt, og det war jo hans Handel.

Men saa kam der endda nø andt i æ Spil. Hør ikkuns nu!

Søen en Staânds Vej fræ, hwor dæ hær gik for sæ, der bowed en Buendmand, de kaldt Isaj. Han haaj en hiel Rewl Sønner — ott, om a hower — trej war med Savl i æ Kri, fir war hjemm ved æ Faar, og den femt i æ Mark ved æ Høwder.

Han hed Dawed, og skjønt han war den ungest, saa war æ j'ett fri, te han war den villerst aa æ Flok, hwad I snaar ska faa aa hør.

Tho han war jo endno betleajted te aa vær Kongens Kaal, skjønt der war Mued nok; men en ska jo ogsaa ha nue hjemm te æ Bestilling; helsen gaar æ karenmæ skidt med dje Krigshandel — og han war en faale hwell bette Knæjt te aa ponne om æ Kreaturer, ja, som han kund faa æ te og lykkes og trywes, der haaj han nap hans Lig.

Han sku snaar faa æ vend harom, om det skaft sæ skaars hæ skajle, og han war ett ræj for aa vov hans Trøj, nær det knied.

Jen Daa war der kommen en Løw' ind o æ Awr.

Det war en slem Kammeraat og faa imell æ Fôr!

Og den snapped jo jen aa æ Lam lig for æ Nies af ham og ad æ Hied en lod ta! Men Dawed han war ett taft obaag; søen vild han ett aa med hans Lam; han sætter atter'en, nowed en ogsaa og gaar for'en med hans Kjep.

Men den er jo gal som Filax; den reser sæ imud ham

lig paa æ Baagbjen, som skuld'en ha sluged ham lig med det samm.

Men Dawed han war ett forfár, han tar'en ved æ Skjegg; der staar de søen og bødles; men saa paa jen Gaang: imud æ Jurd med'en, en Knæ paa si Bryst, og æ Kjep i æ Gâf aa' en. Æ Lam maatt en aa mej; harovs! og æ Lyw owen i æ Handel!

En skuld jo snaar undres øwer, det kund vær sand!

A tinker, om ett det haar wot en bette Ung!

Men saamøj en lywle bette Knæjt war æ; ett søen nø Tud'maag, som det en faar te Hjorrer nuomdaw.

Naa. Æ Muer hun gik jo derhjemm og sylred øwer de trej ældst, der war med Savl.

Tho det er nø lied nøj, det Krigsvæsen, for der skir gjân Skaad ved æ! Og æ Muers Hjat er æm, saa sjel om hun nu haaj ott Sønner, saa tyt hun iløwle ett, hun haaj nue aa omvær aa — paa den Maad.

Men hun war jo baare en sølle Kwindmennesk, og hwad kund hun gjør fræ heller te?

Men saa jen Daa saa haaj hun da baaged saamøj nø gued Pandekagger; det vidst hun, te det war nøj af det aalvillerst, hun kun byd dæ her Sønner, der war ad æ Kri. Men hudden skuld hun endda faa æ send te dem? Ih jow; der kam jo Dawed springend øwer æ Lukkidig — han war jo aaltid tefars — og hun faar æ Knæjt vinked te sæ.

„Aae, bette Dawed, du er jo søen rask Dreng, som en aaltid ka stuel paa; kund en ett faa dæ te aa rend hen te di Brøjer med det her?

A er da rej for, te de ett faar nø ordentlig te æ Fød. Og det war da osse raar aa ved, hworden de helsen haar æ; en gaar jo her og hører aalle en Urd fræ dem.

Du ka nok faa en Knæjt te aa hold Yw med æ Høwder saalæng.

Det er jo aalle ward aa sej nøj te di Faar om æ." —

Jow, Dawed han war allat!

Det war jo da nøj for søn en Kytter aa komm ad æ Bøj og faa nøj aa si.

Og æ Muer hun faar æ Pandekagger i æ Tejn, og a trowr migi osse hun laa en bette Kukmand ved'em, tho „uden Mad og Drikke dûer Helten ikke", og hun fløied Daved æ Tejn i æ Haând:

„Læd mæ nu si, du skikker dæ wal!

Og nu maa du'tt giân lett æ Laag, for de skuld jo helst behold æ Warm.

Og h e l s dem nu saamanne Gaang fræ vi gammel herhjemm. — Naa gaa saa, mi Baan, og Gud vær med dæ!"

Og Dawed han gik nok saa wakker hen ad æ Vej med æ Tejn i hans jen Haând og en gued Raamjælkspandekaag i den naaen.

Det war helsen nø andt for gotten Daved end aa legg ud ved en wot Dig med en Trøj øwer æ Hued og gi Ajt paa no skajle Fôrkræger!

Naa, Dawed kam hivend nied te æ Brøjer og fæk Aagjøring paa æ Muer hinne Pandekagger; det war lig Mad for Mowns!

Han haaj ogsaa faat en Par grøn Woster og andt Edelswôr mej te æ Skjesant, de haaj, og det bløw tawn ham møj wal op, og en beløven Klør det war han, saa der war ett den Dom hæ Diel han ett maatt si; dér war ett nøj i æ Vej, and han kund gaa ud og ind ved æ Vagt, som han vild.

Og det war lig nøj, der past ham; for Guj bewôrs, hwad w a r dér ett aa si paa for søen en Kaalsen!

Aalbejst som han staar og spjelker æ Øwn op snaar paa det jet og snaar paa det andt, saa kommer ham æ Slegi — Goliat — ijen pransend, skræwer hen og strammer sæ an med hans Spyd og hans Værker og g i r hwer Brøl fræ sæ, te Gud spaar wos! Ja dæ Hwæl det rædle Spetakel kund klemm af sæ, ret saa det skingred jen i æ Ører! Og Savls Folk — saasnaar de saa æ Slamper, saa blatted aalting aa æ Hinner af dem, som de gik og sto, og den jen vild immer baag den naaen; ingen turd vær den forrest, ihwad det saa maatt gjeld. Ja om det saa war Savl sjel, saa saâ de for redle og sand, te han gik ad æ Seng og kravlt under æ Dyn og war ett te aa trøst. Søen haaj dæ hæ Skumpi lawed æ med hans Skjesu og hans Brølen.

„Ih hwad er endda det for en Kreatur, der staar søen og tar opaa?" saâ Dawed; „tho han brumler snaar warr end jen af mi Faars Tyr derhjemm."

Naa, han fæ jo snaar Beskejn om, hwem æ Skinting war, og hwad Savl haaj lowed ud — hans villerst Dætter

og Guld og rød Trummer — te den der kund undlyw ham.

Dæ hér det slo migi Dawed i Lôtten, og han vild ha nø mir aa ved om æ Stilling.

Men saa kam den ældst af hans Brøjer og war møj værkele, og han sejer te æ bette Swend:

„Hwad, staar din Knæjt endno hér og glyner! Ska du'tt hjem og wand æ Kal'? Her er ett æ Plads for søne Swend; det ka vær skrumled nok for en naaen. Se du nu aa pikk aa!"

„Aa, ka du'tt læ mæ staa! A gjør wal ingen Uskjel," swor Dawed og spruded ud aa æ Ywend.

Æ Knæjt war ett te aa gjenn hjem. Han vild ilaw med æ Slegi hesøwer.

Han lod sæ forlyd mej, te han war mynde for aa pirl den Hertug øwer End.

„Sønen Slunder, søn Stø Pæsen, sønen uomskoren Radbælle, der sto og gjord tyk Nar af baade Worherr og aall anner; han fortjent aa faa hans Nies te aa legg, hwor han taft hans Frôd!"

Og hwad han kund faa aa sej; æ Dreng war saa opirred, te han inderlig bevverist.

Det kam Savl for Ør, te der war kommen søen bette muede Klør te æ Lejr, og han forlaanged aa faa ham aa si, og Dawed bløw før ind i æ Kammer te Kongen og maatt fortæl ham, hwad Ajt han haaj.

Og Savl saà paa den her bette Morris, der kund staa under hans Aarmhwoller.

„Og du'el legg den slemrige Kjemp ød?"

Ja, Dawed var vis paa, te han nok skuld slaa den Vî fræ æ Skogger.

„Nej, nej!" saâ Savl og laâ hans Haând paa æ Dreng hans Hued, „søen maa du'tt lieg med æ Lyw; du er endno en ong Persown, men han er en Krigskaal „fræ hans Ungdoms Dage."

Gjør æ ett, bette Dawed!"

Men æ Knejt war ett te aa raad mej; han vild som han vild.

Ett engaang Kongen kund kwist ham fræ æ.

Ja, ja; saa skuld han da i Kongens egen Klæjer.

Naa, Dawed trak af hans Trawallitøj og kam i Savls, men Død og Verden, sikke en Syen!

Nok war Savl en alworlig Mand, men her kund han iløwle ett baar sæ for aa grinn. For hwor det ett war for bred, der war æ for laang.

En Kobberhjelm sak ham hiel nied om æ Ører, og da han saa skuld i Savls Staaltrøj og Kobbermundiring, saa maatt de ligfram ta og daj ham, for ved egen Hjælp kund han knap faa den jen Fued om den naaen.

Det ka en jo snaar forstaa: paa den Fasown kund han ett gaa imud æ Kjemp. „Nej nu ska I læ mæ vær, og læ mæ pass mæ sjel!“ saâ Dawed.

Og det maatt de saa ogsaa gjør, skjønt Savl rist paa hans Hued aa æ.

Aalle saasnaar war Dawed kommen udenfor æ Dar, fâr han astej, men han kund pinspring, nied te en bette Bæk, der war. Og der laa søne bette glatt Stien, som æ Wand haaj slikked øwer; han tar en fir-fem af de her Stien og putter i hans Taâsk, fæ hans Slyng aa æ Lomm, hans Kjep under æ Aarm; saa war han tepas!

For det aa slyng en Stien — det war nøj han war kjend mej!

Og nu begynd han aa søg æ Kjemp.

Han gik nurden om ham og kam vejsten te ham for ett aa ha æ Løjt af ham.

Der sto han og loged lidt og høt paa, hudden han balsenired. Det war naple nok, han kund kikk te æ Over af ham. Æ Øwn sto i Kjemp hans Hued som en mandhwolm Koks, æ Frôd vælt ham ud øwer æ Skjegg og stent laant hen, som nær en Helmes skummer fræ æ Bjedsel; han glowed jo saa høt, te han ett kund faa Yw paa saa smaa Folk som Dawed.

Endle bløw han ham da wôr og maatt nu te aa kig' nok saa nejle.

„Hwad er du for en ussel Majk, dér kommer kryvend?

Gaar du og lieder atter gal Skjellinger, da maa du helst hold dæ paa di egen; for herøwer spiller vi Klink med den her Slaw!“

Hér hug han hans rædle Spyd nied i æ Jurd forved Dawed, saa æ Saând sto op om ham.

Men Dawed han veg ikki ud af Flækken; han sto lisse frimodig med hans bette rød Kinder, og han war ett ræj for aa knævver ijen.

„Hwad sejer din Mjatt!“ brøld æ Kjemp; „a trowr saa

mi Salighed te den Pøjke træder mæ imud; ta dæ iwôr, te a ett drejer dæ en Sandskaag, saa du røger flir Daw ind i næjst Ug! Staar du og stier ad mæ med en Piskskawt? Tror du, *a* er en Hund, der skuld ta imud Stryg af en Hwalp som dæ!

Kom her med di Kjep, din Kjepdreng!"

Men Dawed, der nu haaj list en Stien i æ Slyng, han løver lig ind under æ Kjemp aa rover:

„Bed nu di Fadervor, din arm Synder, for nu haar du ett manne Graader aa gi aa!

Og kom saa hér, aal I swot Rawn, saa gir *a* jer nu Fød for manne Daw!"

Her swinged Dawed hans Slyng; æ Stien skor afstej og ramt æ Slegi lig i æ Stjern.

Goliat — aalle jen Urd han mælt mir, men blatt! sak han lig nied paa hans Æst.

Og Dawed — han war et hjamsk, han hen, Goliats Savvild herut, æ Hued af ham, saa en trilt!

Og da æ Filistre saa dæ hér, saa det afstej, men Remmer og Tøj kund hold; de rend jo for æ Lyw — men Savl og hans Mænd de war i æ Hæl af dem, og de møwred jo nied aa æ, saa det fild som Skurrehatt.

Men da æ Sla war te End, saa maatt Dawed jo ind te Kongen og skrøwt, hwem han war, og hwor æ Faar war; det war jo'tt sær! og da Dawed kam ind, haaj han Goliats Hued ved æ Haar; nu war de jo knap saa ræj for ham, som de haaj wot; men de flest sigted iløwle atter æ Dar.

Men det kan I stul opaa: atter den Daa saa bløw der missen andt for Dawed aa bestill end rend i Stunthueser ved æ Hjordkjep; nu fæk han en rød Kjowl om æ Skaaldre, en Plomaas paa æ Hued og bløw jen af de villerst Mænd i Kongens Gord.

Søen gik det!

SAMSONS BEDRØWTER

Nu men a er i Træk, saa skal I iløwle hør, hwad der fortæles om ham Samson, for det war da saamøj en Brølstoder.

Jen Gaang haaj han da faat søen en Lyst te en Kwindmennesk nied ad nøj, de kaldt Thimna, te. A ved saagu ett, hwor det war henn, men saamøj ka a da faa ud aa æ, te hinne Faa'r war jen af de her uomskorne Filistre, det vil wal sej paa godt Dansk, te hun war aa æ Kjeltringslaw; saa en sku jo ett tykk, te det kund vær nø Ganning for ham. Men Fanden slaa ham, æ Sluri, han war nu bløwen hentavn af den her Pig'baa'n, og han kam te æ Forældre og saá, te han maatt ha hind te Kuen, det kosted, hwad det være mô!

„Det er a endda kid aa aa gi mi Mind te," saa æ Faa'r, „tho det er snaar som aa skamm æ hiel Familli.

Du kund wal ha funden jen, der haaj klæj dæ nok saa wal, vild a tykk."

Men det war som aa slaa Wand paa en Gjejsling, det æ Faa'r saâ; her hjalp hwerken Løn hæ Bøn; æ Tøs vild han jengaang ha.

Naa, hwad skal en snaar still op, nær en Knæjt kommer paa de Tanker? En maa jo helst læ æ faa hinaânt, inden det gjør nø andt gal.

Saa pampred da æ sølle Faa'r afstej med æ Søn jo da, hen for at faa dæ her lawed istand.

A ved ett, hwad Vej de to'; men de sku da'wl sajtens te æ Præjst med æ.

Naa, som de gaar og stumler hen ad æ Vej ad Thimna te — æ Faa'r saâ ett manne Urd, for han war jo bløwen nøj urrise øwer dæ'her — saa løf Samson en Ywblik ind i en Vingaard, det vil jo sej søn'en Anleg — inden de nowed æ Bøj; og der kam der saa en brølend Løw imod ham og den vild kaski nap ham lidt i hans Bowser, og det vild han nu ett ha'en te.

Han haaj ett nøj i æ Haând, hwerken Kjep eller Staw, aa værr sæ mej; men han war jo saa grutstærk, te han ett vidst, hwad han skuld gjør med æ Kræfter.

Nok er det: Han sparker ud te æ Løw! Men saa haaj han en jo, og det ogsaa lig paa jen Gaang. Men hwad han haar aa gyer: han griber en lig i æ Kasilken, og kjek! herom med æ Hjaj, imod æ Jurd med'en, imen si Knokler ku syng!

Dér saatt han sæ skrævs øwer en, indte en war bløwen jawn tolle. Da'en endno ga en Pa Strujji fræ sæ, røw han si Kief op, æ Taang herud! Saa war d e n salwakred!

Saa gik han ijen ud te æ Faa'r, som ingenting war passired.

Naa, han kam nied te den her Pig'baa'n, det war jo da'tt sær! og han saâ saa forlift paa hind som en Rott paa en Sødmjælkswost; og der bløw lyst for dem, og der bløw bejen til Bojel.

Dér sku sgi staa Skrald, saa det dut nøj!

Æ Faa'r haaj Raad te æ.

Og dæ hér Filistre, de Gammel med de Ung, d e t sku jo mej tehôf.

Nu, imedlergodlaw som Samson gaar i dæ her Gywtmaalstanker — de ska jo vær møj sød — saa kam han en Dáa f o r nøj, der war næjsten endno søder.

Han war drøwn forbi dæ hæ Anleg, og saa tint han ved sæ sjel:

Hwad om du gik ind og saa atter, hwordan det haar sæ med den Løw, du to æ Pip fræ!

Naa, han gaar ind mell æ Trær.

Jow, der laa guednok æ Aadsel aa en. Men tho hwad war det? Nu haaj han da aalle sit Maag te Spil!

Dér war der en Swarm Bi, der haaj slavn sæ nied i dæ her Løwbælle, og dér saâ Kagger fuld af Honning fræ de hér Bi, og han snap en stur Handfuld af dem Honningkagger og smummed i sæ og slikked æ Finger; og æ Faa'r han fæk ogsaa en Gjew.

Naa, saa war æ paa hans Bojeldaa; de war kommen fræ æ Kjerk og haaj begynd aa rykk om te æ Burd.

Men nu war Samson ett saa lidt aa en Træjring, nær d e t to ham; han sku gjân ha nø Kommes for af jen Slaw heller enaan; og dæ her løjn Filistre dem kund han jo nok lid aa hold lidt for Trekant, det ka en jo'tt fortink ham i.

Nu haaj han gavn og sprekulired møj øwer den her Honninghistaarri.

Og som de nu sejjer ved æ Sup, og æ Lystighied er kommen søen javnhen i æ Vejr, saa sejer Samson, te han haaj lig en bette Gaad aa legg for dem; den war saamænd ett saa wanskele, men den der ku gitt en, han sku faa den finest Klæjmon, en ku si for si Øwn, og en rejn Skjot aa skywt mej.

Tho det war jo snaar, som vild han træj dem og sej, te de sô her ved hans Bojel som nø Swyner, der ett haaj tawn en rejn Skjot paa fræ Hjemmen aa.

Men det to d e nu te dje gued Nyw.

„Tho læd wos hør di Gaad, Fa'lil,“ begynd de aa rôf.

„Med Fornywels,“ saâ Samson og ryt ud med'en:

„„A fæk Fød ved en Slughals og sød Sager af den Brølstærk“ — kan I nu bej mæ Spids paa den?“ saâ Samson og letted sæ i æ Sæd.

„I faar syw Daw te æ.“

Syw Daw, saa læng holdt de Bojel der o Law; dér ku helsen lawes nø gued Basseraller!

Nu, de kløj dje Nies, summed sæ paa æ, saâ ind i æ Øwn af hinaan og to saa endno en Skjeffel Supp aa æ Fad.

„Tho det war da en sær tokkiwon Taal,“ war dæ nue der saâ og klipped Piefhytter mell Nies og Mund.

Anner saâ hiel fornummed og keg op i æ Lowt, som vînt de atter Hjøtar.

Jen selled sæ still fræ æ Burd, fâr æ Unnen war ædt, saat sæ i en Krog og grovelired for hans egen Regning.

Men æ Swar kam ett.

Og Samson sô og flired i æ Skjegg, skinked i æ Glajs for æ Bruj og glemt heller ett sæ sjel.

Og dér gik jen Daa, og de gik alsyw, og lig vidt war æ Filistre kommen med dje Gitten.

Nu war de bløwen hiel forfærlig og si paa, for ingen af dem haaj jo wot aa æ Klæjer i aal de syw Daw og Nætter for dæ her Sprekuliren, men de sô — jen her og jen dér, med æ Haând under æ Kind', og æ Haar nied i æ Øwn. Og de bløw ju mir og mir urrise, atterhaand som æ Tanker løf i Filt for dem. Og en Ywblik, da Samson haaj forladt æ Stow, faar de æ Bruj klemt op i en Krog, og de trued hind da paa æ Lyw, hwis ett hun hjalp dem med aa faa Klaaring paa dæ hér.

Og æ bette Kwindmennesk — hun vild jo da gjân rejj æ Lyw, det war da'tt sær.

Og hun gjord sæ jo saa sleg mud Samson, saa det war faale, græd hinne Øwn rød og saâ:

„Du bryder dæ ett en Hak om mæ!

Her er vi lig bløwen gywt, og saa ska en mærk, te du elsker mæ ett en Kieren; helsen vild du da aalle komm med søen Gaad og ett betro mæ det mindste om æ Forklaaring."

„Hvad er nu det for nø Snak, bette Trine; det war hwad det war, om a haaj rend aa plevred om æ te anner Folk, men ett engaang mi egen Foræller a haar betrowed saamøj som en Stavels," swored Samson.

Men nu ga hun sæ te aa tud for Aller.

Tesidst maatt han jo saa gi sæ, æ Taari.

Aalle saasnaar haaj hun faat æ Grev under, hwad hun lirked for, far hun hen og held æ i æ Filistre; for hun war jo aa æ Famille, og det war jo som en Flok rød Kyer.

Og da de fæ Hold i æ Forklaaring, saa kan I missen tro, te de kraant!

„Hwad er søder end som Honning, og hwad saa stærk som en Løve," begynd de aa mess.

„Er æ maaskisæ ett rigtig Fâset, bette Samson?"

Samson rynked nøj o æ Bryn, saâ affentow paa æ Kuen og dæ her Skintinger. Han kund jo snaar forstaa, hwem det war, der haaj slawn te æ Klokk.

Saa drejed han sæ om, hug æ Dar i paa hans Hæl, imens han saâ:

„Haaj I ett spænd mi Plag for æ Plov, nej minsæl om I war kjor æ Fur te End!"

Saa er en Tid atter — Folk haaj lig begynd aa ta dje Row — saa kommer Samson sluntend endno engaang ad Thimna te.

Han haaj wot ud i æ Land, nu vild han hjem aa si te æ Kuen.

Han haaj en Lam paa hans Nakk, som hun sku ha, og war i en Perlehumør.

Men hworlæng wôr æ!

Han kommer fløjtend og vil ind i æ Hus, men der er saa jen, der holder ham an i æ Stowdar.

I tho, det er jo æ Kuens Faa'r!

„Ih hwad er det for nø Kanallistræger?“ sejer Samson, han war ved aa blyw nøj knotter.

„Her kommer a med en Lam o æ Nakk og haar ett sit mi Kuen i manne Tider, og nær a saa vil ind, saa staar her sønen Slytter og viser jen æ Dar.

Hwor haar du gjord af hind?“

„Tho a trowed ett, du ku lid hind mir atter det der ved æ Bojel. Saa ga a hind hen te jen af di Selskavsbrøjer.“

„Hwad sejer du! Haar du gin mi Kuen hen? Da trower a, Fanden plawer dæ!“

Nu kund æ Stoder jo nok si, te det trak op te Torren, og han skynder sæ og sejer:

„Du behøwer ett aa savn en Kuen, bette Faa'r, a haar Tøser nok. Den ungest er baade bejer og kjønner end hind, du haar hat.“

Men Samson snurred i æ Dar med hans Lam, vend æ Stoder hans Hæl og saâ:

„Nær I Filistre gjør søne nøj ved mæ, saa kan I aalle vint andt end en Knytnæw af mæ!“

Saa to han hans Kôs ud aa æ Bøj, — og hwis han nu fløjt, saa war æ karenmæ aa æ Gal!

Nu ga han sæ ud paa Ræw'jagt; men han slo dem ett ihjæl, men lot dem ind, saatt 'em i Tyr, heller hwad han nu gjord ved dem, og da han haaj søen op imud en trehunder, saa det war lig ved aa ed hinaant, saa ska I nu hør, hwad æ Skaar hætted paa:

Han tar de hér Ræw, tow og tow, og binder dje Haller te hinaan med en Vill Halm imell, og da det er besørre: Ild i æ Halm, løs paa jen Gaang det Hiele, æ Hund' i æ Hæl aa æ, og huj! afstej ind i æ Filistre dje Kwonager lod æ ta!

Og dæ her glowend Braând der baagi det swej jo som al Ulykker, og de sølle Dyrer de sprang igjemmel æ Fald fræ den jen Awersend og te den naân og trilt ikold' og bjelt og to paa og sled jo i æ Haller for aa komm fræ hinaan.

Og æ Kuen, der sto og war mo og saa knajstar, det war jo nem aa fytt aa.

Og det slo Low op hér og Low op dér, klinkbrind æ Awer øwer, hwad der stod paa Rued som hwad der stod paa Raad'.

— Ja, det war en Vækildsblojs, som æ Filistre hower ham jen Lidt!

Atter det sammelt de jo paa Ondt, det kan en wal forstaa.

De tyt jo, de haaj faat dje Maalt branked lowle haadt ved ham; dæ hér det sku knag'mæ hævnes!

Og de fo'r ud og laa æ Land ød, og Samsons Folk kam te ham — han haaj lawed sæ en Grawôl ind i en Bakk'sid, for han ku ett mir vær ved ordenlig Mennesker — og de forklaared ham, søen Swøef han war for æ Land; nu vild de bind ham og gi ham te hans Fjender, forre æ Filistre sku læ dje Gjærninger vær.

„Ja," han kam sjel med æ Hinner, „væsegued, bette Folkens, bind mæ baare!"

Og de slo en Par gued nøj Hammelref om æ Handled af ham og slæft aa med ham hen imud æ Filistre; og da de sir Samson, begynder de aa høg med dje Remeddier, dje Køller og dje Værker; nu skuld han dænenmæ faa hans Bekomst!

Og de ska lig te aa legg Daller te ham.

Men aalle saasnaar mærker han, hvad Faar der er paafærd, saa kommer æ Aând øwer ham, og han begynder aa ras og skjær Tænd, og æ Øwn vend sæ i æ Hued af ham. Og jen — tow — trej — kjek! Saa er æ Réf slidt øwer som Uldgaar!

Nu kan I trow, der wanked Rappé te æ Filistre — aae, Død og Kritt!

Han bywer sæ nied og faar Hold i en Helmeskief, og med den øwer æ Hued flywer han som en Røj ind imell æ Filistre, og saa ka I trow en sak i Bund'! Smæk —Smæk, Smæk—Smæk! Lisse sor, lig nied i æ Stjern af dem!

De saa sæ ett om mir end jen Gaang! Hwad der ett undrend, det maatt heraus!

Søen ska mir end tusind ha faat æ Gowl vend i æ Vejr. —

Saa heller ett den Gaang endno fæk gotten Filistre Hæws paa ham; a undrer øwer, om de nowtid haaj faat æ, hwis ett det haaj wot for den Sags Skyld, te han war søen lowle slem atter Kwindfolk; det war ud, som det var hjemm: saâ han en Skywt, saa war han fræ æ.

Dæ her smaa Filisterpigger dem kund han missæl ett læ gaa.

Søen war han engaang gavn ind te en Tøs nied i Gasa.

Det kam ud øwer æ Bøj:

„Samson er her! Han er ind ved Stine Bethlehem!"

Og æ Filistre skyd sæ laangs æ Væggi og laa dje krumm Nieser paa æ Vinnier for aa kigg atter ham.

Jow, det war missen sand nok, der sô han; lig baag hinne Gaanvindel!

Nu haaj de fanged ham! Nu lot de dje Pwotdâr og saa imaatidle, nær æ Skuel listed aa, saa skuld de iløwle gi ham søen en Pa Ræk øwer hans Rygstykker med dje Timmeryws', te han ett skuld vær hægen atter aa komm saamøj snaar ijen!

Men Godmaar! Søen kam æ nok ett te aa gaa!

Henad Minnet vil Samson hjem.

Han kommer te dæ her Jærnpwot, men den æ slavn i Lôs.

„Det war der Raad for," ment Samson.

Han render te æ Kram søen med den jen Skaalder, saa Bolt' og Spægre og Stolper det flywer da Fanden te Sorre!

Og hwad han haar aa gye: han laser de her taang Pwotdar paa æ Nakk og hæfler afstej med æ op paa en rædle Flywbakk.

Dæ her løs Pwothængsler de slow ham paa hans Hæl' for hver Trin, han to. Men opp paa det alhywest der kylt han'em.

Saa kund æ Filistre jo faa for sæ og slæf 'em tebaag ijen, om de vild ha'em.

Ja, søen drøw han jo de særeste Kigser med dem.

Og han gjord missen ett nøj aa æ i Fuldskaw; for han haaj aalle hat en Brændvinsdrip i hans Mund, saa han kund ha stavn som Formand for dje Afholdsforening, hwor det sku vær.

Deraa ka en da si, te en behøwer ett aa drikk for aa law gal Stræger.

Men nu begynd æ aa lakk ad for ham.

Han war kommen nied te en Tøs ved Sorek Bæk.

Hun hid Dallila — en Navn, en næjsten ku dans atter!

Hun ska ha wot saamøj en ynde Kwind, og hun kund hinne Handtiring!

Ja, saa slinder hun war! Hun forstod aa gaa ham under æ Øwn, nær hun vild ham æ aalvæst.

Den Slaws Kwindfolk de er missel ett nemm aa ta sæ iajt for.

Og Samson wojed længer og længer ud, indte han ett war te aa rejj.

Ved den Tøs sô han æ Nætter med æ Daw, hiel hentavn af hinne Skjønhed og Kunster.

Det fæk æ Filistre Nysmaal om.

„Haa, haa!“ tint de, „der haar vi kaski den, der ska snær ham!“

Og de gik til Dallila og saâ:

„Du ska faa aal det Guld, du vil bær, nær du'el forlok ham og faa wos aa véd, huer de her grimre Kræfter sejjer.“

Jow, Dallila vild gjân tjen den Skjelling. Og hun to jo fat paa hinne Kunster.

Nu gik Samson ett lig med det samm i æ Saws, han spilt først lidt Hejgut med hind og saâ, te hwisomenstid hun væwed hans Haar ind i hinne Trendgaar, saa kund han bindes.

Og hwad hun haar aa gyer: hun faar det sture Kaalmennesk te aa legg sæ alstill, imen hun faar æ Væv igaang, og da han er blatted i Søvn, saa rover hun og sejjer:

„Nu haar vi aal æ Filistre!“

Samson flywer op og rywer æ Haar te sæ, saa baade Væv og Bom og Vævstien dasker rundenom mued æ Væggi; haaj hun ett sjel sprungen aa i Tid, saa tinker a, æ Vævpig haaj dasked mej.

Dér fæk hun helsen en slem Forfippels!

Men som hun nu tal ham te! Ja, som den usleste Pøjke: Skuld hun vær te Nar for ham, saa kund han ta hans Klud'er og gaa; hun haaj ett hat Boj atter ham!

Men ind imell saa kyst hun ham og græd og tægged te ham.

Og saa gik Samson jo i æ Snaar.

Hun maatt ett ta søen paa Vej.

Herreguj, det war da'tt and hans Lojer!

„Târ nu di Øwn, mi Baa'n, saa ska du faa Sandhied aa ved.

Men det war ett di syndig Terre, te du forraj mæ!"

Nej, hun lowed ham da ved aal det hun haaj, te ett en Kjeft sku faa æ aa ved; og hun sleged for ham og strøøg ham øwer de her forvowen Lokker.

Og saa saá han æ jo!

Det war jo dem der, de taang Krøller, der fild nied om hans Owsler; ja, der sô æ — aal det han war!

Bløw de tawn fræ ham, saa war han færdig!

Nu kund æ Taask mærk:

Dæ her war Allersnak! Søen haaj han aalle snakked te hind fâr.

Og hun lod gaa Boj te æ Filistre, om de nu vild hold sæ berej.

Og endno engaang fæk hun ham te aa sow med hans Hued i hinne Skyed, og hun lister æ Saws op, og aalle saasor hun haar gin den sidst Klip, saa er æ Stow fuld af Filistre.

De kaaster sæ øwer ham; han vil rês sæ, som han plejer og hugg dem flaad imud æ Væggi; men nu er hans Majt henn; hans Aarm falder nied, som war en vesen; se faar ham øwermanded, slaar en Linki om hans Bjen og render en Spyd i hans Øwn.

Dallila, der stod paa en Burdend og hwist med hans Lokker — det war det sidst, hans Øwn fæk aa si her paa æ Jurd.

Og de slæft aa med ham og gik baagatter og task ham, og kylt ham saa nied i en Fanghwol, te hans Sôr war legt.

Sin saat de ham te aa trækk dje Pell'kwân.

Han sled for tyw.

Hans Fedder var linket sammel, men hans Hinner laa bred' om æ Staang.

Der hint aall æ Filistre — Dallila ogsaa — dje Gryn te dje Grød.

Hwer Gaang de kuelt en Skjeffel, tint de:

„Det er Grød af Samsons Gryn!"

Det kund gjør æ aa for Smør i æ Grød!

Samsons Haar ust ud omsi'er, men hans Øwn — de ust aalle ud.

Og jen Ting te ust heller ett mir, for de'en war saa

stur, som en kund blyw: hans Had te dem, der haaj woldt ham hans Skaad.

Nu; saa skuld æ Filistre ha en Fest for dje Guj, for det han søen haaj gin dem Samson i æ Hinner, og de fæk dem en Swingom, og der bløw ædt og der bløw drukken i sture Maad'er.

Mødt under det Hiele er der saa jen, der sejer:

„Hwi ska vi ett ha Samson mej te det hér? Tho det er da halles for hans Skyld, æ Fest holdes. A foreslaar, han hintes herop; en ved aalle, hwad Plasir der ku komm ud af det."

Det war de lig mej paa hwérjen.

Samson bløw hinted op fræ hans Hwol lisse pjalted og beskidt, som han war, og han maatt væsegued og spill for dem og fornyw dem, imen de danst om ham og ryt ham i hans Haar og visked ham om æ Nies med dje Ræwhaller.

Og her skuld den her sølle blind Staakkel sejj aa lieg paa de tynd Stræng imen han brind af Lyst te aa staa op og marregrutt aal Ting.

Det war en møj stur Hus, de war forsammelt i, med Bygning søen i flir Etásier. Og en Ywblik, da de haaj gin ham lidt Len, saa sejer han te æ Knæjt, der haaj ved hans Haând:

„Aa, før mæ hen te den Sul', der staar mødt i æ Hus, te a kund støtt mi Ryg lidt te en; a er da saamøj daantræt!"

Naa, æ Kyter gjord, som han ba om, og lod ham staa og hwil sæ.

Men Samson ba saa mindele te Worherr og saâ:

„Aa, Gud i Himlen, hjælp mæ nu te for Aller aa ta Hæwn øwer de Sâtaner for bæggi mi stakkels Øwns Skyld!"

Og da han fornam te hans Styrk ijen skylled ind i hans Orer, saa vender han sæ om mud æ Sul', kroger hans Aarmer i en og slider en ud fræ æ Syld. Det braager og det knaager, og det sturige Hus sak lig nied i sæ sjel, og aal æ Mennesker — de stur med de smaa — de fild opp fræ og nied og môltes imell æ Kwaddre som Maalt i en Kwân!

Søen fæk Samson da endle den Len, han søjt.

WORHERR OG DEN SLEMM

Som a nu skuld fortæl: Fanden, I ved, det war da saamøj en grimme Dreng, da han war minder — og atter hwad en haar hør, ska han nok ett vær bløwen bejer sind — saa rajsen og forskjøt, te han snaar ett war te aa vær i Hus ved. Æ Faa'r kund ett hold ham te æ Hjemmen hwerken for lidt hæ møj, og ingenting nytte han vild ta hans Hinner te.

No, saa er æ en Maa'n søen i æ Dawskjar, de anner Guds Bø'n war lig gavn fræ dje Dower — de er jo tidle tefars dér o Lav — men Fanden, han haaj nu wot ud æ hiele Næt lissem sædvanlig.

Saa kommer Worherr og gaar øwer æ Gaa'dsplads; dér møder han jo saa gotten Swend.

Han tint jo, han sku ha lusked forbi uden aa blyw græven; men Worherr haar sgi hans Øwn med sæ! Han træjer i æ Vej for ham, og saa sejer han søen javn høt — for han war jo nøj opirred:

„Nu dér kommer du, din Stø Sluri! Haar du nu ijen wot ud paa Flanni? Du haar nøj aa rend og strol atter! Herreguj endda, dæ Mennesker en ska ha aa fød paa! Nær en gjord dæ di Ret, forvist en dæ æ Gôrd paa staanend Fued.

Hwor mon du haar wot?"

„A haar saamænd wot nied o æ Jurd," swored æ Dæwel nok saa koldhøgen.

„Oæ Jurd! Det war helsen en Stej for dæ aa komm! Hwad mon du haar dér, du ska ha forretted?"

„Ja tho, en ka da'tt aaltid sejj herhjemm og glyn," swored han nog saa stønsk.

Men nu ka I tro, han fæ hans Refurrium!

Worherr han tint: Da skal a iløwle forsøg, om a ett ska sætt æ Gywr paa den Kammeraat!

Han løwter hans Kjep, som skuld han da ha slawn ham lig i æ Stjern.

Han kund jo ett fordrag det her, te æ Knæjt aalle war hjemm om æ Nætter.

Men aalle saasnaar han mærked, der war Aller i æ

Spil, saa begynd den Slemm aa gi godt for; og hudden det gik og hudden det gi ett: Fanden slap da for Haak den Gaang endno; for det war jo en slinder Kannis, saamøj en Pløg te aa begaa sæ i æ Taal.

Kort aa fortæl: da de nu haaj stavn søen og æwltes lidt, saa sejer Worherr:

„Da du nu haar finstred saa laant omkring, haar du saa ett sit nøj te mi Tjenner Job?"

„Jow, det war ett andt sær" swored æ Dæwel! „han er lig i æ Daw ved aa legg hans Kartofler.

Han sejjer helsen paa en gued Plads, den Kaa'l!"

„Ja," sejer Worherr, „det er en biel og walholden Mand, og en Kaa'l en ka slaa Bund paa. War der baare manne af hans Slav, men Gud bejr æ!"

„Ja, hold nu," sejer Fanden, „nu er æ heller ett ward aa rues ham aa stærk!"

Han gi jo ud paa aa sætt ondt for ham; det er jo hans Bestilling.

„Tho," sejer han, æ Skuel, „æ Mand ka ha hans gued Sider, det næjter wal ingen, men det er jo en nem Sag aa slaa tesid med anner djes.

Holder han sæ saamøj te dæ i æ Daw, saa ved han migi nok, æ Træjring, hworfor!

Tho du ga ham jo da æ Gôrd kwit og fri for enhwer Forhæftels, og du blywer ved aa spedde te hwer Dawsens Daa.

Han faar jo aal det, han pæger paa og mir te.

Paa den Maad er æ helsen ingen Sag aa vær en Guds Baa'n.

Nej, du skuld lig prøv aa pirre lidt ved ham, saa sku du snaar faa en naaen Spil aa si!

Du trowr æ ett?

Det maa surenmæ gjeld, hwad det ska vær, te hwis du baare vil rør ved ham med saa møj som en Halmstro, saa ska han undsej dæ, osse lig op i di oben Øwn!"

Worherr vild ett trow æ; men æ Dæwel bløw ved hans.

No; de sætter jo saa en bette Væddesmol paa æ, te den Slemm ett ku faa Job te aa vend sæ fræ Worherr, om saa han sto paa hans Hued.

Og han sku jo saa ha Lov te aa dryw hans Kunster med ham, det ka I nok forstaa.

Det war lig Wand paa æ Dæwel hans Møll.

Ka han kom te aa lav nø Skaarstykker, saa er æ te Maad for ham.

Worherr war iløwle bløwen li'som nøj sumpers ved æ. Han vild jo nødde ha æ sølle Mand fristed øwer Æwn; tho han holdt jo møj af ham.

Og i det sjell samm, som han vil te aa gaa, saa vender han sæ te den Slemm og sejer — og da war han møj beveged:

„Nu blywer du wal ett aaltfor haard ved ham!"

Det maatt æ Slog jo saa lov ham.

„Ja, ja," sejer da Worherr, „gaa saa ind og faa di Dower, inden æ Mjælk blywer kold."

METHUSELEM

Nu far enhwer gaar te sin, saa skal I endda hør en bitte Krumm om ham Methuselem, de kaldt ham.

Han bløw jo ni hunder og ni og treds Aar, inden han død, hwisomenstid det helsen er sand; men det forstaar sæ: saa war han jo ogsaa halvfems, inden han ku gaa med æ Hjølli!

Si kuns saa:

Sjel hed han Methuselem, og æ Muer det war Ma' Thuselem; æ Faa'rs Navn ved a ett nø Forre for, men æ Slaw ska vær redle nok.

Da han nu war skrejen øwer de Fyrre, saa begynd æ Muer aa snakk med ham om, te nu sku han te aa aasi æ Patt te en minder, der war i Kom.

Saa bløw han da rejn saa faale harmt, indte de haaj faat ham lær aa skraa.

For saa bløw det saamøj det sødest! —

Nu, stur Sager er der jo ett aa meld om æ Mand; han holdt mjest aa aa faares i Stilhied — men jen Spil ska a iløwle fortæl jer om samm gotten Swend.

En Daa haaj de send ham ad æ Mues aa graw Tørr.

Men han haaj jo'tt den samm Maal paa æ Tid som en naan jen, saa han sanst ett aa komm hjem te Awten.

Han war gavn ud ved Majdaastid, og ham kam hjem te Kjørmes; da war han trængend for hans Nætter.

Det haaj han nu tavn for jen Daa.

Saa han war javnhen gued aa send i æ Hied, for hwem der lejer Lyngslet i Dawvis.

Men a trowr ett, nue vild hætt paa aa skikk ham atter Jurdmu'r, for en ku jo resikir, te han ett kam tebaag, fâr æ Ung ku komfirmires.

A ved ett, te han bløw gywt nowesind; og hwem sku wal ogsaa ta søen en gammel Negger, nær der ett war Skjellinger aa hivsk, og det war der nok ett der paa Lav.

Han haaj nok hat æ i Tanker aa foranner sæ nowe Gaang, men inden han fæ sæ betint, war æ sølle Pig baade død og henn.

A vild gjân ha kjend æ Persown, men a vild missel nødde ha hat ham te Awtesmand, for det vild ha bløw en slem Forhæftels paa en Gôrd.

Kund de faa ham ind paa en Dram og en Drik Øl, saa war han en Kaa'l te aa fortæl, for han ku how endno længer tebaag end æ Vænø-Slegi, der sto ved de Hossens Kyrassirer og war med Napoleon i Frankerige.

Men han hér — Methuselem, han kund how den Tid, da der gik „Kjemper paa Jor-den", der war saa hyw som Saal Kjerk, der haaj Træsko saa stur som Wandtrow og Hatt som en Vejrmøll.

Og de søjt ind te „Menneskens Døtre" ved Nættetider, hwis ett en holdt æ Dar lot; og dérfræ stammer aal wor Gordbonisser og Troldfolk og aal de Bjær'mænd, der haar wot i Daabjær'dojs, saalæng te nue ka how.

Men hans Oldfaa'r han kund how saamøj længer tebaag, for han kund now, te æ Dæwel en Søndemaan fâr æ Præjken war bløwen hwist fræ æ Himmel og nied i Helvede med en Skaltaarn, saa æ Jurd rist.

I hans Walmajtsdaw maatt han jo affensir for æ Fød, som en naaen, men da han bløw aalder, sô han gjan ved æ Kagel, ligmøj om en war warm hæ kold

Æ Kagel bløw fornøjed manne Gaang, men han bløw sejjend.

Han bløw saamænd en ring Mennesk, inden Worherr

to ham; æ Brændmen ku han ett taal og æ Brød ku han ett faa tøgged.

Men en kund aaltid gjør ham glaa med en Skraa.

De sidst fi'hunder Aar laa han jo Kommunen te Byrde. For han løwed iløwle ett saalæng, te han fæk nø Nytt af Alderdomslo-ven.

ESPER TÆKKI

EN SALLINGBO-EMPE

A war drøwen te S k y w [1]) Bathemejmarkensdaa [2]),
a haaj Peng i mi Lomm og war jawnhen glaa,
a haaj sol en Pa Owner [3]) og kjowt mæ en Gris,
a tyt, en war kanter [4]) og straag [5]) te æ Pris.

Tho søen haaj a halles [6]) mi Ærind forretted,
saa a ku saawal ha rat [7]) hjem te mi Nætter [8])
og søen kommen te aa staa høt ved wor Muer,
men a er — Gud naad mæ! — ett bejer end gued;
for f l y w aa æ Bøj, nær en helsen ka blyw,
især da saa faale [9]) en Kjøfsted som Skyw,
komm dogrend [10]) te Hjemmen ved Drywdawstid [11]),
nej, d e t haar æ T æ k k i nu aalle ku lid!

Nej, nu sku der spring en Pa Mark af mi Peng,
æ Gris ku jo sto te D i g i s [12]) saalæng.
Naa, a kam te Stagren [13]) op ad æ Gaad,
a vild ha mæ en Hivert [14]), men aalting med Maad,
saa trowr a nu ett, det ka gjør wos nø Skaad,
— og nær a haaj faat mæ en jawn bette Kant [15]),
vild a hen og fornyw mæ ved jet heller andt.
En ska ta si Fornywels, imen [16]) en ka fo'e [17]).
Bathemejmarkensdaa — da saavidt *a* forstor —
den kommer ett mir end j e n Gaang om æ Or.

---

1) S k i v e. 2) Bartholomæus Markedsdag (24. August). 3) Et-Aars Studekalve. 4) frisk. 5) glat i Huden. 6) halvvejs. 7) rakt. 8) Nadver. 9) herlig. 10) dvaskende. 11) Tiden, da Kreaturerne drives ud (Kl. 3 Eftm.) 12) Kjøbmand D i g e. 13) Vandren. 14) Rus. 15) glad Rus. 16) imens. 17) faa det.

Og Jøsses, hwad er wal ett Skyw for en Bøj!
Det er helsen nø andt end som Aakjær hæ Fløj[1])
hwor æ Stimmel bløw saat te mæ[2]), som de sejer,
og det kund vær gjord baade ringer og bejer . . .

Men hwad a vild sej jer for sand nu om Skyw:
De haar Hus der paa Lav, te Gud fri mæ! saa hyw
— om a stod paa mi Tær i mi Støwl saa styw,
a kund fand'nmæ ett now te dje Owr[3]) med en Ryw![4])
— Naa, a er nøj stakked og law i æ Saadl[5]),
men helsen en jawnhen faast bette Kaal.

Naa, a drøw omkring, som Worherr han vild før mæ,
som nys a haar saa, a haaj Lyst te aa rør mæ!
Og a kam jo hen for wor Kjømand hans Dar;
han so paa en Prik, hwad æ Tækki war ward.
Og han bøj mæ ind paa en Dram og en Skro,
a sku søg mæ en Sæd; han vild ett læ mæ go.

Han spur te mi Awling og spur te mi Kuen[6])
— om mi Hy[7]) war i Hus, om mi Byg lod sæ buen[8]),
Han skinked en Sopen og sjel to a tow
for ett aa blyw klemt af den jen af mi Skow.
Og han krammed ud, Jøsses Bøen, hwor han søjt,
røw nied fræ hans Hylder, saa aalting da røjt,
for Fanden staa *i* dem, wor Peng ka de løjt!
A kjowt en Kardûs der, og a kjowt en Bjedsk[9]),
og a to mæ nokken en Dram ved hans Desk;
og lisom a war sluppen ud paa æ Gaad,
a so, a haaj osse faat Hold o en Skaad[10]),
I véd en Slaws Fisk, der ka ryw som en Kaar[11]).

A war gløj[12]) i mi Tanker og glaa i mi Aând,
a gik som en Kong — med æ Skaad i mi Haând.
Æ Pigger[13]) ku mærk, a war opp i æ Wand,
de pejt paa mi Skaad: „Ska den i æ Pand?"
De grinned og flinned; — det er, som det bør —
æ Pigger de ynder en Kaal med Humør!

---

1) Fly. 2) ɔ: hvor han blev født; Stimmel (Soldestimmel) = Ramme. 3) øverste Top. 4) Rive. 5) Sadlen. 6) Kone. 7) Hø. 8) lægge i Baand. 9) Bitter. 10) Skade, Rokkefisk. 11) Karte. 12) hed. 13) Pigerne.

Nu, a fild[1]) jo ind te æ Hundhued, I véd;
a kjowt mæ en Kaffe og to mæ nøj te'e.
Hwem sejjer dér drutten[2]) og loger[3]) ved'e Dar?
Wor Snejker Niels Ryl saa tynd og saa tar,
og sønden for ham lisse laang som en Fork
mi Vringl aa en Nobo[4]) den Sluri[5]) Jens Stork.
Tho det Noboskaef ku nu vær det samm,
for a maa snaar fød baade ham og hans Lamm,
ifywr[6]) de øj mæ mi Hawer[7]) hwer Stjell[8]),
saa der bløw sgu hwerken aa mol heller pell[9]).

Naa, a haar sgi aalle ku lid aa vær fjedte;
a bøj dem herran baade stur og bette.
A raaft te æ Vært: „Tho *a* gir en Kryl[10]),
læ dem dep[11]) dje Nep baade Stork og Ryl!"

Æ Krowr er en Stej, hwor æ Burd de er beged,
wor Daaler og Mark hænger *i* 'em som Teger.
Æ Hundhued — a so, han bløw al beveged,
da a bad om no Ol[12]) — og det af dem speged!

Vi smumred[13]) og gumred og sagelt og sak
og skinked og klinked og drevelt[14]) og drak,
men ett te en haaj je det ringeste Tak
for hwad en so her og fyldt i det Pak.
Tesidst bløw æ Stork da saa vringled[15]) og vraang,
fordet a vild ett ha hans Klør i mi Paang.

A betal mi Fortæring, og den haaj wot stur,
a war søen ett mir end jawnhen gued,
da a rêst mæ laangle op fræ æ Burd
og lod mæ forlyd med de spidige Urd:
„Nu knævrer æ Stork imud Awtensti;
saa maa en nok hjem, men[16]) æ Øwn ka si!"

Det war lig under Awten, da sidst a kam ud,
der war Lyw i det hiele, i Folk som Natur;
hérud stod æ Stork' paa æ Skorstjen og knævred,
æ Gjes de nevred[17]),
Og æ Tøser de hwirmt[18]) og gnasked og pjevred[19]).

1) faldt. 2) tvær. 3) kiger. 4) min umedgjørlige Nabo. 5) Tamp. 6) i Fjor. 7) Havre. 8) Straa. 9) male eller pille. 10) Omgang Drikkevarer. 11) dyppe. 12) nogen Aal. 13) smousede. 14) tabte Drøvet. 15) umedgjørlig. 16) mens. 17) plukkede af Græsset. 18) myldrede. 19) snakkede i Munden paa hinanden.

Og hen i en Pwot[1]) imell Potter og Gris,
der sang den blind Kræn Powlsen hans Vis.
Og Folk sang jo mej, te de græd i Spande;
a to en Pa Towner og græd med de anne.

Æ Stien war saa wod af de Torer, vi mist,
som en skjødløs[2]) Knæjt ku ha stawn der og pist.

A næjter æ aalle: Det er en Fornywels
aa hør saa grussele laang en Beskrywels
om Kjerlighids Fagter og sørgendis Mø,
der nappele hwerken ka løw heller dø,
da hen-des kjer Ven er paa skummende Sø;
og aalle a hører de Towner ijen,
far a tinker paa Kjesten, ilaw *a* sku hen[3]).

Den blind han trækker æ Towner saa laang,
og vi maa trækk atter[4]) med Tænd og med Taang.

Te æ Mand jo war blind, det so en, war sand,
for det stod aa løs paa en Plaad i hans Pand.

— — Søen drøw a omkring imell ølle og fem,
te a saa: Esper Tækki! si nu aa komm hjem!

Worherr ska ha Tak — skjønt ett a ku sien,
saa fand a mi Pues, og æ Gris war i'en.
Og sjel om saa ett en haaj hat æ saa pyntele,
en to da imud mæ jawnhen fryntele[5])
og punst[6]) i æ Pues og lokked saa gryntele.
Nu, a lod æ bette Pegasi forsto,
te a war si Hosben, og nu sku vi go.
Det swored en aalle en Kiren opo.
Og a smed æ Pues med æ Gris po mi Nakk,
og a slunted aa, og æ Gris to tetakk.

Men aalle saasnaar war vi ud aa æ Bøj,
saa slottes æ Løjter, saa slowntes æ Nøj[7]),
og æ halgammel Øwn haaj Hyr med aa slaw'e[8]),

---

1) Port. 2) uartig. 3) i Kongens Tjeneste. 4) efter. 5) glad.
6) stødte. 7) svækkedes Nyet. 8) finde ud af det.

hwormøj der war ret, hwormøj der war kawed[1]),
saa mæ sølle Hjawl[2]) gik og vringelt og rawed —
jen Bien o æ Vej og jen o æ Awer[3]).

Men *a* haaj sgi slet ingen Frøjt for æ Vej,
a vidst, det vild skrid, nær a føst kam i Skrej[4]).
Og a knøgelt aa[5]), — øwer Bakker og Daal —
med æ Gris o mi Nakk og æ Skaad[6]) ved æ Haal.

A war saa tepas i mi Sind med mæ sjel.
Det snurred for æ Ører med Dans og med Spil.
Te dawle en tykkes æ Træsko er taang,
ijawten æ Bjen war saa lin og saa laang,
te sprang de en Kjerk — de rejnt æ vis aalle —
ett den da i Balling, for den er jo kaalled[7]).

Søen skejted a aa, lisse wakker a kund;
i Resen a slowes en Graân med dje Hund;
de tyt wal, te haaj a jen Hund i æ Rêf[8]),
saa kund a wal osse ha flir paa Slæf;
men da a haaj sleged[9]) dem lidt med mi Skaad,
saa kund a faa Lov te aa gaa paa mi Maad.

A nowed æ Bakk nied te Hagens Møll,
æ Nies godt ofor, og æ Bjen maatt slaa Føl,
og wa'e sæ[10]) en Gaang, te de ett fulle mej,
saa slow jo æ Stager[11]) en Es o æ Vej.

A snakked te'e Gris, den snakked te mæ,
og somtid saa grynted enhwer for sæ.

Den war bløwen nøj urrise[12]) nied ad æ Bakk,
det ga jo nø Skump, og a slow en Pa Flakk.
Men en Dyr ka sær wal læ sæ besnakk,
nær helsen der er Kondovitter ved'en,
og en taaler stabil og geskjeftig te'en.

A saa'e[13]), som det war: En sku hjem og vær Gris
for mæ og mi Kuen lidt nurden Skjerris.

---

[1]) forkert. [2]) Pjalt. [3]) Agrene. [4]) Gang. [5]) asede afsted. [6]) Skadefisken. [7]) uden Taarn. [8]) ɔ: en Rus (en Hund i Rebet). [9]) kjærtegnet. [10]) hændte det. [11]) Benene. [12]) vanskelig. [13]) sagde det.

En gued Behandling vi bæggi vil ûnd'en,
en sku faa sæ en Lej, som en Baan vil misûnd'en.
Æ Skowr[1]) fræ wor Dowr og æ Rind[2]) af mi Brød
sku 'en glaadle[3]) bekomm te si salige Død.

Og hwad 'en saa fâr haaj wot værkle og krotten[4]) —
den Taal slo iløwle æ Gris i Lotten[5])!

Tho a vild maaskisæ ha saa 'en nø mir,
men a bløw nø hjamsk[6]), a maatt sætt mæ aa bied[7]).
A vidst, a sku ha en Krumm Krukk i mi Lomm,
en stywle Pæl heller søen kund 'en rumm.

A haaj aalle saasnaar faat æ Krukk te æ Mund,
fâr det reser en Hvæl[8]), og i samme go Stund
det rammer mi Krukk, saa mi Hâand bløw som Bly,
og æ Brændmen det stritt imud Himmelens Sky!

Naa, a haaj nok hør, baade jen Gaang og tow,
te der war nøj Firri[9]) ved Hagen hans Brow.
Der østenfor legger nø rædele[10]) Bakker,
og ældgammel Folk de hwisker og snakker —,
snaar er det om jet og snaar om nø andt
fræ den Gaang, de Swensk[11]) war ud ad den Kant.
Og manne haar mødt — søen gaar da æ Taal —
mell aall dæhæ[12]) grimmige Bakker og Daal
en huedløs Sow med en Krøll o æ Haal.

Te nu det war hind, der haaj drøwn hinne Spil,
det tint da æ Tækki endlemol[13]) sjel!

Nu, a vil s'mænd ett gjør mæ bæjr, end a er:
A trower den Slemm[14]) haar pudsed Worherr
og skaft wos nø Skidt, der staar wos imud,
især nær æ Dramm er bløwen for stur'.

Og heller ved Daa en mandhwolm[15]) Kow
end ved Nætteti'er en huedløs[16]) Sow,

---

[1]) den Del af Grøden, der brænder paa Grydens Bund. [2]) Ringen. [3]) gladelig. [4]) gnaven og tvær. [5]) Lytten. [6]) flov i Smagen. [7]) bede, proviantere. [8]) Skrig. [9]) noget mystisk. [10]) fæle. [11]) i 1658. [12]) disse. [13]) netop. [14]) Fanden. [15]) rasende. [16]) hovedløs.

læ hind saa ha Krøll enten for heller baag,
æ Tækki skal ett atter den Slaw aa aag [1])! —
Hwad enten det nu war Worr [2]) heller Høwed,
saa ka I sgi trow mæ: Mi Hjamskhid [3]) war øwer!

Æ Næt war saa swot som begendes Kwol,
æ Møll laa derhenn og brust i si Hwol,
en jenle Fowl ku en hør gik og rylred [4]),
en Vief heller Ryl, det kam da saa sylred.

Mi Ryg, der nys får war saa warm aa æ Gris,
af Angst den med jet nu bløw koldre end Is.
A snapped æ Pues med æ Gris ved æ Mund',
og op a lod knyg lisse virm [5]), som a kund.
— Det er da saamøj en forbandede Bakk,
og sær da i Mørk, med en Gris paa æ Nakk.

Æ Gris den grynted og pêf uden Len [6]).
A tyt, der war nøj, te der grynted ijen!
— søen lokked og grynted og hêf i mi Sæk.
Saasor a stod still, a høt kuns æ Bækk!

Og æ Gris, bette Bøen, en war ett te aa styr!
en sprang paa mi Ryg og holdt jo en Hyr [7])
og pêf og to po, det elendige Myr!

Nu, a tykkes ett, a sku regnes for Baa'n,
men a war nu ræj, saa det bundted en Grâan [8])!

Jo mir a saa æsselt mæ [9]) for aa komm op,
jo længer a tyt, te a haaj te æ Top.
Tho a vild sgi nødde [10]) o den huedløs aa rid!
A tinker, de Bøster vild mærkes nøj strid
hen øwer æ Brinker ved Kwældnætterstid [11]).

Nu, som I ka si: A kam jo da fræ'e [12]),
tho hwem sku wal hejsen fortal jer dæher!

---

[1]) age. [2]) Spøgeri. [3]) Utilpashed. [4]) klynkede. [5]) rask. [6]) Ophør. [7]) gjorde en Staahej. [8]) klodsede noget. [9]) anstrengte mig. [10]) nødig. [11]) ɔ: omkring ved Kl. 9 Aften. [12]) fra det.

— Se, aalle saasnaar haaj a sluppen æ Sow,
saa fild æ Stump Gris en Gryssen te Row.
A saatt'n o æ Wajs [1]), destaaen a sunded mæ,
mi Bjen de bevred som Syvvistro [2]) under mæ,
og mi Mund og mi Maw og mi Hals og mi Drøwl [3])
war saa tøste og tar som æ Skawt aa en Støwl,
men ett a turd rør ved æ Krukk med en Haag;
a war ræj, te æ Sow sku komm faaren [4]) tebaag!

A war træt, ka I trow, i hwer jenneste Lemm,
a haaj ett hat imud, om a nu haaj wot hjemm
og ku lejn [5]) mi gro Hued paa æ Pud ved mi Kjesten,
og ku hør hinne Snorken. Men a maatt te Listen!

Æ Vej war jo laang, og æ Bjen ikkuns stakked.
Æ Maan gik og skult sæ derhenn øwer æ Bakker;
en kund ring hold æ Hyr, for æ Himmel war sløred,
saa en wojed i Blaanner [6]) te øwer si Ører;
men somtid saa røw en æ Blaanner tebaag
og laa øwer jen af dem tykkest si Haag,
saa tyt a, en grinned hen te mæ og læsped:
„Kiki, Løjnør [7])! Hudden gaar æ dæ, Esper?"

Og det gi jo snavs, det war derfor han spur,
han ku mærk, a war ett aal rejn i æ Hued [8]).
Aaenej, bitte Folkens, her war æ det minked,
og derfor maatt a gaa og kratt i æ Brinker
og kryf paa mi Knær op ad Grønninghuel,
hwor en Bejskræmer sejes engaang aa vær kuel [9]),
der haaj en Slant Peng i æ Lomm som nu a,
a fulle i'e Vest — min laa der endda!

For mi Paart holder a — sand da aa sej —
ett af de hæ Hwoller langs Stier og Vej,
hwor Ræw de skræver og skidt Folk søger,
og Fanden og hans det hwirmer og spøger.

Men gjemmel æ maatt a — med Hjunten og Bumsen [10]);
wal wa'e, te æ Gris war falden i Domsen [11]),

[1]) Vejbanen. [2]) Sivstraa. [3]) Gane. [4]) farende. [5]) ligget. [6]) Skyer. [7]) Laaddenøre, ɔ: Gavstrik. [8]) ɔ: ædru. [9]) kvalt. [10]) Vaklen og Slingren. [11]) falden i en let Blund.

det betteste Nøj, en ku wal træng te Søwn,
en haaj stavn i si Pues i nu næjsten en Døwn
uden Mjælk i æ Mul, uden Blûnd i æ Øwn.
Men nu sku vi karenmæ [1]) osse kaast i,
saa æ Pues ku blyw aavnt og æ Pirris [2]) komm fri.

Saa lod a da stryg gjemmel Vejster Grønning.
Dér gik a saa kjek som en Kok [3]) o en Mønning.
Der war ikki en Lys i en Vinni [4]) aa skimm
og naple en jenneste Lyd aa fornimm
undtaven en Tyr' [5]), der slævt mud æ Awer
fræ en Plag, der gik ind o nø Borer [6]) og gnawed.
Det haaj wot saa lyst, men saa lig med en Ryk
saa wa'e, som æ Maan skuld ijen rend i Syk [7]),
og mi gammel Brikker [8]) kam haadt i Betryk [9]).
Fræ Grønning te Breum a klaared en hedle [10]),
men Grinderslev Kloster er ett med dem redle [11]);
omm vejstenfor Breum de viser nø Knold,
der wa'e sgi de brænd dæhér Tisse Trold [12]);
no, dem ska Fanden jo wal behold,
for kam de tebaag, fæ dje Dom revidired,
er æ aalle saa vis, de ijen bløw levired.

Nej, Grinderslev Herremand, ham Wolmer Lykk [13])
der flyw'r paa en kwolswot Hejst si Ryg,
æ Mand og æ Hejst i jen jenneste Stykk,
ham tær [14]) han slaa værles [15]), den Slemm [16]) — aaeja,
for ham er der ingen anner, der vil ha!

Dér faarer hans Hejst med en Spaad [17]) i æ Haal
fra Ilbjærg Mues og te Duled Daal;
det er bløw'n den Bød, som han maa betaal
for aall de Plawer og aall de Synder,
han farom [18]) bedrøw imud vi sølle Bønder.

---

[1]) sandt for Herren. [2]) det lille Væsen. [3]) Hane. [4]) Vindue. [5]) Tøjr. [6]) paa nogle Græsmarker. [7]) Synk. [8]) Øjne. [9]) Bekneb. [10]) hæderligt. [11]) tilforladelig. [12]) henrettedes 1686. [13]) Valdemar Lykke † 1657. [14]) tør. [15]) gi fri Tøjle. [16]) Djævelen. [17]) Spade (hvormed han ifølge Sagnet omkredsede Sognemarken mens Præsten prækede). [18]) fordom.

— — Æ Spurer [1]) er glown [2]) — — en Spaad i
æ Haal — —
Hyp, hyp! hop, hop! øwer Drøwter [3]) og Daal,
te Grinderslev Kokk vil rett sæ aa gaal!
— Mett Tougaard [4]) a osse ret nødde vild mød,
nær æ Ugl den synger si Sang for dem død,
nær æ Blaad de hwistes fræ Kwolborg Birk',
og æ Stjanner staar rød øwer Grinderslev Kjerk.
Det var Mett, der kylt hinne Bøen i æ Kjeld [5])
for sjel saamøj længer for Jomfru aa gjeld
og dans med æ Junker med Øwn saa mild.

Nu danser hun awed om Astrup Laad,
men' [6]) Kwolborg Skov den fælder si Blaad
og Løwerbaks Kragger de skogrer: „Haa-haah!"
Men får te æ Hjord han fæjster hans Kow,
ska hun hjem te æ Kjerk øwer Duled Brow,
og hwad end der saa kommer i hinne Vej
om Dyr heller Mennesk — det slæver hun mej.

Mi Oldmu [7]) haar mødt hin en Nøjsawtensståand
i Drøwt mud nurdvejst som en swotajted Blaan [8]),
hinne Tær mud æ Môld [9]), hinne Pand mud æ Maan!"

— — Som I vis haar forstavn, war æ hen ad æ Næt.
Æ Øwn war nøj klatted, og Esper war træt;
men opp paa mi Skaaldre æ Gris, sølle Hork [10]),
haaj faat saa mø Len, en ku hørele snork.
A lyder [11]) og lyder saalæng paa æ Spil,
te får a sanst ve'e, saa snorked a sjel.

Med jet saa blywer æ Vej da saa skrofled [12]) — —
saa war a skjøwelt [13]) ud i en Awer [14]) Kartofler!
Dér støwter [15]) a øwer paa stoendes Furd,
te, Jøsses, mi Nies stod faast i æ Jurd!

---

1) Sporerne. 2) gloende. 3) Kreaturdrifter. 4) Jomfru paa Astrup † 1730. 5) Brønden. 6) mens. 7) Oldermor. 8) Sky. 9) Muld. 10) Pjevs. 11) lytter. 12) ujævn. 13) snublet. 14) Ager. 15) styrter.

Æ Gris den vowner og gir jo en Hwæl,
der skor mæ lige te Nyrer og Sjæl;
a war ræj, te æ Morris[1]) haaj vrejn en Bien
øwer jen af de manne forbandede Stien.

A fried æ Nies, skjønt æ Huj[2]) war gawn;
det bløw i æ Hwol, hwor æ Nies haaj stawn.

A trat[3]) sgi mæ sjel en Ræk[4]) øwr æ Bjen:
„Ih hwad ska de Kunster, og hwor er vi henn?"
Haar I liede Skanker ijen tawn te Skej[5])
og før Esper Tækki hiel væk fræ æ Vej
og vælt ham øwr'en Kartoffelsmarksraad[6])
i en Mørk, hwor ingen ka skimm en Skaad[7])!
Hwis ett I ka lett jer — og mæ med det samm,
skal I namm mæ fornimm, te mi Kjep den ka ramm!"
— Men lig i det samm, a ska te aa legg Dalder[8])
og haar løwted æ Kjep, der lyder en Swalder[9])
som nær en Flok Fowl, der haar lejn o en Plet,
forfikkes[10]) og reser sæ mødt o æ Næt.
Hwad saa det maat vær — det vidst a for vis:
Dæhér war ett Ænder og halminder[11]) Gjes!
Men flyw — det kund æ, og bask mèd æ Vinger,
og hwæl[12]), og ta po, te æ Himmel den skinged!

Der var nøj der kam drævend,
i æ Rowstovver[13]) slævend,
der war andt, der kam hoppend og hujend og
skrævend[14])!

A tytt da, te hiele æ Narherred maatt hør'e,
æ Hor stod ud som Pigg fræ mi Ører.
Med jet sto'e mæ klaar, hwad den Swaldren sku gjeld:
Æ Hægser[15]) war sammelt ved Breum Kjeld'[16])!

---

1) Puslingen. 2) Huden. 3) trak. 4) Slag. 5) Fart. 6) Kartoffelrække. 7) skimte en Skade (Fuglen). 8) slaa til. 9) Larm. 10) ængstes. 11) endnu mindre. 12) hyle. 13) Rugstubbe. 14) skrigende. 15) Hekserne. 16) Kilde.

Tho det er en Hwol lidt østenfor Kloster
med en ussel Blat[1]) Wand saa rød og saa raasted[2]),
for rød det bløw æ — fortæler mi Moster —
den Næt, da en Pig her drownt hinne Foster.

Hér sir'n æ Tudser dje Haller de vrikker,
her kommer æ Helhejst jawnle og drikker
og sluger æ Wand med Tudser og Døj[3]),
får han, sølle Staakkel, ska ud paanøj
i Trebjenshjunt fræ Bøj og te Bøj.
Æ Woruel[4]) kommer og dipper hans Gâef,
imen han holder en Baan i æ Flâef;
og Gammel Pæ Kild, der nu gaar og negrer[5]),
haar her hør Skjesu[6]) aa æ Wojensjegrer[7]).

Det er ett en Stej ved Awten aa komm
med Gris o æ Nakk og med Klokk i æ Lomm.

A rist, maa a sej, som en Kraag for en Ræ[8],
og tint: Aae, Esper, haaj du wot herfræ!
Men kig' — tho det kund jo da ingen læ vær.

A skyed mæ hen paa mi Maw og mi Lor[9])
og loged[10]) saa ud mell Skræpper og Stro.

Søen kam a æ Kjeld' saa nær, som a kund;
da tyt a, der skjared en Stjân[11]) o æ Bund.
„Hwad," tint a, „saa mørk — og der staar en
Stjân!"
A plukked en Vipp, og a tygged en Kjân[12]),
men a fæk snaar andt aa bestill end aa grund.

I Breum og Duled der halsed dje Hund;
a glowed mi Øwn baade rindend og rund,
for, kjek[13])! war æ Stjân skjødt op fræ æ Bund;
den sprang som en Noggel omkring øwr æ Damm,
og ind mell æ Syvvi[14]) en tænd i det samm
wal hundrede Lys med Flamm øwer Flamm,

---

[1]) Pøs. [2]) rustent. [3]) Dynd. [4]) Varulv. [5]) ryster med Hovedet (af Alderdom). [6]) stærk Larm. [7]) Odinsjægerne. [8]) Fugleskræmsel. [9]) Laar. [10]) keg forsigtig. [11]) Stjærne. [12]) et Korn. [13]) vips! [14]) Siv.

og nue var blaalle[1]) og anner var rød,
men somm var osse som grønn i dje Glød.
— Se nu kund en hejsen faa Yw paa æ Sager:
A haar aalle sit Maag i mi Levedage!

Der war hunder af Pigger, der danst og slo op,
og ett te de haaj jen Trævl o æ Krop!

— — Aae, Kjesten, mi Mø i de fire Skjøwter, —
a sejer: Det var sgi nø stramlaaren Øwter[2])!
Støvsnaagen[3]), te Dans, en Awten halhelle[4])!
De maatt jo da ett ha Skam i æ Bælle!“

Og nue war skred[5]), og nue war strag[6]),
og anner war trind som en Søsterkag,
og kaad war de aall som towaars Plag';
Jen rej paa en Skod[7]) og jen paa en Lim,
jen hjalp sæ kristele med en Stø Sim[8]).
De hujed og halst og kyssed og sleged,
og danst og slo op, saa æ Lys de hweged[9]).

— De gammel gro Vidj[10]) stod og rist med dje
Woller[11]),
æ Mûs de pêf rundt om i dje Hwoller!
i Jem[12]) fræ æ Damm stod Syvvi[13]) og Rokker
med Dôg i æ Hor og med Wand i æ Sokker.

— De haaj osse faat runselt[14]) en Ligkist derhen,
dér laâ der saamøj en grimre jen.

A tint, om det ett var en Morders Aând;
han rêst sæ op med hans Hued i æ Haând,
og somtid han grinned og somtid han gaft,
tesidst fild han hen, og æ Hued han taft;
naa, det war der ett saamøj aa sej te,
der er dem, der taver'n[15]) for minder end det!

---

1) blaalige. 2) beske Krydderier. 3) splitternøgen. 4) halvhellig. 5) glatte. 6) fine i Huden. 7) Redskab, hvormed Brødet skydes ind i Ovnen. 8) Halmreb. 9) viftede. 10) Vidjer. 11) Ris. 12) Em. 13) Siv. 14) maset. 15) taber det.

Imen a fortæler, saa læ mæ ett glemm,
te mødt[1]) for det hiele, der so[2]) jo den Slemm,
og han war karenmæ kommen i Klemm,
for aall dæhæ Hægser[3]), det war jo saa røwsk[4]),
saa vild og saa tonted[5]), saa kjælle[6]) og drøwsk[7]),
te æ arme Stø Skumpi[8]) ku ingensteds vær,
for det vild jo kyss ham, saa her og saa der,
saa han maatt bestandig lett s'i'e Sæd.
Saasor han kund blot fo dem te aa vær still,
saa ka I sgi trow, te æ Skuel ku spill!
Og det war ett tøwtløs Værk[9]), det var Spil,
som nær a vil sej, te wor Kat ka vær gjel[10]).

Med en Mongeltrill[11]) — for han haaj et andt —
han gnej mud en maskrødden Hejsthued-Kant,
tho saa kund der komm de Towner, der vild,
de bløw ett bejer, hwor han stod for Gild.

Det lyd ett godt for Kristendoms-Ører,
men sajtens nøj bejer for dem, der skuld hør'e.

Det war Synd aa sej, te han fjedted[12]) sæ fræ'e,
han gnej, te det skor mæ nied i æ Tær;
æ Hejsthued govred og skrêg i æ Tapper,
æ Nies ga Ild, og æ Tænd de klapped.

Ja Fanden han filt og drilt og sawed,
te æ Hund tut høtte[13]), o'e Katt de mjawed.

Hans Haal den pisked hen i Hawer[14]) —
saa den task aaltid aa en Pa Trawer.

Jow, fandmæ, — æ Mand haar jawn gued Gawer,
men han bruger 'em ild, vil de jo skyld paa ham,
saa en haar si Hyr[15]) med aa bjerre sæ fo ham.

— Der war manne, a kjend, nær de kam i dje Klæjer,

---

1) midt. 2) sad. 3) disse Hekser. 4) rivske. 5) fjantede. 6) kjælne. 7) gejle. 8) ondsindet Person. 9) hen i det Blaa. 10) elskovssyg. 11) Mangelstok. 12) fedtede. 13) tudede højere. 14) Havren. 15) sit Besvær.

men som de mødt hér med æ Gowl[1]) i æ Vejr,
søen kjend a dem ett for Ansiels saa lig.
Men dér war saa faale Stø bown[2]) en Pig,
hind kjend a! — Mi Nobo æ Storkes Dætter,
som aaltid haar finstred[3]) ud om æ Nætter —
i Awten hun fæk hinne Ærend forretted!

Hun fløv med æ Flok øwer Digier og Grôf;
det war lissem, te hun regird æ tehôf,
Hun hwistelt[4]), og op lod æ ta i en Rof[5]),
som nær en Swarm Bi forlaader æ Kof[6]);
og men hun klemt hinne Lim[7]) mell æ Knær,
Ka Rytter, æ Stork'ung, knævred dæhér:

Fanden fløjted og op jeg fløj
sammen med Tørveklynens Røg,
Sidder der Sod paa min hvide Krop, —
den har jeg faaet i vor Skorstenstop,

Breum Kilde har Heksefest.
Her skal I skue vor Hædersgjæst:
Gammel Jerrik[8]) med Kalkbørst-Skjæg,
Horn i Nakken og Haar paa Læg.

Fandens Oldmor hun kommer nok
ridende hid paa sin Krykkestok;
hun og Skarnbassen følges ad,
hvor de kan lugte den gode Mad;

Her vil vanke saa sød en Smous:
Edderkopper i Pibesous.
Fanden vil smaske, ved jeg vist,
naar han faar syltet Ørentvist.

Tyrebove og Hingstelaar
steges hele med Hud og Haar,

---

1) Enden. 2) svær smuk Pige. 3) strejfet. 4) fløjted. 5) Fart.
6) Kuben. 7) Kost. 8) Fanden.

Barnehjerter i Skarntydsaft
de skal øge vor Trolddomskraft.

Gammel Jerrik tar jeg paa Skjød;
siden vejer vi Salt og Brød.
Ah, hvor han vil sin Hale sno,
slynge den om os begge to!

— — Hyp, min Rage og Limeskaft!
Vis nu rigtig jer Bærekraft,
hvist os op mod den brune Høg,
før os saa hen som Tørverøg!

Sorte Sidsel, slaa Haaret ud!
Birret, stang med din Hornfisktud!
Luften piskes som Sæbelud,
lugter fra os som Svovl og Krud.

Hør, nu spytter min sorte Kat.
Fanden fik den om Stjærten fat.
Den der vover min Kat at gjeld',
han skal drownes i Breum Kjeld'!

— — Hyrden gyser paa Duled Bro!
hej, nu slængte jeg ned min Sko,
Ræven skræber[1]) langs Astrupvig,
Kvulborg Ugler har Fært af Lig.

Sving mod Sønder og Sving mod Nord!
Alt vi lægger i Heksesnor;
Folk og Høvder i Baand og Bast —
Slaa nu Knude, saa er det fast!

Rask, I Hekser! Allat[2]) hwer Pig
Trej Gaang rundt om wor Kjergaardsdig,
trej Gaang rundt for den sorte Vîf[3]),
trej Gaang rundt om wor Skorstenspîf!

— — Imen æ Hægser lufted dje Haller,
vild a stæl mæ hjem. Nu skuld æ vær Aller[4]).

---

[1]) skriger. [2]) parat. [3]) Vibe. [4]) Alvor.

A ku hør dje Swalder øwer gammel Filshaw,
en Borr[1]) ved æ Fywr[2]) i farom[3]) god Daw,
en Herr'mand te Gled og nø Bønder te Plaw.

Aa, baare en nu ku ha saat dem dje Gywer[4]),
får de kam tebaag fræ æ Østerfywer,
for da vild en vis faa dje Vred aa føl,
og det vild vær Wand paa æ Dæwl hans Møll.

A søjt da mi Gris, hwor a mint, en maatt vær,
men *a* fand en ett, hwerken her heller dér.

A lied'er[5]), *a* skraver, men ett te en e'der[6]).
A raaft i æ Gal[7]), men hwer Ting a letter:

„Haar det Fandens Stø' Kram da staallen en fræ dæ
og kaskisæ ædt æ Dyr te dje Nætter!
En war ward aa fortær med si Spæk og si Ister;
det war helsen nø andt end dje Ørentwister!"

A war nær ved en Graad. Haaj a nu gan aa vringelt
den laangige Vej og bløwn saa forhwingelt[8]),
haaj slæft, saa mi Rygstykker værked ved'e
og war wod[9]), ett baare af jenne[10]) Swed —
saa lig ved æ Hjemmen, snaar uden si Dar,
sæt æ Dyr øwerstyr, læ æ Fandens Kram ta'e!

Aae, betteste Kjesten, mi Viv og mi Mø,
med hwem a haar lo-vet at le-ve og dø,
hwor saa[11]) du æ tit, og hwor haar du Ret:
„Hwi gor du da aaltid og vrøder[12]) om æ Nat!
Du drikker dæ fuld, faar en Hummel i æ Ør[13]),
og saa vil du hwerken sans heller hør!

Aa, Esper, Esper! tink paa Kræn Wolle[14]),
som de fand herhenn i æ Mergelhwoller!
— Mon du ett drak tepæls med den Fyldbøtt

Niels Haun,

---

[1]) Borg. [2]) Fjorden. [3]) fordum. [4]) deres Gjorde ɔ: taget Pippet fra dem. [5]) leder. [6]) at den er der. [7]) Vrede. [8]) fortumlet. [9]) vaade. [10]) ene. [11]) sagde. [12]) roder. [13]) ɔ: en Rus. [14]) Kristian Olsen.

der so i æ Krowr, te æ Sønde[1]) war gawn,
gik hjem ved æ Næt, bløw howormslawn[2]),
laa død o æ Hied og bløw huggen af Ravn'!"

Søen[3]) præjker hun Kjesten und aa blyw træt.
Hwad trower I saa, a ka vint mæ i Næt,
nær a kommer hjem fræ Swiren og Spil
og haar ett anner Gris' — end mæ sjel!

Ja, som a war harmt![4]) Nej mier end de',
a war ûnd[5]), a war flintrende gal som en Sme.

— Nu haaj en ijen dæhæ Pak øwr æ Hued.
Haaj a ejed en Bøss, — a haaj skjødt dem forfued!
Men saa skuld a hat mæ en Sølvknap, forstoes,
for Hawl te dem er som Wand paa en Goes
— (heller hwis a haaj hat en Kjerksæm vejned[6]),
for det er det jennest, te Hægser[7]) de regner).

Som søen a render og rawer i Mørk,
a træjer i nøj med hiele mi Styrk;
det laader[8]) saa blød, men gier en Hwæl[9]),
som haaj da Fanden saat Klør i en Sjæl!
Hwad wa'e der to po? — Behøv'r a aa sej'e!
Søen hwæler[10]) kuns jen Ting ved Minnet[11]) som Mejje[12]):
en bette opsækked Gris, en træjer.

Men aalle saasor war æ Hyl gan hen,
får aall æ Hægser de hylt ijen,
og lig med en Gaang de vender dje Skaar'[13]),
„Aae, Jemmine," tint a, „no er der Faar!"

Æ Kjeld laa som død. Aall Lys de slottes.
„No haar du æ!" tint a, „no ska du grottes[14])!

---

1) Søndagen. 2) bidt af Hugorm. 3) saaledes. 4) bedrøvet. 5) arrig. 6) kroget et Søm fra Kirken. 7) Hekser. 8) lader. 9) Hyl. 10) skriger. 11) Midnat. 12) Middag. 13) Skare. 14) mases.

A griver æ Gris, som bejst a haaj Gawer
og faarer saa ind paa nø Plovjurdsawer
og rywer en Ægstôls [1])-Knyw aa æ Lomm
og stiller mæ an: „Læd æ Kram nu komm!“
For den, der haar Ægstôl ind i si Haând,
er hyt mod den første on-de Aând.

Det hylt i Luften og nied ved æ Jurd,
som nær en Storm gaar wos stywt imud,
det sprut som Glød'er og hwæst som Katt;
men a lod æ hwæs, saalæng det ett kratt [2]);
det rend som Rotter o'e Plovfur-Kaamm [3]):
„Læ wos si po jer Trav, nær æ Næt [4]) den er omm!“

— Fræ æ Plow kaaster i, te æ Wojnsawers [5]) End —
saalaant ved Awten det [6]) haar aa rend;
hwor æ Omfur [7]) vender, æ Spøgels maa vend.
— Søen laangs ad æ Fur, nu op, nu nied
ka sjel blyw en Hægs for lowfuld [8]) en Bied.

-- Saa stærk Ka' [9]) Rytter hun løf i æ Gal:
Da en Staând [10]) war skrejn, haaj hun klaared det hal,
da æ Dawskjar kam, kund hun næjsten træj mæ,
men a haaj jo mi Stôl, nær ett andt vild ræjj [11]) mæ,
det holder a po hind, og Fanden ta hind,
om ett med det samm te æ Stywels [12]) gik af hind!

Væk war hinne Trassen [13]) og væk hinne Vred!
Der laa hun, støvsnaag'en, uden Særk heller Kled [14]),
som en Ung' te æ Stork' [15]) haar smidt nied fræ æ Red.

Hun tægged og skræft og krøf for mi Fued:
„Aae Esper, sej æ ett te mi Muer!“
A nikked og saa: „Se no aa komm væk!
Forgjø hwerken mæ hejr æ Gris i mi Sæk!“
Saa vist a hind hjem, hwor hun bowed baag æ Krat;
det war vilds [16]) i æ Hued, baade hind og æ Kat.

---

[1]) Ægstaal = Haardstaal. [2]) rev. [3]) Plovfure-Kammene. [4]) Natten. [5]) den Ende-Ager hvor Ploven vendes. [6]) ɔ: Spøgeriet. [7]) een Fure op og een ned. [8]) svær. [9]) Karen. [10]) Time. [11]) redde. [12]) Stivelsen. [13]) Trods. [14]) Førklæde. [15]) Storkene. [16]) fortumlede

Ja, det er den særeste Næt, *a* haar hat!

— — Nu kommer der nøj, a vil aalle forsto,
om saa a skuld blyw som Methuselem gro:

A gik te det sidst med ôven Øwn
og ilywl[1]), ja ilywl war æ Mand skrejn i Søwn.

Saa hører a jen, der med jet snakked te mæ;
æ Taal maa jo sajtens vær falden nøj ve mæ,
for a letter mi Hued lidt op fræ æ Pues. —
Hwem sir a for mæ: Mi *Mø* og mi Rues,
mi Kjesten, der stod og band To i en Hues[2])!
Æ Træk om æ Mund kund ha wot nø bejer,
æ Pind de klavred[3]), imen hun sejer:

„Ih ligger din Swyen da osse og sower,
men anner dje Folk de virmer[4]) og plower!
Æ Hawer er mo[5]), og æ Row[6]) staar ud;
men du sir jo kuns aa faa nøj i æ Snud!"

— Det er grim fræ en Drem[7]), hwor en haaj æ nøj
skjønner,
aa blyw røwn op ved den Slaws Bønner.

A swored æ Kwind — og mi Urd fild aalmild[8]):
„Tho a er nok stommelt[9]) ved Breum Koldkjeld[10]),
og æ Gris, bette Nøj, haar a laa[11]) ved mi Hued,
det ett for det ûnd men wal for det gued.

Men Kjesten, mi *Mø*, a trowr, a haar Ret
te aa føl mæ lissem ledt søwned og træt,
for a haar sgu hat en beveged Næt.
A haar fandenmæ prøwed saamøj, det er faale[12]),
a vild ett løw æ om for en jawn Rigsdaaler!"

— — Nu, a fortal op, som nu nys for I anner;
men Kwindfolk er Kwindfolk, ihwor de saa lander;

---

1) alligevel. 2) strikkede Taa i en Strømpe. 3) klirrede. 4) haster 5) Havren er færdig til at høstes. 6) Rugen. 7) Drøm. 8) taalelig milde. 9) falden omkuld. 10) Kildevæld, Naturbrønd i Modsætning til den gravede. 11) lagt. 12) saa meget, saa en maa forbavses.

det vil ingenting hwerken fatt hæ[1]) forsto,
hwad ett te det sjel haar hat Finger opo.

Men *a* sku wal trow, *a* so[2]), hwad a so!

— Nej, ett saa en Urd a kund vend hind te Maad!
Men hun ga en Skranni, en „Pøtt!“ og „Haa-haah!“
i aal det Esper og æ Tækki vi saa.

A vist hind æ Wold'[3]), hwor æ Hægser slo op[4]),
a pejt paa æ Damm, hwor æ Løjt'mand gjord Hop,
hun swored: „Aa, spaar mæ di Præjk, bette do,
do war swirend[5]) ijaes[6]), do er swirend eno!“

„Ja, det er ett søen aa rend te aa forsto:
Men her war æ no, te Fanden han so[7])!
Men det sejer sæ sjel, te en skyd'er forbi,
nær Folk ett haar Hued aa sammel nøj i!“

„Ja,“ saa hun, do er mæ en jawnhen[8]) Kaa'l,
saalæng det baare kan endes ved Praal!“ — —

Naa, op ad æ Daa kam vi hjem te Skjerris,
baade mæ og æ Skaad og Kjesten og æ Gris,
fæk høsted æ Hawer og towed æ Lamm[9]),
og æ Row kam i Hus, får æ Regn den kam,
— og *a* fæk en Kys og endda en Pa Dramm!

— — —

Nej, som det imell'staánd sejes og skrywes:
„Det er ett for det væ'st, te æ Katt de rywes!“

— — Men bejst af det hiele:
Æ Gris den trywes!

---

1) eller. 2) saa. 3) Voldene. 4) sprang omkring. 5) fuld. 6) I Aftes. 7) sad. 8) rar, dygtig. 9) vasket Lammene.

